MARCI VALERII MARTIALIS
EPIGRAMMATA

EX EDITIONE BIPONTINA

CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE

IN USUM DELPHINI

VARIIS LECTIONIBUS

NOTIS VARIORUM

RECENSU EDITIONUM ET CODICUM

ET

INDICE LOCUPLETISSIMO

ACCURATE RECENSITA.

VOLUMEN SECUNDUM.

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1822.

Fas audire jocos, levioraque carmina, Cæsar,
Et tibi: si lusus ipse triumphus amat.

tivas, cum socius sequetur inter equos laureatos. O Cæsar, liceat tibi audire ludos, et versus leviores, si triumphus ipse admittit jocos.

ante Januarium rediturus erat Romam. Vide lib. VIII. Epig. 8.—9 Codex Vaticanus, *leviori carmine.*—10 *Sit tibi, si lusus* ed. antiq. Ferrar. an. 1471. Ald. Junt. Colin. Gryph. Plant. Junian. Pulman. Calderin. Lang. Delph. aliæ. *Et tibi, si lusus* codd. Vat. et Gruteri, qui primus in textum recepit. Janus Rutgersius legendum censet: *Et tibi sit: lusus ipse.*

NOTÆ

'Vinclaque captiva reges cervice gerentes Ante coronatos ire videbit equos.'

9 *Levioraque*] Hoc est, audire mea Epigrammata.

IX.

DE CASCELIO.

Cum sexaginta numeret Cascelius annos,
Ingeniosus homo est: quando disertus erit?

Cum Casselius natus sit sexaginta annos, solers est: quando erit eloquens?

De Casselio inscribitur in edd. vett. quæ versu primo exhibent etiam, *Casselius:* Beverlandi Ms. *Cascellius.*

NOTÆ

1 *Cum sexaginta*] Jam senex iste Casselius ingeniosus videri volebat, quem Poëta irridet, quod nempe tardius ad discendum eluxisset ejus ingenium.

X.

IN OLUM.

Pædicatur Eros, fellat Linus: Ole, quid ad te,
De cute quid faciat ille, vel ille, sua?
Centenis futuit Matho millibus: Ole, quid ad te?
Non tu propterea, sed Matho pauper erit.

In Olum fugitivum lemma est in Beverlandi Ms.—1 *Pædicatur Oros* in edd. vett. *Pædicatur Orus* codex Florentinus. *Pinus* pro *Linus* in codice Vaticano. *Ole quid ad te? De cute quid faciat, &c.* exhibent edd. vett. *Olle, quid ad te De cute quid faciant ille vel ille sua?* legendum censet Salmasius; nam 'de alieno corio ludere' proverb. in eos dicitur qui de alieno liberales: sed chamæleon non de alieno, sed de suo plane corio ludit, quod ita pro libitu, versipelle habet ac versatile. Vide Turneb. lib. XXIV. cap. 28. *faciant* etiam

In lucem cœnat Sertorius: Ole, quid ad te?
Cum liceat tota stertere nocte tibi.
Septingenta Tito debet Lupus: Ole, quid ad te?
Assem ne dederis, crediderisve Lupo.
Illud dissimulas, ad te quod pertinet, Ole,
Quodque magis curæ convenit esse tuæ.
Pro togula debes: hoc ad te pertinet, Ole.
Quadrantem nemo jam tibi credet: et hoc.
Uxor mœcha tibi est: hoc ad te pertinet, Ole.
Poscit jam dotem filia grandis: et hoc.
Dicere quindecies poteram, quod pertinet ad te:
Sed quid agas, ad me pertinet, Ole, nihil.

* * *Ole, Sertorius cœnat ad diem usque: quid* spectat *ad te, cum tibi fas sit arcte et graviter dormire tota nocte? Lupus debet septingenta Tito: Ole, quid ad te? Ne assem* quidem *donaveris aut credideris Lupo. Ole, taces id, quod spectat ad te, et quod congruit magis tuæ solicitudini. Debes pro togula, Ole: hoc pertinet ad te. Nullus jam tibi mutuo dabit quadrantem: et hoc* pertinet ad te. *Habes conjugem adulteram: hoc ad te attinet, Ole. Filia jam grandis petit dotem: et hoc. Poteram quindecies repetere, Quid pertinet ad te? At, Ole, nihil attinet ad me quid facias.*

exhibet codex Florentinus.—8 *Assem num dederas crediderasve Lupo?* legit Antonius de Rooy.—12 Codex Pulmanni: *jam tibi credis.*—15 Ald. Junt. Colin. Gryph. Plant. Junian. Lang. et Delph. *quid pertinet ad te?* Lectionem nostram testatur codex Pulmanni.

NOTÆ

5 *In lucem*] Suas compotationes protrahit Sertorius.

7 *Septingenta*] Sestertia nempe.

8 *Crediderisve*] Nam si nihil Lupo credideris, tunc cura vacabis.

11 *Pro togula*] Quam nondum solvisti, et tamen aliorum debita recenses.

12 *Quadrantem*] Hoc est, quartam assis partem.

14 *Poscit jam dotem*] Filiæ debitor est pater, cum illam dotare teneatur, Leg. XIX. ff. de Ritu Nuptiarum.

15 *Dicere quindecies*] Sensus est: Ole, tam curiosus es in alienis negotiis, ut pluries repetere potuerim: Quid ad te?

16 *Sed quid agas*] Poëtæ objicere poterat Olus: Quid tu, o Martialis, satagis rerum mearum? Quapropter illum occupat Poëta.

XI.

AD AULUM PUDENTEM.

Cogis me calamo manuque nostra
Emendare meos, Pudens, libellos.

O *Pudens, me cogis corrigere meos libros calamo et manu propria. O quam ni-*

Ad Pudentem inscriptio est in Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Plant. Junian. Lang. &c.

O quam me nimium probas, amasque,
Qui vis archetypas habere nugas?

mium probas me, et diligis, qui vis habere ineptias autographas!

NOTÆ

1 *Cogis me*] De Pudente jam dictum lib. I. Epig. 32. Nescio an hic idem sit: utut est, Poëtæ erat amicissimus, qui in memoriæ simul et amicitiæ argumentum ab illo peteret versus propria ejus manu scriptos et emendatos, quos Martialis vocat *archetypas nugas.*

3 *Nimium probas*] Nam si in meis versibus aliqua fuerint menda, in librarium culpam rejicere non potero.

XII.

AD FAUSTINUM.

Sic me fronte legat dominus, Faustine, serena,
Excipiatque meos, qua solet aure, jocos;
Ut mea nec, juste quos odit, pagina lædit,
Et mihi de nullo fama rubore placet.
Quid prodest, cupiant cum quidam nostra videri,
Si qua Lycambeo sanguine tela madent?
Vipereumque vomant nostro sub nomine virus,
Qui Phœbi radios ferre diemque negant?
Ludimus innocui: scis hoc bene: juro potentis
Per genium Famæ, Castalidumque gregem;

O Faustine, dominus ita legat me vultu benigno, et excipiat meos ludos aure qua consuevit; ut mei libri nec offendunt quos jure oderunt, et fama non est grata mihi de rubore cujusquam. Quid juvat, cum quidam velint existimari nostra, si quædam tela perfunduntur sanguine Lycambeo? atque effundant venenum vipereum sub nostro nomine, qui fatentur se non posse pati radios solis et lucem? Jocamur vocibus innocuis; hoc juro per genium Famæ potentis, et chorum Musarum; et per aures

3 Ald. Junt. Colin. *pagina lesit.*—9 *Ludimus innocuis verbis hoc juro* ed. antiquiss. Ferrar. an. 1471. Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Calderin. Plant. Junian. Lang. Delph. &c. Lectionem nostram testantur codd. Bodleianus,

NOTÆ

1 *Sic me fronte*] Hoc est, Sic me legat et amet Domitianus, ut ego nec lædo quos jure odi.

6 *Si qua Lycambeo*] Archilochus Poëta Lacedæmonius versus Iambicos tam acerbos scripsit in Lycamben, quod desponsam ipsi suam filiam negavisset, ut laqueo suspendere se simul cum filia illum coëgerit. Sensus est: Quid prodest occulto poëtæ versus mordaces et contumeliosos edere, cum omnes noverint candidum meum ingenium? Vide Epist. lib. I.

8 *Qui Phœbi radios*] Qui non audent versus suo nomine edere in lucem.

9 *Innocui: scis hoc bene* [*innocuis verbis, hoc*] Alii legunt: *Ludimus innocui: scis hoc bene.*

Perque tuas aures, magni mihi numinis instar,
Lector, inhumana liber ab invidia.

tuas mihi instar Numinis, o lector aliene a crudeli invidia.

Thuan. et Florent. quam primus restituit Scriverius.—10 *Castaliumque* in codd. Pulmanni, Thuan. Vat. et Florent. *Castalidumque cetum* Juntina nostra in margine, i. e. *cœtum*, metro obstante. *cetum* et *gregem* non multum differunt in codd. ob similitudinem literarum *t* et *c*, et *c* et *g*, charactere Longobardico. Ex mendosa hac lectione facile eruas *chorum*, quod propius accedit ad literarum tractum in voce *gregem*. Sic 'Pieridum chorus' ap. Ovid. Trist. v. 3. 10. 'Pierii chori' ex Pont. v. 58. 'Naiadum chori' Fast. I. 512. Cf. Fast. v. 80. Nostr. I. 77. VII. 69. XII. 3. et sic passim apud Poëtas. 'Grex' proprie dicitur de quadrupedum congregatione, et translate de vili hominum multitudine usurpatur. Cicero tamen et Terent. de hominum numero bono sensu utuntur. Cf. Nostr. IX. 87. et XII. 11. ubi de lectione 'grege' non dubitari potest.

NOTÆ

10 *Castalidumque gregem*] Hoc est, chorum Musarum, quæ a fonte Castalio sibi atque Apollini sacro Castalides dicuntur.

XIII.

DE LYCORIDE.

Dum Tiburtinis albescere solibus audit
Antiqui dentis fusca Lycoris ebur,
Venit in Herculeos colles: quid Tiburis alti
Aura valet? parvo tempore nigra redit.

Dum fusca Lycoris audit ebur antiqui dentis album fieri collibus Tiburis, petiit Herculeos colles: quid potest aura excelsi Tiburis? brevi tempore nigra revertitur.

1 Gruterus ex codice Palat. primus dedit, *albescere solibus;* quicum consentiunt codex Florentinus et egregius iste Thuan. quem contulit Gronovius. Vide Var. Notas. *albescere collibus* exhibent edd. vett.

NOTÆ

1 *Dum Tiburtinis*] De Lycoride idem est argumentum lib. IV. Epig. 62. ubi egimus de cœlo Tiburtino.

2 *Antiqui dentis*] Id est, vetusti eboris.

XIV.

AD AULUM, DE LUCTU SUÆ PUELLÆ.

Accidit infandum nostræ scelus, Aule, puellæ,
Amisit lusus deliciasque suas:
Non quales teneri ploravit amica Catulli
Lesbia, nequitiis passeris orba sui;
Vel Stellæ cantata meo, quas flevit Ianthis,
Cujus in Elysio nigra columba volat.
Lux mea non capitur nugis, nec amoribus istis,
Nec dominæ pectus talia damna movent.
Bis denos puerum numerantem perdidit annos,
Mentula cui nondum sesquipedalis erat.

O Aule, ingens flagitium contigit nostræ puellæ: perdidit ludos atque amores suos: non quales deflevit Lesbia amica blandi Catulli, privata lasciviis sui passeris; vel celebrata a meo Stella, quam ploravit Ianthis, cujus nigra columba volat in campis *Elysiis. Lux mea non capitur ineptiis, nec istis deliciis, nec cor* meæ *dominæ movetur talibus jacturis. Amisit puerum natum viginti annos* * *

De sua Puella lemma est in Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Plant. Junian. Lang. &c.—5 In iisdem edd. *quam flevit Hiantis:* Beverlandi Ms. *modo quam flevit Ianthis.*—7 Codex Florentinus: *neque amoribus istis:* codex Vat. *neque moribus istis;* et sic Gruterus e cod. Palat.

NOTÆ

1 *Infandum scelus*] Parcarum nempe: ad finem usque Epigrammatis mentem lectoris lepide suspendit Poëta.

4 *Lesbia*] Vide Catullum Carm. II. de passere mortuo Lesbiæ.

5 *Vel Stellæ cantata*] Id est, columba, de qua lib. I. Epig. 8. De Ianthide uxore Stellæ vide lib. VI. Epig. 21.

6 *In Elysio*] Hoc est, cujus columbæ umbra est apud Inferos, secundum antiquorum opinionem, qui existimabant mortuorum omnium animalium umbras esse in Inferis.

XV.

AD ARGINUM PUERUM IANTHIDOS.

Quis puer hic nitidis absistit Ianthidos undis,
Et fugit ad dominam Naiada? numquid Hylas?

Quis puer hic refugit aquas puras Ianthidos, et fugit ad dominam Naiada? Num-

Ad Arginum puerum inscribitur in edd. vett.—1 Nonnulli legunt: *adsistit*

NOTÆ

1 *Ianthidos undis*] De hoc fonte vide lib. VI. Epig. 47. In ædibus Stellæ erat fons, cujus Nympham a Violantilla seu Ianthide Stellæ uxore

O bene, quod sylva colitur Tirynthius ista,
Et quod amatrices tam prope servat aquas!
Securus licet hos fontes, Argine, ministres:
Nil facient nymphæ: ne velit ipse, cave.

quid est *Hylas?* *O* factum *bene, quod Hercules colitur in isto nemore, et quod tam prope custodit amatrices undas!* O *Argine, fas est tutus ministres has undas: Nymphæ nihil faciunt: adverte ne ipse cupiat* te rapere.

Hiantidos; et sic est in codice Pulmanni.—2 *Et fugitat dominam* Beverlandi Ms. *Naida* legit Gronovius, ut est in omnibus vett. Vide ad lib. vi. Epig. 68.—4 Beverlandi Ms. *jam prope.*—5 *Argynne* codex Florent.—6 *Nil faciunt Nymphæ* Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Junian. Plant. Lang. Delph. aliæ.

NOTÆ

Ianthidem denominat, ad quam Violantillam confugiebat hic servus, ne a Nymphis raperetur. Vide lib. vi. Epig. 21.

2 *Numquid Hylas*] De quo lib. v. Epig. 49.

3 *O bene*] In vicino scilicet nemore colitur Hercules, qui te tuebitur a Nymphis.

6 *Nil facient*] Tute potes haurire aquam ex hoc fonte, et ministrare; nec enim hujus fontis Nymphæ te rapient: sed cave ab ipso Hercule.

XVI.

AD REGULUM.

ÆRA domi non sunt, superest hoc, Regule, solum,
Ut tua vendamus munera: numquid emis?

Non habeo pecuniam domi, o Regule: hoc unum restat ut vendamus tua dona: numquid emis?

1 *Regule tantum* ed. antiquiss. Ferrar. an. 1471. Ald. Junt. Colin. Calderin. Gryph. Plant. Junian. Lang. Delph. &c. *Regule solum* codex Pulmanni; et sic Grut. Scriv. Farnab. Schrevel. et recentt.—2 Beverlandi Ms. *numquid emes.*

NOTÆ

1 *Superest hoc*] Nihil quicquam habeo præter munera quæ a te accepi: hoc autem facete dicit Poëta sperans Regulum ea non redemturum, sed liberaliter subventurum suæ inopiæ. De Regulo dictum lib. i. Epig. 13.

XVII.

AD BIBLIOTHECAM JULII MARTIALIS.

RURIS bibliotheca delicati,
Vicinam videt unde lector urbem;

O bibliotheca amœnæ villæ, ex qua lector aspicit propinquam urbem, si quis jue-

Inter carmina sanctiora si quis
Lascivæ fuerit locus Thaliæ,
Hos nido licet inseras vel imo,
Septem quos tibi mittimus libellos,
Auctoris calamo sui notatos:
Hæc illis pretium facit litura.
At tu munere dedicata parvo,
Quæ cantaberis orbe nota toto:
Pignus pectoris hoc mei tuere,
Julî bibliotheca Martialis.

rit locus jocosæ Thaliæ inter versus sanctiores, colloces licet vel infimis forulis hos septem libros, quos ad te misimus emendatos calamo sui auctoris: hæc litura constituit illis pretium. Sed tu, o bibliotheca Julii Martialis, donata parvo munere, quæ cognita celebraberis toto orbe, serva hoc pignus mei amoris.

1 *Rudis bibliotheca* in codice Vaticano.—5 *Hos modo licet* in eodem. *inseras vel uno* codex quidam ap. Beverlandum.—8 *Hoc illis pretium* codd. Vat. et Florent.

NOTÆ

1 *Ruris bibliotheca*] Hoc rus longo Janiculi collo recumbebat, ut dictum est lib. IV. Epig. 64.

4 *Lascivæ Thaliæ*] Hoc est, jocosis meis carminibus. Vide lib. IV. Epig. 8.

5 *Nido vel imo*] Hoc est, vel in ultimo ordine colloces velim.

XVIII.

IN GALLAM.

Cum tibi sit facies, de qua nec fœmina possit
Dicere; cum corpus nulla litura notet:
Cur te tam rarus cupiat, repetatque fututor,
Miraris? vitium est non leve, Galla, tibi.
Accessi quoties ad opus, mixtisque movemur
Inguinibus: cunnus non tacet, ipsa taces.
Di facerent ut tu loquereris, et ipse taceret:
Offendor cunni garrulitate tui.

7 Pulmanni codex: *et ille taceret.*

NOTÆ

1 *De qua nec*] Id est, nec ulla fœmina potest deformitatem notare in tuo corpore.

2 *Nulla litura*] Nec opus est ut lomento rugas uteri condas, quæ nullæ sunt. Vide lib. III. Epig. 42.

Pedere te mallem: namque hoc nec inutile dicit
Symmachus, et risum res movet ista simul.
Quis ridere potest fatui poppysmata cunni?
Cum sonat hic, cui non mentula mensque cadit?
Dic aliquid saltem, clamosoque obstrepe cunno:
Et si adeo muta es, disce vel inde loqui.

NOTÆ

11 *Poppysmata*] Vox fictitia a sono quo equis necdum domitis blandimur. Politianus Miscell. cap. 32. demulsio attrectatio blanda, ut quæ fit ad cicurandum equum. Vide lib. III. Epig. 72.

XIX.

DE FRAGMENTO ARGUS.

Fragmentum, quod vile putas et inutile lignum,
Hæc fuit ignoti prima carina maris.
Quam nec Cyaneæ quondam potuere ruinæ
Frangere, nec Scythici tristior ira freti.
Sæcula vicerunt: sed quamvis cesserit annis,
Sanctior est salva parva tabella rate.

Fragmentum quod credis contemtum atque inutile lignum, hæc fuit prima carina maris incogniti; quæ olim nec potuit frangi ruinis Cyaneis, nec sæviore ira Scythici freti. Victa est sæculis; at licet cesserit annis, exigua tabella augustior est nave integra.

2 *Hoc fuit* Beverlandi Ms.—4 Edd. vett. habent, *unda freti:* Pulmanni codex, *ira freti;* et sic Plant. Junian. Delph. Grut. Scriv. Farnab. Schrevel. et recentt.—5 *Sæcula vicerunt, et quamvis* Beverlandi Ms.

NOTÆ

1 *Fragmentum*] Navis scilicet Argus, quod Romæ tunc extabat. De illa nave et Argonautis vide Valerium Flaccum.

2 *Hæc fuit*] Ante Argonautas mare navibus tentatum non fuit, ut canunt Poëtæ.

3 *Cyaneæ ruinæ*] Cyaneæ seu Symplegades secundum Ptolemæum duæ sunt insulæ, vel saxa adjacentia Bosphoro Thracio, hodie, *Canal de Constantinople*, quæ non sine magno periculo transmiserunt Argonautæ.

4 *Ira freti*] Hoc est, tempestas Ponti Euxini. Alii legunt, *unda freti.*

6 *Sanctior*] Propter venerationem quæ debetur antiquitati.

XX.

IN SANCTRAM.

Nihil est miserius, nec gulosius Sanctra,
Rectam vocatus cum cucurrit ad cœnam,
Quam tot diebus, noctibusque captavit;
Ter poscit apri glandulas, quater lumbum,
Et utramque coxam leporis, et duos armos:
Nec erubescit pejerare de turdo,
Et ostreorum rapere lividos cirros.
Buccis placentæ sordidam linit mappam.
Illic et uvæ collocantur ollares,
Et Punicorum pauca grana malorum,
Et excavatæ pellis indecens vulvæ,
Et lippa ficus, debilisque boletus.

Nihil est infelicius et gulosius Sanctra, cum invitatus properat ad cœnam rectam, quam aucupatus est tot diebus et noctibus; ter petit glandulas apri, quater lumbum, atque utramque coxam leporis, et duos armos; nec pudet illum pejerare de turdo, et subducere lividos cirros ostreorum. Dulci placenta inficit sordidam mappam. Illic et uvæ ollares, et pauca grana malorum Punicorum apponuntur, et pellis indecora vulvæ exesæ, et ficus lippa, et debilis boletus. At cum jam mappa frangitur

Dulci placenta ed. antiq. Ferrar. an. 1471. Ald. Junt. Colin. Gryph. Plant. Junian. Lang. Delph. aliæ. *Dulcis placenta* Pulmanni codex. *Buccis placentæ* codex Florentinus, pro 'bucceis,' i. e. frustulis.—11 Beverlandi Ms.

NOTÆ

2 *Rectam vocatus*] Quam revocaverat Domitianus sublatis sportulis. Vide lib. II. Epig. 69.

4 *Glandulas*] Vide lib. III. Epig. 81. lumbus vero est media pars apri in tres partes divisi.

5 *Utramque coxam*] Coxa posteriorum pedum pars est superior, armus anteriorum.

6 *Pejerare*] Hoc est, cum subduxit turdos, non pudet ipsum jurare sibi non fuisse appositos.

7 *Ostreorum lividos cirros*] Cirri proprie crines sunt, sed hic sumuntur pro fibris ostreorum carnis colorem referentibus, unde *lividos* vocat. Sensus est: Ab illo helluone rapi etiam ostrea.

8 *Buccis placentæ* [*Dulci placenta*] Quam et clam subductam mappa involvebat. Legunt alii *Buccis placentæ*, hoc est, frustis: alii, *Dulcis placenta*. Videat lector.

9 *Uvæ ollares*] Quæ nempe in ollis servabantur.

11 *Et excavatæ*] Exesa enim carne sola pellis supererat.

12 *Et lippa ficus*] E qua lacteus humor lippitudinis instar fluit.

Debilisque boletus] Quia parum du-

Sed mappa cum jam mille rumpitur furtis,
Rosos tepenti spondylos sinu condit,
Et devorato capite turturem truncum.
Colligere longa turpe nec putat dextra
Analecta, quicquid et canes reliquerunt.
Nec esculenta sufficit gulæ præda,
Mixto lagenam replet ad pedes vino.
Hæc per ducentas cum domum tulit scalas,
Seque obserata clausit anxius cella,
Gulosus ille postero die vendit.

mille furtis, calido sinu occultat spondylos exesos, nec deinde existimat inhonestum porrecta manu colligere turturem mutilum devorato capite, et *frusta, et quicquid reliquerunt canes. Nec præda escaria sufficit helluationi, vino misto replet amphoram* jacentem *ad pedes. Cum hæc omnia portavit domum per ducentas gradus, et solicitus se abscondit cella clausa, postridie ille helluo vendit* hæc frusta.

Et excavatæ pelvis.—13 Codex Florentinus: *rumpitur cunis.*—15 *Indevorato capite* Ald. Junt. Colin. Gryph. &c. sed Plant. Junian. et Delph. *Inde vorato capite.*—16 Ed. antiq. Ferrar. an. 1471. Ald. Junt. Colin. Gryph. Lang. Plant. Junian. Pulman. Delph. aliæ: *nec pudet.* Lectio nostra debetur Dousæ P. probante Pulmanno.—18 *Nec esculetis* Pulmanni codex. *Nec esculentus* Beverlandi Ms. *gulæ prædari* codex Vat.—19 Codex Florent. *ad pedes mero.*—20 *Hoc per ducentas* in codice Vaticano.

NOTÆ

rat, non optimus, inquit Farnabius: immo recisus vel nullo aut debili caule. *Gronovius.*

13 *Mille furtis*] Hoc est, esculentis in mappa involutis.

14 *Spondylos*] Quos puto hic sumi pro quodam piscium genere, alias spondylus est vertebra dorsi. Plin. lib. XXXII. cap. 11.

15 *Et devorato* [*Inde vorato*] Alii *Et devorato. Analecta*] Reliquias et frusta intellige, quæ servi colligerent. Lib. XIV. Epig. 80.

19 *Mixto lagenam*] Subducit etiam vinum aqua temperatum, quod servi ad pedes bibebant.

20 *Per ducentas scalas*] His verbis indicat Sanctram istum sub tegulis pauperum more habitasse. Lib. I. Epig. 118.

22 *Vendit*] Non helluationem tantum, sed et Sanctræ avaritiam carpit.

XXI.

DE NATALI LUCANI.

Hæc est illa dies, quæ magni conscia partus,
Lucanum populis, et tibi, Polla, dedit.

O *Polla, hæc est illa lux, quæ testis magni partus edidit Lucanum populis*

NOTÆ

1 *Hæc est illa dies*] Quarta scilicet aut tertia Nonas Novembris. Lucani

Heu! Nero crudelis, nullaque invisior umbra:
Debuit hoc saltem non licuisse tibi.

et tibi. Heu, sæve Nero, nec odiosior propter ullam aliam *umbram: saltem hoc non debuit tibi permissum fuisse.*

3 In codice Vaticano: *nulla est invisior umbra.*

NOTÆ

opera commentariis illustravit Lambertus Hortensius, et vitam illius Poëtæ copiose describit.

2 *Polla*] Lucani uxor, quem interfici jussit Nero, quod conjuraverat contra eum Lucanus, cum ab ipso prohiberetur sua Carmina in lucem edere.

3 *Nulla invisior*] Hoc est, O Nero, nullius cædes majus tibi odium conciliavit.

4 *Non licuisse*] Interficere tam egregium Poëtam. Videtur ad Neronis dictum respicere, qui multis occisis, nescisse hactenus Cæsarem, quantum Imperatori liceret, dicebat. *Raderus.*

XXII.

DE EODEM.

Vatis Apollinei magno memorabilis ortu
Lux redit: Aonidum turba favete sacris.
Hæc meruit, cum te terris, Lucane, dedisset,
Mixtus Castaliæ Bætis ut esset aquæ.

Dies revertitur celebrandus magno ortu Poëtæ Apollinei: O Musæ, estote propitiæ sacrificiis. O Lucane, cum Bætis te donasset orbi, hoc assecutus est ut misceretur undæ Castaliæ.

2 *Aonidum turba favente* Beverlandi Ms. *Aonidum turma* Janus Guilielmus in Pseudol. Plaut. Quæst. cap. 6. De harum vocum permutatione frequenti consule Heins. ad Ovid. Art. Am. III. 2. Drakenb. ad Sil. Ital. v. 277. XII. 185. et XIV. 209.—4 *Baccus ut esset* Beverlandi Ms.

NOTÆ

2 *Turba favete*] Turba est nomen collectivum, quapropter verbum ponitur in plurali.

3 *Hæc meruit*] Alii sic explicant: Hæc dies vel propter te, o Lucane, editum meruit, ut Bætis patrius Lucani fluvius numeraretur inter fontes Musarum. Judicet lector.

4 *Bætis*] Cordubæ natus est Lucanus, quæ est ad Bætim Hispaniæ Bæticæ fluvium hodie, *Guadalquivir;* qui fluvius inter fontes Musarum numeratur, quoniam tulit Poëtam Lucanum. De fonte autem Castalio jam sæpius dictum.

XXIII.

DE EODEM, AD PHŒBUM.

PHŒBE, veni; sed quantus eras, cum bella tonanti
Ipse dares Latiæ plectra secunda lyræ.
Quid tanta pro luce precer? tu, Polla, maritum
Sæpe colas, et se sentiat ipse coli.

O Apollo veni, at quantus eras, cum ipse bella cantanti concederes plectra secunda lyræ Latinæ. Quid optabo pro die tam memoranda? tu, o Polla, crebro colas conjugem, atque ille intelligat se coli.

1 Edd. vett. *bella canenti:* Beverlandi Ms. *bella tonantis.* Lectionem nostram primus dedit Gruterus.—4 Pulmanni codex: *sentiat ille coli.*

NOTÆ

1 *Veni*] Nempe ad hæc sacra, quæ facimus natalem Lucani diem celebrantes.

2 *Plectra secunda*] Hoc est, cui Lucano tu ipse, o Phœbe, secundam a Virgilio carminis epici gloriam concessisti.

3 *Tu, Polla*] Diu vivas, ut maritum sæpius colere possis.

XXIV.

IN MALEDICUM.

CUM Juvenale meo quæ me committere tentas,
Quid non audebis, perfida lingua, loqui?
Te fingente nefas, Pyladen odisset Orestes:
Thesea Pirithoi destituisset amor.
Tu Siculos fratres, et majus nomen Atridas,
Et Ledæ poteras dissociare genus.

O lingua improba, quæ experiris committere me cum meo Juvenale, quid non audebis dicere? Orestes odisset Pyladen te excogitante scelus, atque amor Pirithoi deseruisset Thesea. Tu valebas disjungere Siculos fratres, atque Atridas sortitos

Ad Detractorem lemma est in codice Pulmanni.—1 *Cum Juvenale meo quid me committere temptas* Beverlandi Ms.—3 *Pylades odisset Oresten* codex

NOTÆ

1 *Cum Juvenale*] Hoc est: O lingua, quæ tentas contentionis et dissidii semina jacere inter me et Juvenalem Poëtam satis notum.

3 *Pyladen*] Horum heroum historia omnibus nota est.

5 *Siculos fratres*] Intellige Amphinomum et Anapiam natos Catanæ, hodie, *Catania,* in urbe Siciliæ, non longe a monte Ætna, quorum pium in parentes amorem refert Strabo lib. VI.

Hoc tibi pro meritis, et talibus imprecor ausis,
  Ut facias illud, quod, puto, lingua, facis.

majorem famam, et stirpem Ledæ. Hoc tibi exopto pro meritis, et talibus ausis. ut facias illud quod, opinor, lingua facit.

Palatinus.—8 Gruterus ex eodem codice legit, *lingua facis*, pro vulg. *lingua facit:* alloquitur enim ipsam linguam.

NOTÆ

Atridas] Agamemnonem et Menelaum celebriores Siculis istis fratribus.

6 *Ledæ genus*] Castorem et Pollucem.

8 *Facis* [*facit*] Alii *facis*. Videtur enim alloqui linguam, cui precatur, ut adhæreat rebus turpibus. Lib. II. Epig. 61.

XXV.

IN MALUM POETAM.

Dulcia cum tantum scribas Epigrammata semper,
  Et cerussata candidiora cute;
Nullaque mica salis, nec amari fellis in illis
  Gutta sit; o demens, vis tamen illa legi!
Nec cibus ipse juvat morsu fraudatus aceti;
  Nec grata est facies, cui gelasinus abest.
Infanti melimela dato, fatuasque mariscas:
  Nam mihi, quæ novit pungere, Chia sapit.

Cum perpetuo componas Epigrammata solum dulcia, et candidiora pelle cerussata; nec aspergantur ulla mica salis, nec gutta fellis amari; o fatue, nihilominus vis illa evolvi! Nec ipse cibus placet destitutus acerbitate aceti; nec vultus arridet, cui deest gelasinus. Trade puero poma mellita, et mariscas insulsus: ego enim amo Chiam, quæ scit pungere.

In malum Poëtam, qui Epigrammata sine turpibus scribit, inscriptio est in Beverlandi Ms.

NOTÆ

1 *Dulcia cum*] Insulsa, nec imbuta illa mordacitate quæ his versibus convenit.

2 *Candidiora*] Hoc est, in quibus inest sensus candidior cerussa, quæ erat eximii candoris. Vide lib. I. Epig. 73. Candidus vero album quidem significat, sed et simplex etiam ut sumitur hic.

3 *Nulla mica salis*] Hoc est, nulla urbanitas, nec acerbitas.

5 *Nec cibus ipse*] Acerba enim irritant stomachum, lectorem quoque alliciunt sales.

6 *Gelasinus*] Gelasini sunt sulculi qui a ridentibus in ore fiunt, inquit Raderus. Robertus Stephanus in suo Thesauro ait: Gelasini sunt lineæ quæ ridendo efficiuntur, et summam gratiam ori conciliant. Gelasini sunt etiam dentes anteriores, qui ridendo nudantur. Gelasinus scurram quoque significat.

7 *Mariscas*] Genus quoddam ficus

NOTÆ

insulsæ; infantibus enim placent dulcia.

8 *Chia*] Ficus nempe acerbi saporis: hoc est, mihi placet Epigramma mordax. De Chia ficu lib. XIII. Epig. 23.

XXVI.

SCAZONTA MITTIT AD APOLLINAREM.

Apollinarem conveni meum, Scazon,
Et si vacabit, (ne molestus accedas,)
Hoc qualecumque, cujus aliqua pars ipse est,
Dabis: hoc facetum carmen imbuant aures.
Si te receptum fronte videris tota,
Noto rogabis ut favore sustentet.
Quanto mearum, scis, amore nugarum
Flagret: nec ipse plus amare te possum.
Contra malignos esse si cupis tutus,
Apollinarem conveni meum, Scazon.

O Scazon, adi meum Apollinarem: licet otiosus sit, ne importunus accedas, trades hoc qualecumque, cujus aliquam partem effecit ipse: aures illius emendent festivum hunc versum. Si videris te exceptum toto vultu, rogabis ut te ferat gratia solita. Tenes quanto ardeat studio mearum ineptiarum: nec ipse possum te diligere magis. Si vis esse securus adversus improbos, o Scazon, adi meum Apollinarem.

2 *Et si vacabit, non molestus* codex Pulmanni.—3 Beverlandi Ms. *pars ipsa est.*—4 Gronovius scribi jussit, *facetæ*. Vide Var. Notas.—8 Beverlandi Ms. *nec ipso plus.*—9 In eodem, *esse si voles.*

NOTÆ

1 *Apollinarem*] Doctissimum sane virum, de quo lib. IV. Epig. 87. Scazon Iambus est claudicans; in sexto enim pede ponitur Spondæus.

2 *Et si vacabit*] Tamen tempus maxime opportunum captabis. *Vacare* impersonale est hic. Virgil. Æn. II. 'Sed si tantus amor casus cognoscere nostros, Et vacet annales nostrorum audire laborum.'

3 *Cujus aliqua pars*] Nam nostri Poëtæ versus emendabat Apollinaris.

4 *Hoc facetum*] Quomodo *facetum*, quod modo vocabat *qualecumque?* cui modestiæ istud haudquaquam convenit. Scribe *facetæ:* aures *facetas* vocat ejus qui facetus est, qui scit eleganter audire. Hæc Gronovius.

XXVII.

DE APRO SIBI A DEXTRO MISSO.*

Tuscæ glandis aper populator, et ilice multa
Jam piger, Ætolæ fama secunda feræ,
Quem meus intravit splendenti cuspide Dexter,
Præda jaces nostris invidiosa focis.
Pinguescant madido tetri nidore Penates,
Flagret et exciso festa culina jugo.
Sed coquus ingentem piperis consumet acervum,
Addet et arcano mixta Falerna garo.
Ad dominum redeas: noster te non capit ignis,
Conturbator aper: vilius esurio.

O aper vastator Tuscæ glandis, et jam piger multa ilice, fama proxima ab Ætola fera, quem interfecit Dexter fulgenti venabulo, procumbis præda odiosa nostris focis. Penates madidi pinguescant hilari nidore, et culina læta ardeat cæsis lignis. At coquus impendet ingentem cumulum piperis, atque adjunget Falerna mixta interiori garo. Revertaris ad dominum: O aper decoctor, non te capiunt nostri Lares. Fames mea constat vilioris.

De Apro a se occiso in edd. vett. *Ad Aprum missum* codex Pulmanni.—2 Gruterus legi posse credit: *Impiger Ætolæ, &c.* Codd. Vatt. et Florent. exhibent: *Jam piger Ætoliæ fama.*—3 Edd. vett. *splendenti cuspide culter;* et tunc ad Martialem debet referri.—4 *Præda jacet* in quibusdam.—5 Codex Pulmanni et Beverlandi Ms. *madido læti.* Ald. Junt. Colin. Gryph. Plant. Junian. Lang. Delph. &c. *madidi leto*, vel *læto.*—7 *Sed focus* Beverlandi Ms.

NOTÆ

* *De apro*] Legunt alii: *De apro a se occiso;* et in tertio versu *culter* pro *Dexter:* sed huic lectioni repugnat ultimum distichum: ad Dextrum enim suum amicum videtur remittere aprum, cui condiendo non sufficerent suæ opes. Alii: *Ad aprum missum.*

1 *Tuscæ glandis*] In agro nempe Tusco aper glandibus saginatus lente incedebat.

2 *Ætolæ fama*] Hic scilicet aper proximus erat ab ingenti apro Calydonio, quem in Ætolorum agros immiserat irata Diana. Vide lib. Spect. Epig. 15.

4 *Præda jaces*] Alii *jacet invidiosa*, hoc est major quam ferat mea conditio.

5 *Madido tetri* [*madidi læto*] Legunt alii, *madido læti:* alii *madido tetri.* Eligat lector. Penates vero Dii sunt domestici sumti pro ipsa domo. Sensus est: Lauta cœna instruatur.

6 *Exciso jugo*] Montis nimirum, id est, cæsa ligna largius reponantur super focum.

8 *Addet et arcano*] Hoc est, meliori et interiori. De garo dictum lib. VI. Epig. 93. Genus erat liquaminis, de quo iterum lib. XIII. Epig. 102. ‘Expirantis adhuc scombri de sanguine primo, Accipe fastosum, munera cara, garum.’

9 *Ad dominum*] Dextrum scilicet.

NOTÆ

Noster te] Nostra culina non habet unde te condiat; seu in quo apro condiendo conturbarentur et decoquerentur opes meæ.

XXVIII.

AD FUSCUM.

Sic Tiburtinæ crescat tibi sylva Dianæ,
  Et properet cæsum sæpe redire nemus:
Nec Tartessiacis Pallas tua, Fusce, trapetis
  Cedat, et immodici dent bona musta lacus:
Sic fora mirentur, sic te Pallatia laudent,
  Excolat et geminas plurima palma fores:
Otia dum medius præstat tibi parva December,
  Excipe, sed certa, quos legis, aure jocos.
Scire libet verum: res est hæc ardua: sed tu
  Quod tibi vis dici, dicere, Fusce, potes.

Sic nemus Dianæ Tiburtinæ tibi augescat, et sylva excisa festinet crescere: nec olea tua, o Fusce, cedant prelis Bæticis, atque ingentes cupæ præbeant bona musta: sic fora mirentur, sic palatia commendent te, et multæ palmæ exornent geminas fores: dum medius December concedit tibi brevem quietem, examina, sed aure attenta, ludos quos evolvis. Placet scire veritatem, hæc est res difficilis: at tu, o Fusce, potes dicere quod cupis dici tibi.

3 *Tarpesiacis Pallas tua, &c.* codd. Florent. et Vat.—4 Codex Vaticanus: *dent bona vina lacus.*—8 *Exigis et certa* codex Pulmanni. *Exige sed certa* in aliis.—9 *Scire licet verum, res est, &c.* in edd. vett. Alii, *Scire libet verum? res est hæc ardua* ex persona Fusci verum pronuntiare subtimentis, ne odium

NOTÆ

1 *Sic Tiburtinæ*] Tibure sylvam habebat iste Fuscus, doctus sane causidicus, quæ Dianæ utpote nemorum præsidis esse dicitur.

3 *Nec Tartessiacis*] Pallas seu Minerva inventrix fuit olivæ pro qua et ipsa sumitur. Sensus est: Nec tua oliveta cedant olivetis Bæticis: Bætis vero fluvius est Hispaniæ; hodie, *Guadalquivir*, qui olim dictus est Tartessus, ad quem multæ sunt oleæ, et quidem optimæ: trapes autem, seu trapetum, est mola olearia, et sumitur pro ipso prelo.

4 *Lacus*] Cupæ sunt in quas vinum prelis expressum labitur.

5 *Sic fora mirentur*] Te agentem causas.

Pallatia laudent] Hoc est, Imperator ipse te laudet.

6 *Excolat et geminas*] Solebant veteres palmis exornare fores causidicorum, qui in causis agendis vicissent. Juvenalis Sat. VII. 'ut tibi lasso Figantur virides scalarum gloria palmæ.'

7 *Otia dum*] Saturnalium tempore a foro vacabant causidici.

8 *Excipe* [*Exige*] Hoc est, diligenter examina. Alii *Excipe.*

9 *Scire libet*] Alii, *Scire licet.* Fusci oratio esse videtur metuentis verita-

pariat: respondet Poëta: Sed tu mihi dic, quod tibi in pari re dici velles, &c. Vide Epist. lib. XII. et Horat. Epist. ad Pisones sub fine. Cf. lib. VIII. Epig. 76. Lectionem nostram firmat codex Pulmanni.

NOTÆ

tem proferre, quæ sæpius odium parit.

10 *Quod tibi vis*] Subjungit Poëta: Dic, o Fusce, quod tibi in simili occasione dici velles.

XXIX.

AD TESTILUM PUERUM.

TESTILE, Victoris tormentum dulce Voconî,
Quo nemo est toto notior orbe puer;
Sic etiam positis formosus amere capillis,
Et placeat vati nulla puella tuo;
Paulisper domini doctos sepone libellos,
Carmina Victori dum lego pauca tuo.
Et Mæcenati Maro cum cantaret Alexim,
Nota tamen Marsi fusca Melænis erat.

O Testile, suavis cura Vaconii Victoris, quo nullus notior est toto orbe; sic quoque pulcher diligaris tonsis crinibus, et nulla puella grata sit tuo Poëtæ; aliquantum remove eruditos libros heri, dum lego paucos versus tuo Victori: cum Virgilius caneret Alexim ipsi *Mæcenati, nihilominus fusca Melænis Marsi erat quoque nota.*

1 *Testile Victuri* codex Pulmanni.—2 Beverlandi Ms. *notior urbe puer.*—6 In eodem Ms. *lego parva tuo.*

NOTÆ

1 *Victoris*] Poëtæ qui Testilum suum puerum amabat.

7 *Et Mæcenati*] De formoso Alexi, quem ardebat Virgilius, elegantissimam Eclogam scripsit ad Mæcenatem, qui tamen non desinebat legere Carmina Marsi Poëtæ Virgilio minus politi, quibus ille Marsus puellam suam et quidem fuscam celebrabat: ita, inquit Martialis, Voconius mea Epigrammata suis Versibus longe inferiora non aspernabitur.

XXX.

IN CÆLIAM.

DAS Parthis, das Germanis, das, Cælia, Dacis:
Nec Cilicum spernis, Cappadocumque toros:

1 *Das Cattis* Ald. Junt. Colin. Gryph. *Das Parthis* codex Pulmanni.

NOTÆ

1 *Das Parthis* [*Cattis*] Tui copiam. Alii, *Parthis. Pharia urbe fututor*] Memphi. Lib. Spect. Epig. 1. vers. 1.

Et tibi de Pharia Memphiticus urbe fututor
Navigat, a rubris et niger Indus aquis:
Nec recutitorum fugis inguina Judæorum,
Nec te Sarmatico transit Alanus equo.
Qua ratione facis, cum sis Romana puella,
Quod Romana tibi mentula nulla placet?

NOTÆ

4 *Rubris et niger, &c.*] A mari Erythræo, quod cum Ἐρυθραῖον diceretur Græcis, ab Erythra filio Persei et Andromedæ, qui ibi regnavit, Latini *Rubrum* verterunt, cujus coloris vel arenas vel undas esse credebant. Hebr. כפ, id est, *papyrosum.*

5 *Recutitorum, &c.*] Quibus circumcisis succrescit cutis.

6 *Sarmatico, &c.*] Namque Alanos Scythiæ populos in Sarmatia Europæa ponunt Plinius et Ptolemæus.

XXXI.

AD REGULUM.

RAUCÆ cortis aves, et ova matrum,
Et flavas medio vapore Chias,
Et fœtum querulæ rudem capellæ,
Nec jam frigoribus pares olivas,
Et canum gelidis olus pruinis,
De nostro tibi rure missa credis?
O quam, Regule, diligenter erras!
Nil nostri, nisi me, ferunt agelli.

Putas me tibi misisse de mea villa aves raucæ cortis, atque ova gallinarum, et ficus Chias flavas temperato calore, et rudem fœtum gementis capellæ, et olivas jam cedentes frigori, et brassicam canam pruinis frigidis. O Regule, quam data opera

2 *Et furvas* codex Pulmanni. Lectionem nostram exhibent edd. vett.

NOTÆ

1 *Raucæ cortis*] Propter raucum strepitum avium domesticarum, quas describit noster Poëta lib. III. Epig. 57. ‘Vagatur omnis turba sordidæ cortis; Argutus anser, gemmeique pavones,’ &c.

2 *Et flavas medio*] Hoc est, ficus Chias moderato calore exsiccatas, de quibus supra Epig. XXIV. et lib. XIII. Epig. 23.

3 *Et fœtum*] Hoc est, hædillum de quo solicita est capella.

4 *Nec jam*] Nec olivas frigore constrictas.

5 *Et canum gelidis*] Hoc est, modo ex horto lectum, atque adhuc gelu constrictum.

7 *O quam*] Dedita nempe opera erras fingens te nescire sterilissimum esse meum agellum. De Regulo dictum lib. I. Epig. 83.

Quicquid villicus Umber, aut colonus,
Aut rus marmore tertio notatum,
Aut Tusci tibi, Tusculive mittunt,
Id tota mihi nascitur Suburra.

falleris. Agelli nostri nihil ferunt, nisi me. Quicquid villicus Umber, aut colonus, aut Tusci, aut Tusculi mittunt ad te, aut villa ad tertium lapidem, id mihi gignitur tota Suburra.

omnes.—10. 11 Hi duo versus transpositi sunt in Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Plant. Junian. Lang. et Delph.—12 *In tota* Beverlandi Ms. *Id tota tibi* codex Pulmanni.

NOTÆ

10 *Marmore tertio*] Hoc est, rus ad tertium ab urbe milliare; singula enim milliaria lapidibus notabantur.

12 *Nascitur Suburra*] Regio urbis erat Suburra, in qua hæc omnia vendebantur.

XXXII.

AD ATTICUM.

Attice, facundæ renovas qui nomina gentis,
Nec sinis ingentem conticuisse domum;
Te pia Cecropiæ comitatur turba Minervæ,
Te secreta quies, te sophos omnis amat.
At juvenes alios fracta colit aure magister,
Et rapit immeritas sordidus unctor opes.

O Attice, qui revocas nomina familiæ disertæ, nec pateris illustrem domum esse in oblivione; pia turba Minervæ Atheniensis tibi adhæret, quies seclusa te, omnis sapiens diligit te. At magister instituit alios juvenes aure fracta, atque avarus aliptes

4 *Te sacrata quies* codex Vaticanus. *Te chorus omnis amat* in codice Floren-

NOTÆ

1 *Facundæ renovas*] Memoriam nempe Pomponii Attici, cujus vitam scripsit Cornelius Nepos, ad quem Epistolas scripsit Cicero, quæ inscribuntur ad Atticum, quem moribus et doctrina imitabatur hic Atticus.

3 *Te pia*] Hoc est, Græci philosophi tibi semper adhærent. Cur Minerva Cecropia dicatur, vide lib. I. Epig. 40.

4 *Te secreta quies*] Hoc est, non agis causas, nec ambis magistratus, sed remotus a turba operam das philosophiæ.

5 *Fracta colit aure*] Hoc est, Gymnasiorum exercitor alios juvenes magnis clamoribus instituit: vel *fracta aure* dixit, quod cum exercitor pugilatum doceret juvenes, eorum aures verberibus contundebat. Virgil. Æn. V. 'erratque aures et tempora circum Crebra manus, duro crepitant sub vulnere malæ.' Vide Turnebum lib. XXIV. cap. 28.

6 *Rapit immeritas*] Hoc est, juvenes spoliat pecunia immerita qui-

Non pila, non follis, non te paganica thermis
Præparat, aut nudi stipitis ictus hebes:
Vara nec injecto ceromate brachia tendis ;
Non harpasta vagus pulverulenta rapis:
Sed curris niveas tantum prope Virginis undas,
Aut ubi Sidonio taurus amore calet.
Per varias artes, omnis quibus area servit,
Ludere, cum liceat currere, pigritia est.

rapit immeritam pecuniam. Non pila, non follis, nec paganica præparat te ad balnea, vel retusus ictus nudi stipitis: nec tendis brachia vara injecto ceromate: nec incertus subripis harpasta pulverulenta: at solum curris juxta aquas niveas virginis, vel ubi taurus uritur amore Sidonio. Inertia est ludere variis artibus quibus inservit area, cum fas sit currere.

tino.—6 *Et rapit innumeras* Turneb. Adverss. XXIV. 28.—9 *Varra nec in lento* exhibet codex Vaticanus. *Vara nec injecto*, i. e. nec lucta obtorques brachia et lacertos quasi varos; sic Ludovicus Carion. emendavit lib II. cap. 9. quod etiam exhibent Ald. Junt. Colin. Gryph. &c. cum codice Pulmanni. *Rara nec injecto* in aliis codd. Vide Turneb. lib. XXIV. cap. 28.—13 Legitur et, *area ferret.* Petrus Scriv. ' areas ' intelligit ' vitæ spatia,' ut lib. X. Epig. 24. sed vide Senecæ Epist. 15.

NOTÆ

dem, quia operam illis non utilem impendit. Legit Turnebus lib. XXIV. cap. 28. *Et rapit innumeras sordidus unctor opes.* Judicet lector.

7 *Non pila*] Nempe trigonalis. De quatuor pilarum generibus, scilicet de trigonali, folli, paganica, et harpasto fuse diximus lib. IV. Epig. 19.

8 *Aut nudi stipitis*] In terram figebatur palus, contra quem tanquam adversarium se exercebant tirones. Juvenalis Sat. VI. 247. ' aut quis non vidit vulnera pali, Quem cavat assiduis sudibus scutoque lacessit?'

9 *Vara nec*] Hoc est, nec luctaris: ita vero in lucta athletæ implicabant brachia, ut vara viderentur. Legunt alii *Rara* minus bene. *Ceroma* autem erat unguentum ex oleo et luto confectum, quo ungebantur athletæ. Vide lib. III. Epig. 57.

11 *Prope Virginis undas*] Sensus est: Sed exerces te cursu ad aquam Virginem, de qua lib. V. Epig. 21. Vel ad porticum Europes, ubi depictus erat Jupiter in taurum conversus, qualis per mare in Cretam vexit Europen filiam Agenoris, qui Sidonem condiderat.

14 *Ludere, cum liceat*] His verbis omnibus aliis exercitationibus cursum anteponit.

XXXIII.

IN CINNAM.

SORDIDIOR cœno cum sit toga, calceus autem
Candidior prima sit tibi, Cinna, nive;

O Cinna, cum habeas togam sordidiorem luto, calceum vero candidiorem prima

Dejecto quid, inepte, pedes perfundis amictu?
Collige, Cinna, togam; calceus ecce perit.

nive; o demens, quid madefacis pedes veste demissa? O Cinna, attolle togam, en calceus inquinatur.

3 *Neglecto* Gruterus legit ex codd. Palat. et Bodl. male, ex mente Scriverii.—4 Ant. de Rooy conj. *calceus inde perit,* i. e. a sordida toga.

NOTÆ

2 *Candidior*] Hinc colligere est, Romanos calceis albis usos fuisse: hunc autem Cinnam toga sordida indutum, et calceis albis utentem lepide irridet Poëta.

XXXIV.

AD SEVERUM, DE CHARINO.

Quo possit fieri modo, Severe,
Ut vir pessimus omnium Charinus
Unam rem bene fecerit, requiris?
Dicam, sed cito: quid Nerone pejus?
Quid thermis melius Neronianis?
Non deest protinus, ecce, de malignis,
Qui sic rancidulo loquatur ore:
Quid? tu tot domini, Deique nostri
Præfers muneribus Neronianas?
Thermas præfero balneis cinædi.

O Severe, rogas qua ratione fieri possit ut Charinus homo omnium improbissimus recte egerit unam rem? Dicam, at breviter: quid improbius Nerone? quid tamen *melius thermis Neronianis? En statim adest* aliquis *ex malitiosis, qui sic loquatur ore fœtido, Ut quid anteponis* thermas *Neronianas ædificiis Domini et Dei nostri?* Ego *antepono* illas *balneis cinædi.*

Ad Severum inscriptio est in edd. vett.—3 *Unam rem bene gesserit* codex Vaticanus.—4 *Dicam, sed scito* Beverlandi Ms.—6 Codex Florentinus habet: *ecce, da malignus.*—8 *Ut quid tu domini* ed. antiq. Ferrar. an. 1471. Ald. Junt. Colin. Gryph. Calderin. Plant. Junian. Pulman. Lang. et Delph. *Quid te tot domini* codex Florentinus. *Quid tu tot domini* in optimis libris; unde recte Gruterus: *Quid! tu tot domini,* probantibus Rutgersio et Gronovio. *Ecquid tot domini* Scriverius.—9 *Neronianis* Beverlandi Ms.—10 Codex Pulmanni, *cinæde.*

NOTÆ

2 *Ut vir pessimus*] De quo homine impurissimo dictum lib. IV. Epig. 39. licet improbissimus in gratiam populi, ut Nero thermas, sic ille balnea exstruxit nobilissima.

7 *Rancidulo*] Metaphora ducta a cibo vitiato jam, et prope corrupto. *Rancidulum* dixit, hoc est, os putidum et corruptum calumniis atque adulationibus.

NOTÆ

9 *Muneribus*] Hoc est, ædificiis quibus urbem decoravit Domitianus.

10 *Thermas præfero*] Aliorum ædificia non antepono ædificiis Domitiani; sed Neronis thermas balneis Charini præfero.

XXXV.

AD LECANIAM.*

Inguina succinctus nigra tibi servus aluta
Stat, quoties calidis tota foveris aquis.
Sed meus, ut de me taceam, Lecania, servus
Judæum nulla sub cute pondus habet.
Et nudi tecum juvenesque senesque lavantur.
An sola est servi mentula vera tui?
Ecquid fœmineos sequeris, matrona, recessus?
Secretusque tua, cunne, lavaris aqua?

Ad Matronam Ald. Junt. Colin. Gryph. Lang. &c. *Ad Lecaniam* codex Pulmanni.—5 *Et nudi* ex cod. Palatino dedit Gruterus. Iisdem in locis lavabant viri cum mulieribus simul. *Sed nudi* Ald. Junt. Colin. Gryph. Calderin. Plant. Junian. Pulman. Lang. aliæ. *lavatur* pro *lavamur* in codice Pulmanni.—6 Janus Guilielmius legendum censet, *verba tui.* Vide Var. Notas.

NOTÆ

* *In Matronam*] Alii, *In Lecaniam.*

1 *Succinctus*] Cum in balnea veniret Lecania, jubebat sibi astare servum obligatis pudendis, hac forte de causa, ut suspicatur Poëta, ne in aliis mulieribus latus defatigaret. Siquidem alii promiscue cum fœminis omnes nudi lavabant: ergo non præ pudore ita agebat Lecania. Vide lib. XI. Epig. 76. et Epig. 54. infra, ubi de tributo quod pendebant Judæi circumsecti: qui tegebant inguina, ne verpi viderentur.

8 *Secretusque tua*] Nempe in secreto recessu rem habebat cum servo.

XXXVI.

AD STELLAM.

Cum pluvias madidumque Jovem perferre negaret,
Et rudis hybernis villa nataret aquis;

Cum rudis villa nequiret tolerare imbres et cœlum pluvium, atque inundaretur

NOTÆ

1 *Cum pluvias*] Sensus Epigrammatis est: O Stella, ut tuum munus omni ex parte absolutum sit, mitte togam qua tegar, quemadmodum tegulas misisti, quibus tegeretur mea villa.

Plurima, quæ posset subitos effundere nimbos,
  Muneribus venit tegula missa tuis.
Horridus, ecce, sonat Boreæ stridore December:
  Stella, tegis villam, non tegis agricolam.

aquis hyemalibus, tuo dono multæ tegulæ ad me allatæ sunt, quæ possent emittere pluvias. En December horrens fremit strepitu Aquilonis: o *Stella, tegis villam, non tegis agricolam.*

2 Codex Florentinus: *nulla nataret aquis.*—3 Alii legunt, *defendere nimbos*' i. e. arcere. Vide Jan. Guilielm. Verisimil. lib. III. cap. 25. 'Qui hic mavult legere *defendere*, interrogandus erat, talesne putet fuisse formas imbricum tegularumve veterum, atque sæculi nostri?' *Gruterus.* 'Cogitavi, pro *effundere*, *diffundere*, h. e. receptos collectosque imbres in partes diversas fundere, quod solent tegulæ, atque adeo minuere.' *Ant. de Rooy.* Vide Burm. ad Ovid. Heroid. Epist. VIII. 61. 'Flere licet certe: flendo diffundimus iram.'

XXXVII.

AD CASTRICUM, DE THETA.

Nosti mortiferum quæstoris, Castrice, signum?
  Est operæ pretium discere theta novum.
Exprimeret quoties rorantem frigore nasum,
  Letalem juguli jusserat esse notam.

O *Castrice, an tibi comperta est letalis nota quæstoris? expedit discere theta inusitatum. Quoties emungeret nasum stillantem frigore, imperaverat esse mortiferum*

1 *Nosti mortiferum* exhibent codd. et edd. vett. *Nosti moriferum* ed. Langii an. 1617. et in margine *mortiferum* pro v. l. ex ed. Pulmanni. *Nostri* legunt alii. Vide Var. Notas.—4 Ant. de Rooy scribit *jugulo*, dandi casu. 'Genitivo,' ait, 'forte occasionem dederat initialis litera vocis sequentis, quæ res sæpius properantibus librariis imposuit. 'Jugulum' pro 'jugulatione' (quo sensu h. l. capiendum foret si Genitivus retineretur) sequioris ævi scriptoribus usurpatum: vide Wopkens in Sedul. Obss. Misc. Nov. Tom. IV. p. 271. an item

NOTÆ

1 *Mortiferum quæstoris*] Lege II. ff. de origine juris officium quæstoris sic definitur. 'Constituti sunt quæstores, qui pecuniæ præessent, et dicti sunt ab eo, quod inquirendæ et conservandæ pecuniæ causa creati erant: et quia de capite civis Romani injussu populi non erat lege permissum Consulibus jus dicere, propterea quæstores constituebantur a populo, qui capitalibus rebus præessent. Hi appellabantur quæstores parricidii:' de quibus agit poëta. Theta vero signum erat mortis, quæ græce *θάνατος* dicitur.

Turpis ab inviso pendebat stiria naso,
Cum flaret madida fauce December atrox.
Collegæ tenuere manus: quid plura requiris?
Emungi misero, Castrice, non licuit.

judicium juguli: turpis stiria pendebat ab odioso naso, cum sævus December flaret humida fauce. Collegæ cohibuerunt manus, quid rogas plura? O Castrice, infelix non potuit emungere se.

Martialis ævo, dubito.'—6 *Cum fleret madida* codex Palatinus, improbante Farnabio. *Cum flaret media* in Beverlandi Ms. *Cum staret madida* in aliis codd. Lectionem nostram exhibet codex Pulmanni.

NOTÆ

5 *Stiria*] Stilla est congelata; hic significat Gallice, *roupie*.

6 *Cum flaret*] Alii, *fleret*, alii, *staret*, prior lectio magis placet.

7 *Collegæ tenuere*] Atque ita nasum emungere nequivit, quod signum esset hominis interficiendi.

XXXVIII.

AD POLYPHEMUM.

Tantus es, et talis nostri, Polypheme, Severi:
Ut te mirari possit et ipse Cyclops.
Sed nec Scylla minor: quod si fera monstra duorum
Junxeris, alterius fiet uterque timor.

O Polypheme, nostri Severi, tam magnus, et talis es, ut possis movere admirationem et ipsi Cyclopi: at nec Scylla minor: quod si junxeris sæva portenta amborum, sibi invicem incutient terrorem.

3 *Sed nec Scylla minor* legunt nonnulli, ut Scyllam Polyphemo non fuisse minorem accipiamus. Vide Turneb. Advers. lib. XXIV. cap. 28.—4 Codd. Vat. et Florent. *fiet uterque minor.*

NOTÆ

3 *Nec Scylla minor*] Nimirum ipso Polyphemo conservo: tantæ ergo magnitudinis erant servus iste Polyphemus, et Scylla serva, ut et ipsi Cyclopi, noto ex Theocrito et Virgilio, admirationem movere possent: immo et alter alteri terrori esse posset. Legunt alii: *Sed nec Scylla minus.* Prior lectio placet Turnebo lib. 24. cap. 28. hoc est; Nec Scylla servus, aut serva, ut sentiunt Interpretes, minor est Polyphemo conservo. Quidam intelligunt duas fuisse statuas ingentis magnitudinis, sed intelligendum potius de duobus servis, ut opinor, tam deformibus et tam magnis, ut sibi invicem terrori esse potuerint.

XXXIX.

DE CÆLIO.

Discursus varios, vagumque mane,
Et fastus, et ave potentiorum,
Cum perferre patique jam negaret,
Cœpit fingere Cælius podagram.
Quam dum vult nimis approbare veram,
Et sanas linit obligatque plantas,
Inceditque gradu laborioso;
(Quantum cura potest, et ars doloris!)
Desit fingere Cælius podagram.

Cum Cælius jam nollet pati et tolerare varios discursus, atque errores matutinos, et superbiam, et salutationes potentiorum; incepit simulare podagram, quam dum nimis cupit demonstrare veram, atque oblinit, et illigat plantas sanas, atque ambulat incessu molesto, (o quantum valet cura *et ars doloris!) Cælius cessavit simulare podagram.*

Hujus Epigrammatis lectio non variatur in exemplaribus, aut scriptis aut excusis.

NOTÆ.

1 *Vagumque mane*] De matutinis salutationibus dictum lib. I. Epig. 56.

8 *Quantum cura*] Eadem usus est ironia lib. V. Epig. 22.

9 *Desit*] Per contractionem pro *desiit*, nam re ipsa correptus est podagra.

XL.

EPITAPHIUM PATRIS ETRUSCI.

Hic jacet ille senex, Augusta notus in aula,
Pectore non humili passus utrumque Deum;

Hic jacet ille senex cognitus in aula Augusta passus utrumque Deum corde non

2 Codd. Vat. et Florent. exhibent: *passus utroque.*—4 Ald. Junt. Colin.

NOTÆ

1 *Hic jacet*] De Etrusco patre, et Etrusco filio dictum lib. VI. Epig. 83.

2 *Passus utrumque Deum*] Domitianum nempe propitium, atque adversum, qui iratus in exilium miserat Etruscum, placatus vero eundem revocaverat. Lib. VI. Epig. 83.

Natorum pietas sanctis quem conjugis umbris
  Miscuit: Elysium possidet ambo nemus.
Occidit illa prior viridi fraudata juventa:
  Hic prope ter senas vidit Olympiadas.
Sed festinatis raptum tibi credidit annis,
  Aspexit lacrymas quisquis, Etrusce, tuas.

abjecto ; quem pietas liberorum conjunxit sanctis manibus uxoris : umbra habitat in Elysio nemore. Illa prior interiit privata viridi juventute ; hic fere vidit octodecim Olympiadas. At quisquis spectavit tuos fletus, o *Etrusce, putavit* illum *tibi ablatum* fuisse *morte immatura.*

Gryph. *possidet umbra*, improbante Grutero. Sed codd. Vat. Florent. Palat. Thuan. Pulmanni, alii, cum edd. antiquiss. Ferrar. an. 1471. *possidet ambo*, imitatione Virgilii : 'Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.'—6 *Hic prope ter denas* codex Pulmanni. *Hic prope ter senas vixit* codd. Thuan. et Florent. et sic in nonnullis edd.

NOTÆ

3 *Natorum pietas*] Hoc est, eodem sepulcro conditus est cum uxore sua.

4 *Possidet ambo* [*umbra*] Alii forte melius legunt *ambo* pro ambos, Etruscum scilicet, atque uxorem. Sic Virg. Æn. XI. 'Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros,' &c.

6 *Hic prope ter senas*] Poëta videtur sumsisse Olympiadem pro lustro, seu quinquennio: Statius enim in Sylv. III. quæ inscribitur, 'Lacrymæ Etrusci,' sic de Etrusco canit: 'Dextra bis octonis fluxerunt sæcula lustris, Atque ævi sine nube tenor,' &c. Ex his versibus constat Etruscum feliciter egisse octoginta annos, antequam mitteretur in exilium. Ovidius etiam de Ponto lib. IV. Eleg. 6. Olympiadem sumsit pro lustro: 'In Scythia nobis quinquennis Olympias acta est: Jam tempus lustri transit in alterius.' Apud Historicos vero Olympias accipitur pro quatuor annis integris, de quibus jam dictum supra. Si ergo Olympiadem pro quatuor annis acciperet, septuaginta annos circumcirca vixisset Etruscus, atque ita contra Statium diceret Martialis.

7 *Sed festinatis*] Hoc est: O Etrusce fili, licet Etruscus pater tuus senior interierit, fato tamen immaturo abreptum tibi illum credidit, quisquis vidit tuos planctus. Legunt alii: *Raptum te credidit annis.* In hoc versu Etruscum patrem, in ultimo Etruscum filium alloqueretur Poëta, ut aiunt. Melior longe mihi videtur prior lectio.

XLI.

AD SEMPRONIUM TUCCAM.

Cosmicos esse tibi, Semproni Tucca, videris:
  Cosmica, Semproni, tam mala, quam bona sunt.

O *Semproni Tucca, credis te esse cosmicum:* o *Semproni, cosmica æque bona ac mala sunt.*

Ad Sempronium inscribitur in edd. vett.

NOTÆ

1 *Cosmicos*] Κοσμικός· hoc est, *mundanus.* Hoc Epigramma sic explicat Turnebus lib. XXV. cap. 24. Credo, inquit, Sempronium voluisse videri Socratis et philosophorum imitatorem qui se mundanos dicebant, non alicujus certi definitique loci municipes: ac se mundanum esse respondit interroganti, cujas esset Socrates: Martialis autem, qui mundum tantundem boni quantum mali habere sciret, et multos intelligeret ambitioso philosophi nomine magna vitia occultare, cosmica et bona et mala esse dicit, ne eo nomine se Sempronius circumspiceret.

XLII.

AD CASTRICUM.

MUNERIBUS cupiat si quis contendere tecum,
  Audeat hic etiam, Castrice, carminibus.
Nos tenues in utroque sumus, vincique parati:
  Inde sopor nobis, et placet alta quies.
Tam mala cur igitur dederim tibi carmina, quæris?
  Alcinoo nullum poma dedisse putas?

O Castrice, si quis velit certare tecum donis, hic quoque audeat versibus. Nos sumus mediocres in utroque, et promti ad cedendum, hinc amo soporem atque otium nimium. Rogas, cur ergo dederim tibi tam malos versus? An credis Alcinoum a nemine accepisse poma?

In hoc Epigrammate exhibendo nullam lectionis varietatem produnt exemplaria.

NOTÆ

1 *Muneribus*] Hic Castricus et divitiis et doctrina abundavit, cui primas dat Poëta.

5 *Tam mala*] Rationem reddit, cur ad Castricum versus miserit, quia, nempe, inquit, et Alcinoo Phæacum regi in insula Corcyra, hodie, *Corfue*, cujus horti pomis nobilissimis abundarunt, aliquis forsan obtulit poma, et quidem suis longe inferiora. Hujus Alcinoi hortos describit Homer. Od. Z.

XLIII.

IN CINNAM.

PRIMUM est, ut præstes, si quid te, Cinna, rogabo:
  Illud deinde sequens, ut cito, Cinna, neges.

O Cinna, primum est ut des, si quid petam a te; deinde illud sequens, ut recuses

2 *Illud deinde sequens si, &c.* in codice Pulmanni. Nostram lectionem exhibent alii codd. cum edd. vett. omnibus.

Diligo præstantem; non odi, Cinna, negantem:
Sed tu nec præstas, nec cito, Cinna, negas.

sine mora. O Cinna, amo dantem, non odi recusantem. At tu, o Cinna, nec das, nec recusas celeriter.

NOTÆ

1 *Primum est*] Vide lib. VI. Epig. 20. et 30.

XLIV.

DE IMAGINE MAXIMI CÆSONII, AD Q. OVIDIUM.

MAXIMUS ille tuus, Ovidi, Cæsonius hic est,
Cujus adhuc vultum vivida cera tenet.
Hunc Nero damnavit: sed tu damnare Neronem
Ausus es, et profugi, non tua, fata sequi.
Æquora per Scyllæ magnus comes exulis isti,
Qui modo nolueras consulis ire comes.
Si victura meis mandantur nomina chartis,
Et fas est cineri me superesse meo,
Audiet hoc præsens, venturaque turba, Fuisse
Illi te, Senecæ quod fuit ille suo.

Ovidi, hic est ille tuus Maximus Cæsonius, cujus faciem adhuc exprimit cera vivida. Damnatus est a Nerone, at tu ausus es condemnare Neronem, et sequi sortem exulis, non tuam. Tu *potens comitatus es profugum per mare Siculum, qui paulo ante recusaras comitari* illum *Consulem. Si nomina non peritura traduntur meis chartis, et licet me vivere superstitem meo cineri, præsentes et posteri scient hæc, te illi fuisse, quod ille fuit suo Senecæ.*

Ad Ovidium inscriptio est in edd. vett.—4 *Ausus et non profugi* codex Florentinus. *non tua facta sequi* in eodem codice.—9 *Audiet hæc præsens* Ald. Junt. Colin. Gryph. aliæ. *Audiet hoc præsens* codex Pulmanni.

NOTÆ

1 *Maximus ille*] In cera nempe ad vivum expressus Cæsonius, qui, damnatus a Nerone in conjuratione Pisoniana, in exilium aut in Siciliam aut in Africam fuit missus. De eo Tacitus Annal. XV.

3 *Sed tu damnare*] Cum sponte tua Cæsonium ut innocentem secutus es.

5 *Æquora per Scyllæ*] Scylla scopulus est in mari Siculo.

6 *Consulis ire comes*] In Africam, quam paulo ante administraverat Cæsonius.

10 *Senecæ quod fuit*] Hinc colligere est, Cæsonium in Corsicam comitatum fuisse Senecam exulem.

XLV.

DE EADEM.

FACUNDI Senecæ potens amicus,
Caro proximus, aut prior Sereno,
Hic est Maximus ille, quem frequenti
Felix litera pagina salutat.
Hunc tu per Siculas secutus undas,
O nullis, Ovidi, tacende linguis,
Sprevisti domini furentis iras.
Miretur Pyladem suum vetustas,
Hæsit qui comes exuli parentis.
Quis discrimina comparet duorum?
Hæsisti comes exuli Neronis.

Potens amicus diserti Senecæ, proximus Caro, aut prior Sereno, hic est ille Maximus, quem salutat felix Epistola frequenti pagina: hunc tu comitatus per mare Siculum, Ovidi celebrande omnibus linguis, contemsisti furores domini irati. Antiquitas prædicet suum Pyladem, qui comitatus est exulem matris: quis conferat pericula amborum? Secutus es exulem Neronis.

Ad eundem lemma est in Ald. Junt. Colin. Gryph. &c.—1 *Senecæ proximus amicus* Beverlandi Ms.—2 *Claro proximus* in eodem.—9 Codex Pulmanni: *comes exulis parentis.*

NOTÆ

2 *Caro proximus*] In amore nempe erga Senecam. Carus autem et Serenus, et hic Maximus Cæsonius, Senecæ amicissimi fuerunt. Vide Senecæ Epistolam 87.

3 *Quem frequenti*] Ad quem Cæsonium toties scripsit Seneca. *Felix litera* dicitur, ut opinor, quod bearet ipsum Cæsonium.

5 *Hunc tu*] Vide Epigramma præcedens.

7 *Domini*] Neronis.

8 *Miretur Pyladem*] Qui se comitem adjunxit Oresti exulanti, ne a matre sua Clytæmnestra, ut Agamemnon pater, interficeretur. Euripides in Oreste, et Sophocles in Electra. Deinde reversus matrem occidit, et rursum exulavit.

10 *Duorum*] Pyladis nempe et Ovidii: ille enim, Orestem secutus, non tantum periculum expertus est, quantum adiit Ovidius, damnatum a Nerone sævissimo tyranno Cæsonium comitatus.

XLVI.

AD PRISCUM.

COMMENDARE tuum dum vis mihi carmine munus,
Mæonioque cupis doctius ore loqui;

Dum vis versibus commendare mihi tuum donum, et cupis canere eloquentius Ho-

Excrucias multis pariter me teque diebus:
  Et tua de nostro, Prisce, Thalia placet.
Divitibus poteris Musas, elegosque sonantes
  Mittere: pauperibus munera pexa dato.

mero, et te et me similiter exanimas multis diebus: et tua Thalia, o Prisce, tibi *grata est cum nostro* dispendio. *Licebit mittere locupletibus Musas, atque elegos sonantes: largire egenis munera pexa.*

4 *Prisce, Thalia tacet* codex Pulmanni; et sic legit Turneb. Advers. lib. XXIV. cap. 28.—6 Beverlandi Ms. *munera, Prisce, dato.* J. Vossius: *munera plena dato;* et interpretatur, non ornata et polita instar Elegorum sonantium, sed crassa et pinguia et incondita, magni attamen ponderis. Alii legunt: *munera plana dato.*

NOTÆ

1 *Commendare tuum*] Dum enim Carmina meditaretur Priscus, interim noster Poëta egebat.

2 *Mæonio*] Cur Homerus vocaretur Mæonius dictum Epig. 10. lib. v.

4 *Et tua de nostro*] Et tibi jucundum est meditari Carmina cum meo damno: munus enim promissum non mittis. Turnebus lib. XXIV. cap. 28. legit, *Thalia tacet.* Quod enim, inquit, versus se scribere accuratos simularet Priscus, vel etiam meditaretur, nec interea dona remitteret, silentium ejus merito sibi conqueritur damnosum Martialis. Judicet lector.

6 *Munera pexa*] Raderus vestem pexam intelligit. Vide lib. II. Epig. 58. Legunt alii *plana*, id est, sine Carminibus. Alii *plena*, hoc est, inquit Farnabius, quorum gratia non diminuitur mora.

XLVII.

AD LICINIUM SURAM.

DOCTORUM Licini celeberrime Sura virorum,
  Cujus prisca graves lingua reduxit avos,

O *Licini Sura, celeberrime hominum eruditorum, cujus antiqua lingua revocavit*

Ad Licinium inscribitur in Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Lang. aliis. —1 In iisdem: *celeberrime, summe virorum.* Lectionem nostram testantur

NOTÆ

1 *Licini*] Cujus mentionem facit Plinius Junior lib. IV. Epist. 30. 'Attuli tibi,' inquit, nempe Licinio Suræ, 'ex patria mea pro munusculo quæstionem altissima ista eruditione tua dignissimam.' Legunt alii: *celeberrime, summe,* quæ lectio non videtur bona.

2 *Cujus prisca*] Cujus oratio gravitatem et mores antiquorum sapit.

Redderis, heu quanto fatorum munere! nobis,
Gustata Lethes pæne remissus aqua.
Perdiderant jam vota metum, securaque flebant
Tristia cum lacrymis; jamque peractus eras.

severos avos: heu quanto dono fatorum restitueris nobis fere remissus libata unda Lethes! Jam vota amiserant timorem, et mœror tutus lacrymabatur, et jam deplo-

optimi codices.—5. 6 'Priora hujus distichi quid sibi velint, non extrico plane. Conjeceram olim: *Perdiderant jam vota metu;* fere ut Ovid. Fast. VI. 245. 'Spem metus expulerat, cum Menti vota Senatus Suscipit.' Adeo ut Verbum Activum *Perdiderant* Passive capiatur, vel absolute; qua de construendi ratione vide Gell. lib. XVIII. cap. 12. Vechner. Hellenol. lib. I. p. 1. cap. 6. Pompon. de Usu Antiq. Locut. lib. II. cap. 1. Cort. Excurs. VI. ad Sallust. Jugurt. cap. 85. Voss. Anal. lib. III. cap. 3. Jens. Singul. Observ. lib. I. 36. Sed non satisfacit. Receptam lectionem Farnabius explicat: 'Tanquam in certa morte deposueramus spem, et cum votis metum curamque pro te.' Hoc voluisse forsan Poëtam, non plane iverim inficias. Attamen an hæc sententia e vulgatæ lectionis verbis exsculpi commode queat, viderint me oculatiores: ego certe ex illis colligere nondum possum, *vota,* i. e. spem cum metu cessare. An autem quemadmodum 'servitia' pro 'servis,' et 'operas' pro 'operariis' passim legimus (vide et Erudit. Gruner. ad Sedul. lib. I. v. 20. et Brant. ad Cæs. B. G. lib. VII. 32.) ita et *vota* dixit Martialis pro amicis, qui Licinii salute vota conceperant? qua de consuetudine vide Brisson. Form. lib. I. Broukh. ad Tibull. I. 5. 10. Thomasin. de Tab. Vocat. cap. 34. vide et infra lib. XII. Epig. 92. Amici itaque non amplius metuebant; quia pro defuncto habebatur Licinius. An vero scribendum? *Perdiderant jam vota, metus,* conjunctione omissa, ut sæpius. Vide Scheffer. ad Phædr. lib. I. Fab. q. v. 3. Ovid. Heroid. Epist. II. 31. 'Jura, fides ubi nunc commissaque dextera dextræ?' et τὸ *Perdiderant* iterum pro 'Perdita erant,' vel absolute. Sed an secura tristitia? cur ergo flebant? Fletus commoti animi indicium, non autem securi. Securus significat quietum, tranquillum: malim itaque: *sinceraque flebant Tristia.* Quæ vox aptissime affectum erga Licinium exprimit. Ita et 'sincerus' in 'securus' transierat apud Nason. Nuc. v. 35. ubi vide Burm. Sed est præterea, quod aliquando mihi in mentem venit. Extat nimirum in aliquibus edd. [scil. Ald. Junt. Colin. Gryph. Calderin. Plant. Junian. Lang. Delph. &c.] *securaque flebat Tristitia, et lacrymis jamque peractus eras.* Respuit hanc lectionem Scriverius: puto, quod virum offenderet τὸ *jamque,* præcedente jam copula *et.* Neque mihi valde arridet; quanquam, sæpius particulam *que* abundare, non ignorem. Quid? si legas: *sinceraque flebat Tristitia, in lacrymis jamque peractus eras.* h. e. respectu lacrymarum: vel, tot jam lacrymæ fundebantur, ac si re vera diem tuum obiisses. Hoc pacto certe interdum hæc præpositio est exponenda: ut apud Flor. lib. II. cap. 6. 'Tota insula in una urbe superata est.' Justin. lib. XIV. cap. ult. 'Ut Alexandrum posses in moriente matre cognoscere.' Curt. VI. 9. 'In vobis liberos, parentes, consanguineos

NOTÆ

4 *Gustata Lethes*] Lethe Inferorum fluvius, hoc est, fere mortuus vitæ restitueris.

5 *Vota metum*] Spe enim tuæ vitæ deposita jam desieramus timere, et certam tuam mortem lugebamus. Legunt alii: *securaque flebant Tristia cum lacrymis, &c.* prior lectio mihi videtur melior, nisi forte melius legas: *securaque flebant:* (nempe vota) *Tristitia, et lacrymis jamque peractus eras.*

Non tulit invidiam taciti regnator Averni,
Et raptas fatis reddidit ipse colos.
Scis igitur, quantas hominum mors falsa querelas
Moverit; et frueris posteritate tua.
Vive velut rapto, fugitivaque gaudia carpe:
Perdiderit nullum vita reversa diem.

raveramus te. Rex silentis Orci non fuit par odio nostro, *atque ipse restituit pensa erepta a fatis. Ergo novisti quantas querimonias hominum excitarit tuus interitus falsus, et frueris tua posteritate, Vive velut rapto, et percipe lætitiam fugacem: vita reddita nullum amiserit diem.*

habeo.' Horat. IV. Od. 4. 4. 'Expertus fidelem Jupiter in Ganymede flavo.' Ipse Martialis lib. IV. Epig. 29. 'Sæpius in libro memoratur Persius uno, Quam levis in tota Marsus Amazonide.' Sulpic. Sever. Vit. Martin. cap. 2. 'Vere memor Dominus ... se in paupere professus est fuisse vestitum.'' *Ant. de Rooy. Tristia cum lacrymis* dedit Scriverius e membranis et Junii margine. 'Videtur legendum: *securaque flebant Tristia jam lacrymæ.* Jam lugentium lacrymæ, h. e. lugentes lacrymis, flebant tristitia secura, i. e. certum et creditum nec amplius pro dubio habitum casum tuum.' *Gronovius.*—8 *Et raptum fatis reddidit ipse solo* codex Pulmanni. *Et ruptas fatis reddidit ipse colos* conj. Gronovius, ut Seneca: 'Abrupit stolidæ regalia tempora vitæ.'

NOTÆ

7 *Regnator Averni*] Pluto.

8 *Reddidit*] Parcis pensa restituit, quæ a fatis ablata fuerant.

10 *Frueris posteritate tua*] Ipse velut redivivus scis quam fueris carus nobis, tuis nimirum posteris, cum mortuum te crediderimus.

11 *Vive velut rapto*] Hoc est, percipe voluptates perinde ac si ex rapto viveres. Vide lib. I. Epig. 16.

XLVIII.

AD ANNIUM.

Cum mensas habeat fere ducentas,
Pro mensis habet Annius ministros:

Cum mensæ prope ducentæ sint Annio, sunt famuli loco mensarum: paropsides

De Annio inscribitur in edd. vett.—1 Codex Pulmanni: *habeat fere trecentas.*

NOTÆ

1 *Fere ducentas*] Numerus est certus pro incerto.

2 *Pro mensis*] Hoc est, mensarum vicibus funguntur ipsi ministri cibos et opsonia in gabatis seu paropsidibus circumferentes, nec quicquam apponunt convivis. Turnebus lib. XXV. cap. 24. sic explicat hos versus. Puto, inquit, ita intelligendum: suppetunt illi plurimæ mensæ ad ducentas, non tamen in eis opsonia reponit: sed eas semper servi gerunt, nec epulis frui possunt convivæ, ita ambulatoriam cœnam potius spectant,

Transcurrunt gabatæ, volantque lances.
Has vobis epulas habete, lauti.
Nos offendimur ambulante cœna.

transcurrunt, et lances volant. O *divites, servate vobis has dapes. Cœna ambulans lædit nos.*

NOTÆ

quam comedunt: cum ministri celeriter paropsides et gabatas ante convivas præferant, &c. Mensas accipere videtur Turnebus pro gabatis ipsis et lancibus.

5 *Nos offendimur*] Quia ambulatoriis his epulis frui non possumus.

XLIX.

AD SEVERUM.

Parva suburbani munuscula mittimus horti:
Faucibus ova tuis; poma, Severe, gulæ.

O *Severe, mittimus exigua munuscula suburbani horti; ova tuis faucibus, poma gulæ.*

1 *Pauca suburbani* exhibet codex Palatinus. Vide Interpp. ad Propert. IV. 10. 20. Ovid. Met. II. 788. Fast. III. 66. Pont. III. 1. 60. et Burm. ad Fast. III. 192.

NOTÆ

2 *Faucibus ova*] Hoc est, quæ tuæ raucitati medeantur; poma autem, quæ palato grata sint, famemque stimulent.

L.

AD FONTEM IANTHIDOS.

Fons dominæ, regina loci, quo gaudet Ianthis,
Gloria conspicuæ deliciumque domus:
Cum tua tot niveis ornetur ripa ministris,
Et Ganymedeo luceat unda choro:

O *fons dominæ, regina loci, quo delectatur Ianthis, decus et voluptas splendidæ domus: cum tua ripa decoretur tot candidis famulis, atque aqua splendeat choro*

Ad fontem Hiantidos lemma est in edd. vett.—1 In iisdem: *quo gaudet Hiantis.*—4 Codex Pulmanni: *luceat unda thoro.* Sed *thoro*, sive *toro*, et *choro* vix distingui possunt in codd. Vide nos ad Tibull. II. 1. 86.

NOTÆ

1 *Ianthis*] Vide lib. VI. Epig. 47. et Epig. 14. supra.

Quid facit Alcides sylva sacratus in ista?
Tam vicina tibi cur tenet antra Deus?
Numquid nympharum notos observat amores,
Tam multi pariter ne rapiantur Hylæ?

Ganymedeo; quid agit Hercules sacratus in ista sylva? quare Deus occupat tam propinquas tibi speluncas? num custodit cognitos amores Nympharum, ne tam multi Hylæ similiter rapiantur?

LI.

AD URBICUM.

Mercari nostras si te piget, Urbice, nugas,
Et lasciva tamen carmina nosse libet:
Pompeium quæras (et nosti forsitan) Auctum;
Ultoris prima Martis in æde sedet.
Jure madens, varioque togæ limatus in usu,
Non lector meus hic, Urbice, sed liber est.
Sic tenet absentis nostros, cantatque libellos:
Ut pereat chartis litera nulla meis.
Denique, si vellet, poterat scripsisse videri;
Sed famæ mavult ille favere meæ.

O *Urbice, si tædet te emere nostras ineptias, et nihilominus placet tenere versus lascivos: quæras Pompeium Auctum, et forte novisti; habitat in æde prima Martis ultoris. Imbutus jurisprudentia, atque exercitatus in vario usu togæ,* o *Urbice, hic non est meus lector, sed liber. Ita scit et canit nostros libros non præsentes, ut nulla syllaba desit meis scriptis. Tandem, si liberet, poterat videri composuisse: at ille mavult studere meæ existimationi. Potes hunc provocare a decima: (nec*

3 *Pompeium quæres* codex Vaticanus. *Pompeium quæris* codex Florentinus.—5 In codice Vaticano *lunatus*, propter similitudinem syllabarum *im* et *un* in membranis. Ant. de Rooy conj. *ab usu.* Vide Micyll. ad Ovid. Trist. IV. 10. 16. Idem Ovid. Art. Am. III. 91. ‘ Conteritur ferrum, silices tenu-

NOTÆ

4 *Ultoris prima*] Quam Marti bello Philippensi pro ultione paterna suscepto voverat Augustus. Suet. in Augusto cap. 29.

5 *Jure madens*] Alii intelligunt, coqui instar jusculo unctum fuisse hunc Auctum, cujus etiam toga, qua ad varios usus uteretur, attrita esset: ego vero et jurisperitum fuisse, et studiis pacis, et vario causarum genere exercitatum libenter dixerim. Vide Epig. 69. infra, et lib. I. Epig. 40.

7 *Sic tenet absentis*] Pro absentes: ita et alii auctores locuti sunt. Sensus est: Ita ad unguem Pompeius Auctus tenet mea Carmina, ut ea memoriter sine ullo errore recitare possit. Heraldus mavult *absentis* esse in Genitivo: Martialis scilicet.

Hunc licet a decima (nec enim satis ante vacabit)
Solicites: capiet cœnula parva duos.
Ille leget, bibe tu: nolis licet, ille sonabit:
Et cum, Jam satis est, dixeris; ille leget.

enim prius erit ipsi satis otii:) exigua cœnula apponetur ambobus. Ille leget, tu pota: quamvis nolis ille recitabit: et cum jam dixeris, Sufficit; ille leget adhuc.

antur ab usu.'—11 *Nunc licet* Beverlandi Ms.—12 *Sollicitos* codex Pulmanni.

NOTÆ

11 *Licet a decima*] Prius enim propter sua negotia non vacabat Auctus. Hora vero nona cœnare incipiebant antiqui. De horis dictum lib. IV. Epig. 8. Sensus est: Si Auctum rogaveris ut mea Carmina legat, te ad cœnam invitabit, et leget ad nauseam usque.

LII.

AD AUCTUM.

GRATUM est, quod Celeri nostros legis, Aucte, libellos;
Si tamen et Celerem quod legis, Aucte, juvat.
Ille meas gentes, et Celtas rexit Iberos,
Nec fuit in nostro certior orbe fides.
Major me tanto reverentia turbat; et aures
Non auditoris, judicis esse puto.

O *Aucte, jucundum est quod recitas Celeri nostros libros, si tamen et placet Celeri, quod recitas. Ille administravit meam nationem, et Celtas Iberos, nec fides sanctior fuit in nostro orbe. Major observantia in tantum* virum *terret me; atque existimo aures esse judicis, non auditoris.*

5 *Major me tanti* Ald. Junt. Colin. Gryph. Calderin. Pulman. Plant. Junian. Lang. Delph. aliæ. *Major me tanti* codd. Thuan. Palat. et Florent. *Major me tanta* codex Vaticanus.—6 *Non auditores* Beverlandi Ms.

NOTÆ

1 *Quod Celeri*] De Aucto vide Epigramma præcedens. Celeris vero mentionem facit Plinius Junior lib. IV. Epist. 11. qui ob Corneliam Vestalem incesti accusatam in Comitio virgis cæsus est: de quo sane hic non loquitur Poëta, sed de altero, qui præfectus fuit Hispaniæ, patriæ Martialis. Celtæ autem Iberi ripas incolentes, dicti sunt Celtiberi.

4 *In nostro orbe*] In Hispania patria mea, quæ mari et Pyrenæis montibus clausa, quasi orbis alter est.

6 *Non auditoris*] Nec enim auditorem tantum, sed ut Celtiberorum, sic et Musarum judicem vereor Celerem. In superiori versu alii legunt *tanto*, pro *tanti*.

LIII.

IN UMBRUM.

Omnia misisti mihi Saturnalibus, Umber,
 Munera, contulerant quæ tibi quinque dies;
Bis senos triplices, et dentiscalpia septem:
 His comes accessit spongia, mappa, calix;
Semodiusque fabæ cum vimine Picenarum,
 Et Laletanæ nigra lagena sapæ;
Parvaque cum canis venerunt coctana prunis,
 Et Libycæ fici pondere testa gravis.
Vix puto triginta nummorum tota fuisse
 Munera, quæ grandes octo tulere Syri.
Quanto commodius nullo mihi ferre labore
 Argenti potuit pondera quinque puer?

O *Umber, Saturnalibus misisti ad me omnia dona, quæ tu acceperas quinque diebus;* misisti *duodecim triplices, et septem dentiscalpia: his adjuncta est spongia, mappa, calix, et semodius fabæ, cum cistella Picenarum olivarum, et nigra amphora sapæ Laletanæ: atque exigua coctana accesserunt cum prunis canis, et testa gravis pondere fici Libycæ. Credo omnia dona, quæ portarunt octo grandes Syri, vix valuisse triginta nummis. Quanto facilius servus potuit nullo labore ferre quinque libras argenti?*

8 *Et Libycæ ficus* Pulmanni codex.

NOTÆ.

1 *Misisti*] De Saturnalibus dictum lib. v. Epig. 84.

3 *Bis senos triplices*] Hoc est, duodecim pugillares: dicuntur autem triplices a tribus foliis: fiebant ex citro, ebore, &c.

Dentiscalpia] Quibus dentes purgantur. Vide lib. vi. Epig. 74. et lib. xx. Epig. 22.

4 *Spongia*] Ad tergendas mensas, lib. xiv. Epig. 144.

5 *Semodiusque*] Lib. iv. Epig. 46.

6 *Et Laletanæ*] Hoc est, vinum fæcis plenum ex Laletania in Hispania Tarraconensi. Sapa proprie vinum est decoctum.

7 *Coctana*] De quibus lib. xiii. Epig. 28. et lib. iv. Epig. 89.

8 *Et Libycæ fici*] Vide lib. iv. Epig. 46.

10 *Syri*] Hoc est, servi ex Syria.

12 *Argenti pondera*] Hoc est, quinque libras argenti.

LIV.

IN NASIDIENUM.

SEMPER mane mihi de me mera somnia narras,
  Quæ moveant animum, solicitentque meum.
Jam prior ad fæcem, sed et hæc vindemia venit;
  Exorat noctes dum mihi saga tuas.
Consumsi salsasque molas, et thuris acervos:
  Decrevere greges, dum cadit agna frequens.
Non porcus, non cortis aves, non ova supersunt.
  Aut vigila, aut dormi, Nasidiene, tibi.

Semper mane exponis mihi mera somnia de me, quæ agitant atque angant mentem meam. Jam prior vindemia, sed et hæc redacta est ad fæcem, dum saga placat mihi tuas noctes. Exhausi et salsas molas, atque acervos thuris: greges diminuti sunt, dum crebra agna immolatur. Non porcus, non aves cortis, non ova restant. O Nasidiane, aut vigila, aut dormi tibi.

1 Codex Pulmanni exhibet: *de me tua somnia narras;* et sic etiam Beverlandi Ms. Cetera, in hoc Epigrammate nulla est lectionis varietas.

NOTÆ

1 *Semper mane mihi*] Ut munera captaret a Poëta, Nasidienus fingebat plena terroris somnia, quæ aliquid mali portenderent Martiali: atque ab illo modo thus, modo vinum petebat ad ea placanda. Quid autem de somniis crediderint antiqui, vide Macrobium in Somnio Scipionis.

3 *Jam prior*] Vinum superioris vindemiæ et hornotinæ jam consumtum est.

4 *Exorat noctes*] Id est, dum saga expiat infausta tua somnia.

5 *Consumsi salsasque*] In sacrificiis, quæ fiebant ad omen aliquod avertendum, antiqui adhibebant vinum, hostiam, thus, et salsas molas, id est, far tostum et sale mixtum.

8 *Aut dormi tibi*] Hoc est, aut de te somnia tuo damno.

LV.

IN CHRESTUM.

NULLI munera, Chreste, si remittis,
Nec nobis dederis, remiserisque;
Credam te satis esse liberalem.
Sed si reddis Apicio, Lupoque,

NOTÆ

4 *Apicio, Lupoque, &c.*] Turpitudinis tuæ ministris.

Et Gallo, Titioque, Gellioque;
Lingas non mihi, (nam proba et pusilla est,)
Sed quæ de Solymis venit perustis
Damnatam modo mentulam tributi.

5 *Titioque Cæsioque* in codd. Palat. Bodl. Oxon. et Pulmanni. Sunt qui legant: *Titioque Celioque.*—6 Scriptus codex Turnebi, ut et Palat. exhibet, *Linges.* Palat. etiam habet: *nam proba et puella est.*—8 In edd. vett. *tributis.* Lectio nostra debetur Turnebo lib. XXIV. cap. 28.

NOTÆ

5 *Gellioque*] Palat. et membranæ Anglicanæ *Cæsioque.* Sunt et qui legunt *Celioque.*

6 *Lingas*] Scriptus codex Turnebi, ut et Palat. *Linges.*

Non mihi, &c.] Non meam, quæ castior est, sed servi mei Judæi damnati ad tributum, vel nomine tributi in servitutem damnati. Turnebus lib. XXIV. cap. 28. leg. *tributi;* grave autem tributum pendebant, cum Judæi, tum qui Judaicæ sectæ initiabantur circumsecti. Sueton. Domit. cap. 12.

Et pusilla est] Palat. aperte *puella est.* Et cur non admittam, cum eandem alibi nominet *anum*, mentionemque facit 'chartæ virginis?' *Gruter.*

LVI.

AD RABIRIUM.

ASTRA polumque tua cepisti mente, Rabiri:
Parrhasiam mira qui struis arte domum.
Phidiaco si digna Jovi dare templa parabit,
Has petat a nostro Pisa Tonante manus.

O *Rabiri, mente tua complexus es cælum et sidera; qui ædificas domum Palatinam mirabili artificio. Si Pisa cogitavit exstruere templa convenientia Jovi Phidiaco, postulet a nostro Tonante has manus* Rabirii.

In quibusdam: *pia cepisti mente.* Scriverius legit: *tua percepsti mente.*—3 Turnebus lib. XXIV. cap. 28. legit: *Jovi dare templa parabit.* Alii *paravit.*

NOTÆ

1 *Astra polumque*] Sensus est: Palatium tam superbum Domitiano exstruxerat Rabirius, ut cœlum ipsum mente concepisse videretur, ad cujus imaginem Palatium illud ædificaverat. Rabirii rursus meminit lib. X. Epig. 71.

2 *Parrhasiam*] Id est, Palatinam, in monte nempe Palatino, ubi Evander Arcas ex urbe Parrhasia primus domum exstruxit. Sic Interpretes hunc locum explicant Virg. Æn. XI. 'Parrhasio Evandro Armiger ante fuit.'

3 *Phidiaco si digna*] Hoc est: Si Pisa urbs Peloponnesi ad fluvium Alpheum voluerit Jovi exstruere templum dignum illo simulacro, quod ex ebore Phidias statuarius nobilissimus formavit, a Domitiano nostro Jove petat Rabirium.

LVII.

DE ACHILLA.

CASTORA de Polluce Gabinia fecit Achillam:
Pyxagathos fuerat, nunc erit Hippodamus.

Gabinia ex Polluce fecit Achillam Castora: pyxagathos fuerat, nunc erit Hippomus.

Nullam lectionis varietatem in hoc Epigrammate exhibendo produnt exemplaria.

NOTÆ

1 *Gabinia*] Dives fœmina equestri censu donavit Achillam, ut eques fieret. Alludit autem ad illum versum Homeri: Κάστορα θ' ἱππόδαμον, καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα: *Castora equorum domitorem, et Pollucem pugnis fortem.* Achillas ergo antea quidem pugil erat strenuus: jam vero est equorum domitor; id est, eques factus est, et Gabiniam inibit. Lib. III. Epig. 90.

LVIII.

AD GALLAM.

JAM sex, aut septem nupsisti, Galla, cinædis:
Dum coma te nimium, pexaque barba juvat.
Deinde experta latus, madidoque simillima loro
Inguina, nec lassa stare coacta manu,
Deseris imbelles thalamos, mollemque maritum:
Rursus et in similes decidis usque toros.
Quære aliquem Curios semper Fabiosque loquentem,
Hirsutum, et dura rusticitate trucem.
Invenies; sed habet tristis quoque turba cinædos:
Difficile est, vero nubere, Galla, viro.

Et hic nulla lectionis varietas extat in libris impressis aut calamo exaratis.

NOTÆ

1 *Cinædis*] Dum ex cultu et elegantia eos judicabas strenuos ad κλινοπάλην.

6 *Similes toros*] Mollium et imbellium cinædorum.

7 *Quære aliquem, &c.*] Ne ulterius te decipiant pexi isti et comati, quære aliquem ex iis qui sermone et cultus neglectu gravitatem et virilitatem profitentur. Lib. I. Epig. 25.

9 *Sed habet, &c.*] Sed et hi sunt Socratici cinædi.

10 *Difficile est, &c.*] Juven. Sat. II. 'Fronti nulla fides. Quis enim non vicus abundat Tristibus obscœnis?'

LIX.

DE CÆCILIANO.

Non cœnat sine apro noster, Tite, Cæcilianus.
Bellum convivam Cæcilianus habet.

O *Tite, Cæcilianus noster non cœnat sine apro: Cæcilianus habet egregium convivam.*

Neque in hoc Epigrammate quicquam variant libri scripti aut excusi.

NOTÆ

1 *Sine apro*] Unde Juvenalis Sat. I. 141. ‘quanta est gula quæ sibi totos Ponit apros, animal propter convivia natum,’ &c. Aprum ergo sibi soli apponebat Cæcilianus, quem facete ejus convivam appellat. Domitius tamen mavult de apro homine intelligere, cujus meminit Poëta lib. x. Epig. 15. Eligat lector.

LX.

AD JOVEM CAPITOLINUM.

Tarpeiæ venerande rector aulæ,
Quem salvo duce credimus Tonantem,
Cum votis sibi quisque te fatiget,
Et poscat dare, quæ Dei potestis:
Nil pro me mihi, Jupiter, petenti
Ne succensueris, velut superbo.
Te pro Cæsare debeo rogare:
Pro me debeo Cæsarem rogare.

O *colende gubernator aulæ Tarpeiæ, quem Tonantem putamus sospite Imperatore, cum quilibet pro se te oneret votis, et petat ut concedas, quæ Dii potestis:* o *Jupiter, ne irascaris mihi nihil poscenti pro me, velut arroganti. Debeo orare te pro Cæsare:* at *debeo orare Cæsarem pro me.*

Ad Jovem lemma est in edd. vett.—4 Alii legunt: *quæ Dei potestas.*

NOTÆ

1 *Tarpeiæ*] Hoc est, Capitolii, in quo colebatur Jupiter.

2 *Quem salvo*] Quem Jovem Deum credimus, salvo Domitiano. Sic lib. v. Epig. 1.

4 *Quæ Dei potestis*] Alii, *quæ Dei potestas.* Idem est sensus.

8 *Pro me debeo*] Potest enim Domitianus mihi suppeditare quæ sunt necessaria. Turpis hæc est erga Domitianum adulatio; quasi vero ille velut Deus potuisset Martialem tueri ab omnibus casibus quibus obnoxia est humana vita.

LXI.

AD CÆSAREM GERMANICUM.

Abstulerat totam temerarius institor urbem,
  Inque suo nullum limine limen erat.
Jussisti tenues, Germanice, crescere vicos;
  Et modo quæ fuerat semita, facta via est.
Nulla catenatis pila est præcincta lagenis:
  Nec prætor medio cogitur ire luto.
Stringitur in densa nec cæca novacula turba:
  Occupat aut totas nigra popina vias.
Tonsor, caupo, coquus, lanius sua limina servant.
  Nunc Roma est, nuper magna taberna fuit.

Inconsideratus mercator occupaverat totam urbem, et nullum limen erat in suo limine. O Germanice, imperasti laxari vicos angustos: et qui paulo ante trames fuerat, factus est via. Nulla pila est referta catenatis lagenis: nec prætor cogitur ambulare medio cœno. Nec cæca novacula nudatur in frequenti turba, aut fumosa popina tenet totas vias. Tonsor, caupo, coquus, lanius manent domi suæ: nunc Roma est, nuper fuit magna officina.

2 *Inque suo nullum limine* malit Ant. de Rooy.—7 *Stringitur in densas nec cæca novacula turbas* exhibet codex Pulmanni.

NOTÆ

1 *Abstulerat totam*] Passim mercatores erant media via, ut vix locus esset ambulantibus per urbem; Domitianus vero, quem Germanicum ob devictos Germanos vocat, vicos laxari jussit. Institor is est qui in taberna mercibus vendendis præpositus est.

2 *Inque suo*] Hoc est, nullum ante ædes suas liberum euntibus per urbem transitum relinquebant mercatores.

5 *Nulla catenatis*] Pilæ erant columnæ ad quas libri vendebantur. Horatius I. Sat. 4. 'Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos.' Quibus etiam affixæ erant connexæ inter se lagenæ, signum nempe vini venalitii.

6 *Nec prætor*] Vicis enim laxatis jam transitus liber est juxta tabernas.

7 *Stringitur in densa*] Hoc est, inquit Domitius, novacula non nudatur amplius media via; cellæ enim tonsoriæ media via collocatæ, uti et cauponum tabernæ dejectæ sunt, et jam tonsores domi tondere coguntur. Raderus conjicit hoc referri posse ad saccularios, qui media in turba marsupia exsecarent. *Cæca novacula* dicitur, vel quod sit recondita theca sua, vel quod non videatur in turba, cum res brevis sit et exigua. Hic locus obscurus mihi videtur. Judicet lector.

9 *Limina servant*] Hoc est, hi omnes non exstruunt amplius tabernas media via, sed domi suæ exercent suas artes.

10 *Roma est*] Idem fere dixit lib. Spect. Epig. 2. 'reddita Roma sibi est,' quæ antea magna videbatur officina.

LXII.

IN AMILLUM.

Reclusis foribus grandes percidis, Amille,
Et te deprendi, cum facis ista, cupis;
Ne quid liberti narrent, servique paterni,
Et niger obliqua garrulitate cliens.
Non pædicari se qui testatur, Amille,
Illud sæpe facit, quod sine teste facit.

In Hamillum inscribitur in quibusdam; et sic apud Juvenalem, ut exhibent plurimi codd.—1 In quibusdam, *præcidis.*—4 *Et notet* in edd. vett. *Et niger* codex Pulmanni; et sic legit Gruterus ex codd. Palat. et Bodl.—5 Codex Pulmanni: *te qui testatur.*

NOTÆ

1 *Percidis* [*præcidis*] Alii *percidis.* Lib. II. Epig. 72.

3 *Narrent, &c.*] Te gravius aliquid pati.

4 *Et niger* [*notet*] Gruterus ex Palat. et Anglic. legit: *Et niger:* ut *niger* ille, designet garrulum quem, Horatianæ picturæ non dissimilem.

5 *Testatur, teste facit*] Ludit in *testatur* et *teste*, necnon in ambiguitate *τοῦ teste.* Hic autem ὄρχεις intelligit, id est, λείχει ἢ φοινικίζει.

LXIII.

DE SILIO (ITALICO.)

Perpetui nunquam moritura volumina Silî
Qui legis, et Latia carmina digna toga;

O lector, qui evolvis libros non perituros Silii non morituri, et versus dignos toga

Non *De Silio Italico*, sed *De Silio* lemma est in codd. et edd. vett. omnibus.—1 Beverlandi Ms. *nunquam peritura.*—2 In quibusdam: *carmina digna*

NOTÆ

1 *Perpetui*] De Silio Italico Poëta vide lib. IV. Epig. 14. et Plin. lib. III. Epist. 7.

2 *Et Latia*] Hoc est, inquit Domitius, digna rebus gestis Romanorum: Silius enim scripsit secundum bellum Punicum. Farnabius interpretatur carmina digna majestate Oratoris Romani, et Consulis; Raderus vero intelligit carmina tam egregia, quam natus in urbe Poëta scribere poterat: Silium enim natum in urbe Italica metropoli Pelignorum, ex qua dictus est 'Italicus' affirmat. Secundum alios Italica hodie, *Sevilla la veja*, urbs fuit Hispaniæ Bæticæ, patria Silii Poëtæ. Legunt alii: *Latia carmina digna lyra.*

Pierios tantum vati placuisse recessus
  Credis, et Aoniæ Bacchica serta comæ?
Sacra cothurnati non attigit ante Maronis,
  Implevit magni quam Ciceronis opus.
Hunc miratur adhuc centum gravis hasta virorum;
  Hunc loquitur grato plurimus ore cliens.
Postquam bis senis ingentem fascibus annum
  Rexerat, asserto qui sacer orbe fuit:
Emeritos Musis et Phœbo tradidit annos;
  Proque suo celebrat nunc Helicona foro.

Latia, an *putas Poëtam amavisse tantum recessus Musarum, et coronas Bacchicas comæ Aoniæ? non prius se tradidit sacris cothurnati Maronis, quam absolvit opus magni Ciceronis. Gravis hasta centum virorum hunc miratur adhuc; multi clientes hunc prædicant ore memori. Postquam duodecim fascibus administraverat ingentem annum, qui fuit sacer mundo vindicato* in libertatem: *dedit emeritos annos Musis et Phœbo: et nunc commendat Helicona pro suo foro.*

lyra.—5 *Sacra coronati* in codice Vaticano. Martialis alibi: 'Rara coronato plausere theatra Menandro.'—12 *Proque suus celebrat* conj. Ant. de Rooy. *suus,* h. e. liber curis publicis, et quasi sui juris, ut vocat otia senectæ. Supra lib. IV. Epig. 25. 'Si juris fuerint otia nostra sui.' Quo sensu et 'meus' occurrit in Pers. Sat. V. 88. 'Vindicta postquam meus a Prætore recessi.' Nec quenquam offendat remotior a suo Casu Præpositio. Cf. Hor. III. Od. 27. 51. Eleg. in Obit. Mæcenat. vs. 12. Ovid. Epist. IX. 96. XIII. 161. Eleg. ad Liv. Aug. vs. 254. Vide etiam Jens. Observ. Sing. L. L. §. 16. Quamvis *pro suo foro* haud incommode exponi possit, tanquam suum forum. Vide Heins. ad Ovid. Epist. III. 98. et Snakenb. ad Curt. IV. 10. 4. Pro *foro* Beverlandi Ms. habet, *thoro.*

NOTÆ

3 *Pierios*] Vide lib. I. Epig. 77. Sensus est: Credisne Silium poësi tantum vacavisse?

4 *Serta*] Quibus more Bacchico caput coronant Musæ Aoniæ.

5 *Cothurnati*] Propter carminum gravitatem. De cothurno lib. V. Epig. 30.

6 *Implevit magni*] Hoc est, non prius se Musis tradidit, quam Ciceronis opera implevisset legendo, et imitando.

7 *Centum gravis hasta*] De centum virorum judicio vide lib. VI. Epig. 38.

8 *Hunc loquitur*] Quos defendit clientes, illum prædicant.

9 *Postquam*] Fuit consul eo anno, quo interfecto Nerone imperium assertum fuit in libertatem: idcirco annum illum vocat ingentem.

11 *Emeritos*] Id est, accepta rude ex causis forensibus, inquit Domitius.

12 *Proque*] Pro causis agendis, jam Musis vacat.

LXIV.

IN CINNAMUM.

Qui tonsor fueras tota notissimus urbe,
Et post hæc dominæ munere factus eques :
Sicanias urbes Ætnæaque regna petisti,
Cinname, cum fugeres tristia jura fori.
Qua nunc arte graves tolerabis inutilis annos?
Quid facit infelix et fugitiva quies?
Non Rhetor, non Grammaticus, ludive Magister,
Non Cynicus, non tu Stoicus esse potes;
Vendere nec vocem Siculis plausumque theatris:
Quod superest, iterum, Cinname, tonsor eris.

O Cinname, qui fueras tonsor celeberrimus tota urbe, et deinde factus eques dono dominæ ; profectus es in urbes Siculas et regna Ætnæa, cum vitares grave judicium fori. Qua arte nunc inutilis sustentabis graves annos? Quid agit otium miserum et fugitivum? Tu non potes esse Rhetor, nec Grammaticus, aut Ludimagister, nec Cynicus, nec Stoicus, nec vendere vocem Siculis, et plausum theatris: quod reliquum est, o *Cinname, rursus eris tonsor.*

2 *Et demum dominæ* Beverlandi Ms.—9 *Vendere nec vocem Siculum* in codice Thuaneo. *Vendere nec vocem sagulis* codd. Vat. et Florent.

NOTÆ

2 *Dominæ*] Amicæ nempe, quæ censu equestri Cinnamum donaverat.

3 *Ætnæaque*] Ætna mons est Siciliæ.

4 *Cum fugeres*] In jus enim vocatus Cinnamus Siciliam petiit, ut grave judicium fugeret.

5 *Graves annos*] Hoc est, senectutem.

6 *Fugitiva quies*] Qua frueris in tuo exilio.

7 *Ludive Magister*] Literatorem intelligit Raderus: nam ut a Rhetore, inquit, ad Grammaticum, ita a Grammatico ad Literatorem descendit Poëta: hoc sensu Ludimagister sumitur lib. x. Epig. 62. Lanistam interpretatur Domitius. Raderi explicatio mihi videtur melior.

9 *Vendere nec*] Nec potes solicitis reis verba vendere; hoc est, nequis esse causidicus. Lib. v. Epig. 16. Intelligunt alii de præcone: quod minus placet.

Plausumque] Hoc est, nec histrio nec citharœdus esse potes.

LXV.

IN GARGILIANUM.

Lis te bis decimæ numerantem frigora brumæ
Conterit una tribus, Gargiliane, foris.

O Gargiliane, tribus foris una lis consumit te a viginti annis. Ah infelix et fa-

Ah miser, et demens! viginti litigat annis
Quisquam, cui vinci, Gargiliane, licet?

tuc, an *quisquam litigat viginti annis?* o *Gargiliane, cui fas est cedere?*

Hic nulla lectionis varietas extat in libris manu scriptis aut impressis.

NOTÆ

2 *Conterit una tribus*] De triplici foro egimus lib. III. Epig. 38.

4 *Cui vinci*] Qui enim semel vincitur, plus lucri facit, quam si, lite ad tot annos prorogata, tandem vincat adversarium.

LXVI.

DE LABIENO.

HÆREDEM Fabius Labienum ex asse reliquit:
Plus meruisse tamen se Labienus ait.

Fabius instituit hæredem Labienum ex asse : nihilominus Labienus dicit plus se meruisse.

Neque in hoc Epigrammate ullo modo variant exemplaria, aut scripta aut excusa.

NOTÆ

1 *Ex asse*] Id est, hæredem omnium bonorum : hæreditas enim vulgo dividitur in duodecim uncias quibus constat as.

2 *Plus meruisse*] Labienus enim multis donis captaverat hæreditatem Fabii decoctoris, atque ita hæres institutus ex asse minus acceperat quam donaverat. Sensus est : Labienus dicit se plus meruisse, hoc est, dignum esse majori præmio; cum intelligat Poëta, illum majori pœna esse dignum, qui malis artibus hæreditatem Fabii captavisset.

LXVII.

IN PHILÆNIM.

PÆDICAT pueros tribas Philænis,
Et tentigine sævior mariti

NOTÆ

1 *Pædicat pueros*] Τῷ ὀλίσβῳ.

Tribas Philænis] Lacerata carmine Polycratis, cum mulierum omnium esset castissima, si verum quod de ea scribit Æschrion apud Athenæum lib. VIII. Sed Æschrionis apologia nihil eam juvit apud posteros. *Heraldus.*

Tribas] Fricatrix.

2 *Tentigine, &c.*] Libidinis prurigine magis inflammata quam maritus.

Undenas vorat in die puellas.
Harpasto quoque subligata ludit,
Et flavescit haphe, gravesque draucis
Halteras facili rotat lacerto,
Et putri lutulenta de palæstra
Uncti verbere vapulat magistri:
Nec cœnat prius, aut recumbit ante,
Quam septem vomuit meros deunces;
Ad quos fas sibi tunc putat redire,
Cum coliphia sexdecim comedit.
Post hæc omnia, cum libidinatur,
Non fellat: putat hoc parum virile:
Sed plane medias vorat puellas.
Di mentem tibi dent tuam, Philæni:
Cunnum lingere quæ putas virile.

3 *Undenas dolat* legit Gruterus.—6 *Alterno facili* in edd. vett. *Alteras* h. l. substituit Turneb. non e conjectura, ut ait, sed libraria fide. Codex Pulmanni *Alternans* exprimit.—11 In edd. vett. *tunc putat reverti*, et sic legit Delph.

NOTÆ

3 *Vorat in die puellas*] Λεσβιάζουσα, φοινικίζουσα, καὶ τρίβουσα. Gruter. legit *dolat*.

4 *Harpasto quoque*] Lib. IV. Epig. 19.

Subligata ludit] Veste subducta; vel 'subligari usa.'

5 *Flavescit haphe*] In palæstra flavescit aspergine arenæ: ita Achelous cum Hercule luctans Ovid. Met. IX. 'fulvæ tactus flavescit arenæ.' Ἁφὴ autem *tactus* est. Epictet. Enchir. cap. 26. Ἔστι δὲ ὅτε χεῖρα βαλεῖν, σφυρὸν στρέψαι, πολλὴν ἀφὴν καταπιεῖν.

Gravesque, &c.] Et pondera illa plumbea seu ferrea, corpori exercendo in Gymnasiis et Balneis adhibita, vel ipsis grandibus draucis gravia, agili versat manu. Vide lib. XIV. Epig. 48. et 49. et Juven. Sat. VI. 22. quæ huic Epigrammati consonat.

7 *Putri*] Male olenti ab oleo.

Lutulenta, &c.] Ceromate e luto uncta.

8 *Uncti magistri*] Aliptæ manus crepitu interungendum. Vide Juvenal. Sat. VI. 422. *Verbere vapulat*] Nam et hi Magistri, quos ἐπιστάτας Græci dicunt, jus virgæ habebant.

9 *Nec cœnat, &c.*] Juven. Sat. VI. 429. 'sextarius alter Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,' &c. Vide lib. V. Epig. 70.

12 *Cum coliphia*] Luctatorum panes, qui vires palæstritarum membris addunt, a κῶλον et ἶφι, ut vult Dom. Calderinus, quam etymologiam asserere laborat Cornel. Vitellius contra Merulam Annotat. cap. 12. Certo enim ciborum genere ad palæstras et ceteras ejusmodi exercitationum formas præparabantur. Juvenal. Sat. II. 'Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ.'

15 *Medias, &c.*] Supra vers. 3.

16 *Mentem tuam, Philæni, &c.*] Mentem sanam, vel quæ fœmineam appe-

NOTÆ

tat libidinem. Locum istum nonnulli exagitant: at Grutero elegans videtur; ut videlicet usurus voto aut imprecatione, id præter omnem omnium expectationem optet, quod jam habebat. Eodem fere modo hoc lib. Epig. 24. 'Hoc facias, quod puto, lingua, facis.' Nec admodum dissimiliter Turnus apud Virgil. Æn. xi. 408. 'Nunquam animam talem dextra hac (absiste moveri) Amittes: habitet tecum, et sit pectore in isto.' Sic apud Senecam in sui nominis Medea, vers. 968. 'Mihi me relinque.' Et Symmachus lib. iv. Epist. 48. 'Dii illos mentibus suis puniant.'

LXVIII.

AD INSTANTIUM RUFUM.

Commendare meas, Instanti Rufe, Camœnas
  Parce precor socero: seria forsan amat.
Quod si lascivos admittit et ille libellos,
  Hæc ego vel Curio Fabricioque legam.

O *Rufe Instanti, quæso ne commendes socero meas Musas, forte diligit graves* versus. *Quod si et libri jocosi placent ipsi, ego legam hæc vel Curio vel Fabricio.*

Hujus Epigrammatis lectionem non variant membranæ aut libri impressi.

NOTÆ

1 *Instanti*] Socero, inquit Raderus: ego vero puto esse in vocativo, et referri ad Rufum, cujus meminit Poëta lib. viii. Epig. 51. 'Instanti litera Rufi;' et lib. xii. Epig. 96.

4 *Hæc ego*] Carmina legam viris vel gravissimis. Curius et Fabricius noti ex Livio et aliis, sumuntur pro viris gravissimis. Juv. Sat. ii. 'Qui Curios simulant.'

LXIX.

DE THEOPHILA AD CANIUM.

Hæc est illa tibi promissa Theophila, Cani,
  Cujus Cecropia pectora dote madent.

O *Cani, hæc est illa Theophila desponsa tibi, cujus mens imbuta est literis Græ-*

De Theophila sine alio additamento in edd. vett.—2 In iisdem: *pectora voce madent.* Beverlandi Ms. exhibet: *pectora rore madent.* Nostram lect. testan-

NOTÆ

1 *Promissa Theophila*] Puella erudita, sponsa Canii, de quo lib. iii. Epig. 20.

2 *Cujus Cecropia pectora dote* [*voce*] Hoc est, erudita literis Græcis: hunc loquendi modum explicuimus lib. i. Epig. 40. Alii, *dote madent.*

Hanc sibi jure petat magni senis Atticus hortus,
  Nec minus esse suam Stoica turba velit.
Vivet opus quodcumque per has emiseris aures;
  Tam non fœmineum, nec populare sapit.
Non tua Pantænis nimium se præferat illi,
  Quamvis Pierio sit bene nota choro.
Carmina fingentem Sappho laudavit amatrix:
  Castior hæc, et non doctior illa fuit.

cis. Hortus Atticus magni senis jure vendicet hanc sibi ; nec turba Stoica minus cupiat habere illam discipulam. *Quodcumque opus subjeceris his auribus, non peribit : tam valet illa judicio nec muliebri, nec vulgari ; Tua Pantænis ne nimis se anteponat illi, licet chorus Musarum bene noverat illam. Sappho amatrix commendaverit* Theophilam *condentem versus : hæc fuit purior, nec illa fuit eruditior.*

tur optimi codices.—3 Ald. Junt. Colin. Gryph. &c. *magni senis altus in hortis.* Codex Pulmanni: *magni senis Atticus hortus.* Vide Var. Notas.—5 Gruterus ex codice Palatino legit: *per has emiseris aures*, et sic est in Vaticano. *per istas miseris aures* exhibent edd. vett.—6 *Jam non fœmineum* Beverlandi Ms. —7 *Non tua Parthenis* Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Plant. Junian. Lang. Calderin. Delph. aliæ. *Non tua Panthenis* ex codd. suis dedit Gruterus. Lectio nostra debetur Scriverio.—9 Sunt qui *laudaret*, vel *laudarit*, legi debere putant.

NOTÆ

3 *Atticus hortus*] Sensus est: hanc sibi discipulam jure vendicet Plato, vel quilibet alius magister, qui philosophiam doceat in horto ab heroë Academo Athenis in usum scholæ consecrato. Sunt qui referant hunc hortum ad Epicurum, qui, ut ait Raderus, hortum 80. minis emerat, et vixit nonaginta circiter annos, unde magnus senex dicitur. Judicet lector. Alii, *altus in hortis.*

4 *Stoica turba*] Theophilam expetant quoque Stoici.

7 *Non tua Pantænis*] Eruditam nescio quam poëtriam intelligere videtur.

9 *Laudavit* [*laudarit*] Vel *laudaret:* alii vero *laudavit:* hoc est, ipsa Sappho Poëtria nobilis, cujus historia satis nota est, et cujus restant adhuc carmina aliis poëtis lyricis juncta, laudaret Theophilam. Amatricem vocat Phaonis scil. Lesbii juvenis forma egregia, a quo cum repulsam pateretur, se in mare præcipitem dedit.

10 *Castior hæc*] Theophila nimirum.

Non doctior illa] Sappho scilicet.

LXX.

IN PHILÆNIM.

Ipsarum tribadum tribas, Philæni,
Recte, quam futuis, vocas amicam.

In hoc Epigrammate exhibendo consentiunt membranæ et exemplaria excusa.

NOTÆ

2 *Vocas amicam*] Male sonat dicta viro 'amica;' mulieri, bene: quam vero Philænis amicam vocat, male audit, cum ipsa Philænis sit tribas. Καλοῦσι γοῦν καὶ αἱ ἐλεύθεραι γυναῖκες καὶ αἱ παρθένοι τὰς συνήθεις καὶ φίλας, ἑταίρας, κ. τ. λ. Καλοῦσί γε τὰς μισθαρνούσας, ἑταίρας. Athenæus lib. XIV. cap. 4.

LXXI.

DE FAMILIA FICOSA.

FICOSA est uxor, ficosus et ipse maritus:
Filia ficosa est, et gener, atque nepos.
Nec dispensator, nec villicus ulcere turpi,
Nec rigidus fossor, sed nec arator eget.
Cum sint ficosi pariter juvenesque senesque,
Res mira est, ficos non habet unus ager.

Conjux est ficosa, et ipse vir ficosus, filia est ficosa, et gener et socer, nec dispensator caret fœdo ulcere, nec durus fossor, at nec arator. Cum juvenes et senes sint æqualiter ficosi, mirum videtur, solus ager non habet ficos.

2 In edd. vett. *et gener atque socer.* Lectionem nostram ex codd. suis primus reposuit Gruterus.

NOTÆ

1 *Ficosa est uxor*] Tota hæc familia turpi ulcere laborabat, quod ficum vocant medici. Vide lib. I. Epig. 66. et lib. IV. Epig. 52.

6 *Ficos non habet*] Ludit in ambigua significatione 'fici:' hoc est, solus ager non habet ficos, vel ficus, poma nempe, lib. I. Epig. 66.

LXXII.

AD PAULLUM.

GRATUS sic tibi, Paulle, sit December:
Nec vani triplices, brevesque mappæ,
Nec thuris veniant leves selibræ;
Sed lances ferat, aut scyphos avorum,

O *Paulle, sic December sit jucundus tibi: nec futiles triplices* tibi *donentur, et breves mappæ, nec leves selibræ thuris; at vel reus dives, vel potens amicus mittat*

3 Perplacet Grutero lectio codicis Palatini: *levesve libræ.* Vide lib. VIII. Epig. 70. *breves selibræ* habent Beverlandi Ms. et codex Pulmanni.—6 *Sed*

NOTÆ

1 *Sit December*] Saturnalia tibi sint fructuosa. Vide lib. IV. Epig. 46. 'Sic' bene vel male precandi formula.

2 *Vani triplices*] Pugillares nullius pretii. Epig. 52. supra.

Aut grandis reus, aut potens amicus:
Seu quod te potius juvat capitque.
Sic vincas Noviumque Publiumque
Mandris et vitreo latrone clausos;
Sic palmam tibi de trigone nudo
Unctæ det favor arbiter coronæ,
Nec laudet Polybi magis sinistras:
Si quisquam mea dixerit malignus

lances aut pocula avorum: sive quod te delectat et tenet. Sic superes Novium et Publium clausos mandris et vitreo latrone: sic favor turbæ unctæ judex tibi addicat præmium de trigone nudo, nec magis commendet sinistras Polybii. Si quisquam

quod Beverlandi Ms.—10 *Nuncta te favor* in codice Florentino.—11 *Polybi manus sinistras* codex Pulmanni.

NOTÆ

4 *Sed lances*] Epig. 47. supra.

Scyphos avorum] Hoc est, pocula antiqua, et magni pretii.

5 *Grandis reus*] Cliens dives quem defendisti.

7 *Noviumque Publiumque*] Peritissimos nempe calculorum lusores. Calcagninus, de calculorum ludo, sic calculos explicat: Quin et latronum et canum nomine celebratos calculos agnosco: erant scilicet in abaco, quem et πλίνθιον vocaverunt, seu tu laterculum dixeris, regiones lineis distinctæ: has urbes nuncupabant. Erant hæ regiones plerumque quinque lineolis, transversariisque, et decussationibus alternatim dimensæ, quinque et viginti numero: singulis latrones quinque insidebant, præter mediam, cui tantum quatuor tribuebantur: excubabant itaque utrinque latrones, seu canes mavis dicere, coloribus distincti, hostili animo insidiantes. Ea fuit ludi ratio, ut si unus ex hostili agmine incomitatus deprehenderetur, ita ut circumveniri posset, captivus ex acie traheretur. Et paulo infra, De calculis, inquit, meminerunt Martialis, lib. XIV. Epig. 20. 'Insidiosorum si ludis bella latronum, Gemmeus iste tibi miles, et hostis erit:' et Ovidius de Arte amandi: 'Sive latrocinii sub imagine calculus ibit, Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.' Nec tamen me præterit, sic pergit Calcagninus, gemmeos quin et vitreos a Martiale calculos appellari: 'Sic vincas Novium Publiumque Mandris, et vitreo latrone clausos.' Mandras enim dictas puto, quas regiones Pollux vocat, et Eustathius: cum vero distincti forent suis coloribus calculi, et ex iis ille deperiret qui inter duos deprehensus facile circumveniri posset, hinc ab eodem Martiale dictum putamus: 'Discolor hic gemino victus ab hoste perit.' Idem Calcagninus putat hunc calculorum ludum diversum esse a scapis, Gallice, *Echecs*, quos alii 'Latrunculos' vocant.

9 *De trigone nudo*] De hoc pilæ genere lib. IV. Epig. 19. quem ludum nudi et uncti exercebant.

11 *Polybi*] Lusoris sane periti sinistra non magis laudetur quam tua. Observa sinistram maxime usui fuisse in hoc ludo. Vide lib. XIV. Epig. 46.

12 *Si quisquam*] Meo nomine famosa carmina ediderit, me ab hac calumnia defendas rogo.

Atro carmina quæ madent veneno;
Ut vocem mihi commodes patronam,
Et, quantum poteris, sed usque, clames:
Non scripsit meus ista Martialis.

malevolus dixerit esse *mea carmina quæ perfunduntur atro veneno, ut concedas mihi vocem patronam, et clames, at semper, et quantum valebis : Meus Martialis non composuit ista.*

LXXIII.

AD MAXIMUM.

Esquiliis domus est, domus est tibi colle Dianæ,
Et tua patricius culmina vicus habet:
Hinc viduæ Cybeles, illinc sacraria Vestæ;
Inde novum, veterem prospicis inde Jovem.
Dic, ubi conveniam: dic, qua te parte, requiram?
Quisquis ubique habitat, Maxime, nusquam habitat.

Habes ædes Esquiliis, habes ædes in *colle Dianæ, et domicilium tibi est in vico Patricio: ex hac parte vides sacraria viduæ Cybeles, ex illa Vestæ, inde novum Jovem, inde veterem. Dic ubi conveniam, dic qua parte quæram te ? Quisquis ubique habet domicilium, nullo in loco habet.*

3 *Hinc biviæ Cybeles* codex Pulmanni; unde Lipsius legit, *bivirœ.*

NOTÆ

1 *Esquiliis*] Vide Epig. 23. Una nempe erat urbis regio.

Colle Dianæ] Hoc est, monte Aventino, ubi templum Dianæ. Lib. VI. Epig. 64. 'Laudat Aventinæ vicinus Sura Dianæ.'

2 *Et tua patricius*] 'Patricius vicus Romæ dictus, eo quod ibi patricii habitaverunt, jubente Servio Tullio.' Festus.

3 *Hinc viduæ Cybeles*] Hoc est, matris Deum templum hinc vides. Viduam vocat propter Atym puerum mortuum, quem illa deperibat. Lipsius legit *hinc bibiræ*, propter Saturnum et Atym. Videat lector. De templo Cybeles et Vestæ dictum jam lib. I. Epig. 71.

4 *Inde novum*] Hoc est, Capitolium novum et vetus.

6 *Quisquis ubique*] Senec. Epist. 2. 'Nusquam est qui ubique est.'

LXXIV.

PRO CARO ET NORBANA VOTUM.

Cyllenes cœlique decus, facunde minister,
Aurea cui torto virga dracone viret:

O diserte minister, gloria Cyllenes et cœli, cui virescit virga aurea torto dra-

Sic tibi lascivi non desit copia furti,
Sive cupis Paphien, seu Ganymede cales:
Maternæque sacris ornentur frondibus Idus,
Et senior parca mole prematur avus:
Hunc semper Norbana diem cum conjuge Caro
Læta colat, primis quo coiere toris.
Hic pius antistes sophiæ sua dona ministrat:
Hic te thure vocat, fidus et ipse Jovi.

*cone : * * Idus maternæ decorentur frondibus sacris, atque avus senior prematur parvo pondere : Norbana cum Caro marito perpetuo celebret hunc diem, quo conjuncti sunt matrimonio. Hic pius sacerdos colit sapientiam, hic et ipse fidelis Jovi te invocat thure.*

Ad Mercurium lemma est in edd. vett.—1 *Myllenes* Beverlandi Ms.—7 *Norbana dicet cum conjuge Carpo* codex Vaticanus. Alii, *Charo.*—8 Codd. Vat. et Florent. *quod coluere choris.* Vide ad Epig. 50.

NOTÆ

1 *Cyllenes*] Montis in Arcadia, ubi Maia a Jove compressa peperit Mercurium.

2 *Aurea cui torto*] Caduceum intellige, draconibus masculo et fœmina involutum. Hæc ad generationem spectare putabant Ægyptii; qua de causa Mercurium invocat Poëta, ut Norbanæ et Cari nuptiis propitius sit.

5 *Maternæque*] Turnebus lib. XXV. cap. 24. ait: De Mercurii natali et feriis intelligendum est, ut ostendit versiculus ille lib. XII. Epig. 68. 'Maiæ Mercurium creastis Idus.'

6 *Et senior parca*] Atlas scilicet, Maiæ pater, qui cœlum humeris sustinere dicitur.

9 *Hic pius*] Carus nempe colit sapientiam et eloquentiam, cujus tu Deus es.

10 *Fidus et ipse Jovi*] Domitiano nostro Jovi, quemadmodum et tu fidus es Jovi cœlesti.

LXXV.

IN ANUM DEFORMEM.

Vis futui gratis, cum sis deformis, anusque.
Res perridicula est: vis dare, nec dare vis.

Hic nulla varietas invenienda est in libris calamo exaratis aut prelo excusis.

NOTÆ

1 *Vis gratis*] Vide lib. III. Epig. 90.

2 *Vis dare*] Tui copiam. *Nec dare*] Pecuniam.

LXXVI.

AD PHILOMUSUM.

QUOD te diripiunt potentiores
Per convivia, porticus, theatra,
Et tecum, quoties ita incidisti,
Gestari juvat, et juvat lavari;
Nolito nimium tibi placere.
Delectas, Philomuse: non amaris.

Quod ditiores te rapiunt in conviviis, deambulationibus, theatris, et gratum est, quoties sic occurristi, tecum gestari, et gratum est lavari; ne nimis tibi tribuas. O Philomuse, delectas, non diligeris.

Et hic non variant exemplaria typis excusa aut manu exarata.

NOTÆ

1 *Diripiunt*] Hoc est, certatim invitant, ut alius huc, alius illuc te trahat.

6 *Delectas*] Ridiculis tuis dictis moves illis risum.

LXXVII.

IN TUCCAM.

EXIGIS, ut nostros donem tibi, Tucca, libellos.
Non faciam: nam vis vendere, non legere.

O Tucca, postulas ut dem tibi nostros libros. Non dabo; nam vis vendere, non legere.

Neque in hoc Epigrammate ullam lectionis varietatem produnt membranæ aut libri impressi.

LXXVIII.

IN PAPILUM.

CUM Saxetani ponatur cauda lacerti,
Et bene si cœnas, conchis inuncta tibi est;

Cum cauda lacerti Saxetani apponatur tibi, si vero cœnas laute, conchis sine oleo;

In Pamphilum codex Pulmanni.—1 *Cum saxetam* Junt. an. 1512. *Cum Sexitani* in quibusdam aliis. Vide Strab. III. 105. Athen. III. 20. et Notam

NOTÆ

1 *Cum Saxetani*] Piscis nempe vilissimi: Saxitani a patria Bætica meminit Plinius lib. XXXII. cap. 11. et forte sic legendum.

Sumen, aprum, leporem, boletos, ostrea, mullos,
Mittis: habes nec cor, Papile, nec genium.

mittis sumen, aprum, leporem, boletos, ostrea, mullos. O Papile, nec tibi est cor, nec genium.

infra.—2 'Non quadrant *ponatur* et *est*; itaque censeo delendum esse τὸ *est*. Constat enim satis oratio, si ex præcedenti versu hic quoque intelligas τὸ *ponatur*.' Gronovius.—4 *Pamphile* codex Pulmanni.

NOTÆ

2 *Conchis inuncta*] Faba valde insulsa, nisi multo oleo perfundatur: inunctus tamen sumitur etiam pro uncto. Horatius: 'Cum tua pervideas oculis male lippus inunctis.'

4 *Habes nec cor*] Hoc est, stultus es: homo enim prudens cordatus dicitur.

Nec genium] Cui non indulges: optimos enim cibos aliis mittis, tu vilissimos comedis, et cum foris lautus videri velis, domi laboras inopia.

LXXIX.

AD SEVERUM.

Potavi modo consulare vinum.
Quæris, quam vetus atque liberale?
Ipso consule conditum: sed ipse,
Qui ponebat, erat, Severe, consul.

Paulo ante bibi vinum consulare. Rogasne quam antiquum et nobile? Ipso consule conditum: at ipse, qui apponebat, o Severe, erat consul.

In hoc Epigrammate exhibendo consentiunt libri impressi et manuscripti.

NOTÆ

1 *Consulare vinum*] In hoc verbo ludit Poëta, nam consulare vinum, ut vulgo sumitur, vetus est vinum, et quidem sæpe Opimianum, de quo lib. I. Epig. 27.

3 *Ipso consule conditum*] Proindeque novum.

LXXX.

AD FAUSTINUM, UT LIBELLOS SUOS MARCELLINO MITTAT.

Quatenus Odrysios jam pax Romana Triones
Temperat, et tetricæ conticuere tubæ,

Quandoquidem pax Romana moderatur Odrysios Triones, et tristes tubæ siluere, o

Ad Faustinum lemma est in edd. vett.—1 *Quatenus Othrysios* in codice Pul-

Hunc Marcellino poteris, Faustine, libellum
  Mittere: jam chartis, jam vacat ille jocis.
Sed si parva tui munuscula quæris amici
  Commendare, ferat carmina nostra puer:
Non qualis Geticæ satiatus lacte juvencæ
  Sarmatica rigido ludit in amne rota;
Sed Mitylenæi roseus mangonis ephebus,
  Vel non cæsus adhuc matre jubente Lacon.
At tibi captivo famulus mittetur ab Istro,
  Qui Tiburtinas pascere possit oves.

Faustine, poteris mittere Marcellino hunc librum. Jam dat operam scriptis, et ludis. At si libet commendare exigua munuscula tui amici, puer ferat nostros versus: non qualis satiatus lacte juvencæ Geticæ ludit trocho Sarmatico in fluvio gelato: at roseus adolescens mangonis Mitylenæi, aut Lacedæmonius nondum verberatus, matre imperante. At remittet tibi servum a Danubio victo, qui possit pascere oves Tiburtinas.

manni.—8 *Sarmatica gelido* Ald. Junt. Colin. Gryph. Calderin. Plant. Junian. Pulman. Lang. Delph. &c.—10 Junt. nostra in margine: *matre vidente Lacon.*

NOTÆ

1 *Odrysios*] Vel *Othrysios*, ut scribunt alii: hoc est, hyperboreos, Geticos. Vide Epig. 7. supra. *Triones*] Id est, ursam, Lib. VI. Epig. 58.

3 *Hunc Marcellino*] Ad quem est lib. VI. Epig. 25. victis autem Dacis et Getis pax concessa fuerat.

7 *Satiatus lacte*] Getarum enim et Sarmatarum pueri lacte vescebantur.

8 *Sarmatica rigido*] Inculti quippe erant illi pueri, qui trocho luderent super glaciem fluminis frigore concreti. De trocho lib. XIV. Epig. 168.

9 *Sed Mitylenæi*] Mitylene urbs est Lesbi insulæ, unde formosi pueri accersebantur.

10 *Vel non cæsus*] Ad aram Dianæ pueros verberibus cædere solebant Lacedæmonii, ut ferendis laboribus illos assuefacerent. Plutarchus in Lycurgo.

11 *Captivo Istro*] Hoc est, a Dacia devicta.

12 *Qui Tiburtinas*] Tibure villam habebat Faustinus. Lib. IV. Epig. 57.

LXXXI.

AD LAUSUM.

TRIGINTA toto mala sunt Epigrammata libro:
  Si totidem bona sunt, Lause, liber bonus est.

Triginta sunt Epigrammata mala toto libro: O Lause, si totidem sunt bona, libellus est bonus.

Hic non variant libri, aut manu scripti aut prelo excusi.

NOTÆ

1 *Triginta*] Carpit Lausum, qui forte in uno libro triginta Epigrammata mala esse judicaret, et illum docet bonum nihilominus judicandum esse librum, modo totidem bona reperiantur. Lib. I. Epig. 17. 'Sunt bona, sunt quædam mediocria, sunt mala plura, Quæ legis hic: aliter non fit, Avite, liber.'

LXXXII.

DE MENOPHILO.

MENOPHILI penem tam grandis fibula vestit,
  Ut sit comœdis omnibus una satis.
Hunc ego credideram (nam sæpe lavamur in unum)
  Solicitum voci parcere, Flacce, suæ:

1 *Menophili pennem* in edd. vett. Ald. Junt. Colin. et Gryph.

NOTÆ

1 *Menophili penem tam grandis, &c.*] Quo loco notant Interpretes duo fibularum genera fuisse: Indumentum, quo comprimebantur simul et tegebantur verenda, tum filum æneum argenteumque præputio trajectum. Utrumque falsum. Nam neque filum fuisse Celsus indicat, qui a filo fibulam distinguit, et filo exemto fibulam inditam docet: neque vestimentum fuit. Annulus enim fuit promiscuus ex ære, in pædagogiis ad luxum argenteus; isque ne facile solvi posset a fabro igne glutinabatur, et ab eodem cum opus esset refibulabatur, sive solvebatur. Quid ergo theca illa et aluta, fibulaque penem vestiens apud Martialem fuit? Nempe subligaculum et vagina quædam, cujus usus non ad custodiendam vocem: qui enim fieri poterat, si tam facile removebatur, et sponte cadebat? sed honestatis causa adhibebatur, præcipue a Judæis ad celandam præcisionem, qui tamen non infibulati, nec enim poterant, cum pellicula carerent, quæ trajiciebatur; quod Josepho Scaligero negotium facessebat: sed quia ferme, qui infibulati erant, etiam thecam hujusmodi, et alutam gestabant; sive ut laterent, sive ne nimio motu atque incussu annulus cutem læderet, sive aliam ob causam. Propterea improprie eam Martialis fibulam appellavit, quæ fibula non erat, sed potius fibulæ ipsius tutamen: cum præterea Celsus fibulam meliorem dixerit quo levior: at hæc quæ ad celandum inventa, adeo gravis, ut 'Judæum pondus' Martialis appellaverit, quo recutitorum inguina trahebantur. *Ferrarius. Menophili, &c.*] Comœdi, citharœdi, adolescentulique alii, virilia fibula coërcere solebant, quo a Venere abstinerent, vocis seu valetudinis conservandæ causa. Celsus lib. VII. cap. 25. et Juven. Sat. VI. 73. et 380. Duo autem harum fibularum erant genera. Vel indumentum quo comprimebantur, simul et tegebantur inguina: vel filum æneum argenteumve præputio trajectum.

Dum ludit media populo spectante palæstra,
Delapsa est misero fibula; verpus erat.

NOTÆ

6 *Verpus erat*] Judæus, vel recutitus: utebatur autem fibula (illa priore modo dicta) ad velandam περιτόμήν.

LXXXIII.

DE EUTRAPELO.

EUTRAPELUS tonsor dum circuit ora Luperci,
Expingitque genas, altera barba subit.

Dum Eutrapelus tonsor circumit ora Luperci, atque expingit genas, altera barba succrescit.

2 *Expungitque genas* Ald. Junt. Colin. Gryph. aliæ. *Expingitque* ex codd. suis reposuit Gruterus; et sic codex Pulmanni, nec aliter lib. VIII. Epig. 52.

NOTÆ

2 *Expingitque*] Scite radit, et pingit. Alii, *expungit*, hoc est, pilos evellit: sed male, inquit Gruterus. Vide lib. VIII. Epig. 52.

LXXXIV.

AD LIBRUM.

DUM mea Cæcilio formatur imago Secundo,
Spirat et arguta picta tabella manu,
I, liber, ad Geticam Peucen, Istrumque tacentem:
Hæc loca perdomitis gentibus ille tenet.

Dum mea imago effingitur Cæcilio Secundo, et tabella spirat expressa manu perita, O liber, pete Geticam Peucen, et silentem Danubium: ille Cæcilius *regit*

2 *Spirat et argutam picta tabella manum* in codice Pulmanni.—3 *Istrumque*

NOTÆ

1 *Dum mea*] Raderus et Farnabius putant hunc Cæcilium esse Plinium secundum, qui Pontum et Bithyniam provincias obtinuit, ut patet ex ejus vita. Quisquis tandem ille fuerit, imaginem nostri Poëtæ ad se mitti optaverat.

3 *Ad Geticam Peucen*] Insulam nempe ad Danubii ostia, de qua Epig. 6. supra. Getæ autem Danubii ostia incolebant.

Istrumque tacentem] Vel quod undas placide volvat, vel quod frigore concrescat. Vide Epig. 7. supra. Legunt alii, *Istrumque jacentem*.

Parva dabis caro, sed dulcia dona sodali:
Certior in nostro carmine vultus erit.
Casibus hic nullis, nullis delebilis annis
Vivet, Apelleum cum morietur opus.

hæc loca devictis populis. Donabis dilecto socio exigua munera, at grata: vultus erit certior in nostro versu. Hic vivet nullis casibus, nec ullis annis delebilis, cum peribit opus Apellis.

jacentem in eodem.—8 *Vivet Appellæum* Junt. an. 1512. *Vivet Apollineum* codex Pulmanni.

NOTÆ

6 *Certior in nostro*] Hoc est: Versibus meis melius quam ullo penicillo exprimetur mea imago.

7 *Hic*] In meis Carminibus nullis casibus obnoxia erit imago.

8 *Apelleum*] Vivent mei Versus, cum opera Apellis pictoris nobilissimi peribunt. De quo Plinius lib. xxxv. cap. 10.

LXXXV.

AD SABELLUM.

Quod non insulse scribis tetrastica quædam,
Disticha quod belle pauca, Sabelle, facis;
Laudo, nec admiror: facile est Epigrammata belle
Scribere: sed librum scribere, difficile est.

O *Sabelle, laudo, nec admiror, quod non inepte componis quædam tetrasticha, quod bene condis pauca disticha. Nihil negotii est bene componere Epigrammata; at operosum est componere libellum.*

3 Pro *Epigrammata belle,* Scriverius legendum putat: *Epigramma, Sabelle.*

NOTÆ

Sed librum] In quo nempe conficiendo magna rerum varietate et largo ingenii fonte opus est.

LXXXVI.

IN SEXTUM.

Ad natalitias dapes vocabar,
Essem cum tibi, Sexte, non amicus.

O *Sexte, cum non uterer te familiariter, invitabar ad convivium natalitium.*

NOTÆ

1 *Ad natalitias*] Natalem diem solenni convivio celebrabant antiqui, ad quod iste Sextus invitabat ignotos, a quibus scilicet munera acciperet.

Quid factum est, rogo, quid repente factum?
Post tot pignora nostra, post tot annos,
Quod sum præteritus vetus sodalis?
Sed causam scio: nulla venit a me
Hispani tibi libra pustulati,
Nec levis toga, nec rudes lacernæ:
Non est sportula, quæ negotiatur.
Poscis munera, Sexte, non amicos.
Jam dices mihi, Vapulet vocator.

Post tot pignora amicitiæ, post tot annos, quid accidit, quæso, quid subito accidit, quod vetus sodalis sum præteritus? At teneo causam, nullam misi ad te libram argenti postulati, nec tenuem togam, nec rudes lacernas. Non est sportula, quæ facit mercaturam. O Sexte, quæris dona, non amicos. Jam dices mihi, Vocator det pœnas.

7 *Argenti tibi libra postulati* ed. antiq. Ferrar. Ald. Junt. Colin. Gryph. &c. Gruterus *Hispani tibi libra pusulati* reposuit ex codice suo.—8 *Nec tenuis toga* codex Florentinus; et sic Gruterus ex codd. suis.—10 *Pascis* in quibusdam.—11 Codex Pulmanni: *vah pudet vocetur.*

NOTÆ

7 *Hispani tibi libra pustulati* [*postulati*] Postulatum, vel pusulatum interpretatur Turnebus lib. XXIV. cap. 2. argentum purum, quodque pustulas et tumores habet. Argenti pustulati mentionem facit Suetonius in Nerone cap. 44. Legunt alii: *Argenti tibi libra postulanti.* Argenti pusulati fit mentio in lege 31. ff. Locati: ad quam vide notas Gothofredi in verbo 'pusulatum.' Cujacius Observ. lib. VII. cap. 39. existimat, 'postulatum' vel 'pustulatum,' idem valere quod 'pusulatum,' Gallice, *argent de coupelle.*

8 *Rudes lacernæ*] Novæ, inquit Raderus, quæ togis injiciebantur.

9 *Non est sportula*] Sed potius mercatura, cum sportulam gratis non des, sed ex ea majora te accepturum munera speres.

11 *Vapulet vocator*] Hoc est: Jam te mihi excusabis, culpam rejiciens in eum servum, qui curam habet invitandi tuos amicos, quasi me oblivione præterierit. Legunt alii, *Vah pudet, vocetur.*

LXXXVII.

DE SE.

Si meus aurita gaudet glaucopide Flaccus;
Si fruitur tristi Canius Æthiope;

Si Flaccus delectatur aurita lagopode: si Canius potitur Æthiope deformi: si

1 *Si meus aurita gaudeat lagopode* Ald. Junt. Colin. Gryph. Plant. Junian. Lang. Delph. &c. *lagalopece* G. Vossius de Art. Gramm. P. 2. p. 128. Ita apud Catull. 'chenalopex,' 'cercalopex;' et apud Festum 'cercalopex.'

Publius exiguæ si flagrat amore catellæ;
Si Cronius similem cercopithecon amat;
Delectat Marium si perniciosus ichneumon;
Pica salutatrix si tibi, Lause, placet;
Si gelidum collo nectit Glacilla draconem;
Lusciniæ tumulum si Thelesina dedit;
Blanda Cupidinei cur non amet ora Labycæ,
Qui videt hæc dominis monstra placere suis?

Publius ardet amore parvæ catellæ: si Cronus amat similem cercopithecon: si exitiosus ichneumon placet Mario: si tu, o Lause, amas picam salutatricem: si Glacilla involvit collum frigido dracone: si Thelesina erexit tumulum philomelæ: qui cernit hæc monstra grata esse suis dominis, cur non amet os tenerum formosi Labycæ?

Alii legunt, *lagopece.* Lectio nostra est ex ingenio Scaligeri, quem vide ad Festum, in voc. ‘cercalopex.’—5 Codex quidam ap. Beverland. *ischemon:* Florent. habet, *icaneumo:* codex Vaticanus, *ichemon.*—7 In codice Palat. *Gladella:* Beverlandi Ms. *Gadilla:* codex Pulmanni, *Galathia:* alii, *Gradilla;* vel *Flaccilla.*—9 *Labycæ* exhibent edd. vett. *Labytæ* codex Florent. quo vulg. firmatur: *Labyrte* codex Vaticanus.

NOTÆ

1 *Gaudet glaucopide* [*lagopode*] Sensus totius Epigrammatis est: Si alii aves aut alia animalia amant, cur ego, inquit Poëta, non amabo formosum puerum. Lagopodem vero avem esse docet Plinius lib. x. cap. 48. sic dictam a pedibus leporinis. Horatius II. Sat. 2. primam hic productam corripuit: ‘Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagopis.’ Itaque Raderi et Farnabii judicio melius legit Scaliger, *glaucopide*, et interpretantur ululam, seu bubonem. Sic vero loquitur Scaliger ad Propert. lib. IV. Eleg. 3. Primum lagopodem non esse auritam. Est lagopus quam perdicem albam Inalpini vocant. Deinde prima syllaba corripitur. Postremo avis illa est pulcherrima, ideoque non videtur inter monstra et portenta numeranda; cum tamen hoc agat Martialis, ut ostendat monstra placuisse illis viris, quos ordine recenset: at contra glaucopis, seu bubo, et aurita est, et sane non inter venusta animalia enumeranda.

2 *Tristi Canius*] De Canio Poëta Gaditano lib. III. Epig. 20. *Tristi*, hoc est, atro, vel quia infausti ominis erat, si mane quis occurrisset Æthiopi. Juv. Sat. VI. 602.

3 *Publius*] De Catella Publii vide lib. I. Epig. 110.

4 *Cercopithecon*] Cercopithecus est caudatus, cetera simio similis. Lib. XIV. Epig. 202. ‘Callidus emissas eludere simius hastas, Si mihi cauda foret, cercopithecus eram.’ *Similem* dixit an Æthiopi, an catellæ, an ipsi Crono similem dicat? Judicet lector.

5 *Ichneumon*] Quem describit Plinius lib. VIII. cap. 24. perniciosum dicit aspidi præsertim et crocodilo, quibus est hostis infensissimus.

6 *Pica salutatrix*] Lib. XIV. Epig. 76.

7 *Gelidum*] Æstivis enim mensibus dracones sinu gerebant, quibus et collum involvebant mulieres Romanæ, ut se refrigerarent.

9 *Blanda Cupidinei*] Cur mihi non liceat amare Labycam forma parem Cupidini?

LXXXVIII.

DE SUIS LIBRIS.

FERTUR habere meos, si vera est fama, libellos
Inter delicias pulchra Vienna suas.
Me legit omnis ibi senior, juvenisque, puerque,
Et coram tetrico casta puella viro.
Hoc ego maluerim, quam si mea carmina cantent,
Qui Nilum ex ipso protinus ore bibunt;
Quam meus Hispano si me Tagus impleat auro,
Pascat et Hybla meas, pascat Hymettos apes.
Non nihil ergo sumus, nec blandæ munere linguæ
Decipimur: credam jam, puto, Lause, tibi.

Si fama est vera, pulchra Vienna dicitur habere meos libellos inter voluptates suas. Illic omnis senior, et juvenis, et puer, et puella pudica legit me coram marito moroso. Hoc mihi gratius est, quam si canant meos versus, qui potant aquas Nili *primo deprensi: quam si meus Tagus impleat me auro Hispano, et Hybla, et Hymettos pascant meas apes. Ergo sumus aliquid, nec fallimur sermone linguæ adulatoriæ:* o *Lause, opinor, jam tibi adhibebo fidem.*

7 *Quam meus Hispanus* Beverlandi Ms.—8 *Pascat et Hybleas pascat* in eodem.—9 Junt. an. 1512. *blande murmure:* in aliis vett. *blandæ murmure;* et sic Delph. Codex Pulmanni: *blandæ munere:* Beverlandi Ms. *magnæ munere.*

NOTÆ

2 *Pulchra Vienna*] Urbs est Galliæ ad Rhodanum, hodie, *Vienne.*

6 *Qui Nilum*] Hoc est, remotissimi Æthiopes. De fontibus Nili dictum lib. Spect. Epig. 3. 'Et qui prima bibit deprensi flumina Nili.'

8 *Hybla*] Mons est Siciliæ apibus et melle abundans, ut et Hymettos mons Atticæ.

9 *Blandæ munere* [*murmure*] Alii, *blandæ munere.* Sensus est: Cum Viennæ legantur mei libri, credam tot in illis bona esse Epigrammata, quot mala, atque adeo bonos esse, licet, o Lause, aliter sentias. Vide Epig. 80. supra.

LXXXIX.

APOLLINARI MITTIT CORONAM ROSEAM.

I, FELIX rosa, mollibusque sertis
Nostri cinge comas Apollinaris.

Ito, o *rosa fortunata, et delicatis sertis circumda capillos nostri Apollinaris:*

Ad Rosam inscribitur in edd. vett. Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Plant. Junian. Laug. &c.

Quas tu nectere candidas, sed olim,
Sic te semper amet Venus, memento.

quos tu memento nectere canos, at olim, sic semper placeas Veneri.

NOTÆ

2 *Apollinaris*] De quo lib. IV. Epig. 87. Felicem rosam dixit, quod Apollinaris comas circumdatura esset.

3 *Candidas, sed olim*] Hoc est, canas sed multis abhinc annis. Sic optat Poëta diu vivere Apollinarem.

4 *Amet Venus*] Cui dedicata es.

XC.

AD CRETICUM.

Jactat inæqualem Matho me fecisse libellum:
Si verum est, laudat carmina nostra Matho.
Æquales scribit libros Calvinus et Umber.
Æqualis liber est, Cretice, qui malus est.

Matho prædicat me scripsisse librum inæqualem: si verum est, Matho commendat meos versus. Calvinus et Umber componunt libellos æquales. O Critice, æqualis est liber qui malus est.

Ad Criticum Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Plant. Junian. Lang. &c. *Ad Creticum* in codice Florentino.—3 *Calvianus* codex Thuan.—4 *Critice* in Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Plant. Junian. Lang. &c. *Cretice* codex Florentinus.

NOTÆ

1 *Matho*] De quo jam dictum lib. IV. Epig. 80.

4 *Æqualis liber*] Malus est, quia, ut dixit Poëta lib. I. Epig. 17. in uno libro quædam sunt bona, et quædam mediocria, plura vero mala: liber ergo æqualis malus est, quia Martialis judicio nunquam liber totus bonus est.

Cretice [*Critice*] Legunt alii *Cretice*, ut sit nomen proprium.

XCI.

AD JUVENALEM.

De nostro facunde tibi Juvenalis agello
Saturnalitias mittimus, ecce, nuces.
Cetera lascivis donavit poma puellis
Mentula custodis luxuriosa Dei.

1 *Juvebalis* Junt. an. 1512. Cetera, nulla est lectionis varietas.

NOTÆ

2 *Saturnalitias, &c.*] Quibus luditur in Saturnalibus. Lib. v. Epig. 31.

4 *Mentula, &c.*] Ipse Priapus. Lib. I. Epig. 36. et lib. VI. Epig. 49. et 73.

XCII.

IN BACCARAM.

Si quid opus fuerit, scis me non esse rogandum,
  Bis nobis dicis, Baccara, terque die.
Appellat rigida tristis me voce Secundus :
  Audis, sed nescis, Baccara, quid sit opus.
Pensio te coram petitur clareque palamque :
  Audis, sed nescis, Baccara, quid sit opus.
Esse queror gelidasque mihi tritasque lacernas :
  Audis, sed nescis, Baccara, quid sit opus.
Hoc opus est, subito fias ut sidere mutus ;
  Dicere ne possis, Baccara , quid sit opus.

O *Baccara, bis et ter die dicis nobis, Scis me non esse orandum, si quid opus fuerit. Secundus* creditor *morosus me vocat aspera voce: audis, sed ignoras*, o *Baccara, quid sit opus. Te præsente pensio petitur aperte et manifeste. Auscultas, at ignoras*, o *Baccara, quid sit opus. Expostulo me habere lacernas leves et laceras : auscultas, at ignoras*, o *Baccara, quid sit opus. Hoc opus est*, o *Baccara, repente elinguis evadas*, percussus *sidere, ne proferre queas quid sit opus.*

1 *Si quid opus fuerit tibi* Beverlandi Ms.—4 *Audis et nescis* codex Pulmanni : alii legunt : *et nescit Baccara quid sit opus?* Illa enim sæpiuscule dixerat Martiali, Pete, si quid tibi opus.—5 *Pensio cur a me petitur* codex Pulmanni.—6 *Audis et nescis* in eodem codice.—10 *Dicere nec possis* Beverlandi Ms.

NOTÆ

3 *Appellat*] Creditor scilicet a me exigit fœnus.

5 *Pensio*] Ædium nempe conductarum.

9 *Fias ut sidere*] Sideratio morbus est, quo læsæ arbores arescunt: hinc siderationis nomen translatum est ad hominem, cujus corpus arescit. Sensus est : Sidere percussa tua lingua arescat. Idem dixit lib. XI. Epig. 86. 'Sidere percussa est subito tibi, Zoile, lingua.'

10 *Quid sit opus*] Ne proferas hæc verba, quibus circumvenis amicos, qui credunt te tuis promissis staturum.

XCIII.

AD NARNIAM.

Narnia, sulfureo quam gurgite candidus amnis
  Circuit, ancipiti vix adeunda jugo,

O *Narnia vix adeunda jugo ancipiti, quam cingit amnis albus sulfureo gurgite,*

NOTÆ

1 *Narnia*] Umbriæ urbs, hodie, *Narni*, quam cingit amnis Nar, hodie, *Negra.*

2 *Ancipiti jugo*] Hoc est, gemino, nempe jugo montis Apennini.

Quid tam sæpe meum nobis abducere Quintum
  Te juvat, et lenta detinuisse mora?
Quid Nomentani causam mihi perdis agelli,
  Propter vicinum qui pretiosus erat?
Sed jam parce mihi, nec abutere, Narnia, Quinto:
  Perpetuo liceat sic tibi ponte frui.

cur placet tam frequenter auferre nobis meum Quintum, et detinere mora lenta? Cur facis damnum Nomentano meo agello, qui carus erat propter vicinum Quintum? *At jam ignosce mihi, o Narnia, nec abutere Quinto. Sic fas sit tibi habere pontem perpetuum.*

1 Beverlandi Ms. *circuit amnis Candidus.*—6 *Pro turpi vitio qui* codex Pulmanni.

NOTÆ

3 *Abducere Quintum*] Ovidium scilicet, de quo lib. x. Epig. 44.

5 *Causam*] Hoc loco causa sumitur, ut opinor, pro emolumento. Et sensus est: O Narnia, cur me privas emolumento agri mei Nomentani, in quo scilicet jam habitare nequeo propter absentiam Quinti? Domitius sic interpretatur: O Narnia, cur aufers causam amandi illum recessum, et voluptatem quam ego percipiebam propter Quintum vicinum? Judicet lector.

8 *Perpetuo liceat*] O Narnia, sic incolumis sis cum eximio tuo ponte, qui duos abruptos montes (quos anceps jugum vocat) subterlabente flumine jungebat.

XCIV.

DE PAPILO.

Unguentum fuerat, quod onyx modo parva gerebat:
  Olfecit postquam Papilus, ecce garum est.

Unguentum fuerat, quod paulo ante continebat exigua onyx: postquam Papilus odoratus est, ecce garum est.

De Pamphilo inscriptio est in Beverlandi Ms.—1 Junt. an. 1512. *p̄ra*, i. e. *parva*. 'Merito mirantur hic viri docti τὸ *onyx* fœmineo genere. Scribo: *quod onyx modo parve gerebas;* ut ipsum vas alloquatur, quod frequens poëtæ.' *Gronovius.* Sed vide Plin. lib. xxxvii. cap. 6.

NOTÆ

1 *Onyx*] Hoc est, vas unguentarium ex onyce factum.

2 *Olfecit*] Papilus adeo male olebat, ut afflatu suo unguenta etiam nobilissima corrumperet.

Garum est] Liquamen nempe piscium, de quo dictum lib. vi. Epig. 93.

XCV.

IN LINUM.

Bruma est, et riget horridus December,
Audes tu tamen osculo nivali
Omnes obvius hinc et hinc tenere,
Et totam, Line, basiare Romam.
Quid possis graviusque sæviusque
Percussus facere, atque verberatus?
Hoc me frigore basiet nec uxor,
Blandis filia nec rudis labellis.
Sed tu dulcior, elegantiorque,
Cujus livida naribus caninis
Dependet glacies, rigetque barba,
Qualem forficibus metit supinis
Tonsor Cinyphio Cilix marito.
Centum occurrere malo cunnilingis:
Et Gallum timeo minus recentem.
Quare si tibi sensus est, pudorque,

O *Line, hyems est, et horridus December riget: nihilominus tu audes frigido basio hinc et hinc morari omnes occurrentes, atque osculari totam Romam. Quid læsus aut verberatus possis facere gravius aut acerbius? Hoc frigore nec conjux me osculetur, nec rudis filia teneris labris. At tu suavior atque ornatior* tibi videris, *ex cujus caninis naribus suspensa est glacies livida, et barba riget, qualem secat tonsor Cilix supinis forcipibus Cinyphio marito.* * * *et minus metuo Gallum recen-*

3 *Omnes obvios* in edd. vett. *Omnes obvius* codex Pulmanni.—8 Beverlandi Ms. *filia nec nudis.*—12 *Qualem forcipibus* edd. vett. *Qualem forpicibus* codex Pulmanni. Lectionem nostram testatur codex Florentinus.—13 *Cynaphio Cylex marito* in eodem codice. 'Quid Cilici tonsori cum hirco Cinyphio? Non magis verisimile est, Cinyphios tonsores suos e Cilicia petiisse, quam Cilicas e Cinyphiis. Bene itaque: *Tonsor Cinyphio Chalybs marito. Chalybs* pro omni eo, qui ferrum tractat, quemadmodum et apud Catullum de Coma Beren. 15. Vide J. Voss. ad Catulli Attin, p. 172.' *Beverland.*

NOTÆ

11 *Dependet glacies*] Hoc est, stiria, Gallice, *roupie.*

12 *Qualem forficibus*] Hoc est, qualem barbam habent hirci Cinyphii a Cilice caprario tonsi. *Forficibus supinis*] Hoc est, acie erecta, et manubrio deorsum tendente. Cinyps, inquit Ortelius, fluvius est Africæ. Strabo lib. XVII. scribit 'Ciniphus,' ad quem magna est hircorum copia. Tamen videtur esse Ciliciæ fluvius, cum dicat Cinyphium maritum seu hircum a Cilice tonderi.

15 *Gallum timeo*] Turnebus lib. XXV. cap. 24. sic explicat hunc versum: Puto, inquit, significari malum odorem, quem corpore suo emittebant Galli Romam venientes, recen-

Hybernas, Line, basiationes,
In mensem rogo differas Aprilem.

tem. Quapropter si habes mentem et verecundiam, o *Line, oro rejicias oscula hyemalia in mensem Aprilem.*

NOTÆ

tesque, cum intemperantius viverent, et labore itineris virus intemperantiæ augerent. An forte Gallum sacerdotem Cybeles intelligit, cui recens castrato gravissima erat anima? An intelligit Gallum Bæticum? de quo vide lib. III. Epig. 81.

XCVI.

EPITAPHIUM URBICI PUERI.

CONDITUS hic ego sum Bassi dolor, Urbicus infans,
  Cui genus et nomen maxima Roma dedit.
Sex mihi de prima deerant trieteride menses,
  Ruperunt tetricæ cum mala pensa Deæ.
Quid species, quid lingua mihi, quid profuit ætas?
  Da lacrymas tumulo, qui legis ista, meo.
Sic ad Lethæas, nisi Nestore senior, undas
  Non eat, optabis quem superesse tibi.

Ego Urbicus infans, mœror Bassi, sepultus sum hic, qui accepi ortum et nomen a maxima Roma. Sex menses mihi deerant de primo triennio, cum Deæ severæ fregerunt mala pensa. Quid lingua, quid ætas profecit mihi? Tu qui legis ista, sparge lacrymas meo sepulcro. Sic quem cupies superesse tibi, non petat undas Lethæas nisi senior Nestore.

3 Codex Florentinus: *deerant trientide menses.*—7 *Nestore serius* codd. Vat. et Florent. *Nestore serior* in edd. vett. et sic etiam Schrevel.

NOTÆ

2 *Cui genus*] Hoc est, qui natus sum in urbe, atque ab ea nomen sumsi: Urbicus enim dictus est hic puer.

4 *Cum mala*] Cum vitæ filum absciderunt Parcæ.

5 *Quid lingua*] Balbutiens adhuc.

Quid profuit ætas] Tam tenera: etenim duos tantum annos et sex menses natus erat Urbicus cum mortuus est.

8 *Non eat*] Non moriatur. Lethe inferorum fluvius est satis notus. Nestor vero diu vixit, de quo lib. II. Epig. 64.

XCVII.

AD LIBRUM SUUM DE CÆSIO SABINO.

NOSTI si bene Cæsium, libelle,
Montanæ decus Umbriæ Sabinum,

O liber, si bene compertus est tibi Cæsius Sabinus, gloria montanæ Umbriæ, mu-

Auli municipem mei Pudentis ;
Illi tu dabis hæc, vel occupato.
Instent mille licet premantque curæ,
Nostris carminibus tamen vacabit.
Nam me diligit ille, proximumque
Turni nobilibus leget libellis.
O quantum mihi nominis paratur!
O quæ gloria ! quam frequens amator!
Te convivia, te forum sonabit,
Ædes, compita, porticus, tabernæ.
Uni mitteris, omnibus legeris.

niceps mei Auli Pudentis: tu donabis hæc illi vel impedito. Quamvis urgeatur et prematur mille curis, nihilominus incumbet ad meos versus. Ille enim amat me, et leget secundum ab egregiis libellis Turni. O quanta fama manet me! quod decus! quam frequens amator! celebraberis in conviviis, in foro, in ædibus, in compitis, in porticibus, in tabernis. Mitteris uni, legeris ab omnibus.

Ad Librum suum lemma est in edd. vett.—4 Codd. Vat. et Florent. *hæc et occupato.*—5 *Instent nulla* codex Florentinus.—7 Beverlandi Ms. *proximusque.* Et mox, *legit libellis.*—9 *O quantum tibi numinis* codex Florentinus.—11 Codex Vaticanus, *sonabunt.*

NOTÆ

2 *Sabinum*] De quo Plinius Junior lib. IV. Epist. 10. et Martialis iterum lib. IX. Epig. 59. De Aulo Pudente dictum lib. I. Epig. 32.

8 *Turni*] Poëtæ cujusdam de quo lib. XI. Epig. 10.

9 *O quantum mihi*] Alii, *tibi.*

10 *Quam frequens*] Hoc est, quam multi me amabunt.

13 *Omnibus legeris*] Sabinus enim te omnibus commendabit, et legendum dabit.

XCVIII.

AD CASTOREM.

OMNIA, Castor, emis: sic fiet, ut omnia vendas.

O Castor, mercaris cuncta: sic continget ut vendas cuncta.

'Turnebus, lib. XXV. cap. 24. ait se in quibusdam exemplaribus reperisse hunc versum appensum: *Nil uxore tamen nudius esse potest.* Dispice, lector, quam conveniat.' *Farnabius.*

NOTÆ

1 *Ut omnia*] Hoc est, cum præter facultates multa emas lauta et nitida, tandem urgente inopia cogeris omnia vendere. Turnebus lib. XXV. cap. 24. ait se huic carmini appensum reperisse pentametrum in quodam codice: *Nil uxore tamen nudius esse potest.*

XCIX.

AD CRISPINUM.

Sic placidum videas semper, Crispine, Tonantem;
Nec te Roma minus, quam tua Memphis amet:
Carmina Parrhasia si nostra legentur in aula;
(Namque solent sacra Cæsaris aure frui.)
Dicere de nobis, ut lector candidus, aude:
Temporibus præstat non nihil iste tuis;
Nec Marso nimium minor est, doctoque Catullo.
Hoc satis est: ipsi cetera mando Deo.

O *Crispine, sic semper spectes Jovem serenum; nec Roma diligat te minus quam tua Memphis: si versus nostri legentur in aula Palatina; namque solent pervenire ad sacras aures Cæsaris: aude, ut lector sincerus, affirmare de nobis, iste affert aliquod* ornamentum *tuo ævo; nec nimis inferior est Marso, atque erudito Catullo. Hoc sufficit: commendo reliqua ipsi Deo.*

1 *Sic placitum* codex Pulmanni.—3 Codex Thuan. *leguntur in aula:* Florentinus: *leguntur in auram.*—5 Alii pro *aude,* legunt *audet.* Hoc Epigrammate librum septimum claudunt edd. vett. omnes. Tria quæ sequuntur e veteri exemplari Anglicano primus addidit Pulmannus. ‘Pro legitimis ægre agnoscuntur: primum sane Martialis acumen parum sapit.’ *Farnabius.*

NOTÆ

1 *Crispine*] De quo Juvenalis Sat. I. Is autem Ægyptius fuit, et multum gratia valuit apud Domitianum.

2 *Tua Memphis*] Urbs Ægypti nobilissima, de qua lib. Spect. Epig. 1.

3 *Parrhasia*] In Palatio Domitiani. Vide Epig. 56. supra.

5 *Aude*] Hoc scilicet elogium mihi impertire. Legunt alii, *audet.*

7 *Nec Marso*] De his duobus Poëtis, qui Epigrammata scripserunt, vide lib. II. Epig. 71. et 72.

8 *Mando Deo*] Domitiano, cui curæ erit laboris præmium mihi persolvere.

C.

AD PONTICUM.

Pontice, per reges discurris, et omnia lustras:
Magna quidem sequeris, Pontice; magnus homo es.

O *Pontice, discurris per ædes patronorum, et peragras cuncta: sane sequeris*

Vide VV. LL. ad Epigramma superius.

NOTÆ

1 *Pontice*] Hoc Epigramma pro legitimo non agnoscit Raderus, nec Farnabius, ut et duo sequentia. E veteri exemplari Anglicano transcripta sunt, quæ Martialis acumen parum sapiunt, ut ait idem Farnabius. Judicet lector.

Per reges] Per domos patronorum, quos salutes.

Pontice, si qua facis, sine teste facis, sine turba:
Non adhibes multos, Pontice; cautus homo es.
Pontice, te celebrem forma natura creavit:
Dignus eras Helena, Pontice; pulcher homo es.
Pontice, voce tua posses adamanta movere:
Vox tua dulce sonat, Pontice; dulcis homo es.
Pontice, sic alios, sic te quoque decipit error:
Vis dicam verum, Pontice? nullus homo es.

magna, o *Pontice, magnus homo es. Pontice, si agis aliquid, agis sine teste, sine multitudine: non adhibes multos, Pontice, homo es callidus. Pontice, natura produxit te spectabilem pulchritudine: dignus eras Helena, Pontice, formosus es homo. Pontice, tua voce posses movere adamanta: vox tua suave sonat, Pontice, homo es suavis. Pontice, sic error fallit alios, sic te etiam: placet proferam veritatem? Pontice, nullus homo es.*

NOTÆ

3 *Sine teste facis*] Infandi sceleris Ponticum accusare videtur.

10 *Nullus homo es*] Hoc est, nullius omnino pretii.

CI.

DE VETULA.

Tacta places, audita places, si non videare,
Tota places: neutro, si videare, places.

Grata es tactui et auditui: si non videaris, tota grata es: si videaris, neutro grata es.

Vide VV. LL. ad Epigramma XCIX. et Notam infra.

NOTÆ

2 *Neutro*] Hoc est, neque ex hac parte, neque ex illa: hoc est, nec tactum nec auditum delectas. Forte melius legeretur *nulli.*

CII.

DE MILONE.

Milo domi non est: peregre Milone profecto
Arva vacant: uxor non minus inde parit.

Milo non est domi: agri otiosi sunt Milone longe profecto: idcirco non minus uxor

Vide VV. LL. ad Epigramma XCIX.

Cur sit ager sterilis, cur uxor lactitet, edam :
Quo fodiatur ager non habet, uxor habet.

gignit. Dicam qua de causa arva sint sterilia, qua vero *de causa uxor lactitet; ager non habet quo fodiatur, uxor habet.*

NOTÆ

3 *Uxor lactitet*] Hoc est, cur habeat ubera plena lactis, quo lactet infantem.

4 *Quo fodiatur*] Hoc est, ager non habet colonum, mœchum habet uxor.

M. VAL. MARTIALIS

EPIGRAMMATUM

LIBER VIII.

IMPERATORI DOMITIANO[1] CÆSARI AUGUSTO, GERMANICO, DACICO,[2][a] VALERIUS MARTIALIS SALUTEM.

OMNES quidem libelli mei, domine, quibus tu famam, id est, vitam dedisti, tibi supplicant: et puto propter hoc leguntur.[3] Hic tamen, qui operis nostri Octavus inscribitur, occasione pietatis[b] frequentius fruitur. Minus itaque ingenio laborandum fuit, in cujus locum[c] materia successerat: quam quidem subinde[4] aliqua jocorum mixtura variare tentavimus: ne cœlesti verecundiæ tuæ laudes suas, quæ fa-

Omnes quidem libelli mei, Domine, quibus tu parasti nomen, hoc est, vitam, prosternunt se tibi: et credo evolvuntur propter hanc causam. Nihilominus hic qui inscribitur Octavus nostri operis, sæpius celebrat tuam pietatem. Quapropter minus laborandum fuit ingenio, in cujus locum suffecta erat materia: quam quidem identidem distinguere aliquibus admixtis salibus conati sumus, ne omnia carmina reno-

1 Beverlandi Ms. præfixum habet: *Epistola ad Domitianum Cæsarem;* inde hoc: *Imperatori Domitiano, &c.* quod in edd. vett. principium est Epistolæ.—2 *Dacio* in edd. vett.—3 In iisdem, *legentur.*—4 Beverlandi Ms.

NOTÆ

[a] *Dacico* [*Dacio*] Alii, *Dacico:* sæpius supra de his nominibus actum. Hunc vero librum, in quo nullam fore verborum licentiam profitetur, Domitiano dedicat: omnes autem libros suos victuros sperat, quod illius nomen celebrent.

[b] *Occasione pietatis*] Argumentum hic liber petit a tua pietate, atque a tuis victoriis, &c.

[c] *In cujus locum*] Amplæ quippe materiæ verba non desunt.

cilius te fatigare possunt, quam nos satiare, omnis versus ingereret.[5] Quamvis autem Epigrammata severissimis quoque, et supremæ fortunæ[6 d] viris ita scripta sint, ut mimicam[7 e] verborum licentiam affectasse videantur: ego tamen illis[f] non permisi tam lascive loqui, quam solent. Cum pars libri et major et melior ad majestatem sacri nominis tui allegata sit, meminerit non nisi[g] religionis[8] purificatione lustratus[9] accedere ad templa debere. Quod ut custoditurum me lecturi sciant, in ipso libelli hujus limine[10] profiteri brevissimo placuit Epigrammate.

varent divino tuo pudori memoriam suorum præconiorum, quæ possunt facilius afferre tibi tædium, quam nobis satietatem. Licet autem viri etiam gravissimi, et supremæ fortunæ ita fecerint Epigrammata, ut videantur affectasse nimiam licentiam verborum: nihilominus ego non concessi illis loqui tam libere, quam solent, cum pars libri et major et melior dirigatur ad majestatem sacri tui nominis. Recordetur non debere adire templa nisi purgatus lustratione religionis. Quod me observaturum ut teneant lectores, placuit id *polliceri brevissimo Epigrammate in ipso principio hujus libri.*

quoniam quid subinde.—5 Ald. Junt. et Colin. *omnes versus ingererent.*—6 In quibusdam, *summæ fortunæ:* et sic codex Pulmanni.—7 Codex Pulmanni habet, *mimicam* vel *inimicam*, ambigua scriptura. Vide nos ad Catull. Carm. LXIV. 288. 289. Alii legunt, *mimam;* unde *nimiam* in edd. vett. Ald. Junt. et Colin.—8 Codd. Vatt. Florent. et Pulmanni: *non nisi religiosa;* et sic edidit Scriverius.—9 Beverlandi Ms. *lustratos*, quod etiam conj. Gruterus, dubitanter vero.—10 Ald. Junt. Colin. Gryph. *in ipso libello hujus nomine:* Beverlandi Ms. *in ipso libelli hujus omine.*

NOTÆ

[d] *Et supremæ fortunæ*] Alii, *summæ:* Quos viros enumerat Plinius Junior lib. v. Epist. 3. dum ostendit Epigrammata quidem lasciva, sed gravissimorum virorum exemplo scripsisse se.

[e] *Mimicam* [*nimiam*] Alii legunt, *mimicam*, alii, *mimam*.

[f] *Tamen illis*] Epigrammatibus nempe, quibus conveniunt lasciviæ.

[g] *Non nisi*] Deus enim est Domitianus. Lib. v. Epig. 8. Deos vero adire non licet nisi purgato. Legunt alii, *Non nisi religiosa purificatione.*

I.

AD LIBRUM SUUM.

LAURIGEROS domini, liber, intrature Penates,
  Disce verecundo sanctius ore loqui.

O liber ingressure laureatam domum domini, disce loqui castius ore pudico. Nu-

In hoc Epigrammate nil variant scripti aut impressi.

Nuda recede Venus: non est tuus iste libellus.
Tu mihi, tu Pallas Cæsariana, veni.

Nuda Venus remove te, iste liber non tibi dicatur. Tu, o Pallas Cæsariana, tu accede ad me.

NOTÆ

1 *Laurigeros*] Hoc est, victricem Domitiani domum; ille enim lauream Jovi Capitolino de Sarmatis retulit. Suetonius in Domit.

3 *Nuda recede Venus*] Hoc est, nimia verborum licentia et lascivia.

4 *Tu Pallas*] Quam scilicet mira superstitione coluit Domitianus. Suetonius in ejus vita cap. 15. Ab hoc autem libro removet Venerem lasciviæ Deam, Minervam pudicitiæ patronam invocat, quod Domitiano dicatus sit hic liber.

II.

AD JANUM.

FASTORUM genitor parensque Janus
Victorem modo cum videret Istri,
Tot vultus sibi non satis putavit;
Optavitque oculos habere plures:
Et lingua pariter locutus omni,
Terrarum domino Deoque rerum
Promisit Pyliam quater senectam.
Addas, Jane pater, tuam rogamus.

Cum paulo ante Janus, fastorum parens et pater, spectaret victorem Danubii, non credidit sufficere sibi tot vultus, atque expetiit habere plures oculos, et simul omni lingua locutus, pollicitus est domino orbis et Deo rerum quater senectutem Nestoris. O Jane pater, obsecramus adjungas tuam.

1 Codex Pulmanni exhibet: *paterque Janus.*—2 *Istro* in eodem pro *Istri.*—7 *Pyliam pater senectam* Beverlandi Ms.—8 *Addas Jane tuam pater* Ald. Junt. Colin. Gryph. Lang. Plant. Junian. Delph. aliæ. Lectionem nostram exhibet codex Pulmanni.

NOTÆ

1 *Fastorum genitor*] Fasti sunt libri qui singulorum annorum gesta continent, quorum patrem Janum dicit, quia ille, ut dicit infra Epig. 8. principium dat velocibus annis. Fuit autem Janus rex Italiæ antiquissimus, cui mortuo atque inter Deos relato primus anni mensis dicatus est.

2 *Victorem Istri*] Id est, Sarmatarum incolentium ripas Danubii seu Istri.

3 *Tot vultus*] Janum bifrontem, alii, quod annum elapsum respiciat, incipientem vero prospiciat; alii quadrifrontem dixere, propter quatuor anni tempestates, aut quatuor elementa. Lege Ovid. Fast. I.

4 *Optavitque oculos*] His verbis vehemens videndi Cæsaris desiderium exprimit Poëta.

7 *Pyliam senectam*] De ætate Nestoris egimus supra. Ovid. in Epis-

NOTÆ

tola I. 'Nos Pylon, antiqui Neleia Nestoris arva, Misimus.'

8 *Addas tuam*] Immortalem nempe; Janus enim utpote Deus immortalis est.

III.

AD MUSAM.*

Quinque satis fuerant; nam sex, septemve libelli,
 Est nimium: quid adhuc ludere, Musa, juvat?
Sit pudor, et finis: jam plus nihil addere nobis
 Fama potest: teritur noster ubique liber.
Et cum rupta situ Messalæ saxa jacebunt,
 Altaque cum Licini marmora pulvis erunt:
Me tamen ora legent, et secum plurimus hospes
 Ad patrias sedes carmina nostra feret.

Quinque libri, vel sex, et septem satis superque erant, et quidem *nimis: o Musa, quid placet jocari adhuc? Sit verecundia et terminus: fama jam nihil amplius potest adjungere nobis: noster liber attrectatur ubique. Et cum saxa Messalæ fracta situ eversa erunt, et marmora excelsa Licini redigentur in pulverem; nihilominus legar ab hominibus, et multi peregrini secum portabunt nostros versus in patriam.*

1 Ant. de Rooy proposuit: *Quinque satis fuerat; nam sex septemve libellis Est nimium;* hac constructione: Satis fuerat (ludere) quinque libellis; nam nimium est ludere sex septemve. *Quinque satis fuerunt, vel sex septemque libelli* Junt. an. 1512. *Quinque satis fuerant, vel sex septemque libelli* Ald. Colin. Gryph. Lang. Pulman. Plant. Junian. aliæque vett. Codd. Thuan. et Vat. firmant nostram lectionem.—2 *Et nimium* edd. vett. *Est nimium* codd. Pulmanni, Vat. Florent. alii.—5 *Messallæ saxa jacebunt* Beverlandi Ms.—6 *Licinia* vel *Licina* in cod. Palatino, quod ultimum si admittamus, illud *cum* erit præpositio, non adverbium.—7 *Me tamen orbe legent* conj. Ant. de Rooy. Cf. lib. I. Epig. 2. lib. V. Epig. 13. lib. VI. Epig. 64. et hoc lib. Epig. 61. Sed vide lib. III. Epig. 95. Ovid. Met. XV. 878. ex Pont. III. 4. 54. Tibull. III.

NOTÆ

* *Ad Musam*] Inscribunt alii: *De suo Epigrammatum scribendorum studio.*

1 *Nam [vel] sex*] Alii: *nam sex, septemve libelli Est nimium.*

5 *Messalæ saxa*] Hoc est, tumuli lapidei et marmorei citius peribunt quam mei versus. Lib. X. Epig. 2. 'Marmora Messalæ findit caprificus.' Quintilianus lib. X. 'Messala nitidus, et candidus, et quodammodo præ se ferens in dicendo nobilitatem suam,' quem et disertum vocat Horatius de Arte Poëtica.

6 *Cum Licini*] Hoc est, cum jacebunt marmoreæ ædes, aut potius marmorea sepulcra Licini, de quo lib. II. Epig. 32. et Senec. Epist. 120. Fuit autem Licinus libertus Augusti ditissimus, de quo illud distichum: Marmoreo Licinus tumulo jacet, at Cato parvo, Pompeius nullo: quis putet esse Deos?'

Finieram, cum sic respondit nona sororum,
  Cui coma, et unguento sordida vestis erat:
Tune potes dulces, ingrate, relinquere nugas?
  Dic mihi, quid melius desidiosus ages?
An juvat ad Tragicos soccum transferre cothurnos?
  Aspera vel paribus bella tonare modis?
Prælegat ut tumidus rauca te voce magister,
  Oderit et grandis virgo bonusque puer?
Scribant ista graves nimium, nimiumque severi,
  Quos media miseros nocte lucerna videt.
At tu Romano lepidos sale tinge libellos:
  Agnoscat mores vita legatque suos.

Dixeram, cum sic reposuit nona sororum, quæ habebat cæsariem et vestem sordidatam unguento: O immemor, potesne tu missas facere suaves ineptias? Dic mihi quid tu otiosus facies melius? An placet transferre soccum ad cothurnos Tragicos, aut paribus metris tonare acerba bella, ut turgidus magister prælegat te rauca voce, et adulta puella oderit, et bonus puer? Nimis graves, et nimis austeri componant ista, quos media nocte infelices spectat lucerna. Sed tu imbue festivos libros sale

14. 23. et illud Ennii quod imitatus est Virg. Georg. III. 9.—13 *Annuat ad tragicos soccum transire* Beverlandi Ms.—14 *Aspera vel patribus* in codice Florentino. Dan. Heinsius ad Claudian. Paneg. in Prob. et Olyb. Cons. 208. nostram lectionem, *bella tonare*, vindicat, quamvis in multis libris legatur, *bella sonare.* Vide ad Epig. 23. hujus libri.—15 *Perlegat ut* in edd. vett. *Prælegat ut* codex Pulmanni. Vide ad lib. I. Epig. 36.—17 *Scribunt ista graves potius* codex Pulmanni.—20 *Agnoscat mores aucta* codex Vaticanus.—

NOTÆ

9 *Nona sororum*] Thaliam intelligunt Interpretes, cum illam unguento sordidam dicat Poëta: etenim ante cœnam ungebantur antiqui; Thalia vero, inquiunt Raderus et Farnabius, apta erat conviviis.

13 *Ad Tragicos*] Soccus Comœdorum erat proprius, cothurnus Tragœdorum. Lib. III. Epig. 20. Hoc est: An placet missos facere versus leviores, graves scribere?

14 *Tonare modis*] Heroicis versibus arma canere.

15 *Prælegat*] Ut hodie in scholis Virgilius, Homerus, et alii prælegun-tur. Alii, *perlegat.*

16 *Oderit et grandis*] Hinc liquet et ipsas puellas olim legendis et memoriter discendis auctoribus operam dedisse, quæ cum aliquando vapularent, quod versus memoriter non tenerent, ipsis libris irascebantur, quos etiam lacerabant.

18 *Lucerna videt*] Noctu ad lucernam opera sua componebant graves auctores. Juvenalis Sat. I. 'Hæc ego non credam Venusina digna lucerna?' Notum est hoc verbum, *τὸν λύχνον ὄζει· lucernam olet*, de sermone multo studio elucubrato.

20 *Agnoscat*] Hoc est, homines meis in libris agnoscant sua vitia et sua virtutes.

Angusta cantare licet videaris avena,
  Dum tua multorum vincat avena tubas.

Romano: vita intelligat et legat suos mores. Quamvis videaris canere tenui avena, modo tua avena superet tubas multorum.

21 Codex Thuaneus: *licet studearis avena.*

NOTÆ

21 *Angusta avena*] Licet tenues et leviores videantur tui versus.

22 *Dum tua*] Hoc est, modo plus laudis consequaris quam Poëtæ heroici. Lib. IV. Epig. 49.

IV.

AD CÆSAREM DOMITIANUM, VEL, UT ALII, GERMANICUM.

Quantus, io, Latias mundi conventus ad aras
  Suscipit, et solvit pro duce vota suo!
Non sunt hæc hominum, Germanice, gaudia tantum;
  Sed faciunt ipsi nunc, puto, sacra Dei.

Quantus io concursus ex orbe toto *nuncupat, et solvit vota ad altaria Romana pro suo Imperatore! Soli enim homines,* o *Germanice, non lætantur; at, opinor, ipsa et Numina dant operam rebus divinis.*

Ad Cæsarem Domitianum inscriptio est in edd. vett.—1 *Latias mundi concentus* in Beverlandi Ms.—3 *Nam non hæc* Ald. Junt. Colin. Gryph. Plant. Junian. Lang. Delph. &c. et sic legit Scriverius. *Nec sunt* Beverlandi Ms. *Non sunt* codex Pulmanni.

NOTÆ

2 *Suscipit*] In venturum annum, et solvit suscepta anno elapso pro incolumitate Domitiani reversi ex Sarmatia. Idem argumentum est lib. X. Epistolæ 44. Plinii Junioris ad Trajanum. Vide Suetonium in Caligula cap. 14.

4 *Sed faciunt ipsi*] Hoc est, ipsi Dii, quibus tot templa erexisti, et quos tam assidue colis, lætantur de tuo adventu. Vide lib. IX. Epig. 4.

V.

AD MACRUM.

Dum donas, Macer, annulos puellis;
Desisti, Macer, annulos habere.

O *Macer, dum das annulos puellis:* o *Macer, desiisti habere annulos.*

1 Alii legunt: *annulos amicis;* i. e. impuris fœminis, in quas aurum et opes effundis.

NOTÆ

1 *Puellis*] Alii, *amicis;* hoc est, meretricibus.

2 *Desisti*] Hoc est, desiisti esse eques. Annulus enim equitum erat insigne; equites vero qui patrimonium dilapidaverant, annulos equestres deponere cogebantur.

VI.

IN EUCTUM.

ARCHETYPIS vetuli nihil est odiosius Eucti.
Ficta Saguntino cymbia malo luto.
Argenti furiosa sui cum stemmata narrat
Garrulus, et verbis mucida vina facit.
Laomedonteæ fuerant hæc pocula mensæ;
Ferret ut hæc, muros struxit Apollo lyra.
Hoc cratere ferox commisit prælia Rhæcus
Cum Lapithis: pugna debile cernis opus.

Nihil est molestius archetypis senioris Eucti. Cymbia plus mihi placent formata ex luto Saguntino. Cum loquax refert fumosa stemmata sui argenti, et vina contrahunt mucorem ex verbis ejus. *Hæc pocula,* inquit, *apposita fuerant mensæ Laomedontis; ut hæc consequeretur, Apollo lyra ædificavit mœnia: vehemens Rhæcus hoc cratere pugnavit cum Lapithis: vides opus comminutum* illo *certamine. Hi duo*

1 Codd. Florent. et Pulmanni: *nihil est studiosius illo.*—3 *Argenti fumosa* Lipsius lib. I. cap. 5. Vide Var. Notas. *cum stegmata narrat* codex Vaticanus. —4 Thuan. exhibet: *mucina vina.*—7 *Rhætus* in edd. vett. *Rhæcus* codd. Beverlandi et Pulman.—8 In quibusdam distinguitur: *Cum Lapithis pugna:*

NOTÆ

1 *Archetypis*] Archetypa pocula intellige, vetustissima et primi exemplaris.

2 *Saguntino*] Fictiles cyathos interpretare ex argilla Saguntina. Vide lib. IV. Epig. 46. 'Cymbia' vero, inquit Macrobius Saturn. lib. V. cap. 21. 'sunt pocula a cymba dicta: quod et apud Græcos, et apud nos ab illis trahentes, navigii genus est,' &c.

3 *Furiosa* [*fumosa*] *sui*] Alii legunt *furiosa.* Sed placet *fumosa*: sic enim Cicero et Seneca 'fumosas imagines' dixere, obductas nempe caligine; et Juvenalis Sat. VIII. 'Fumosos equitum cum dictatore magistros.' Sensus est ergo: Dum nobilitatem et antiquitatem suorum poculorum verbosius narrat Euctus, vinum interim effusum mucescit, et vappa fit. Poëta ostendit nimia loquacitate corrumpi cibos etiam optimos, hoc est, convivis ingratos fieri.

5 *Laomedonteæ*] Laomedon fuit rex Trojæ, qui Neptuno et Apollini certum auri pretium promiserat, ut Trojam muris cingerent. Poëta posuit pocula aurea pro auro. Ovid. Met. XI. 'Phrygiæque tyranno Ædificant muros pacto pro mœnibus auro.'

7 *Prælia Rhæcus*] Lapitharum et Centaurorum pugnam lege apud Ovid. Met. XII. Sed Rhæcus, inquit Ovidius, torre pugnavit, Theseus vero cratere.

8 *Pugna debile*] Hoc est, craterem illa pugna imminutum.

Hi duo longævo censentur Nestore fundi:
  Pollice de Pylio trita columba nitet.
Hic scyphus est, in quo misceri jussit amicis
  Largius Æacides vividiusque merum.
Hac propinavit Bytiæ pulcherrima Dido
  In patera, Phrygio cum data cœna viro est.
Miratus fueris cum prisca toreumata multum,
  In Priami cyathis Astyanacta bibes.

fundi æstimantur senis Nestoris causa; columba fulget attrectata manu Pylia. Hic est scyphus, in quo Achilles imperavit plenius infundi amicis, et ipse potavit merum. Formosissima Dido in hac patera propinavit Bytiæ, cum cœna data est Phrygio marito. Cum multum miratus fueris antiqua toreumata, potabis Astyanacta in cyathis Priami.

debile, &c.—10 Beverlandi Ms. *columna nitet.*—12 Edd. vett. *et bibit ipse merum.* Codex Pulmanni: *et bibit usque merum.* Lectionem nostram testantur codd. Thuan. et Florent.—16 *Et Priami calathis* codd. Florent. et Pulmanni. Alii pro *bibes* legunt *bibis.* Vide Var. Notas.

NOTÆ

9 *Hi duo*] Sensus est: Hoc poculum, quod habet duos fundos, pluris æstimatur propter senem Nestorem, ad quem pertinuit. Ab Homero Iliad. Λ. describitur, atque ab Eustathio fuse explicatur. Variæ sunt Grammaticorum opiniones, opusne fuerit unum, an gemini crateres, alterque alteri impositus. Ἀμφικύπελλα vocant Græci. Turnebus lib. XXIII. cap. 23. Hesychius, ἀμφικύπελλον dicit περιφερὲς ποτήριον, hoc est, *rotundum poculum.* Athenæus lib. XI. ait, poculum illud habuisse duos fundos. Vide animadversiones Casauboni cap. 12. lib. citato.

10 *Trita columba*] Hoc est, sæpius attrectata columba, quæ prominebat insculpta in illo poculo: quo enim magis aurum teritur, tanto magis nitescit. De Pylio Nestore sæpius dictum.

11 *Jussit amicis*] Ulyssi, Ajaci, Phœnici, qui ab Agamemnone ad placandum ipsum Achillem missi fuerant.

12 *Vividiusque* [*et bibit ipse*] *merum*] Alii, *usque merum.* Alii, *vividiusque merum.*

13 *Bytiæ*] Virgil. Æn. I. convivium describit, quo Æneam Phrygium excepit Dido: 'Tum Bytiæ dedit increpitans,' &c.

15 *Prisca toreumata*] Quæ sunt opera torno facta. Lib. IV. Epig. 39.

16 *Astyanacta bibes*] Id est, ut aiunt Interpretes: Novum vinum bibendum porriget Euctus in poculis vetustissimis. Notus est senex Priamus, cujus nepos fuit Astyanax Hectoris filius. Hunc versum non intelligo. Astyanacta enim pro vino novo sumi, mente assequi nequeo. Videat lector.

VII.

IN CINNAM.

Hoc agere est causas, hoc dicere, Cinna, diserte,
Horis, Cinna, decem dicere verba novem?
Sed modo clepsydras ingenti voce petisti
Quatuor: o quantum, Cinna, tacere potes!

O *Cinna, proferre novem verba decem horis*, an *hoc est orare causas*, et *ornate dicere? at paulo ante summa voce postulasti quatuor clepsydras: o Cinna, quantum potes silere!*

3 *Si modo* codex Pulmanni.—4 Codd. Vat. et Florent. *dicere Cinna potest.* Codex Farnabii: *O quantum dicere, Cinna, potes?*

NOTÆ

3 *Sed modo clepsydras*] Quæ erant horologia aquaria, de quibus, et de temporis spatio quod metirentur singulæ clepsydræ, diximus lib. VI. Epig. 35. Sensus est: O Cinna, cum nondum orationem absolvisses decem horis, quatuor adhuc clepsydras a judicibus petiisti ad dicendum.

4 *Quantum, Cinna, tacere potes*] Hoc est, adeo lente verba profers, ut potius silere quam loqui videaris.

VIII.

AD JANUM DE REDITU CÆSARIS.

PRINCIPIUM des, Jane, licet velocibus annis,
Et revoces vultu sæcula longa tuo:
Te primum pia thura rogent, te voce salutent;
Purpura te felix, te colat omnis honos:

O *Jane, quamvis des initium annis fugacibus, et tuo vultu reducas longa sæcula: pia thura primum supplicent tibi, et vota fiant tibi:* et *beata purpura*, et

Ad Janum inscribitur in Ald. Junt. Colin. Gryph. Plant. Junian. Lang. &c. —2 *Et renoves* codex Pulmanni. *sæcula multa* in codice Florent.—3 Codex Florent. *pia turba rogent;* i. e. populus, plebs: ut infra Epig. 15. Nisi velimus per *piam turbam* notare sacerdotes, quod non ita absurdum. *te vota; salutet Purpura* codex Pulmanni.

NOTÆ

1 *Principium des*] Vide Epig. 2. supra.

2 *Et revoces*] Alii, *renoves vultu tuo;* hoc est, tuis calendis, a quibus annus ducit initium.

3 *Te primum*] Ut Janus, qui limina servat, ad alios Deos supplicibus aditum patefaciat, hac de causa, inquit Ovid. Fast. I. primum Jano supplicabant antiqui.

4 *Purpura*] Hoc est, purpurati consules, qui mense Januario fasces su-

Tu tamen hoc mavis, Latiæ quod contigit urbi,
  Mense tuo reducem, Jane, videre Deum.

omnis dignitas veneretur te: nihilominus magis hoc tibi placet, quod accidit urbi Latiæ, spectare Deum reversum mense tuo.

NOTÆ

mebant. Ovid. Fast. I. 'Jamque novi præeunt fasces; nova purpura fulget,' &c.

Omnis honos] Hoc est, quilibet magistratus.

5 *Hoc mavis*] Domitianum nempe reducem videre, quam coli ab omnibus magistratibus mense Januario tibi dedicato.

IX.

AD QUINTUM DE HYLA.

SOLVERE dodrantem nuper tibi, Quinte, volebat
  Lippus Hylas: luscus vult dare dimidium.
Accipe quamprimum: brevis est occasio lucri.
  Si fuerit cæcus, nil tibi solvet Hylas.

O Quinte, nuper Hylas lippiens volebat tibi solvere novem uncias: captus uno oculo vult dare sex. Accipe statim: occasio quæstus faciendi *brevis est. Si Hylas excæcatus fuerit, nihil tibi solvet.*

Ad Quintum inscriptio est in edd. vett. Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman Lang. Plant. Junian. &c.

NOTÆ

1 *Solvere dodrantem*] Hoc est, novem uncias: plerumque summa credita, sicut hæreditas, dividitur in duodecim uncias, quæ assem efficiunt: hic vero Hylas debitor cum lippiret, novem tantum uncias propter hunc morbum Quinto suo creditori solvere volebat; mox amisso uno oculo, sex tantum reddere voluit, quas breviter accipiendas festive monet Poëta, ne Hyla cæco facto solidum assem perderet Quintus.

X.

DE BASSO.

EMIT lacernas millibus decem Bassus
Tyrias coloris optimi: lucrifecit.
Adeo bene emit? inquis: immo non solvit.

Bassus mercatus est decem millibus lacernas Tyrias optimi coloris; lucratus est. Adeone vili pretio *mercatus est? immo non solvit.*

3 Alii legunt: *immo non solvet.*

NOTÆ

1 *Millibus decem*] Sestertium scilicet. De lacernis, quæ togis superinduerentur ad arcenda frigora, sæpius dictum supra.

3 *Immo non solvit*] Vel quod solvendo non esset, vel quod illas lacernas forte suffuratus esset Bassus.

XI.

AD CÆSAREM DOMITIANUM.

PERVENISSE tuam jam te scit Rhenus in urbem:
Nam populi voces audit et ille tui.
Sarmaticas etiam gentes, Istrumque, Getasque
Lætitiæ clamor terruit ipse novæ.
Dum te longa sacro venerantur gaudia Circo,
Nemo quater missos currere sensit equos.
Nullum Roma ducem, nec te sic, Cæsar, amavit:
Te quoque jam non plus, ut velit ipsa, potest.

Rhenus jam novit te rediisse in tuam urbem: nam et ille audit acclamationes tui populi. Clamor ipse novi gaudii terrefecit gentes Sarmaticas, et Danubium, et Getas. Dum applausus diuturni colunt te sacro clivo, nullus sensit currere equos quater emissos. O Cæsar, Roma nullum imperatorem sic dilexit, nec te ipsum antea. *Jam etiam nequit amare te magis, licet ipsa cupiat.*

6 Beverlandi Ms. *sentit equos.*—7 Gruterus malebat *nisi te sic.* Raderus tamen pro recepta stat; quem vide in Var. Notis. Ant. de Rooy proposuit: *Ullum Roma ducem, nec te sic, Cæsar, amavit?* vel: *Ullum Roma ducem, ceu te, sic, Cæsar, amavit?* vel denique: *Nullum Roma ducem, ceu te, sic, Cæsar, amavit.*

NOTÆ

1 *Rhenus*] Hoc est, Rheni accolæ.

Tuam urbem] Quia magnificis operibus fuerat a Domitiano exornata, et quasi denuo exstructa Roma.

3 *Sarmaticas*] De quibus supra.

5 *Longa gaudia*] Interpretor applausus diuturnos, qui nempe, inquit Raderus, ad duas aliquando horas durarent.

6 *Nemo quater*] Adeo omnes ad te unum intenti sunt, ut e carceribus emitti currus non animadvertant.

7 *Nec te sic*] Hoc est, nec te ipsum tantum olim, quantum nunc amavit; nec plus amare potest. Argute quidem concludit, sed parum vere. Occisum enim Domitianum populus indifferenter tulit, Senatus vero valde lætatus est. Suetonius in Domit. cap. 23. Legunt alii: *Nullum Roma ducem nisi te, sic, Cæsar, amavit.*

XII.

AD PRISCUM.

UXOREM quare locupletem ducere nolim,
Quæritis? uxori nubere nolo meæ.

Rogatis cur nolim ducere uxorem locupletem? nolo nubere uxori meæ. O Prisce,

NOTÆ

2 *Nubere*] Quod proprium est fœminarum, hoc est, nolo servire meæ uxori. Juvenalis Sat. VI. 'Intolerabilius nihil est quam fœmina dives,' &c.

Inferior matrona suo sit, Prisce, marito:
Non aliter fuerint fœmina virque pares.

matrona sit inferior suo viro: vir et uxor aliter non fuerint æquales.

4 *Non aliter fiunt* in codicibus Farnabii, scilicet Bodl. et Oxon. et sic in Junt. et Colin.

NOTÆ

4 *Non fuerint*] Alii, *non fiunt*, concordes nempe: ubi enim uxor par est marito, jam impar est conjugium; uxoris quippe est parere, mariti vero imperare.

XIII.

AD GARGILIANUM.

Morio dictus erat: viginti millibus emi.
Redde mihi nummos, Gargiliane: sapit.

Stolidus habitus erat: mercatus sum illum *viginti millibus. O Gargiliane, restitue mihi nummos; sapiens est.*

Hic nulla est lectionis varietas in libris calamo exaratis vel typis impressis.

NOTÆ

1 *Morio*] Illi dicebantur moriones, qui naturali stoliditate risum excitabant. Vide lib. XIV. Epig. 210.

XIV.

IN CRUDELEM AMICUM.

Pallida ne Cilicum timeant pomaria brumam,
Mordeat et tenerum fortior aura nemus:
Hybernis objecta notis specularia puros
Admittunt soles, et sine fæce diem.

Ne pallida pomaria Cilicum metuant hyemem, et ventus vehementior urat nemus tenerum: specularia opposita notis hyemalibus excipiunt soles nitidos, et lucem se-

4 In quibusdam libris: *et sine sole diem.* Cetera, nulla est varietas in hoc Epigrammate.

NOTÆ

1 *Pallida*] Ob hyemem qua pallescunt folia, immo et decidunt.

Cilicum pomaria] Intellige arbores e Cilicia translatas; quas summa cura colebat ille amicus.

2 *Tenerum nemus*] Succrescentes surculos interpretare.

3 *Specularia*] Quibus tegebantur arbores adversus ventos: specularia autem intellige lapides pellucidos, quibus, ut hodie nos vitro, sic vitri instar utebantur Romani.

4 *Et sine fæce*] Hoc est, sine nive, pluvia, et pulvere.

At mihi cella datur, non tota clausa fenestra,
In qua nec Boreas ipse manere velit.
Sic habitare jubes veterem crudelis amicum?
Arboris ergo tuæ tutior hospes ero.

venam. Sed cella mihi conceditur fenestra non clausa ex omni parte, in qua nec Aquilo velit habitare. O inhumane, an imperas sic habitare antiquum amicum! igitur securius diversabor apud tuam arborem.

NOTÆ

6 *In qua nec Boreas*] Tam frigidum, inquit, mihi cubiculum dedisti, ut nec Boreas ventorum frigidissimus in eo habitare sustineat.

8 *Arboris ergo*] Undequaque enim tectæ et munitæ erant arbores adversus frigus.

XV.

AD DOMITIANUM.

Dum nova Pannonici narratur gloria belli,
Omnis et ad reducem dum litat ara Jovem;
Dat populus, dat gratus eques, dat thura senatus,
Et ditant Latias tertia dona tribus.

Dum novum decus belli Pannonici celebratur, et dum fiunt sacrificia in omnibus templis pro Jove reverso; populus, eques memor, et *senatus incendunt thura, et munera tertia locupletant tribus Latias; Roma celebrabit etiam hos secretos tri-*

1 Codex Pulmanni: *numeratur gloria belli;* et sic legit Schrevel. In Palatino codice: *narratur roriga belli.* Hinc Scriverius conj. *lorea* pro *laurea.* Rutgersius divinabat *raurica*, non damnans tamen Scriverii conjecturam. Ant. de Rooy proposuit, *adorea.* Vide Fest. in 'Adorea,' ibique Scalig.—4 *Et litant Latiæ* codd. Vat. et Florent. *Et dicant Latiai* legendum censet Theodorus Marcilius. *Et dicant Latiæ tres tria dona* D'Orleans; quem vide in Var. Notis. *Et ditant Latias* in edd. vett. *Et ditant Latiæ* codex Pul-

NOTÆ

1 *Pannonici*] Hoc est, Sarmatici; licet Pannonia sit regio alia a Sarmatia, de quibus vide Cluverium: tamen, ut arbitror, Pannoniam sumit Poëta pro Sarmatia. Suet. in Domit. cap. 6. 'De Cattis Dacisque post varia prælia duplicem triumphum egit: de Sarmatis lauream modo Capitolino Jovi retulit.' De qua laurea hic loquitur Poëta.

Narratur] Alii, *numeratur.*

4 *Et ditant Latias*] Bis jam de Cattis et Dacis triumphaverat Domitianus, atque ita jam bis populo dona distribuerat; jam vero, victoria de Sarmatis reportata, tertio munere populum donavit, illum quippe convivio excepit. Vide Epig. 50. infra. Georgius Merula legit: *Et libant Latiæ tertia dona tribus,* hoc est, inquit, urbes, et oppida quæ habent jus Latii jam tertio sacrificant pro tertia victoria de Sarmatis relata. Videat lector.

Hos quoque secretos memorabit Roma triumphos,
Nec minor ista tuæ laurea pacis erit:
Quod tibi de sancta credis pietate tuorum.
Principis est virtus maxima, nosse suos.

umphos, nec ista laurea pacis a te concessæ *minor erit. Quid tu censes de sancta pietate tuorum civium ? maxima est virtus Imperatoris cognoscere suos.*

manni. Vide Notam infra.—5 Beverlandi Ms. *memoravit.*—6 In eodem: *pacis erat.*

NOTÆ

5 *Hos quoque*] Justum de Sarmatis triumphum agere noluit Domitianus, sed lauream tantum retulit, quam vocat Poëta triumphum secretum: porro celebrem fore dicit, concessa nempe perdomitis gentibus pace.

7 *Pietate tuorum*] Hoc est, quid sentis de populi pietate erga te?

8 *Nosse suos*] Hoc est, suorum civium animos perspectos habere: etenim odioso principi intimos animi sensus nemo aperit.

XVI.

IN CIPERUM.

Pistor qui fueras diu, Cipere,
Nunc causas agis, et ducena quæris:
Sed consumis, et usque mutuaris.
A pistore, Cipere, non recedis,
Et panem facis, et facis farinam.

O *Cipere, qui fueras pistor diu, nunc dicis causas, et quæris* ducenta: at dissipas, *et semper accipis mutuo.* O *Cipere, non mutas mores pistoris, et facis panem, et facis farinam.*

2 In edd. vett. *et ducenta:* codex Pulmanni: *et ducena.*—5 Codd. Vat. et Florent. *et facis rapinam.*

NOTÆ

2 *Et ducena* [*ducenta*] Alii, *ducena,* sestertia scilicet, seu ducenta millia sestertium: hoc est, vis locupletari in causis agendis.

5 *Et panem facis*] Sic hunc locum explicat Domitius. Facere panem, inquit, et facere farinam dicitur pistor, qui pinsit far, et coquit panem et farinam. Facere item panem et farinam dicitur, qui liberalitate, aut prodigalitate sua aliis panem et farinam subministrat: cum igitur Ciperus nunc multos pascat prodigalitate sua, æque pistor videtur, ac olim erat, cum panem et farinam faceret. Farnabius vero sic explicat: In pistrino, farinam pinsebas, deinde panem conficiebas, e cujus pretio rursus farinam comparasti, atque adeo in circulum laborans, vivebas in diem: ita hic quæris, deinde consumis, rursus mutuaris, &c. *Et panem facis,* id est, decoquis, inquit Heraldus.

XVII.

AD SEXTUM.

Egi, Sexte, tuam, pactus duo millia, causam.
Misisti nummos quot mihi? mille: quid est?
Narrasti nihil, inquis, et a te prodita causa est:
Tanto plus debes, Sexte, quod erubui.

O *Sexte, constituta mercede duorum millium dixi tuam causam; quot nummos misisti mihi? mille: quid est? nihil dixisti, ais, et prodidisti causam:* O *Sexte, tanto plus debes, quod puduit me.*

2 *Misisti nūmos quod* codex Pulmanni. *mille quidem* Beverlandi Ms. 'Forte *quid id?* præsertim cum et sequens versus finiatur voce *est.* Ita eleganter interdum *τὸ id* subjungitur *τῷ quid*, vel *quicquid.* Supra lib. III. Epig. 1. 'Hoc tibi, quicquid id est, longinquis mittit ab oris.' Virg. Æn. II. 49. 'Quicquid id est, timeo Danaos, et dona ferentes.' Ovid. Trist. IV. 10. 7. 'Si quid id est, usque a proavis vetus ordinis hæres.' Atque eodem modo infra Epig. 71. malim: 'Libra fuit quinto Septitiana: quid id?' *quid est?* ibi legit Scriverius, pro vulgato quidem; quod miror defendi a Gronovio: quodsi enim subaudias, quæ intelligenda reliquisse Poëtam statuit vir magnus, abrupta nimis oratio videtur.' *Ant. de Rooy.*—3 Beverlandi Ms. et codex Pulmanni: *prodita causa est.* in edd. vett. *perdita causa est.* Vide nos ad Tibull. III. 1. 11. et III. 3. 9.

NOTÆ

3 *Narrasti nihil*] Hoc est, male causam egisti.

A te prodita] Alii, *perdita:* placet prior lectio; nec enim prævaricatores tantum causam produnt, sed et ii qui causam agendam suscipiunt, quam non intelligunt.

4 *Tanto plus*] Nam si vicissem, laus mihi præmii loco fuisset, at in solatium famæ amissæ majorem mercedem præstare debes: faceta prorsus est hæc ratio.

XVIII.

AD CIRINIUM.

Si tua, Cirini, promas Epigrammata vulgo,
Vel mecum possis, vel prior ipse legi:
Sed tibi tantus inest veteris respectus amici,
Carior ut mea sit, quam tua fama tibi.

O *Cirini, sic edas in lucem tua Epigrammata, ut possis legi mecum, aut prior: at habes tantam rationem antiqui amici, ut plus ames meam existimationem quam*

1 *Sic tua* in edd. vett. *Si tua* codd. Bodl. Oxon. et Gruteri.—2 *Ut mecum*

NOTÆ

2 *Vel* [*Ut*] *mecum*] Hoc est, ut tua Epigrammata aut cum meis legantur, aut illis anteponantur.

3 *Sed tibi tantus*] Sincere loqui videtur Poëta, cum Circinium Virgilio comparet, qui volens quidem potuisset

Sic Maro nec Calabri tentavit carmina Flacci,
Pindaricos nosset cum superare modos:
Et Vario cessit Romani laude cothurni,
Cum posset Tragico fortius ore loqui.
Aurum, et opes, et rura frequens donabit amicus:
Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

tuam. Sic nec Virgilius aggressus est versus Horatii Calabri, cum posset vincere modos Pindaricos: et cessit Vario laudem cothurni Romani, cum posset ore Tragico loqui vehementius. Multi amici dabunt aurum, et divitias, et agros: pauci erunt qui velint inferiores esse ingenio.

edd. vett. *Vel mecum* in codd. Gruteri, Farnabii, et Thuan.—6 *Pindaricos posset* Ald. Junt. Colin. Gryph. Plant. Junian. Lang. et Delph. *Pindaricos nosset* codex Pulmanni.

NOTÆ

versus Lyricos scribere: attamen Raderus et Domitius censent per ironiam illum loqui, cum concludat vix inveniri posse eum qui ingenio cedat.

5 *Calabri Flacci*] Venusia enim Horatii patria urbs est in finibus Calabriæ.

6 *Pindaricos*] Pindarus Poëta Græcus Lyricorum princeps satis notus.

7 *Et Vario*] Quem Epicum fuisse colligere est ex Horatio I. Od. 6. cum tamen in Tragœdia excelluisse illum intelligat Martialis.

XIX.

DE CINNA.

Pauper videri vult Cinna; et est pauper.

Cinna cupit videri egenus, et est egenus.

In hoc Epigrammate nihil variant exemplaria.

NOTÆ

1 *Pauper*] Hic Cinna suam inopiam ostentans volebat videri divitias dissimulare: at vero ostendit Poëta nihil opus esse simulatione, cum re vera pauper sit.

XX.

AD VARUM.

Cum facias versus nulla non luce ducenos,
Vare, nihil recitas: non sapis, atque sapis.

O *Vare, cum quotidie condas ducenta carmina, nihil recitas; insipiens es, et sapiens.*

1 Edd. vett. *luce ducentos:* codex Pulmanni: *luce ducenos.*—2 Beverlandi Ms. *non sapis, immo sapis.*

NOTÆ

2 *Non sapis*] Inepti enim est tot versus effundere, et frustra laborare: attamen sapiebat Varus, qui versus tam celeriter factos non recitaret. Vide Horatium de Arte Poëtica.

XXI.

AD LUCIFERUM, VEL, IN ADVENTUM CÆSARIS.

PHOSPHORE, redde diem: quid gaudia nostra moraris?
Cæsare venturo, Phosphore, redde diem.
Roma rogat: placidi numquid te pigra Bootæ
Plaustra vehunt, lento quod nimis igne venis?
Ledæo poteras abducere Cyllaron astro:
Ipse suo cedet nunc tibi Castor equo.
Quid cupidum Titana tenes? jam Xanthus et Æthon
Frena volunt: vigilat Memnonis alma parens.
Tarda tamen nitidæ non cedunt sidera luci,
Et cupit Ausonium Luna videre ducem.

O Lucifer, restitue lucem: quid affers moram nostræ lætitiæ? Cæsare venturo, o Lucifer, restitue lucem. Roma obsecrat. An tardi currus segnis Bootæ vehunt te, quod accedis flamma nimis lenta? Poteras abripere Cyllaron astro Ledæo: ipse Castor nunc commodabit tibi suum equum. Quid retardas properantem solem? Jam Xanthus et Æthon appetunt habenas: alma mater Memnonis excubat. Nihilominus enta sidera non dant locum luci splendidæ, et Luna vult spectare Imperatorem Ro-

Ad Luciferum in edd. vett. *Ad Luciferum de Cæsare* codex Pulmanni.—5 Codex Pulmanni exhibet: *addere Cyllaron:* alii legunt: *adducere Cyllaron.*—6 In codice Pulmanni: *tunc tibi Castor.*—10 *Ausoniam* . . . . *lucem* in

NOTÆ

1 *Phosphore*] Pridie quam in urbem ex Septemtrione rediret Cæsar, ad sidera orationem convertit Poëta, ut noctem præcipitent: tantum enim esse videndi Domitiani desiderium, ut nox longissima videatur. Phosphorus est Veneris stella, quæ ante solis ortum Lucifer, post solis vero occasum Vesper dicitur.

Gaudia nostra] Cæsarem Domitianum.

3 *Roma rogat*] Ut diem subito reducas.

Pigra Bootæ] Bootes, Latine, bubulcus, tarde movetur, quia Polo vicinus, de quo lib. IV. Epig. 3.

5 *Abducere Cyllaron*] In cœlum translatus est Cyllarus equus Castoris. Ledæum astrum intellige Castorem et Pollucem.

7 *Xanthus et Æthon*] Scilicet equi solis. Ovid. Met. II. quatuor solis equos numerat, nec Xanthum nominat, quem forte sic Martialis vocat, quod sol flavus sit.

8 *Memnonis alma parens*] Aurora, cujus historia nota.

Jam, Cæsar, vel nocte veni: stent astra licebit,
Non deerit populo te veniente dies.

manum. O Cæsar, jam veni vel media nocte: esto astra remaneant, lux non deerit populo te accedente.

codice Florentino. *Ausonium Roma videre ducem* in Thuan.—11 Edd. vett. *sint astra licebit.* In codice Pulmanni: *stent astra licebit.* 'Hoc in uno Junii codice repertum: cum in ceteris, et editum legeretur: *sint astra.* Satin' Latine? inquit Colerus; at lego, *stent;* aliter non video quomodo stare possit Martialis. Dein Gruterus: Ita bene Anglicanus Junii; nec dubitavi inferre contextui, quamvis starent a vulg. Palatini alii, haberentque, *sint astra:* quoniam alterum illud se statim approbare posses omnibus, velut sol Eoa modo lotus aqua, ipso exortu. Eant nunc magni homines, et contemnant minutias, easque dicant pædagogicas esse. Me vero non pædagogus aliquis, sed Romani docuerunt, sic se solitos loqui, 'sol est,' 'luna est,' 'astra sunt,' 'imber est:' quod genus hic tam mirum visum est. Ovidius Fast. II. 'Luna fuit, spectant juvenem, gladiosque recondunt.' Suetonius Julio cap. 57. 'In agmine, nonnunquam equo, sæpius pedibus, anteibat, capite detecto, seu sol, seu imber esset.' Noster lib. XIV. Epig. 28. 'Sit licet et ventus, te tua vela tegent.' Ergo maneat, nec moveatur: '*sint astra, licebit.*' Gronovius.

NOTÆ

11 *Stent* [*sint*] *astra*] Alii, *stent,* quæ nolunt diei locum cedere, ut et ipsa ingredientem in urbem Domitianum videant.

12 *Non deerit*] Ubicumque enim es, o Domitiane, dies est; tu enim sol es Romanorum: licet astra stent adhuc, media tamen nocte perinde ac die videberis.

XXII.

IN GALLICUM.

INVITAS ad aprum; ponis mihi, Gallice, porcum.
Hybrida sum, si das, Gallice, verba mihi.

Vocas ad aprum, o Gallice, apponis mihi porcum. O Gallice, sum hybrida, si circumvenis me.

Alii legunt: *Hybrida sim, si das, &c.* Vide Var. Notas.

NOTÆ

2 *Hybrida*] Quodcumque animal est ex fero et mansueto natum: transfertur etiam ad eos homines qui ex diversa conditione procreati sunt, ut si quis ex matre libera et patre servo, vel ex patre Romano et matre peregrina natus sit. Vide lib. VI. Epig. 39. Sensus est: Re vera ego essem hybrida, nisi intelligerem loco apri mihi appositum fuisse porcum: etenim hybrida participans naturam utriusque animalis diversi vix unum ab altero distinguat.

XXIII.

AD RUSTICUM.

Esse tibi videor sævus, nimiumque gulosus,
  Qui propter cœnam, Rustice, cædo cocum?
Si levis ista tibi flagrorum causa videtur,
  Ex qua vis causa vapulet ergo cocus?

O *Rustice*, an *nimium crudelis atque helluo videor tibi, qui verbero cocum propter cœnam? Si censes istam causam flagrorum* esse *levem, qua igitur de causa placet* ut *cocus verberetur?*

In hoc Epigrammate exhibendo nullo modo variant exemplaria.

NOTÆ

4 *Ex qua vis*] Nisi det pœnas illius, quod deliquit in sua arte.

XXIV.

AD CÆSAREM DOMITIANUM.

Si quid forte petam timido gracilique libello,
  Improba non fuerit si mea charta, dato.
Et si non dederis, Cæsar, permitte rogari:
  Offendunt nunquam thura precesque Jovem.
Qui fingit sacros auro vel marmore vultus,
  Non facit ille Deos: qui rogat, ille facit.

Si forte rogem aliquid pavido et tenui libro, concede illud,*si nimia non fuerit mea petitio. Si vero non concesseris,* o *Cæsar, sine rogari* te: *sacrificia et vota nunquam injuriam faciunt Jovi. Qui format sacros vultus auro vel marmore, ille non constituit numina: ille* autem *constituit, qui rogat.*

Neque in hoc quicquam variant aut libri calamo exarati aut typis impressi.

NOTÆ

2 *Improba charta*] Qua scilicet a te peto aliquid: improba autem hoc loco est insaturabilis, inquit Domitius.

6 *Qui rogat*] Qui aureas Deorum statuas format, ille non facit Deos, sed qui illos adorat. Sic ego, inquit Poëta, dum te rogo, o Domitiane, te Deum esse demonstro.

XXV.

IN OPPIANUM.

VIDISTI semel, Oppiane, tantum
Ægrum me male: sæpe te videbo.

Oppiane, semel tantum spectasti me valde ægrotantem; crebro videbo te ægrum.

Et hic nulla est lectionis varietas in membranis aut excusis exemplaribus.

NOTÆ

1 *Oppiane*] Cujus meminit lib. VII. Epig. 3. et lib. VI. Epig. 42. qui semper mali erat coloris. Sensus est: Si lætaris quod me semel gravi morbo laborantem videris, quanto magis ego lætabor, qui te semper ægrum videbo!

XXVI.

AD CÆSAREM DOMITIANUM.

NON tot in Eois timuit Gangeticus arvis
  Raptor, in Hyrcano qui fugit albus equo,
Quot tua Roma novas vidit, Germanice, tigres;
  Delicias potuit nec numerare suas.
Vincit Erythræos tua, Cæsar, arena triumphos,
  Et victoris opes divitiasque Dei.
Nam cum captivos ageret sub curribus Indos,
  Contentus gemina tigride Bacchus erat.

Indus raptor, qui pallidus fugit in equo Hyrcano, non metuit tot tigres in agris orientis, quot insolitas spectavit tua Roma; nec potuit numerare sua delectamenta. O Cæsar, tua arena superavit Erythræos triumphos, atque opes et divitias Dei victoris. Bacchus enim contentus erat gemina tigride, cum sub curribus duceret Indos devictos.

1 *Gangeticus armis* Beverlandi Ms.—2 *Raptor et Hyrcano* conj. Farnabius. —5 *Vicit Erythræos* in edd. vett.

NOTÆ

1 *Gangeticus Raptor*] Venator nempe in India, ubi fluvius Ganges, præ timore pallidus raptis tigridis catulis fugit. Vide Plinium lib. VIII. cap. 18. et Valerium Flaccum lib. I.

2 *In Hyrcano equo*] Hoc est, celeri: sic enim Hyrcanum equum intelligere videtur Poëta: Hyrcania vero Asiæ regio, ubi etiam tigres ferocissimæ.

4 *Nec numerare*] His verbis significat multas in arena tigres fuisse exhibitas.

5 *Vincit Erythræos*] Quos egit Bacchus de littoribus Rubri seu Erythræi maris, atque ex Indis subactis: ille enim gemina tantum tigride invectus triumphavit: tu vero, o Domitiane, plures populo spectandas exhibuisti.

NOTÆ

7 *Ageret sub curribus*] Captivi nobiles curribus vehebantur, ceteri catenis vincti catervatim præibant.

XXVII.

AD GAURUM.

MUNERA qui tibi dat locupleti, Gaure, senique,
Si sapis, et sentis, hic tibi ait: Morere.

O *Gaure, qui largitur dona tibi diviti et seni, si sapiens et sagax es, hic dicit tibi, Morere.*

Nihil variant exemplaria scripta aut excusa in hoc Epigrammate.

NOTÆ

2 *Morere*] Hi enim testamentorum captatores, cum munera divitibus senibus et orbis mitterent, significabant nihil aliud cupere quam ut senes illi morerentur, ut in eorum bona succederent. Vide lib. VI. Epig. 63.

XXVIII.

DE PARTHENIANA TOGA.

DIC toga facundi gratum mihi munus amici,
Esse velis cujus fama decusque gregis?
Apula Ledæi tibi floruit herba Phalanti,
Qua saturat Calabris culta Galesus aquis?
An Tartessiacus stabuli nutritor Iberi
Bætis in Hesperia te quoque lavit ove?

O *toga, jucundum donum amici diserti, loquere, cujus gregis fama et gloria esse velis?* An *herba Apula Phalanti Lacedæmonii floruit tibi, qua Galesus irrigat cultos agros undis Calabris? An Tartessiacus Bætis nutritor ovium Hispaniæ la-*

4 Gronovius ex codd. legit: *Calabri culta*, i. e. agricolæ Calabri.—5 *Tarpesiacus* codd. Vat. et Florent.—6 Codex Palatinus habuit: *te quoque lanitone*; unde Rutgersius optime et ingeniose restituit: *te quoque lavit ove.* Antea

NOTÆ

1 *Dic toga*] Togam interrogat, quo nempe lanarum genere sit contexta.

3 *Apula Ledæi*] Enumerat varia lanarum genera. In Apulia est Tarentum conditum a Phalanto Ledæo seu Lacedæmonio, sic dicto a Leda Lacedæmonia; lana vero Tarentina summo fuit in pretio. Vide lib. V. Epig. 38. Galesus fluvius Tarentum irrigat.

5 *An Tartessiacus*] Bætis Hispaniæ fluvius, hodie, *Guadalquivir*, qui et Tartessus a Strabone appellatur.

Stabuli Iberi] Hoc est, ovium Hispanarum, quæ nempe pascuntur ad Iberum.

An tua multifidum numeravit lana Timavum,
  Quem prius astrifero Cyllarus ore bibit?
Te nec Amyclæo decuit livere veneno,
  Nec Miletus erat vellere digna tuo.
Lilia tu vincis, nec adhuc delapsa ligustra,
  Et Tiburtino monte quod albet ebur.
Spartanus tibi cedet olor, Paphiæque columbæ;
  Cedet Erythræis eruta gemma vadis.
Sed licet hæc primis nivibus sint æmula dona,
  Non sunt Parthenio candidiora suo.
Non ego prætulerim Babylonica picta superbe
  Texta, Semiramia quæ variantur acu.

vit te etiam in unda Hispana? An tua lana numeravit multa ostia Timavi, in quo prius bibit Cyllarus ore astrifero? Nec convenit infici te veneno Amyclæo: nec Miletus digna erat tuo vellere. Tu candore *superas lilia, et ligustra nondum jacentia, et ebur quod candet monte Tiburtino. Olor Spartanus, et Paphiæ columbæ dabunt tibi primas: gemma extracta rubro mari dabit* tibi *primas. At quamvis hæc munera æmulentur intactas nives, non sunt candidiora suo Parthenio. Ego non anteposuerim texta Babylonica magnifice picta, quæ distinguuntur acu Semira-*

erat: *lavit aqua;* neque e mente nec arte Poëtæ, cum distichon superius etiam clausum fuerit *aquis.*—7 *At tua* Beverlandi Ms.—8 *Quem pius* codex Pulmanni; forte ex nota contractione *pius*, pro *prius.*—12 Beverlandi Ms. *quod alget ebur;* et sic in Vaticano.—17 *Babylonia picta superbæ* codex Pulmanni. Gronovius legendum censet: *Babylonos picta superbæ Texta, &c.* quia in cod. suo erat *Babylonos.* Gronovii hanc conj. firmat vetustus fratrum Puteanorum liber, quem citat Dan. Heins. ad Claud. IV. Cons. Honor. 652.

NOTÆ

7 *Multifidum*] Timavus fons multis ostiis illabitur in mare. Vide lib. IV. Epig. 25. ubi et de Cyllaro Castoris equo diximus, et Epig 21. supra.

9 *Amyclæo veneno*] Amyclæum venenum alii existimant esse colorem viridem, alii vero purpureum. Amyclæ civitas est Laconiæ: Miletus autem Ioniæ in Asia minore, ubi lana summo fuit in pretio.

11 *Ligustra*] Flores eximii candoris. Virgilius Eclog. II. 'Alba ligustra cadunt.'

12 *Et Tiburtino*] Vide lib. IV. Epig. 62. Cœlum enim Tiburtinum utpote frigidum ebori candefaciendo inserviebat.

13 *Spartanus olor*] Cycnum intellige candidissimum, cujus formam induit Jupiter cum Ledam Spartanam compressit.

Paphiæque] Veneri scilicet dicatæ, sic dictæ ab insula Papho, ubi colebatur.

14 *Erythræis*] Vide Plinium Juniorem lib. IX. Epist. 33. In Mari Rubro nobilissimæ nascuntur margaritæ. Lib. V. Epig. 38.

16 *Parthenio*] De quo lib. IV. Epig. 45. *Candidiora* refer ad animum Parthenii sincerum.

17 *Babylonica*] Alii, *Babylonis.* Plinius refert lib. VIII. cap. 48. varios picturæ colores quos vestibus intexebant Babylonii.

18 *Semiramia acu*] Hoc est, Baby-

Non Athamanteo potius me mirer in auro,
Æolium dones si mihi, Phryxe, pecus.
O quantos risus pariter spectata movebit
Trita Palatina nostra lacerna toga!

mia. Non mihi plus placeam in auro Athamanteo, si mihi des, o Phryxe, vellus Æolium. O quantos risus excitabit nostra lacerna simul visa trita toga Palatina!

—20 *Phryxe, decus* in quibusdam vett. *Phryxe, pecus* codex Pulmanni.—22 *Trita Palatina vestra* edd. vett. *Cum Palatina nostra* codex Pulmanni et Beverlandi Ms. In codd. Farnabii, aliisque: *Culta Palatina nostra, &c.* nonnulli legunt: *Cum Pallatina.*

NOTÆ

lonica; Semiramis enim Babylone regnavit.

19 *Non Athamanteo*] Vestis Phryxi ex aureo vellere confecta non mihi gratior foret: Athamas autem Phryxi pater fuit. Ovid. Met. IV.

20 *Æolium*] Æolus Thebarum rex pater fuit Athamantis, et avus Phryxi. *Æolium pecus* interpretare arietem, quo vectus Phryxus Æoli nepos trajecit mare. De his legendæ historiæ. Alii, *Æolium decus.*

22 *Trita*] Quanto ludibrio ero omnibus, qui me toga nobili ornatum, et trita lacerna superinjecta indutum viderint! His verbis lacernam quoque petit a Parthenio, ut munus sit perfectum. Legunt alii: *Trita Palatina vestra lacerna toga.* Alii: *Cum Pallatina nostra lacerna toga.*

XXIX.

DE DISTICHIS.

DISTICHA qui scribit, puto, vult brevitate placere.
Quid prodest brevitas, dic mihi, si liber est?

Qui componit disticha, opinor, cupit placere brevitate: quid proficit brevitas, age, si liber componitur?

Lectionem hujus Epigrammatis non variant libri scripti aut excusi.

NOTÆ

1 *Disticha qui*] Superius Epigramma paulo longius excusare videtur; cum enim justum volumen scribere velit, perinde esse ait, si illud aut duorum aut plurium versuum Epigrammatibus conficiat. Lib. VI. Epig. 65.

XXX.

DE SPECTACULO SCÆVOLÆ.

QUI nunc Cæsareæ lusus spectatur arenæ,
Temporibus Bruti gloria summa fuit.

Ludi amphitheatri Cæsarei qui nunc videntur, fuere summum decus ævo Bruti.

Aspicis, ut teneat flammas, pœnaque fruatur
  Fortis, et attonito regnet in igne manus!
Ipse sui spectator adest, et nobile dextræ
  Funus amat: totis pascitur illa sacris.
Quod nisi rapta foret nolenti pœna, parabat
  Sævior in lassos ire sinistra focos.
Scire piget post tale decus, quid fecerit ante:
  Quam vidi, satis est hanc mihi nosse manum.

Vides ut manus strenua cohibeat flammas, et triumphet de supplicio, et dominetur in igne stupente! Ipse adest spectator sui, et diligit illustre funus dextræ: illa pascitur toto igne. Quod nisi supplicium ereptum fuisset invito, sinistra ferocior promta erat immittere se in flammas ingentes. Post tale decus nolim inquirere, quid fecerit antea: mihi sufficit cognoscere hanc manum quam spectavi.

8 *Sævior in laxos* in Ald. Junt. Colin. Gryph. Plant. Junian. Lang. et Delph. *Sævior in lassos* codex Pulmanni et Beverlandi Ms. Hæc verba sæpe permutantur in membranis. Vide VV. LL. ad lib. IV. Epig. 8.

NOTÆ

1 *Qui nunc*] Temporibus Domitiani fortiores viros existere quam Bruti sæculo docet Poëta: nam quod olim fortissimus Scævola in re seria, id ipsum nunc per jocum fit. Lib. Spect. Epig. 7. Rei quippe damnati personas agebant Dædali, Orphei, et Laureoli; ita hic fictus Scævola ad exemplum Mucii Scævolæ manum in flammas immissam combussit. Lib. I. Epig. 22. 'Dum peteret regem decepta satellite dextra Injecit sacris se peritura focis.'

2 *Temporibus Bruti*] Quibus vixit Scævola. Vide Liv. lib. II.

Summa fuit] Id fuit tunc summa gloria, quod nunc lusus est.

3 *Pœnaque fruatur*] Hoc est, pœnam in suam laudem vertat: sic loquitur Juno apud Senecam in Hercule furente: 'superat et crescit malis, Iraque nostra fruitur,' &c.

5 *Ipse sui*] Ipse fictus Scævola, ad exemplum veri Scævolæ, manum igne comburi spectavit, et delectatus est illo spectaculo.

6 *Totis pascitur*] Hoc est, comburitur toto igne ad sacra facienda accenso. Forte melius explices, delectatur toto igne. Quo sensu, ni fallor, verbum pasci usurpatur a Cicerone ad Atticum lib. IV. Epist. 9. 'Ego,' inquit, 'hic pascor bibliotheca Fausti.'

7 *Quod nisi*] Fictum hunc Scævolam flammis eripi jussisset Domitianus, ut olim verum Scævolam ab igne amoveri imperavit Porsena. Lib. I. Epig. 22. 'Et raptum flammis jussit abire virum.' Sinistram sane pariter combussisset.

8 *In lassos* [*laxos*] *focos*] Alii, *lassos*, hoc est, in flammas victas, et cedentes tantæ virtuti.

9 *Post tale decus*] Post tam egregium facinus: etenim si ob scelus damnatus manum combusserit, summam laudem consecutus est: at vero si libens ejusmodi virtutis suæ specimen spectante Domitiano ediderit, licet colligere, illum antea egregia quoque præstitisse facinora.

XXXI.

IN DENTONEM.

NESCIO quid de te non belle, Dento, fateris,
  Conjuge qui ducta jura paterna petis.
Sed jam supplicibus dominum lassare libellis
  Desine, et in patriam serus ab urbe redi.
Nam dum tu longe deserta uxore diuque
  Tres quæris natos, quatuor invenies.

O Dento, non decore fateris de te nescio quid, qui ducta uxore petis jura paterna. At jam cessa defatigare Imperatorem supplicibus libellis, et tarde revertere ab urbe in patriam. Dum enim tu quæris tres liberos longe et diu conjuge derelicta, reperies quatuor.

3 Beverlandus ex quodam codice citat: *dominum lassare tabellis.*—5 Juntina nostra margini ascriptum habet: *deserta uxore domoque ;* et sic est in quibusdam edd. vett. teste Junio.

NOTÆ

1 *Nescio quid de te*] Te nempe parum esse virum, vel delectari te turpi libidinis genere. De jure trium liberorum egimus lib. II. Epig. 92.

4 *Serus*] Externus nempe erat Dento, quem monet Poëta, ut in patriam reditum differat, atque ita liberos ex adulterio uxoris susceptos illum domi reperturum affirmat.

5 *Diuque*] Alii, *domoque.*

XXXII.

DE COLUMBA ARETULLÆ.

AERA per tacitum delapsa sedentis in ipsos
  Fluxit Aretullæ blanda columba sinus.
Luserat hoc casus, nisi inobservata maneret,
  Permissaque diu nollet abire fuga.

Suavis columba delapsa per aërem placidum decidit in ipsum gremium sedentis Aretullæ. Id factum erat casu, nisi remaneret incustodita, et nollet evolare fuga

1 *Aëra per vacuum* legit Heins. ad Ovid. Fast. III. 111.—3 *Luserat occasus* Beverlandi Ms. *Casus hic luxus erat* codex Florentinus. *Fluxerat huc casu* scribendum putat Heins. l. c. Crederes casu huc fluxisse. *Lapsa erat huc casu* conj. idem Heinsius. Beverlandus legi jubet: *Casu hic lusus erat.*—4 *Permissaque sibi* Ald. Junt. Colin. Gryph. Plaut. Junian. Pulman. Lang. et Delph. et sic etiam legit Heinsius.

NOTÆ

3 *Luserat*] Id casu factum videbatur, nisi ultro mansisset in gremio Aretullæ.

Si meliora piæ fas est sperare sorori,
Et dominum mundi flectere vota valent;
Hæc a Sardois tibi forsitan exulis oris,
Fratre reversuro, nuntia venit avis.

sibi concessa. Si licet piæ sorori expectare meliora, et preces possunt exorare dominum orbis; fratre redituro, hæc avis nuntia forte accedit ad te ex Sardinia ubi *exulat.*

NOTÆ

5 *Si meliora*] Hujus Aretullæ frater in Sardinia exulabat, cujus reditum a Domitiano impetraturam se sperabat Aretulla. Poëta autem dicit hanc columbam omen esse fratris ab exilio revocandi: sæpius enim aves ominis causa ultro ad homines advolasse scribit Valerius Maximus lib. I. cap. 4.

7 *Exulis oris*] Ex regionibus fratris tui exulis, hoc est, ex regionibus ubi exulat frater tuus.

XXXIII.

AD PAULUM, DE PHIALA.

De prætoricia folium mihi, Paule, corona
Mittis, et hoc phialæ nomen habere jubes.
Hac fuerat nuper nebula tibi pegma perunctum,
Pallida quam rubri diluit unda croci.
An magis astuti derasa est ungue ministri
Bractea, de fulcro (quod reor esse) tuo?

O *Paule, mittis ad me folium ex corona prætoris, et vis illud vocari phialam. Nuper pegma fuerat a te perfusum hac nebula, quæ dissoluta est aqua pallida croci rubri. An potius ungue vafri famuli lamina derasa est de tuo fulcro, quod puto con-*

6 *Bractea de puero quam* exhibent codd. Vat. et Florent. *Bractea de fulcro quam* Aldinum exemplar, quod comma habet post verbum *ministri* præced.

NOTÆ

1 *De prætoricia*] Poëta avaritiam Pauli deridet, a quo phialam dono acceperat tam tenuem, ut nullius vel parvi esset pretii. In ludis prætores solebant victoribus dare coronas aureis vel argenteis bracteis insignes, quæ flores et folia exprimerent. Sensus est: Folium seu laminam tenuissimam potius quam phialam misisti mihi.

3 *Hac fuerat*] Sic intelligunt Interpretes. Pegma de quo lib. Spect. Epig. 2. nuper fuerat hac lamina inauratum, quam nebulam vocat, hoc est, tenuem instar nebulæ, et quæ diluta seu ablata est croci aspersione, de qua lib. Spect. Epig. 3. *Pallida unda* dicitur hic, quod crocus vino dulci mixtus flavum colorem referret.

6 *De fulcro*] Lecti et eorum fulcra bracteis argenteis erant ornata. Suetonius in Caligula cap. 22. 'Romæ publico epulo servum, ob detractam lectis argenteam laminam, carnifici confestim tradidit.'

Illa potest culicem longe sentire volantem,
Et minimi penna papilionis agi.
Exiguæ volitat suspensa vapore lucernæ,
Et leviter fuso rumpitur icta mero.
Hoc linitur sputo Jani caryota Kalendis,
Quam fert cum parvo sordidus asse cliens.
Lenta minus gracili crescunt colocasia filo:
Plena magis nimio lilia Sole cadunt:
Nec vaga tam tenui discursat aranea tela:
Tam leve nec bombyx pendulus urget opus.
Crassior in facie vetulæ stat creta Fabullæ:
Crassior offensæ bulla tumescit aquæ.
Fortior et tortos servat vesica capillos,
Et mutat Latias spuma Batava comas.

tigisse? Illa potest sentire volantem culicem procul, et moveri penna minimi papilionis. Suspensa agitatur vapore parvæ lucernæ, et tacta leviter vino infuso frangitur. Caryota Calendis Jani involvitur hoc sputo, quæ portatur a sordido cliente cum exiguo asse. Colocasia flexibilia distenduntur filo minus tenui: lilia magis spissa decidunt nimio sole: errans aranea non vagatur tela tam subtili: nec pendulus bombyx incumbit in opus tam tenue. Creta densior hæret vultui vetulæ Fabullæ: bulla aquæ percussæ turgescit crassior. Fascia fortior retinet intortos crines, et

versu.—10 *Et leviter fusca* Beverlandi Ms.—11 *Hoc lenituras eram puto jam* codd. Vat. et Florent.—12 Codex Pulmanni: *cum parco sordius asse clies.* codex Florentinus: *cum parvo sordidus axe dies.* Verba *clies* (*cliens*) et *dies* facile permutantur ob similitudinem literarum *cl* et *d*; et sic etiam *axe* et *asse.* Vide *laxos* et *lassos* supra Epig. 30.—15 *Nec vaga tam tenui discurrit* codd. Thuan. Florent. et Pulmanni; et sic etiam legit Huschk. ad Tibull.—17 Codd. Vat. et Florent. habent: *stat cartha Fabullæ.*—19 *Fortior intortos* Ald. Junt. Colin. Gryph. Lang. Pulman. Plant. Junian. et Delph. *Fortior et tortos* Beverlandi Ms. quam lect. exhibent Grut. Scriv. et Schrevel.—20

NOTÆ

11 *Hoc linitur sputo*] Tenui corio, crusta, vel tectorio exponit Scaliger ad Tibulli lib. I. An forte, in deaurando, sputo utebantur vice gummi? inquit Farnabius. *Caryota* vero palmarum fructus est, quæ ad patronos Calendis Januariis mittebatur a clientibus. Lib. XIII. Epig. 27.

13 *Colocasia*] Fabæ sunt Ægyptiæ, quæ coctæ instar filorum tenduntur. Lib. XIII. Epig. 57. et Plinius lib. XXI. cap. 15.

17 *Stat creta*] Qua ad poliendam cutem utebatur Fabulla.

19 *Servat vesica*] Reticulum tenue instar vesicæ, quo retinebantur capilli.

20 *Et mutat Latias*] Hoc est, nec phiala crassior est lixivio, quo Romani ad exemplum Batavorum capillos illinebant, ut flavescerent.

Hac cute Ledæo vestitur pullus in ovo:
  Talia lunata splenia fronte sedent.
Quid tibi cum phiala, ligulam cum mittere posses:
  Mittere cum posses vel cochleare mihi?
Magna nimis loquimur, cochleam cum mittere posses:
  Denique cum posses mittere, Paule, nihil.

spuma Batava mutat cæsariem Romanam. Pullus in ovo Ledæo induitur hac pelle: splenia hujusmodi hærent lunatæ fronti. Quid tibi cum phiala, cum possis mittere ligulam, aut cum possis mittere ad me cochleare? Prædicamus nimis grandia, cum possis mittere cochleam; tandem, o Paule, cum liceat mittere nihil.

Codex Florent. *spumaque flava.*—22 *Talia limata* Beverlandi Ms.—25 Codex Pulmanni: *cochlear cum mittere possis.*

NOTÆ

21 *Hac cute*] Hoc est, ova cycni habent cutem æque crassam.

22 *Splenia*] Fasciæ sunt, quæ ita in fronte componebantur, ut Lunæ cornua exprimerent. Lib. II. Epig. 29.

23 *Ligulam*] De qua lib. V. Epig. 20. et lib. XIV. Epig. 120. erat gladiolus, vel spathula, vel mensura.

24 *Cochleare*] Erat quoque liquidorum mensura, sed minor ligula. Lib. XIV. Epig. 121. Cochlea limacis testa est sane minoris etiam pretii quam cochlear. Melius vero cum Poëta egisset Paulus nihil mittendo, quam phialam tam tenuem.

XXXIV.

IN JACTATOREM.

ARCHETYPUM Myos argentum te dicis habere.
  Quod sine te factum est, hoc magis archetypum est.

Prædicas te habere argentum archetypum Myos: quod factum est sine te, hoc magis archetypum est.

In hoc Epigrammate non variant codd. aut libri impressi.

NOTÆ

1 *Archetypum*] Hoc distichum sic explicat Turnebus lib. XXI. cap. 24. Ego, inquit, argutiam jocumque Epigrammatis latere puto in vocabulo, *factum est*, hoc sensu: Dicis te habere toreumata argentea operis antiqui, quæ quidem magni ab omnibus olim æstimabantur. Jocans Martialis ait: Tu ista verbosa ostentatione argenti tui et jactatione ventosa multum detrahis pretio, et efficis ut vasa tua convivis molestiæ et tædio sint; adeo ut argentum factum, id est, vasa, argenti enim facti nomine vasa censentur argentea, si sine te sit, et si absis, magis sit archetypum: id est, pluris censeatur, antiquiusque videatur. Vide Epig. 6. supra.

Myos] Cœlatoris egregii.

2 *Quod sine te*] Hoc est, inquit Raderus, vasa quæ tu non attigisti nec adulterasti, magis archetypa sunt. Eligat lector.

XXXV.

IN PESSIMOS CONJUGES.

CUM sitis similes, paresque vita,
Uxor pessima, pessimus maritus;
Miror, non bene convenire vobis.

Cum sitis similes et pares vita, uxor improbissima, vir improbissimus, mirum mihi videtur, vos non concordare.

Et hic nulla est lectionis varietas in libris calamo exaratis aut typis excusis.

NOTÆ

3 *Miror non*] Similes enim similibus gaudent.

XXXVI.

AD CÆSAREM DOMITIANUM.

REGIA pyramidum, Cæsar, miracula ride:
Jam tacet Eoum barbara Memphis opus.
Pars quota Parrhasiæ labor est Mareoticus aulæ?
Clarius in toto nil videt orbe dies.
Septenos pariter credas assurgere montes:
Thessalicum brevior Pelion Ossa tulit.
Æthera sic intrat, nitidis ut conditus astris
Inferiore tonet nube serenus apex.

O Cæsar, deride regia miracula pyramidum: Memphis barbara jam silet ædificia exstructa *ad Orientem. Opus Ægyptium quota est pars aulæ Palatinæ! Sol nihil spectat splendidius in toto mundo. Putes similiter attolli septem montes. Thessalicus Pelios impositus est Ossæ minori. Fastigium conditum splendidis astris sic subit æthera, ut serenum tonet nube subjecta. Et prius satietur arcano lumine*

3 Codex Florentinus: *mare auleoticus.*—6 *Thessala cum brevior* in Vaticano.

NOTÆ

1 *Regia pyramidum*] De quibus diximus lib. Spect. Epig. 1.

2 *Jam tacet*] Tuum enim palatium longe superat has pyramides.

3 *Parrhasiæ aulæ*] Hoc est, aulæ Palatinæ, seu Palatii. Lib. VII. Epig. 55.

Labor Mareoticus] Hoc est, Ægyptius, a Mareotide celeberrima Ægypti palude.

5 *Septenos*] Septem palatii turres tam miræ molis et altitudinis affirmat, ut superent Ossam et Pelion Thessaliæ montes, quos congestos in cœlum struxisse feruntur gigantes. Ovid. Met. I.

7 *Æthera sic intrat*] Id est, tam altum est hoc palatium, ut nubes altitudine superet, atque ita infra tonet Jupiter.

Et prius arcano satietur lumine Phœbi,
Nascentis Circe quam videt ora patris.
Hæc, Auguste, tamen, quæ vertice sidera pulsat,
Par domus est cœlo: sed minor est domino.

Phœbi, quam Circe intueatur ora genitoris orientis. Nihilominus, o Auguste, hæ ædes quæ culmine tangunt astra, pares sunt cœlo; sed sunt angustiores domino.

NOTÆ

9 *Et prius arcano*] Hoc est, palatii apex prius offunditur lumine solis, quam cacumen montis Circes, quæ solis filia dicta est. Ovid. Met. XIV. *Arcano*, quia scilicet prius quam alibi appareat lumen, jam sol illustravit tuum palatium.

12 *Par domus*] Licet tua domus, o Domitiane, altitudine atque amplitudine cœlum æquet, tamen non est satis ampla, quæ te Deum capere possit.

XXXVII.

AD POLYCARMUM.

Quod Caietano reddis, Polycarme, tabellas,
Millia te centum num tribuisse putas?
Debuit hæc, inquis: tibi habe, Polycarme, tabellas,
Et Caietano millia crede duo.

O Polycarme, an credis te dedisse centum millia Caietano, quod reddis tabulas? Debuit hæc, ais: O Polycarme, serva tibi tabulas, et mutuo da millia tuo Caietano.

2 *Millia tercentum non* codex Pulmanni. *Millia te centum non* Ald. Junt. Colin. Gryph. &c. *Millia te centum num* Plant. Junian. Delph. Grut. Scriv. et Schrevel.—4 Beverlandi Ms. *millia redde duo.* Alii *crede tuo.*

NOTÆ

2 *Te centum*] Alii, *tercentum*, millia nempe sestertium.

Num tribuisse] Alii, *non*, minus bene. Sensus est: O Polycarme, creditor liberalis haberi nequis, quod nomen, creditæ pecuniæ argumentum, reddideris Caietano, qui nempe solvendo non est, atque ita licet non reddidisses, pecuniam tamen mutuo datam nunquam recuperasses.

4 *Millia crede*] Rursus pecuniam da mutuo, sic vere munificus videberis.

XXXVIII.

AD MELIOREM.

Qui præstat pietate pertinaci
Sensuro bona liberalitatis,
Captet forsitan, aut vicem reposcat.
At si quis dare nomini relicto
Post Manes tumulumque perseverat,
Quærit quid, nisi parcius dolere?
Refert sis bonus, an velis videri.
Præstas hoc, Melior, sciente fama:
Qui solennibus anxius sepulti
Nomen non sinis interire Blæsi;
Et de munifica profusus arca
Ad natalitium diem colendum
Scribarum memori piæque turbæ
Quod donas, facis ipse Blæsianum.
Hoc longum tibi, vita dum manebit,
Hoc et post cineres erit tributum.

Qui constanti pietate donat alicui *experturo bona munificentiæ, forte aucupetur, aut repetat parem gratiam. Sed si quis post manes et sepulcrum persistat donare nomini superstiti, quid sperat nisi lenire mærorem? Interest* an *sis probus, an cupias videri. O Melior, hoc facis, fama renunciante: qui solicitus non permittis ut* diebus *solennibus pereat memoria Blæsi sepulti, et quod ex arca liberali munificus largiris gratæ et piæ turbæ scribarum ad celebrandum diem natalitium, ipse tribuis hoc Blæso. Hoc diuturnum reponetur tibi, quamdiu vives, hoc et* reponetur *post mortem.*

1 *Quid præstat* Beverlandi Ms.—4 *Aut si quis* in eodem.—5 In edd. vett. *tumulumque perseveret.*—15 *Hoc longum, tibi vita, &c.* in iisdem. *vita redonabit* Beverlandi Ms.

NOTÆ

3 *Captet forsan*] Melior duos pueros habuit, Glauciam et Blæsum, et utrumque mortuum luxit. Lib. VI. Epig. 28. et 29. At vero, inquit Poëta, qui munera confert in vivos, aut ab iis majora sperat, aut eorum hæreditatem captat.

4 *Nomini relicto*] Hoc est, mortuo amico si quis officia pietatis præstat, nihil aliud nisi suo dolori lenimen quærit. Vide Plin. Jun. lib. I. Epist. 17. de his qui defunctorum amicorum memoriam colunt.

8 *Præstas hoc*] Id est, te probe geris, non ut probus videaris, sed quia sic faciendum existimas.

9 *Qui solennibus*] Hoc est, qui natalitium diem Blæsi celebras.

13 *Scribarum memori*] Quia et Blæsus fuerat scriba.

14 *Facis ipse Blæsianum*] Hoc est, nullam gratiam expectas; sed quod donas, id omne Blæso tribuis.

15 *Hoc longum*] Quamdiu vives, immo et mortuus, ex tanta pietate gloriam et famam consequeris.

XXXIX.

AD DOMITIANUM.

Qui Palatinæ caperet convivia mensæ,
  Ambrosiasque dapes, non erat ante locus.
Hic haurire decet sacrum, Germanice, nectar,
  Et Ganymedea pocula mixta manu.
Esse velis, oro, serus conviva Tonantis.
  At tu si properas, Jupiter; ipse veni.

Antea non erat locus qui contineret convivia atque ambrosias epulas mensæ Palatinæ. O *Germanice, fas est hic bibere sacrum nectar, et pocula porrecta manu Ganymedea. Lubeat, quæso, tarde convivari cum Tonante : sed si tu festinas,* o *Jupiter, ipse veni.*

1 *Quique Palatinæ* exhibet codex Florentinus. *Qui Pallatinæ* Ald. Junt. Colin. &c.—3 *Hic haurire licet* Ed. Delph. Notæ præfixum habet, quamvis in textu, *decet.*

NOTÆ

3 *Hic haurire decet*] Nempe in tuo palatio : Epig. 36. supra.

4 *Et Ganymedea*] Hoc est, haurire pocula quæ a tuis pueris formoso Ganymedi similibus porriguntur.

5 *Esse velis*] Tarde adeas cœlum, seu diu vivas.

6 *At tu si*] O Jupiter, si tanto Domitiani desiderio tenearis, descende in terras, ut cum illo conviveris.

XL.

AD PRIAPUM.

Non horti, neque palmitis beati,
Sed rari nemoris, Priape, custos,
Ex quo natus es, et potes renasci,
Furaces, moneo, manus repellas,
Et sylvam domini focis reserves.
Si defecerit hæc, et ipse lignum es.

O *Priape, qui custodis nec hortum nec vineam fertilem, sed nemus non densum, ex quo formatus es, et potes formari denuo ; moneo removeas manus furum et conserves sylvam camino heri. Si hoc defuerit, et ipse es lignum.*

6 *Si defecerit hoc* ed. antiq. Ferrar. Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Calderin. Lang. Plant. Junian. et Delph. *Si defecerit hæc* Grut. Scriv. Farnab. et recentt.

NOTÆ

3 *Ex quo natus es*] Vide Horat. I. Sat. 8. 'Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum,' &c.

6 *Si defecerit*] Lignum nemoris, cum et ipse lignum sis te comburam. Alii, *defecerit hæc*, nempe sylva.

XLI.

AD FAUSTINUM.

TRISTIS Athenagoras non misit munera nobis,
Quæ medio brumæ mittere mense solet.
An sit Athenagoras tristis, Faustine, videbo:
Me certe tristem fecit Athenagoras.

Mœstus Athenagoras non misit dona ad me, quæ consuevit mittere medio mense brumæ. O Faustine, examinabo an Athenagoras doleat: Athenagoras me sane affecit mœstitia.

Hujus Epigrammatis lectionem non variant exemplaria scripta aut excusa.

NOTÆ

1 *Tristis Athenagoras*] De quo lib. IX. Epig. 97. Sensus est: Mœstus mihi videtur Athenagoras, quod nihil ad me miserit Saturnalium tempore: ego, inquit Poëta, nescio an vere doleat, at ego vere doleo quod nihil acceperim. Lib. IV. Epig. 46.

2 *Medio brumæ*] Hoc est, mense Decembri: bruma vero significat dies hyemis brevissimos. Cicero de Nat. Deor. lib. II. 'Solis accessum discessumque brumis solstitiisque fieri.'

XLII

AD MATHONEM.

SI te sportula major ad beatos
Non corruperit, ut solet; licebit
De nostro, Matho, centies laveris.

Si sportula major non te transtulerit ad divites, ut fit; o Matho, poteris lavare centies de nostro.

Neque in hoc Epigrammate quicquam variant scripti aut impressi.

NOTÆ

1 *Sportula*] De Mathone egimus lib. IV. Epig. 80. De sportula diximus lib. III. Epig. 7.

3 *De nostro*] Hoc est, de nostra sportula centum quadrantum poteris et lavare, atque a balneis cœnare, nisi nidore majoris culinæ illectus et corruptus divites adieris.

XLIII.

IN FABIUM ET CHRESTILLAM.

EFFERT uxores Fabius, Chrestilla maritos;
Funereamque toris quassat uterque facem.
Victores committe, Venus: quos iste manebit
Exitus, una duos ut Libitina ferat.

Fabius effert uxores, Chrestilla maritos, atque uterque concutit funeream facem thalamis. O Venus, committe victores: quibus continget iste eventus, ut Libitina simul rapiat utrumque.

In Fabium et Christillam inscriptio est in omnibus fere vett.—3 *Victores mittit Venus* codex Florent.

NOTÆ

1 *Effert*] Verbum est funeris proprium: conjuges veneno forte necabant Fabius et Chrestilla.

2 *Funereamque*] Cum deberent adhibere tædas nuptiales.

3 *Victores*] Fac ut matrimonio juncti simul congrediantur, Fabius quidem uxorum victor, Chrestilla vero victrix maritorum.

4 *Una duos*] Ut Libitina mortis Dea utrumque mutuis artificiis occisum simul rapiat.

XLIV.

AD TITULLUM.

TITULLE, moneo, vive semper; hoc serum est:
Sub pædagogo cœperis licet, serum est.
At tu, miser Titulle, nec senex vivis:
Sed omne limen conteris salutator,
Et mane sudas urbis osculis udus,
Foroque triplici sparsus ante equos omnes,

O *Titulle, moneo, semper vive* genialiter: *hoc tardum est; quamvis cœperis sub præceptore, tardum est. Sed tu, o infelix Titulle, nec vivis vetulus: sed salutator adis omnia limina, et mane sudas madidus basiis civitatis, et foro triplici vagus ante*

4 *Sed ome* in Junt. an. 1512. i. e. *om̄e*, vel *omne.*—5 In eadem, *per omnes*

NOTÆ

2 *Sub pædagogo*] Hoc est, quamvis a prima juventute genialiter vivere cœperis, tamen tardius est. Lib. I. Epig. 16.

4 *Sed omne limen*] De matutinis his salutationibus diximus lib. IV. Epig. 79.

5 *Urbis osculis*] Quos enim salutabant, eos osculabantur veteres.

6 *Foroque triplici*] Lege lib. III. Epig. 38.

Ante equos omnes] Hoc est, inquiunt Domitius et Raderus, ante equites: judices enim erant equestris or-

Ædemque Martis, et colosson Augusti
Curris per omnes tertiasque, quintasque.
Rape, congere, aufer, posside: relinquendum est.
Superba densis arca palleat nummis,
Centum explicentur paginæ Kalendarum:
Jurabit hæres, te nihil reliquisse,
Supraque pluteum te jacente, vel saxum,
Fartus papyro dum tibi torus crescit,
Flentes superbus basiabit eunuchos;
Tuoque tristis filius, velis nolis,
Cum concubino nocte dormiet prima.

*omnes equos, et templum Martis, et colossum Augusti, curris per omnes tertias, et quintas. Rape, accumula, aufer, posside, relinquendum est. Superba arca palleat spissis nummis, aperiantur centum paginæ Kalendarum: hæres jurabit te nihil reliquisse, et te exporrecto super pluteum aut lapidem, dum torus circumdatus papyro exstruitur tibi, arrogans osculabitur plorantes eunuchos * **

tertiaque.—10 *Superba densis arca pullulet* in quibusdam vett. et sic in codice Dousæ P.—14 *Fractus papyro* Beverlandi Ms.—15 *Flentes superbum* ex codice Palatino legit Gruterus. *Flentes superbos* Scriverius.

NOTÆ

dinis. Forte intelligit statuas equestres in foro positas.

7 *Colosson Augusti*] Quem describit Marlianus lib. III. cap. 6.

8 *Per omnes tertias*] Decurias judicum intelligunt alii, quæ primo tres, quibus Augustus quartam, Caligula quintam addidit: alii vero horas interpretantur. Epig. 67. infra.

10 *Palleat*] Argento nempe, cujus color pallidus est. Alii legunt, *pullulet.* Videat lector.

11 *Centum explicentur*] Centum creditorum tabulæ aperiantur, negabit hæres quicquam a defuncto relictum, quo ipsis debita pecunia solvatur: singulis vero Kalendis usuræ a debitoribus exigebantur.

14 *Fartus papyro*] Qua utebantur ad rogum struendum. Lib. X. Epig. 97.

XLV.

AD FLACCUM DE REDITU P. TERENTII.

PRISCUS ab Ætnæis mihi, Flacce, Terentius oris
Redditur: hanc lucem lactea gemma notet.

O *Flacce, Priscus Terentius redit ad me a regionibus Siciliæ: calculus albus sig-*

Ad Flaccum inscriptio est in edd. vett.—3 Ed. antiq. Ferrar. an. 1471. Ald.

Defluat, et lento splendescat turbida lino
Amphora centeno consule facta minor.
Continget nox quando meis tam candida mensis?
Tam justo dabitur quando calere mero?
Cum te, Flacce, mihi reddet Cythereia Cypros,
Luxuriæ fiet tam bona causa meæ.

net hunc diem. Et lagena imminuta centum annis defluat, et turbida splendescat lento limo. Quando meæ mensæ nanciscentur noctem tam felicem? Quando licebit calefieri vino tam justo? Cum tu, o Flacce, redibis ad me ex Cypro Cythereia, habebo tam bonam causam meæ intemperantiæ.

Junt. Colin. Gryph. &c. *turbida limo*, quod varie torquebat exercebatque Interpretes. Lectio nostra debetur Scriverio.—5 Junt. an. 1512. *tam candida mansis*, vel *mausis*.

NOTÆ

1 *Priscus*] Ad quem Poëta mittit librum duodecimum. Hujus Prisci Terentii reditum ex Sicilia, ubi est mons Ætna, celebrat Martialis.

2 *Lactea gemma*] Albo calculo prosperos, nigro dies infaustos notabant antiqui: quem morem alii a Scythis, a Thracibus alii ortum putant. Lib. IX. Epig. 53. et lib. XI. Epig. 36.

3 *Et lento splendescat*] Vinum enim centum annorum ex amphora effusum, si commoveretur, turbidum fiebat. De amphora annosa vide lib. I. Epig. 106.

4 *Facta minor*] Quia subinde longo senio aliquid deperit.

5 *Continget*] Hoc est, quando erit causa tam justa laute cœnandi?

7 *Cythereia*] Cyprus quippe insula Veneri sacra est.

XLVI.

AD CESTUM PUERUM.

QUANTA tua est probitas, quanta est infantia formæ,
Ceste puer, puero castior Hippolyto!
Te secum Diana velit, Dorisque natare:
Te Cybele totum mallet habere Phryga.

Ad Cestum inscribitur in Ald. Junt. Colin. Gryph. aliis.—1 In iisdem: *quanta est præstantia formæ*: in codice Pulmanni: *quanta est instantia famæ*. Farnabius legerit: *Tanta tua est probitas, quanta est infantia formæ*. Vide lib. XI. Epig. 5. Lectio nostra debetur Grutero.—3 Edd. vett. *doceatque natare*. in quibusdam: *Dorosque natare*. Scriverius legit: *Dorisque natare*.—

NOTÆ

1 *Quanta tua est, &c.*] Legerim: *Tanta tua est probitas, quanta est*, ut lib. XI. Epig. 5.

2 *Castior Hippolyto*] Vide argumentum Hippolyti Senec. Trag.

3 *Diana velit*] Ipsa castitatis Dea.

Tu Ganymedeo poteras succedere lecto,
  Sed durus domino basia sola dares.
Felix quæ tenerum vexabit sponsa maritum,
  Et quæ te faciet prima puella virum!

4 *Te Cybele secum vellet habere Phrygæ*, vel *Phryga*, Ald. Junt. Colin. Gryph. &c. *Te Cybele secum mallet habere Phryge* legendum censet Brodæus. *Te Cybele totum mallet habere Phryga* codex Pulmanni, quæ lectio magis arridet Grutero.—6 *Securus domino* in edd. vett. Lectio nostra debetur Grutero.

NOTÆ

Natare] Inter nymphas suas, neque oculos tuos ulciscetur, ut quondam Actæonis.

4 *Te Cybele*] Brodæus legendum censet: *Te Cybele secum mallet habere Phryge.* Hoc est: Te secum habere mallet, quam Atyn Phrygium. Sed Gruteri lectio præfertur, legentis *totum*, et *Phryga.*

Totum, &c.] Non castratum, ut Atyn quondam puerum suum Phrygium.

5 *Ganymedeo, &c.*] Lib. v. Epig. 55.

6 *Sed durus* [*Securus*] Non suspectus Junoni, nec zelotypam Deam urens. Gruterus: *Sed durus domino:* vix basia a te impetraret Jupiter, nedum quid ulterius.

XLVII.

IN VARIE SE TONDENTEM.

Pars maxillarum tonsa est tibi, pars tibi rasa est,
  Pars vulsa est: unum quis putet esse caput?

Pars genarum tonsa est tibi, pars rasa est tibi, pars vulsa est: quis credat esse unum caput?

Nullam lectionis varietatem in hoc Epigrammate produnt exemplaria.

NOTÆ

1 *Pars maxillarum*] Forcipibus nimirum, quibus utebantur juvenes jam adulti: *rasa* novacula scilicet, quam adhibebant viri: *vulsa*, volsellis nempe, quibus fœminæ et juniores utebantur. Cum ergo triplicem istam ætatem capite suo referret hic, quisquis fuerit, non unum, immo triplex, caput habere videbatur.

XLVIII.

DE ABOLLA CRISPINI.

Nescit cui dederit Tyriam Crispinus abollam,
  Dum mutat cultus, induiturque togam.

Crispinus ignorat, cui dederit purpuream abollam custodiendam, dum mutat suos

Quisquis habes, humeris sua munera redde, precamur:
  Non hoc Crispinus, te sed abolla rogat.
Non quicumque capit saturatas murice vestes:
  Nec nisi deliciis convenit iste color.
Si te præda juvat fœdique insania lucri,
  Qua possis melius fallere, sume togam.

ornatus, atque induit togam. Quisquis habes, oramus, restitue humeris sua ornamenta: Crispinus non petit hoc a te, sed abolla ipsa: *vestes imbutæ murice non conveniunt cuicumque, nec iste color aptus est nisi lautioribus. Si præda placet tibi, et furor turpis lucri, furare togam, ut possis melius latere.*

5 Beverlandi Ms. *scutulatas murice.*—8 *Quo possis melius* in quibusdam vett.

NOTÆ

1 *Crispinus*] De quo egimus lib. VII. Epig. 99. cui ut ablatam abollam restituat, furem hortatur Poëta, et Crispinum ipsum deridet, qui nesciret cui dedisset servandam abollam. De qua lib. IV. Epig. 53.

5 *Non quicumque*] Hoc est, non cujusvis est gestare purpuram.

7 *Fœdi lucri*] Furti.

8 *Sume togam*] Magno enim in togatorum numero tu togatus delitesces.

XLIX.

DE ASPRO.

FORMOSAM plane, sed cæcus diligit Asper:
  Plus ergo, ut res est, quam videt Asper, amat.

Asper, sed cæcus, amat pulchram sane puellam. *Igitur, ut res est, Asper amat plus quam videt.*

1 *Formosam sane* codd. Thuan. et Florent.

NOTÆ

1 *Formosam*] Poëta deridet istum cæcum, qui puellæ nunquam visæ amore flagraret. Juvenalis Sat. IV. 119. 'Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ.'

L.

AD CÆSAREM DOMITIANUM.

QUANTA Gigantei memoratur mensa triumphi,
  Quantaque nox Superis omnibus illa fuit,

Quantum convivium celebratur post victoriam de gigantibus relatam, *et quanta*

Qua bonus accubuit genitor cum plebe Deorum,
  Et licuit Faunis poscere vina Jovem;
Tanta tuas, Cæsar, celebrant convivia laurus:
  Exhilarant ipsos gaudia nostra Deos.
Vescitur omnis eques tecum, populusque, patresque,
  Et capit ambrosias cum duce Roma dapes.
Grandia pollicitus, quanto majora dedisti!
  Promissa est nobis sportula, recta data est.

illa nox fuit omnibus Diis, qua bonus pater accubuit cum plebe Deorum, et fas fuit Faunis petere merum a Jove; tanto epulo, o Cæsar, celebratur tua victoria: Dii ipsi afficiuntur nostra lætitia. Omnes equites, populus, et patres epulantur tecum, et Roma accipit ambrosias epulas cum Imperatore. Pollicitus grandia, quanto majora præstitisti! Sportula nobis promissa est, recta data est.

3 Ald. Junt. Colin. Gryph. Lang. &c. *genitor cum Phœbe Deorum*; et sic vetus codex Junii. Lectionem nostram exhibet codex Pulmanni.—5 *Tanta tuas celebrant, Cæsar, convivia* in Ald. Junt. Colin. Gryph. Calderin. Plant. Junian. Pulman. Lang. et Delph. Nostrum ordinem tenent Grut. Scriv. Farnab. et Schrevel.—6 *Exhilarent* Ald. Junt. et Colin.—9 *Grandia pollicitis* in quibusdam vett.—10 Beverlandi Ms. *cœna data est*, haud dubie ex interpretamento.

NOTÆ

3 *Accubuit genitor*] Jupiter nempe cum Diis minoribus.

Plebe] Vetus codex habet *Phœbe.*

6 *Exhilarant ipsos*] Tanta est nostra lætitia, ut Deos ipsos afficiat, qui nobiscum accumbere vellent.

8 *Ambrosias*] Hoc est divinas. Deus enim haberi volebat Domitianus.

9 *Grandia pollicitus*] Epiphonema est, quo Domitiani liberalitatem extollit Poëta. Alii, *pollicitis.*

10 *Sportula*] Quam sustulit Domitianus, revocata cœna recta. Suetonius in Domitiano cap. 7. Vide etiam lib. III. Epig. 7.

LI.

DE PHIALA INSTANTII RUFI.

Quis labor in phiala? docti Myos, anne Myronis?
  Mentoris hæc manus est, an, Polyclete, tua?
Livescit nulla caligine fusca, nec odit
  Exploratores nubila massa focos.

Quis labor in phiala? An periti Myos, an vero Myronis? An hæc manus est Mentoris, an tua, o Polyclete? Nulla caligine fusca massa livescit, nec obscura odit

De phiala Ruffi inscriptio est in edd. vett.—6 *Et niveum felix sportula* in

NOTÆ

1 *Docti Myos*] An opus est Myos cœlatoris egregii? Epig. 24. supra. Myronis, Mentoris, et Polycleti mentionem facit Plinius lib. XXXIII. cap. 12.

3 *Livescit nulla caligine*] Hoc est,

Vera minus flavo radiant electra metallo,
Et niveum felix pustula vincit ebur.
Materiæ non cedit opus: sic alligat orbem,
Plurima cum tota lampade Luna nitet.
Stat caper Æolio Thebani vellere Phryxi
Cultus: ab hoc mallet vecta fuisse soror.
Hunc nec Cinyphius tonsor violaverit, et tu
Ipse tua pasci vite, Lyæe, velis.
Terga premit pecoris geminis Amor aureus alis:
Palladius tenero lotos ab ore sonat.

ignem exploratorem: vera electra splendent metallo minus flavo, atque elaborata pustula superat candidum ebur. Opus non superatur a materia: sic Luna claudit orbem, cum plena splendet tota lampade. Caper prominet ornatus Æolio vellere Phryxi Thebani, cujus *soror mallet vecta fuisse ab hoc. Nec tonsor Cinyphius violaverit hunc, et tu,* o *Bacche, ipse sinas* illum *vesci tua vite. Amor aureus geminis alis urget dorsum pecoris: lotos Palladius sonat ab ore delicato. Sic delphin lætatus Arione*

codd. Vat. et Florent. *Et nimium felix pustula* Ald. Junt. Colin. Gryph. &c. *Et niveum felix pusula* legunt alii. Lectionem nostram testatur codex

NOTÆ

phiala sincera est, et pura ab omni macula.

Nec odit] Sicut aurum adulterinum quod igne exploratum evanescit.

5 *Vera minus*] Sensus est, inquit Raderus: Vera electra, seu succinum, minus radiant quam hujus phialæ flavum metallum, id est, aurum. *Vera electra* dixit ad differentiam electri factitii, quod fiebat ex quinta argenti portione auro admixta. Vel sic intellige hunc versum: Hæc phiala ex electro factitio composita magis fulget quam verum electrum. Eligat lector.

6 *Et niveum*] Alii, *et nimium:* minus bene. De argento pustulato diximus lib. VII. Epig. 86. *Felix pustula* dicitur, vel quod feliciter et ingeniose esset elaborata, vel quod nostrum Poëtam bearet.

7 *Sic alligat orbem*] Hoc est, phiala splendore et figura similis est Lunæ plenæ.

9 *Stat caper*] Sic Juvenalis Sat. I. 76. 'Argentum vetus, et stantem extra pocula caprum.'

Æolio] Nempe iste caper ornatus erat aureo vellere, quale habebat aries, quo vectus cum sorore Helle trajecit mare Phryxus, filius Athamantis regis Thebanorum, cujus Æolus pater fuit. Epig. 28. supra.

11 *Nec Cinyphius*] Lib. VII. Epig. 95.

12 *Ipse tua*] Grata est Baccho victima hircus, lib. III. Epig. 24. Attamen iste tam affabre erat formatus, ut sua vite libens illum pasceret Bacchus.

13 *Terga premit*] Capro insidebat Cupido.

14 *Palladius lotos*] Hoc est, tibia. 'Lotos ad tibiarum cantus expetitur,' inquit Plinius lib. XIII. cap. 17. *Palladius* dici videtur, quod frequens in Africa nascatur non procul a Tritone lacu sacro Minervæ.

Sic Methymnæo gavisus Arione delphin
 Languida non tacitum per freta vexit onus.
Imbuat egregium digno mihi nectare munus
 Non grege de domini, sed tua, Ceste, manus.
Ceste, decus mensæ, misce Setina: videtur
 Ipse puer nobis, ipse sitire caper.
Det numerum cyathis Instantî litera Rufi:
 Auctor enim tanti muneris ille mihi.
Si Telethusa venit, promissaque gaudia portat,
 Servabor dominæ, Rufe, triente tuo.
Si dubia est, septunce trahar: si fallit amantem,
 Ut jugulem curas, nomen utrumque bibam.

Methymnæo portavit onus sonorum per placida maria. Non servus *ex grege domini, sed tua manus,* o *Ceste, tingat mihi præstans donum pretioso nectare. O Ceste, ornamentum mensæ, ministra Setina: ipse puer videtur nobis sitire, et ipse caper. Litera Instantis Rufi assignet numerum cyathis; nam ille me affecit tanto dono. Si Telethusa accedit, atque affert promissam lætitiam, servabor dominæ,* hausto *tuo triente,* o *Rufe. Si incerta est, hauriam septuncem: si decipit amantem, potabo utrumque nomen, ut conficiam solicitudines.*

Pulmanni.—17 *Imbuat egregium dignum* Beverlandi Ms. et codex Florentinus. —18 Gruterus ex cod. legit: *sed tua certa manus, Ceste, decus mensæ.* Codex Pulmanni: *Non rogo det dominus, sed tua, Ceste, manus.*—21 Pro *Instantî,* Junius et Gruterus legendum censent *Instantis.*—23 Codex Pulmanni: *promissaque gaudia profert.*

NOTÆ

15 *Sic Methymnæo*] Methymna Lesbi insulæ urbs fuit, patria nempe Arionis, cujus historiam lege apud Herodotum lib. I.

16 *Non tacitum onus*] Hoc est, ipsum Ariona lyra canentem.

17 *Imbuat egregium*] In phialam vinum primo infundat non quivis ex servis, sed Cestus puer formosissimus.

19 *Misce Setina*] Vina nata Setiæ in urbe Campaniæ.

20 *Ipse puer*] Cupido cœlatus in phiala.

21 *Det numerum*] De more bibendi pro numero literarum nominis vide lib. I. Epig. 72.

Instanti [*Instantis*] *litera Rufi*] Legunt alii *Instantî* pro *Instantii,* de quo lib. VII. Epig. 68. et lib. XII. 96. Attamen prior lectio placet Radero propter sequentem versum: 'Si dubia est, septunce trahar.' Cum enim dominæ essent venturæ parcius bibebant antiqui. Lib. I. Epig. 107. Idcirco dicit Poëta: Si venit Telethusa, trientem tantum hauriam pro numero quatuor literarum, quas habet *Rufi* nomen in vocativo; at vero si incertum sit, num ad me ventura sit, hauriam septuncem pro numero septem literarum quas habet nomen *Instantis* in recto. Si legeretur *Instantî,* in recto esset *Instantius:* dextantem ergo haurire deberet. Videat lector. Difficilis mihi videtur iste locus. Forte Instans aut Instantius Rufus promiscue dicebatur: vel alter erat.

26 *Nomen utrumque*] Hoc est undecim cyathos, seu deuncem.

LII.

AD CEDITIANUM.

Tonsorem puerum, sed arte talem,
Qualis nec Thalamus fuit Neronis,
Drusorum cui contigere barbæ,
Æquandas semel in genas rogatus,
Rufo, Ceditiane, commodavi.
Dum jussus repetit pilos eosdem,
Censura speculi manum regente,
Expingitque cutem, facitque longam
Detonsis epaphæresim capillis;
Barbatus mihi tonsor est reversus.

O Ceditiane, ego rogatus commodavi Rufo ad radendas semel genas puerum tonsorem, sed talem arte, qualis nec fuit Thalamus tonsor *Neronis, cui contigere barbæ Drusorum* radendæ. *Dum imperatus repetit pilos eosdem* Rufi *censura speculi regente manum, atque expingit cutem, et facit diuturnam detractionem detonsis capillis; tonsor barbatus rediit ad me.*

4 *Æquandæ* codex Pulmanni. *Æquandas semel ad genas* codd. Vat. et Florent.—6 *Dum justus repetit* Farnabius.—8 *Expungitque* in Ald. Junt. Colin. Gryph. Lang. &c. vide Lib. VII. Epig. 83. *Expingitque* codex Pulmanni.—9 *Detonsis aplopheresin* in codice Thuaneo.

NOTÆ

2 *Nec Thalamus*] Nomen tonsoris Neronis. Lipsius Epist. Quæst. lib. I. cap. 5.

3 *Drusorum*] Hoc est Neronum.

6 *Pilos eosdem*] Hoc est, dum iterum atque iterum radit barbam Rufi. Legit Farnabius, *Dum justus repetit:* hoc est, dum nimio studio ad speculi censuram pilos iterum atque iterum castigat.

8 *Expingit*] Alii, *Expungit.* lib. VII. Epig. 83.

10 *Barbatus*] Hoc verbo diutius a Rufo detentum fuisse Rufum significat Poëta.

LIII.

IN CATULLAM.

Formosissima quæ fuere, vel sunt,
Sed vilissima quæ fuere, vel sunt,

Quæ pulcherrima fuere vel sunt, sed vilissima quæ fuere vel sunt: o Catulla, quam

NOTÆ

1 *Formosissima*] Hoc est, Fœminæ quæ fuerunt formosissimæ, fuerunt quoque vilissimæ, quia omnibus prostitutæ.

O quam te fieri, Catulla, vellem
Formosam minus, aut magis pudicam!

optarem te fieri minus pulchram, aut magis castam.

4 In quibusdam vett. *aut minus pudicam;* et sic in codice Pulmanni.

LIV.

AD CÆSAREM DOMITIANUM.

MAGNA licet toties tribuas, majora daturus
Dona, ducum victor, victor et ipse tui;
Diligeris populo non propter præmia, Cæsar,
Propter te populus præmia, Cæsar, amat.

O ducum victor, atque ipse victor tui, quamvis toties largiaris magna munera, largiturus adhuc *majora;* o *Cæsar, amaris a populo non propter munera;* o *Cæsar, populus diligit munera propter te.*

3 In quibusdam: *non propter munera.*—4 *Et propter te populos* Beverlandi Ms.

NOTÆ

1 *Magna licet*] Congiarium enim populo ter dederat Domitianus. Suetonius in Domitiano.

2 *Victor et*] Hoc est, qui nihil agis præter rationem, quæ victoria omnium difficillima videtur.

4 *Propter te*] Domitiano blanditur Poëta, quem populo esse cariorem, quam munera, affirmat.

LV.

AD EUNDEM, DE LEONE.

AUDITUR quantum Massyla per avia murmur,
Innumero quoties sylva leone furit,
Pallidus attonitos ad Pœna mapalia pastor
Cum revocat tauros, et sine mente pecus;

Quantum murmur auditur in solitudinibus *aviis Massyliæ, quoties sylva fremit innumeris leonibus, cum pastor pallidus reducit tauros stupefactos, atque attonitum*

3 In quibusdam edd. *ad plena mapalia;* et sic in Delph.—8 *Cui diadema*

NOTÆ

1 *Massyla*] Libyæ pars est Massylia, in qua sunt multi leones.

3 *Pallidus*] Leonum rugitu exanimatus. *Ad Pœna [plena] mapalia*] Alii, *ad Pœna mapalia;* hoc est, Punica.

Tantus in Ausonia fremuit modo terror arena.
Quis non esse gregem crederet? unus erat:
Sed cujus tremerent ipsi quoque jura leones,
Cui diadema daret marmore picta Nomas.
O quantum per colla decus, quem sparsit honorem,
Aurea lunatæ cum stetit umbra jubæ!
Grandia quam decuit latum venabula pectus,
Quantaque de magna gaudia morte tulit!
Unde tuis, Libye, tam felix gloria sylvis?
A Cybeles numquid venerat ille jugis?
An magis Herculeo, Germanice, misit ab astro
Hanc tibi vel frater, vel pater ipse feram?

armentum ad casas plenas; paulo ante tantus terror fremuit in arena Romana. Quis non putaret adesse gregem! Unus erat. At cujus leges reformidarent ipsi etiam leones, quem regem constitueret Numidia picta marmore. O quantum ornamentum per colla, quod decus explicuit, cum unda aurea jubæ lunatæ arrecta est! quam par fuit amplum pectus magnis venabulis, et quantam lætitiam percepit leo *ex præclara morte! O Africa, unde decus tam felix tuis sylvis? Numquid ille venerat ex montibus Cybeles! An potius,* o *Germanice, frater aut genitor misit tibi hanc feram ab astro Herculis.*

daret marmore picta comas in codd. Florent. et Vat. *Cui diadema darent marmora picta comas* codex Pulmanni.—9 Ald. Junt. Colin. Gryph. Lang. Pulman. Plant. Junian. Delph. &c. *quem spargit honorem.* Gruterus legit *sparsit,* loquitur enim de re jam facta. Vide Opp. Cyneg. lib. III. vs. 37.—10 Edd. vett. *unda jubæ;* codd. Thuan. Vat. Bodl. Florent. et Pulmanni: *umbra jubæ.* Vide lib. VII. Epig. 1.—14 Codex Pulmanni: *venerat ille jugo.*

NOTÆ

7 *Ipsi quoque*] Hoc est, Tantus erat leo ille exhibitus in arena, ut inter alios leones rex videri posset.

8 *Picta Nomas*] Variato enim marmore abundat Numidia.

9 *O quantum*] Hoc est, quam præstans erat juba arrecta instar mediæ Lunæ!

11 *Grandia quam decuit*] Ingenti Domitiani venabulo convenit tam amplum leonis pectus.

12 *Gaudia morte tulit*] Quod nempe Domitiani manu ceciderit.

14 *A Cybeles*] Hoc est, ab Ida monte Phrygiæ, cui præest Cybele, quam a quator leonibus vehi fabulantur Poëtæ.

15 *An magis Herculeo*] Astrum Herculeum intellige leonem ab Hercule interfectum, atque inter Zodiaci signa relatum. Lib. IV. Epig. 57. Germanicum vocat Domitianum a devictis Germanis.

16 *Hanc tibi*] Vespasianus pater, vel Titus frater, inter Deos relati.

LVI.

AD FLACCUM.

Temporibus nostris ætas cum cedat avorum,
Creverit et major cum duce Roma suo,
Ingenium sacri miraris abesse Maronis,
Nec quenquam tanta bella sonare tuba.
Sint Mæcenates, non deerunt, Flacce, Marones,
Virgiliumque tibi vel tua rura dabunt.
Jugera perdiderat miseræ vicina Cremonæ,
Flebat et abductas Tityrus æger oves.
Risit Tuscus eques, paupertatemque malignam
Repulit, et celeri jussit abire fuga.
Accipe divitias, et vatum maximus esto:
Tu licet et nostrum, dixit, Alexin ames.

Cum ætas avorum det primas nostro sæculo, et Roma magis aucta fuerit cum suo Imperatore, tibi mirum videtur desiderari ingenium sacri Maronis, nec quenquam canere bella tam magna buccina. O Flacce, adsint Mæcenates, non desiderabuntur Marones, et vel tua villa suppeditabit tibi Virgilium. Tityrus amiserat jugera finitima infelici Cremonæ, atque ægrotus lamentabatur oves abductas. Tuscus eques risit, et propulsavit malignam inopiam, et coëgit discedere celeri fuga. Accipe divitias, inquit, atque esto maximus poëtarum: et licet, tu ardeas nostrum Alexin. Ille for-

3 Beverlandi Ms. *deesse Maronis.*—5 In omnibus edd. *bella sonare.* Heins. ad Paneg. in Prob. et Olyb. Cons. 208. legendum putat: *bella tonare:* vide ad Epigg. 3. et 23. hujus libri: sic conj. Ant. de Rooy. Vide etiam Stat. Sylv. II. 7. 66. Burm. ad Ovid. Trist. II. 529.—11 Codex Pulmanni: *sed vatum.*

NOTÆ

2 *Cum duce*] Domitiano scilicet. Lib. v. Epig. 19. 'Pulchrior et major quo sub duce Martia Roma?'

4 *Tanta tuba*] Stylo tam heroico et sublimi.

5 *Sint Mæcenates*] Qui muneribus poëtas afficiant.

7 *Jugera*] Vide Virgilii Eclogam I. et IX. Cremona Bruti et Cassii partes secuta veteranis Augusti militibus præmii loco attributa fuerat, quibus cum non sufficeret, vicinum agrum Mantuanum Virgilii patriam assignari jussit Augustus. Itaque suo fundo spoliatus Virgilius Romam petiit, ubi propter ingenium carus Mæcenati, non tantum possessionem suam impetravit, sed et munera amplissima consecutus est.

9 *Tuscus eques*] Mæcenas nempe ordinis equestris a regibus Etruscis ortus, Horatius I. od. 1. et lib. XII. Epig. 4.

12 *Et nostrum Alexin*] Quem tamen non Mæcenatis, sed Pollionis puerum fuisse affirmant quidam. Vide Turnebum lib. XXIX. cap. 14.

Astabat domini mensis pulcherrimus ille,
  Marmorea fundens nigra Falerna manu;
Et libata dabat roseis carchesia labris,
  Quæ poterant ipsum solicitare Jovem.
Excidit attonito pinguis Galatea Poëtæ,
  Thestylis et rubras messibus usta genas:
Protinus Italiam concepit, et arma virumque,
  Qui modo vix Culicem fleverat ore rudi.
Quid Varos, Marsosque loquar, ditataque vatum
  Nomina, magnus erit quos numerare labor?
Ergo ero Virgilius, si munera Mæcenatis
  Des mihi? Virgilius non ero, Marsus ero.

mosissimus astabat mensis heri fundens fusca Falerna manu marmorea, et porrigebat carchesia degustata labris roseis, quæ poterant commovere ipsum Jovem. Poëta attonitus oblitus est rudem Galateam, et Thestylem ustam rubras genas messibus. Repente concepit Italiam, et arma virumque, qui paulo ante ore rudi vix fleverat Culicem. Quid commemorabo Varos, et Marsos, et locupletata nomina poëtarum, quos enumerare magnus erit labor? An ergo fiam Virgilius, si largiaris mihi dona Mæcenatis? Non fiam Virgilius, Marsus fiam.

—21 In eodem codice: *dictataque vatum.*—23 *Ergo ego* Beverlandi Ms.—24 *Marcus ero* legit Heraldus.

NOTÆ

13 *Domini mensis*] Mæcenatis.

14 *Marmorea*] Hoc est, candidissima et politissima.

15 *Carchesia*] Pocula certi generis, de quibus Athenæus lib. XI. cap. 13.

17 *Pinguis Galatea*] Sensus est: Non amplius humilia scripsit carmina de agresti Galatea, et Thestyli, cujus genæ æstivo calore adustæ erant.

18 *Usta genas*] Hoc est, secundum genas: Hellenismus est: sed Æneidem aggressus est, cujus initium: 'Arma virumque cano,' &c.

20 *Vix Culicem*] Breve Poëma de culice.

21 *Quid Varos*] Vari mentionem facit Virgilius Ecloga VI.

24 *Marsus ero*] Epicus quidem non ero Poëta, sed scribam Epigrammata, qualia Marsus, de quo lib. II. Epig. 71. Heraldus scribit, *Marcus ero*, hoc est, inquit, Marcus ero Martialis, et huic nomini non minus celebritatis conciliabo, quam Virgilius olim conciliavit suo.

LVII.

DE PICENTE.

Tres habuit dentes, pariter quos exspuit omnes,
  Ad tumulum Picens dum sedet ipse suum;

Tres fuerunt dentes Picenti, quos omnes simul exspuit, dum ipse sedet ad

Collegitque sinu fragmenta novissima laxi
Oris, et aggesta contumulavit humo.
Ossa licet quondam defuncti non legat hæres;
Hoc sibi jam Picens præstitit officium.

suum sepulcrum, et sinu collegit ultima frusta oris rupti, et sepelivit terra aggesta. Quamvis hæres aliquando non legat ossa mortui; Picens jam sibi præstitit hoc officium.

1 Beverlandi Ms. *expulit omnes.*—3 In edd. vett. *novissima fracti.* Lectionem nostram exhibent codd. Grut. et Pulm. et editio Calderini.

NOTÆ

3 *Collegitque*] Defunctorum ossa et cineres colligere atque inhumare solebant veteres: Picens vero iste, ut jocatur Poëta, non erit inhumatus; jam enim sui partem, dentes scilicet, terræ mandavit.

LVIII.

IN ARTEMIDORUM.

Cum tibi tam crassæ sint, Artemidore, lacernæ,
Possim te Sagarum jure vocare meo.

O Artemidore, cum habeas lacernas tam crassas, liceat jure meo appellare te Sagarum.

2 *Possim te Sagari* codex Pulmanni. Junius in marg. Calderinus, alii, *meo.*

NOTÆ

1 *Artemidore*] Artemidorus tam crassam gestabat lacernam, ut sagum videri posset. Vocat ergo illum sagarum, quasi sagatum. Hæc Raderus, qui plura alia subjungit, ut explicet hoc Epigramma.

2 *Meo*] Alii, *meum.* Porro Lipsius lib. I. Epist. 5. ait: Sagari dicti qui munus aliquod theatrale fungerentur.

LIX.

IN LUSCUM FUREM.

Aspicis hunc uno contentum lumine, cujus
Lippa sub attrita fronte lacuna patet?

Vides hunc contentum uno oculo, sub cujus attrita fronte conspicitur stillans lacuna:

2 Alii pro *patet* legunt *sedet.*—4 In quibusdam vett. *tam piceata manus.*

NOTÆ

1 *Uno contentum*] Quod unus illi oculus sufficiat ad furandum.

2 *Lippa lacuna*] Oculi scilicet amissi,

Ne contemne caput, nihil est furacius illo:
  Non fuit Autolyci tam piperata manus.
Hunc tu convivam cautus servare memento:
  Tunc furit, atque oculo luscus utroque videt.
Pocula soliciti perdunt ligulasque ministri,
  Et latet in tepido plurima mappa sinu.
Lapsa nec a cubito subducere pallia nescit,
  Et tectus lænis sæpe duabus abit.
Nec dormitantem vernam fraudare lucerna
  Erubuit fallax, ardeat illa licet.
Si nihil invasit, puerum tunc arte dolosa
  Circuit, et soleas surripit ipse suas.

Ne spernas caput, nihil est furacius illo. Autolyci manus non fuit tam piceata. Tu cautus recordare evitare hunc convivam: tunc insanit, et luscus aspicit utroque oculo. Famuli anxii amittunt pocula, et ligulas, et multæ mappæ delitescunt in tepido ejus *sinu: et novit subtrahere pallia lapsa a cubito, et crebro discedit coopertus duabus lænis: nec fraudulentum puduit eripere vernæ dormitanti lucernam, quamvis illa ardeat. Si nihil occupavit, arte fallaci circuit servum* suum, *atque ipse furatur suas soleas.*

Scriverius e codd. suis eruit et probavit: *tam piperata manus.* In aliis corrupte: *tam piceata manus.* Vide Var. Notas.—5 In edd. vett. *vitare memento.* In ed. Langii: *vitare momento.* Codex Pulmanni et Beverlandi Ms. *servare memento.*—8 *Et latet in trepido* Beverlandi Ms.

NOTÆ

3 *Ne contemne caput*] Hoc est, hominem, pars pro toto sumitur. Sensus est: Ne desinas observare hunc hominem, licet luscum.

4 *Autolyci*] Cujus meminit Homerus Iliad. K. Fuit ille Mercurii filius, furtis simillimus patri. *Tam piperata* [*piceata*] *manus*] Cui scilicet adhærent omnia quæ tangit. Legunt alii, *tam piperata manus*, hoc est, callida, quod piceare Latine non dicatur, sed picare.

7 *Ligulasque*] Epig. 33. supra. Ligula cochlear est, et spathula, &c.

8 *Et latet*] Et furatur mappas, quas in sinu condit. *Læna* vero, ut ait Bayfius de re vestiaria, genus est vestis militaris, qua etiam in cœna utebantur antiqui, ut constat ex hoc loco.

11 *Vernam*] Verna est servus domi natus.

14 *Et soleas*] Pueri ad pedes convivarum soleas custodiebant: convivæ enim sine calceis mensæ accumbebant: iste vero luscus suas ipse soleas surripiebat, ne furandi artem dedisceret.

LX.

IN CLAUDIAM.

SUMMA Palatini poteras æquare Colossi,
Si fieres brevior, Claudia, sesquipedem.

O Claudia, si fieres brevior uno pede et dimidio, poteras æquare verticem colossi Palatini.

2 *Claudia sesquipede* Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Plant. Junian. Lang. Delph. &c. *sesquipedem* Grut. Scriv. Farnab. Schrevel. et recentt.

NOTÆ

1 *Colossi*] De quo diximus lib. Spect. Epig. 2.

LXI.

AD SEVERUM, DE CARINO.

LIVET Carinus, rumpitur, furit, plorat,
Et quærit altos, unde pendeat, ramos;
Non jam quod orbe cantor et legor toto;
Nec umbilicis quod decorus et cedro
Spargor per omnes, Roma quas tenet, gentes;
Sed quod sub urbe rus habemus æstivum,
Vehimurque mulis non, ut ante, conductis.
Quid imprecabor, o Severe, liventi?
Hoc opto: mulas habeat, et suburbanum.

Pallet Carinus, rumpitur, insanit, flet, et quærit altos ramos ex quibus suspendatur; non jam quod totus orbis celebrat atque evolvit meos versus, *nec quod ornatus umbilicis et cedro spargor per omnes nationes quibus imperat Roma; at quod mihi est rus æstivum sub urbe, et vehor mulis non conductis, ut antea. O Severe, quid imprecabor invido? Hoc opto,* ut *habeat mulas, et* rus *suburbanum.*

In Carinum inscribitur in edd. vett.—8 *Quid imprecemur, o Severe, Carino* in codd. Vat. et Florent.—9 *Hoc opto, multas ut* codex Florentinus. Carinum tanquam miserum hominem irridet, tanquam qui non invidenda invideat.

NOTÆ

4 *Umbilicis decorus*] Lib. I. Epig. 67. et lib. III. Epig. 2. librorum ornamenta explicuimus.

6 *Rus æstivum*] Hoc est, rus ad æstivandum.

9 *Mulas habeat*] Quas oleribus ex horto suburbano decerptis onustas agat per urbem, et vendat illa olera, unde victum sibi quæritet. Domitius vero sic intelligit: Habeat mulas meis similes, et suburbanum meo simile: hoc est, suas amplas divitias amittat, atque ad meam conditionem redigatur, seu pauper fiat.

LXII.

DE PICENTE.

Scribit in aversa Picens Epigrammata charta ;
Et dolet, averso quod facit illa Deo.

Picens scribit Epigrammata in tergo chartæ, et mæret quod componit illa invito Apolline.

1 *Scribit in adversa* Junt. an. 1512.

NOTÆ

1 *Scribit in aversa*] In una tantum parte chartæ solebant scribere veteres; qui vero ad nauseam usque, in tergo etiam scribebant. Juvenalis Sat. I. 'Scriptus et in tergo necdum finitus Orestes.'

2 *Et dolet averso*] Lib. II. Epig. 89. 'Carmina quod scribis Musis, et Apolline nullo,' &c. Horatius: 'Tu nihil invita facies dicesve Minerva.'

LXIII.

DE AULO.

Thestylon Aulus amat, sed nec minus ardet Alexin:
Forsitan et nostrum sic Hyacinthon amat.
I nunc et dubita, vates an diligat ipsos,
Delicias vatum cum meus Aulus amet.

2 *Forsitan et nostrum nunc* in codice Pulmanni.

NOTÆ

4 *Delicias*] Hoc est, pueros delicatos, qui sunt deliciæ poëtarum.

LXIV.

IN CLYTUM.

Ut poscas, Clyte, munus, exigasque,
Uno nasceris octies in anno,
Et solas, puto, tresve, quatuorve
Non natalitias habes Kalendas.

O *Clyte, ut petas donum, atque extorqueas, octies nasceris in uno anno, et celebras* omnes *Kalendas natalitias, exceptis, opinor, solis tribus aut quatuor. Quamvis*

NOTÆ

2 *Nasceris octies*] Hoc est, natalitium diem octies celebras, ut toties munera accipias.

Sit vultus tibi levior licebit
Tritis littoris aridi lapillis;
Sit moro coma nigrior caduco;
Vincas mollitie tremente plumas,
Aut massam modo lactis alligati;
Et talis tumor excitet papillas,
Quales cruda viro puella servat;
Tu nobis, Clyte, jam senex videris.
Tam multos quis enim fuisse credat
Natales Priamive, Nestorisve?
Sit tandem pudor, et modus rapinis.
Quod si ludis adhuc, semelque nasci
Uno jam tibi non sat est in anno;
Natum te, Clyte, nec semel putabo.

habeas vultum politiorem tritis lapillis littoris sicci, capilli nigredine superent cadentia mora, mollitie tremente superes plumas, vel metam lactis recens coagulati, et tali tumore turgescant papillæ tuæ, quales marito servat virgo intacta; O Clyte, jam vetulus videris nobis. Quis enim putet tam multos fuisse dies natalitios Priami, aut Nestoris? Tandem sit verecundia, et finis rapinis. Quod si ludificas iterum, et jam tibi non sufficit semel nasci in uno anno, o Clyte, nec credam te semel natum.

4 Beverlandi Ms. *haberi Calendas.*—5 In eodem: *tibi lævior licebit.*—18 *Clyte, jam semel putabo* in codd. Vat. et Florent.

NOTÆ

5 *Sit vultus*] Toties natalem diem celebrasti, ut licet juvenis, tamen senior Priamo et Nestore videaris, de quibus jam dictum.

7 *Nigrior caduco*] Hoc est maturo. Lib. I. Epig. 73.

15 *Sit pudor*] Pudeat te, et finis imponatur tuis rapinis.

18 *Nec semel putabo*] Hoc est, te negligam perinde ac si nunquam natus esses, nec unquam munera ad te mittam.

LXV.

AD DOMITIANUM.

Hic ubi Fortunæ Reducis fulgentia late
Templa nitent, felix area nuper erat:

Nuper felix area erat hic, ubi splendidæ ædes Fortunæ Reducis late fulgent.

NOTÆ

1 *Fortunæ Reducis*] Cui propter Domitiani reditum ædificatum est templum.

2 *Felix area*] Vel quod in ea templum Fortunæ destinatum sit, vel potius quod illic reversum Imperatorem primo salutaverit populus.

Hic stetit Arctoi formosus pulvere belli
  Purpureum fundens Cæsar ab ore jubar:
Hic lauro redimita comas, et candida cultu
  Roma salutavit voce manuque ducem.
Grande loci meritum testantur et altera dona:
  Stat sacer edomitis gentibus arcus ovans.
Hic gemini currus numerant elephanta frequentem:
  Sufficit immensis aureus ipse jugis.
Hæc est digna tuis, Germanice, porta triumphis:
  Hos aditus urbem Martis habere decet.

Hoc loco Cæsar emittens ab ore purpureum splendorem stetit decorus pulvere belli Sarmatici. Hic Romani, capillis ornatis lauro, atque albis vestibus induti, *salutaverunt Imperatorem voce et manu. Atque altera dona demonstrant ingens meritum* illius *loci: arcus triumphalis erectus est de nationibus subactis. Hic duæ quadrigæ numerant multos elephantos. Aureus ipse par est ingentibus jugis.* O *Germanice, hæc porta convenit tuis triumphis: par est urbem Martis habere hos introitus.*

3 *Hic stetit Arctoi famosus* Beverlandi Ms.—4 *Cæsar ab orbe* codex Florentinus.—5 Ald. Junt. Colin. Gryph. &c. *candida vultu.* Codex Pulmanni: *candida cultu.*—8 *Stat sacer et domitis gentibus arcus ovat* codex Pulmanni. *Stat sacer et domitis gentibus arcus ovans* Beverlandi Ms.—9 In edd. vett. *elephanta frequenter.* Lectio nostra est ex conj. Pulmanni.

NOTÆ

3 *Arctoi*] Sarmatici. Lib. VII. Epig. 6.

4 *Purpureum jubar*] Hoc est, ruborem. Suetonius cap. 18. in Domitiano: 'Statura fuit procera, vultu modesto, ruborisque pleno.'

5 *Et candida cultu*] Albis vestibus induti triumphum comitabantur Romani. Juvenalis Sat. X. 'et niveos ad fræna Quirites.' Antiquus codex habet, *candida vultu.*

6 *Manuque*] Refer ad plausum quo exceptus est Imperator.

7 *Et altera dona*] Arcum triumphalem, et templum Fortunæ intellige, præterquam quod ibi populus benigne a Domitiano exceptus fuit.

9 *Hic gemini currus*] Supra arcum collocatæ erant duæ quadrigæ, propter duplicem ex Dacis victoriam, quibus elephanti juncti erant, quos aurea Domitiani statua regebat.

Elephanta frequentem [*frequenter*] Quid si legas, *frequentem?*

LXVI.

DE CONSULATU SILII.

Augusto pia thura, victimasque
Pro nostro date Silio, Camœnæ.

O Musæ, offerte Domitiano pia thura, et victimas pro nostro Silio. Ecce imperat

2 *Pro vestro* codex Palatinus, quæ lectio impensius arridet Grutero.—4

Bis senos jubet en redire fasces
Nato consule, nobilique virga
Vatis Castaliam domum sonare.
Rerum prima salus et una Cæsar,
Gaudenti superest adhuc quod optet
Felix purpura, tertiusque consul.
Pompeio dederit licet senatus,
Et Cæsar genero sacros honores,
Quorum pacificus ter ampliavit
Janus nomina; Silius frequentes
Mavult sic numerare consulatus.

redire duodecim fasces filio facto *consule, et nobili virga pulsari Castaliam domum Poëtæ.* O *Domitiane, primum et unicum præsidium rerum, superest adhuc exultanti* aliquid *quod cupiat,* nempe *felix purpura, et tertius Consulatus. Quamvis Senatus concesserit Pompeio sacros honores, atque Augustus genero* Agrippæ, *quorum nomina ter illustravit Janus pacificus, magis placet Silio sic numerare crebros consulatus.*

Noto consule in quibusdam.—5 *Castalia* codex Pulmanni.

NOTÆ

2 *Date Silio*] Cujus filius a Domitiano factus est Consul : Silius enim pater semel tantum Consul fuit eo anno quo periit Nero, ut constat ex Plinii Junioris lib. III. Epistola 7. qui vitam simul et mortem Silii Italici breviter narrat. Vide etiam lib. VII. Epig. 63.

3 *Redire*] Nempe in familiam Silii Italici, quam Castaliam dicit, hoc est, Musis deditam : nam egregium Poëma de secundo bello Punico scripsit Silius.

4 *Nato consule*] Filio Silii consulatum adepto.

5 *Castaliam*] Alii, *Castalii.*

Domum sonare] Quoties domum suam aut alienam adibat Consul, ad significandum ejus adventum lictor præcedens virga sua fores pulsabat.

7 *Quod optet*] Ut nempe minor ejus filius Consul quoque fiat, cujus mortem refert Plinius Junior lib. III. Epistola 7.

10 *Et Cæsar genero*] Agrippæ Juliam filiam in matrimonium collocavit Augustus, eumque ter Consulem evexit.

11 *Quorum pacificus*] Hoc est, quorum nomina relata sunt in fastos, qui erant in tutela Jani pacifici quidem sub Augusto, quo regnante clausum est templum Jani tertio.

13 *Mavult sic*] Duos filios gerere Consulatum, quam ipse ter esse Consul, ut Pompeius et Agrippa.

LXVII.

IN CÆCILIANUM.

Horas quinque puer nondum tibi nuntiat, et tu
Jam conviva mihi, Cæciliane, venis:

O *Cæciliane, nondum servus tibi nuntiat horam quintam, et tu conviva jam venis*

Cum modo distulerint raucæ vadimonia quartæ,
  Et Floralicias lasset arena feras.
Curre, age, et illotos revoca, Calliste, ministros:
  Sternantur lecti: Cæciliane, sede.
Caldam poscis aquam: sed nondum frigida venit:
  Alget adhuc nudo clausa culina foco.
Mane veni potius: nam cur te quinta moretur?
  Ut jentes, sero, Cæciliane, venis.

ad me. Cum modo raucæ chartæ prorogarint vadimonia, atque arena defatiget feras Floralicias; o Calliste, propera, age, et revoca illotos servos: lecti adornentur: Cæciliane, sede. Petis aquam calidam, at nondum frigida allata est: culina clausa friget adhuc nudo foco. Veni potius mane; cur enim quinta retardet te? aut cur non venis sero, o Cæciliane?

3 Beverlandi Ms. *paucæ vadimonia quartæ:* in codice Vat. *parcæ vadimonia quartæ.* Ant. de Rooy conj. *raucæ vadimonia partes.* Vide Phædr. de litigantibus lib. III. Fab. 13. et ibid. Scheff. *raucæ vadimonia chartæ* in quibusdam. Vide J. Salmuth. ad Pancirolum, cap. de cibi capiendi modo veterum, p. 538.—4 *Et Floralicias laxet* Beverlandi Ms.—7 Lips. Elect. lib. I. cap. 4. legit: *nondum mihi frigida venit.*—8 In quibusdam, *clusa culina.*—10 *Aut cur non sero* ed. antiq. Ferrar. Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Calderin. Plant. Junian. Lang. Delph. &c. Josias Mercerus ex vestigiis antiquæ scripturæ: *Ut jam te sero, &c.* rescripsit ingeniosissime: *Ut jentes sero, &c.* Scriptum fuerat: *Ut jantes sero, &c.* Vide Var. Notas.

NOTÆ

1 *Horas quinque*] Cœnare vero hora tantum nona solebant Romani. Lib. IV. Epig. 8. 'Imperat exstructos frangere nona toros.'

3 *Cum modo*] Cum modo in alterum diem dimissa sint vadimonia, et causæ forenses quæ hora tertia agebantur. Lib. IV. Epig. 8. 'Exercet raucos tertia causidicos.' Vadimonium vero sponsio est sistendi in judicio. Legunt alii: *raucæ vadimonia ceræ.* id est, libelli forenses, inquit Domitius. Raucæ chartæ dicuntur, meo judicio, pro ipsis raucis causidicis. Alii legunt: *vadimonia quartæ.* Hora enim quarta differebantur lites, ut aiunt.

4 *Et Floralicias*] De ludis in honorem Floræ celebratis dictum lib. I. Epig. 1. In his lepores, capreæ, atque alia animalia exhibebantur ab Ædilibus.

5 *Illotos*] Hora octava lavabant veteres.

6 *Sternantur lecti*] In triclinio nempe.

7 *Caldam poscis*] Qua vinum temperabatur. Lib. I. Epig. 12.

8 *Nudo clausa*] Hoc est, nondum adsunt ligna quibus excitetur ignis.

10 *Ut jentes Aut* [*cur non*] *sero*] Post cœnam nimirum. Alii: *Ut jentes, sero, Cæciliane, venis.* Et sic explicat Salmasius: Hora jentaculi tertia aut quarta erat: unde Martialis eum, qui ad quintam venerat pransurus, sero venire dixit, ut jentaret: nimis tempori ut pranderet.

LXVIII.

AD ENTELLUM.

Qui Corcyræi vidit pomaria regis,
  Rus, Entelle, tuæ præferat ille domus.
Invida purpureos urat ne bruma racemos,
  Et gelidum Bacchi munera frigus edat;
Condita perspicua vivit vindemia gemma,
  Et tegitur felix, nec tamen uva latet.
Fœmineum lucet sic per bombycina corpus:
  Calculus in nitida sic numeratur aqua.
Quid non ingenio voluit natura licere?
  Autumnum sterilis ferre jubetur hyems.

Qui spectavit pomaria regis Corcyræi, o Entelle, ille anteponat rus tuæ domus. Ne hyems invida urat purpureos racemos, et ne frigus gelidum noceat muneribus Bacchi, racemi conditi gemma pellucida augescunt, atque uva felix tegitur, nec tamen delitescit. Sic muliebre corpus splendet per bombycina: sic calculus numeratur in pura unda. Quid non voluit natura licere ingenio? Hyems sterilis cogitur producere fructus *autumnales.*

1 *Quisquis Corcyræi* codd. Vat. et Florent.—7 *Fœmineum lucet supra* in iisdem codd.—8 *Calculus in liquida* conj. Ant. de Rooy. Vide ad lib. IV. Epig. 22.

NOTÆ

1 *Qui Corcyræi*] Alcinoi, de cujus hortis in insula Corcyra, hodie, *Corfue*, Lib. IV. Epig. 64. et lib. VII. Epig. 42.

3 *Urat ne bruma*] Inter alias arbores vitis præsertim uritur frigore, cum ab eo circumobsessus calor naturalis interius contrahitur.

4 *Bacchi munera*] Vites, quibus valde inimicum est frigus.

5 *Perspicua gemma*] Lapidibus specularibus, Epig. 14. supra.

7 *Per bombycina*] Hoc est, per vestes sericas, quas recte vitreas dixeris, et Juvenalis Sat. II. vocat multitia.

9 *Quid non*] Sensus est: Quid non efficere potest solertia ingenii?

LXIX.

IN VACERRAM.

Miraris veteres, Vacerra, solos,
Nec laudas nisi mortuos poëtas.

O Vacerra, soli antiqui movent tibi admirationem, nec commendas nisi de-

Hujus Epigrammatis lectionem non variant libri calamo exarati aut impressi.

Ignoscas petimus, Vacerra: tanti
Non est, ut placeam tibi, perire.

functos poëtas. O Vacerra, rogamus, parcas: non tanti facio mortem, ut tibi gratus sim.

NOTÆ

2 *Nec laudas*] Lib. v. Epig. 10. 'Hi sunt invidiæ nimirum, Regule, mores, Præferat antiquos semper ut illa novis.'

3 *Tanti Non est*] Sensus est: Non tanti facio tuas laudes, ut mori velim, quo a te laudari possim. Forte non male legeris: *tanti Non est, ut peream, tibi placere.*

LXX.

DE NERVA.

QUANTA quies placidi, tanta est facundia Nervæ:
 Sed cohibet vires ingeniumque pudor.
Cum siccare sacram largo Permessida posset
 Ore, verecundam maluit esse sitim;
Pieriam tenui frontem redimire corona
 Contentus, famæ nec dare vela suæ.
Sed tamen hunc nostri scit temporis esse Tibullum,
 Carmina qui docti nota Neronis habet.

Quanta quies, tanta est eloquentia mitis Nervæ: at vires et ingenium coërcentur modestia. Cum largo ore posset exhaurire sacrum Parmessida, maluit sitire modeste; contentus adornare frontem poëticam exigua corona, nec obsecundare suæ gloriæ. At nihilominus qui novit versus periti Neronis, novit hunc esse Tibullum nostri ævi.

3 *Cum siccare sacrum* in edd. vett. *Cum siccare sacram* codex Pulmanni.—6 *Contenta est famæ* Beverlandi Ms.—8 *Carmina qui docti nostra* in eodem. *Carmina qui nostri docta* codex Pulmanni.

NOTÆ

1 *Quanta quies*] Nervam Imperatorem fuisse poëtam testatur Plinius Junior Epist. 3. Vide Lib. ix. Epig. 27. Animo præterea placidissimo fuit Nerva.

3 *Cum siccare sacram* [*sacrum*] Parmessis fons labitur ex Parnasso: hoc est, modice bibit ex fonte Musarum, seu pauca scribit carmina, cum alioqui plura, et quidem egregia scribere posset. Scribunt alii, *sacram Permessida.*

5 *Tenui corona*] Ex hedera nempe, qua leviores poëtæ, epici vero querna corona cingebantur, lib. iv. Epig. 54. Juvenalis Sat. vi. 386. De corona querna fuse Scaliger Ausonian. Lect. lib. i. cap. 10. Carminibus heroicis quernam coronam consequi poterat Nerva, sed Elegiis et Epigrammatibus hederaceam mereri contentus fuit.

8 *Carmina qui docti*] A dulcedine carminis Nervam suum Tibullum dixerat Nero in suis versibus.

LXXI.

IN POSTUMIANUM.

QUATUOR argenti libras mihi tempore brumæ
Misisti ante annos, Postumiane, decem.
Speranti plures (nam stare aut crescere debent
Munera) venerunt plusve, minusve duæ.
Tertius et quartus multo inferiora tulerunt.
Libra fuit quinto Septitiana: quid est?
Bessalem ad scutulam sexto pervenimus anno:
Post hunc in cotula rasa selibra data est.
Octavus ligulam misit sextante minorem:
Nonus acu levius vix cochleare tulit.
Quod mittat nobis, decimus jam non habet annus:
Quatuor ad libras, Postumiane, redi.

O *Postumiane, ante decem annos misisti ad me tempore brumæ quatuor libras argenti. Duæ plusve minusve allatæ sunt expectanti plures: nam dona debent stare, vel augescere. Tertius et quartus tulerunt longe inferiora. Quinto libra quidem Septitiana missa est: sexto anno redacti sumus ad scutulam bessalem, post hunc rasa selibra donata est in cotula. Octavus misit ligulam minorem sextante: nonus vix tulit cochleare levius acu. Jam decimus annus non habet quod mittat nobis:* O *Postumiane, revertere ad quatuor libras.*

6 In edd. vett. *Septitiana quidem*, probante Gronovio. Lectio nostra debetur Scriverio. *quid id?* legit Ant. de Rooy.—10 *Nonus aculeos in cochleare* Ald. Junt. Colin. Gryph. &c. et sic in codice Vaticano. *Nonus aculeius vix* in codice Pulmanni. *Nonus acu levius mi cochleare* legunt alii. Hoc loco videtur cochlear distingui a ligula, quod multi tamen negant.

NOTÆ

1 *Tempore brumæ*] Mense Decembri, quo celebrabantur Saturnalia, et munera amicis mittere solebant Romani.

3 *Nam stare aut*] Plinius Junior lib. IV. Epist. 3. 'Est enim ita natura comparatum, ut antiquiora beneficia subvertas, nisi illa posterioribus cumules,' &c.

Septitiana] Duodecim unciis constabat libra Romana, quæ tamen secundo bello Punico urgente ad novem uncias cum semuncia redacta est, et libra Septitiana, ut existimat Raderus, a *Septis*, ubi Romani negotiabantur atque ad pondus vendebant, sic dicta, ut conjicit Farnabius.

7 *Bessalem ad scutulam*] Bes significat octo uncias; scutula vero vas capit octo uncias.

8 *In cotula*] Vel *cotyla*, mensuræ est genus, quod sex uncias capiebat. *Rasa selibra*] Forte intelligit simul cum cotyla datam fuisse selibram argenti. Alii *rasa* referunt ad cotylam, sed quantitas repugnat.

9 *Octavus ligulam*] Genus mensuræ. Plures alias significationes habet ligula, Epig. 33. supra. Sextans duæ sunt unciæ.

10 *Nonus acu levius*] Legunt alii: *Nonus aculeolos in cochleare tulit.* Sen-

NOTÆ

sus prioris lectionis patet. De cochleari dictum Epig. 33. supra. Alii: *Nonus permodicum vix cochleare tulit.*

12 *Quatuor ad*] Sic lepide mendicat Poëta.

LXXII.

AD LIBRUM SUUM.

NONDUM murice cultus, asperoque
Morsu pumicis aridi politus,
Artanum properas sequi, libelle;
Quem pulcherrima jam redire Narbo,
Docti Narbo Paterna Votieni
Ad leges jubet annuosque fasces:
Votis quod paribus tibi petendum est,
Continget locus ille, et hic amicus.
Quam vellem fieri meus libellus!

O *liber*, tu *nondum ornatus purpura, nec politus aspero morsu sicci pumicis, festinas comitari Artanum; quem amœnissima Narbo patria eruditi Votieni cogit reverti ad leges, atque annuos fasces: quod tibi optandum est pari desiderio, frueris illo loco, et hoc amico. Quam cuperem fieri meus liber!*

3 *Archanum* in codd. Vat. et Florent. *Arcanum* codex Pulmanni.—4 *Quem pulcherrima jam ridere* codex Vaticanus.—5 *Docti patria Narbo Votini* Ald. Junt. Colin. et Gryph. 'Gruterus et Scriverius docuerunt in melioribus codd. esse: *Docti Narbo Paterna Votini*; et id confirmat Pontanus Isacius in Appendice ad Itinerarium veteri Inscriptione: COL. JUL. PATERNA. NARBO. Succurrit alia primum edita Sirmondo ad Sidonii Burgum Pontii, in qua hæ siglæ, C. I. P. N. M. significant Coloniam Juliam Paternam Narbonem Marcium.' *Gronovius.*—8 Codex Pulmanni: *hinc et hinc amicus.*

NOTÆ

1 *Murice cultus*] De ornamentis librorum vide lib I. Epig. 67. et lib. III. Epig. 2.

4 *Narbo*] Galliæ civitas, hodie, *Narbonne*; quæ erat colonia Romana ad Reipublicæ Romanæ imaginem administrata. Romæ erat Senatus, sic in coloniis erant decuriones. Ex decurionibus juridicundo duumviri creabantur singulis annis, qui Romanos Consules repræsentabant. Hinc Poëta Artanum revocari dicit ad leges, hoc est, ad jus dicendum, et ad fasces, id est, ad Magistratum gerendum.

7 *Votis quod*] Nempe frui illo loco, atque Artano amico.

9 *Quam vellem*] Hoc est, quam optarem ipse vice libelli comitari Artanum.

LXXIII.

AD INSTANTIUM.

INSTANTI, quo nec sincerior alter habetur
Pectore, nec nivea simplicitate prior;
Si dare vis nostræ vires animosque Thaliæ,
Et victura petis carmina; da, quod amem.
Cynthia te vatem fecit, lascive Properti:
Ingenium Galli pulchra Lycoris erat.
Fama est arguti Nemesis formosa Tibulli:
Lesbia dictavit, docte Catulle, tibi.
Non me Pelignus, nec spernet Mantua vatem,
Si qua Corinna mihi, si quis Alexis erit.

O Instanti, quo nec alter æstimatur sincerior corde, nec prior candida simplicitate; si cupis corroborare atque excitare nostram Thaliam, et poscis versus non perituros; da, quod amem. O lascive Properti, Cynthia fecit te Poëtam: formosa Lycoris erat ingenium Galli. Venusta Nemesis parit existimationem acuto Tibullo: O erudite Catulle, Lesbia dictavit tibi. Nec Pelignus, nec Mantua contemnet me Poëtam, si quandam Corinnam, si quendam Alexim habuero.

De se et aliis poëtis ex codice quodam profert Beverlandus; et ex alio: *De Corinna.* Inscriptio in codice Pulmanni est: *Ad Sanctonium.*—1 *Sanctoni, quo* codex Pulmanni. *Statori* Beverlandi Ms.—2 *Pectore nec vera* in eodem.—5 *Cynthia te vatem fecit lasciva* in eodem Ms.—9 Beverlandi Ms. *nec spernat.*—10 *Alexis erat* in eodem.

NOTÆ

3 *Animosque Thaliæ*] Amor quippe felicem ingenio materiam suppeditat: noti sunt Poëtæ, atque eorum amicæ, quos recenset noster poëta.

9 *Pelignus*] Alii *Peligni*, populi Italiæ Marsis finitimi, quorum caput Corfinium: in Pelignis autem natus Ovidius Corinnam amicam versibus celebravit: Mantua autem patria Virgilii, qui ardebat Alexim. Sensus est: Mea etiam carmina legentur a Pelignis et Mantuanis, licet Ovidio illi, hi Virgilio multum faveant.

LXXIV.

IN MALUM MEDICUM.

HOPLOMACHUS nunc es, fueras opthalmicus ante:
Fecisti medicus, quod facis hoplomachus.

Nunc es hoplomachus, prius fueras ophthalmicus: medicus egisti, quod agis hoplomachus.

1 Codd. Vat. et Florent. exhibent: *optomicus olim.*

NOTÆ

1 *Hoplomachus*] Is est, qui armis pugnat, hoc est, gladiator: ophthalmicus vero medicus est qui curat oculos, sic dictus ab ophthalmia, quæ mala est oculi affectio.

2 *Fecisti medicus*] Imperitia homines necasti, cum esses medicus, quos et nunc occidis gladiator.

LXXV.

DE GALLO LINGONO.

Dum repetit sera conductos nocte Penates
Lingonus a Tecta Flaminiaque recens,
Expulit offenso vitiatum pollice talum,
Et jacuit toto corpore fusus humi.
Quid faceret Gallus, qua se ratione moveret?
Ingenti domino servulus unus erat,
Tam macer, ut minimam posset vix ferre lucernam:
Succurrit misero casus, opemque tulit.
Quatuor inscripti portabant vile cadaver,
Accipit infelix qualia mille rogus.
Hos comes invalidus submissa voce precatur,
Ut quocumque velint, corpus inane ferant.

Dum Lingonus a recta via et Flaminia novus redit domum conductam nocte sera, elisit corruptum talum pollice læso, et stratus humi procubuit toto corpore. Quid ageret Gallus, quomodo moveret se? Ingens dominus habebat unum servulum tam tenuem, ut vix posset portare minimam lacernam: fortuna subvenit infelici, et fuit subsidio. Quatuor stigmatici ferebant vile cadaver, qualia mille capit miser rogus. Infirmus comes rogat hos voce submissa, ut portent corpus inane, quocumque libeat.

Ad Lucanum inscribitur in codice Pulmanni.—7 Pro *lacernam*, quod exhibent edd. vett. Rob. Titius conj. *laternam*, vel *lucernam;* hoc habent codd. Florent. Vat. et unus chartaceus Beverlandi. Vide lib. XIV. Epig. 61. 62. —12 Ant. de Rooy dubitat an non hoc modo sit dispungendum: *Ut, quocumque velint corpus inane, ferant.* Ut adeo per *corpus inane* non, ut a plerisque fit, intelligatur Gallus, sed *vile cadaver*, de quo vs. 9. Ferant sc. in Puticulas aliumve istiusmodi locum, quo plebeiorum cadavera projiciebantur. Vide Kirchmann. de Funer. lib. II. c. 24. et Perizon. ad Ælian. lib. XII. cap.

NOTÆ

2 *Lingonus*] Sic dictus, ut aiunt Interpretes, a civitate Lingonum in Gallia, hodie, *Langres.*

A Tecta [*recta*] Via recta Flaminiæ erat proxima, Marlianus l. VI. c. ult.

6 *Ingenti domino*] Hoc est, corpore valde obeso.

9 *Quatuor inscripti*] Sic dicti a notis et literis, quæ improborum frontibus inurebantur.

10 *Infelix rogus*] Hoc est, pauperum rogus, in quem scilicet multi simul conjicerentur.

11 *Precatur*] Hos nempe vespillones.

12 *Corpus inane*] Hoc est, mortuum

Permutatur onus, stipataque tollitur alte
Grandis in angusta sarcina sandapila.
Hic mihi de multis unus, Lucane, videtur:
Cui merito dici, mortue Galle, potest.

Onus permutatur, ingens sarcina alte tollitur intrusa in arctam sandapilam. O Lucane, ex pluribus hunc existimo unum, cui jure dici potest, O Galle mortue.

21. Nec insolens est illa Constructio, ut Infinitivus ex Verbo altero sit supplendus. Cf. Terent. Hecyr. III. 1. 37. Justin. II. 5. XII. 6. Nepot. Datam. cap. 9. et Cic. Famil. lib. IV. Epist. 1.—13 *Permutatur opus* codex Pulmanni.

NOTÆ

deponant, quocumque in loco voluerint: jacentem vero suum dominum tollant. Alii putant Poëtam alludere ad Gallos Cybeles sacerdotes, qui castrati inanes seu impotentes erant ad generandum. Videat lector.

13 *Stipata*] Hoc est, Gallus obesus valde coarctatus ponitur in sandapila, quæ erat pauperum feretrum. Vel *stipata* dicitur a quatuor nempe inscriptis servis libitinariis, qui mortuos efferrent.

16 *Mortue Galle*] Dicterium est in Gallos Cybeles sacerdotes, qui impotentes ad generandum, et effœminati, merito mortui nuncupabantur. Hic autem Lingonus a vespillonibus elatus poterat jure mortuus vocari.

LXXVI.

IN GALLICUM.

Dic verum mihi, Marce, dic amabo:
Nil est, quod magis audiam libenter:
Sic et cum recitas tuos libellos,
Et causam quoties agis clientis,
Oras, Gallice, me rogasque semper.
Durum est me tibi, quod petis, negare.
Vero verius ergo quid sit, audi:
Verum, Gallice, non libenter audis.

O Marce, dic mihi veritatem, dic quæso: nihil est quod lubentius audiam: sic, o Gallice, me oras semper et rogas, cum recitas tuos libros, et quoties dicis causam clientis. Difficile est me recusare tibi quod postulas. Igitur audi verius vero quid sit: O Gallice, non libenter audis veritatem.

Hic nullam lectionis varietatem exhibent exemplaria aut scripta aut excusa.

NOTÆ

1 *Dic verum*] Idem est argumentum lib. V. Epig. 64. et lib. VII. Epig. 27.

8 *Non libenter*] Etenim si verum dixero, non te laudabo, immo dicam te male agere causas.

LXXVII.

AD LIBERUM AMICUM.

LIBER, amicorum dulcissima cura tuorum,
Liber, in æterna vivere digne rosa;
Si sapis, Assyrio semper tibi crinis amomo
Splendeat, et cingant florea serta caput.
Candida nigrescant vetulo crystalla Falerno,
Et caleat blando mollis amore torus.
Qui sic vel medio finitus vixit in ævo,
Longior huic facta est, quam data vita fuit.

O Liber, suavissimum studium tuorum amicorum, Liber, digne vivere in æternis rosis; si sapis, capilli semper tibi niteant Assyrio amomo, et coronæ floreæ circumdent caput. Crystalla alba nigrescant vetulo Falerno, et blandus lectus caleat tenero amore. Qui sic vixit mortuus vel media ætate, hic habuit longiorem vitam, quam concessa fuit.

4 In Beverlandi Ms. *florea*] *serta comæ.*—8 *Largior huic facta est* in eodem.

NOTÆ

2 *In æterna rosa*] Hoc est, in perpetuis voluptatibus.

3 *Assyrio*] Hoc est, unguento ex Assyrio amomo.

5 *Candida nigrescant*] Poculum enim ex crystallo vini infusi colorem trahit: Falernum vero nigrum est.

7 *Vel medio*] Qui voluptatibus sic se immiscuit, etiam si vel media ætate occidat, diutius tamen vixit, quam Dii concesserint: Poëta enim non numero dierum, sed voluptatibus vitam longiorem æstimat. Lib. I. Epig. 16.

LXXVIII.

DE LUDIS STELLÆ.

QUOS cuperet Phlegræa suos victoria ludos,
Indica quos cuperet pompa, Lyæe, tuos,

Stella celebrator triumphi Hyperborei exhibuit ludos, quos suos optaret victoria

2 *Indica quos cuperet, Pompiliane, tuos* ex quodam codice profert Bever-

NOTÆ

1 *Phlegræa suos*] Victoriam Phlegræam intellige, quam de gigantibus retulit Hercules in planitie Cumæa, quæ olim Phlegræa dicebatur propter flammas illic erumpentes. Natalis Comes lib. VII. cap. 2. Videndus et Strabo lib. V.

2 *Indica pompa*] Quos etiam ludos cuperet Bacchus editos in triumpho quem de India egit, hos Stella exhibuit, ut Domitiani victoriam de Sarmatis celebraret. Triumphum Bac-

Fecit Hyperborei celebrator Stella triumphi:
O pudor! o pietas! et putat esse parum.
Non illi satis est turbato sordidus auro
Hermus, et Hesperio qui sonat orbe Tagus.
Omnis habet sua dona dies, nec linea dives
Cessat; et in populum multa rapina cadit.
Nunc veniunt subitis lasciva numismata nimbis:
Nunc dat spectatas tessera larga feras.

Phlegræa, quos tuos optaret pompa Indica, o Bacche: O pudor! O pietas! et credit esse parum. Illi non sufficit Hermus turbidus auro mixto, nec Tagus qui strepit orbe Hesperio. Omnis dies habet sua munera, nec dives linea cessat, et multa diripienda mittuntur in populum. Nunc lascivi nummi sparguntur repentinis nimbis; nunc munifica tessera donat spectatas feras. Volucres non exhibitæ lætantur

landus.—8 In quibusdam edd. vett. *multa ruina cadit;* in aliis, *multa pruina cadit.*—9 *Nunc veniunt subiti lasciva numismata nimbi* ex veterrimo codice Vati-

NOTÆ

chi cum illa Herculis victoria conjunxit etiam Silius lib. I. 'Qualis odoratis descendens Liber ab Indis Egit pampineos frænata tigride currus; Aut cum Phlegræos confecta mole gigantes Incessit campis tangens Tyrinthius astra.'

5 *Non illi*] Tagus fluvius Hispaniæ, Hermus vero Lydiæ arenas aureas vehunt, quæ Stellæ liberalitati non sufficerent.

7 *Omnis habet*] Ludi celebrabantur per plures dies, quibus singulis in populum munera spargebantur. Suetonius cap. 11. in Nerone: 'Sparsa et populo missilia omnium rerum per omnes dies: singula quotidie millia avium cujusque generis, multiplex penus, tesseræ frumentariæ, vestis, aurum, argentum, gemmæ, margaritæ, tabulæ pictæ, mancipia, jumenta, atque etiam mansuetæ feræ; novissime naves, insulæ, agri.' Hoc loco utitur Turnebus lib. XXIX. cap. 9. ut sequentes versus explicet, *Nec linea dives.* Ego, inquit, interpretor gemmas et margaritas, resque pretiosas in linea, quod ego Gallice explico, *filet de perles.* Sic etiam explicat Salmasius. Alii lineam divitem sumunt pro ordine subselliorum, et pro orchestra in qua spectabat Senatus. Lipsius in notis ad Raderum missis sic explicat, ut refert ipse Raderus: 'Mihi,' inquit, 'videbatur *linea* pro ordine subselliorum capienda, et interpretabar non solum populum habere quod caperet in missilibus, sed et Senatum. *Dives* igitur *linea* orchestra.' Hæc sententia placet Radero; poëta enim, inquit, videtur consilio distinxisse popularia ab orchestra, cum subjecit: *et in populum multa rapina cadit.* Sic Ovidius in Amoribus lineam accipit pro ordine sedentium: 'Quid frustra refugis? cogit nos linea jungi.' Lineam divitem libenter explicarem schedulam, in qua scriptum esset quid pretiosum, quod referenti schedulam donaretur: in tesseris vero seu globulis ligneis scripta erant ferarum nomina, quæ distribuebantur rapientibus tesseras. De linea margaritarum agitur lege XXVI. ff. 'ad legem Falcidiam,' et lege ultima ff. 'de auro, argento, mundo,' &c.

9 *Nunc veniunt*] E loco nempe

Nunc implere sinus securos gaudet, et absens
  Sortitur dominos, ne laceretur, avis.
Quid numerem currus, ter denaque præmia palmæ,
  Quæ dare non semper consul uterque solet?
Omnia sed, Cæsar, tanto superantur honore,
  Quod spectatorem te tua laurus habet.

tuto foveri sinu, et sortito capiunt heros, ne discerpantur. Quid numerem currus, et triginta præmia victoriæ, quæ largiri non semper solent ambo Consules? At, o Cæsar, omnia inferiora sunt tanto honore, quod tu spectas tuam lauream Sarmaticam.

cano legit Heinsius ad Claud. Paneg. in Prob. et Olyb. Cons. 45. quem vide —12 In edd. vett. Ald. Junt. Colin. Gryph. &c. *nec laceratur avis:* in codice Pulmanni: *ne laceretur avis.*—13 In codd. Vat. et Florent. *æternaque præmia.* —16 Codd. Florent. et Pulmanni: *te tua laurus amet.*

NOTÆ

superiore sparguntur nummi sestertii, quos lascivos vocat, quod forte populum ad se alliciant vel recreent.

10 *Nunc dat*] Turnebus loco citato sic explicat hunc versum: tesseræ globuli erant certæ speciei notis inscripti, quæ ei qui jactam tesseram rapuerat, dabatur. Vide Xiphilinum in Nerone.

11 *Nunc implere*] Hoc est, ut mihi videtur: Aves absentes, seu in arena non exhibitæ tesseris inscriptæ dantur iis, quibus forte contigit tessera: at vero si aves emissæ fuissent, a diripientibus laceratæ fuissent.

12 *Ne laceretur*] Alii, *nec laceratur.*

14 *Quæ dare*] Sensus est: Plura victoribus præmia dedit Stella, quam ambo Consules, cum simul edunt ludos.

15 *Tanto superantur*] Stellæ ludi per se quidem celebres, tua præsentia, o Domitiane, celeberrimi facti sunt.

LXXIX.

IN FABULLAM.

OMNES aut vetulas habes amicas,
Aut turpes, vetulisque fœdiores:
Has ducis comites, trahisque tecum
Per convivia, porticus, theatra.
Sic formosa, Fabulla, sic puella es.

Omnes tuæ amicæ aut sunt vetulæ, aut turpes, et deformiores vetulis: tibi adjungis has comites, et trahis tecum per convivia, porticus, theatra. O Fabulla, sic pulchra, sic puella es.

2 Codex Vaticanus exhibet: *vetulisque fœdior es.* Cetera, nulla est varietas in exemplaribus.

NOTÆ

5 *Sic formosa*] Hoc est, collata cum illis vetulis tibi videris formosa.

LXXX.

AD DOMITIANUM.

Sanctorum nobis miracula reddis avorum,
Nec pateris, Cæsar, sæcula cana mori;
Cum veteres Latiæ ritus renovantur arenæ,
Et pugnat virtus simpliciore manu.
Sic priscis servatur honos te præside templis,
Et casa tam culto sub Jove numen habet.
Sic nova dum condis, revocas, Auguste, priora:
Debentur quæ sunt, quæque fuere, tibi.

O Domitiane, restituis nobis miracula sanctorum avorum, nec sinis prisca sæcula perire; cum antiquæ consuetudines Romanæ arenæ revocentur, et virtus certet manu simpliciore. Sic, te Imperatore, decus servatur antiquis templis, et casa est in veneratione sub Jove tam culto. Sic, Auguste, dum construis nova, renovas antiqua: quæ sunt et quæ fuerunt, debentur tibi.

6 In quibusdam edd. vett. *nomen habet;* et sic etiam in Beverlandi Ms. Vide Heins. ad Ovid. Heroid. Epist. XII. 78. et Trist. II. 40. 62.—7 In eodem Ms. *renovas* pro *revocas*, quæ duo verba sæpissime permutata fuere. Vide nos ad Tibull. IV. 1. 113.

NOTÆ

1 *Sanctorum nobis*] Hoc est, pugiles in arena exhibuisti, quos mirabatur antiquitas.

2 *Nec pateris*] Prisca sæcula excidere ex nostra memoria.

4 *Simpliciore manu*] Pugnis tantum, et cæstibus, non ferro, tridente, &c. *Raderus.*

5 *Sic priscis servatur*] Quemadmodum ludos veteres renovas, sic et templa antiqua veneraris.

6 *Et casa*] Hoc est, antiquum Jovis templum humile quidem et vile a te restauratum in veneratione est.

Tam culto sub Jove] Quem nimirum tam assidue colis, et cui tot et tanta donaria offers.

7 *Sic nova dum*] Domitianus plura templa condidit, atque antiqua plura restauravit. Suetonius in Domitiano. Atque ita, ait Poëta, omnia Reipublicæ tempora sub illo recurrere.

LXXXI.

DE GELLIA.

Non per mystica sacra Dindymenes,
Nec per Niliacæ bovem juvencæ,

Gellia non jurat per sacra mystica Dindymenes, nec per bovem juvencæ Niliacæ,

Nullos denique per Deos, Deasque
Jurat Gellia: sed per uniones.
Hos amplectitur, hos deosculatur:
Hos fratres vocat, hos vocat sorores:
Hos natis amat acrius duobus.
His si quo careat misella casu,
Victuram negat esse se nec horam.
Eheu quam bene nunc, Papiriane,
Annæi faceret manus Sereni!

tandem per nullos Deos, nec Deas: at per uniones. Fovet hos sinu, hos suaviatur. Hos appellat fratres, atque appellat sorores; hos diligit vehementius duobus liberis. Si quo casu infortunata privetur his, affirmat se non esse victuram, nec horam. Eheu, o *Papiriane, quam bene nunc faceret manus Annæi Sereni!*

5 In quibusdam edd. *hos perosculatur.*—7 *Hos vatis amat* Junt. an. 1512.—10 *Papyriane* in eadem.

NOTÆ

1 *Sacra Dindymenes*] Id est, Cybeles sic dictæ a Dindymo Phrygiæ monte ubi colebatur. Dicitur etiam Berecynthia mater, per cujus sacra jurare solebant antiqui. Lib. IV. Epig. 43. 'Juro per Berecynthios furores.'

2 *Niliacæ bovem*] Hoc est, nec per Apim bovem, sub cujus specie Ægyptii colebant Osirim, cui nupsit Isis Ægyptiorum Dea ex Io vacca. Sic Farnabius.

11 *Annæi*] Annæum furem fuisse conjiciunt Interpretes, qui utinam, inquit Poëta, Gelliæ uniones subduxisset, illa præ dolore moreretur digna quidem morte, quippe quæ uniones vehementius liberis, immo et Diis ipsis amet.

LXXXII.

AD DOMITIANUM.

DANTE tibi turba querulos, Auguste, libellos,
Nos quoque, qui domino carmina parva damus,

O *Auguste, turba tibi offerente supplices libellos, nos etiam qui porrigimus domino*

2 *Nos quoque pro domino* in codd. Vat. et Florent. *Nos quoque quod domino* Ald. Junt. et Colin. *carmina p̧na* Juntina nostra in margine, i. e. *prona,* errore scribæ, qui in codice viderat *pua,* sive *pva,* i. e. *parva.*

NOTÆ

1 *Dante tibi*] Per libellos supplices principem adibat populus: queruli vero dicuntur libelli, per quos nempe conquerimur de infortunio vel injuria, atque auxilium petimus.

Posse Deum rebus pariter Musisque vacare
  Scimus; et hæc etiam serta placere tibi.
Fer vates, Auguste, tuos: nos gloria dulcis,
  Nos tua cura prior deliciæque sumus.
Non quercus te sola decet, nec laurea Phœbi:
  Fiat et ex hedera civica nostra tibi.

leves versus, novimus Deum posse simul dare operam negotiis et Musis, atque has quoque coronas tibi gratas esse. O *Auguste, fave tuis Poëtis: nos suave decus, nos tua prior cura et deliciæ sumus. Non quercus sola tibi convenit, nec laurea Apollinis: et nostra civica* corona *fiat tibi ex hedera.*

NOTÆ

3 *Posse Deum*] Domitianum scil. posse et Musis vacare, et terrarum orbem administrare.

5 *Nos gloria dulcis*] Hoc est, poësim amas.

7 *Non quercus*] Hoc est, non solæ coronæ ex quercu vel ex lauro te decent, ob servatos cives, et devictos hostes, sed et coronæ ex hedera quæ nobis Poëtis et civibus tuis conveniunt. Virgilius Augustum alloquens Eclog. VIII. sic canit: 'atque hanc sine tempora circum Inter victrices hederam tibi serpere lauros.'

M. VAL. MARTIALIS

EPIGRAMMATUM

LIBER IX.

I.

AD AVITUM.

Note, licet nolis, sublimi pectore vates,
  Cui referet serus præmia digna cinis,
Hoc tibi sub nostra breve carmen imagine vivat,
  Quam non obscuris jungis, Avite, viris.
ILLE EGO SUM NULLI NUGARUM LAUDE SECUNDUS:
  QUEM NON MIRARIS, SED PUTO, LECTOR, AMAS.

Non te occultabis Poëta sublimi pectore, quem merita mercede donabit mors tarda. O Avite, breve hoc carmen tibi vivat sub nostra imagine, quam jungis præstantibus viris. Ille ego sum nulli secundus laude nugarum, quem non miraris, at, opinor, dili-

1 *Non te cælabis* Ald. Junt. et Colin. *Non te celabis* Pulman. Plant. Junian. Lang. et Delph. *Late lucebis* codex Pulmanni. *Non te licet nobis* codex Florentinus. *Note, licet nobis* in aliis codd. unde illud *Nōte*, vel *Non te*, in Florent. Gruterus legendum putat : *Note, licet non vis.*—3 *Hoc et sub nostra* Beverlandi Ms.—8 Juntina nostra in margine exhibet : ' V. C. MAJORES MAJORA JUVENT, sive CANENT.' Hoc propius accedit ad literarum formam in voce SONENT.

NOTÆ

1 *Note, licet nolis* [*Non te celabis*] Jam de Avito diximus lib. I. Epig. 17. Nescio an hic idem fuerit. Utut est, Martialis imaginem in sua bibliotheca collocaverat. Legunt alii : *Note, licet nolis sublimi pectore vates.* Alii, *late lucebis, &c.*

2 *Cui referet*] Horatius lib. II. Epist. 1. ' Urit enim fulgore suo qui prægravat artes Infra se positas : extinctus amabitur idem.'

5 *Ille ego*] Avitum rogat ut hæc

MAJORES MAJORA SONENT: MIHI PARVA LOCUTO
SUFFICIT IN VESTRAS SÆPE REDIRE MANUS.

gis, o lector. Majores canant majora, satis est mihi canenti parva, attrectari manibus vestris.

NOTÆ

quatuor carmina subscribat imagini ejus, quam inter viros præclaros posuerat in sua bibliotheca.

MARTIALIS TURANIO SUO S.*

AVE, mi Turani,[1] frater carissime. Epigramma,[a] quod extra ordinem paginarum est, ad Stertinium clarissimum virum scripsimus, qui imaginem meam[b] ponere in bibliotheca sua voluit. De quo scribendum tibi putavi, ne ignorares, Avitus iste quis vocaretur. Vale, et para hospitium.

Ave, mi Turani, frater dilectissime. Scripsimus ad Stertinium virum clarissimum Epigramma quod est extra ordinem paginarum, qui voluit collocare imaginem meam in sua bibliotheca. De quo scribendum ad te existimavi, ne ignorares, quis iste Avitus nominaretur. Vale, atque adorna hospitium.

* 'Auctoritate codd. freti neque consilio minus P. Scriverii, Epistolio post Epigramma ad Avitum dedimus secundum locum; quod tamen nullum habet in Bodleiano aliisque quibusdam Mss.' *Farnabius.* Abest etiam in codice Pulmanni: sed primum tenet locum in Ald. Junt. Colin. Gryph. Plant. Junian. Lang. Delph. &c. Inscriptio, *Martialis Turanio suo S.* deest in Ald. Junt. Colin. Gryph. et Lang. *Martialis Torranio suo salutem* in Plant. Junian. et Delph.—1 *Toranni* in edd. vett.

NOTÆ

[a] *Epigramma*] Sequens nempe separatum a reliquis, ita ut primum hujus libri sit *de templo Flaviæ gentis:* Stertinium vero Avitum etiam nominat. [Vide Var. Lect.]

[b] *Imaginem meam*] Moris erat antiqui, doctorum virorum imagines in bibliothecis ponere. Cicero ad Atticum lib. IV. Epist. 9. Juvenalis Sat. VII. 'Qui facis in parva sublimia carmina cella Ut dignus venias hederis et imagine macra.' Alii hanc Epistolam scribunt ante primum Epigramma, quod in Ms. exemplari abest, quo usus est Junius.

II.

DE TEMPLO FLAVIÆ GENTIS.

DUM Janus hyemes, Domitianus autumnos,
Augustus annis commodabit æstates:

Dum Janus commodabit hyemes, Domitianus autumnos, Augustus æstates; dum

Dum grande famuli nomen asseret Rheni
Germanicarum magna lux Kalendarum:
Tarpeia summi saxa dum patris stabunt:
Dum voce supplex, dumque thure placabit
Matrona dives dulce Juliæ numen:
Manebit altum Flaviæ decus gentis,
Cum sole, et astris, cumque luce Romana.
Invicta quicquid condidit manus, cœlum est.

magnus dies Kalendarum Germanicarum sibi *vendicabit ingens nomen Rheni subacti: dum saxa Tarpeia summi Jovis manebunt: dum matrona voce supplex, et dum thure placabit suave Numen divæ Juliæ: summus honos Flaviæ familiæ durabit cum sole et sideribus, et cum gloria Romana. Quicquid ædificavit manus invicta, cœlum est.*

2 Codex Florentinus: *commendavit æstates.*—3 *Dum grande Fauni nomen adserunt* in codd. Vat. et Florent.—5 *Tarpeia summo saxa dum patri* codex Pulmanni.—7 *Matrona dives dulce Julium numen* Ald. Junt. Colin. Gryph. et Lang. *Matrona divæ dulce Juliæ numen* codd. Vat. et Florent. cum edd. Plant. Junian. Delph. Grut. Scriv. Farnab. Schrevel. et Barbou. *Matrona divæ dulce Juliæ nomen* codex Pulmanni. Unde lectionem nostram sumserint Edd. Bipontini non reperi. Hoc certum, ceteris omnibus anteferenda est.—10 Codex Pulmanni, *cœli est*, quod illi magis arridet.

NOTÆ

1 *Dum Janus hyemes*] Janus nomen imposuit mensi Januario, qui pro hyeme, Domitianus Octobri, qui pro autumno; Augustus Augusto, antea Sextili, qui pro æstate sumitur: hoc est, quamdiu erunt illæ anni tempestates, tamdiu gentis Flaviæ templum durabit. De quo Suetonius in Domitiano cap. 17.

4 *Germanicarum*] Hoc est, primus dies Septembris, quem et Octobrem ex appellationibus suis Germanicum Domitianumque transnominavit Domitianus. Suetonius cap. 13. in Domitiano.

5 *Tarpeia*] Hoc est: Dum durabit Capitolium.

7 *Matrona dives* [*divæ*] Juliam Titi nempe filiam perdite amavit Domitianus, teste Suetonio in Domitiano cap. 22. quam mortuam ut deam coli jussit. *Dulce numen*] Id est, carum Domitiano, aut Romanis ipsis gratum atque optabile. Legunt alii: *Matrona dives dulce Julium numen.* Prior lectio anteponenda videtur.

8 *Altum decus*] Hoc est, superbum illud templum.

10 *Cœlum est*] Hoc est, immortale, atque æternum ut cœlum.

III.

IN LUPUM.

Pauper amicitiæ cum sis, Lupe, non es amicæ;
  Et queritur de te mentula sola nihil.

NOTÆ

1 *Pauper, &c.*] Vide Juvenalem Sat. VII. 73. ab eadem mente et ingenio.

Illa siligineis pinguescit adultera cunnis;
  Convivam pascit nigra farina tuum.
Incensura nives dominæ Setina liquantur;
  Nos bibimus Corsi pulla venena cadi.
Emta tibi nox est fundis non tota paternis;
  Haud sua desertus rura sodalis arat.
Splendet Erythræis pellucida mœcha lapillis;
  Ducitur addictus, te futuente, cliens.
Octo Syris suffulta datur lectica puellæ;
  Nudum sandapilæ pondus amicus erit.
I nunc, et miseros, Cybele, præcide cinædos:
  Hæc erat, hæc cultris mentula digna tuis.

2 In edd. vett. *læsa nihil:* in Pulmanni codice, *digna nihil.*—6 *Nos bibimus torti* in Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Plant. Junian. Lang. Delph. &c. —8 *At sua* codex Pulmanni. *Non sua* legunt alii.—12 *Nondum sandapilæ* Ald. Junt. Colin. Gryph. Lang. &c. *Nudum sandapilæ* in codice Pulmanni.

NOTÆ

3 *Illa siligineis*] Lupus amicas pascebat pane siligineo. Vide lib. XIV. Epig. 69.

5 *Incensura, &c.*] Amicæ tuæ colantur vina optima e Setia, quæ calore suo nives, quibus diluuntur, incendant. Lib. IV. Epig. 69. 1.

6 *Corsi pulla*] Vilioris notæ vini e Corsica, cujus mella, thyma, et cœlum gravia. Legitur et, *torti;* quod exponunt, *Supremum torculari expressi. Venena cadi*] Vina non meliora Vaticanis, quæ dixerat 'toxica.' Lib. I. Epig. 19. et lib. VI. Epig. 92.

7 *Nox non tota*] Pars noctis.

8 *Haud sua*] Conducta.

9 *Erythræis*] Lib. V. Epig. 37.

10 *Addictus, &c.*] In carcerem vel ædes creditoris, cui a Prætore addicitur ære obrutus.

11 *Syris*] Servis e Syria octophorum gestantibus.

12 *Nudum* [*Nondum*] Alii, *Nudum. Sandapilæ, &c.*] Lib. II. Epig. 81.

13 *Nunc, &c.*] Castra miseros cinædos, ut tibi sint sacerdotes. Ironice. Immo Lupum potius lautum cinædum, qui amicos inguini posthabet.

IV.

AD DOMITIANUM.

QUANTUM jam Superis, Cæsar, cœloque dedisti,
  Si repetas, et si creditor esse velis;

O Cæsar, si reposcas quantum jam donasti Diis et cœlo, et velis esse creditor:

Grandis in æthereo licet auctio fiat Olympo,
  Coganturque Dei vendere quicquid habent:
Conturbabit Atlas, et non erit uncia tota,
  Decidat tecum qua pater ipse Deum.
Pro Capitolinis quid enim tibi solvere templis,
  Quid pro Tarpeiæ frondis honore potest?
Quid pro culminibus geminis matrona Tonantis?
  Pallada prætereo: res agit illa tuas.
Quid loquar Alciden, Phœbumque, piosque Laconas?
  Addita quid Latio Flavia templa polo?
Expectes, et sustineas, Auguste, necesse est:
  Nam tibi quod solvat, non habet arca Jovis.

quamvis magna auctio fiat in Olympo æthereo, et Superi cogantur vendere omnia sua bona: Atlas conturbabit, nec erit integra uncia, qua genitor Deorum transigat tecum. Quid enim potest tibi reddere pro templis Capitolinis, quid pro gloria Tarpeiæ frondis! Quid uxor Jovis pro geminis delubris? Omitto Minervam: illa procurat tua negotia. Quid commemorem Herculem atque Apollinem, et pios Laconas: quid templa Flavia addita Latio polo? O Auguste, oportet te expectare et supersedere: nam arca Jovis non habet unde solvat tibi.

11 Juntina nostra in margine exhibet: *duosque Laconas.*—12 Alii legunt: *Latio F. t. foro.*

NOTÆ

3 *Auctio*] Quæ publica est venditio, in qua pretium ab emtoribus certatim augetur: hoc est, licet hastæ subjiciantur bona Deorum et Dearum, et sic publice vendantur, pecunia tamen inde collecta non sufficit ut te creditorem dimittant.

5 *Conturbabit Atlas*] Atlas, qui cœlum humeris gestat, proscribet cœlum, nec unciam seu duodecimam debitorum partem colliget: uncia pars est duodecima assis, qui pro integro debito accipitur. Conturbare significat dissipare. Farnabius interpretatur τὸ *conturbabit*, cedet foro. Bud. cœlum totum tibi decoquet.

7 *Pro Capitolinis*] Capitolium incensum restituit Domitianus.

8 *Quid pro Tarpeiæ*] Vide lib. IV. Epig. 54. In honorem Jovis Capitolini ludos instituit Domitianus, in quibus laureæ et coronæ quernæ dabantur. Suetonius in Domitiano cap. 5.

9 *Quid pro culminibus*] Ex his verbis colligere est Junoni duo templa consecrasse Domitianum.

10 *Pallada prætereo*] Quam superstitiose coluit, in cujus honorem quinquatria instituit. Suetonius in Domitiano.

Res agit] Hoc est, Numen est tibi familiare: cum tibi serviat Minerva, ab ea debitum exigere non oportet.

11 *Quid loquar Alciden*] Herculi templum erexit: et Phœbi forte, sic Castoris et Pollucis templum incendio absumtum restituit. Suetonius in Domitiano cap. 5. 'Plurima et amplissima incendio absumta restituit,' templa nempe. Laconas pios dixit, quod Castor et Pollux Lacœnæ Ledæ filii alternatim vivant. De his supra.

12 *Templa polo*] Quæ culmine cœ-

NOTÆ

lum tangere viderentur, Epig. 35. infra, et lib. x. Epig. 51. Alii legunt, *Latio foro!* quod juxta forum, ut aiunt, exstructum esset Flaviæ gentis templum, de quo Epig. 2. supra.

V.

IN ÆSCHYLUM.

Aureolis futui cum possit Galla duobus,
Et plus quam futui, si totidem addideris:
Aureolos a te cur accipit, Æschyle, denos?
Non fellat tanti Galla: quid ergo? tacet.

In Æschilum in edd. vett.—1 *Æreolis* Juntina nostra in margine; et sic legendum putat Rutgersius.—3 *Æschile* edd. vett.

NOTÆ

1 *Aureolis*] Id est nummis aureis. Alii, *Æreolis.*

2 *Et plus*] Lib. ii. Epig. 52. et Epig. 33. inf.

4 *Tacet*] Ore morigeratur.

VI.

IN PAULAM.

Nubere vis Prisco, non miror, Paula: sapisti.
Ducere te non vult Priscus: et ille sapit.

O *Paula, cupis nubere Prisco; sapis. Priscus non vult ducere te: et ille sapit.*

In hujus Epigrammatis lectione nulla varietas est in exemplaribus, aut manu exaratis aut typis impressis.

NOTÆ

1 *Paula*] De qua lib. i. Epig. 75. nubere volebat Prisco nobili sane et diviti.

VII.

AD DOMITIANUM.

Tibi, summe Rheni domitor, et parens orbis,
Pudice princeps, gratias agunt urbes;

O *summe victor Rheni, et pater orbis, caste princeps, urbes tibi agunt gra-*

NOTÆ

2 *Pudice*] Quod adulteria prohibuisset.

Populos habebunt: parere jam scelus non est.
Non puer avari sectus arte mangonis
Virilitatis damna mœret ereptæ:
Nec quam superbus computet stipem leno,
Dat prostituto misera mater infanti.
Qui nec cubili fuerat ante te quondam
Pudor, esse per te cœpit et lupanari.

tias: frequentabuntur: jam non est crimen gignere. Puer castratus arte mangonis avari non luget amplius jacturam ereptæ virilitatis: nec infortunata genitrix dat infanti prostituto stipem, quam numeret leno arrogans. Tua opera cœpit esse verecundia in lupanari, quæ olim ante te nec fuerat in toro nuptiali.

3 *Populus habebunt,* sc. gratias, legendum censet Gruterus.—4 *Non puer aut vir* Beverlandi Ms.

NOTÆ

3 *Populos habebunt*] Infanda enim libido tuo edicto sublata est.

Parere jam] Quia non sunt amplius adulteria. Vide lib. VI. Epig. 67.

4 *Non puer*] Vide lib. VI. Epig. 2. et 4.

7 *Dat prostituto*] Prostituendos quippe infantes a matribus conducebant lenones.

8 *Qui nec cubili*] Hoc est, sublatis adulteriis non solum pudica sunt matrimonia, sed et pudor est in lupanari, ubi jam non licet prostituere pueros.

VIII.

IN AFRUM.

DICERE de Libycis reduci tibi gentibus, Afer,
  Continuis volui quinque diebus Ave.
Non vacat, aut dormit, dictum bis terque reverso.
  Jam satis est: non vis, Afer, avere: Vale.

O *Afer, quinque diebus consecutis volui dicere salutem tibi reverso ex Africa. Responsum est* mihi *reverso bis et ter; non vacat, vel dormit. Jam sufficit:* O *Afer, non vis avere: vale.*

Hic nulla lectionis varietas est in exemplaribus.

NOTÆ

4 *Non vis avere*] Hoc est, si non vis ut tibi salutem dicam, vale, hoc est, morere. Lib. V. Epig. 67.

IX.

AD DOMITIANUM.

TANQUAM parva foret sexus injuria nostri
  Fœdandos populo prostituisse mares;
Jam cunæ lenonis erant, ut ab ubere raptus
  Sordida vagitu posceret æra puer.
Immatura dabant infandas corpora pœnas.
  Non tulit Ausonius talia monstra pater:
Idem qui teneris nuper succurrit ephebis,
  Ne faceret steriles sæva libido viros.
Dilexere prius pueri, juvenesque, senesque:
  At nunc infantes te quoque, Cæsar, amant.

Quasi esset parva injuria sexus nostri, prostituere populo mares contaminandos; jam cunabula pertinebant ad lenonem, ut puer ereptus ab ubere peteret turpem pecuniam suo *vagitu. Corpora immatura luebant pœnas infandas. Pater Italiæ non passus est talia portenta : idem qui nuper subvenit delicatis pueris, ne crudelis libido faceret steriles viros. Pueri, juvenes, et senes amaverunt te antea ; sed nunc,* o *Cæsar, infantes etiam diligunt te.*

3 *Jam curæ* codex Pulmanni ; et sic legit Gruterus ex codice Palatino.—8 Codex Pulmanni : *sæva libido mares.* Vide Stat. Sylv. III. de Domitiano : ' Nondum pulchra ducis,' &c.

NOTÆ

1 *Tanquam parva*] Hujus Epigrammatis idem est argumentum ac Epig. 6. supra.

6 *Ausonius pater*] Domitianus.

7 *Succurrit ephebis*] Ne castrarentur : supra Epig. 6. et lib. VI. Epig. 2.

X.

AD BITHYNICUM.

NIL tibi legavit Fabius, Bithynice, cui tu
  Annua, si memini, millia sena dabas.
Plus nulli dedit ille : queri, Bithynice, noli :
  Annua legavit millia sena tibi.

O *Bithynice, Fabius nihil tibi legavit, cui tu donabas sex millia annua, si memini. Ille nulli donavit plus:* O *Bithynice, noli conqueri: tibi legavit sex millia annua.*

Hujus Epigrammatis lectionem non variant membranæ aut libri prelo excusi.

NOTÆ

4 *Annua legavit*] Quæ tu quotannis solebas illi donare, ut tibi eum conciliares : nam deinceps nihil donabis.

XI.

IN CANTHARUM.

Cœnes, Canthare, cum foris libenter,
Clamas, et maledicis, et minaris.
Deponas animos truces, monemus:
Liber non potes, et gulosus esse.

O Canthare, cum libenter cœnes foris, vociferaris, et obtrectas, et minaris. Suademus exuas mentem ferocem: nequis esse liber, atque helluo.

In Cantarum Ald. Junt. Colin. Gryph. &c.

NOTÆ

4 *Liber non potes*] Etenim parasitus debet iis, a quibus invitatur, blandiri. Lib. II. Epig. 53. 'Liber eris, cœnare foris, si, Maxime, nolis.'

XII.

DE EARINO DOMITIANI.*

Nomen cum violis, rosisque natum,
Quo pars optima nuncupatur anni;
Hyblam quod sapit, Atticosque flores,
Quod nidos olet alitis superbæ:
Nomen nectare dulcius beato,
Quo mallet Cybeles puer vocari,
Et qui pocula temperat Tonanti:
Quod si Parrhasia sones in aula,

O nomen natum cum violis et rosis, quo denominatur optima pars anni, quod redolet Hyblam et flores Atticos, quod olet nidos avis superbæ: o nomen suavius felici nectare, quo appellari mallet puer Cybeles, et qui miscet pocula Jovi: quod si

2 Pulmanni codex: *nominatur anni.*—15 *Et quos ἄρες ἄρες* mendose in

NOTÆ

* *De Earino*] Ἔαρ, Latine *Ver*; Earinus ergo vernus est, cujus tres primæ syllabæ breves non possunt ingredi tenerum versum.

2 *Pars optima*] Ver enim pulcherrima est anni tempestas, qua nempe violæ et rosæ, atque omne florum genus nascitur.

3 *Hyblam*] Montem Siciliæ, ubi multi flores, unde melle abundat.

Atticosque flores] Quos delibant apes in Hymetto Atticæ monte.

4 *Alitis superbæ*] Hoc est, phœnicis. Vide lib. VI. Epig. 55. et Epig. 86.

6 *Cybeles puer*] Atys nempe, de quo lib. II. Epig. 86.

7 *Et qui pocula*] Ganymedes scilicet.

Respondent Veneres, Cupidinesque:
Nomen nobile, molle, delicatum
Versu dicere non rudi volebam:
Sed tu syllaba contumax repugnas.
Dicunt Earinon tamen Poëtæ,
Sed Græci, quibus est nihil negatum,
Et quos Ἄρες Ἄρες decet sonare:
Nobis non licet esse tam disertis,
Qui Musas colimus severiores.

loquaris in aula Palatina, Gratiæ et Cupidines respondent: volebam celebrare tenero carmine nomen clarum, tenerum, delicatum: at tu, o syllaba contumax, adversaris. Nihilominus Poëtæ dicunt Earinon, at Græci, quibus concessum est quidlibet, et quibus convenit dicere ἆρες ἄρες: non est concessum nobis esse tam eloquentibus, qui veneramur Musas severiores.

edd. vett. Plant. Junian. Lang. Delph. Schrevel. etiam Barbou, Par. an. 1754. prima enim in ἄρες communiter usurpatur, sed vario accentu.—16 In quibusdam, *desertos;* non ita bene: vide Heins. ad Ovid. Heroid. Epist. XIV. 64. et Broukh. ad Propert. II. 9. 46. Commode tamen potest defendi. Sæpius enim *licet* sequente accus. et infinitivo ponitur. Vide Obss. Misc. Tom. V. p. 13. et VV. DD. ad Cæs. B. C. III. 1. omnibus autem illis in locis supprimi dativum nominis, cujus accusativus plerumque expressus sit, eumque supplendum esse, docuit Dukerus ad Liv. XLI. 36. 6. Cic. Ligar. 'liceat esse miseros,' pro 'liceat nobis nos esse miseros.'

NOTÆ

9 *Respondent*] Hoc est: cum tu loqueris, omnis suavitas atque elegantia fluit ab ore tuo.

13 *Earinon tamen*] Cujus primam brevem producunt Græci Poëtæ.

15 Ἄρες Ἄρες] Hoc est, *o Mars, o Mars.* Homer. Iliad. E. in primo pede producit primam, in secundo corripit.

16 *Nobis non licet*] Eadem licentia uti nobis poëtis Latinis non licet.

XIII.

DE EODEM.

Si daret autumnus mihi nomen, Ὀπώρινος essem:
Horrida si brumæ sidera, Χειμέρινος.
Dictus ab æstivo Θέρινος tibi mense vocarer:
Tempora cui nomen verna dedere, quis est?

Si ducerem nomen ab autumno, Autumnalis essem; si ab horridis astris hyemis, Hybernus. Denominatus ab æstivo mense appellarer a te Æstivus. Quis est, qui nomen duxit a verno tempore?

3 Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Lang. &c. *mihi mense vocarer,* im-

probante Farnabio. Lectionem nostram primus reposuit Domitius Calderinus.

NOTÆ

3 *Tibi mense*] Alii legunt, *mihi*, minus bene: idem est argumentum ac præcedentis Epigrammatis.

4 *Quis est*] Ἐάρινος nimirum, hoc est, *Vernus*.

XIV.

DE EODEM.

Nomen habes, teneri quod tempora nuncupat anni,
 Cum breve Cecropiæ ver populantur apes:
Nomen, Acidalia meruit quod arundine pingi,
 Quod Cytherea sua scribere gaudet acu:
Nomen, Erythræis quod litera facta lapillis,
 Gemma quod Heliadum pollice trita notet:
Quod penna scribente grues ad sidera tollant;
 Quod decet in sola Cæsaris esse domo.

Tibi nomen est, quod denominat tempora anni teneri, cum apes Atticæ depascunt caducos flores veris. Nomen quod meruit pingi calamo Veneris, quod scribere sua acu lætatur Venus. Nomen quod signet litera composita gemmis, et succinum attrectatum manibus Heliadum. Quod penna scribente attollant grues ad astra, quod dignum est existere in solis ædibus Cæsaris.

7 *Quod penna stridente* in quibusdam. Vide Var. Notas.

NOTÆ

1 *Nomen habes*] Vide duo præcedentia Epigrammata. Earini nomen a vere deductum est.

2 *Cum breve*] Hoc est, flores veris, qui breviter marcescunt. Lib. II. Epig. 46. idem dixit.

3 *Acidalia meruit*] Venus Acidalia dicta est lib. VI. Epig. 13. quæ cum veri præsideat flores variis coloribus pingere fertur.

5 *Nomen, Erythræis*] Uniones, et margaritas intellige, quæ in Erythræo seu rubro mari reperiuntur. Lib. V. Epig. 37.

6 *Gemma quod Heliadum*] Succinum intellige, quod tritum manibus suaviter olet. Lib. IV. Epig. 59. egimus de sororibus Phaëthontis, seu Heliadibus: 'Flentibus Heliadum ramis dum vipera serpit, Fluxit in obstantem succina gemma feram.'

7 *Quod penna scribente*] Grues, inquiunt Interpretes, gregatim volando literam Y efficiunt, quæ affinitatem habet cum Latina litera V, veris scil. prima litera. Vide lib. XIII. Epig. 75. Alii forte melius legunt, *penna stridente*, suo enim adventu veris quoque adventum nuntiant et celebrant grues, atque ita Earini nomen a vere deductum videntur pariter celebrare. Judicet lector.

XV.

IN AMICUM CŒNIPETAM.

HUNC, quem cœna tibi, quem mensa paravit amicum,
 Esse putas fidæ pectus amicitiæ?
Aprum amat, et mullos, et sumen, et ostrea, non te.
 Tam bene si cœnem, noster amicus erit.

An *credis esse pectus fidæ amicitiæ hunc, quem amicum cœna, quem tibi conciliavit mensa? diligit aprum, et mulos, et sumen, atque ostrea; non te. Si tam laute cœnem, noster erit amicus.*

In fictos amicos est inscriptio in Ald. Junt. Colin. Gryph. Calderin. Plant. Junian. Pulman.—3 *Aprum amat, et mulos* Ald. Junt. Colin. Lang. &c. *mullos* codex Pulmanni.—4 Edd. vett. *amicus eris.* Lectionem nostram exhibet codex Pulmanni.

NOTÆ

1 *Hunc, quem*] Immo gulosus non amicus est.

4 *Erit*] Alii, *eris.*

XVI.

DE CHLOE.

INSCRIPSIT tumulo septem celebrata virorum
 Se fecisse Chloë: quid pote simplicius?

Famosa Chloë inscripsit sepulcro septem maritorum, se fecisse: quid potest apertius?

1 Pro *celebrata*, quod exhibent Ald. Junt. Colin. Gryph. Plant. Lang. &c. alii legunt, *scelerata;* et sic codex Pulmanni.—2 Alii legunt, *Simplicius*, prima litera majori.

NOTÆ

1 *Celebrata*] Solennia busta intelligit Domitius, sed sane epithetum est quod refertur ad Chloën: hoc est, famosa Chloë: unde alii legunt, *scelerata:* hæc nempe erat inscriptio tumuli: 'Chloë fecit;' Epitaphium nempe, vel tumulum, septem maritis, quos ab ea sublatos veneno intelligit Poëta.

XVII.

DE COMA EARINI.

CONSILIUM formæ speculum dulcesque capillos
 Pergameo posuit dona sacrata Deo,

Ille puer in palatio jucundissimus tanto domino, qui notat verna tempora suo no-

NOTÆ

1 *Consilium formæ*] Earinus Domitiani puer, de quo supra, detonsam suam comam pro antiquorum more misit Æsculapio Deo patrio; nam

Ille puer tota domino gratissimus aula,
Nomine qui signat tempora verna suo.
Felix, quæ tali censetur munere tellus!
Nec Ganymedeas mallet habere comas.

mine, obtulit Deo Pergameo munera sacra, speculum consilium pulchritudinis, et suavem cæsariem. O beatum solum quod decoratur tali dono, nec mallet habere capillos Ganymedis.

3 *Ille puer tanto* Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Plant. Junian. Lang. et Delph. *Ille puer totæ domino gratissimus aulæ* in quibusdam edd. Lectionem nostram exhibent Grut. Scriv. Farnab. Schrevel. et recentt.—4 *Nomine qui signet* in edd. vett.—5 Beverlandi Ms. *nomine tellus.*

NOTÆ

Pergameus erat Earinus. Lege lib. III. Stat. Sylv. de 'Coma Earini.' Pergamus vero urbs fuit Phrygiæ, ubi colebatur Æsculapius. Speculum autem consilium formæ dicitur, quod consulatur ad ornandam formam.

3 *Domino gratissimus*] Hoc est, quem Domitianus amabat præ ceteris omnibus pueris sui palatii. Legunt alii, *Ille puer tota.* Alii, *Ille puer tantæ domino gratissimus aulæ*, quæ lectio non contemnenda videtur.

4 *Nomine qui*] Earinus enim a vere nomen duxit.

XVIII.

DE EADEM AD ÆSCULAPIUM.

Latonæ venerande nepos, qui mitibus herbis
Parcarum exoras pensa, brevesque colos;
Hos tibi laudatos domino sua vota capillos
Ille tuus Latia misit ab urbe puer.

O colende nepos Latonæ, qui lenibus herbis moraris stamina Parcarum, et breves colos: tuus ille puer ab urbe Roma misit ad te comam commendatam voce domino-

Ad Æsculapium inscriptio est in edd. vett.—3 *Hos tibi laudatos dominorum voce capillos* Ald. Junt. Colin. Gryph. Calderin. Pulman. Plant. Junian. Lang. Delph. &c. *Hos tibi laudatos domino sua vota* in codice Vaticano. *Hos tibi laudatos doini rata vota* in Thuaneo; i. e. *dōini*, seu *domini*. Janus Guilielmius ex Jacobi Hutteri codice restituit, *domino rata vota;* tonsura enim voti non raro symbolum. Vide lib. I. Epig. 32. Jun. de Coma, et VV. DD. ad Juvenal.

NOTÆ

1 *Latonæ venerande*] Latona peperit Apollinem, ex quo et Coronide Nympha natus est Æsculapius medicinæ inventor.

2 *Parcarum exoras*] Ab Æsculapio enim Hippolytum vitæ restitutum fabulantur Poëtæ. De Parcis quæ hominum fata moderantur jam sæpius dictum.

4 *Ille tuus*] Earinus quippe Pergameus erat, Epig. præcedenti.

Addidit et nitidum sacratis crinibus orbem,
Quo felix facies judice tota fuit.
Tu juvenile decus serva, ne pulchrior ille
In longa fuerit quam breviore coma.

rum. Adjunxit quoque sacris capillis splendidum orbem, quo arbitro totus vultus fuit venustus. Tu conserva ipsi *venustatem juventutis, ne ille formosior fuerit in longa cæsarie, quam in breviore.*

Sat. XII. 81.—6 In edd. vett. *judice tota fuit :* in aliis, *judice tuta fuit ;* et sic codd. Thuan. Palat. et Gruteri. *indice tota fuit* codex Pulmanni. Voces *index* et *judex* sæpissime permutantur. Heins. ad Ovid. Amor. I. 14. 46. legit *culta* pro *tota ;* et hæ duæ voces frequenter in libris antiquis confunduntur. —7 Ant. de Rooy cogitabat : *nec pulchrior ille ;* sed eodem redit.

NOTÆ

5 *Addidit et nitidum*] Speculum, quod consilium formæ vocavit superiori Epig. judicem appellat et quidem incorruptum ; nam acceptam formæ speciem sincere reddit.

7 *Tu juvenile*] Hoc est, o Æsculapi, fac ut Earinus tam formosus sit tonsus, quam fuerit antea intonsus.

XIX.

AD CÆSAREM DOMITIANUM.

EST mihi, sitque precor longum te præside, Cæsar,
Rus minimum : parvi sunt et in urbe Lares.
Sed de valle brevi, quas det sitientibus hortis,
Curva laboratas antlia tollit aquas.
Sicca domus queritur nullo se rore foveri,
Cum mihi vicino Martia fonte sonet.

O Cæsar, est mihi villa minima, et opto ut sit, te diu imperante ; sunt etiam in urbe exiguæ ædes. At curva antlia effert ex valle brevi aquas magno labore, quibus irriget hortos aridos. Ædes aridæ expostulant nullo se rore irrigari, cum aqua

3 Langius : *sitientibus herbis,* sine aliqua notatione, cum in aliis vett. sit *hortis.*—4 *Cura* in Ald. Junt. Colin. Gryph. et Lang. *Curva* in aliis vett. *Curta* Pithœus in Adverss. Subsec. lib. II. cap. 19. et sic ex optimis libris legit Heins. ad Ovid. Fast. II. 645. quem vide.

NOTÆ

1 *Est mihi*] De suburbano Martialis prædio jam dictum est, lib. VIII. Epig. 61.

4 *Curva laboratas*] Antlia erat machina, qua magno labore aquæ hauriebantur a verbo ἀντλέω, *haurio.* Alii *cura.*

6 *Martia*] De qua egimus lib. VI. Epig. 42.

Quam dederis nostris, Auguste, Penatibus undam,
  Castalis hæc nobis, aut Jovis imber erit.

Martia mihi obstrepat vicino fonte. O Auguste, quam aquam concesseris nostris ædibus, existimabo hanc Castaliam, aut pluviam Jovis.

NOTÆ

8 *Castalis hæc nobis*] Hoc est, illa aqua æque mihi grata erit, ac si e fonte Musarum aut ab ipso Jove daretur; imbrem aureum, in quem conversus fuit Jupiter cum adiit Danaën, forte intelligit. De aqua Castalia lib. VII. Epig. 22.

XX.

IN SABELLUM.

LAUDAS balnea versibus trecentis
Cœnantis bene Pontici, Sabelle.
Vis cœnare, Sabelle, non lavari.

O *Sabelle, trecentis carminibus celebras balnea Pontici cœnantis laute.* O *Sabelle, cupis cœnare, non lavari.*

Hic nulla lectionis varietas in libris calamo exaratis aut typis impressis; nisi quod Beverlandi Ms. pro *Sabelle* v. 2. habet, *Fabelle*, manifesto errore.

NOTÆ

1 *Laudas balnea*] Non quod illa probabat, sed quod cœnam captabat. Lib. II. Epig. 14.

XXI.

AD DOMITIANUM.

HÆC, quæ tota patet, tegiturque et marmore, et auro,
  Infantis domini conscia terra fuit.
Felix, quæ tantis sonuit vagitibus, et quæ
  Vidit reptantes, sustinuitque manus!

Hæc tellus quæ facilis aditu tota tegitur et marmore, et auro, fuit conscia domini infantis. Beata quæ sonuit tantis vagitibus, et quæ spectavit et fulsit manus rep-

3 *Fœlix o tantis* ed. antiq. Ferrar. an. 1471. Gruterus scripturam Palatini probat, legentis: *O felix quantis sonuit vagitibus, et quas.* Nec dubitat de ve-

NOTÆ

1 *Hæc, quæ tota patet*] Illic enim conditum est templum Flaviæ gentis marmoreum atque inauratum, quod possunt omnes adire.

2 *Infantis domini*] Hic locus nascentem Domitianum excepit.

Hic steterat veneranda domus, quæ præstitit orbi,
  Quod Rhodos, astrifero quod pia Creta polo.
Curetes texere Jovem crepitantibus armis,
  Semiviri poterant qualia ferre Phryges.
At te protexit Superum pater, et tibi, Cæsar,
  Pro jaculo et parma, fulmen et ægis erat.

tantes. Hic venerabiles ædes steterant, quæ dederunt mundo, quod Rhodos, et *quod pia Creta cælo stellifero. Cretenses tuiti sunt Jovem armis crepitantibus, qualia portare valebant semiviri Phryges. Sed, o Cæsar, genitor Deorum defendit te, atque habebas fulmen et Ægida pro telo et scuto.*

ritate hujus scripturæ, cum ei patrocinentur, et quasi columnam supponant omnibus literis membranæ aliæ, et editio omnium antiquissima.—7 *Cretenses texere Jovem* Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Plant. Junian. Lang. Delph. &c.—9 Beverlandi Ms. *porrexit superum.*

NOTÆ

5 *Quæ præstitit*] Domitianum Deum, ut Rhodus Neptunum, et Creta Jovem, quem aluit, quamobrem pia dicitur lib. IV. Epig. 1.

7 *Curetes* [*Cretenses*] Alii *Curetes.* Jovem clam subductum Saturno aluerunt in Creta insula. Hanc fabulam lege apud Natalem Comitem lib. IX. cap. 7. et Lucretium lib. II. ubi de Curetibus sic loquitur: 'qui Jovis illum Vagitum in Creta quondam occultasse feruntur, Cum pueri circum puerum pernice chorea Armati in numerum pulsarunt æribus æra.'

8 *Semiviri*] Corybantes seu Curetes Cybeles comites castrati ex Phrygia orti, lib. I. Epig. 71. et lib. III. Epig. 90.

9 *At te protexit*] Vitelliano bello delitescentem in Capitolio. Suetonius in Domitiano. De Ægide dictum lib. VII. Epig. 1.

XXII.

AD AUCTUM.

ARTEMIDORUS habet puerum; sed vendidit agrum:
  Agrum pro puero Calliodorus habet.
Dic, uter ex istis melius rem gesserit, Aucte?
  Artemidorus amat, Calliodorus arat.

Artemidoro puer est; at vendidit agrum: Calliodoro ager est pro puero. Dic, Aucte, uter ex istis melius consuluerit suis *rebus? Artemidorus amat, Calliodorus arat.*

Nullam lectionis varietatem in hoc Epigrammate exhibent exemplaria scripta aut excusa.

XXIII.

AD PASTOREM.

Credis ob hoc me, pastor, opes fortasse rogare,
Propter quod vulgus crassaque turba rogat:
Ut Setina meos consumat gleba ligones,
Et sonet innumera compede Tuscus ager:
Ut Mauri Libycis centum stent dentibus orbes,
Et crepet in nostris aurea lamna toris:
Nec labris nisi magna meis crystalla terantur,
Et faciant nigras nostra Falerna nives:
Ut Canusinatus nostro Syrus assere sudet,
Et mea sit culto sella cliente frequens:

O pastor, putas forte me petere divitias ea de causa propter quam vulgus et crassa turba petit: ut vites Setinæ consumant ligones meos, et Tusci agri strepant multis compedibus: ut mensæ ex Mauritania fulciantur centum dentibus eburneis, et aurea lamina sonet in nostris lectis: nec terantur meis labris nisi ingentia crystalla, et nostra Falerna infuscent nives: ut Syrus canusinatus sudet sub *nostra lectica, et mea sella stipetur multis clientibus ornatis: ut ebrius conviva ardeat nos-*

1 *Credis ob hæc* Gruterus ex codd.—2 *Propter quæ* in iisdem codd.—5 *Ut Magni* Beverlandi Ms.—6 Codex Pulmanni, *lamna*. Librarius procul dubio invenerat in exemplari suo, *lamā*, i. e. *lamna*, quod et *lamma* legi possit, si tale fuerit verbum. Sed *lamna* est contractio pro *lamina;* et hoc *lamma* legi

NOTÆ

1 *Pastor*] Forte is est cujus mentionem facit Plinius Junior lib. I. Epist. 18.

2 *Propter quod*] Ad luxum nempe et voluptates, plerique optant divitias.

3 *Ut Setina*] Setia civitas Latii, ubi optimum vinum. Lib. IV. Epig. 64.

4 *Innumera compede*] Hoc est, ut innumeri servi compedibus vincti opus faciant in meis Etruriæ agris.

5 *Ut Mauri Libycis*] Hoc est, mensæ allatæ ex Mauritania impositæ dentibus Libycis, id est, dentibus eburneis elephantorum, quibus abundat Libya. Lib. II. Epig. 43. 'Tu Libycos Indis suspendis dentibus orbes.' Τὸ *centum* forte refertur ad *orbes*.

6 *Et crepet in*] Aurea nempe bractea lecti, quibus accumbebant, ornabantur. Lib. VIII. Epig. 33.

7 *Crystalla*] Quæ apud Romanos summo erant in pretio.

8 *Et faciant nigras*] Quia Falernum est nigrum. Lib. V. Epig. 64.

9 *Ut Canusinatus*] Hoc est, ut servi ex Syria missi vestibus induti ex lana Canusina confectis, de qua lib. XIV. Epig. 127. et 129. *Assere sudet*] Id est, sub lecticæ ligno prominenti, cui servi humeros subjiciunt: Canusium vero Apulorum Dauniorum oppidum.

Æstuet ut nostro madidus conviva ministro,
  Quem permutatum nec Ganymede velim:
Ut lutulenta linat Tyrias mihi mula lacernas,
  Et Massyleum virga gubernet equum.
Est nihil ex istis: superos, ac sidera testor.
  Ergo quid? ut donem, pastor, et ædificem.

trum famulum, quem nec permutatum velim Ganymede: ut mula luto aspersa mihi inquinet purpureas lacernas, et virga regat equum Massyleum. Nihil opto ex his: testes adhibeo Deos et astra. Quid igitur? O pastor, ut donem et ædificem.

possit, et ex marginali glossa verisimile sit.—12 Alii pro *velim*, quod exhibent edd. vett. habent *velis;* alii, *velit.*—14 *Et Massyla meum* codex Pulmanni.

NOTÆ

13 *Tyrias mihi*] Ut mihi mula vecto vestes purpureæ inquinentur.

14 *Et Massyleum*] Massyli seu Numidæ virga, non frænis, regunt equos. Virgilius Æn. IV. Lucanus lib. IV. 'Et gens quæ nudo residens Massylia tergo Ora levi flectit frænorum nescia virga,' &c.

XXIV.

AD CARUM.

O CUI virgineo flavescere contigit auro,
  Dic ubi Palladium sit tibi, Care, decus?
Aspicis en domini fulgentes marmore vultus,
  Venit ad has ultro nostra corona comas.

O Care, cui contigit flavescere auro virgineo, dic ubi posueris ornamentum Palladis? Vides en faciem Domini splendentem marmore, nostra corona sponte accessit ad

NOTÆ

1 *O cui*] Quærit a Caro suo amico, ubinam posuerit auream coronam, qua donatus fuerat in ludis celebratis in honorem Minervæ, lib. IV. Epig. 51. unde aurum virgineum dicitur, quasi ab ipsa virgine Minerva donatum.

3 *Aspicis en*] Respondet Carus marmoreæ Domitiani statuæ se imposuisse suam coronam.

5 *Albanæ livere*] Subjungit Martialis: Querna corona quam solet ferre Imperator, lib. VIII. Epig. 82. poterit invidere huic olivæ Albanæ, hoc est, coronæ aureæ factæ in similitudinem foliorum olivæ, quam tu, o Care, in Albano monte, ubi celebrabantur Quinquatria, reportasti, et qua coronasti statuam Cæsaris: pia autem quercus dicitur, quod Jovi dicata sit.

Albanæ livere potest pia quercus olivæ,
Cinxerit invictum quod prior illa caput.

hos capillos. Pia quercus potest invidere Albanæ olivæ, quod illa potior circumdederit invictum caput.

6 *Cincerit invictum* Junt. an. 1512. Cetera, nulla est lectionis varietas in hoc Epigrammate.

XXV.

AD EUNDEM.

Quis Pallatinos imitatus imagine vultus
Phidiacum Latio marmore vicit ebur?
Hæc mundi facies; hæc sunt Jovis ora sereni:
Sic tonat ille Deus, cum sine nube tonat.
Non solam tribuit Pallas tibi, Care, coronam:
Effigiem domini, quam colis, illa dedit.

Quis Romano marmore superavit ebur Phidiacum imitatus simulacro vultus Palatinos: hæc est facies mundi, hæc sunt ora Jovis placidi: sic ille Deus tonat, cum tonat serenus. O Care, non tantum Minerva tibi concessit coronam, illa donavit quoque *imaginem domini, quam veneraris.*

6 Codex Pulmanni: *quam colit.* Lectionem nostram exhibent Ald. Junt. Colin. Gryph. Calderin. Plant. Junian. Lang. Delph. &c.

NOTÆ

1 *Pallatinos vultus*] Hoc est, quis statuarius Domitiani formam tam bene expressit, ut ipsum Phidiam cœlando ebore præstantem, de quo lib. VI. Epig. 13. superaverit.

3 *Hæc mundi*] Hoc est, illa imago marmore expressa nitet ut facies mundi, seu Sol, meo judicio.

4 *Cum sine nube tonat*] Hoc est, sine ira, quæ frontis serenitatem turbet.

5 *Non solam*] Minerva dedit coronam de qua Epig. præced. sed et hanc Domitiani statuam, cujus mirum artificium nulli potest nisi ipsi tribui.

XXVI.

IN AFRUM.

Dantem vina tuum quoties aspeximus Hyllum,
Lumine nos, Afer, turbidiore notas.

O *Afer, quoties intuiti sumus Hyllum tuum ministrantem vina, conjicis in nos*

1 *Hylum* in quibusdam vett. et sic codd. Juvenalis.—6 *Porrigat, et vultus*

Quod rogo, quod scelus est, mollem spectare ministrum?
Aspicimus solem, sidera, templa, Deos.
Avertam vultus, tanquam mihi pocula Gorgon
Porrigat, atque oculos oraque nostra tegam?
Trux erat Alcides: sed Hylam spectare licebat.
Ludere Mercurio cum Ganymede licet.
Si non vis teneros spectet conviva ministros:
Phineas invites, Afer, et Œdipodas.

torvos oculos. Quid quæso? Quod crimen est intueri tenerum famulum? intuemur Solem, astra, templa, numina: an *avertam faciem, quasi Medusa mihi ministret pocula, et velabo oculos atque os? Hercules erat atrox: at fas erat aspicere Hylam. Concessum est Mercurio jocari cum Ganymede. Si non vis,* ut *conviva intueatur molles famulos,* o *Afer, invites Phineas atque Œdipodas.*

oraque nostra tegat codex Pulmanni: *oraque nostra petat* Beverlandi Ms.

NOTÆ

5 *Avertam vultus*] Hoc per ironiam dicit Poëta. Vide lib. x. Epig. 98.

Gorgon] Hoc est, Medusa, quæ aspectu suo homines in lapides convertebat, cujus historia satis nota.

7 *Sed Hylam*] Herculis puerum de quo egimus lib. v. Epig. 48.

8 *Cum Ganymede*] Jovis puero.

10 *Phineas*] Accusativus est Græcus: Phineus duas uxores duxit, secundæ suasu susceptos ex priore liberos excæcavit, quam ob causam et ipse a Diis excæcatus est. Œdipi vero historia nota est ex Euripide in Phœnissis, qui cognitis suis sceleribus sibi ipse oculos effodit. Sensus est: O Afer, invites cæcos.

XXVII.

DE NERVA.

Audet facundo qui carmina mittere Nervæ,
Pallida donabit glaucia, Cosme, tibi.

Qui audet mittere versus diserto Nervæ, o *Cosme, tibi dedit pallia Glaucina.*

2 *Pallia donavit glaucina* in Ald. Junt. Colin. Gryph. Pulman. Calderin. Plant. Junian. Lang. et Delph. *Pallida donabit glaucia* in optt. codd. et sic

NOTÆ

1 *Nervæ*] Cujus versus jam laudavit lib. VIII. Epig. 70. et Plinius Junior lib. v. Epist. 3.

2 *Pallida* [*Pallia*] *glaucia*] Glauci coloris vestes, quæ viles habebantur, mittit Cosmo purpureas habenti. Nescio an hic sit Cosmus de quo lib. I. Epig. 88. et lib. IV. Epig. 53.

Pæstano violas, et cana ligustra colono,
  Hyblæis apibus Corsica mella dabit.
Sed tamen et parvæ nonnulla est gratia Musæ:
  Appetitur posito vilis oliva lupo.
Nec tibi sit mirum, modici quod conscia vatis
  Judicium metuat nostra Thalia tuum.
Ipse tuas etiam veritus Nero dicitur aures,
  Lascivum juvenis cum tibi lusit opus.

Donabit violas, atque alba ligustra colono Pæstano, et mella Corsica Hyblæis apibus. Sed nihilominus tenues versus placent aliquo modo: vilis oliva appetitur lupo apposito. Nec mireris quod nostra Thalia conscia Poëtæ mediocris timeat judicium tuum. Ipse quoque Nero fertur veritus tuas aures, cum juvenis tibi recitavit opus lascivum.

Gruter. Scriv. Farnab. et Schrevel. *Pallia donabit glaucina* in aliis.—6 *Et petitur*, vel *Ut petitur* conj. Ant. de Rooy. Codex Pulmanni: *posito jugis*; et sic ex Vat. et Puteaneo legit Heins. ad Claud. de Nupt. Honor. et Mar. 267. Nostram lectionem exhibent ed. antiq. Ferrar. an. 1471. Ald. Junt. Colin. Gryph. &c.—8 *Judicium metuat* testantur Palat. cum iisdem edd. vett. *Judicium metuit* codd. Thuan. et Pulmanni. *Judicium meruit* codex Vaticanus. —10 *Lascivus juvenis* codex Pulmanni.

NOTÆ

3 *Pæstano*] Ager Pæstanus omni florum genere abundavit. Lib. v. Epig. 37.

4 *Corsica mella*] Amari nempe saporis. De Hybla lib. vii. Epig. 88.

6 *Posito lupo*] Pisce delicato. *Vilis*] Alii *jugis*.

7 *Nec tibi*] Nervam alloquitur, cujus aurem censoriam timebat ipse Nero. Lib. viii. Epig 70.

XXVIII.

IN CHRESTUM.

Cum depilatos, Chreste, coleos portes,
Et vulturino mentulam parem collo,
Et prostitutis lævius caput culis,
Nec vivat ullus in tuo pilus crure,
Purgentque crebræ cana labra volsellæ;
Curios, Camillos, Quintios, Numas, Ancos,

5 *Purgentque sævæ* in cod. Pulmanni, cum edd. vett. Ferrar. Ald. Junt.

NOTÆ

1 *Chreste*] De quo jam lib. vii. Epig. 55.

3 *Prostitutis, &c.*] Cinædorum.

5 *Purgentque*] Lib. ii. Epig. 29. Alii, *pingantque*.

6 *Curios, &c.*] Et habes usque in ore veterum incultam gravitatem et continentiam. Sic lib. i. Epig. 25.

Et quicquid usquam legimus pilosorum
Loqueris, sonasque grandibus minax verbis;
Et cum theatris sæculoque rixaris.
Occurrit aliquis inter ista si draucus,
Jam pædagogo liberatus, et cujus
Refibulavit turgidum faber penem:
Nutu vocatum ducis, et pudet fari,
Catoniana, Chreste, quod facis lingua.

Calderin. &c. *Pingantque crebræ* in aliis.—7 *Et quicquid unquam legimus philosophorum* in codice Pulmanni. *Et quicquid usquam legimus pilosorum* Ald. Junt. Colin. Gryph. Calderin. Plant. Junian. Lang. &c.—9 *Et cum theatro* in iisdem. *Et cum theatris* codex Pulmanni.—10 In edd. vett. *ista draucus, et.* In codice Pulmanni: *ista si draucis;* unde ille nostram eruit lectionem.

NOTÆ

9 *Et cum theatris, &c.*] Et exclamas: O tempora! O mores! indignatus theatra et sæcula hæc quasi ludicra et lasciva nimis.

11 *Jam pædagogo, &c.*] Qui ex ephebis excesserit.

12 *Refibulavit turgidum*] Fibulam solvit et sustulit. Lib. VII. Epig. 82. *Faber penem*] Erat enim fibula ex ære, dicto lib. VII. Epig. 82.

13 *Pudet fari*] Jubet me pudor tacere quid agat lingua tua, qua te profiteris tertium moribus Catonem.

14 *Facis lingua*] Lib. II. Epig. 72.

XXIX.

EPITAPHIUM LATINI.

DULCE decus scenæ, ludorum fama, Latinus
Ille ego sum, plausus, deliciæque tuæ:
Qui spectatorem potui fecisse Catonem,
Solvere qui Curios Fabriciosque graves.
Sed nihil a nostro sumsit mea vita theatro,
Et sola tantum scenicus arte feror:

Ille ego sum Latinus, suave ornamentum scenæ, fama ludorum, plausus, et tua voluptas: qui potuissem allicere Catonem ad spectacula, et recreare Curios atque austeros Fabricios. At mores mei nihil acceperunt a theatro, et mimus dicor sola tan-

5 *Sed nihil a verso* in codice Vaticano; unde Beverlandus legi jussit: *Sed*

NOTÆ

1 *Latinus*] Temporibus Domitiani mimus celebris. Lib. I. Epig. 5.

3 *Fecisse Catonem*] Virum nempe omnium gravissimum. Lib. I. Epig. 3.

4 *Solvere qui*] Hoc est, risum excitare Curiis et Fabriciis viris gravissimis, de quibus Livius, et passim alii.

5 *Sed nihil*] Hoc est, gestu quidem lascivus fui, at moribus probus, sic Martialis de se ipso, lib. I. Epig. 5. 'Lasciva est nobis pagina, vita proba est.'

Nec poteram gratus domino sine moribus esse:
Interius mentes inspicit ille Deus.
Vos me laurigeri parasitum dicite Phœbi,
Roma sui famulum dum sciat esse Jovis.

tum arte : nec poteram placere domino sine moribus castis : *ille Deus penitius intuetur mentes. Vos vocate me parasitum laurigeri Phœbi, dum Roma teneat* me *esse servum sui Jovis.*

nihil a vestro. Nostram lectionem exhibent omnes edd. vett.—8 *Interius mentes suspicit* ed. antiq. Ferrar. an. 1471. Ald. Junt. Colin. Gryph. Calderin. Pulman. Plant. Junian. Lang. Delph. &c. *Interius mentes inspicit* Beverlandi Ms. cum edd. Grut. Scriv. Farnab. Schrevel. et recentt.

NOTÆ

6 *Et sola arte*] Moribus enim probus sum.

8 *Ille Deus*] Domitianus.

9 *Parasitum dicite Phœbi*] Turnebus lib. XXI. cap. 24. mimi et histriones dicti sunt parasiti Apollinis: aliquando parasitos Apollinis interpretatur Verrius mimos secundarum partium, quod ludis Apollinaribus in mimis fere essent parasiti illarum partium actores, &c.

10 *Roma sui*] Hoc est, dum sciat Roma me exercuisse artem scenicam propter Domitianum Deum, non autem propter alios.

XXX.

EPITAPHIUM PHILÆNIS.

SÆCULA Nestoreæ permensa, Philæni, senectæ,
Rapta es ad infernas tam cito Ditis aquas?
Euboicæ nondum numerabas longa Sibyllæ
Tempora major erat mensibus illa tribus.

O *Philæni, permensa sæcula senectutis Nestoreæ tam velociter rapta es ad undas Stygias Plutonis? Nondum numerabas longos annos Sibyllæ Euboicæ: illa major*

4 Scriverius conceptum hariolatur *messibus.*—7 Beverlandi Ms. *curiata ca-*

NOTÆ

1 *Nestoreæ permensa*] Hoc est, quæ attigisti annos Nestoris, qui nonaginta annos vixit, ut diximus alibi. De Philæni vero lib. VII. Epig. 67.

2 *Tam cito*] Hoc est, tam mature: per ironiam hoc dicit Poëta.

3 *Euboicæ Sibyllæ*] Hoc est, Cumanæ, de qua Virgilius Ecloga IV. quæ a Phœbo impetraverat, ut tot annos viveret, quot arenarum corpuscula manu capere posset. Ovidius Met. XIV.

4 *Major erat*] Fingit Poëta tribus tantum mensibus minus Sibylla vixisse hanc vetulam.

Heu quæ lingua silet! non illam mille catastæ
Vincebant, nec quæ turba Serapin amat:
Nec matutini cirrata caterva magistri,
Nec quæ Strymonio de grege ripa sonat.
Quæ nunc Thessalico Lunam deducere rhombo,
Quæ sciet hos illos vendere lena toros?
Sit tibi terra levis, mollique tegaris arena,
Ne tua non possint eruere ossa canes.

erat tribus mensibus. Heu quæ lingua tacet! mille catastæ non superabant illam, nec turba quæ diligit Serapin: nec caterva crispa matutini magistri, nec ripa quæ reboat clangoribus *gregis Strymonii. Quæ* saga *nunc sciet rhombo Thessalico deripere Lunam, quæ lena vendere hos* et *illos toros? Experiaris terram levem, et tegaris molli arena, ut canes valeant effodere tua ossa.*

terva.—9 In codice Vaticano: *deducet ab urbe.*

NOTÆ

5 *Lingua silet*] Loquacissimam fuisse ostendit. Alii *siles.*

Mille catastæ] De catasta lignea machina, lib. VI. Epig. 29. ubi servi natura sua loquacissimi venales exponebantur.

6 *Turba Serapin*] Deum Ægyptiorum, cujus solennia festa celebrabant Ægyptii magnis clamoribus. Strabo lib. XVII.

7 *Nec matutini*] Hoc est, nec pueri, qui summo mane magistrum adibant. Juv. Sat. VII. alloquens magistrum: 'Dummodo non pereat media quod noctis ab hora Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat, Qui docet obliquo lanam deducere ferro,' &c.

8 *Strymonio de grege*] Strymon fluvius est Thraciæ, ad quem multæ sunt grues. Virgilius Georg. I. 'Strymoniæque grues;' quæ gregatim vivere solent.

9 *Thessalico*] Thessalia olim veneficiis atque incantationibus fuit famosa. *Rhombus* turbo erat, quem in orbem agebant veneficæ. Theocritus in Pharmaceutria. Horatius Epod. 17. 'Canidia parce vocibus tandem sacris, Citumque retro solve, solve turbinem.' Et noster Poëta lib. XII. Epig. 57.

10 *Lena*] Amorum est conciliatrix.

11 *Sit tibi*] De hac bene precandi mortuis formula dictum lib. I. Epig. 89. quam in diram imprecationem vertit.

XXXI.

IN PIETATEM NIGRINÆ.

CAPPADOCUM sævis Antistius occidit oris
Rusticus: o tristi crimine terra nocens!

Antistius Rusticus interiit crudelibus regionibus Cappadocum: O tellus rea diri

De Antistio inscriptio est in Ald. Junt. Colin. &c. *De Antistio Rustico* in Plant. Junian. Pulman. Lang. aliis.

Retulit ossa sinu cari Nigrina mariti,
  Et questa est longas non satis esse vias:
Cumque daret sanctam tumulis, quibus invidet, urnam,
  Visa sibi est rapto bis viduata viro.

sceleris! Nigrina sinu reportavit ossa dilecti conjugis, et doluit iter non esse satis longum: et cum conderet sanctam urnam sepulcris, quibus invidet, sibi visa est bis orbata rapto conjuge.

NOTÆ

1 *Cappadocum*] Impiam Cappadocum terram dixit, lib. VI. Epig. 85.

4 *Et questa est*] Quamvis ex Cappadocia longum esset iter Romam, tamen quia illic mariti reliquias tumulo condere debebat Nigrina, cupiebat etiam longius esse, ne tam cito reliquias, quas sinu fovebat, deponeret.

5 *Quibus invidet*] Utpote qui condunt suos amores.

6 *Bis viduata*] Primo cum occidit maritus, et rursus cum ejus ossa condere coacta est.

XXXII.

DE VELII VOTO.

DUM comes Arctois hæreret Cæsaris armis
  Velius, hanc Marti pro duce vovit avem.
Luna quater binos non tota peregerat orbes,
  Debita poscebat jam sibi vota Deus.
Ipse suas anser properavit lætus ad aras,
  Et cecidit sanctis hostia parva focis.

Dum Vibius comitaretur arma Sarmatica Cæsaris, pro Imperatore vovit Marti hanc avem. Luna nondum absolverat octo orbes, jam Deus Mars petebat vota sibi debita. Ipse anser hilaris festinavit ad sua altaria, atque exigua victima cecidit

De Vebii voto in Ald. Junt. Colin. &c. *De Vibii voto* in aliis vett. *Ad Cæsarem de ansere* codex Pulmanni.—1 *Dum comes Archadis* Beverlandi Ms.—2 *Vebius hanc* in edd. vett. *Vibius hanc* in aliis. *Velius hanc* Beverlandi Ms.—9

NOTÆ

1 *Dum comes Arctois*] De expeditione Sarmatiæ, quæ est ad Septemtrionem, jam sæpius dictum. Vide lib. VII. Epig. 5. Vibii mentionem facit Suetonius in Domitiano cap. 3. Alii, *Vebius.*

2 *Vovit avem*] Anserem nempe Romani Imperii custodem. Lib. XIII. Epig. 47.

3 *Luna quater*] Hoc est, nondum elapsi erant octo menses, quibus Sarmaticum bellum est confectum.

5 *Ipse suas anser*] Cum autem renitens ibat ad aras, quibus immolanda erat victima, omen infaustum erat.

Octo vides patulo pendere numismata rostro
  Alitis? hæc extis condita nuper erant.
Quæ litat argento pro te, non sanguine, cæsa
  Victima, jam ferro non opus esse docet.

sanctis focis. An *cernis octo nummos pendere ex patenti rostro alitis? hi nuper erant conditi præcordiis. Immolata victima, quæ pro te litat argento, non sanguine, demonstrat jam non esse opus ferro.*

Edd. vett. *non sanguine cæsa*, codd. Bodl. Scriv. et Beverlandi Ms. *non sanguine Cæsar.*

NOTÆ

7 *Octo vides*] Ad Martis sane statuam posita fuit argentea anseris effigies, ex cujus rostro pendebant octo nummi, qui octo menses in peragendo bello Sarmatico insumtos significarent.

8 *Hæc extis*] Nempe anseris præcordiis condita erant numismata, dum bellum fieret.

9 *Quæ litat argento*] Intelligere videtur Poëta, temporibus Domitiani argenteam ætatem rediisse, cum dicat, jam non opus esse ferro. Forte intelligit, non sanguine, nec pugna, sed argento a barbaris redemtam fuisse pacem, ut patet ex Dionis fragmento, inquit Raderus, quod significare videbatur victima: at hic sensus Carminis intellectus Vibio sane et Martiali gravissimum damnum attulisset. Judicet lector.

XXXIII.

QUALEM VELIT AMICAM.

Hanc volo, quæ facilis, quæ palliolata vagatur:
  Hanc volo, quæ puero jam dedit ante meo:
Hanc volo, quam redimit totam denarius alter:
  Hanc volo, quæ pariter sufficit una tribus.

NOTÆ

1 *Quæ palliolata vagatur*] Nam *palliolum* et *pallium* veteres non tantum quo humeros tegerent, sed etiam quo capita velarent, appellarunt. Cinædi porro et molles capita semper pileolis aut palliolis tecta gerebant. Palliola quoque mulierum, et præcipue meretricum, quibus caput etiam tegebant. Sic Ovid. Art. Am. lib. I. 'Ægrum tu facito ut simules, nec turpe putaris, Palliolum nitidis imposuisse comis.' Ita enim vetustissimæ membranæ scriptum exhibent, cum vulgatæ omnes editiones habeant 'Pileolum,' &c. *Salmasius.* *Palliolata*] Non togata, non stolata, sed ancillari habitu vestita.

2 *Dedit ante meo*] Lib. II. Epig. 49.

3 *Totam denarius*] 'Omnibus modis largam,' ut lib. XII. Epig. 66. quæ 'Deglubit, fellat, molitur per utramque cavernam.' Auson. Epig. 70. Vide lib. II. Epig. 52. *Alter*] Duo denarii. Viliores istæ meretrices 'Diobolares' a Plauto eleganter appellantur.

Poscentem nummos, et grandia verba sonantem,
Possideat crassi mentula Burdigali.

6 'Gruterus notat Mss. omnes et olim cusos habere *Burdigalæ:* et eam scripturam esse revocandam. Sed in Ms. qui quondam Pircheimeri, postea Comitis Arondeliæ fuit, inveni, *Burdigalem.* Hoc igitur nomen meretricis est quam dicit *Poscentem nummos et grandia verba sonantem.* At præterea *Crassi* scribendum, id est, hominis divitis et opulenti, propter Licinium Crassum ditissimum Romanorum.' *Gronovius.*

NOTÆ

6 *Crassi Burdigali*] Divitis, fatui, insulsi, an simpliciter, *crassi.* Mss. omnes, *Bridegalæ.*

XXXIV.

AD FLACCUM.

Audieris in quo, Flacce, balneo plausum;
Morionis illic esse mentulam scito.

2 Alii legunt, *Mutonis,* i. e. mutoniati: alii, *Mathonis:* cod. Palat. *Maronis.* Nostram lectionem exhibent edd. vett.

NOTÆ

2 *Morionis, &c.*] Bene vasati.

XXXV.

DE TEMPLO GENTIS FLAVIÆ.

Jupiter Idæi risit mendacia busti,
Dum videt Augusti Flavia templa poli:

Jupiter irrisit mendacia monumenti Cretensis, dum aspicit Flavia templa poli

2 *Cum videt* Beverlandi Ms. Alii pro *poli* legunt *tholi;* de quo vide lib. I.

NOTÆ

1 *Idæi busti*] Mendaces enim Cretes finxerunt Jovem interiisse, cui condiderunt tumulum, quem vocat Poëta bustum Idæum, quod sane esset prope Idam Cretæ montem. Vide Callimachum in Hymno Jovis. Illum vero tumulum irridet Jupiter superbum intuitus templum, quod Domitianus in honorem suæ gentis exstruxerat, Epig. 2. supra.

2 *Templa poli*] Hoc est, templa altissima, Epig. 4. supra.

Atque inter mensas largo jam nectare fusus,
  Pocula cum Marti traderet ipse suo;
Respiciens Phœbum pariter Phœbique sororem,
  Cum quibus Alcides, et pius Arcas erat:
Cnossia vos, inquit, nobis monumenta dedistis:
  Cernite, quam plus sit, Cæsaris esse patrem.

Augusti: atque inter mensas multo jam hausto nectare dum ipse porrigeret pocula suo Marti; intuitus Apollinem, simul et sororem Apollinis, cum quibus erat Hercules, et pius Mercurius: Vos, ait, mihi exstruxistis tumulum Cnossium; aspicite, quam plus sit genuisse Domitianum.

Epig. 71.—7 Beverlandi Ms. *uberis monumenta dedistis.*

NOTÆ

3 *Nectare fusus*] Hoc est, madidus.

6 *Et pius Arcas*] Hoc est, Mercurius in urbe Cylleno vel Cyllene Arcadiæ monte natus, qui pius dicitur, quod Deorum sacra instituit. Horat. I. Od.10.

8 *Cernite quam plus*] Mihi nempe a vobis conditum monumentum Vespasiani tumulo multo inferius est, atque ita videtur optare Jupiter potius esse Domitiani, quam ceterorum Deorum pater.

XXXVI.

IN PHILOMUSUM.

ARTIBUS his semper cœnam, Philomuse, mereris;
  Plurima dum fingis, sed quasi vera refers.
Scis, quid in Arsacia Pacorus deliberet aula,
  Rhenanam numeras, Sarmaticamque manum.
Verba ducis Daci chartis mandata resignas;
  Victricem laurum, quam venit, ante vides.

O Philomuse, semper mereris cœnam his artibus, dum excogitas multa, et narras tanquam vera. Tenes quid consultet Pacorus in aula Arsacia, recenses copias Germanicas et Sarmaticas. Aperis verba ducis Daci commissa Cattis: vides victricem

2 Beverlandi Ms. *et quasi.*—5 *Daci Cattis mandata* in edd. vett. et sic legendum censet Gruterus. *Daci carthis mandata* codex Vaticanus. *Daci cartis*

NOTÆ

3 *Pacorus*] Parthorum rex: *Aula* vero *Arsacia* sic dicta est ab Arsace Parthorum rege.

5 *Verba ducis Daci*] Cujus arcana perinde tibi comperta esse garris, ac si illius literas Cattis scriptas resignavisses. Catti autem populi Germaniæ Visurgim, Daci vero Danubium incolebant. De his lib. II. Epig. 2.

6 *Victricem laurum*] Hoc est, victoriam futuram.

Scis, quoties Phario madeat Jove fusca Syene:
Scis, quota de Libyco littore puppis eat:
Cujus Iuleæ capiti nascantur olivæ;
Destinet æthereus cui sua serta pater.
Tolle tuas artes, hodie cœnabis apud me,
Hac lege, ut narres nil, Philomuse, novi.

laurum priusquam veniat. Novisti quoties nigra Syene perfundatur Ægyptia pluvia: novisti quot naves solvant ex littore Libyco: cujus capiti nascantur olivæ Juleæ; cui pater ætherius destinet suas coronas. Omitte tua artificia, hodie cœnabis apud me, ea conditione, o *Philomuse, ut nihil novi referas.*

mandata codex Thuan.—7 *Scis quoties parco mandat* Beverlandi Ms.

NOTÆ

7 *Phario Jove*] Jupiter sumitur pro media aëris regione, ex qua imbres emittuntur. *Fusca Syene*, a colore incolarum. De hac urbe lib. I. Epig. 87. Illic perraro pluit.

9 *Juleæ olivæ*] Hoc est, Scis nomina eorum qui in Quinquatribus victores coronandi sunt a Domitiano. *Iuleæ coronæ;* hoc est, Cæsareæ, ab Ascanio cognomine Iulo, Æneæ filio, a quo ortum se prædicabat Julius Cæsar.

10 *Ætherius pater*] Jupiter Capitolinus, cui et ludos instituit Domitianus. Suetonius in Domitiano cap. 4.

11 *Tolle tuas artes*] Nam hodie te invito ea lege, ut sileas.

XXXVII.

COLLOQUIUM GANYMEDIS ET JOVIS SUPER EARINO ET ALIIS DOMITIANI PUERIS.

VIDERAT Ausonium posito modo crine ministrum
Phryx puer, alterius gaudia nota Jovis:

Phryx puer aspexerat famulum Ausonium modo deposita coma, delicias notas

De Ganymede et Jove inscriptio est in edd. vett.—4 Codex Pulmanni legit

NOTÆ

1 *Ausonium ministrum*] Intellige Earinum de quo Epig. 17. et 18. supra. Ausonius dicitur, quod duci Ausonio seu Domitiano lib. VIII. Epig. 21. serviret.

2 *Phryx puer*] Ganymedes vidit Earinum tonsum, et petiit a Jove ut sibi pariter liceret deponere capillos. *Alterius gaudia*] Per appositionem vocat Earinum delicias Domitiani, quem jam appellavit Jovem, Epig. 29. supra. Vel refert ad ipsum Ganymedem delicias alterius Jovis, cui Domitianum præferre videtur.

3 *Suo ephebo*] Hoc est puberi Earino.

Quod tuus, ecce, suo Cæsar permisit ephebo,
 Tu permitte tuo, maxime rector, ait.
Jam mihi prima latet longis lanugo capillis:
 Jam tua me ridet Juno, vocatque virum.
Cui pater æthereus, puer o dulcissime, dixit:
 Non ego quod poscis, res negat ipsa tibi.
Cæsar habet noster similes tibi mille ministros,
 Tantaque sidereos vix capit aula mares.
At tibi si dederit vultus coma tonsa viriles,
 Quis mihi, qui nectar misceat, alter erit?

alterius Jovis: O supreme moderator, inquit, tu permitte tuo ephebo, quod ecce permisit tuus Cæsar suo. Jam prima mea lanugo tegitur longis comis: jam ludibrio sum tuæ Junoni, et appellat me virum. Cui reposuit pater æthereus: O suavissime minister, res ipsa recusat tibi quod petis, non ego recuso. Cæsari nostro sunt mille famuli similes tibi, et tam ampla ejus aula vix capit formosos mares. Sed si tonsis capillis indueris faciem virilem, quem habebo alterum qui ministret nectar?

ita: *Hoc mihi permittas conditor orbis, ait.*—8 *Non nego* legit Janus Rutgersius. *res vetat* Beverlandi Ms.

NOTÆ

8 *Res negat*] Hoc est, ipsa necessitas: Domitiano enim non desunt alii pueri, et quidem siderei seu formosissimi, et digni qui in cœlum evehantur: at vero ego, inquit Jupiter, alterum pincernam non inveniam, si tonsis capillis vir factus fueris.

XXXVIII.

IN GALLAM.

Cum sis ipsa domi, mediaque ornere Suburra,
 Fiant absentes et tibi, Galla, comæ;
Nec dentes aliter, quam Serica, nocte reponas,
 Et jaceas centum condita pyxidibus;

3 Pulmanni codex: *quam sera nocte.*—4 *Et lateas* in edd. vett. *Et jaceas*

NOTÆ

1 *Mediaque ornere Suburra*] Medicaminibus et fucis quæ petuntur emta ex media Suburra, vico Rom. celebri.

2 *Absentes et tibi, &c.*] Fictitiæ, accersitæ, caliendra.

3 *Nec dentes aliter, &c.*] Et ex osse vel ebore factitios dentes reponas noctu, ut vestes sericas reponere solent. *Quam Serica*] Sericæ vestes matronis placuere, et præcipue matronis e Veneris grege. Clare Seneca de Beneficiis cap. 9. ‘Video Sericas vestes, si vestes vocandæ sunt, in quibus nihil est, quo defendi aut cor-

Nec tecum facies tua dormiat; innuis illo,
  Quod tibi prolatum est mane, supercilio.
Et te nulla movet cani reverentia cunni,
  Quem potes inter avos jam numerare tuos.
Promittis sexcenta tamen: sed mentula surda est;
  Et, sit lusca licet, te tamen illa videt.

codex Pulmanni.—10 Gruterus ex codice Palat. *cæca* legit pro *lusca.* Vide lib. II. Epig. 33. *surda* Beverlandi Ms. et sic legit Scriverius.

NOTÆ

pus, aut denique pudor possit,' &c. Vestibus perlucidis usas fuisse Venereas, illas matronas, testatur etiam Lucianus in Amoribus.

4 *Et jaceas, &c.*] Et mundus tuus, fuci, medicamina, &c. recondantur innumeris pyxidibus. *Jaceas*] Antea legebatur, *lateas.*

5 *Nec tecum, &c.*] Ascititium faciei nitorem singulis noctibus reponas, crastino die novum sumtura.

6 *Quod tibi prolatum*] Prolatum, aut ex pyxidibus depromtum aut productum. Nam supercilia fuligine sibi producebant: jacturam enim superciliorum sic arte reparabant. *Heraldus.* Vide Juven. Sat. II. 93.

9 *Promittis, &c.*] Lib. VI. Epig. 23.

10 *Lusca licet, &c.*] Quid miri, si videat, quæ lusca est? Gruterus ex Palat. *cæca* legit: sed et alteri scripturæ sua venustas. Lib. II. Epig. 33. Scriverius, *surda.*

XXXIX.

AD AGATHINUM.

Summa licet velox, Agathine, pericula ludas;
  Non tamen efficies, ut tibi parma cadat.
Nolentem sequitur, tenuesque reversa per auras,
  Vel pede, vel tergo, clune, vel ungue sedet.

O Agathine, quamvis agilis contemnas summa pericula, nihilominus non efficies ut tuus clypeus decidat. Sequitur te invitum, et rediens per tenues auras, hæret

1 Cælius lib. VII. cap. 8. pro *ludas* legit *laudas:* Beverlandi Ms. *laudes.*—4 Gruterus ex Palat. legit: *crine, vel ungue sedet.*—6 *Et rapiant madidi* codex

NOTÆ

1 *Summa licet*] De pilariis et ventilatoribus Quintilianus lib. X. cap. 7. 'Quo constant miraculo illa in scenis pilariorum ac ventilatorum, ut ea quæ miserint ultro venire in manus credas, et qua jubent decurrere.' Ex eorum numero erat Agathinus, qui parmam seu parvum clypeum in altum jaciebat, recipiebatque sic, ut nunquam caderet.

Lubrica Corycio quamvis sint pulpita nimbo,
  Et rapiant celeres vela negata Noti;
Securos pueri neglecta perambulat artus,
  Et nocet artifici ventus et unda nihil.
Ut peccare velis, cum feceris omnia, falli
  Non potes: arte opus est, ut tibi parma cadat.

vel pedi vel tergo, cluni vel ungui. Licet theatra sint lubrica aspersionibus croceis, et vehementes venti auferant vela inconcessa; neglectus clypeus *pervadit membra tuta pueri* Agathini, *et ventus et aqua nihil obsunt artifici. Licet cupias errare, cum absolveris omnia, nequis falli: opus est arte ut tibi clypeus decidat.*

Pulmanni; sed in margine aliena manu adjectum erat, *celeres*, quod exhibent edd. vett. Alii legunt, *Et rapiant fortes.*—7 Alii legunt, *perambulat armos.*

NOTÆ

5 *Lubrica*] Pulpita hic significant theatra in quibus ludebant pilarii: lubrica autem fiebant aspersionibus e croco et vino dulci. Lib. Spect. Epig. 3.

6 *Et rapiant celeres*] Velis tegebatur theatrum, quæ ventis negari dicebantur, cum summa cura ligata tamen vehementioribus ventis abripiebantur: data vero ventis, quando negligenter illis permittebantur. Lib. xi. Epig. 22. Sensus est: Ventus vehemens nec aqua in theatro sparsa impediunt Agathinum, quominus missam in altum parmam excipiat. *Celeres*] Alii, *madidi.*

7 *Neglecta*] Parma scilicet, quam nec cogitans excipit.

10 *Arte opus est*] Hoc est: Alii ne errent, artem adhibent; Agathini autem tanta est industria ut arte indigeat, si errare velit.

XL.

DE NATALI CÆSONIÆ.

Prima Palatino lux est hæc orta Tonanti,
  Optasset Cybele qua peperisse Jovem.
Hac et sancta mei genita est Cæsonia Rufi:
  Plus debet matri nulla puella suæ.

Hic dies primus illuxit Palatino Tonanti, quo Cybele cupiisset genuisse Jovem. Hoc et casta Cæsonia mei Rufi nata est: nulla genitrix plus merita est de sua

3 *Hac et Santonici* in edd. vett. *sancta meo genita est Cæsonia Rufo* codex Pulmanni.—4 *Plus debet patri nulla puella suo* in eodem.

NOTÆ

1 *Prima Palatino*] Nono Kalendas Novembris natus est Domitianus, teste Suetonio in Domitiano, quem noster Poëta Palatinum tonantem dicit, et Jovem appellavit supra.

2 *Cybele*] Deorum mater.

3 *Hac et sancta mei*] Alii, *sancta meo.* Alii, *hac et Sanctonici:* Sancto-

Lætatur gemina votorum sorte maritus,
Contigit hunc illi quod bis amare diem.

puella. Maritus gaudet duplici sorte votorum : quod contigit illi bis amare hanc lucem.

NOTÆ

nes vero populi sunt Galliæ, hodie, *Saintonge.*

4 *Plus debet matri*] Quod nata sit hoc die.

6 *Bis amare diem*] Quod eo die uxor Cæsonia et Domitianus natus sit, quorum communem natalem celebrat.

XLI.

DE DIODORO ET VOTO PHILÆNIS UXORIS.

Tarpeias Diodorus ad coronas
Romam cum peteret Pharo relicta;
Vovit pro reditu viri Philænis,
Illam lingeret ut puella simplex,
Quam castæ quoque diligunt Sabinæ:
Dispersa rate tristibus procellis,
Mersus fluctibus, obrutusque ponto,
Ad votum Diodorus enatavit.
O tardus nimis et piger maritus!
Hoc a littore si puella votum
Fecisset mea, protinus redissem.

De voto Philenis inscriptio est in Ald. Junt. Colin. &c.—10 *Hoc in littore* in quibusdam vett. Cetera, nulla est varietas.

NOTÆ

1 *Tarpeias*] Vide lib. IV. Epig. 54.

2 *Pharo*] Pharos, hodie *Farion*, colonia et oppidum Ægypti, apud Alexandriam, in insula continenti pæne juncta, &c. *Ferrarius.*

10 *Si puella*] Ostendit puellam suam immunda femora habere, et indigere purgante lingua. *Domitius.*

XLII.

IN PONTICUM.

Pontice, quod nunquam futuis, sed pellice læva
Uteris, et Veneri servit amica manus,

NOTÆ

1 *Pellice læva*] Diogeniana uteris Venere, qui τὸν δ' Ὑμέναιον Ἤειδεν παλάμῃ, Λαΐδος οὐ χατέων. Agathias lib. VII. Anthologiæ. Quod idem refert Galenus lib. VI. περὶ τῶν πεπονθότων τόπων. Innuitque ipse Diogenes Luciani, ἐν Βίων Πράσει.

Hoc nihil esse putas? scelus est, mihi crede, sed ingens,
Quantum vix animo concipis ipse tuo.
Nempe semel futuit, generaret Horatius ut tres;
Mars semel, ut geminos Ilia casta daret.
Omnia perdiderat, si masturbatus uterque
Mandasset manibus gaudia fœda suis.
Ipsam crede tibi naturam dicere rerum:
Istud quod digitis, Pontice, perdis, homo est.

8 Alii legunt, *gaudia sæva.*

NOTÆ

5 *Nempe semel futuit, &c.*] Ex uno congressu geniti sunt trigemini illi Horatii, qui tres Curiatios singulari de re Rom. certamine commissos devicerunt: ex uno geniti Romulus et Remus, Romæ conditores.

7 *Masturbatus uterque*] Ut tu.

10 *Quod digitis, &c.*] Nimirum illi 'Fratres' dicebantur, qui nefario concubitu turpe perdendi hominis præstabant officium. *Rigaltius.*

XLIII.

AD APOLLINEM PRO STELLA SUO.

Campis dives, Apollo, sic marinis,
Sic semper senibus fruare cycnis;
Doctæ sic tibi serviant sorores;
Nec Delphis tua mentiatur ulli;

O Apollo, sic locuples possideas campos Myrinos, sic semper cycnos senes, sic eruditæ sorores tibi famulentur, nec tua Delphis ulli dicat mendacia, sic palatia

Ad Apollinem in edd. vett.—1 *Apollo sic Myrinis* codex Pulmanni; et sic Raderus. *Apollo Semurinis* legit Joseph. Scaliger. Vide Var. Notas. *Ab ille semurinis* Turnebus.

NOTÆ

1 *Campis dives*] Hoc est, sic semper colaris in campis Myrinis, et semper tibi canant cycni. Strabo lib. XIII. Εἶτα πολίχνιον Μυριναῖον, Γρύνιον, καὶ ἱερὸν Ἀπόλλωνος, καὶ μαντεῖον ἀρχαῖον, καὶ νεὼς πολυτελὴς λίθου λευκοῦ. *Oppidulum deinde Myrinæorum, Grynium, et fanum Apollinis, vetusque oraculum, et templum sumtuosum ex albo lapide.* Hæ nempe urbes sunt in Æolide Asiæ Minoris regione. Hoc Strabonis loco fretus hanc lectionem aliis pluribus anteposui. Turnebus vero lib. XXI. cap. 24. aliter legit.

2 *Senibus fruare cycnis*] Qui non sine causa Apollini dicati sunt, quod ab eo divinationem habere videantur: providentes enim quid in morte boni sit, cum cantu et voluptate moriuntur. Lib. XIII. Epig. 77. 'Dulcia defecta modulatur carmina lingua Cantator cycnus funeris ipse sui.'

3 *Sorores*] Novem Musas intellige.

4 *Nec Delphis tua*] Pythia sacerdos Apollinis.

Sic Pallatia te colant, amentque :
Bis senos cito me rogante fasces
Det Stellæ bonus annuatque Cæsar.
Felix tunc ego, debitorque voti
Casurum tibi rusticas ad aras
Ducam cornibus aureis juvencum.
Nata est hostia, Phœbe, quid moraris?

venerentur te et diligant : me orante bonus Cæsar deferat, atque annuat Stellæ consulatum. Tunc ego beatus et debitor voti ducam juvencum cornibus aureis immolandum tibi ad aras rusticas. O Phœbe, victima nata est, quid cunctaris?

NOTÆ

5 *Sic Pallatia*] Hoc est, Cæsares te venerentur.

6 *Me rogante*] Alii, *te rogante*.

7 *Det Stellæ*] De quo dictum lib. I. Epig. 8. duodecim fasces erant consulatus insignia, et sumuntur a Poëta pro ipso consulatu.

9 *Rusticas ad aras*] Hoc est, in meo prædio suburbano.

10 *Cornibus aureis*] Ad majorem pompam victimarum cornua inaurabantur. Juvenalis Sat. VI. 'Auratam Junoni cæde juvencam.' Et Virgil. Æn. IX. 'Et statuam ante aras aurata fronte juvencum.'

11 *Quid moraris*] A Domitiano impetrare consulatum meo Stellæ.

XLIV.

DE STATUA HERCULIS.*

Hic, qui dura sedens porrecto saxa leone
Mitigat exiguo magnus in ære Deus,
Quæque tulit, spectat resupino sidera vultu,
Cujus læva calet robore, dextra mero;

Hic magnus Deus in ære parvo, qui sedens mitigat duritiem saxorum substrata pelle *leonis, et resupino vultu aspicit astra quæ portavit, cujus sinistra gestat cla-*

De statua Herculis inscriptio est in edd. vett. *De Herculis sigillo apud Vindicem* legit Scriverius. *De Lysippo sculptore* codex Bodleianus.—5 *Non est*

NOTÆ

* *De statua Herculis*] Inscribunt alii, *De Herculis sigillo apud Vindicem.*

1 *Hic, qui dura*] Solebant antiqui Deorum simulacra mensæ adhibere. Papinius lib. IV. Sylvarum, in Sylva quæ inscribitur VINDICIS HERCULES EPITRAPEZIOS.

2 *Exiguo magnus*] Ænea quidem illa statua erat pedalis. Papinius loco citato: 'Parvusque videri, Sentirique ingens; et cum mirabilis intra Stet mensura pedem.'

3 *Quæque tulit*] Hoc est: Cœlum suspicit, quod olim cum Atlante humeris sustinuit.

4 *Calet robore*] Hoc est, clava facta ex robore, quod est quercus species durissima.

Non est fama recens, nec nostri gloria cœli:
  Nobile Lysippi munus opusque vides.
Hoc habuit numen Pellæi mensa tyranni,
  Qui cito perdomito victor in orbe jacet.
Hunc puer ad Libycas juraverat Hannibal aras:
  Jusserat hic Syllam ponere regna trucem.
Offensus variæ tumidis terroribus aulæ,
  Privatos gaudet nunc habitare Lares.
Utque fuit quondam placidi conviva Molorchi,
  Sic voluit docti Vindicis esse Deus.

ram, dextra poculum; non est fama recens, nec decus nostri cœli: cernis eximium donum, atque opus Lysippi. Pellæus tyrannus adhibuit hunc Deum suæ mensæ, qui victor jacet in orbe celeriter subacto. Puer Hannibal juraverat per *hunc ad altaria Africæ: ab hoc jussus est atrox Sylla deponere dictaturam: offensus fastosis timoribus multorum principum, nunc lætatur coli in privatis ædibus. Atque ut olim Deus convivatus est apud mitem Molorchum, sic optavit convivari apud eruditum Vindicem.*

forma recens in quibusdam vett. *non nostri gloria sæcli* legit Heraldus.—9 *Lybicas juratam* codex Farnabii.

NOTÆ

5 *Non est fama*] Jam diu celebris est hæc statua. Legunt alii, *Non est forma recens*, hoc est, opus est antiquum.

Nec nostri gloria] Cœlum cœlatorum et statuariorum instrumentum est. Sensus est: Nostris temporibus non fuit formata illa statua.

6 *Nobile Lysippi*] Alexandri Magni temporibus vixit Lysippus statuarius nobilissimus, qui hanc Herculis statuam effinxit, qua donavit Alexandrum.

7 *Pellæi mensa*] Hoc est, Alexandri regis, qui natus erat Pellæ in urbe Macedoniæ. Vox 'tyrannus' olim sumebatur in bonam partem.

8 *Qui cito perdomito*] Nempe intra duodecim annos Asiam fere totam subegit, et Babylone juvenis adhuc veneno sublatus est. Vide Q. Curtium.

9 *Hunc puer*] Aliter sentit Silius lib. I. 'Juro nostri per Numina Martis, Per manes, regina, tuos,' &c. Sed noster Poëta, ut opinor, vult tantum significare hanc Herculis statuam fuisse in potestate Hannibalis, ut canit Papinius loco citato.

10 *Jusserat hic Syllam*] Quem trucem vocat ob crudelitatem, quam in victos cives exercuit. Vide Sallustium, Appianum, et Velleium. Sylla ergo hunc etiam Herculem possedit, a quo, ut fingit Poëta, dictaturæ imperium deponere jussus est.

11 *Offensus variæ*] Cœpit nempe fastum et tyrannidem aversari, atque in privata Vindicis mensa coli maluit. Sic et Papinius loco citato: 'Hic igitur tibi læta quies, fortissime Divum Alcide; nec bella vides pugnasque feroces.'

13 *Conviva Molorchi*] Pastoris, de quo lib. IV. Epig. 64.

XLV.

DE EADEM STATUA.

Alciden modo Vindicis rogabam,
Esset cujus opus laborque felix.
Risit, (nam solet hoc,) levique nutu,
Græce numquid, ait, Poëta, nescis?
Inscripta est basis, indicatque nomen.
Λυσίππου lego, Phidiæ putavi.

Paulo ante quærebam ab Hercule Vindicis, a quo effictus et feliciter formatus fuisset. Risit: nam solet hoc: et levi nutu respondit, O Poëta, an ignoras linguam Græcam? basis inscripta est; atque ostendit nomen. Lysippi lego, credidi opus *Phidiæ.*

1 '*Alcides* mavult Lips. Nescio an legend. sit, *Alciden* (vel *Alcides*) *m. Vindicem r.* et sane lect. meam confirmat codex Petavii, ubi pro *Vindicem*, legitur male *Indicem.*' Herald.

NOTÆ

1 *Alciden modo Vindicis*] Alii, *Alcides, modo Vindicem rogabam.* Vindicem enim rogare videtur Poëta, cujus sit opus Hercules, quem domi colebat. Sed priorem lectionem probat Raderus his verbis: 'Interrogabam ego Alciden, a quo esset artifice factus. Risit, inquit, Deus, et, ut id de Deo credibile videretur, ait Herculem hoc solere, nam facies statuæ non erat torva, sed hilaris, et epulis apta.' Papinius lib. IV. Sylvarum: 'Non torva effigies, epulisque aliena remissis.' Et paulo infra: 'Sic mitis vultu, veluti de pectore gaudens Hortetur mentes.'

6 Λυσίππου] Lysippi egregii statuarii opus intellige.

Phidiæ] Qui statuarius ipso Lysippo nobilior fuit, et Jovem effinxit inter orbis miracula numeratum.

XLVI.

AD MARCELLINUM.

Miles Hyperboreos modo, Marcelline, Triones,
Et Getici tuleris sidera pigra poli:

O *Marcelline, brevi tolerabis Triones Hyperboreos, atque astra lenta cœli Getici.*

2 '*Tuleras* Palat. unde quis facile fecerit *toleras:* nisi *modo* signet *dummodo:* sed nihil muto.' *Grut.*—6 Alii *ipse.*

NOTÆ

1 *Hyperboreos Triones*] Describit Septemtrionem, ubi Marcellinus multa toleraturus erat incommoda. De Trionibus Stellis nempe dictum, lib.

Ecce Prometheæ rupes, et fabula montis,
  Quam prope sunt oculis nunc adeunda tuis.
Videris immensis cum conclamata querelis
  Saxa senis, dices, Durior ille fuit.
Et licet hoc addas: Potuit qui talia ferre,
  Humanum merito finxerat ille genus.

En fabulosus mons, et saxa Promethei, quam prope sunt lustranda nunc tuis oculis. Cum aspexeris saxa conclamata immensis lamentationibus senis, inquies, Ille fuit durior. Et poteris adjungere illud, Qui fuit par tolerandis his malis, *ille jure formaverat genus humanum.*

NOTÆ

VI. Epig. 58. et lib. VII. 80. De Marcellino lib. III. Epig. 6. et lib. VI. Epig. 25.

2 *Sidera pigra*] Hoc est, Ursas et Booten lente se moventes. Vide lib. VI. Epig. 58. De Getis egimus lib. VII. Epig. 1.

3 *Ecce Prometheæ rupes*] Caucasum montem interpretare, cujus vertici affixum fuisse Prometheum fabulantur Ovidius, Hesiodus, Æschylus.

5 *Conclamata*] Hoc est, contusa clamoribus Promethei, inquit Domitius. Malim interpretari saxa quæ summis clamoribus vocabat Prometheus, et quæ testabatur se nempe indigna pati a Jove.

6 *Durior ille fuit*] Qui tot et tantos cruciatus ferre potuerit.

8 *Humanum*] Nempe ab auctore tam duro hominum genus durum est.

XLVII.

IN GELLIUM.

GELLIUS ædificat semper: modo limina ponit,
  Nunc foribus claves aptat, emitque seras:
Nunc has, nunc illas mutat, reficitque fenestras.
  Dum tamen ædificet, quidlibet ille facit.
Oranti nummos ut dicere possit amico,
  Unum illud verbum Gellius, Ædifico.

Gellius semper ædificat, nunc ponit limina, nunc accommodat claves foribus, et mercatur seras: nunc mutat has fenestras, nunc illas, et resarcit. Dummodo ædificet, facit ille quidlibet: ut Gellius possit reponere amico roganti nummos unicum illud verbum, Ædifico.

1 *Selius* Beverlandi Ms.—3 Alii *reficit, mutatve.*—4 Pro *tamen* alii *tantum:* quod in textum recepit Barbou Par. 1754.

NOTÆ

4 *Quidlibet*] Sibi quidlibet facere videtur.

6 *Ædifico*] Atque hoc prætextu nihil amicis donat, quippe qui sua pecunia egeat ad ædificandum.

XLVIII.

IN PANNICUM.

Democritos, Zenonas, inexplicitosque Platonas,
Quicquid et hirsutis squalet imaginibus,
Sic quasi Pythagoræ loqueris successor, et hæres;
Præpendet mento nec tibi barba minor.
Sed, quod et hircosis serum est, et turpe pilosis,
In molli rigidum clune libenter habes.
Tu, qui sectarum causas et pondera nosti,
Dic mihi, percidi, Pannice, dogma facit?

Sic quasi successor et hæres Pythagoræ prædicas Democritos, Zenonas, atque intricatos Platonas, et quicquid squalet hispidis imaginibus; nec barba minus promissa pendet ex tuo mento. * *

4 In Mss. est: *Præpendet tamen:* vel *Propendetque minor:* unde Heinsius ad Claudiani Consulatum Manlii: *Propendet Samia.* Vide nostram ed. Claud. p. 1432. At Vossius ad Melæ I. 9. *Præpendet meta. Sane* Thuan. *Tamen* Vat. *Dependet sane* cod. Vat. vetustissimus.—5 *Quod* pro *quid* Beverlandi Ms.—6 Pro *molli, mobili rigidum* Id.—8 Pro *præcidi, percidi* Id. *Quid* et *præcidi* exhibent edd. Ald. Junt. Colin. Gryph. aliæ. *Præcidi* etiam Barb. Maittarii.

NOTÆ

1 *Democritos*] Sensus est: O Pannice, semper prædicas graviores philosophos, atque ut illorum barba, sic et tua promissa est, at molliter vivis, lib. I. Epig. 25. et Juvenalis Sat. II.

XLIX.

IN GALLICUM.

Hæredem cum me partis tibi, Gallice, quartæ
Per tua jurares sacra, caputque tuum;
Credidimus, (quis enim damnet sua vota libenter?)
Et spem muneribus fovimus usque datis:

O Gallice, cum per tua sacra et caput tuum jurares me tibi fore *hæredem ex quadrante, adhibuimus fidem; (quis enim libenti animo improbet sua vota?) et*

Ad Garricum Beverlandi Ms.—1 *Garrice* id.—6 Palat. *Ætolum.*—7 Alii

NOTÆ

1 *Partis quartæ*] Hoc est, quadrantis: tota vero hæreditas in duodecim uncias ut plurimum dividitur.

2 *Per tua sacra*] Hoc est, per Deos Penates quos domi colis.

3 *Damnet sua vota*] Libenti quippe animo credimus quod optamus.

Inter quæ rari Laurentem ponderis aprum
Misimus; Ætola de Calydone putes.
At tu continuo populumque, patresque vocasti:
Ructat adhuc aprum callida Roma meum.
Ipse ego (quis credat?) conviva nec ultimus hæsi:
Sed nec costa data est, caudave missa mihi.
De quadrante tuo quid sperem, Gallice? nulla
De nostro nobis uncia venit apro.

hactenus aluimus spem donis collatis: inter quæ misimus Laurentem aprum ponderis ingentis, credas de Calydone Ætola. At tu subito invitasti populum et patres, versuta Roma exhalat adhuc meum aprum. Ego ipse (quis credat?) nec infimus conviva accubui: sed nec costa mihi data est, aut cauda missa. O Gallice, quid expectem ex tuo quadrante! Nulla uncia nobis allata est de nostro apro.

fringuillarum.—8 *Ruptat* Beverlandi Ms. *Candida* Pulman. alii *pallida.*—11 Alii *qui sperem?*

NOTÆ

5 *Laurentem aprum*] Captum in Laurente saltu.

6 *Ætola de Calydone*] Calydon urbs Ætoliæ, ubi erat ingens aper quem interfecit Meleager lib. VII. Epig. 27. et lib. Spect. Epig. 17.

8 *Callida Roma*] Hoc est, callidi Romani, qui lautiores cœnas sectabantur.

9 *Nec ultimus hæsi*] Hoc est, nec fui vocatus, ut saltem sederem ultimo loco.

11 *Quid sperem*] Legunt alii, *qui sperem?* hoc est, quomodo.

12 *De nostro*] Sensus est: Si mihi nihil dedisti de meo, nihil daturus es de tuo.

L.

DE TOGA A PARTHENIO SIBI DONATA.

Hæc est illa meis multum cantata libellis,
Quam meus edidicit lector amatque togam.
Partheniana fuit, quondam memorabile vatis
Munus: in hac ibam conspiciendus eques;

Hæc est illa toga multum celebrata meis scriptis, quam novit meus lector et diligit. Partheniana fuit, olim nobile donum poëtæ Parthenii: hac indutus ambula-

De Partheniana toga inscribitur in Ald. Junt. Colin. et aliis.—2 *Quamque*

NOTÆ

1 *Multum cantata*] Vide lib. VIII. Epig. 28.

3 *Vatis*] Parthenii, de quo lib. v. Epig. 6. 'Musæ Parthenium rogate vestrum,' &c. et lib. XII. Epig. 11. 'Parthenio dic Musa tuo nostroque salutem; Nam quis ab Aonio largius amne bibit?'

4 *Conspiciendus eques*] Non quidem censu, sed munere principis. Lib. v. Epig. 13. lib. XII. Epig. 26.

Dum nova, dum nitida fulgebat splendida lana,
Dumque erat auctoris nomine digna sui:
Nunc anus, et tremulo vix accipienda tribuli,
Quam possis niveam dicere jure tuo.
Quid non longa dies, quid non consumitis anni?
Hæc toga jam non est Partheniana: mea est.

bam eques spectabilis: dum recens, dum micans splendebat lana fulgenti, et dum erat digna nomine sui auctoris: nunc vetus, et vix accipienda trementi tribuli, quam possis merito appellare niveam. O longa dies, o anni, quid non conteritis? Hæc toga jam non est Partheniana: mea est.

meus Palat.—5 *Splendebat fulgida* Pulman.—8 *Ducere* id.

NOTÆ

6 *Auctoris*] Parthenii.

7 *Tribuli*] Ex tribu civem Romanum significat tribulis, qui sumitur hic pro paupere plebeio, qui totus frigore horreat.

8 *Niveam*] Adeo tritam, ut fila alba appareant.

10 *Non Partheniana*] Hoc est, non amplius Parthenio auctore, sed me paupere digna est. Tacite novam togam a Parthenio petere videtur.

LI.

IN GAURUM.

INGENIUM mihi, Gaure, probas sic esse pusillum,
Carmina quod faciam, quæ brevitate placent.
Confiteor: sed tu bis denis grandia libris
Qui scribis Priami prælia, magnus homo es.
Nos facimus Bruti puerum, nos Lagona vivum:
Tu magnus luteum, Gaure, Giganta facis.

O Gaure, hoc modo probas me habere parum ingenii, quod condam versus, qui placent brevitate: fateor: at tu qui viginti libris narras magna certamina Priami, magnus es homo. Nos exprimimus vivum puerum Bruti, et Lagona: tu, o Gaure, magnus exprimis luteum giganta.

3 *Bissenis* Beverlandi Ms. 5 Alii *Langona.*—6 Pro *luteum* alii legunt *puerum.*

NOTÆ

4 *Magnus homo*] Nempe tibi videris: lib. II. Epig. 32. et lib. VII. Epig. 100.

5 *Bruti puerum*] De quo lib. XIV. Epig. 171. 'Gloria tam parvi non est obscura sigilli: Istius pueri Brutus amator erat.'

Nos Lagona] Puerum formosum de quo sic Plinius lib. XXXIV. 'Lyciscus Lagonem puerum subdolæ ac fucatæ vernilitatis fecit.' Sensus est: Ego facio carmina brevia quidem, at simi-

NOTÆ

lia formosis his pueris: tu vero, o Gaure, magnos libros componis similes gigantibus luteis, qui cito pereunt: magnus enim liber magnum malum. Vide Epigramma ultimum lib. I. Horatius lib. I. Sat. 10. 'Dumque Diffingit Rheni luteum caput,' &c. Ex quo loco Epigramma hoc desumtum existimat Heinsius in Horatium.

LII.

DE LUCANO ET TULLO.

QUOD semper Superos invito fratre rogasti,
  Hoc, Lucane, tibi contigit, ante mori.
Invidet ille tibi: Stygias nam Tullus ad undas
  Optabat, quamvis sit minor, ire prior.
Tu colis Elysios, nemorisque habitator amœni
  Esse tuo primum nunc sine fratre cupis.
Et si jam nitidis alternus venit ab astris;
  Pro Polluce mones Castora, ne redeat.

O Lucane, quod semper a Diis petiisti, nolente fratre, hoc impetrasti, interire prius. Ille invidet tibi: Tullus enim, licet sit junior, cupiebat prior petere undas Stygias. Tu habitas Elysios, et nunc primum gaudes esse incola voluptarii nemoris sine tuo fratre. Et si jam vice sua venit ab astris splendidis, mones Castora ne revertatur pro Polluce.

3 *Modo raptus*, pro *nam Tullus* Pulman. Cetera, nec membranæ, nec libri typis impressi, minimam varietatem produnt.

NOTÆ

2 *Lucane*] De his duobus fratribus dictum est lib. I. Epig. 37. ubi Poëta jam illos Castori et Polluci alternatim viventibus comparavit.

8 *Mones Castora*] Ut scilicet inter vivos maneat: jam enim Pollux exemplo tuo motus ad superos reverti non vult, sicut et tu optas, ut Tullus perpetua luce fruatur.

LIII.

AD QUINTUM OVIDIUM.

SI credis mihi, Quinte, (quod mereris)
Natales, Ovidi, tuos Apriles,

O Quinte Ovidi, si mihi adhibes fidem, diligo natalitias tuas Kalendas Apriles

Hoc epigramma in nonnullis inscribitur *Ad Quintum:* ut in Ald. Junt. Colin. Delph. &c.—1 *Ne moreris* Pulman.

NOTÆ

2 *Tuos Apriles*] De Quinto actum, lib. VII. Epig. 93.

Ut nostras amo Martias Kalendas.
Felix utraque lux, diesque nobis
Signandi melioribus lapillis!
Hic vitam tribuit, sed hic amicum.
Plus dant, Quinte, mihi tuæ Kalendæ.

(quod mereris) tanquam meus Martias. Utraque lux beata, et dies nobis notandi melioribus lapillis. Hic impertiit vitam, sed hic amicum: O Quinte, tuæ Kalendæ plus largiuntur mihi.

NOTÆ

5 *Signandi*] De hac formula diximus, lib. VIII. Epig. 45.

7 *Plus dant*] Etenim amicitia vitæ anteponenda est.

LIV.

AD EUNDEM.

NATALI tibi, Quinte, tuo dare parva volebam
  Munera: tu prohibes: imperiosus homo es.
Parendum est monitis: fiat quod uterque jubemus;
  Et quod utrumque juvat, tu mihi, Quinte, dato.

O Quinte, tuo natali volebam tibi donare exigua dona: tu vetas: es homo imperiosus. Obtemperandum est jussis tuis: fiat quod jubemus uterque: et tu, o Quinte, dona mihi quod placet utrique.

3 Pro *jubemus*, Thuan. *volenti*. Vat. et alii *volemus*.

NOTÆ

1 *Natali*] Quo nempe moris erat munera mittere. Vide lib. VIII. Epig. 64.

3 *Uterque jubemus*] Alii *volemus*.

4 *Et quod utrumque*] Nimirum in amicos libenter confers munera, quæ et ego libenter accipio. Sic festive mendicat Poëta.

LV.

AD COGNATUM.

SI mihi Picena turdus palleret oliva,
  Tenderet aut nostras sylva Sabina plagas;

Si haberem turdum saginatum oliva Picena, aut nostra retia tenderentur in

Scriver. *Ad eundem.*—3 *Levis traheretur*: ita Gruterus, rejecta lectione

NOTÆ

1 *Picena oliva*] Vide lib. I. Epig. 44.

2 *Tenderet*] Hoc est, aut si liceret venari in sylvis Sabinorum.

Aut crescente levis traheretur arundine præda,
Pinguis et implicitas virga teneret aves;
Cara daret solenne tibi cognatio munus,
Nec frater nobis, nec prior esset avus.
Nunc sturnos inopes, fringillarumque querelas
Audit, et arguto passere vernat ager.
Inde salutatus picæ respondet arator:
Hinc prope summa rapax milvus in astra volat.
Mittimus ergo tibi parvæ munuscula cortis,
Qualia si recipis, sæpe propinquus eris.

sylva Sabina, aut præda educeretur arundine crescente in *aquis, et viscata virga teneret volucres irretitas; cara cognatio daret tibi celebre donum, nec frater, nec avus mihi potior esset. Nunc, querimoniæ inopum sturnorum, et fringuillarum audiuntur in agro, et canorus passer renovat ver. Inde agricola salutatus respondit picæ: hinc milvus rapax volat fere ad summa usque sidera. Igitur mittimus ad te munuscula parvæ cortis, qualia si recipis, sæpe eris propinquus.*

vulg. *vadis.*—5 Pro *Cara* alii *Clara:* sed *Cara* rectius esse censet Pulman. *Solemnati* pro *solenne tibi* Beverlandi Ms. *Mihi* Pulman.—6 *Vobis* id.—10 *Hunc* id. *Ad astra* Thuan. Vat.

NOTÆ

3 *Aut crescente*] Alii interpretantur virgam recens abscissam, et flexibilem, qualia sunt arbuscula, at vero mihi videtur intelligenda esse virga, quæ crescat in locis palustribus. Legunt alii *aut crescente levis.*

5 *Cara daret*] 'Convivium etiam solenne majores instituerunt, idque charistia appellarunt, cui præter cognatos et affines nemo interponebatur: ut si quæ inter necessarios querela esset orta, apud sacra mensæ, et inter hilaritatem animorum, fautoribus concordiæ adhibitis tolleretur:' Valerius Maximus. De ejusmodi convivio loquitur Poëta. Alii legunt *clara:* sed melior prior lectio; illa enim festa dicebantur 'cara cognatorum.'

7 *Sturnos inopes*] Gallice *étourneaux:* inopes vocat, quod pauperibus conveniant. *Fringuillarum:* avium scilicet. Legunt alii, *fringillarum,* et *frigillarum,* quæ sic appellantur quod frigore cantent, ut ait Festus.

8 *Vernat ager*] Poëta notat tempus quo celebrabantur hæc charistia, vere nempe.

9 *Picæ respondet*] Picam salutatricem dixit, lib. VII. Epig. 87.

11 *Munuscula cortis*] Hoc est, aves domesticas. Lib. VII. Epig. 31. 'raucæ cortis aves.'

12 *Sæpe propinquus eris*] Hoc est, tibi tanquam propinquo ejusmodi munera mittam.

LVI.

AD FLACCUM.

Luce propinquorum, qua plurima mittitur ales,
Dum Stellæ turdos, dum tibi, Flacce, paro,
Succurrit nobis ingens onerosaque turba;
In qua se primum quisque meumque putat.
Demeruisse duos, votum est: offendere plures,
Vix tutum: multis mittere dona, grave est.
Qua possum sola veniam ratione merebor:
Nec Stellæ turdos, nec tibi, Flacce, dabo.

O Flacce, dum tibi, dum Stellæ præparo turdos die propinquorum, quo mittuntur multæ aves, turba ingens, et molesta se offert nobis, in qua quisque existimat se primum, et meum cognatum. *Opto bene mereri de duobus: vix tutum* est *lædere multos: molestum* vero *mittere munera pluribus. Merebor veniam sola ratione qua possum:* o *Flacce, nec tibi, nec Stellæ donabo turdos.*

Omnes membranæ et libb. sive typis impressi, sive excusi, in hoc epigrammate omnino consentiunt.

NOTÆ

1 *Luce propinquorum*] Vide præcedens Epigramma. De charistiis Ovidius lib. I. Fastorum: 'Proxima cognati dixere charistia cari, Et venit ad socios turba propinqua Deos.'

2 *Dum Stellæ*] Poëtæ de quo lib. I. Epig. 8. Flaccus vero poëta scripsit Argonautica, lib. I. Epig. 77.

8 *Nec Stellæ*] Ut nullus conqueratur: sic festive se excusat Poëta.

LVII.

DE SPENDOPHORO.

Spendophorus Libycas domini petit armiger urbes:
Quæ puero dones, tela, Cupido, para:
Illa quibus juvenes figis, mollesque puellas:
Sit tamen in tenera levis et hasta manu.
Loricam clypeumque tibi galeamque remitto:
Tutus ut invadat prælia, nudus eat.

Splendophorus armiger domini proficiscitur in urbes Africæ: o *Cupido, adorna tela quæ des puero: illa quibus lædis juvenes, et virgines teneras. Nihilominus habeat etiam teneram hastam in blanda manu. Ad te remitto thoraca, scutum, et*

1 *Domini*] Domitiani, ut interpretantur omnes interpretes.

6 *Nudus eat*] Forma eximia a vulneribus illum tuebitur.

Non jaculo, non ense fuit, læsusve sagitta,
Casside dum liber Parthenopæus erat
Quisquis ab hoc fuerit fixus, morietur amore.
O felix, si quem tam bona fata manent!
Dum puer es, redeas, dum vultus lubricus; et te
Non Libye faciat, sed tua Roma, virum.

cassidem: nudus eat, ut securus irruat in certamina. Parthenopæus non fuit vulneratus jaculo, nec gladio, aut sagitta, dum non erat munitus galea. Quisquis fuerit fixus ab hoc, peribit amore. O felix, si cui destinatur sors tam bona! revertaris, dum puer es, dum facies lubrica, nec Africa faciat te virum, sed tua Roma.

1 Alii *Splendophorus.*—7 Pro *ense* Beverlandi Ms. *hasta.*—8 *Cum l.* id.—11 Alii *dum vultu:* quod etiam in textum suum recepit Barbou Par. 1754.

NOTÆ

8 *Parthenopæus*] Formosissimus Meleagri atque Atalantæ filius fuit, quem ad bellum Thebanum profectum a vulnere defendit pulchritudo. Vide lib. VI. Epig. 77. Papinium lib. IV. Sylvarum. Euripides sic ait in Phœnissis: Ὅδ' ἐστὶ Παρθενοπαῖος, Ἀταλάντης γόνος.

11 *Vultus lubricus*] Horat. lib. I. Ode 19. 'Et vultus nimium lubricus aspici.' Lubricus vero dicitur metaphora ducta a via lubrica, in qua difficile est sine prolapsione insistere. Sic difficile est formosum vultum aspicere, quin amore labefactetur animus.

LVIII.

IN HEDYLUM.

Nil est tritius Hedyli lacernis,
Non ansæ veterum Corinthiorum,
Nec crus compede lubricum decenni,
Non ruptæ recutita colla mulæ,
Nec quæ Flaminiam secant salebræ,
Nec qui littoribus nitent lapilli,

Nihil est tritius lacernis Hedyli, non ansæ antiquorum Corinthiorum, nec crus attritum vinculis decem annorum, et recutita colla ruptæ mulæ, nec salebræ quæ secant Flaminiam, nec lapilli qui splendent in littoribus, nec ligo nitens vite Tusca,

In Edilum Ald. Junt. Colin.—9 Ant. de Rooy conjicit *Nec pigri rota lassa*

NOTÆ

1 *Nil est tritius*] Cinædi nempe quem acute carpit.

2 *Veterum Corinthiorum*] Vasa intellige facta ex veteri ære Corinthio.

3 *Nec crus*] Servorum nempe, Epig. 23. supra.

4 *Recutita colla*] Cute nempe, quæ labore et verberibus detracta fuerat, renovata.

5 *Salebræ*] Sunt loca inæqualia, et

Nec Tusca ligo vinea politus,
Nec pallens toga mortui tribulis,
Nec pigri rota quassa mulionis,
Nec rasum cavea latus bisontis,
Nec dens jam senior ferocis apri:
Res una est tamen, ipse non negabit,
Culus tritior Hedyli lacernis.

nec pallida toga tribulis defuncti, nec fracta toga inertis mulionis, nec latus bisontis rasum cavea, nec dens jam senior sævi apri. Nihilominus una res est, ipse non inficiabitur * *

mulionis. Lassa sc. circumactu quotidiano, atque adeo trita.

NOTÆ

aspera, saxis tritis, et levigatis, quæ quasi sine saltu præteriri non possunt. De via Flaminia lib. IV. Epig. 64.

7 *Nec Tusca*] Ligonem interpretare levigatum in fodiendis Etruriæ vineis, Epig. 23. supra.

8 *Nec pallens toga*] Qua amicti efferebantur mortui. Juvenalis Sat. III. 'Pars magna Italiæ est (si verum admittimus) in qua Nemo togam sumit nisi mortuus.' De tribuli dictum Epig. 50. supra.

10 *Nec rasum*] Nec latus bovis sylvestris attritum cavea ubi includitur, lib. I. Epig. 105.

LIX.

AD NYMPHAM SABINI.

Nympha sacri regina lacus, cui grata Sabinus,
 Et mansura pio munere templa dedit;
Sic montana tuos semper colat Umbria fontes,
 Nec tua Baianas Sarsina malit aquas;

O Nympha regina sacri lacus, cui Sabinus pio dono exstruxit ædes acceptas et duraturas; sic montana Umbria semper veneretur tuos fontes, nec tua Sarsina

Ad Nympham inscribitur in Ald. Junt. Colin. Gryph. aliis.—8 *Docet* pro

NOTÆ

1 *Nympha sacri*] Vide lib. VII. Epig. 97. Librum autem ad Nympham fontis Sabini idcirco mittit, ut, si displiceat ipsi Sabino, in aquas immergatur.

2 *Templa dedit*] Numina quippe fontibus inesse credebant Veteres, atque illa colebant. De his jam dictum.

3 *Sic montana*] Lib. VII. Epig. 97.

4 *Nec tua*] Hoc est, nec Baianas aquas tuis anteponant Sarsinates. *Sarsina* Umbriæ urbs.

Excipe solicitos placide, mea dona, libellos :
Tu fueris Musis Pegasis unda meis.
Nympharum templis quisquis sua carmina donat,
Quid fieri libris debeat, ipse monet.

magis optet aquas Baianas; leniter accipe anxios libros mea munera: tu fueris unda Pegasis meis Musis. Quisquis dat suos versus templis Nympharum, ipse monet quid sit agendum de libris.

monet Pulman.

NOTÆ

5 *Solicitos*] De judicio Sabini.

6 *Pegasis unda*] Hoc est : Te existimabo Hippocrenen fontem Musis sacrum, quem Pegasus ungula sua aperuit : unde et Musæ dictæ sunt Pegasides. Ovidius Met. IV. 'Fama novi fontis nostras pervenit ad aures, Dura Medusæi quem præpetis ungula rupit.'

8 *Quid fieri*] Nimirum in undas mergendos esse, si displicuerint.

LX.

IN MAMURRAM.

In septis Mamurra diu multumque vagatus,
Hic ubi Roma suas aurea vexat opes,
Inspexit molles pueros, oculisque comedit :
Non hos, quos primæ prostituere casæ ;
Sed quos arcanæ servant tabulata catastæ,
Et quos non populus, nec mea turba videt.
Inde satur, mensas, et opertos exuit orbes,
Expositumque alte pingue poposcit ebur :

Mamurra diu et multum vagatus in septis, hic ubi Roma aurea vexat suas opes, intuitus est teneros pueros, et pavit oculos: non ex his quos exposuere primæ tabernæ; sed quos custodiunt tabulata secretæ catastæ, et quos non spectat populus, nec mea turba. Deinde satiatus retexit mensas, atque orbes opertos, et petiit

NOTÆ

1 *In septis*] In campo nempe Martio erant septa, de quibus lib. II. Epig. 14.

2 *Vexat opes*] Dum nempe manibus attrectantur, ostentantur, atque illis pretium defertur. Vide lib. X. Epig. 80.

3 *Inspexit molles*] Quasi emturus. Juvenalis Sat. VII. 132. 'Perque forum juvenes longo premit assere Medos, Emturus pueros, argentum, Myrrhina, villas.'

5 *Sed quos*] Catasta machina erat lignea in qua servi exponebantur venales. Supra Epig. 30. et lib. VI. Epig. 29.

6 *Nec mea turba*] Hoc est, nec turba pauperum mihi similium.

Et testudineum mensus quater hexaclinon,
Ingemuit citro non satis esse suo.
Consuluit nares, an olerent æra Corinthon:
Culpavit statuas et, Polyclete, tuas.
Et turbata brevi questus crystallina vitro,
Myrrhina signavit, seposuitque decem.
Expendit veteres calathos, et si qua fuerunt
Pocula Mentorea nobilitata manu:
Et virides picto gemmas numeravit in auro,
Quicquid et a nivea grandius aure sonat.
Sardonychas veros mensa quæsivit in omni,
Et pretium magnis fecit iaspidibus.
Undecima lassus cum jam discederet hora,
Asse duos calices emit, et ipse tulit.

densum ebur sublime expositum, et quater emensus testudineum hexaclinon, ingemuit non sufficere mensæ *suæ citreæ. Consuluit nares, an æra olerent Corinthum: atque improbavit tuas statuas,* o *Polyclete: conquestus crystallina vitiata modico vitro, signavit decem myrrhina, et semovit. Examinavit antiquos calices, et si qua pocula fuerunt ornata manu Mentoris. Et numeravit virides gemmas in picto auro, et quicquid sonat in aure candida. Quæsivit in omni mensa veros sardonychas, et detulit pretium magnis iaspidibus. Cum defatigatus abiret hora undecima, asse mercatus est duos calices, atque ipse portavit.*

10 *Satur* Pulman.—13 Pro *brevi* id. *siti. Nitro* Vat. ita Salm. p. 204.—19 Pro *veros* Beverlandi Ms. *que viro.* Alii *mensas quæsivit in omnes:* ut in Junt. Colin. &c.

NOTÆ

8 *Poposcit*] Dentes nempe eburneos, quibus mensæ fulcirentur, lib. II. Epig. 43.

9 *Et testudineum hexaclinon*] Hoc est, lectum discubitorium sex hominibus capiendis aptum, et testudinis putaminibus ornatum. Juvenalis Sat. II. 95. 'Nemo inter curas et seria duxit habendum, Qualis in Oceani fluctu testudo nataret, Clarum Trojugenis factura ac nobile fulcrum.'

10 *Non satis esse*] Hoc est, non satis amplum esse, ut par esset citreæ suæ mensæ.

11 *An olerent*] An statuæ essent ex ære Corinthio: Polycleti meminit lib. VIII. Epig. 51.

14 *Myrrhina*] Vasa scilicet lib. III. Epig. 26.

15 *Calathos*] Vasa vinaria hoc loco intelligere videtur Poëta, lib. XIV. Epig. 107. Virgilius Eclog. V. 'Vina novum fundam calathis Arvisia nectar.'

17 *Et virides gemmas*] Smaragdos interpretare, lib. XIV. Epig. 109.

18 *Aure sonat*] Margaritæ nempe atque uniones pendebant ex auribus mulierum.

19 *Sardonychas veros*] Sunt enim et adulterini, lib. IV. Epig. 61.

21 *Undecima*] Hoc est, una hora ante noctem, lib. IV. Epig. 8.

22 *Et ipse tulit*] Quia tam pauper erat, ut nec servum haberet.

LXI.

SABINO MITTIT CORONAM ROSEAM.

SEU tu Pæstanis genita es, seu Tiburis arvis,
  Seu rubuit tellus Tuscula flore tuo,
Seu Prænestino te villica legit in horto,
  Seu modo Campani gloria ruris eras;
Pulchrior ut nostro videare corona Sabino,
  De Nomentano te putet esse meo.

Seu tu nata es in *agris Pæstanis, seu Tiburis, seu terra Tuscula rubuit tuo flore, seu villica te carpsit in horto Prænestino, seu paulo antea eras decus ruris Campani; ut formosior corona compareas nostro Sabino, existimet te* natam *esse* in *meo Nomentano.*

De corona rosea in edd. vett. Ald. Junt. Colin. Gryph. Delph. nulla alia varietas in libris invenitur.

NOTÆ

1 *Seu tu*] Recenset varia loca quæ rosis abundarent, de quibus sæpius dictum. Sabino autem gratiorem fore missam coronam sperat, si crediderit factam fuisse ex rosis natis in agro suo Nomentano, de quo lib. II. Epig. 38.

LXII.

DE PLATANO CÆSARIS.

IN Tartessiacis domus est notissima terris,
  Qua dives placidum Corduba Bætin amat;
Vellera nativo pallent ubi flava metallo,
  Et linit Hesperium bractea viva pecus:
Ædibus in mediis totas amplexa Penates
  Stat platanus densis Cæsariana comis;

Domus est in terra Bætica, ubi locuples Corduba amat tranquillum Bætin; ubi flava vellera pallent naturali metallo, et viva lamina inaurat Hispanas oves: in mediis ædibus stat platanus Cæsariana, densis ramis complexa totam domum; quam

Hoc epigramma in nonnullis inscribitur *De platano Cordubensi.*—2 *Placitum*

NOTÆ

1 *In Tartessiacis*] Idem est Tartessus ac Bætis Hispaniæ fluvius, lib. VIII. Epig. 28.

2 *Corduba*] Urbs Hispaniæ nota ad Bætin.

3 *Vellera*] Ubi nempe aureum vellus habent oves: lib. XII. Epig. 99. 'Bætis olivifera crinem redimite corona, Aurea qui nitidis vellera tingis aquis.' et Juvenalis Sat. XII. 42. 'Atque alias, quarum generosi graminis ipsum Infecit natura pecus, sed et egregius fons Viribus occultis, et Bæticus adjuvat aër.'

Hospitis invicti posuit quam dextera felix,
  Cœpit et ex illa crescere virga manu.
Auctorem, dominumque nemus sentire videtur:
  Sic viret, et ramis sidera celsa petit.
Sæpe sub hac madidi luserunt arbore Fauni,
  Terruit et tacitam fistula sera domum:
Dumque fugit solos nocturnum Pana per agros,
  Sæpe sub hac latuit rustica fronde Dryas.
Atque oluere lares commissatore Lyæo,
  Crevit et effuso lætior umbra mero:
Hesternisque rubens dejecta est herba coronis,
  Atque suas potuit dicere nemo rosas.
O dilecta Deis, o magni Cæsaris arbor,
  Ne metuas ferrum, sacrilegosque focos.
Perpetuos sperare licet tibi frondis honores:
  Non Pompeianæ te posuere manus.

sevit victrix dextra invicti hospitis, et virga cœpit crescere ex illa manu. Nemus videtur sentire auctorem, et dominum: sic viret, et ramis fertur in alta astra. Sæpe Fauni ebrii luserunt sub hac arbore, et fistula sera incussit terrorem quietis ædibus; et dum agrestis Dryas fugit nocturnum Pana per arva deserta, sæpe delituit sub hac fronde. Atque ædes oluerunt comissatore Baccho, atque amœnior umbra crevit vino effuso: et herba rubra decerpta est ad hesternas coronas, nec ullus potuit appellare suas rosas. O cara Numinibus, o arbor magni Cæsaris, ne timeas ferrum, et sacrilegos focos: fas est tibi sperare perpetuum decus ramorum: manus Pompeii non severunt te.

Pulman.—9 Pro *nemus* id. *suum*.—12 'Vulgo sequenti versui hoc pentametron, et quod illic legitur, huic subjicitur. Id contra mentem Martialis factum ex Ms. Palat. docuit Gruterus. Cui adversatur Scriverius invitis Musis et Gratiis: ut ostendit Gronovius et auctoritate codicis Arondelliani, et certa ratione lib. I. Observationum.' *Screvel.*—16 *Effuso latior* Scriverius, Barbou. Vulg. *lætior. Delecta* etiam vulg. *Detecta* Grut.

NOTÆ

9 *Dominumque nemus*] Alii *dominumque suum*. Placet prior lectio; nam platanum nemus appellat propter ejus magnitudinem.

11 *Fauni*] Numina agrestia.

12 *Fistula sera*] Syrinx Pana fugiens in arundinem conversa fuit, ex qua facta est fistula qua utebatur Pan.

Terruit, &c.] Hoc pentametron mutatum et sequentis pentametri loco positum invenitur: sed minus bene, ut Grutero videtur.

14 *Dryas*] Sylvarum nympha.

15 *Commissator*] Is est qui intempestivis conviviis indulget. Vide lib. IV. Epig. 5.

16 *Crevit et effuso*] Platanos vino irrigare solebant veteres, ut melius crescerent. Macrobius Saturn. l. III. c. 13. Vide et lib. I. Anthol. *εἰς οἶνον*.

18 *Atque suas*] Quia sponte natæ erant.

20 *Ne metuas*] Cum sis dictatori

Cæsari sacra.

21 *Perpetuos frondis*] Hoc est, perpetuam viriditatem.

22 *Non Pompeianæ*] Victæ, scilicet, atque infausti ominis manus.

LXIII.

DE PHILÆNI.*

TINCTIS murice vestibus quod omni
Et nocte utitur, et die Philænis,
Non est ambitiosa, nec superba:
Delectatur odore, non colore.

Quod Philænis omni die ac nocte utitur vestibus tinctis murice, non est ambitiosa, nec arrogans: capitur odore, non colore.

Alii *De Philænide. De Phileni* Junt. Colin. Cetera, haud invenio ullam varietatem.

NOTÆ

* *De Philæni*] Alii *De Philænide*, de qua lib. VII. Epig. 67. Hæc mulier purpureis utebatur vestibus, ut vehementi odore impuri sui oris fœtorem obrueret.

LXIV.

IN PHŒBUM.

AD cœnam invitant omnes te, Phœbe, cinædi:
Mentula quem pascit, non puto purus homo est.

In hoc etiam epigrammate omnes libri et codices consentiunt.

NOTÆ

1 *Phœbe*] Ludit forte in nomine; φοῖβος enim 'purum' sonat, quasi dicat, nomine purus, re impurus.

LXV.

DE STATUA CÆSARIS DOMITIANI.

HERCULIS in magni vultus descendere Cæsar
Dignatus Latiæ dat nova templa viæ,

Cæsar dignatus referre imaginem magni Herculis extruit nova templa in via

NOTÆ

2 *Dignatus*] Quasi Hercules Domitiano inferior esset.

Latiæ viæ] Videtur Poëta intelligere viam Appiam, quam templo decoravit Domitianus, in quo sub Herculis imagine coli volebat. Vide Epig. 102. infra.

Qua Triviæ nemorosa petit dum regna viator,
  Octavum domina marmor ab urbe legit.
Ante colebatur votis, et sanguine largo:
  Majorem Alciden nunc minor ipse colit.
Hunc magnas rogat alter opes, rogat alter honores:
  Illi securus vota minora facit.

Latia, qua viator legit octavum lapidem ab urbe domina, dum adit nemorosa regna Dianæ. Precibus, et largo sanguine antea venerabamini majorem Herculem Domitianum, *nunc minor ipse veneratur* illum. *Alter petit ab hoc* majori *divitias, alter petit dignitates; tuto nuncupat vota minora illi* minori.

De statua Domitiani in edd. vett.—4 *Decimum* pro *dominam* Vat.—5 Hos quatuor vss. alii a superioribus segregant et inscribunt *De eadem statua. Colebatis* in Ald. Junt. Colin. Par. 1617. Delph.—6 Alii *iste.*

NOTÆ

3 *Qua Triviæ*] Hoc est, Dianæ, lib. Spect. Epig. 1.

Nemorosa regna] Templum intellige, cui lucus Dianæ Aricinæ sacer adjacebat. Ovidius III. Fastorum describit locum, et lucum.

Viator] Pedes scil. equiti enim nemus illud adire non licebat. Ovidius loco citato: 'Unde nemus nullis illud aditur equis.'

4 *Octavum marmor*] Hoc est, octavum ab urbe milliarium. Sic dominam Romam dixit, lib. I. Epig. 4.

6 *Majorem Alciden*] Alii hos quatuor versus conjungunt cum superiori Epigrammate. Domitianum intellige, quem precibus et victimis colebant Romani: eum rursus anteponit Herculi, Epig. 102. infra.

7 *Hunc*] Domitianum nempe.

8 *Illi securus*] Quia Hercules non ægre feret a se minori Deo peti minora, quam a Domitiano Deo majori.

LXVI.

AD HERCULEM, DE EADEM STATUA.

Alcide, Latio nunc agnoscende Tonanti,
  Postquam pulchra Dei Cæsaris ora geris,
Si tibi tunc isti vultus habitusque fuissent,
  Cesserunt manibus cum fera monstra tuis;

O Hercules nunc agnoscende a Jove Capitolino, postquam induisti formosum vultum Domitiani Dei, si tunc habuisses hoc ornamentum, et hanc *speciem, cum*

De eadem, ad Herculem Barbou Par. 1754.—7 Censet Gronovius Martialem

NOTÆ

1 *Agnoscende*] Hoc est, digne qui agnoscaris a Jove tuo patre.

Argolico famulum non te servire tyranno
  Vidissent gentes, sævaque regna pati:
Sed tu jussisses Eurysthea; nec tibi fallax
  Portasset Nessi perfida dona Lichas.
Œtæi sine lege rogi securus adisses
  Astra patris summi, quæ tibi pœna dedit:
Lydia nec dominæ traxisses pensa superbæ:
  Nec Styga vidisses, Tartareumque canem.
Nunc tibi Juno favet, nunc te tua diligit Hebe:
  Nunc te si videat nympha, remittet Hylan.

sæva monstra domita sunt tuis manibus, nationes non spectassent te servum obtemperare tyranno Argolico, et ferre acerbum imperium. At tu imperasses Eurystheo, nec fraudulentus Lichas tulisset ad te perfidiosa munera Nessi. Immunis lege Œtæi rogi tutus petiisses sidera summi genitoris, quæ consecutus es supplicio. Nec deduxisses Lydia pensa dominæ arrogantis, nec spectasses Styga, nec canem inferorum. Nunc Juno tibi propitia est, nunc amaris a tua Hebe: si Nympha nunc aspiciat te, remittet Hylan.

potius scripsisse: *Sed tu jussisses Eurystheo:* contractis duabus syllabis, ut solent poëtæ. Ant. de Rooy conjicit evenisse a manu Martialis *Sed tu risisses Eurysthea;* h. e. 'Sprevisses,' 'non curasses.' *Eurystei* exhibent Ald. Junt. Colin.

NOTÆ

5 *Argolico tyranno*] Eurystheo, regi Argolico, qui ope Junonis prior Hercule natus erat: quamobrem jus habuit in Herculem, ipsique imperavit, ut atrocissima subiret pericula. Hæc historia satis nota.

8 *Fallax Lichas*] Servus nempe Dejaniræ nomine vestem Nessi centauri Herculi portavit, quam vocat perfidum munus, quia veneno imbutam muneris loco illam Dejaniræ reliquerat Centaurus, qua indutus Hercules furore correptus in flammas se immisit. Vide Ovidium in Dejanira, et Senecam in Hercule Furente.

9 *Œtæi sine lege*] Hoc est, non combustus in rogo exstructo in Œta monte cœlum adiisses, sed a morte immunis inter Deos relatus fuisses.

11 *Lydia nec dominæ*] Omphalen reginam Lydiæ intellige, quæ Herculem amore perditum ad fila deducenda compulit.

12 *Nec Styga vidisses*] Hoc est, nec ab Omphale jussus, ut videtur Martialis intelligere, aut potius ab Eurystheo, ut aliis placet, descendisses ad Inferos.

13 *Hebe*] Junonis filia sine patre, Dea juventutis, quæ uxor data est Herculi in cœlum relato.

14 *Nunc te*] Referentem Domitiani effigiem videat Nympha, quæ tibi Hylan rapuit, illum reddet, lib. v. Epig. 48.

LXVII.

AD FABULLUM.

Uxor cum tibi sit formosa, pudica, puella,
  Quo tibi natorum jura, Fabulle, trium?
Quod petis a nostro supplex Dominoque Deoque,
  Tu dabis ipse tibi, si potes arrigere.

O Fabulle, cum habeas pulchram conjugem, castam, juvenem, quid tibi proderunt *jura trium liberorum? quod supplex rogas nostrum dominum, et Deum, tu ipse a te ipso impetrabis.* * *

2 Alii *Quid tibi*, ut in Ald. Colin. Gryph. Delph. &c.

NOTÆ

2 *Quo*] Hoc est, quorsum tibi opus est jure trium liberorum? de quo lib. II. Epig. 91. et lib. VIII. Epig. 31. cujus argumentum fere idem est.

3 *A nostro*] Sic Domitianum appellavit dominum, lib. V. Epig. 8.

LXVIII.

IN ÆSCHYLUM.

Lascivam tota possedi nocte puellam,
  Cujus nequitias vincere nemo potest.
Fessus mille modis, illud puerile poposci:
  Ante preces totas, primaque verba dedit.
Improbius quiddam ridensque rubensque rogavi:
  Pollicita est nulla luxuriosa mora.
Sed mihi pura fuit; tibi non erit, Æschyle: si vis,
  Accipe et hoc munus conditione mala.

Hujus Epigrammatis lectionem non variant membranæ aut libri typographici.

NOTÆ

3 *Illud puerile poposci*] Δύσφημον ἐκεῖνο, ὅττι πάσχουσιν οἱ παῖδες. Sic sæpe hoc pronomen ponitur relato subintellecto. Catullus: 'Et quærendum unde unde foret nervosius illud.' Sic 'res illas' dixit Arnobius τὸ ἀνδρεῖον. Dicebant aliquando 'Multa illa,' id est, lascivas illas et obscœnas voluptates. Catullus: 'Ubi illa multa tam jocosa fiebant.' Græci ταῦτα vel ἐκεῖνα eodem modo. *Heraldus.*

5 *Improbius, &c.*] Ore morigerari.

7 *Sed mihi, &c.*] Nec tamen feci, pretio deterritus, seu rei turpitudine.

8 *Conditione mala*] Magno pretio, caro emtum.

LXIX.

IN MAGISTRUM LUDI.

QUID tibi nobiscum est, ludi scelerate magister,
Invisum pueris virginibusque caput?
Nondum cristati rupere silentia galli:
Murmure jam sævo verberibusque tonas.
Tam grave percussis incudibus æra resultant,
Causidicum medio cum faber aptat equo.
Mitior in magno clamor furit amphitheatro,
Vincenti parmæ cum sua turba favet.
Vicini somnum non tota nocte rogamus:
Nam vigilare leve est, pervigilare grave.
Discipulos dimitte tuos: vis, garrule, quantum
Accipis ut clames, accipere ut taceas?

O ludimagister improbe, caput odiosum pueris et virginibus, quid tibi rei *est nobiscum? nondum galli cristati rupere silentia: jam tonas acerbo clamore et verberibus. Tam graviter percrepant æra percussis incudibus, cum faber collocat causidicum in medio equo. Clamor lenior sævit in magno amphitheatro, cum sua turba applaudit parmæ superanti.* Nos *vicini non petimus somnum integra nocte: nam facile est vigilare, molestum* vero *pervigilare. Dimitte tuos discipulos,* o *loquax, placet*ne *accipere tantum ut sileas, quantum accipis ut vocifereris.*

In hoc etiam Epigrammate nulla est varietas si modo excipias quod Beverlandi Ms. pro *Vicini* habet *Vicino*, et pro *quantum, tantum.*

NOTÆ

2 *Virginibusque*] Verbera timentibus. Vide lib. x. Epig. 62.

3 *Nondum cristati*] Hoc est, nondum galli cecinere.

6 *Causidicum medio*] Hoc est, cum causidico statua equestris fabricatur. Juvenalis Sat. VII. 'Æmilio dabitur quantum petit,' &c. Quod nempe suis in vestibulis statuam equestrem haberet, quæ tunc temporis multos clientes conciliabat causidico.

8 *Vincenti parmæ*] Nomen proprium putat Domitius; alii sic interpretantur, cum nempe turba gladiatorum parma pugnanti, et victori ex sua factione gladiatori applaudit. Videat lector.

10 *Pervigilare*] Hoc est, tota nocte vigilare gravissimum est.

LXX.

IN POLYCARMUM.

Cum futuis, Polycarme, soles in fine cacare.
Cum pædicaris, quid, Polycarme, facis?

Omnes libri typographici et excusi similem lectionem hujus epigrammatis produnt.

LXXI.

IN CÆCILIANUM.

Dixerat, O mores! O tempora! Tullius olim,
Sacrilegum strueret cum Catilina nefas:
Cum gener atque socer diris concurreret armis,
Mœstaque civili cæde maderet humus.
Cur nunc, O mores! cur nunc, O tempora! dicis?
Quod tibi non placeat, Cæciliane, quid est?
Nulla ducum feritas, nulla est insania ferri:
Pace frui certa, lætitiaque licet.
Non nostri faciunt, tua quod tibi tempora sordent:
Sed faciunt mores, Cæciliane, tui.

Olim Cicero dixerat, O mores, o tempora, cum Catilina moliretur scelus sacrilegum, cum gener et socer confligerent armis infestis, et sordidata terra maderet sanguine civium. O Cæciliane, quare dicis nunc, O mores! o tempora? Quid est quod non arrideat tibi? Nulla sævitia est ducum, nullus furor armorum: fas est frui pace certa, et lætitia. O Cæciliane, non mores nostri, sed tui sunt in causa, cur fastidias tua tempora.

In Mæcilianum Palat. quod recepit Barbou Par. 1754.

NOTÆ

1 *Dixerat, O mores*] Cum in patriam arma civilia moverentur. Nota est Catilinæ conjuratio ex Sallustio et aliis.

3 *Cum gener atque socer*] Cæsar nempe et Pompeius qui Juliam Cæsaris filiam uxorem duxerat: quorum historia passim obvia.

10 *Tui mores*] Perditi scilicet: sic astute blanditur Domitiano, cujus tempora laudat vituperata ab improbo Cæciliano.

LXXII.

DE LEONE ET ARIETE.

MASSYLI leo fama jugi, pecorisque maritus
 Lanigeri, mirum, qua coiere fide.
Ipse licet videas, cavea stabulantur in una,
 Et pariter socias carpit uterque dapes.
Nec fœtu nemorum gaudent, nec mitibus herbis:
 Concordem satiat sed rudis agna famem.
Quid meruit terror Nemees, quid proditor Helles,
 Ut niteant celsi lucida signa poli?
Sidera si possent pecudesque feræque mereri,
 Hic aries astris, hic leo dignus erat.

Leo decus montium Massyliæ, et vir pecoris lanigeri, mirum, qua fide consenserunt. Ipse potes spectare, stabulantur in una cavea, et simul uterque vescitur communi cibo. Nec lætantur fœtu sylvarum, nec mitibus herbis: at rudis agna saturat feram concordem. Quid meruit terror Nemees, quid portitor Helles, ut lucida signa alti cœli splendeant? Si pecudes et feræ possent mereri astra, hic aries atque *hic leo digni erant sideribus.*

2 *Posuere* in edd. vett.—6 *Sociat* Pulmannus. *Feram* Ald. Junt. Colin. Gryph. Langii, Par. 1617. Delph. *Famem* Scriverius, Barbou Par. 1754.—7 Alii *portitor Helles.*

NOTÆ

1 *Massyli*] Libyæ pars est Massylia, in qua sunt leones ingentis magnitudinis: lib. VIII. Epig. 55.

Pecorisque maritus] Aries nempe. Sic Virgilius Eclog. VII. 'Vir gregis ipse caper,' &c.

2 *Coiere* [*Posuere*] Sine addito significat 'sedati sunt,' hoc est, consenserunt. Virgilius Æneid. VII. 'Cum venti posuere,' &c. nempe iram. Alii legunt *coiere.*

5 *Nec fœtu*] Hoc est, nec leo desiderat feras, nec aries herbas quibus vesci solet.

6 *Sed rudis agna*] Quod mirum videtur, arietem scilicet agna vesci.

7 *Terror Nemees*] Leo ab Hercule interfectus, de quo lib. V. Epig. 65.

Quid proditor [*portitor*] Phryxi aries, de quo lib. VIII. Epig. 51.

LXXIII.

AD LIBERUM.

LIBER, Amyclæa frontem vittate corona,
 Qui quatis Ausonia verbera Graia manu,

O *Liber, redimite caput corona Amyclæa, qui manu Itala infligis verbera* instar

Clausa mihi texto cum prandia vimine mittas,
Cur comitata dapes nulla lagena venit?
Atqui digna tuo si nomine munera ferres,
Scis, puto, debuerint quæ mihi dona dari.

Græcorum, cum ad me mittas prandia clausa canistro viminco, quare nulla amphora comitata est cibos? Atqui si mitteres dona digna tuo nomine, novisti, opinor, quæ munera mihi donanda fuerint.

Ad Liberum amicum in aliis.—1 Pro *vittate* alii *redimite*, Gruterus ex Palat. Angl. legendum censet, *vittate*. Nec aliter codex Pircheimeri.

NOTÆ

1 *Liber*] Ad quem scripsit, lib. VIII. Epig. 77. Amyclæ civitas est Laconiæ, in qua maxime exercebatur pugilatus, unde corona Amyclæa dicitur ea qua donantur pugiles victores. *Frontem vittate* [*redimite*] Hellenismus est, de quo sæpius dictum.

2 *Qui quatis*] Hoc est, qui Italus exerces Græcorum certamen, scilicet pugilatum.

3 *Clausa*] Hoc est, cur simul cun sportula non misisti lagenam?

5 *Digna tuo*] Liber enim Bacchus dicitur, atque ita Bacchi munera mittere debuit.

LXXIV.

IN SUTOREM.

Dentibus antiquas solitus producere pelles,
Et mordere luto putre vetusque solum,
Prænestina tenes decepti regna patroni,
In quibus indignor si tibi cella fuit.
Rumpis et ardenti madidus crystalla Falerno,
Et pruris domini cum Ganymede tui.

*Solitus dentibus extendere antiquos pelles, et mordere soleam veterem et putridam luto, possides rura Prænestina patroni mortui, in quibus ægre fero si habuisti cellam. Atque ebrius ardenti Falerno frangis crystalla. * * Sed parentes dementes*

3 Alii *defuncti rura*.—10 *Quæ sutor* Pulmannus.

NOTÆ

1 *Antiquas pelles*] Hoc est, vetera coria.

2 *Solum*] Sumitur hic pro solea calcei rupti, quem reficit sutor.

3 *Prænestina*] Legata tibi a patrono, quem sane malis artibus captaverat sutor. De Prænestino rure lib. IV. Epig. 64.

4 *Si tibi cella fuit*] Hoc est, nec cella, nec minima domus parte dignus eras.

At me literulas stulti docuere parentes.
  Quid cum grammaticis rhetoribusque mihi?
Frange leves calamos, et scinde, Thalia, libellos;
  Si dare sutori calceus ista potest.

me docuerunt literulas: quid mihi rei est *cum grammaticis et rhetoribus? O Thalia, frange leves calamos, et scinde libros, si calceus potest donare ista sutori.*

NOTÆ

7 *At me literulas*] Per contemtum utitur hoc verbo, atque insanos vocat parentes, quod illum artes nobiliores neglectis pecuniosis docuerint, quæ nullum ipsi fructum afferrent.

9 *Frange leves*] Sic etiam Juvenalis Sat. VII. 28. 'Frange miser calamos, vigilataque prælia dele:' hoc est, O Musa, abjice studia, siquidem plus prodest ars sutoria.

LXXV.

DE EFFIGIE CAMONI.

EFFIGIEM tantum pueri pictura Camoni
  Servat, et infantis prima figura manet.
Florentes nulla signavit imagine vultus,
  Dum timet ora pius muta videre pater.

Pictura servat tantum effigiem pueri Camoni, et manet forma primæ ætatis. Pius genitor nulla tabella expressit florentem faciem, dum metuit spectare muta ora.

De Gamonio puero Thuan. Pulmannus *De Gamono puero.*—1 *Gamoni* Beverlandi Ms.—2 'In Ms. Gronovius invenit: *parva figura*, et placet, est enim hypallage pro parvi. Alterum satis est haberi Epigramm. LXXVII. *primaque forma fuit.*' Schrev. *Manus* Beverlandi Ms.

NOTÆ

1 *Pueri Camoni*] Qui natus viginti annos Epig. 77. infra mortuus erat, cujus effigiem more veterum, non quidem adulti, sed infantis exprimi curavit pater; ne, si adultus pingeretur, majore dolore conficeretur, dum illum videret mutum.'

3 *Florentes*] Ætate scilicet.

LXXVI.

DE BALNEO TUCCÆ.

NON silice duro, structilive cæmento,
Nec latere cocto, quo Semiramis longam

Tucca non exstruxit balneum silice duro, aut structili cæmento, non latere cocto,

Babylona cinxit, Tucca balneum fecit:
Sed strage nemorum, pineaque compage,
Ut navigare Tucca balneo possit.
Idem beatas lautus exstruit thermas
De marmore omni, quod Carystos invenit,
Quod Phrygia Synnas, Afra quod Nomas mittit,
Et quod virenti fonte lavit Eurotas.
Sed ligna desunt: subice balneum thermis.

quo Semiramis cinxit longam Babylona; sed magna strue lignorum, et pineis tabulis conjunctis, ut Tucca queat navigare balneo. Idem splendidus ædificat thermas sumtuosas ex omni marmore, quod reperit Carystos, quod Phrygia Synnas, quod Afra Nomas fert, et quod lavit Eurotas fonte virenti: sed ligna desunt; admove balneum thermis.

De balneo et thermis Tuccæ Barbou Par. 1754.—8 Alii *Phrygia, sive Afra. Sumas* Beverlandi Ms. *Synas* Barbou Par. 1754. Pro *Nomas* Vat. *novias.*—9 *Fronte* Beverlandi Ms.—10 *Si ligna* Pulmannus.

NOTÆ

3 *Babylona*] Lib. Spect. Epig. 1.

Tucca] De quo sæpius supra, quem irridet Poëta, quod balneum ex ligno, thermas vero ex marmore exstruxisset. Balneum autem sumitur hic pro cella frigidaria, quæ potius ex marmore exstruenda erat, utpote quod aquæ frigidæ melius conveniat: thermæ autem in quibus aqua calida lavabantur, ex ligno erant ædificandæ, quod aquæ calefaciendæ non nihil contulisset.

7 *De marmore omni*] Varia quippe præstantissimi marmoris genera enumerat. Vide lib. VI. Epig. 42.

Carystos] Oppidum Eubœæ insulæ, hodie *Nigroponte.* Strabo lib. X. Κάρυστος δ' ἔστιν ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ 'Οχῇ. πλησίον δὲ τὰ Στύρα, καὶ τὸ Μαρμάριον, ἐν ᾧ τὸ λατόμιον τῶν Καρυστίων κιόνων, ἱερὸν ἔχον 'Απόλλωνος Μαρμαρίνου, &c. 'Carystus sub monte Ocha sita est, in propinquo Styra, et Marmarium, ubi Carystiæ exscinduntur columnæ, et templum ibi marmorei Apollinis.'

8 *Quod Phrygia Synnas*] Hæc ultima vox deest in multis codicibus, in quibus claudicat versus. Strabo lib. XII. Σύνναδα δ' ἔστιν οὐ μεγάλη πόλις, 'Synnada urbs est non magna.' Deinde addit ἐπέκεινα δ' ἐστὶ Δοκιμία κώμη, καὶ τὸ λατόμιον τοῦ Συνναδικοῦ λίθου: 'Ab altera parte est Docimia pagus, et lapidicinæ Synnadici lapidis.' Hoc loco Phrygiam describit Strabo.

Afra Nomas] Numidia Africæ provincia, lib. VIII. Epig. 55.

9 *Eurotas*] Fluvius Laconiæ ad quem est marmor viride, quod Lacedæmonium et Laconicum dicitur.

10 *Subice balneum*] Ut nempe calefiant thermæ.

LXXVII.

DE EFFIGIE CAMONI.

Hæc sunt illa mei, quæ cernitis, ora Camoni:
Hæc pueri facies primaque forma fuit.
Creverat hic vultus bis denis fortior annis;
Gaudebatque suas pingere barba genas:
Et libata semel summos modo purpura cultros
Sparserat: invidit de tribus una soror.
Et festinatis incidit stamina pensis;
Absentemque patri retulit urna rogum.
Sed ne sola tamen puerum pictura loquatur,
Hæc erit in chartis major imago meis.

Hæc sunt illa ora mei Camoni, quæ videtis: hic vultus infantis, et prima species fuit. Hæc facies fortior creverat viginti annis, et barba gaudebat pingere suas genas, et modo lanugo semel resecta sparserat summum decus: una trium sororum invidit, et resecuit stamina festinatis pensis, atque urna reportavit genitori absentem rogum. Sed nihilominus, ne sola pictura celebret puerum, hæc erit major imago in meis libris.

4 In margine ed. Scriverii hæc verba manu scripta extant, '*cingere* in quibusdam, male:' voce *pingere* in textu ejusdem ed. subscripta.—5 Alii *cultus*, vel *vultus*.—9 Pro *sola tamen* in Beverlandi Ms. *sublatum*.

NOTÆ

1 *Hæc sunt*] Vide Epig. 76. supra.

3 *Bis denis annis*] Hoc est, viginti annos natus interiit.

5 *Et libata*] Sensus est, inquit Raderus, et semel illi barba resecta erat. *Purpura* barba forte subrufa, aut prima lanugo, quæ flavescit potius. Videtur tamen rufam insinuare.

6 *De tribus una*] Sic lib. IV. Epig. 54. 'Et semper de tribus una necat.'

8 *Absentemque*] Longe enim a patre mortuus et crematus fuerat Camonus.

10 *Hæc erit in chartis*] Non perituris scilicet. Sic lib. VII. Epig. 84. 'Certior in nostro carmine vultus erit.'

LXXVIII.

DE CONVIVIO PRISCI.

Quod optimum sit disputat convivium
Facunda Prisci pagina:
Et multa dulci, multa sublimi refert,
Sed cuncta docto pectore.

Disertus liber Prisci disputat, quod convivium optimum sit: et narrat multa

Quod optimum sit quæritis convivium?
In quod choraules non venit.

suaviter, multa excellenter, sed omnia perite. An *rogatis quod convivium sit optimum? Cui non adest choraules.*

6 *In quo . . . erit* Pulmannus. Cetera, non variant membranæ aut libri typographici.

NOTÆ

5 *Quod optimum sit*] Sensus est: Quid opus est multo sermone? Uno scilicet verbo definiri potest optimum nempe convivium illud esse a quo abest musicorum strepitus, et in quo quieta est mensa.

6 *Choraules*] Is est qui tibia canit, lib. VI. Epig. 57.

LXXIX.

AD PICENTINUM.

FUNERA post septem nupsit tibi Galla virorum,
Picentine: sequi vult puto Galla viros.

O *Picentine, Galla tibi nupsit post mortem septem maritorum: Gallæ,* opinor, *placet sequi maritos.*

In hoc etiam Epigrammate nulla est varietas librorum.

NOTÆ

1 *Funera post septem*] Maritos forte septem veneno sustulerat ista Galla, ut Chloë, de qua Epig. 16. supra. Vide lib. VIII. Epig. 43.

2 *Sequi vult*] Hoc est, a te venefico necari.

LXXX.

AD DOMITIANUM.

ODERAT ante ducum famulos turbamque priorem,
Et Pallatinum Roma supercilium:

Antea Roma oderat servos Imperatorum, et minorem turbam, atque arrogan-

1 Legunt alii *turbamque minorem;* alii *priorum:* nostram tamen lect. pro-

NOTÆ

1 *Turbamque pr.* [*minorem*] Legunt alii, *turbamque priorem*, recte, inquit Gruterus: nam 'turba prior' sunt liberti, qui præ servis odiosissimi, tanquam qui procuratores provinciarum, exactores tributorum, vectigalium, &c. Legunt alii *turbamque priorum*, Imperatorum nempe, aut Aulicorum qui comitarentur Imperatorem. Videat lector.

2 *Pallatinum supercilium*] Vel ipsorum Imperatorum, vel Aulicorum fastum intellige.

At nunc tantus amor cunctis, Auguste, tuorum
Ut sit cuique suæ cura secunda domus.
Tam placidæ mentes, tanta est reverentia vestri,
Tam pacata quies, tantus in ore pudor.
Nemo suos (hæc est aulæ natura potentis)
Sed domini mores Cæsarianus habet.

tiam Palatii: sed, o Auguste, nunc omnes adeo amant tuam familiam, ut quilibet minus amet suam domum. Tam benigne, tam reverenter, tam quiete, tam verecunde se gerunt erga nos. Nullus Cæsarianus (hæc est natura aulæ potentis) habet suos mores, sed domini.

bat Grut.—3 *Tuorum est* Beverlandi Ms.—5 *Mentis* Pulmannus. *Nostri* idem.

NOTÆ

8 *Cæsarianus*] Hoc est Aulici et servi Cæsaris constituti sunt juxta mores illius.

LXXXI.

DE GELLIO.

DUXERAT esuriens locupletem pauper anumque
Uxorem: pascit Gellius, et futuit.

Hujus Epigrammatis lectio eadem est in omnibus membranis et libris.

NOTÆ

1 *Pascit Gellius, &c.*] Παθητικὸν, ut 'lavare,' 'tondere,' &c.

Futuit] Uxoremne an alias? vide Ausonium Epig. 134.

LXXXII.

AD AUCTUM.

LECTOR et auditor nostros probat, Aucte, libellos:
Sed quidam exactos esse poëta negat.

O *Aule, nostri libri placent lectori atque auditori: sed quidam poëta negat esse*

In Ald. Junt. Colin. et aliis inscriptio legitur *Ad Aulum.*

NOTÆ

2 *Exactos*] Alii, *excoctos:* videat lector: quasi petita esset metaphora ab arte coci.

Non nimium curo: nam cœnæ fercula nostræ
Malim convivis, quam placuisse cocis.

limatos. Hoc parum movet me; nam malim cibos nostræ cœnæ gratos esse convivis, quam cocis.

NOTÆ

3 *Fercula*] Hoc est, cibos. Alias sunt vasa, et Deorum simulacra, atque id genus alia quæ in pompa vel triumpho ferebant Romani.

4 *Malim convivis*] Sensus est: Malim mea carmina placere lectoribus atque auditoribus, quam poëtis æmulis. Sic cibi non cocis, sed convivis parantur.

LXXXIII.

IN MUNNAM.*

Dixerat astrologus periturum te cito, Munna:
Nec, puto, mentitus dixerat ille tibi:
Nam tu dum metuis, ne quid post fata relinquas,
Hausisti patrias luxuriosus opes.
Bisque tuum decies non toto tabuit anno:
Dic mihi, non hoc est, Munna, perire cito?

O Cinna, *Astrologus dixerat te periturum brevi, nec, opinor, mentitus ille dixerat tibi; tu enim dum times, ne quid relinquas post mortem, asotus decoxisti paternas divitias. Et tuum vicies consumtum est anno non integro: dic mihi, o Cinna, numquid hoc est perire brevi?*

In Cinnam alii, qui etiam in 1. 5. *Cinna* ponunt. *Numa* Vat.—2 *Illa tibi* Pulmannus. *Ille mihi* Ald. Junt. Colin. Par. 1617. &c.—5 *bis quartum decies* alii.

NOTÆ

* *In Mun.* [*Cinnam*] Alii, *in Munnam*, lib. x. Epig. 36.

1 *Dixerat astrologus*] Ludit in ambigua voce 'perire,' quam astrologus ad vitam referebat, Poëta vero ad opes.

4 *Luxuriosus*] Hoc est, intemperans, et luxui deditus.

5 *Bisque tuum decies*] Scil. patrimonium constans vicies centenis millibus sestertium.

LXXXIV.

AD CÆSAREM DOMITIANUM.

Inter tanta tuæ miracula, Cæsar, arenæ,
Quæ vincit veterum munera clara ducum,

O *Cæsar, inter tanta miracula tuæ arenæ, quæ superavit magnifica spectacula*

In hoc Epigrammate exhibendo nil variant, quod sciam, aut scripti libri aut impressi.

Multum oculi, sed plus aures debere fatentur
Se tibi, quod spectant, qui recitare solent.

antiquorum Imperatorum, multum quidem *oculi, sed aures fatentur plus se debere tibi, quod spectant, qui solent recitare.*

NOTÆ

3 *Sed plus aures*] Propter edictum quo histrionibus interdixerat scenam, intra domum quidem exercendi artem jure concesso. Suet. in Domit. cap. 7. Nec enim jam spectatorum aures obscœnis carminibus obtundent histriones.

4 *Quod spectant*] Histriones nimirum.

LXXXV.

AD NORBANUM.

Cum tua sacrilegos contra, Norbane, furores
Staret pro domino Cæsare sancta fides,
Hæc ego Pieria ludebam tutus in umbra,
Ille tuæ cultor notus amicitiæ.
Me tibi Vindelicis raptum narrabat in oris,
Nescia nec nostri nominis Arctos erat.

O *Norbane, cum sancta tua fides esset a partibus domini Cæsaris adversus impios furores, ego notus ille cultor tuæ amicitiæ securus ludebam hæc in umbra Pieria.* Fama *in regionibus Vindelicis narrabat me tibi abreptum, nec nostrum nomen ig-*

5 'Ego pro illo *raptum* nulla fere licentia legam *Rætus*, nisi quis, nam in Ms. legitur *mæstus*, malit *Mæsus*.' Schrev. *Miles* Beverlandi Ms. *Mæsus* idem. *Rhætus* in textum suum recepit Barbou Par. 1754.

NOTÆ

1 *Sacrilegos*] Hoc est, contra Antonium Saturninum Germaniæ superioris præsidem, qui bellum civile moverat, lib. IV. Epig. 11.

3 *Hæc ego Pieria*] Umbra enim, et quiete delectantur poëtæ, lib. I. Epig. 77.

5 *Me tibi Vindelicis raptum*] Hoc est, Fama narrabat me fato functum: febri enim laboraverat. Martialis lib. VI. Epig. 47. Cluverius lib. III. cap. 4. suæ introductionis, 'Rhœti Alpes tantum incoluere, et earum valles, a Septemtrione ad lacum usque Brigantinum, sub Alpibus ad Danubium usque fuere inter dictum lacum et Ænum flumen Vindelici.' Legunt alii, *Me tibi Vindelicis Rhætus narrabat in oris.* Addictum nempe: nam carminum suorum famam, non mortis eo pervenisse dicit Poëta, ut aiunt. Judicet lector.

6 *Arctos*] Hoc est, populi Septemtrionis noverunt me.

O quoties veterem non inficiatus amicum
Dixisti, Meus est iste poëta, meus!
Omne tibi nostrum, quod bis trieteride juncta
Ante dabat lector, nunc dabit auctor opus.

notum erat in Septemtrione. O quoties dixisti fassus me veterem amicum, Meus est iste poëta, meus! Nunc auctor donabit tibi omne nostrum opus, quod donabat lector sexennio ante.

NOTÆ

9 *Bis trieteride*] Trieteris triennium est.

LXXXVI.

DE PAULLO.

Languidior noster si quando est Paullus, Atili,
Non se, convivas abstinet ille suos.
Tu languore quidem subito, fictoque laboras,
Sed mea porrexit sportula, Paulle, pedes.

O *Atili, si aliquando Paullus noster est infirmior, ille non se defraudat, sed convivas suos. Tu sane laboras infirmitate repentina, et ficta: at, o Paulle, mea sportula extendit pedes.*

De Paulo ad Atilium Lipsius I. Ep. 5. *Languidior nostri si q. est Paullus Atili* alii. Nostra lect. est ex emendatione Lipsii, quam etiam probat Gronovius.—2 *Conviris suis* in Ald. Junt. Colin. Gryph. Par. 1617. &c.

NOTÆ

2 *Non se*] Ipse non se abstinet a conviviis, sed convivas non vocat. Legunt alii, *Non se conviris abstinet ille suis.* Male: Paullum enim ipsum dissimulationis accusare videtur.

4 *Sed mea porrexit*] Hoc est, morbus tuus non tibi, sed mihi, seu sportulæ lethalis est. Metaphora ducta a modo componendi mortuos, qui depositi ad januam versus viam extendebant pedes. Persius Sat. III. 'Hinc tuba, candelæ, tandemque beatulus alto Compositus lecto, crassisque litatus amomis, In portam rigidos calces extendit,' &c.

LXXXVII.

IN OBITUM SEVERI SILII.

Festinata sui gemeret cum fata Severi
Silius, Ausonio non semel ore potens;

Cum Silius, non semel vehemens eloquentia Romana, lugeret immaturam mortem

Cum grege Pierio mœstus Phœboque querebar:
  Ipse meum flevi, dixit Apollo, Linon.
Respexitque suam, quæ stabat proxima fratri,
  Calliopen, et ait: Tu quoque vulnus habes.
Aspice Tarpeium, Pallatinumque Tonantem:
  Ausa nefas Lachesis læsit utrumque Jovem.
Numina cum videas duris obnoxia fatis,
  Invidia possis exonerare Deos.

Severi sui filii: cum choro Musarum, et Phœbo mœrens conquerebar, sed *ipse, inquit Apollo, luxi meum Linum. Atque intuitus est suam Calliopen, quæ illi proxima sedebat, et dixit, tu etiam afficeris mœrore. Vide Tonantem Tarpeium, et Palatinum, Lachesis ausa nefas offendit utrumque Jovem. Cum spectes Deos subditos fatis, possis liberare illos odio.*

Inscriptio hujus Epigrammatis in edd. vett. hæc est: *De filio Silii.*—1 *Sibi* Pulmannus, qui etiam pro *cum* vult *quod.*

NOTÆ

2 *Silius*] Italicus, de quo lib. VII. Epig. 63. et lib. VIII. 66. quem solatur Poëta exemplo Deorum, quorum et filii acerbo fato rapti sunt.

Ausonio non semel] Hoc est, non eloquens uno tantum orationis genere, egregius quippe orator fuit, et poëta, lib. VII. Epig. 63.

3 *Cum grege*] Ego, inquit Martialis, querebar cum Phœbo et Musis, quæ Pierides dictæ sunt, lib. I. Epig. 77.

4 *Linon*] Apollinis et Terpsichores filium, quem ab Hercule occisum ferunt poëtæ. Pausanias in Corinthiaeis refert Linum Apollinis et Psamathes filium; in Bœoticis vero Linum alium Uraniæ et Amphimari filium poëtam egregium fuisse affirmat.

6 *Tu quoque vulnus habes*] Occiso scilicet Orpheo ejus filio, cujus historia satis nota.

7 *Aspice Tarpeium*] Cujus filius Sarpedon ad Trojam periit. Virgil. Æneid. X. 'Trojæ sub mœnibus altis, Tot nati cecidere Deum; quin occidit una Sarpedon mea progenies.

Pallatinumque] Domitianum, cujus filius infans adhuc mortuus est; de quo jam diximus lib. VI. Epig. 3.

8 *Lachesis*] Una Parcarum.

10 *Invidia possis*] Sensus est: Non debes Diis irasci, qui et ipsi natorum acerbum fatum lugent.

LXXXVIII.

AD LUPERCUM.

SEPTEM post calices Opimiani
Denso cum jaceam triente blæsus,

Post septem calices Opimiani cum jaceam balbutiens crebris trientibus, affers

NOTÆ

1 *Opimiani*] De hoc vino dictum lib. I. Epig. 27.

2 *Triente*] Qui capit quatuor cyathos.

Affers nescio quas mihi tabellas,
Et dicis, Modo liberum esse jussi
Nastam ; (servulus est mihi paternus ;)
Signa : cras melius, Luperce, fiet.
Nuncsignat meus annulus lagenam.

mihi nescio quas tabellas, et dicis, Modo dedi libertatem : habeo Zenam paternum servulum ; signa : o *Luperce, cras fiet melius, nunc meus annulus signat lagenam.*

5 Legunt alii *liberum esse jussi Zenam : servus is est mihi paternus.* Pulmannus etiam *Zonas.* In Ald. Junt. Colin. est : *jussi, Zenas servulus.*

NOTÆ

3 *Nescio quas*] Supposititias nempe, quas manumissionis esse dicebat Lupercus, cum tamen essent testamentariæ falsæ nempe, aut aliunde astringentes.

6 *Signa*] Inquit Lupercus, ut constet de manumissione.

Cras melius fiet] Cum sobrii erimus ; tunc enim distinguere poterimus, an revera de libertate tantum agatur.

7 *Nunc signat*] Ne servi vinum hauriant. Horat. lib. II. Epist. 2. 'Posset qui ignoscere servis, Et signo læso non insanire lagenæ.'

LXXXIX.

AD RUFUM.

Dum me captares, mittebas munera nobis :
Postquam cepisti, das mihi, Rufe, nihil.
Ut captum teneas, capto quoque munera mitte,
De cavea fugiat ne male pastus aper.

Dum me illiceres, ad me mittebas dona ; postquam captasti, o Rufe, nihil donas mihi. Ut teneas illectum, mitte etiam dona illecto, ne aper male pastus fugiat ex cavea.

In hoc Epigrammate nihil variant, quod sciam, libri aut membranæ.

NOTÆ

4 *De cavea*] Hoc a simili dicit Poëta, ut enim fera esuriens fugit, sic ego renuntiabo tuæ amicitiæ. Est autem cavea septum in quo feræ includuntur : est etiam locus ubi populus sedens ludos spectabat.

XC.

AD STELLAM.

Lege nimis dura convivam scribere versus
Cogis, Stella: licet scribere nempe malos.

O Stella, nimis dura conditione imperas carmina condi a conviva: licet condere nimirum mala.

1 *Convivas* Pulmannus. Cetera, nulla variatio in libris apparet.

NOTÆ

1 *Lege nimis*] Nempe ipse Martialis, a Stella jussus ex tempore versus scribere, composuit hoc distichum.

XCI.

AD FLACCUM.

Sic in gramine floreo reclinis,
Qua gemmantibus hinc et inde rivis
Curva calculus excitatur unda,
Exclusis procul omnibus molestis,
Perfundas glaciem triente nigro,
Frontem sutilibus ruber coronis:
Sic uni tibi sit puer cinædus,
Et castissima pruriat puella:
Infamem nimio calore Cypron
Observes, moneo precorque, Flacce,

Sic recumbens in florida herba, qua rivis hinc et inde gemmeis lapilli commoventur curva aqua, longe remotis omnibus curis, temperes glacie nigrum trientem habens *tempora rubra sutilibus coronis: * * O Flacce, moneo et rogo, caveas Cyprum noxiam nimio calore, cum messes crepantes terentur in area, et juba fulvi leonis*

1 *Florido* Pulmannus.—5 Alii *Pertundas*, id est, frangas: recte, censente

NOTÆ

5 *Perfundas glaciem*] Vide lib. v. Epig. 64. 'Tu super æstivas, Alcime, funde nives.'

Triente nigro] Continens poculum sumit pro vino contento.

6 *Frontem ruber*] Hellenismus est: Epig. citato, 'Lassenturque rosis tempora sutilibus.'

9 *Cypron*] Lib. VIII. Epig. 45. 'Cum te, Flacce, mihi reddet Cythereia Cypros.'

Messes area cum teret crepantes,
Et fulvi juba sæviet leonis.
At tu, diva Paphi, remitte, nostris
Illæsum juvenem remitte votis.
Sic Martis tibi serviant Kalendæ,
Et cum thure, meroque, victimaque
Libetur tibi candidas ad aras
Secta plurima quadra de placenta.

sæviet. Sed tu, o regina Paphi, nostris votis remitte juvenem salvum. Sic Kalendæ Martiæ celebrentur in tuum honorem, atque ad altaria candida multæ quadræ placentæ divisæ tibi consecrentur, cum thure, et mero, et victima.

Grut. quod etiam recepit Barbou 1754. *Perfundis* Pulman.—12 *Fulvo leoni* idem. *Et fervens juba* Ms. Pircheimeri.

NOTÆ

11 *Messes crepantes*] Qui aridæ et siccæ.

12 *Et fulvi juba*] Mense scilicet Augusto, quo Sol in Leone summos excitat calores, lib. IV. Epig. 57.

13 *Diva Paphi*] Venus nempe: Paphus vero urbs est Cypri, ubi colebatur Venus.

15 *Sic Martis tibi*] Kalendæ Martiæ a fœminis celebrabantur in honorem Veneris, lib. V. Epig. ultimo.

17 *Candidas ad aras*] Diis manibus nigras, Superis vero candidas aras erigebant antiqui.

18 *Secta*] Vide lib. III. Epig. 76. et lib. VI. Epig. 75.

XCII.

ADULATUR DOMITIANO.

Ad cœnam si me diversa vocaret in astra
  Hinc invitator Cæsaris, inde Jovis;
Astra licet propius, Pallatia longius essent,
  Responsa ad superos hæc referenda darem:

Si hinc invitator Cæsaris, illinc Jovis, ad cœnam me invitaret in diversum cœlum; quamvis sidera essent propius, Palatia vero *longius, redderem hæc responsa refe-*

Haud ullam invenio variationem hujus Epigrammatis, aut in libris typographicis aut membranis.

NOTÆ

1 *Diversa in astra*] Hoc est, si me Jupiter vocaret ad sua astra, et Domitianus ad sua, seu ad suum Palatium, (cum enim Deus sit lib. V. Epig. 8. Palatium ejus cœlum vocat,) tamen adirem Domitianum.

Quærite, qui malit fieri conviva Tonantis;
Me meus in terris Jupiter, ecce, tenet.

renda ad Superos: Quærite alium *qui malit convivari cum Tonante, en meus Jupiter in terris possidet me.*

XCIII.

AD CONDYLUM.

QUÆ mala sint domini, quæ servi commoda nescis,
Condyle, qui servum te gemis esse diu.
Dat tibi securos vilis tegeticula somnos:
Pervigil in pluma Caius, ecce, jacet.
Caius a prima tremebundus luce salutat
Tot dominos: at tu, Condyle, nec dominum.
Quod debes, Cai, redde, inquit Phœbus, et illinc
Cinnamus: hoc dicit, Condyle, nemo tibi.
Tortorem metuis? podagra, cheragraque secatur
Caius; et mallet verbera mille pati.

O Condyle, ignoras quæ sunt mala heri, et quæ commoda servi, qui doles te diu esse in servitute. Vilis lecticula commodat tibi tutos somnos: en Caius pervigil jacet in pluma. Summo mane Caius tremebundus salutat tot dominos: sed tu, o *Condyle, nec dominum* salutas. *O Cai, solve debitum, ait Phœbus, atque illinc Cinnamus:* o *Condyle, nullus tibi dicit hoc. An times tortorem? Caius ardet podagra et cheragra, et mallet pati mille flagella.* * *

1 Pro *nescis* Pulman. cod. legit *quæris*, et pro *qui*, *cum*.—3 Alii *lecticula*.—7 'Quod tentas, pro *inquit* legendo *hinc ait*, unice admittendum arbitror: considera vero varietatem cod. Thuan. in eodem vs. qui pro *Caï*, *Caïo* substituit: discrimine satis ingenti, sed vereor ut id recte sensui convenerit.' Anonymus quidam in Ep. Crit. ad Ant. de Rooy. 'Nil quidquam hic temere mutaverim. Sed hoc scio, non semel Veterum loca imperitis dicam, an imprudentibus? non observata Synizesi, fuisse depravata: vid. quæ notat Ampliss. Vonkius, Lect. Lat. II. 6. Sed ad Nostrum. Vellem equidem alius Poëtæ (Comicis enim non inusitatum: vid. Wasii Senar. c. 9.) exemplum succurreret *ait* monosyllabi; quovis pignore contenderem, scripsisse Poëtam *Quod debes, Caï, redde, hinc ait Phœbus, et illinc Cinnamus.* Et cuivis paulo accuratius inspicienti apparebit, *hinc ait* facile a sciolo Librario in *inquit* mutari potuisse. Quanquam nescio, an non sub τῷ *Phœbus* aliud nomen proprium dissy-

NOTÆ

Teg. [*Lecticula*] Significat parvum lectum.

4 *Caius*] Dominus tuus.

6 *Tot dominos*] Quot nempe habet patronos.

Nec dominum] Caium scilicet.

7 *Phœbus et Cinnamus*] Fœneratores.

9 *Tortorem*] A quo aliquando vapulas.

Podagra cheragraque] Quæ sunt vehementes in pedum et manuum articulis dolores, Gallice *les goutes*.

Quod nec mane vomis, nec cunnum, Condyle, lingis,
  Non mavis, quam ter Caius esse tuus?

labum, a vocali incipiens, lateat.' *Ant. de Rooy.*—11 Nonnulli legunt, *Quod nec villa vomis*, id est, vina vilia.

XCIV.

AD CALOCISSUM.

Addere quid cessas, puer, immortale Falernum?
  Quadrantem duplica de seniore cado.
Nunc mihi dic, quis erit, cui te, Calocisse, Deorum
  Sex jubeo cyathos fundere? Cæsar erit.
Sutilis aptetur decies rosa crinibus, ut sit
  Qui posuit sacræ nobile gentis opus.
Nunc bis quina mihi da basia, fiat ut illud
  Nomen, ab Odrysio quod Deus orbe tulit.

O puer, quid moraris fundere immortale Falernum? Gemina quadrantem de amphora seniore. Nunc dic mihi in gratiam *cujus Deorum volo te porrigere sex cyathos? Cæsar erit. Capilli decies coronentur sutili rosa, ut efficiatur* ejus nomen, *qui condidit nobile templum gentis sacræ. Nunc decies osculare me, ut fiat illud nomen quod Deus consecutus est ab Othrysio orbe.*

Inscriptio hujus Epigrammatis in nonnullis extat *Ad Calatissum;* in aliis *Ad Calocisum.* Cetera, haud invenio ullam varietatem, præterquam quod *Calatisse* et *Calocise* in linea tertia leguntur ab iis, qui ut supra memoravi, inscribunt, *Ad Calatissum* vel *Ad Calocisum.*

NOTÆ

1 *Immortale Falernum*] Vel quod difficile corrumpatur, vel quod dignum sit, ut a Diis ipsis bibatur.

2 *Quadrantem duplica*] Hoc est, infunde sex cyathos vini vetusti.

4 *Cæsar erit*] Habet enim sex literas, soluta nimirum diphthongo: tot vero cyathos haurire solebant veteres, quot essent literæ in nomine illius in cujus gratiam bibebant, Epig. 72. lib. I.

5 *Sutilis aptetur*] Epig. 64. lib. V. *Decies*, quia in suo nomine decem literas habet 'Domitianus,' qui Flaviæ genti templum dicavit, Epig. 2. supra.

7 *Fiat ut illud*] 'Germanicus' vel 'Sarmaticus:' quod nomen a Germania et Sarmatia subacta sumsit Domitianus. De Othrysio vel Odrysio orbe, seu Septemtrione, dictum Epig. 7. lib. VIII.

XCV.

DE HIPPOCRATE.

Santonica medicata dedit mihi pocula virga:
Os hominis! mulsum me rogat Hippocrates.
Tam stupidus nunquam nec tu, puto, Glauce, fuisti,
Chalcea donanti Chrysea qui dederas.
Dulce aliquis munus pro munere poscit amaro?
Accipiat, sed si potat in helleboro.

Hippocrates mihi donavit pocula imbuta virga Sanctonica. O impudentiam hominis, a me petit mulsum. O Glauce, nunquam tam bardus nec tu, opinor, fuisti, qui dederas aurea arma *donanti ærea.* An *aliquis petit donum dulce pro amaro? accipiat, sed si haurit in helleboro.*

1 *Sardonica* Thuan. Vat. Alii legunt *Sardoa.*—6 Ant. de Rooy malit *Accipiat; sed sic: potet in helleboro.* '*Sic,*' id est 'hoc pacto, hac conditione.'

NOTÆ

Santonica] Hoc est, imbuta absinthio, de quo sic Plinius lib. XVII. cap. 7. 'Absinthii genera sunt plura. Sanctonicum appellatur a Galliæ civitate, Ponticum a Ponto ubi pecora pinguescunt illo.' Legunt alii, *Sardoa:* in Sardinia nempe multæ sunt herbæ venenatæ.

2 *Mulsum*] Potio est ex vino et melle confecta.

3 *Glauce*] Qui aurea sua arma ferreis permutavit cum Diomede, Homer. Iliad. v.

6 *Sed si potat*] Hoc est, ea lege mulsum dabo, ut illud potet simul cum helleboro, quod insaniam purgat, hoc est, si fateatur se insanire.

XCVI.

DE ATHENAGORA.

Alphicus ante fuit; cœpit nunc Olficus esse,
Uxorem postquam duxit Athenagoras.
Nomen Athenagoræ credis, Callistrate, verum
Si scio, dispeream, quis sit Athenagoras.

In hoc epigrammate exhibendo nihil variant, quod sciam, libri aut membranæ.

NOTÆ

1 *Alphicus*] De Athenagora jam dictum Epig. 41. lib. VIII. 'Alphicus,' id est, medicus curans vitiliginem, quæ Græcis ἄλφος dicitur. Porro ducta uxore cœpit lingere cunnum, inquit Domitius; unde factus est 'olficus,' hoc est, olfacit cunnum.

Sed puto me verum, Callistrate, dicere nomen:
  Non ego, sed vester peccat Athenagoras.

NOTÆ

6 *Non ego*] Pecco, quia aperte eum nomino, quem alphicum et olficum novis nominibus dixi: sed ipse peccat Athenagoras, qui argumentum suppeditavit.

XCVII.

DE HERODE.

Clinicus Herodes trullam subduxerat ægro:
  Deprensus dixit, Stulte, quid ergo bibis?

Herodes clinicus surripuerat trullam ægroto: deprehensus dixit, o *demens, quid igitur potas?*

Omnes libri typographici et excusi, in hoc quoque epigrammate, similem inscriptionem et lectionem exhibent.

NOTÆ

1 *Clinicus*] De medico clinico egimus, lib. I. Epig. 31.

Trullam] Vas nempe ad bibendum.

2 *Deprensus dixit*] Sic nimirum furtum excusat Herodes, quasi trullam removisset, ne æger biberet, quod illi lethale esset.

XCVIII.

AD JULIUM.

Rumpitur invidia quidam, carissime Juli,
  Quod me Roma legit, rumpitur invidia.
Rumpitur invidia, quod turba semper in omni
  Monstramur digito, rumpitur invidia.
Rumpitur invidia, tribuit quod Cæsar uterque
  Jus mihi natorum, rumpitur invidia.

O *dilectissime Juli, quidam laceratur invidia, quod Roma legit meos* libros, *laceratur invidia. Laceratur invidia, quod in omni turba monstramur digito, laceratur invidia. Laceratur invidia, quod uterque Cæsar mihi concessit jus* trium

Ut in duobus prioribus, in hoc quoque nulla est varietas.

NOTÆ

Ad Julium] Martialem, de quo Epig. 16. lib. I. et Epig. 17. lib. VII.

1 *Rumpitur invidia*] Vide Epig. 61. lib. VI.

5 *Cæsar uterque*] Titus et Domitianus. Vide Epig. 94. lib. III.

7 *Quod rus mihi*] De quo dictum Epig. 61. lib. VIII.

Rumpitur invidia, quod rus mihi dulce sub urbe est,
Parvaque in urbe domus, rumpitur invidia.
Rumpitur invidia, quod sum jucundus amicis,
Quod conviva frequens, rumpitur invidia.
Rumpitur invidia, quod amamur, quodque probamur:
Rumpatur, quisquis rumpitur invidia.

liberorum, laceratur invidia. Laceratur invidia, quod habeo amœnam villam suburbanam, et parvas ædes in urbe, laceratur invidia. Laceratur invidia, quod placeo amicis, quod sæpe invitor ad cœnam, laceratur invidia. Laceratur invidia, quod diligimur, et laudamur: laceretur, quisquis laceratur invidia.

NOTÆ

12 *Rumpatur*] Sic Virgilius Eclog. VII. 'Invidia rumpantur ut ilia Codro.'

XCIX.

AD Q. OVIDIUM.

VINDEMIARUM non ubique proventus
Cessavit, Ovidi: pluvia profuit grandis.
Centum Coranus amphoras aquæ fecit.

O *Ovidi, fructus vindemiarum non defecerunt ubique. Ingens pluvia profecit. Coranus fecit centum amphoras aquæ.*

Edd. vett. inscriptionem habent, *Ad Ovidium*, et in linea secunda pro *profuit* dant *profluit.*

NOTÆ

2 *Pluvia profuit*] Alii, *profluit.* Prior lectio mihi videtur melior.

3 *Centum Coranus*] Quidam sane perfidus caupo, qui in summa vini caritate aquam multam infundebat vino, quod pro mero vendebat.

C.

AD ATTICUM DE M. ANTONIO.

MARCUS amat nostras Antonius, Attice, Musas,
Charta salutatrix si modo vera refert:

O *Attice, Marcus Antonius probat nostros versus, si modo epistola salutatrix*

NOTÆ

1 *Marcus*] De quo lib. x. Epig. 23. et 32. Suetonius in Vitellio cap. ultimo: 'Siquidem ab Antonio Primo adversariarum partium duce oppressus est, cui Tolosæ nato cognomen in pueritia Becco fuerat, id valet gallinacei rostrum.'

Marcus Palladiæ non inficianda Tolosæ
Gloria, quem genuit pacis alumna quies.
Tu qui longa potes dispendia ferre viarum,
I liber absentis pignus amicitiæ.
Vilis eras, fateor, si te nunc mitteret emtor.
Grande tui pretium muneris auctor erit.
Multum, crede mihi, refert, a fonte bibatur
Quæ fluit, an pigro quæ stupet unda lacu.

renuntiat mihi *veritatem: Marcus decus non denegandum Palladiæ Tolosæ, quem peperit quies amica pacis. O libelle, vade pignus amicitiæ absentis, tu qui potes pati longos labores itinerum. Vilis esses, fateor, si emtor nunc mitteret te,* at *auctor constituet magnum pretium tuo dono. Multum interest, crede mihi, an aqua bibatur fluens a fonte, an quæ desidet in pigro lacu.*

4 Petr. Scriver. et Grut. legit, *quem genuit pacis alumna quies:* quam lectionem astruit et Ms. Bodleianus.—5 'Hoc vulgo novum Epigramma faciunt: sed est pars præcedentis ad eundem Antonium; nec aliter exhibetur in optimo Palatino, ut monet Gruterus: cujus auctoritatem Scriverius in sua editione secutus est. Palatino accedere Pircheimerianum testis est Gronovius.' *Schrev.* Novum faciunt Ald. Junt. Colin. &c. atque *Ad librum* inscribunt.—7 *Mitteret emtor* in vetusto codice Lutetiæ se intelligere esse dicit Pulmannus.—9 *An fonte* in veteri recte legi sentit idem.

NOTÆ

3 *Palladiæ Tolosæ*] Quæ urbs est Galliæ satis nota, in qua nempe florebant literæ.

4 *Pacis alumna quies*] Hoc forte subjicit Poëta, ut ostendat illum non esse ex familia Antonii triumviri, hominis scilicet seditiosi.

7 *Si te nunc*] Longe enim carior atque emendatior est liber ab ipso auctore missus. Legunt alii, *si te nunc mittere tento.* Quæ lectio vitiosa videtur.

CI.

IN BASSUM.

Denariis tribus invitas, et mane togatum
Observare jubes atria, Basse, tua:
Deinde hærere tuo lateri, præcedere sellam,
Ad viduas tecum plus minus ire decem.

O *Basse,* me *invitas tribus denariis, atque imperas tua atria mane coli a* me *togato: deinde astare tibi, anteire lecticam, tecum adire anus plus minus decem.*

4 Sic P. Scriv. et Gruterus leg. ex Palat. et hoc habent edd. recentiores. Ceteræ dant *vetulas.*

NOTÆ

1 *Denariis tribus*] De moneta dictum sæpius.

3 *Præcedere sellam*] Anteambulonis vice.

Trita quidem nobis togula est, vilisque, putrisque:
Denariis tamen hanc non emo, Basse, tribus.

Habeo togulam laceram quidem, et vilem, et putridam: nihilominus, o Basse, hæc non emitur tribus denariis.

NOTÆ

4 *Ad viduas*] Divites nimirum atque orbas, quas captare volebat Bassus.

5 *Trita quidem*] Sensus est: Mihi forte parvam das sportulam, quod trita sit vestis mea: at, licet sit lacera et vilis, tua tamen sportula trium denariorum non sufficit ad emendam similem.

CII.

ADULATUR DOMITIANO.

Appia, quam simili venerandus in Hercule Cæsar
Consecrat, Ausoniæ maxima fama viæ,
Si cupis Alcidæ cognoscere facta prioris,
Disce: Libyn domuit: aurea poma tulit:
Peltatam Scythico discinxit Amazona nodo:
Addidit Arcadio terga leonis apro.
Æripedem sylvis cervam, Stymphalidas astris
Abstulit: a Stygia cum cane venit aqua.

O Appia, maximum decus viarum Italiæ, quam consecrat Cæsar colendus sub imagine Herculis, si vis cognoscere gesta prioris Alcidæ, accipe: subegit Libyn, abstulit poma aurea: detraxit Amazoni peltatæ cingulum Scythicum: adjunxit terga leonis apro Arcadio. Abripuit cervum æripedem sylvis, et Stymphalidas aquis: ab

4 ' Gruter. ex Palat. leg. censet *raraque:* Scriver. leg. *caraque*, versu hoc

NOTÆ

1 *Appia*] In qua nempe, Latinarum viarum celeberrima, templum Herculi consecraverat Domitianus, in quo ipse sub illius imagine colebatur, Epig. 65. supra.

3 *Si cupis Alcidæ*] Hoc est, veri Herculis labores discere.

4 *Libyn domuit*] Hoc est: In Africa Antæum vicit, cujus nota historia: atque aurea mala ex Hesperidum horto decerpsit, custode interfecto dracone.

5 *Peltatam*] Pelta scutum est brevius, quo utebantur Amazones, quarum reginam Hippolytam vicit Hercules: 'Abstulit Hippolytæ, sexto, sua vincula victæ.'

Scythico nodo] Periphrasis est baltei: in Scythia vero ad Tanaim et Thermodontem fluvium habitarunt Amazones.

6 *Addidit Arcadio*] De leone et apro ab Hercule interfectis sæpius dictum.

Fœcundam vetuit reparari mortibus Hydram:
  Hesperias Tusco lavit in amne boves.
Hæc minor Alcides: major quæ gesserit, audi,
  Sextus ab Albana quem colit arce lapis.
Asseruit possessa malis Pallatia regnis:
  Prima suo gessit pro Jove bella puer.
Solus Iuleas cum jam retineret habenas,
  Tradidit, inque suo tertius orbe fuit.
Cornua Sarmatici ter perfida contudit Istri:
  Sudantem Getica ter nive lavit equum.

Inferis rediit cum cane Cerbero. *Non passus est hydram renovari crescentem necibus: lavit boves Hispanas in amne Tusco. Minor Alcides* fecit *hæc. Disce, quæ fecerit major, qui colitur ad sextum milliarium ab arce Albana. Liberavit palatia occupata a malo principe; puer gessit prima bella pro suo Jove. Cum jam solus retineret habenas Imperatorias, tradidit* illas, *et tertius administravit suum imperium. Ter fregit perfida cornua Danubii Sarmatici: ter nive Getica lavit equum*

exigente.' *Schrevel.* Hoc edidit Barbouius.—7 'Ante legebatur *S. undis*, quod falsissimum, ex mente Poëtæ. Deprehensæ enim in aëre Harpuiæ, non in lacu.' *Gruter.* *Astris* cod. Beverland. et sic expressum dant Maitt.

NOTÆ

7 *Æripedem cervam* [*cervum*] 'Cornibus auratis cervum necat ordine quarto.' Legunt alii *cervam*. Aurea habebat cornua; Dianæ sacra erat; in monte Mænalo vagabatur; quam Hercules cepit, et Dianæ Taygetæ consecravit. Sic Raderus.

Stymphalidas undis] Stymphalis lacus in Arcadia, ubi aves Stymphalides inusitatæ magnitudinis, quæ humanis carnibus vescebantur, quas occidit Hercules. Vide Natalem Comitem lib. VII. Myth. cap. 1.

9 *Fœcundam vetuit*] Igne scilicet admoto, impediit ne hydræ capita renascerentur.

10 *Hesperias Tusco*] Geryonis scilicet boves. Vide Epig. 49. et 65. lib. V. Ex Hispania in Italiam adduxit, et Tiberi eas lavit.

11 *Major*] Nempe Domitianus. Vide Epig. 65. supra.

12 *Sextus ab Albana*] Hoc est, ad sextum milliarium ab arce Albana, ad octavum vero ab urbe, Epig. citato.

13 *Asseruit possessa*] Hoc est: Vitellianis ejectis, imperium sibi vindicavit, et Capitolium defendit. Suetonius in Domitiano.

15 *Solus Iuleas*] Hoc est, Imperatorias a Julio Cæsare primo Imperatore sic dictas: hoc est, occupatum imperium patri suo Vespasiano tradidit. Suetonius in Domitiano cap. 13.

16 *In suo orbe*] Hoc est, in imperio, quod ipse adeptus erat; post Vespasianum enim et Titum regnavit.

17 *Cornua Sarmatici*] Hoc est: Perfidas gentes, quæ Danubium incolunt, ter domuit. Vide Epig. 15. lib. VIII. Cornua fluviis tribuunt poëtæ propter riparum curvitatem, aut potius propter geminos pluresve alveos, in quos dividuntur. Sic Virgilius IX. Æneid. dixit Rhenum bicornem.

18 *Sudantem Getica*] Hoc est:

Sæpe recusatos parcus duxisse triumphos,
  Victor Hyperboreo nomen ab orbe tulit.
Templa Deo, mores populis dedit, otia ferro,
  Astra suis, cœlo sidera, serta Jovi.
Herculeum tantis numen non sufficit actis:
  Tarpeio Deus hic commodet ora patri.

sudantem. Sæpe, non concessa facultate *agendi triumphos Parthicos, victor consecutus est nomen ab orbe septemtrionali. Donavit Deos templis, populos moribus, arma quiete, suos astris, cœlum sideribus, Jovem coronis. Herculeum numen non sufficit tantis factis : hic Deus* Domitianus suo *vultu referat Tarpeium patrem.*

et Barbouius.—19 '*Partos* Gevartius : nam Domitiano cum Parthis nulla bella, sed arcta amicitia. Scriverius mavult *recusatos parcus.* Lege *parcus.*' Beverland. 'Scriver. e membranis profert *recusatos parcus:* quod victis Sarmatis triumphum recusavit.' *Farnab. Schrevel.* '*Recusato* phrasis rara, nec tamen adeo aliena. *Partos,* non *Parthos,* leg. esse contenderim.' *Flosculus.* Nostram lect. dat Barbouius.

NOTÆ

Ter vicit quoque Getas : de quibus supra.

19 *Sæpe rec.* [*recusato*] Hic modus loquendi familiaris est Aurelio Victori : ablativus est absolutus neutrius generis ; hoc ipsi recusato, seu hac re recusata, nempe ut auxiliaretur Vologeso Parthorum regi. Suetonius cap. 2. in Domitiano : 'Nec tamen eo secius, cum Vologesus Parthorum rex auxilia adversus Alanos ducemque alterum ex Vespasiani liberis depoposcisset, omni ope contendit, ut ipse potissimum mitteretur ; et, quia discussa res est, alios Orientis reges, ut idem postularent, donis ac pollicitationibus solicitare tentavit.'

Parcus [*Parthos*] Hoc est, Parthicos. Virgilius Ecloga x. 'Libet Partho torquere Cydonia cornu Spicula,' &c.

20 *Hyperboreo*] Hoc est, septemtrionali : nam a devictis Germanis Germanicus, atque a subactis Sarmatis Sarmaticus dictus est Domitianus. Scriverius legit : 'Sæpe recusatos parcus duxisse triumphos,' quod victa Sarmatia triumphum recusavit.

21 *Templa Deo*] Vide Epig. 4. supra.

Mores] Epig. 4. et 7. lib. VI.

Otia ferro] Hoc est : Bello confecto, pacem hostibus concessit ; Epig. 15. lib. VIII.

22 *Astra suis*] Hoc est: Patrem, fratrem, uxorem in Deorum numerum retulit, et Flaviæ genti templum erexit, de quo Epig. 2. supra.

Serta Jovi] Quia lauream Jovi Capitolino intulit ex victoria Sarmatica. Suetonius in Domitiano.

24 *Tarpeio*] Sensus est : Pro tot et tantis rebus gestis non sufficit, ut sub imagine Herculis colatur Domitianus, sed sub imagine ipsius Jovis esset colendus.

CIII.

AD PHŒBUM.

QUADRINGENTORUM reddis mihi, Phœbe, tabellas:
Centum da potius mutua, Phœbe, mihi.
Quære alium, cui te tam vano munere jactes:
Quod tibi non possum solvere, Phœbe, meum est.

O Phœbe, reddis mihi tabellas quadringentorum: o Phœbe, potius crede mihi centum. Quære alium, apud quem te ostentes tam vano dono: o Phœbe, quod nequeo solvere, pertinet ad me.

NOTÆ

1 *Quadringentorum*] Ejusdem argumenti est Epig. 37. lib. VIII.

Tabellas] Syngrapham intellige, qua constabat, Martialem Phœbo debere quadringenta.

2 *Da potius*] Ut liberalis habearis.

4 *Quod tibi non*] Epig. 3. lib. II. 'Sexte, nihil debes; nil debes, Sexte, fatemur: Debet enim, si quis solvere, Sexte, potest.'

CIV.

DE GEMINIS FRATRIBUS.

QUÆ nova tam similes genuit tibi, Leda, ministros?
Quæ capta est alio nuda Lacæna cycno?
Dat faciem Pollux Hiero, dat Castor Asillo:
Atque in utroque nitet Tyndaris ore soror.
Ista Therapnæis si forma fuisset Amyclis,
Cum vicere duas dona minora Deas;

Quæ nova Leda peperit tibi servos tam similes? Quæ Lacæna arsit alium cycnum? Pollux commodat vultum Hiero, Castor commodat Asillo: et soror Tyndaris nitet in ore utriusque. Si talis pulchritudo fuisset Therapnæis Amyclis, cum dona

1 Hunc vs. sic citat Heins. ad Ovid. Ep. XX. 62. *Q. n. t. s. g. sibi L. Laconas:* ubi, ait, *s. tibi* perperam legitur, et *Lacones.* Somniavit procul dubio Vir doctus: nam in omn. edd. legitur *ministros.*—2 *Nuda* codd. Pulmanni et Beverl. Sic legit Scriver. et dant Maitt. et Schrevel. *Nupta* exhibent aliæ edd. *Alio..cygno* præstat codex Beverl. et legit Schrevel. Ab aliis transponuntur.—3 *Puero* cod. Pulmanni, et *Asilo* cod. Beverl.—7 *Urbem*

NOTÆ

1 *Genuit tibi*] Nescio quem alloquatur Poëta. Ledæ Lacedæmoniæ historia satis nota est, quæ nempe, compressa a Jove cycni forma induto, peperit Pollucem et Castorem.

4 *Tyndaris soror*] Hoc est, Helena Castoris et Pollucis soror, Jovis filia ex Leda uxore Tyndari, regis Laconiæ.

5 *Ista Therapnæis*] Castor et Pollux

Mansisses, Helene, Phrygiamque redisset in Idam
Dardanius gemino cum Ganymede Paris.

inferiora superarunt duas Deas : o Helene, mansisses, et Dardanius Paris reversus esset in urbem Phrygiam cum gemino Ganymede.

legunt edd. Farnab. et antiquissimæ. *Idam* est in cod. Pulmanni.

NOTÆ

nati sunt Amyclis, quæ urbs est Laconiæ prope Therapnas; ubi si affuissent Hierus et Asillus, (cum Juno ac Pallas contendentes de pomo aureo a Venere victæ sunt, promittente Paridi judici Helenam, quæ nempe donum erat inferius quam imperium promissum a Junone, et sapientia promissa a Pallade,) contemta Helena, a Paride rapti fuissent.

M. VAL. MARTIALIS

EPIGRAMMATUM

LIBER X.

I.

LIBER AD LECTOREM.

Si nimius videor, seraque coronide longus
  Esse liber: legito pauca, libellus ero.
Terque quaterque mihi finitur carmine parvo
  Pagina: fac tibi me quam cupis esse brevem.

Si videor esse liber nimius, et longus tarde imposita *coronide: evolve pauca, ero libellus. Brevi versu ter et quater absolvo scriptam tibi paginam, quam optas esse brevem.*

Liber ad lectorem inscribunt edd. recentiores.—1 'Poscis hoc tetrasticho finire librum nonum potius, quam inchoare decimum, nisi Poëta dicat 'legito,' quod sequentem laborem, non præteritum spectat.' *Raderus. Videar* Ms. Pulmann.—4 Sic exhibent edd. recentiores. Aliter legunt *Pagina facta, tibi quam &c.* vel *Pagina facta tibi, quam &c.*

NOTÆ

1 *Si nimius*] Liber alloquitur lectores. Alii putant hoc Epigramma esse finem libri noni, alii vero initium decimi. Videat lector. Lemma autem deest in antiquis codicibus. Scriverius inscribit, *Liber ad lectorem.*

Coronide] Quam sic explicat Cælius Rhodiginus lib. xv. cap. 20. Coronis significat ultimam rei manum admotam, nec effectum opus, sed prorsus completum, finitumque: siquidem coronis est quandoque montis vertex, aut structuræ summum, quandoque vero quod in fine libri ponitur. Coronis significat et navis puppim, quod sit in ejus apice curvatum rostrum; unde deductum hunc loquendi modum putant nonnulli.

3 *Terque quaterque*] Cum singulis in paginis tria aut quatuor Epigrammata contineantur, quibus lectis, alia omittere potest lector. Legunt alii, *Pagina: fac tibi me quam cupis esse brevem:* hoc est: O lector, inquit liber, potes me contrahere, quantum cupis.

II.

AD EUNDEM.

FESTINATA prior decimi mihi cura libelli
  Elapsum manibus nunc revocavit opus.
Nota leges quædam, sed lima rasa recenti:
  Pars nova major erit: lector, utrique fave.
Lector, opes nostræ, quem cum mihi Roma dedisset,
  Nil tibi quod demus majus habemus, ait.
Pigra per hunc fugies ingratæ flumina Lethes,
  Et meliore tui parte superstes eris.
Marmora Messalæ findit caprificus, et audax
  Dimidios Crispi mulio ridet equos.
At chartis nec furta nocent, nec sæcula prosunt;
  Solaque non norunt hæc monumenta mori.

Prior cura decimi libri a me properata nunc revocavit opus elapsum manibus. Evolves quædam tibi *comperta, sed polita recenti lima. Major erit pars addita;* o *lector, fave utrique.* O *lector divitiæ nostræ, quem cum mihi donasset Roma, dixit, Nihil habemus majus, quod tibi donemus. Hujus opera vitabis pigra flumina Lethes, et eris superstes meliore parte tui. Caprificus aperit marmora Messalæ, et mulio audax irridet equos dimidios Crispi. Sed nec furta officiunt scriptis, nec sæcula præsident, et hæc sola monumenta nesciunt perire.*

6 In marg. Junt. penes Editorem *detur.*—7 In marg. ejusd. *Nigræ.* Alios legere *Nigra* monent multi. Sed *Pigra* est in omn. edd. quibus utimur.—11 Sic cod. Pulmann. et sic aliter legi notaverat Farnab. *At s. pros.* Thuan. cod. *Ac s. pros.* edidit Barbouius: *et s. pros.* Maitt. *Nec s. præs.* dant edd. antiquissimæ cum Farnab. *Prosunt* breviter scriptum est in marg. Junt.

NOTÆ

1 *Festinata prior*] Hunc nempe librum nimia festinatione editum revocavit, atque emendavit.

3 *Nota*] Scilicet in priori editione.

4 *Utrique fave*] Hoc est: Prioribus et novis additis versibus fave.

5 *Lector, opes nostræ*] Per appositionem hoc addit, hoc est: Quo benigno atque benevolo lectore nihil majus mihi dare Roma poterat.

7 *Flumina Lethes*] Hoc est: Te ab hominum oblivione vindicabis. Lethe inferorum fluvius est, qui præteritarum omnium rerum memoriam delet: λήθη enim Latine oblivio est.

8 *Superstes eris*] Quia semper legeris, et celebraberis. 'Meliore parte,' fama scilicet ingenii.

9 *Marmora Messalæ*] Ædes marmoreas, vel potius sepulcra marmorea intellige, quæ Corvinus Messala Augusti ævo orator clarissimus et ditissimus exstruxit. Vide Epig. 3. lib. VIII.

Caprificus] Ficus est sylvestris, quæ vel durissimos lapides findit.

10 *Dimidios equos*] De Crispo dictum Epig. 54. lib. IV. cujus statuæ

penes nos. 'Immo,' ait Gronov. '*et s. pros.* ut in margine Ms. reperit Gruterus, in Editione principe Scriverius. Et sic de conjectura restituerat Passeratius ad Propert. III. 2.' Raderus præfert *præsunt*. Vide eum in Notis Variorum. Forte legend. *nec fata n. nec s. desunt* observat Burmannus Secundus ad Propert. III. 1. 63.

NOTÆ

equestres vetusta te corruptæ et fractæ irridentur a mulionibus atque aurigis. Juven. Sat. VIII. 'Et Curios jam dimidios,' &c.

11 *Nec furta*] Legunt alii, et forte melius, *fata*: bona enim carmina non pereunt. Vide Horat. Ode 8. lib. IV.

III.

AD PRISCUM.

VERNACULORUM dicta, sordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis,
Quæ sulfurato nolit emta ramento
Vatiniorum proxeneta fractorum,
Poëta quidam clancularius spargit;
Et vult videri nostra. Credis hoc, Prisce,
Voce ut loquatur psittacus coturnicis,
Et concupiscat esse Canus ascaules?

Quidam poëta occultus spargit dicta vernaculorum, fœdam mordacitatem, et turpia convicia linguæ circulatricis, quæ proxeneta nolit emere sulfurato ramento vatiniorum fractorum, et cupit censeri nostra. O Prisce, an *putas hoc, ut psittacus loquatur voce coturnicis, et Canus peroptet esse ascaules? Nigra fama longe removeatur a*

3 *Noli temtare mento* cod. Beverl.—4 *Flagrorum* cod. Pulmann.—5 *Clangu-*

NOTÆ

1 *Vernaculorum dicta*] Hoc est, vernarum et scurrarum dicta: Epig. 42. lib. I.

2 *Linguæ circulatricis*] Circulator est circumforaneus homo, vulgaris, vagus, sordidus; quem citato Epig. Transtiberinum ambulatorem vocavit.

3 *Quæ sulfurato*] Vide Epig. citatum. Sensus est: Illa dicta ramentis sulfuratis, Gallice *allumettes*, nolit emere negotiator vasorum vitreorum fractorum, quæ sic dicta sunt a Vatinio Beneventano artifice, lib. XIV. Epig. 96. 'Vilia sutoris calicem monumenta Vatini Accipe,' &c. Sunt autem proxenetæ conciliatores, et interventores, quasique conglutinatores hominum inter se stipulantium, aut quemvis contractum ineuntium.

7 *Psittacus*] Docilis nempe, atque humanæ vocis imitator, cui se Martialis, maledicum vero illum poëtam coturnici comparat, cujus vox injucundissima est.

8 *Canus*] Nobilissimus tibicen, de quo lib. IV. Epig. 5. Ascaules autem dicitur utricularius, seu qui utrem inflat, quem imitari nolit Canus.

Procul a libellis nigra sit meis fama,
Quos rumor alba gemmeus vehit penna.
Cur ego laborem notus esse tam prave,
Constare gratis cum silentium possit?

meis libris, quos vehit rumor felix candida penna. Cur ego studeam cognosci tam improbe, cum possim tacendo notus esse gratis?

larius Ald. Junt. Colin. *Calcularius* cod. Pulmann.—12 Sic præstat idem cod. et recentiores edd. Antiquissimæ *Cum stare ... possim. Tum* est in marg. nostræ Juntinæ.

NOTÆ

9 *Nigra fama*] Comparata nempe ex aliorum infamia; Epig. 12. lib. VII. 'Et mihi de nullo fama rubore placet.'

10 *Quos rumor gemmeus*] Hoc est, candidus et felix. 'Alba penna;' his verbis bonam famam significat.

11 *Tam prave*] Hoc est: Cur ex aliorum dedecore mihi nomen comparem, cum laudans alios et ipse laudari possim?

12 *Constare* [*Cum stare*] *gratis*] Meo judicio sensus est: Cum possim innotescere sine detrimento famæ alienæ, et cum mea fama sic stare possit. Legunt alii, *Constare gratis cum silentio possim?* Constare significat patere, perspicuum esse, hoc est: Cum possim notus esse gratis, seu sine alieno rubore. Alii legunt, *Constare gratis cum silentium possit?* hoc est: Cum meum silentium possit innotescere hominibus gratis erga me, quod parcam eorum moribus, quos carpere possem.

IV.

AD MAMURRAM.

Qui legis Œdipodem, caligantemque Thyesten,
Colchidas, et Scyllas; quid nisi monstra legis?
Quid tibi raptus Hylas, quid Parthenopæus, et Atys?
Quid tibi dormitor proderit Endymion?

Quod evolvis fabulas de Œdipode, de Thyeste caliginoso, de Medea, de Scylla, quid evolvis nisi portenta? quid proficiet tibi raptus Hylas, quid Parthenopæus,

Ad lectorem inscribunt edd. antiquissimæ cum Delph.—3 '*Attis* Salmas. ad Solin. 51. [Vide Notas Variorum.] In Inscript. Goltz. p. 177. *Atthis*.'

NOTÆ

1 *Qui legis Œdipodem*] Œdipus, qui matrem Jocasten duxit uxorem, notus ex Euripide in Phœnissis; et Thyestes, qui caligans dicitur, propterea quod, ne manducantem filium sibi ab Atreo fratre appositum videret Sol, refugit; et Medea, noti sunt ex Euripide, et Seneca poëta, et multis aliis. De Scylla vide Ovidium lib. IV. Met.

3 *Raptus Hylas*] Epig. 48. lib. V. *Parthenopæus*] Epig. 77. lib. VI. et Epig. 57. lib. IX. *Atys*] Epig. 86. lib. II.

4 *Dormitor Endymion*] Qui primus Lunæ cursum observavit; unde fa-

Exutusve puer pennis labentibus? aut qui
 Odit amatrices Hermaphroditus aquas?
Quid te vana juvant miseræ ludibria chartæ?
 Hoc lege, quod possit dicere vita, Meum est.
Non hic Centauros, non Gorgonas, Harpyiasque
 Invenies: hominem pagina nostra sapit.
Sed non vis, Mamurra, tuos cognoscere mores,
 Nec te scire: legas αἴτια Callimachi.

et Atys, quid dormitor Endymion? et puer spoliatus pennis labentibus, aut Hermaphroditus qui odit amatrices undas? quid tibi prosunt vana ludibria infelicis chartæ? hoc evolve, quod possis jure dicere, Meum est. Non hic reperies Centauros, nec Gorgonas, nec Harpyias: nostri libri agunt de homine. Sed non vis, o Mamurra, habere compertos tuos mores, nec te noscere: evolvas causas Callimachi.

Beverl. *Athys* dat Barbou.—8 'Recte sane Pal. *q. possit d. vita.* Sic et Percheimerianus.' *Gronov.* Hoc rectum putat et Schrevel. et dat cum Maitt. et Barbouio. Alii legunt *q. possit d. quisque* cum cod. Pulmann. *Q. possis d. jure* edd. antiquiss. et Farnabii.—9 *Harpiasque* Barbou. *Arpgiasque* Ald. Junt. Colin.—12 *Necte sacrilege Sextia* cod. Beverl. *Sextia* Ferrar. an. 1471. Αἴτια legunt edd. Paris. 1617. et recentiores. Sic monet Calderinus: '*Legas Ethia*] Sed nec illud leges, quia illud etiam est in Moribus: ita codex antiquus habet. Sunt qui legant *jurat Ethea.* Sed intelligendum de opere Callimachi in Ibin.' Prius annotaverat *ἦθος* morem significare: quam vocat impressa annotatio in marg. ejusd. ed. Paris. 'vitiosam interpretationem depravatæ lect.' *Ethia* legunt Ald. Junt. Colin. Heraldus videtur legisse *Ætia.*

NOTÆ

bulantur poëtæ illum a Luna fuisse adamatum, atque ab ea in Latmo Cariæ monte sopitum fuisse, ut eum posset commode osculari.

5 *Exutusve puer*] Icarum intellige, notum ex Ovidio lib. VIII. Met. apud quem et Hermaphroditi fabulam leges, lib. IV. Metam.

7 *Miseræ ludibria*] H. e. fabularum ludos.

8 *Hoc lege*] Quod spectat ad tuos mores. De Centauris Ovid. lib. XII. Met. Gorgones vero Phorci filiæ, Medusa, Sthenyo, alii Sthino, et Euryale. Aliæ quoque Gorgones fuere, quas recenset Natalis Comes lib. VII. Mythol. cap. 12.

9 *Harpyiasque*] Neptuni et Terræ filiæ; a poëtis finguntur rapaces, volatiles, virgineo vultu, et manibus uncis. Tres enumerantur a Virgilio, Helle, Ocypete, et Celæno. Vide Natalem Comitem lib. VII. cap. 6.

10 *Hominem pagina*] Mores enim hominum corrigunt atque instituunt libri mei.

12 *Legas αἴτια*] Intellige causas; hoc est: Legas librum, quem scripsit Callimachus de Causis et Originibus Rerum. De Callimacho dictum lib. IV. Epig. 23. Sensus est: Cum nolis cognoscere te ipsum, lege opus Callimachi de Causis; quod somnia Callimachi vocat Propertius. Legunt alii, *Nec te scire juvat ethea Callimachi:* hoc est: Nec juvat te legere librum, quem de Moribus scripsit Callimachus, vel poëta, vel alius grammaticus sic dictus. Quæ lectio non placet interpretibus. Vide Turnebum lib. XXX. cap. 30.

V.

IN MALEDICUM POETAM.

Quisquis stolæve purpuræve contemtor,
Quos colere debet, læsit impio versu;
Erret per urbem pontis exul et clivi,
Interque raucos ultimus rogatores
Oret caninas panis improbi buccas.
Illi December longus, et madens bruma,
Claususque fornix triste frigus extendat.
Vocet beatos clamitetque felices,
Orciniana qui feruntur in sponda:
Et, cum supremæ fila venerint horæ,
Diesque tardus, sentiat canum litem,
Abigatque moto noxias aves panno;

Quisquis contemtor aut stolæ aut purpuræ offendit impio carmine, quos observare debet; profugus vagetur per pontes urbis, et clivos, atque inter raucos mendicos ultimus petat canina frusta panis improbi: December longus, atque hyems madida, et fornix clausus producat illi triste frigus; appellet felices, et clamitet fortunatos, qui efferuntur in sandapila. Et, cum fila ultimæ horæ, et dies tardus venerint, experiatur litem canum, et moto panno expellat malas volucres: nec mors

3 'Sic Pal. mente satis acri et acuta. In vulgg. legebatur *Pontes per urbis erret e. et clivos.*' Farnab. Schrevel. 'Raderus legend. censet *orbis:* quomodo enim exul, si in urbe? Sic Ovid. in Ibin inimico suo imprecatur: 'Exul inops erres, alienaque limina lustres, Exiguumque petas ore tremente cibum.' *Schrevel.* '*Per urbem;* al. *per orbem.* Rader.' *VV. LL. Barbouii.* Nostram lect. dant recentiores.—5 *Bacas* Ms. Beverl.—7 *Clususque* Ms. Pulmann. et ed. Barbouii.—10 *Neverit* Ferrar. *Neverint Horæ* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Quisquis stolæ*] Aspere invehitur in eundem sane poëtam, de quo Epig. 3. supra. Stola propria erat matronarum; Epig. 36. lib. I. Attamen Bayfius de Re Vestiaria cap. 1. existimat stolam vocem esse communem ad omne genus vestimenti. Purpura vero olim solius Magistratus erat insigne: at labente disciplina lacernis purpureis usi sunt fere omnes; lib. V. Epig. 8.

3 *Erret, &c.* [*Pontes per urbis*] Ubi mendici rogant stipem. Suo inimico idem imprecatur Ovidius in Ibin. Juvenalis Sat. IV. 'Dirusque a ponte satelles Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes.' *Pontes per orbis:* recte enim conjungitur cum sequente voce 'exul:' quomodo enim exul, inquit Raderus, si in urbe? At *exul* sumitur hic meo judicio pro errone et vago homine. Alii, *Erret per urbem pontis exul, et clivi.*

7 *Claususque fornix*] In quo nempe sine igne mendici latebant hyeme.

9 *Orciniana sponda*] Sandapila sic dicta est ab orco, quod mortui ad orcum eant.

11 *Diesque tardus*] Mortis nempe, quam jamdiu expetebat.

Nec finiantur morte simplices pœnæ:
Sed modo severi sectus Æaci loris,
Nunc inquieti monte Sisyphi pressus,
Nunc inter undas garruli senis siccus,
Delasset omnes fabulas poëtarum:
Et, cum fateri Furia jusserit verum,
Prodente clamet conscientia, Scripsi.

afferat finem pœnis illius rogatoris. At modo cæsus loris acerbi Æaci, nunc obrutus saxo Sisyphi non quiescentis, nunc siccus inter aquas senis loquacis, defatiget omnes fabulas poëtarum: et, cum Furia jusserit confiteri veritatem, prodente conscientia vociferetur, Composui.

Neverint marg. nostræ Junt.—13 Antiquiss. edd. *supplicis.*

NOTÆ

Sentiat canum litem] Hoc est: Jam moriturus sentiat canes litigantes de cadavere ejus laniando.

12 *Noxias aves*] Corvos, vultures, &c.

13 *Simp.* [*Supplicis*] *pœnæ*] Id est, mendici et rogatoris. Alii legunt *simplices pœnæ*, habita scilicet ratione aliorum suppliciorum, quæ in Inferis subiturus est.

14 *Æaci*] Quem tantopere justitiæ amantem fuisse ferunt, ut apud Inferos a Plutone delectus fuerit animarum judex cum Minoë et Rhadamantho.

15 *Monte Sisyphi*] Quem fabulantur poëtæ eo supplicii genere plecti apud inferos, ut saxum ingens perpetuo volvat.

16 *Garruli senis*] Hoc est, Tantali, qui invitatus ad cœnam Deorum secreta vulgaverat. Illius historia satis nota: mediis in aquis perpetua siti laborat, ut canunt poëtæ.

19 *Scripsi*] Hoc est: Famosa carmina vulgavi nomine Martialis.

VI.

DE ADVENTU CÆSARIS TRAJANI.

Felices, quibus urna dedit spectare coruscum
  Solibus Arctois sideribusque ducem.

Beati, quibus sorte contigit videre Imperatorem micantem solibus atque astris

Trajani omittunt edd. vetustæ. Nec id ex antiquitate profluxisse censere videtur editor Delph. *De Cæs. Tr. adv.* habet ed. Barbouii.—1 *Una* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Quibus urna dedit*] In qua sunt omnium hominum nomina, qui moriuntur, prout serius aut ocyus sors exierit. Alii intelligunt urnam electionis, seu sortem qua lecti mittebantur ad Principem Legati. Alii, sortem simpliciter et quidem bonam: hoc sensu: Felices, quibus bona quadam sorte contigit ut Trajanum viderent. Eligat lector. De Arctois

Quando erit ille dies, quo campus, et arbor, et omnis
Lucebit Latia culta fenestra nuru?
Quando moræ dulces, longusque a Cæsare pulvis,
Totaque Flaminia Roma videnda via?
Quando eques, et picti tunica Nilotide Mauri
Ibitis? et populi vox erit una, Venit?

Septemtrionis. Quando adveniet ille dies, quo campus, et arbor, atque omnis fenestra fulgebit ornata mulieribus Latiis? Quando grata impedimenta, et longus pulvis excitatus a Cæsare, et tota Roma conspicienda in *via Flaminia? O eques et Mauri picti tunica Nilotide, quando præibitis, atque una vox erit populi, Venit!*

NOTÆ

sideribus sæpius dictum. Germania autem est ad Septemtrionem, ex qua rediturus erat Trajanus. Vide Epig. sequens.

4 *Lucebit Latia*] Hoc est, quo die omnes Latii mulieres ex fenestris Trajanum redeuntem spectabunt.

6 *Flaminia*] Qua iter est in Germaniam.

7 *Quando eques, et picti*] Hoc est, equites Mauri induti veste Ægyptia variis coloribus picta. Vide Epig. 13. infra: 'Et Libys in longo pulvere sudet eques.'

VII.

AD RHENUM, DE EODEM.

NYMPHARUM pater amniumque, Rhene,
Quicumque Odrysias bibunt pruinas,
Sic semper liquidis fruaris undis,
Nec te barbara contumeliosi
Calcatum rota conterat bubulci;
Sic et cornibus aureus receptis,

O Rhene, pater Nympharum atque fluviorum, quicumque excipiunt pruinas Othrysias, sic semper habeas aquas fluentes, nec barbara rota injuriosi bubulci conterat te

De eodem nesciunt edd. antiquæ. *De eod. ad R.* exhibet ed. Barbonii.—2 *Othrys.* edd. vett. et Barbonii. *Od.* rell. et sic Ms. Pulmann.—3 *Frueris* edd. vett. *Fruar.* rell. et sic id. Ms.—6 *Aureis* id. cod. et sic legend.

NOTÆ

2 *Quicumque Odr.* [*Othrysias*] De hac voce dictum Epig. 8. lib. VII. Alii *Odrysias.* Odryse Thracia est: quæ vox latius sumitur a Poëta pro Septemtrione; Rhenus enim Thraciam non alluit. 'Pruinas' glaciem et nives liquefactas intellige.

4 *Nec te barbara*] Hoc est: Nec te gelu constrictum premant plaustra bubulcorum.

6 *Sic et cornibus*] In duas præcipue partes, quæ cornua vocantur, dividitur Rhenus; quorum alterum cornu, inquit Domitius, habebant Transrhenani; alterum vero erat in imperio Romanorum. 'Aureus' dicitur, ut

Et Romanus eas utraque ripa:
Trajanum populis suis, et urbi,
Tibris te dominus rogat, remittas.

calcatum: sic et cornibus receptis aureus et Romanus fluas utraque ripa: dominus Tibris orat te, remittas Trajanum populis suis et urbi.

notat Beverlandus.—8 *Troj.* Ms. Pulmann.

NOTÆ

opinatur Raderus, vel propter aurifodinas Germaniæ, vel propter auream et flavam Germanorum comam, vel quod in triumphis flumina auro depicta gestarentur.

7 *Romanus eas*] Hoc est: Germania cis transque Rhenum serviat Romanis.

9 *Tibris dominus*] Nempe quod Romam orbis dominam alluat.

VIII.

DE PAULLA.

Nubere Paulla cupit nobis; ego ducere Paullam
Nolo: anus est: vellem, si magis esset anus.

Paulla optat nubere mihi; ego nolo ducere Paullam; vetula est: optarem, si magis esset vetula.

Paula et *Paulam* edd. Ald. Junt. Colin. *Paulum* quoque et *Paule* eæd. in Epig. 10.

NOTÆ

2 *Si magis esset anus*] Cito enim moreretur, et me hæredem relinqueret.

IX.

DE SE.

Undenis pedibusque, syllabisque,
Et multo sale, nec tamen protervo,
Notus gentibus ille Martialis,

Ego ille Martialis populis notus hendecasyllabis, et multis facetiis, nec tamen

NOTÆ

1 *Undenis pedibus*] Versus intellige constantes undecim syllabis, ita ut singulæ unum pedem efficiant: et dicitur etiam Carmen Phaleucium.

3 *Notus gentibus*] Vide lib. I. Epig. 2.

Et notus populis; quid invidetis?
Non sum Andræmone notior Caballo.

procacibus; quid invidetis? Non sum notior Andremone caballo.

5 *Andrem.* edd. vett. et Farnabii, et Maitt. Dant *caballo* edd. Paris. 1617. et Barbouii.

NOTÆ

5 *Andræmone Caballo*] Lib. I. Epig. 42. quendam scurram vocavit Sextium Caballum. Hic etiam forte intelligit scurram. Alii volunt esse nomen nobilis cujusdam equi circensis.

X.

IN PAULLUM.

Cum tu, laurigeris annum qui fascibus intras,
  Mane salutator limina mille teras;
Hic ego quid faciam? quid nobis, Paulle, relinquis,
  Qui de plebe Numæ, densaque turba sumus?
Qui me respiciet, dominum, regemque vocabo?
  Hoc tu (sed quanto blandius!) ipse facis.
Lecticam, sellamve sequar? nec ferre recusas:
  Per medium pugnas et prior ire lutum.
Sæpius assurgam recitanti carmina? tu stas,
  Et pariter geminas tendis in ora manus.

Cum tu, qui aperis annum fascibus laurigeris, mane salutator obeas mille limina; hic ego quid agam? O Paulle, quid nobis relinquis, qui sumus vilis turba, et de plebe Numæ? An *vocabo dominum, et regem, qui me respiciat? Tu ipse (sed quanto suavius!) agis hoc.* An *sequar lecticam et sellam? Nec recuso portare: at* tu *contendis, ut prior eas per medium lutum.* An *sæpius assurgam recitanti versus? Tu stas, et simul tendis ambas manus in faciem. Quid aget inops, qui nequit esse*

1 *Fastibus intrat* cod. Beverl. et vs. 4. *Quid ephœbe.*—5 *Respiciat* edd. vett. *Respicies* cod. Pulmann.—7 *Sellamque ... recuso* edd. vett. et Farnabii. *Sellamve* cod. Pulmann.—9 *Testis* pro *tu stas* id. cod.—11 *Clientem* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Cum tu, laurigeris*] Anno ineunte fasces laureati gestabantur ante novos Consules. De salutatoribus dictum lib. II. Epig. 18.

4 *De plebe Numæ*] Qui nempe pauper fuit inter reges. Sensus est: Quid facient pauperes, cum viri clari et nobiles eorum officia obeant?

9 *Assurgam recitanti*] Ut applaudam.

10 *Et pariter geminas*] Signum est applaudentis et adulantis.

Quid faciet pauper, cui non licet esse clienti?
  Dimisit nostras purpura vestra togas.

cliens? Vestra purpura removit nostras togas.

Vid. Heins. ad Ov. Ep. XIV. 64.—12 *Divisit* edd. antiquæ, et cod. Pulmann. '*Dimisit*. Nequaquam damno hanc lect. Memini tamen, cum primum in hunc l. inciderem, statim succurrisse mihi *Derisit*.' De Rooy. Vide Turnebum XXX. 30. et Gruteri interpretationem in Notis Variorum.

NOTÆ

12 *Dim.* [*Divisit*] *nostras*] Hoc est: Vos, purpurati clientes, removistis nos pauperes, et exclusistis ab officiis præstandis. Alii *Dimisit*, eodem sensu. Videat lector.

XI.

IN CALLIODORUM.

Nil aliud loqueris, quam Thesea, Perithoumque,
  Teque putas Pyladi, Calliodore, parem.
Dispeream, si tu Pyladi præstare matellam
  Dignus es, aut porcos pascere Perithoi.
Donavi tamen, inquis, amico millia quinque,
  Et lotam (ut multum) terque quaterque togam.

O Calliodore, nihil aliud loqueris quam Thesea, Perithoumque, et credis te æqualem Pyladi. Dispeream, si mereris porrigere matellam Pyladi, aut pascere porcos Perithoi. Nihilominus dedi, ais, amico quinque millia, et togam latam ter et quater

1 *Pyrith.* Paris. 1617. *Pir.* ed. Maitt.—6 *Lotam multum* cod. Pulmann. Pro parenthesi minima puncta exhibent Ald. Junt. Colin. et unum idque minimum punctum post 'lotam' Paris. 1617. et Delph. Nec parenthesin nec punctum habet ed. Barbouii. 'Suspectum Scriverio *ut m.* Frustra: est enim compendio dictum pro eo, quod est integrum. Sic Juv. VII. 'Ut minimum, duo sufficient.'' *Gronov.* Salmasius legit *Et lotam, ut minimum.* Vide Variorum Notas. '*Ut multum* parenthesi includendum, ut sint verba Martialis, irridentis exiguitatem muneris. Male hunc l. accipit Salmas. in Not. ad Hist. Aug. quod et in pejus retractat ad Solin. p. 391.'

NOTÆ

1 *Thesea, Perithoumque*] Alii scribunt *Pirithoum.* De his jam lib. VII. Epig. 24. Eorum historia omnibus obvia.

4 *Dignus es*] Hoc est: Si dignus es vel vilissimum obire munus, ut matellam præstare, vel porcos pascere.

5 *Millia quinque*] Sestertiorum.

6 *Et lotam, &c.*] Hoc est, fere novam.

Quid, quod nil unquam Pyladi donavit Orestes?
  Qui donat, quamvis plurima, plura negat.

*ad summum. Quid quod Orestes nihil*ne *unquam dedit Pyladi? Qui dat, licet plurima, recusat plura.*

Beverl.—7 ' *Pylades d. Orestæ* sensus jubet esse legend. neque aliter vestigia codicis Puteani: in quo *Pila donabitur esse.*' Heins. ad Ov. Ep. VIII. 9.

NOTÆ

7 *Quid, quod*] Vehementius instandi gratia, ' Quid ' asciscit ' quod.'

8 *Plura negat*] Quia, qui donat, omnia sua bona cum amico non communicat; alioquin nihil haberet, quo careret alter, atque ita nihil donare posset.

XII.

AD DOMITIUM.

ÆMILIÆ gentes, et Apollineas Vercellas,
  Et Phaëthontei qui petis arva Padi;
Ne vivam, nisi te, Domiti, permitto libenter,
  Grata licet sine te sit mihi nulla dies.
Sed desiderium tanti est, ut messe vel una
  Urbano releves colla perusta jugo.

O *Domiti, qui adis gentes Æmiliæ, atque Apollineas Vercellas, atque agros Padi Phaëthontei: dispeream, nisi libenter te incito, licet, te absente, nulla lux mihi sit jucunda. Sed tanti facio desiderium* tuum, *ut vel una æstate reficias*

3 Sic omnes edd. nostræ. At Barbouius notat in VV. LL. ' *Permitto. Dimitto* vulgg. *Præmitto* Scriver.' *Admitto* cod. Pulmanni, qui, Quid si, ait, legatur *permuto?* ' Elegans illud *permitto* e Mss. a Grutero restitutum, nec mutand. Est autem idem, quod, incito, laxo habenas, ut ' equos permittere in cuneum hostium.' Sed et videtur legend. *quæ petis.*' Gronov. ' Nisi te secedere permittam. Al. *dimitto.* Pet. Scriv. emendat, *præmitto:* quod de vita functis dicebant, tanquam eos ipsos secuturi. Sed dispiciat lector.' *Farnab. Schrevel.* ' Recte *permitto*, non, quod in context. recipere ausus est Scriverius, *præm.* Vid. præter Gruterum ad h. l. quos laudat Ernest. ad

NOTÆ

1 *Æmiliæ gentes*] Æmilia, hodie regio Italiæ, partem Longobardiæ Cispadanæ et Romandiolam complectitur. Vercellas, hodie *Vercelli.* Apollineas dicit, vel quod illic Apollo coleretur, vel a liberalibus disciplinis, vel ab auro Apollini sacro, quod ibi effoderetur, ut conjiciunt interpretes.

2 *Phaëthontei*] Quia in Padum curru Solis excussus Phaëthon cecidit. *Qui petis;* alii *quæ petis.*

3 *Permitto*] Alii *præmitto, permuto, dimitto:* sed retine *permitto* hoc sensu, quo Livius dixit, ' Concitant equos, permittuntque in hostem.'

5 *Sed desiderium tanti*] Sed tanti facio desiderium, quo flagras rus

I, precor, et totos avida cute combibe soles.
  Quam formosus eris, dum peregrinus eris!
Et venies albis non cognoscendus amicis,
  Livebitque tuis pallida turba genis!
Sed, via quem dederit, rapiet cito Roma colorem,
  Niliaco redeas tu licet ore niger.

colla perusta servitute urbana. Proficiscere, precor, et combibe totos soles avida cute. Quam pulcher eris, dum peregrinaberis, et redibis non agnoscendus albis amicis, et pallida turba osculabitur tuas genas. At Roma celeriter auferet colorem, quem dederit iter, etiamsi revertaris niger ore Ægyptio.

Tac. A. xi. 10.' *De Rooy.*—8 *Cum* pro *dum* cod. Pulmann. et id videtur legisse Calderinus.—9 *Agnosc.* id. cod. et Ald. Junt. Colin.—10 Sic id. cod. *Libabitque tuas . . . genas* edd. vett. et Delph. et Farnab. quod exponit Heraldus. 'Gruterus ex Ms. Anglic. legit *Livebitque tuis . . genis:* h. e. invidebit. Recte.' *Schrevel.*—11 *Te duce q. dederis* cod. Pulmann. *Dederet* edd. Schrevel. Maitt. Farnab.

NOTÆ

eundi, ut libenter sinam te abire, ut nempe negotiis atque officiis urbanis defatigatum te recrees. 'Colla perusta,' id est, attrita urbanis officiis.

7 *Combibe soles*] Hoc est: Apricationi vaca, quam cuti colorandæ optimam esse credebant Veteres.

9 *Albis amicis*] Hoc est, sole non coloratis, utpote qui in urbe manserint; vel refer ad togas candidas. Vide lib. i. Epig. 56. Vel potius, ut refert Heraldus, διὰ σκιατροφίαν, hoc est, propter vitam quam in umbra ducebant Veteres.

10 *Pallida turba*] Ob vigilias, et officia urbana, atque vitam umbratilem.

12 *Niliaco redeas*] Ægyptii enim sunt fusci.

XIII.

AD TUCCAM.

Cum cathedralicios portet tibi rheda ministros,
  Et Libys in longo pulvere sudet eques;

Cum rheda ferat tibi molles pueros, et Afri equites sudent in longo pulvere, et

Ad Cottum Thuan. et *Cotta* vs. 10.—1 *Cotathredratos* cod. Beverl. *Cathe-*

NOTÆ

1 *Cathedralicios*] Hoc est, pueros molles atque effœminatos; quasi fœminas, non viros; cathedra enim fœminarum erat propria, lib. iv. Epig. 79. Juvenalis Sat. vi. 92. 'Famam contemserat olim, Cujus apud molles minima est jactura cathedras.'

2 *Et Libys in longo*] Epig. 6. supra. Turnebus lib. iii. cap. 3.

Strataque non unas cingant triclinia Baias,
Et Thetis unguento palleat uncta tuo;
Candida Setini rumpant crystalla trientes,
Dormiat in pluma nec meliore Venus;
Ad nocturna jaces fastosæ limina mœchæ,
Et madet (heu) lacrymis janua surda tuis;
Urere nec miserum cessant suspiria pectus.
Vis dicam, male sit cur tibi, Tucca? bene est.

triclinia instructa cingant non unas Baias, et Thetis palleat uncta tuo unguento, et *trientes Setini frangant crystalla candida, nec Venus dormiat in pluma meliore; noctu jaces ad limina adulteræ arrogantis, et janua surda eheu perfunditur tuis lacrymis; nec suspiria desinunt incendere miserum pectus. O Tucca, vis dicam, cur male te habeas? Bene te habes.*

dratos Vat. *Præda* pro *rheda* cod. Beverl.—2 *Sedet* id. Ms.—3 *Nolanas pingat* id. *Tangant* cod. Pulmann.—5 *Sed vini* Vat.—10 *Bene* pro *male* id.

NOTÆ

3 *Strataque*] De Baiis dictum lib. I. Epig. 60. ubi erant nobilissimæ thermæ, unde et hic Baiæ sumuntur pro thermis, juxta quas exstruebantur triclinia. *Non unas*] Id est, multas. *Cingant*, alii *tangant*.

4 *Et Thetis*] Sumitur hic pro balneis maris instar amplis, quæ redolebant unguentum undique sparsum. Vide lib. III. Epig. 12. Θέτις Dea et nympha maris, filia Nerei, &c. Τηθὺς, Tethys, uxor Oceani, et pro mari sæpius accipitur, Epig. 3. lib. Spect.

5 *Candida Setini*] Hoc est cum trientes vini Setini, de quo sæpius dictum, calore suo rumpant pocula crystallina, vel splendore suo crystallum quodammodo findere videantur.

6 *In pluma nec meliore*] In pluma autem olorina dormit Venus.

7 *Ad nocturna*] Persius Sat. V. 164. 'An rem patriam rumore sinistro Limen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis udas Ebrius ante fores extincta cum face canto?'

10 *Bene est*] Atque ita cruciaris nimia divitiarum abundantia.

XIV.

AD CRISPUM.

Cedere de nostris nulli te dicis amicis.
Sed, sit ut hoc verum, quid, rogo, Crispe, facis?
Mutua cum peterem sestertia quinque, negasti:
Non caperet nummos cum gravis arca tuos.

Dicis te nulli cedere ex nostris amicis; at, quæso, Crispe, quid agis ut hoc sit verum? Cum rogarem quinque sestertia mutua, recusasti; cum gravis arca non

Quando fabæ nobis modium farrisque dedisti,
 Cum tua Niliacus rura colonus aret?
Quando brevis gelidæ missa est toga tempore brumæ?
 Argenti venit quando selibra mihi?
Nil aliud video, quo te credamus amicum,
 Quam quod me coram pedere, Crispe, soles.

posset *continere tuos nummos. Quando misisti togam brevem tempore frigidæ hyemis? Quando misisti mihi selibram argenti? Nihil aliud superest, quo existimemus te amicum, o Crispe, quam quod tui moris est pedere me præsente.*

In Cr. edd. vett.—8 *Argenti quando missa s. m. est?* eæd.—9 *Quod* Colin. et sic Ferrar. et Beverlandi Ms.

NOTÆ

6 *Niliacus*] Hoc est, cum habeas multos fundos in Ægypto.

10 *Coram pedere*] Hoc familiare quidem, sed honeste parum. Sic Crispum avarum acute carpit Poëta.

XV.

DE APRO.

DOTATÆ uxori cor arundine fixit acuta:
 Sed dum ludit Aper, ludere novit Aper.

Aper acuta arundine trajecit pectus uxoris locupletis: at dum aper ludit, aper novit ludere.

2 *Lædere* ed. Barbonii, et hoc conjicit Pulmannus, sed damnat Schrevel.

NOTÆ

1 *Cor arundine fixit*] Fingens se ludere sagittis.

2 *Novit Aper*] Hoc sensu; Per errorem uxorem interfecisse videtur Aper, quod forte nesciret ludere sagittis; immo novit optime ludere; occisa enim uxore factus est dives. Legunt alii, *lædere novit Aper.* Poëta ludit, ut aiunt, in his vocibus 'ludere' et 'lædere.' Minus tamen arguta videtur hæc lectio.

XVI.

IN CAIUM.

SI donare vocas promittere, nec dare, Cai:
 Vincam te donis, muneribusque meis.

O Cai, si vocas donare, polliceri, nec dare; superabo te donis, et muneribus meis;

Accipe Callaicis quicquid fodit Astur in arvis,
Aurea quicquid habet divitis unda Tagi;
Quicquid Erythræa niger invenit Indus in alga,
Quicquid et in nidis unica servat avis:
Quicquid Agenoreo Tyros improba cogit aëno:
Quicquid habent omnes, accipe, quomodo das.

accipe quicquid fodit Astur in agris Callaicis, et quicquid habet aurea unda divitis Tagi; quicquid reperit niger Indus in Erythræa alga, et quicquid unica avis servat in nidis: quicquid improba Tyros congregat aëno Agenoreo: accipe, quomodo donas, quicquid possident omnes.

3 *Caldeis* cod. Beverl. Vide Notas Variorum ad Claudian. p. 1217. nostræ Ed.

NOTÆ

2 *Vincam te donis*] Nam, ut canit Ovidius, 'Pollicitis dives quilibet esse potest.'

3 *Callaicis*] Asturia Hispaniæ provincia, in qua erant aurifodinæ: Callaica vero arva dicuntur, a Gallæcia, quæ regio est Asturiæ proxima.

4 *Divitis unda*] In Tago Hispaniæ fluvio aureæ sunt arenæ.

5 *Quicquid Erythræa*] Lapillos Erythræos intellige, de quibus dictum lib. v. Epig. 37.

6 *In nidis*] Phœnix avis omne aromatum genus servat in suo nido, lib. v. Epig. 7.

7 *Quicquid Agenoreo*] Agenor condidit Tyrum, in qua inventus est modus conficiendæ purpuræ, quæ superbiæ et luxui inservit, unde Tyrus illius inventrix improba dicitur. Aëno vase scilicet, in quo tingitur purpura. Legunt alii *aheno*, quod idem est.

XVII.

DE MACRO AD MUSAM.

SATURNALICIO Macrum fraudare tributo,
Frustra, Musa, cupis: non licet, ipse petit:
Solennesque jocos, nec tristia carmina poscit;
Et queritur nugas obticuisse meas.

O Musa, inutiliter optas privare Macrum tributo Saturnalicio: non fas est, ipse poscit: et postulat solennes jocos, et versus festivos, et queritur siluisse meas inep-

Ad M. omittunt Ald. Junt. Colin.

NOTÆ

1 *Saturnalicio*] Saturnalium tempore Epigrammata Macro scribere solebat Poëta, quæ idcirco vocat tributum. Vide lib. iv. Epig. 46.

Mensorum longis sed nunc vacat ille libellis.
Appia, quid facies, si leget ista Macer?

tias. At nunc ille dat operam longis libris geometrarum. O *Appia, quid facies, si Macer evolvet ista?*

NOTÆ

5 *Mensorum*] Qui de spatiis itinerum et ratione viarum scripserunt: libros vero geometricos legebat Macer, quia in sternenda via Appia occupatus erat.

6 *Appia, quid*] Quasi dicat, Negligeris, o Appia.

XVIII.

DE MARIO.

Nec vocat ad cœnam Marius, nec munera mittit,
Nec spondet, nec vult credere: sed nec habet.
Turba tamen non deest, sterilem quæ curet amicum.
Eheu quam fatuæ sunt tibi, Roma, togæ!

Marius nec invitat ad cœnam, nec mittit dona, nec spondet, nec vult credere: at nec habet. Nihilominus non deest multitudo quæ colat sterilem amicum. O *Roma, quam stolidos habes togatos!*

2 *Reddere* cod. Beverland.—4 *Heu quam perfatuæ* edd. vett. et Delph. *Heu heri quam fat.* Thuan. *Heu mihi quam fat.* Vat. si audias Beverlandum. In marg. nostræ ed. Var. scripsit amicus in Vat. esse *Hei mihi.*

NOTÆ

2 *Nec vult credere*] Hoc est, dare mutuam pecuniam.

4 *Togæ*] Toga sumitur hic pro togato: togati vero sunt clientes, quos stolidos vocat, quod gratis serviant suis patronis.

XIX.

MITTIT LIBRUM SUUM AD PLINIUM (CÆCILIUM SECUNDUM.)

Nec doctum satis, et parum severum,
Sed non rusticulum nimis libellum,
Facundo mea Plinio Thalia

O *mea Musa, vade, perfer eloquenti Plinio librum nec satis eruditum, et parum gravem, at non nimis rusticulum: non grave est prætergredi excelsum tramitem Su-*

NOTÆ

3 *Plinio*] Cujus epistolam ultimam lib. III. lege, in qua facit mentionem hujus Epigrammatis his verbis: 'Alloquitur Musam,' Martialis nempe, 'mandat ut domum meam in Esquiliis quærat, adeat reverenter,' &c. De Thalia, quæ præest conviviis, dictum lib. IV. Epig. 8.

I perfer: brevis est labor, peractæ
Altum vincere tramitem Suburæ.
Illic Orphea protinus videbis
Udi vertice lubricum theatri,
Mirantesque feras, avemque regis,
Raptum quæ Phryga pertulit Tonanti.
Illic parva tui domus Pedonis
Cælata est aquilæ minore penna.
Sed ne tempore non tuo disertam
Pulses ebria januam, videto.
Totos dat tetricæ dies Minervæ,
Dum centum studet auribus virorum,
Hoc, quod sæcula posterique possint
Arpinis quoque comparare chartis.

buræ superatæ. Statim illic spectabis Orpheum madidum in *vertice humidi theatri, et mirantes feras, atque avem regis, quæ portavit Jovi raptum Phryga. Illic exiguæ ædes tui Pedonis signatæ sunt minore penna aquilæ. At cave, ne temulenta intempestive pulses facundas fores. Confert totos dies morosæ Minervæ, dum parat auribus centum virorum hoc, quod sæcula et posteri possint etiam conferre scriptis*

4 Alii *paratæ*, ait editor Delph. quod non invenimus in nostris edd. Fort. scribend. *peracta* notat Pulmannus.—8 Videtur, ait Gronov. scripsisse Martialis *avemque, regi Raptum, &c.*—15 *Vacat* codd. Pulmann. et Beverl.—19

NOTÆ

4 *Brevis est labor*] Sensus est: Facile proclivem Suburam vinces, quæ non longe distat ab ædibus Plinii. *Peractæ*] Hoc est superatæ Suburæ, lib. v. Epig. 22. 'Alta Suburani vincenda est semita clivi.' Raderus explicat: Labor hic ut adeas Plinium facilis est, posteaquam, o Thalia, es absoluta et perfecta, atque adeo parata ut exeas.

6 *Illic Orphea*] Statuam Orphei intellige collocatam in cacumine theatri, perfusam nempe odoratis illis aspersionibus, de quibus Epig. 3. lib. Spect.

8 *Mirantes*] Lyra canentem Orpheum.

Avemque] Aquilam quæ rapuit Ganymedem.

10 *Pedonis*] Poëtæ, de quo lib. v. Epig. 5. Alium tamen causidicum fuisse constat ex Juvenalis Sat. VII. quem forte intelligit, ut aiunt interpretes. Malim tamen ad poëtam referre, cum dicat 'tui,' hoc est domus Pedonis, qui te colit, in cujus scilicet domus fastigio cœlata erat aquila minor quam illa quæ Ganymedem rapuit.

12 *Tempore non tuo*] Tempus legendis suis versibus conveniens definit, lib. IV. Epig. 8.

14 *Tetricæ Minervæ*] Hoc est, vacat rebus forensibus, a quibus joci absunt.

15 *Centum auribus*] De centum virorum judiciis egimus lib. VII. Epig. 63.

Seras tutior ibis ad lucernas.
Hæc hora est tua, cum furit Lyæus,
Cum regnat rosa, cum madent capilli:
Tunc me vel rigidi legant Catones.

Ciceronis; tutior ibis ad seras lucernas. Hæc hora est tua, dum Bacchus furit, cum rosa regnat, cum comæ madent unguentis: *tunc me legant vel severi Catones.*

Sic cod. Beverl. *Dum* edd. vett. et Delph.

NOTÆ

17 *Arpinis*] Cicero enim fuit Arpinas.

20 *Cum regnat rosa*] Rosis coronati genio indulgebant veteres.

XX.

AD MANIUM.

Ducit ad auriferas quod me Salo Celtiber oras,
Pendula quod patriæ visere tecta libet;
Tu mihi simplicibus, Mani, dilectus ab annis,
Et prætextata cultus amicitia,
Tu facis; in terris, quo non est alter Iberis
Dulcior, et vero dignus amore magis.
Tecum ego vel sicci Gætula mapalia Pœni,
Et poteram Scythicas hospes amare casas.

O *Mani, tu mihi carus a teneris annis, et cultus amicitia prætextata, quo non est gratior in terris Iberis, nec dignior vero amore, tu in causa es, cur Celtiber Salo ducat me ad regiones auriferas, et cur placeat revisere domos pendentes meæ patriæ. Mapalia vel Gætula Pœni aridi, et casæ Scythicæ poterant placere mihi*

3 *Causa es mansuetus* cod. Pulmanni, qui ait, se ibi libenter esse lecturum *Mani notus*, si vocativus esset Græcus: aut *Mani amatus*, eo quod clarior videatur sententia.—4 'Al. *Et pueris inita.*' notatur in marg. Ed. Paris. 1617.—8 *Hostis* cod. Pulmann.

NOTÆ

1 *Ducit ad auriferas*] Hoc est, Tu, o Mani, in causa es, cur redire velim in Hispaniam aurifodinis celebrem, Epig. 16. supra; et revisere Salonem fluvium, et Bilbilim, cujus urbis domus erant pendulæ, quia sita erat in loco declivi, et præcipiti, lib. I. Epig. 50.

4 *Prætextata*] Prætexta vestis erat, qua potissimum pueri ad annum usque septemdecimum utebantur. Hoc est, O Mani, quem a teneris annis colui.

5 *Terris Iberis*] Intellige eam regionem quæ est ad Iberum Hispaniæ fluvium satis notum.

7 *Gætula mapalia*] Gætulia Africæ provincia est. *Pœni sicci*] Pœni dicti sunt etiam Carthaginenses: hic autem sumuntur pro ipsa Africa sicca et arida. Sensus est: Tecum, o Mani, vel in Africa, vel in Scythia inhospitali lubens habitarem.

Si tibi mens eadem, si nostri mutua cura est,
In quocumque loco Roma duobus erit.

hospiti tecum. Si mecum consentis, et mutuo diligis me, ubique Roma erit ambobus.

XXI.

AD SEXTUM.

SCRIBERE te, quæ vix intelligat ipse Modestus,
Et vix Claranus, quid rogo, Sexte, juvat?
Non lectore tuis opus est, sed Apolline, libris:
Judice te major Cinna Marone fuit.
Sic tua laudentur: sane mea carmina, Sexte,
Grammaticis placeant, et sine Grammaticis.

O *Sexte, quid tibi placet componere, quæ vix interpretetur ipse Modestus, et vix Claranus? Tui libri non indigent lectore, sed Apolline: te arbitro, Cinna superavit Virgilium. Sic tua laudentur: mea quidem carmina,* o *Sexte, grata sint grammaticis, et sine grammaticis.*

2 *Calanus* cod. Pulmann.—6 'Non possum improbare, quod in Mss. bonæ notæ inveni, *ut sine*. I. e. Ita placere illis velim, ut et sine illis placere et intelligi possint.' *Gronov.*

NOTÆ

1 *Modestus*] Grammaticus nempe, cujus meminit Suetonius de illustribus Grammaticis cap. 20. Clarani vero mentionem facit Seneca Epist. 66.

3 *Apolline*] Cujus est explicare res obscuras. Unde Virg. Eclog. III. 'Dic quibus in terris, et eris mihi magnus Apollo, Tres pateat cœli spatium non amplius ulnas.'

4 *Cinna*] Poëta egregius quidem, sed cujus obscura sane erant poëmata. Virg. Eclog. IX. 'Nam neque adhuc Varo videor, nec dicere Cinna Digna.'

5 *Sic tua laudentur*] Nimirum propter obscuritatem.

6 *Et sine Grammaticis*] Hoc est, Lector non indigeat interpretibus ad intelligenda mea Epigrammata.

XXII.

IN PHILÆNIM.

CUR spleniato sæpe prodeam mento,
Albave pictus sana labra cerussa,
Philæni, quæris? basiare te nolo.

O *Philæni, rogas, cur sæpe exeam spleniato mento, aut labris sanis pictis* tamen *alba cerussa? Nolo te osculari.*

In Philænem Paris. 1617. *In Philenem* Colin. Junt. Ald. et *Phileni* vs. 3.

NOTÆ

1 *Spleniato*] Splenia erant emplastra, de quibus vide lib. II. Epig. 29. Unde dicitur *spleniatus*. De Philæni dictum lib. II. Epig. 33.

2 *Pictus labra*] Hellenismus est.

Cerussa] Lib. I. Epig. 73. 'Cerussata sibi placet Lycoris.'

3 *Basiare te nolo*] Quia et calva, et rufa, et lusca erat: lib. II. Epig. 33.

XXIII.

DE M. ANTONIO.

JAM numerat placido felix Antonius ævo
  Quindecies actas Primus Olympiadas:
Præteritosque dies, et tutos respicit annos,
  Nec metuit Lethes jam propioris aquas.
Nulla recordanti lux est ingrata, gravisque:
  Nulla subit, cujus non meminisse velit.
Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
  Vivere bis, vita posse priore frui.

Jam Antonius Primus beatus numerat quindecim Olympiadas actas tranquilla vita; et respicit elapsos dies, et totos annos, nec timet undas Lethes jam vicinioris. Nulla lux injucunda est, et molesta recordanti; nulla præteriit, cujus recordatio non sit grata. Vir probus auget sibi spatium ætatis: hoc est vivere bis, posse frui priore vita.

2 *Actas primus* Ald. Junt. Colin. '*Primus*, non *primus*. Est enim *Primus* cognomen Antonii.' *Gronov.*—3 Alii *totos*, ait Schrevel. sic et Delph. *Tutus* cod. Beverl.—5 *Gravisve* id. cod.—6 *Fuit* pro *subit* edd. vett. et Delph. et Farnab. *Subit* cod. Pulmann. 'Melius,' ait Gronov. 'quod etiam præfert Gruterus, in Angl. *subit*.'

NOTÆ

1 *Antonius Primus*] De quo lib. I. Epig. 101.

2 *Quindecies actas*] De Olympiadibus dictum lib. VII. Epig. 40. et lib. IV. Epig. 45. quas pro quinquennio aliquando poëtæ, historici vero pro quadriennio semper sumunt.

4 *Nec metuit Lethes*] Hoc est, nec timet mortem imminentem, Epig. 2. supra.

8 *Vita posse priore*] Hoc est, voluptatem percipere ex vita probe acta.

XXIV.

AD KALEND. MARTIAS.

NATALES mihi Martiæ Kalendæ,
(Lux formosior omnibus Kalendis,

O *kalendæ Martiæ mihi natales, dies pulchrior omnibus kalendis, quo virgines*

Qua mittunt mihi munus et puellæ,)
Quinquagesima liba, septimamque
Vestris addimus hanc focis acerram.
His vos (si tamen expedit roganti)
Annos addite bis precor novenos,
Ut nondum nimia piger senecta,
Sed vitæ tribus areis peractis
Lucos Elysiæ petam puellæ.
Post hunc Nestora, nec diem rogabo.

etiam mittunt ad me donum: adjungimus vestris focis quinquagesima liba, et hanc septimam acerram. Vos (si tamen juvat rogantem) adjungite his, quæso, annos octodecim; ut nondum piger nimia senectute, sed peractis tribus aureis vitæ adeam lucos puellæ Elysiæ. Post hæc tempora, nec petam unum *diem.*

Calen. Ald. Junt. Colin. *Calend.* Farnab. Maitt. *Kalendas* Barbouii. *Calendas* Delph.—5 *Hos* Ms. Pulmanni, qui conjicit *huc.*—7 Sic id. cod. *Ter* edd. vett. 'Alii leg. *ter.* Rectius *bis.* Anni enim 27. additi nimis et ultra votum Poëtæ extenderent senectam.' *Farnab. Schrevel.*—9 *Aureis* edd. vett. '*Areis* legunt alii. Vetus codex *aureis* habet.' *Pulmann. Aureis* explodit Scriverius et tuetur Flosculus.—11 *Post hæc tempora* edd. vett. et Farnab. Delph. et Barbouii. Pro *Nestora* cod. Beverl. habet *nec horam.* Vide Variorum Notas.

NOTÆ

3 *Qua mittunt*] Munera mittebantur ad eum qui natalem diem celebraret. Vide lib. VIII. Epig. 64.

4 *Quinquagesima liba*] Hoc est: Jam quinquagies septies sacrificiis celebro natales Kalendas: quæ autem hujusmodi sacrificiis adhiberentur explicuit, lib. IX. Epig. 91. ubi de placentis, seu libis, et thure diximus. 'Acerra' vas est, quo thus crematur.

5 *Vestris focis*] Id est, vestris aris.

7 *Bis precor novenos*] Octodecim annos addite quinquaginta septem, et erunt 75. Alii, *ter novenos*, sed minus bene; essent enim anni 84. et sic senectus decrepita contra votum Poëtæ.

9 *Tribus areis* [*aureis*] Hoc est, septuaginta quinque annis peractis: aureus enim Romæ æstimabatur viginti quinque denariis; tres vero aurei efficiunt 75. denarios, numerum scilicet annorum quos optat Poëta. Ita Raderus et Farnabius. At vero Turnebus lib. XXX. cap. 3. legit *tribus areis.* Et tria vitæ spatia intelligit, pueritiam nempe, juventutem, et senectam. Judicet lector.

10 *Elysiæ puellæ*] Proserpinæ, id est, moriar.

XXV.

DE MUCIO.

In matutina nuper spectatus arena
  Mucius, imposuit qui sua membra focis,
Si patiens fortisque tibi durusque videtur,
  Abderitanæ pectora plebis habes.
Nam cum dicatur tunica præsente molesta,
  Ure manum: plus est dicere, Non facio.

Nuper in arena mane spectatus est *Mucius, qui admovit flammis suos artus: si existimas illum patientem, et fortem, et durum, habes cor plebis Abderitanæ. Nam cum dicatur præsente tunica molesta, ure manum: fortioris est* animi *respondere, Nolo.*

5 *Molestam* cod. Pulmann. *Tunicam* videtur legisse Calderinus.—6 *Nunc* id. cod. pro *Non.*

NOTÆ

De Mucio] Scriverius legit, *de rei supplicio sub persona Mucii Scævolæ,* de quo vide lib. I. Epig. 22. et lib. VIII. Epig. 30.

1 *In matutina*] Duplex uno die exhibebatur spectaculum, mane cum bestiis pugnabant gladiatores, post meridiem vero ii qui superfuerant inter se dimicabant. Suetonius in Claudio cap. 34. de his fuse Lipsius lib. II. Saturn. cap. 15.

4 *Abderitanæ*] Hoc est, stolidus es. Abdera urbs Thraciæ, cujus incolæ cœli vitio ad insaniam propensi sunt: illic autem natus Democritus, de quo Juven. Sat. VI. 'Cujus prudentia monstrat, Summos posse viros, et magna exempla daturos, Vervecum in patria crassoque sub aëre nasci.'

5 *Tunica præsente*] Pice, resina, ceterisque flammarum alimentis imbuta tunica; quam induere coactus fuisset, si manum comburere jussus noluisset.

XXVI.

DE MORTE VARI.

Vare, Paraetonias Latia modo vite per urbes
  Nobilis, et centum dux memorande viris;

O *Vare, paulo ante Romana vite insignis per urbes Ægypti, et dux celebrande*

De Varo edd. vett. et Delph.—1 Alii *parethon.* et *Paræthon.* 'Ante vulgo legebatur *Latius modo rite,* inepte.' *Schrevel. Latius m. vite* ed. Paris. 1617.

NOTÆ

1 *Parætonias*] Parætonium et Pelusium duo cornua Ægypti vocat Florus, ut refert Ortelius. Parætonium dicitur hodie secundum aliquos *Porto-Rassa,* secundum alios *Berton.* Ovidius lib. IX. Met. 'Isi, Parætonium, Mareoticaque arva, Pharumque.'

Latia vite] Quæ erat insigne Cen-

At nunc Ausonio frustra promisse Quirino
Hospita Lagæi littoris umbra jaces.
Spargere non licuit frigentia fletibus ora,
Pinguia nec mœstis addere thura rogis.
Sed datur æterno victurum carmine nomen.
Numquid et hoc, fallax Nile, negare potes?

centum viris: sed nunc umbra jaces hospita Lagæi littoris nequicquam promissa Ausonio Quirino. Non licuit perfundere lacrymis frigidum vultum, nec addere pinguia thura mœstis rogis: sed nomen datur victurum æterno carmine. O Nile fallax, potesne etiam recusare hoc?

Latio m. vecte cod. Beverl. Nostra lect. est in cod. Pulmanni.—3 'Alii leg. *promissa*, minus bene.' *Schrevel.* Id dant edd. vett. cum Delph.—5 *Fulgentia* cod. Beverl.—7 *Munus* cod. Pulmanni. 'Non male Britan. codex *munus.*' Schrevel. 'Codex Junii habuit *munus:* recte.' *Herald.*

NOTÆ

turionis, qua nempe castigabantur milites. Tacitus lib. I. Annal. et Lucanus lib. VI.

2 *Et centum*] Ex Livio et Polybio constat sexaginta tantum militibus præfuisse centurionem; sed sane Poëta rationem habet legionis a Romulo institutæ, quæ tribus hominum millibus constabat, et distributa erat in triginta manipulos, quibus præerant triginta centuriones.

3 *Ausonio frustra*] Romulus dictus est Quirinus: vide Livium lib. I. et sumitur hic pro populo Romano, ad quem rediturum se promiserat Varus.

4 *Lagæi*] Hoc est, Ægyptii, a Lago patre Ptolemæi cognomento Magni.

7 *Sed datur æterno*] Vide lib. VI. Epig. 85. Hoc est: Saltem licebit versibus non perituris Vari nomen celebrare, nec Ægyptus quæ Varo reditum negavit, poterit hoc mihi negare: Ægyptii vero fallaces habiti sunt, pro quibus sumitur Nilus.

XXVII.

AD DIODORUM.

Natali, Diodore, tuo conviva senatus
Accubat, et rarus non adhibetur eques;
Et tua tricenos largitur sportula nummos:
Nemo tamen natum te, Diodore, putat.

O Diodore, tuo natali Senatores convivæ accumbunt, et frequentes equites admoventur, et tua sportula distribuit triginta nummos: O Diodore, nihilominus nemo putat te natum.

NOTÆ

1 *Natali*] Quem conviviis celebrabat.

3 *Et tua tricenos*] Cum alias decem tantum nummi sestertii darentur pro sportula: singuli valebant decem quadrantes, unde sportula erat centum quadrantum, Epig. 70. infra. De sportula jam dictum lib. I. Epig. 81.

4 *Nemo tamen*] Hoc est: Omnes tamen te terræ filium, seu ignobilem,

NOTÆ

et obscurissimo genere ita natum sciunt, quasi natus non esses, et te natalitiis muneribus indignum existimant.

XXVIII.

AD JANUM.

Annorum, nitidique sator pulcherrime mundi,
Publica quem primum vota precesque vocant,
Pervius exiguos habitabas ante Penates,
Plurima qua medium Roma terebat iter.
Nunc tua Cæsareis cinguntur limina donis;
Et fora tot numeras, Jane, quot ora geris.
At tu, sancte pater, tanto pro munere gratus,
Ferrea perpetua claustra tuere sera.

O pulcherrime genitor annorum, atque orbis nitidi, qui primus celebraris publicis votis et precibus, antea pervius habebas domicilium in parvis ædibus, qua frequentes Romani faciebant medium iter. Nunc tua ostia ornantur muneribus Cæsareis, et numeras tot fora, o Jane, quot habes vultus. Sed tu, sancte parens, pro tanto dono memor custodi ferrea claustra sera perpetua.

2 Sic cod. Pulmann. *Canunt* edd. vett.—4 *Tenebat* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Annorum*] Lib. VIII. Epig. 2. 'Fastorum genitor, parensque Janus,' &c.

2 *Publica quem*] Lib. VIII. Epig. 8. 'Te primum pia thura rogent,' &c. Lege Macrobium lib. I. Saturn. cap. 9.

3 *Pervius*] Quia, ut collegit Raderus ex Servio, Jani templum quatuor portas habebat in foro transitorio, et Jani olim transitiones dictæ sunt, quod passim transeuntibus paterent. Vide Marlianum lib. IV. cap. 8. Cicero lib. II. de Natura Deorum ait: 'Cumque in omnibus rebus vim haberent maximam prima et extrema, principem in sacrificando Janum esse voluerunt, quod ab eundo nomen est ductum: ex quo transitiones perviæ Jani, foresque in liminibus profanarum ædium Januæ nominantur.'

5 *Nunc tua Cæsareis*] Nempe donis Domitiani et Nervæ: templum enim inchoavit Domitianus, quod Nerva absolvit.

6 *Et fora tot*] De frontibus Jani diximus lib. VIII. Epig. 2. De foris fuse agit Lipsius in Admirandis lib. III. cap. 7.

8 *Ferrea perpetua*] Hoc est, nobis concilia pacem æternam. Jani enim templum tempore belli apertum, pacis tempore clausum fuit.

XXIX.

AD SEXTILIANUM.

QUAM mihi mittebas Saturni tempore lancem,
  Misisti dominæ, Sextiliane, tuæ:
Et quam donabas dictis a Marte Kalendis,
  De nostra prasina est synthesis emta toga.
Jam constare tibi gratis cœpere puellæ:
  Muneribus futuis, Sextiliane, meis.

*O Sextiliane, misisti tuæ dominæ lancem, quam mittebas mihi tempore Saturnalium; et de toga, quam mihi donabas Martiis Kalendis, emisti viridem synthesin. Jam inchoasti conciliare tibi puellas gratuito * *.*

NOTÆ

1 *Saturni tempore*] Lib. IV. Epig. 46. et lib. V. Epig. 84.

3 *Dictis a Marte*] Quibus natus erat Martialis Epig. 24. supra.

4 *Synthesis emta*] Tuæ puellæ emisti synthesin, vestem nempe cœnatoriam, lib. II. Epig. 46.

5 *Constare tibi gratis*] Quia muneribus, quæ ad me mittenda essent, illas tibi concilias. Cicero VII. in Verrem, 'Navis tibi constat gratis,' hoc est, navem comparasti gratis.

XXX.

DE APOLLINARIS LITTORE FORMIANO.

O TEMPERATÆ dulce Formiæ littus,
Vos, cum severi fugit oppidum Martis,
Et inquietas fessus exuit curas,
Apollinaris omnibus locis præfert.
Non ille sanctæ dulce Tibur uxoris,
Nec Tusculanos, Algidosve secessus,

O temperatæ Formiæ littus amœnum, Apollinaris vos anteponit omnibus locis, cum fugit urbem rigidi Martis, et defatigatus recreat se a molestis anxietatibus. Ille non sic miratur suave Tibur conjugis pudicæ, nec Tusculanos aut Algidos se-

NOTÆ

1 *Formiæ*] Hoc est, quæ estis littus amœnum: Formiæ vero oppidum erat maritimum in finibus Latii versus Campaniam, ubi amœna fuit villa Apollinaris, de quo Epig. 87. lib. IV. et Epig. 26. lib. VII.

2 *Oppidum Martis*] Romam intellige, conditam a Romulo Martis filio.

5 *Non ille sanctæ*] Intellige villam Tiburtinam uxoris non æque gratam fuisse Apollinari.

6 *Nec Tusculanos*] Agros scilicet Latii amœnissimos recenset, de quibus supra.

Præneste nec sic, Antiumve miratur.
Non blanda Circe, Dardanisve Caieta
Desiderantur, nec Marica, nec Liris,
Nec in Lucrina lota Salmacis vena.
Hic summa leni stringitur Thetis vento;
Nec languet æquor: viva sed quies Ponti
Pictam phaselon adjuvante fert aura;
Sicut puellæ non amantis æstatem
Mota salubre purpura venit frigus.
Nec seta longo quærit in mari prædam,
Sed a cubili lectuloque jactatam
Spectatus alte lineam trahit piscis.
Si quando Nereus sentit Æoli regnum,
Ridet procellas tuta de suo mensa.

cessus, nec sic Præneste aut Antium. Nec grata Circe, aut Dardanis Caieta expetuntur, nec Marica, nec Liris, nec Salmacis lota in unda Lucrina. Hic summum mare permulcetur aura suavi: nec æquor languet: at viva quies Ponti portat pictam phaselum aura adjuvante. Et salutare frigus venit sicut mota purpura puellæ non amantis calorem. Nec seta quærit prædam longe in mari, at piscis visus in profundo trahit lineam jactatam a cubiculo et lectulo. Si quando Nereus experitur potestatem Æoli, piscina secura de sua mensa irridens tempestates rhombos pascit,

Apollinaris nesciunt edd. vett.—7 *Autumique* cod. Beverl.—15 Sic id. cod. *Multa* edd. vett. 'Sunt qui legant *Multa*, sed inepte.' *Schrevel.*—16 *Suetam* id. cod.—20 *Ridens. .. sua* edd. vett. sine puncto post *mensa. Rides* cod. Pul-

NOTÆ

8 *Non blanda Circe*] Promontorium amœnum, Epig. 36. lib. VIII.

Dardanisve Caieta] Quia a Trojanis, qui Dardanidæ dicti sunt, condita: hodie *Caëta*. Virgil. Æneid. VII.

9 *Nec Marica*] Quæ Lirim, alii Lyrim, amnem Campaniæ incolebat, et regi Fauno nupsit, eique Latinum peperit. Virgil. Æneid. VII. 'Hunc [Latinum] Fauno et Nympha genitum Laurente Marica Accipimus.' Ad illius amnis ripas lucum Maricæ sacrum fuisse testatur, lib. XIII. Epig. 82.

10 *Nec in Lucrina*] De lacu Lucrino sæpius actum, cujus aquas delicatissimas comparat Salmacis fonti, de quo Ovidius lib. V. Met. Etenim in Lucrino non lavit Salmacis.

15 *Mota*] Hoc est, tam grata est Formiani littoris aura, ac illa quam puellæ excitant mota veste purpurea, vel flabello.

16 *Nec seta*] Lineam piscatoriam interpretare.

18 *Spectatus alte*] Hoc est in profundo, quia aqua maris illic pellucida.

19 *Si quando Nereus*] Deus maris, Nympharum pater, et pro ipso mari sumitur. Æolus rex ventorum: hoc est, si mare tempestatibus horrescit.

20 *Ridet procellas*] Quia in piscina servantur pisces.

Piscina rhombum pascit, et lupos vernas;
Natat ad magistrum delicata muræna.
Nomenculator mugilem citat notum,
Et adesse jussi prodeunt senes mulli.
Frui sed istis quando Roma permittit?
Quot Formianos imputat dies annus
Negotiosis rebus urbis hærenti?
O janitores, villicique felices!
Dominis parantur ista; serviunt vobis.

et lupos vernas. Delicata muræna natat ad magistrum. Nomenculator vocat mugilem cognitum, et senes mulli accedunt jussi adesse. Sed, o Roma, quando sinis frui istis? Quot Formianos dies tribuit annus implicato operosis negotiis urbis? O vinitores, et villici beati, ista parantur dominis, serviunt vobis.

mann.—23 *Nomendatori* cod. Beverl.—25 *Permittis* edd. vett. cum Delph. Farnab. et Barbouii: nec id ineptum censet Schrevel.—26 *Quin* cod. Beverl. —28 Sic id. cod. *Vinitores* edd. vett. et Delph. Vide Notas Variorum.

NOTÆ

21 *Lupos vernas*] Pisces illic natos.

22 *Natat ad*] Vide Epig. 30. lib. IV.

23 *Nomenculator*] Is erat servus qui nomina accedentium ad dominum proferret.

26 *Formianos*] Serenos intellige.

29 *Serviunt vobis*] Quia vos soli his deliciis fruimini.

XXXI.

IN CALLIODORUM.

ADDIXTI servum nummis here mille trecentis,
 Ut bene cœnares, Calliodore, semel:
Nec bene cœnasti: mullus tibi quatuor emtus
 Librarum cœnæ pompa caputque fuit.

O Calliodore, heri vendidisti servum mille et *ducentis nummis, ut laute cœnares semel: nec laute cœnasti: mullus quatuor librarum a te emtus fuit pompa cœnæ et*

1 *Addisti* edd. vett. *Abdisti* Vat. *Addixti* cod. Pulmann. *Ducentis* edd.

NOTÆ

1 *Addixti*] Addicere verbum est solenne in judiciis, hoc est, adjudicare pluris licitanti: significat etiam simpliciter vendere, ut hic.

4 *Cœnæ pompa*] Cœna dividebatur in tres partes, in antecœnam, ut aiunt interpretes, in cœnæ caput, et secundas mensas: pompa vero et caput cœnæ idem est.

Exclamare libet, non est hic improbe, non est
Piscis: homo est: hominem, Calliodore, voras.

caput. Exclamare juvat, O improbe, non est hoc, non est piscis, homo est. O Calliodore, exsorbes hominem.

vett.—3 *Non* cod. Pulmann.—6 *Cenas* Vat. *Comes* cod. Pulmann. Et quidam Ms. ut videtur, ap. Beverlandum, qui sic habet: '*Comes* M.'

NOTÆ

6 *Hominem voras*] Hoc est, servum quem vendidisti, ut emeres mullum.

XXXII.

DE IMAGINE M. ANTONII, AD CÆDITIANUM.

Hæc mihi quæ colitur violis pictura, rosisque,
Quos referat vultus, Cæditiane, rogas?
Talis erat Marcus mediis Antonius annis
Primus: in hoc juvenem se videt ore senex.
Ars utinam mores, animumque effingere posset!
Pulchrior in terris nulla tabella foret.

O Cæciliane, quærisne quam faciem exprimat hæc pictura, quam veneror violis et rosis? Talis erat Marcus Antonius Primus florente ætate: senex se videt juvenem in hoc vultu. Utinam ars valeat exprimere mores et mentem! nulla tabella in terris esset formosior.

Marci edd. Schrevel. Maitt. Farnab. *M. Antonii Primi* ed. Barbouii. Editor Delph. dum reliquum titulum Italice, 'Primi' Romanice inscriptum exhibet. *Ad C.* omittunt Ald. Junt. Colin. *Ad Cæcilianum* post 'Antonii' habet Ed. Par. 1617. quæ hanc scripturam amplectitur quoque in vs. 2. ita ut in illo vs. etiam Ald. Junt. Colin. sed Ms. Pulmanni *Cæcidiane*.—3 'Ita distinguend. non *m. A. annis: Primus in hoc.*' Gronov. Posteriori more pungunt edd. vett.

NOTÆ

3 *Talis erat*] De quo diximus Epig. 100. lib. IX. et Epig. 23. supra, annos ejus computavit.

5 *Ars utinam*] Virtus enim, si pingi posset, vehementissimos sui amores excitaret.

XXXIII.

AD MUNATIUM GALLUM.

Simplicior priscis, Munati Galle, Sabinis,
Cecropium superas qui bonitate senem;

O Numati Galle, qui candidior antiquis Sabinis vincis probitate senem Atheni-

Sic tibi consoceri claros retinere Penates
  Perpetua natæ det face casta Venus:
Ut tu, si viridi tinctos ærugine versus
  Forte malus livor dixerit esse meos,
Ut facis, a nobis abigas: nec scribere quenquam
  Talia contendas carmina, qui legitur.
Hunc servare modum nostri novere libelli,
  Parcere personis, dicere de vitiis.

ensem; sic pudica Venus tibi concedat remanere in ædibus magnificis tui *soceri cum perpetuo matrimonio* ejus *filiæ: ut tu a me expellas pro tuo more, si forte improba invidia prædicarit quod carmina imbuta viridi ærugine sunt mea: et contendas ejusmodi versus non componi a quoquam qui legitur. Nostri libri sciunt servare hunc modum, ignoscere personis, carpere vitia.*

Numat. Ed. Par. 1617. *Numac.* Ald. Junt. Colin. Quas rationes servant ad initium Epigrammatis.—3 *Cum soc.* edd. vett. et Farnabii. Nostras sustinet partes cod. Pulmann. Videat Lector Not. Var.—6 *Lector dixeris* cod. Beverl.—7 *Stringere* codd. Pulmann. et Beverl. Consulend. Heins. ad Ov. Pont. II. 7. 33.

NOTÆ

1 *Priscis Sabinis*] Qui morum simplicitate, et animi candore excelluerunt.

2 *Cecropium senem*] Alii Socratem, alii Epicurum intelligunt.

3 *Consoc.* [*Cum soceri*] Legunt alii *consoc.* Ita explicat Raderus: Sic tibi det casta Venus perpetua face natæ, consoceri claros Penates retinere: hoc est, Venus tibi connubium natæ tuæ, cum consoceri filio initum, in ædibus generi et soceri æternum firmet, uti concordes gener, et nurus, consocerique simul vivatis. Consocer est quorum alter filium alterius filiæ in matrimonium dedit. Judicet lector.

4 *Perpetua natæ*] Nempe tuæ uxoris: hoc est, Tuum matrimonium non solvatur, at semper vivas cum tua uxore in ædibus tui soceri.

5 *Tinctos ærugine*] Quæ rubigo est: sed hic sumitur pro maledicentia, quam atrum venenum dixit lib. VII. Epig. 72. Vide etiam lib. VII. Epig. 12.

10 *Parcere personis*] A veris scilicet personarum nominibus abstinere se jam dixit Epistola libri I.

XXXIV.

AD CÆSAREM TRAJANUM.

Di tibi dent quicquid, princeps Trajane, mereris,
  Et rata perpetuo, quæ tribuere, velint:

O princeps Trajane, Dii tibi concedant quicquid mereris, et velint semper firma

Cæsarem omittunt edd. vett. et Delph. *Cæs.* edd. Schrevel. Farnab. et

Qui sua restituis spoliato jura patrono;
  Libertis exul non erit ille suis.
Dignus es, ut possis totum servare clientem:
  Ut liceat tantum; vera probare potes.

esse, *quæ concessere: qui reddis spoliato patrono sua jura; illi non eripientur sui liberti. Dignus es ut possis servare totum clientem: et potes, dummodo liceat, probare veritatem.*

Maitt.—1 *Cæsar Tr.* ed. Barbonii; et sic alii, ut videtur, legunt.—5 *Tortum* Jos. Scaliger in Moretum ad vs. 32.—6 Punctum nesciunt Ald. Junt. Colin. post 'tantum.' *Ut liceat, tantum vera* Paris. 1617. *Et (liceat tantum vera probare) potes* ed. Barbonii, et sic Scriverius. Al. legi *Ut (liceat tantum vera probare) potes*, testatur Farnab.

NOTÆ

3 *Qui sua*] Quæ præcipue consistunt in operis et successione libertorum: Domitianus vero patronos hoc jure spoliaverat.

4 *Libertis exul*] Exul, ut aiunt interpretes, hic sumitur pro proscripto, patrono nempe, cui cum jus succedendi in bona liberti esset ereptum, videbatur proscriptus.

5 *Totum clientem*] Hoc est, civem Romanum integræ suæ dignitati restituere, quem vocat clientem ipsius Imperatoris.

6 *Ut liceat*] Hoc est, Potes quidem servare, dummodo possit probare se esse patronum. Legunt alii, *Ut liceat tantum: vera probare potes.* Hoc est: Modo detur occasio, potes probare vera esse quæ dixi.

XXXV.

DE SULPICIA.

OMNES Sulpiciam legant puellæ,
Uni quæ cupiunt viro placere.
Omnes Sulpiciam legant mariti,
Uni qui cupiunt placere nuptæ.
Non hæc Colchidos asserit furorem,
Diri prandia nec refert Thyestæ;
Scyllam, Byblida nec fuisse credit:

Omnes virgines legant Sulpiciam, quæ volunt placere uni marito: omnes mariti legant Sulpiciam, qui volunt placere uni uxori. Hæc non agit de furore Medeæ, nec narrat prandia crudelis Thyestæ, nec putat extitisse Scyllam, nec Byblida: at

NOTÆ

5 *Non hæc Colchidos*] Medeæ amores et scelera intelligit, quæ vera esse sane negabat Sulpicia. Vide lib. v. Epig. 53. ubi et de prandio Thyestæ egimus: vide etiam Epig. 4. supra, ubi et de Scylla dictum.

7 *Byblida*] Quæ fratris sui Cauni amore arsit, et tandem in fontem conversa fuit. Sulpicia vero non credit extitisse talia monstra, quia ipsa pudica est.

Sed castos docet, et pios amores,
Lusus, delicias, facetiasque.
Cujus carmina qui bene æstimarit,
Nullam dixerit esse nequiorem,
Nullam dixerit esse sanctiorem.
Tales Egeriæ jocos fuisse
Udo crediderim Numæ sub antro.
Hac condiscipula', vel hac magistra
Esses doctior et pudica, Sappho.
Sed tecum pariter simulque visam
Durus Sulpiciam Phaon amaret.
Frustra : namque ea nec Tonantis uxor,
Nec Bacchi, nec Apollinis puella
Erepto sibi viveret Caleno.

docet puros et pios amores, jocos, delicias, et festivitates. De cujus versibus qui recte judicaverit, nullam dixerit esse castiorem. Existimaverim ejusmodi fuisse ludos Ægeriæ sub humida spelunca Numæ. Hac condiscipula, aut hoc magistra, o Sappho, esses doctior et casta. Sed durus Phaon diligeret Sulpiciam tecum pariter et simul spectatam. Inutiliter: etenim illa nec uxor Jovis facta, *nec Bacchi, nec puella Apollinis viveret privata Caleno suo* marito.

1. 3 *Legunt* Vat.—8 *Probos* pro *pios* cod. Beverl.—11 Hunc vs. recte a quibusdam additum censet Beverlandus, et consulendos vult Scaligerum in Ep. et Heraldum in Apolog. Tertulliani.—14 *Credimus* Ms. Beverl. et vs. 15. *cum discipula*, et vs. 18. *Pean.*—18. 19 ' Sic legend. existimo hunc l. *Phaon amaret, Frustra. Namque &c.*' Herald.

NOTÆ

10 *Cujus carmina*] Post hunc versum [rectius, post vs. 11.] alii addunt istum, *Nullam dixerit esse nequiorem.* Etenim lusus et delicias conjugum scripserat Sulpicia ; ex quibus nequior haberi poterat ; at consideratis ejus moribus, castissima judicari debuit.

13 *Ægeriæ*] Quæ fuit Numæ conjux, de qua lib. VI. Epig. 47. a qua divinitus doceri se in antro Aricino fingebat Numa. Ovidius III. Fastorum : ' Ægeria est quæ præbet aquas, Dea grata Camœnis : Illa Numæ conjux consiliumque fuit.'

16 *Sappho*] Poëtria celebris, de qua lib. VII. Epig. 69. quæ Phaonem perdite amavit, a quo fuit contemta ; at, inquit Poëta, Sulpiciam arsisset, nec ægre tulisset Sappho.

20 *Nec Bacchi*] Ariadne nempe : Daphne vero ab Apolline adamata. Horum omnium nota historia.

21 *Caleno*] De quo Epig. 38. infra.

XXXVI.

IN MUNNAM.

Improba Massiliæ quicquid fumaria cogunt,
Accipit ætatem quisquis ab igne cadus,
A te, Munna, venit: miseris tu mittis amicis
Per freta, per longas toxica sæva vias:
Nec facili pretio, sed quo contenta Falerni
Testa sit, aut cellis Setia cara suis.
Non venias quare tam longo tempore Romam,
Hæc puto causa tibi est, ne tua vina bibas.

O Munna, a te mittitur quicquid coacervant improba fumaria Massiliæ, et quisquis cadus maturescit impositus igni: tu mittis infelicibus amicis sæva venena per maria, et longa itinera. Nec parvo pretio, sed quo ematur testa Falerni, aut Setia cara suis cellis. Hanc, opinor, habes causam, cur tam longo tempore non venias Romam, ne potes tua vina.

In Nunnam cod. Pulm. et *Nunna* vs. 3. ut ed. Junt. quæ tamen exhibet *In Munnam* in titulo.—1 *Colant* Ms. Beverl. qui sic esse legend. monet. *Cogunt* improbat de Rooy, et impense vult *condunt*.—6 *Tecta carina* Ms. Beverl. *Toxica vina* Ms. Pulmann. *Tox. texta*, ni nos male ducat scriptura, in marg. nostræ Junt.—8 *Hæc est causa, puto* Ms. Beverl. In marg. nostræ Junt. linea ducitur sub *ne tua*, et *fetid*, i. e. f. *fætida*, in marg. scribitur.

NOTÆ

1 *Improba Massiliæ*] Fumaria loca erant ubi fumo vina coquebantur. 'Improba' dixit, quia corrumpebant vinum. Vide lib. III. Epig. 81. 'Vel cocta fumis musta Massilianis.'

4 *Toxica sæva*] Hoc est, vina pessima: lib. I. Epig. 19.

6 *Setia cara*] Hoc est, vina Setina generosa, de quibus sæpius dictum.

8 *Ne tua vina*] Hoc est: Ne vina tam aspera ad nos missa nobiscum bibere tu quoque cogaris.

XXXVII.

AD MATERNUM.

Juris, et æquarum cultor sanctissime legum,
Veridico Latium qui regis ore forum,
Municipi, Materne, tuo, veterique sodali
Callaicum mandas si quid ad Oceanum;

O Materne, integerrime cultor juris, et legum justarum, qui regis Latium forum ore veridico, si quid mandas tuo municipi, atque antiquo sodali ad Oceanum Cal-

NOTÆ

2 *Latium*] Hoc est, qui Romæ de jure respondes.

3 *Materne*] Cujus meminit lib. II. Epig. 74. et lib. I. Epig. 97.

4 *Callaicum*] Hoc est, Hispanum. Vide Epig. 16. supra. Hic oratio

An Laurentino turpes in littore ranas,
  Et satius tenues ducere credis acos?
Ad sua captivum quam saxa remittere mullum,
  Visus erit libris qui minor esse tribus?
Et fatuam summa cœnare pelorida mensa,
  Quosque tegit levi cortice concha brevis?
Ostrea Baianis quam non liventia testis,
  Quæ pueri domino non prohibente vorent?
Hic olidam clamosus ages in retia vulpem,
  Mordebitque tuos sordida præda canes.
Illic piscoso modo vix educta profundo
  Impedient lepores humida lina meos.
Dum loquor, ecce redit sporta piscator inani:
  Venator capta mele superbus adest.

laicum; an putas præstare piscari ranas turpes in littore Laurentino, et tenues acos? quam remittere ad sua saxa mullum captum, qui visus fuerit minor tribus libris? et summa mensa comedere insulsam Pelorida, et quos tegit concha brevis levi cortice? quam ostrea non invidentia Baianis testis, quæ exsorbeant servi hero non vetante? Hic clamosus ages in retia vulpem male olentem, et fœtida præda mordebit tuos canes. Illic humida lina modo vix extracta ex profundo piscoso irretient lepores meos. Dum loquor, en piscator revertitur vacua sporta: venator acce-

4 *Ecquid* Ms. Beverl. ut et in vs. 20.—6 *Acus* Ms. Pulmann.—9 *Fatuum* Ms. Palat. et ed. Barbouii.—13 *Colchidicam* Ms. Beverl.—18 *C. matre* ed. Par. 1617. et cod. Beverl. *C. Marte* Ald. Junt. Colin. *C. marte* ed. Maitt. Vide

NOTÆ

deficit, nec addit Poëta quod rediturus esset in suam et Materni patriam.

5 *An Laurentino*] Quod distat ab urbe Roma decem et septem millibus passuum. Plinius Junior lib. II. Epist. 17.

6 *Acos*] Vilissimos pisces intellige.

9 *Summa mensa*] Hoc est, lautissima, inquit Domitius, cui assentit Farnabius. An ultimam intelligit Poëta, an locum forte excelsum in mensa, ubi ponerentur pisces?

Pelorida] Vilissimum quoque piscem: lib. VI. Epig. 11.

10 *Quosque tegit*] Inclusos conchis mitulos pisciculos intelligunt interpretes. Horatius lib. II. Sat. 4. 'Mitulus, et viles pellent obstantia conchæ.'

11 *Ostrea Baianis*] Hoc est, quæ non cedunt ostreis natis in lacu Lucrino prope Baias, quæ sunt optimi saporis.

12 *Quæ domino*] In Hispaniæ littoribus ostreorum optimorum magna est copia.

13 *Hic olidam*] Dum enim a canibus urgetur vulpes, lotium emittit pessime olens, lib. IV. Epig. 4. 'Quod vulpis fuga,' &c.

16 *Lepores meos*] Quia sunt in meis agris.

17 *Sporta*] Est canistrum vimineum.

18 *Capta mele* [*marte*] Gallice, *marte*,

Omnis ab urbano venit ad mare cœna macello:
Callaicum mandas si quid ad Oceanum.

dit superbus capta marte. Omnis cœna affertur ab urbano macello ad mare: si quid mandas ad oceanum Callaicum, sum profecturus.

Not. Var.—19 *Venit mea* cod. Pulmann.

NOTÆ

animal satis notum. Legunt alii, *capta mele*, Gallice, *blaireau*, *chat sauvage*, *foüine.*

Superbus] Quasi præda optima onustus.

19 *Omnis ab*] In Italia pisces ex urbe ad villas etiam maritimas feruntur.

XXXVIII.

AD CALENUM.

O MOLLES tibi quindecim, Calene,
Quos cum Sulpicia tua jugales
Indulsit Deus et peregit annos:
O nox omnis et hora, quæ notata est
Caris littoris Indici lapillis!
O quæ prælia, quas utrimque pugnas
Felix lectulus, et lucerna vidit
Nimbis ebria Nicerotianis!
Vixisti tribus, o Calene, lustris.
Ætas hæc tibi tota computatur,
Et solos numeras dies mariti.
Ex illis tibi si diu rogatam

Calene, o dulces quindecim annos quos tibi concessit et perfecit Deus cum tua Sulpicia! o nox omnis, et hora quæ signata est pretiosis lapillis littoris Indici! * * *O Calene, vixisti tribus lustris: tu computas totam hanc ætatem, et numeras solos*

NOTÆ

1 *O molles*] Vide Epig. 35. supra.

5 *Caris littoris*] Hoc est, gemmis in mari Indico natis. Vide lib. VIII. Epig. 45.

8 *Nimbis ebria*] Hoc est, madens aspersionibus odoratis quas confecerat Niceros unguentarius: lib. VI. Epig. 55.

9 *Tribus lustris*] Hoc est, quindecim annis.

10 *Ætas hæc tota*] Tu existimas hos quindecim annos implevisse totam tuam ætatem.

Lucem redderet Atropos vel unam,
Malles, quam Pyliam quater senectam.

dies mariti. Ex illis si Atropos tibi restitueret vel unam lucem diu petitam, malles quam Pyliam quater senectam.

NOTÆ

14 *Malles*] Vel unum ex illis diebus tibi redditum præferres longævæ ætati Nestoris, de quo lib. IX. Epig. 30.

XXXIX.

IN LESBIAM.

CONSULE te Bruto quid juras, Lesbia, natam?
Mentiris: nata es, Lesbia, rege Numa.
Sic quoque mentiris: namque, ut tua sæcula narrant,
Ficta Prometheo diceris esse luto.

O *Lesbia, quid juras te natam consule Bruto? Mentiris:* o *Lesbia, nata es rege Numa. Sic etiam mentiris: etenim ut computantur tui anni, diceris esse ficta ex luto Promethei.*

1 *Quod* Ms. Beverl.—3 'Alii *narres* et *noris*.' Schrevel. Hoc legit Barbouius; illud exhibet cod. Beverl. *Narrent* Ms. Pulmann.

NOTÆ

2 *Numa*] Qui fuit secundus Romanorum rex: hoc est, antiquior es omnibus consulibus.

4 *Ficta*] Hoc est, Tam annosa et turpis es, ut videaris ficta fuisse ex luto Promethei, de quo lib. IX. Epig. 46. Huic simile est Epig. 67. infra, et lib. I. Epig. 101.

XL.

AD LUPUM DE POLLA.

SEMPER cum mihi diceretur esse
Secreto mea Polla cum cinædo:
Irrupi, Lupe: non erat cinædus.

De Polla nesciunt Ald. Junt. Colin.

NOTÆ

3 *Non erat cinædus*] Scelus videtur innuere, de quo lib. II. Ep. 47.

XLI.

IN PROCULEIAM.

Mense novo Jani veterem, Proculeia, maritum
Deseris, atque jubes res sibi habere suas.
Quid, rogo, quid factum est? subiti quæ causa doloris?
Nil mihi respondes? dicam ego, Prætor erat.
Constatura fuit Megalensis purpura centum
Millibus, ut nimium munera parca dares:
Et populare sacrum bis millia dena tulisset.
Discidium non est hoc, Proculeia: lucrum est.

O Proculeia, novo mense Januario discedis ab antiquo viro, et jubes habere sibi res suas. Quid, quæso, quid contigit? Quæ causa repentini doloris? Nullumne mihi das responsum? Ego dicam, Prætor erat. Purpura Megalensis fuit constatura centum millibus, quantumvis parcos exhiberes ludos: et viginti millia insumta fuissent in populari sacro. O Proculeia, hoc non est divortium: quæstus est.

8 *Dissid.* ed. Par. 1617. et Delph. quod damnat Schrevel.

NOTÆ

2 *Res sibi*] In repudiis comprobata sunt hæc verba, 'Tuas res tibi habeto:' item hæc, 'Tuas res tibi agito,' Lege 2. ff. de Divortiis et Repudiis.

4 *Prætor erat*] Atque ita ornatus purpura ludos Megalenses in honorem Cybeles suis impensis exhibere debuit: cum autem pauper esset, pecuniam illi suppeditare coacta fuisset Proculeia. Megalenses vero ludi sic dicti sunt a templo Megalesio Pesinunte in urbe Phrygiæ, unde Romam advecta fuit Dea: de quibus fuse agit Ovidius lib. IV. Fastorum. Lege Rosinum lib. V. Antiquitatum Romanarum cap. 12. Alexander ab Alexandro Genialium dierum lib. VI. cap. 19. ait: Prætores et magistratus purpurati in toga et prætexta, atque in ornatu maximo celebrarunt, nempe ludos Megalenses: quare purpura Megalensis in vulgi proverbium venit.

7 *Et populare sacrum*] Florales ludos intelligit Merula, in quibus missio fiebat in populum ab iis qui gratiam plebis quærerent. Persius Sat. V. 'Vigila et cicer insere large Rixanti populo, nostra ut Floralia possint Aprici meminisse senes.' Subjungit Merula Floralia edita fuisse Ædilibus arbitris. 'Popularia sacra, ut ait Labeo, quæ omnes cives faciunt, nec certis familiis attributa sunt.' Festus. Ergo, addit Raderus, populare sacrum est generatim dictum.

XLII.

AD DINDYMUM.

TAM dubia est lanugo tibi, tam mollis, ut illam
Halitus, et soles, et levis aura terat.
Celantur simili ventura Cydonia lana,
Pollice virgineo quæ spoliata nitent.
Fortius impressi quoties tibi basia quinque,
Barbatus labris, Dindyme, fio tuis.

Habes lanuginem tam dubiam, tam teneram, ut halitu, et solibus, et levi aura teratur. Ventura Cydonia teguntur simili lana, quæ refulgent nudata manu puellæ. * *

Didmum cod. Beverl.—5 *Impensi* id.

NOTÆ

1 *Tam dubia*] De hoc Dindymo vide lib. v. Epig. 41. et 83.

XLIII.

AD PHILEROTEM.

SEPTIMA jam, Phileros, tibi conditur uxor in agro.
Plus nulli, Phileros, quam tibi, reddit ager.

O Phileros, jam septem uxores a te humatæ sunt in agro. O Phileros, ager nemini reddit plus quam tibi.

NOTÆ

1 *Septima*] A te nempe veneno sublata, ut intelligere videtur Poëta. Vide lib. IX. Epig. 16.

2 *Reddit ager*] Dotes nempe mortuarum uxorum. De agris ad sepulcrorum usum consecratis dictum lib. I. Epig. 115. et 117.

XLIV.

AD Q. OVIDIUM.

QUINTE Caledonios Ovidi visure Britannos,
Et viridem Tethyn, Oceanumque patrem:

O Quinte Ovidi aditure Caledonios Britannos, et viridem Tethyn, atque Ocea-

NOTÆ

1 *Quinte*] Cujus mentio facta est lib. VII. Epig. 44. qui Cæsonium a Nerone damnatum in exilium comitatus vitæ anteposuit amicitiam.

Caledonios Britannos] Hodie *Scotos.* Vide lib. Spect. Epig. 7.

2 *Et viridem Tethyn*] Quæ sumitur pro ipso mari; illius maritum Oceanum fluviorum fontiumque patrem fingunt poëtæ.

Ergo Numæ colles, et Nomentana relinques
Otia? nec retinet rusque focusque senem?
Gaudia tu differs: at non et stamina differt
Atropos, atque omnis scribitur hora tibi.
Præstiteris caro (quis non hoc laudet?) amico,
Ut potior vita sit tibi sancta fides.
Sed reddare tuis tandem mansure Sabinis,
Teque tuas numeres inter amicitias.

num patrem: igitur deseres colles Numæ, et Nomentanam quietem? Nec rus et focus retinent te *senem? Interponis moram lætitiæ; sed Atropos nullam interponit staminibus, atque omnis hora notatur tibi. Probaveris caro amico, (quis non commendet hoc?) te vitæ præferre sanctam fidem. At tandem mansure restituaris tuis Sabinis: et te* ipsum *existimes inter tuos amicos.*

NOTÆ

3 *Numæ colles*] Romam intelligunt alii: Sabinorum vero regionem montanam alii, unde oriundus Numa. De Nomentano prædio dictum lib. VII. Epig. 93. et lib. I. 106.

5 *Gaudia*] Sed, ut dixit Poëta lib. I. Epig. 16. 'Gaudia non remeant, sed fugitiva volant.' Vide lib. IV. Epig. 54. 'Nil adicit penso Lachesis,' &c.

10 *Teque tuas*] Te enim ipsum amare debes, ut virum probum decet: hoc est, tibi ipsi tandem sis amicus.

XLV.

IN DELICATUM LECTOREM.

Si quid lene mei dicunt et dulce libelli,
Si quid honorificum pagina blanda sonat:
Hoc tu pingue putas, et costam rodere mavis,
Ilia Laurentis cum tibi demus apri.

Si quid blandum et suave est in meis libris; si tenera pagina refert quid honorificum; tu hoc existimas rude; et cum tibi apponamus ilia Laurentis apri, mavis

Delitiatum Colin. *Deliciatum* Junt. *De libellis suis* Ms. Pulmann.—1 *Pene* cod. Beverl.—3 *Hoc languere* cod. Pulmann. et *tostam* pro *costam.*

NOTÆ

1 *Si quid lene*] Amatorium puta, aut nuptiale.

2 *Si quid honorificum*] Si quid ad laudes spectat.

3 *Costam rodere*] Metaphora est, cujus est hic sensus: Carmen maledicum tibi potius placeret, quam tenerum et blandum.

Vaticana bibas, si delectaris aceto:
Non facit ad stomachum nostra lagena tuum.

rodere costam. Potes Vaticana, si acetum placet tibi: nostra lagena non convenit tuo stomacho.

NOTÆ

5 *Vaticana*] Vina scilicet acerbi saporis: lib. I. Epig. 19.

6 *Nostra lagena*] Hoc est, Nostri versus tibi non conveniunt.

XLVI.

IN MATHONEM.

OMNIA vis belle, Matho, dicere: dic aliquando
Et bene: dic neutrum: dic aliquando male.

O *Matho, vis dicere omnia belle: dic aliquando et apte: dic neutrum: dic aliquando male.*

NOTÆ

1 *Matho*] De quo lib. IV. Epig. 80. qui omnia eleganter dicere volebat.

2 *Et bene*] Hoc est, ad rem propositam.

Aliquando male] Hoc est, Neglige interdum rhetoricæ præcepta, et nudam veritatem expone: vel, ut ait Farnabius, Interdum vel potentissimo vitia exprobra, nec semper dicas omnia ad assentationem divitum.

XLVII.

AD JULIUM MARTIALEM.

VITAM quæ faciunt beatiorem,
Jucundissime Martialis, hæc sunt:
Res non parta labore, sed relicta;
Non ingratus ager; focus perennis;

O *carissime Martialis, hæc sunt quæ efficiunt vitam feliciorem: res non acquisita labore, sed relicta: ager non sterilis, focus perpetuus, lis nunquam, rara toga,*

Ad J. M. Filium cod. Beverl. *Ad seipsum* edd. vett. 'Hoc insigne Epigramma non apte inscribitur. Scribit enim hic et alibi Poëta noster ad

NOTÆ

Ad Julium Martialem] De quo egimus lib. IV. Epig. 64. et lib. VI. Epig. 1. In veteri codice inscribitur *ad seipsum*.

3 *Sed relicta*] Testamento nempe, aut alio modo.

4 *Focus perennis*] Metonymia est, et focum pro victu posuit, inquit Raderus.

Lis nunquam; toga rara; mens quieta;
Vires ingenuæ; salubre corpus;
Prudens simplicitas; pares amici;
Convictus facilis; sine arte mensa;
Nox non ebria, sed soluta curis;
Non tristis torus, et tamen pudicus;
Somnus, qui faciat breves tenebras:
Quod sis, esse velis, nihilque malis;
Summum nec metuas diem, nec optes.

tranquillus animus, vires modicæ, corpus sanum, prudens simplicitas, pares amici, facilis convictus, mensa sine arte; nox non temulenta, sed libera anxietatibus: uxor non mœsta, attamen casta; somnus qui faciat brevem noctem: quod sis, esse velis, et nihil malis: nec timeas ultimum diem, nec optes.

Jul. Martialem, sibi amicissimum.' *Flosculus.*—10 *Attamen* edd. vett. Nos defendit cod. Pulmann.

NOTÆ

5 *Toga rara*] Hoc est, rara officia urbana: clientes enim togati comitabantur suos patronos.

6 *Vires ingenuæ*] Hoc est, modicæ; nam qui viribus freti sunt, cum aliis sæpe rixantur.

7 *Pares amici*] Impares enim genere et fortuna raro mutua se complectuntur amicitia.

12 *Quod sis, esse velis*] Contentus sis tua sorte.

XLVIII.

PARAT POETA CONVIVIUM.

NUNTIAT octavam Phariæ sua turba juvencæ,
Et pilata redit, jamque subitque cohors.

Sua turba nuntiat Phariæ juvencæ octavam, et cohors depilata revertitur, et jam

Poëta nesciunt edd. vett. Delph. et Maitt.—1 *Natura* pro *sua turba* cod. Beverl.—2 *Atque pil.* edd. Barbonii et Farnab. Nostram lect. defendit Flosculus, alteram Heraldus. Vide omnino Not. Var. *Redit jamque*, s. ed. Maitt. Punctum admittunt nec post 'redit,' nec post 'jamque,' Ald. Junt. Colin.—

NOTÆ

1 *Nuntiat octavam*] De horis dictum lib. IV. Epig. 8.

Phariæ juvencæ] Isidi, quæ Romæ colebatur sacris ex Ægypto petitis. De illa dictum lib. II. Epig. 14. 'Assidet et cathedris mœsta juvenca tuis.' Mœsta nempe propter amissum Osirim maritum, quem diu quæsivit: hanc vero indagationem quotidie repræsentabant ejus sacerdotes, et absolvebant hora a meridie secunda.

2 *Et* [*Atque*] *pilata redit*] Ab indagatione scilicet redeunt calvi et depilati. Lib. VI. Epig. 56. utitur hoc verbo: 'Extirpa, mihi crede, pilos de corpore toto, Teque pilare tuas testi-

Temperat hæc thermas, nimios prior hora vapores
Halat, et immodico sexta Nerone calet.
Stella, Nepos, Cani, Cerealis, Flacce, venitis?
Septem sigma capit, sex sumus, adde Lupum.
Exoneraturas ventrem mihi villica malvas
Attulit, et varias, quas habet hortus, opes.
In quibus est lactuca sedens, et sectile porrum:
Nec deest ructatrix mentha, nec herba salax.
Secta coronabunt rutatos ova lacertos,
Et madidum thynni de sale sumen erit.

adest. Hæc temperat thermas, hora præcedens emittit nimios vapores, et sexta calet immodico Nerone. O Stella, Nepos, Cani, Cerealis, Flacce, adestis. Sigma capit septem, sex sumus, adjunge Lupum. Villica mihi attulit malvas soluturas ventrem, et varias opes quas habet hortus: inter quas est lactuca sedens, et sectile porrum: nec ructatrix mentha deest, nec herba salax. Secta ova coronabunt lacertos rutatos, atque sumen erit perfusum sale thynni. Inter hæc parvus hædus rap-

3 *Nimio vapore* cod. Pulmann.—6 De Rooy malit *addo L.* vel *Septem, sigma, capis, sex sumus; adde L.*—9 *Recens* pro *sedens* Ms. Beverl. *Tonsile* pro *sect.* codd. Thuan. et Pulmann. Consule Var. Not.—10 *Destupratrix* Vat. pro *de. r.* Codicem antiquum habere *stupratrix* notat Calderinus. Pulmannus sic scribit: '*Et destupr. m.* Sed vetusti cod. mei manifesta scriptura est, *Et destupr. m. sed &c.*' Vid. Var. Not. *Menta* Ald. Junt. Colin.—11 *Ructatos* Ms. Beverl.

NOTÆ

ficare nates.' Calvos autem fuisse Isidis sacerdotes testatur Poëta lib. XII. Epig. 29. 'Linigeri fugiunt calvi, sistrataque turba.' Legunt alii, *Et pilata redit*, a pilo, ferro nempe quo brachia atque humeros vulnerabant illi sacerdotes. Gronovius interpretatur cohortem prætorianorum militum pilis armatorum, quæ ad palatium illo die excubias egerat. Illa igitur pilata cohors 'jamque rediit,' nempe in castra prætoriana, 'et subiit' nempe altera illius vices excipiens.

Jamque subitque] Hoc est: Jam ingreditur templum Deæ Isidis in campo Martio. Videtur unum 'que' redundare: quare dubitat Raderus num scribendum sit, *statque subitque cohors*. Nam reversi illi sacerdotes stantes Deam adorabant: lib. XII. Epig. 29. 'Inter adorantes cum stetit Hermogenes.' Videat lector.

3 *Temperat hæc*] Scilicet hora octava, qua lavabant antiqui.

Prior hora] Septima nimirum.

4 *Et immodico*] Hoc est, immodice æstuantibus thermis Neronianis.

5 *Stella, Nepos*] Amici et convivæ Martialis.

6 *Sigma, capit*] Lectus erat mensæ accommodatus instar sigma literæ Græcæ: lib. XIV. Epig. 87.

7 *Malvas*] Quas molles dixit lib. III. Epig. 88. De lactucis et porris dictum lib. III. Epig. 47.

10 *Ructatrix mentha*] Quia ructum movet.

Herba salax] Erucam intelligunt interpretes, quæ libidinem excitat.

11 *Rutatos*] Hoc est, ruta herba conditos lacertos: lib. VII. Epig. 78. 'Dum saxetani ponatur cauda lacerti.'

12 *Et madidum*] Hoc est, ut ait

Gustus in his una ponetur cœnula mensa,
  Hædus, inhumani raptus ab ore lupi.
Et, quæ non egeant ferro structoris, ofellæ,
  Et faba fabrorum, prototomique rudes.
Pullus ad hæc, cœnisque tribus jam perna superstes
  Addetur: saturis mitia poma dabo.
De Nomentana vinum sine fæce lagena,
  Quæ bis Frontino consule plena fuit.
Accedent sine felle joci, nec mane timenda
  Libertas, et nil, quod tacuisse velis.
De Prasino conviva meus, Venetoque loquatur:
  Nec facient quenquam pocula nostra reum.

tus ab ore crudelis lupi cœnula apponetur pro *una mensa. Atque ofellæ quæ non egeant cultro structoris, et faba fabrorum, et rudes prototomi. Pullus adjungetur his, et petaso superstes tribus cœnis: apponam saturis mitia poma.* Dabo *vinum sine fæce de Nomentana lagena, quæ prima fuit* condita *Frontino iterum consule. Cavillationes permittentur sine felle, et libertas non metuenda mane, et nihil quod velis siluisse. Conviva meus loquatur de Prasino, et Veneto : nec pocula nostra constituent quenquam reum.*

—12 *Tenui* Vat.—13 *Gustus in his* Ms. Beverl. *Gustus in his : una* edd. Schrevel. et Barbouii. *Parvus in his* cod. Pulmann. et ed. Maitt. *Parvus onyx* edd. vett. '*Onyx*] Hic legitur *Parvus onyx:* sed alius codex habet *Parvus in his:* et melior sententia est.' *Calderinus.* Ceterum consulat Lector Not. Var. —15 *Egeat* et *ofella* cod. Pulmann.—17 *Cœna* pro *perna* Ms. Beverl.—20 *Prima* pro *plena* edd. antiquæ.—23 *Parrasino* cod. Beverl. Consulantur Notæ Variorum.

NOTÆ

Farnabius: Papillæ suis primiparæ sumen salso thynni liquore imbutum: lib. XIII. Epig. 56.

13 *Gustus* [*Parvus*] *in his*] Alii, *Parvus onyx.* Male. Scriverius legit, *Gustus in his.* Et sic explicat: Priora illa in promulside et gustu: sequitur caput cœnæ, hædus, ofellæ, &c.

Una cœnula mensa] Hoc est, hædus apponetur, qui totus una mensa comedetur.

15 *Ofellæ*] Carnes sunt conditæ, concisæ, atque instar globi accumulatæ: sic non opus est ut illas scindat is qui ordinat et componit fercula.

16 *Et faba fabrorum*] Quibusdam herbis condita faba dicebatur fabrilis.

Prototomi] Hoc est, primi caules qui succiduntur. Vide lib. XIV. Epig. 101.

17 *Perna superstes*] Quæ nempe jam tribus cœnis inserviit.

18 *Saturis*] Hoc est, secundis mensis apponam poma.

19 *De Nomentana*] Vini Nomentani mentionem fecit lib. I. Epig. 106.

20 *Plena* [*prima*] *fuit*] Id est, vinum reconditum secundo consulatu Frontini. Legunt alii, *plena fuit.*

21 *Nec mane timenda*] Nullus nempe jocos nostros deferet ad Cæsarem.

23 *De Prasino*] De aurigarum factionibus dictum lib. VI. Epig. 46. periculosum vero fuit iis non favere, quibus favebant Cæsares.

XLIX.

IN COTTAM.

CUM potes amethystinos trientes,
Et nigro madeas Opimiano:
Propinas modo conditum Sabinum,
Et dicis mihi, Cotta, Vis in auro?
Quisquam plumbea vina vult in auro?

*Cum bibas trientes amethystinos, atque ebrius sis nigro Opimiano, propinas Sabinum modo reconditum: et dicis mihi, O Cotta, Vis in auro? Quisquam*ne *vult vina plumbea in auro?*

1 *Amethystino* legi vult Schrevel. et sic legit Calderinus, et Salmas. ad Solin. p. 290.

NOTÆ

1 *Amethystinos*] Hoc est, scyphos amethystis ornatos; vel forte respicit ad colorem vini. De vino Opimiano dictum lib. I. Epig. 27. Sabinum vero vinum recens pessimum erat.

5 *Plumbea vina*] Vilissima intellige.

L.

DE SCORPO.

FRANGAT Idumæas tristis Victoria palmas:
Plange, Favor, sæva pectora nuda manu.
Mutet Honor cultus, et iniquis munera flammis:
Mitte coronatas, Gloria mœsta, comas.
Heu facinus! prima fraudatus, Scorpe, juventa
Occidis, et nigros tam cito jungis equos.

Victoria mœsta frangat palmas Idumæas: o favor, percute nuda pectora manu sæva. Honor mutet ornamenta; et tu, o *gloria mœsta, injice coronatas comas dona iniquis flammis. Heu nefas,* o *Scorpe, peris privatus prima juventute, et tam velo-*

2 *Reseca* cod. Beverl. et vs. 3. *det iniquis,* et vs. 4. *Mutet honoratas,* et vs. 8. *Cui fuit.*

NOTÆ

1 *Frangat Idumæas*] Idumæa regio est ab occidua parte Jordanis, abundans palmis, quæ sunt insignia victoriæ: quam Poëta hortatur, simul et favorem, et honorem, et gloriam, numina semper Scorpo propitia, ut ejus mortem defleant.

3 *Mutet honor*] In luctu enim, ut hodie, vestem mutare solebant veteres.

4 *Mitte coronatas*] Suetonius cap. 84. in Julio, recenset ea quæ in mortui rogum injicerentur.

6 *Et nigros*] Hoc est, Plutonis equos: veteres quippe existimabant eodem munere mortuos fungi apud manes, quod obiissent viventes.

Curribus illa tuis semper properata, brevisque,
Cur fuit et vitæ tam prope meta tuæ?

citer jungis equos atros. Cur tam prope fuit illa meta tuæ vitæ, semper properata et brevis tuis curribus?

NOTÆ

8 *Et vitæ tam prope*] In circo currus ducens ut victoriæ sæpissime, cur et vitæ metam attingere properasti?

LI.

AD FAUSTINUM.

Sidera jam Tyrius Phryxei respicit agni
Taurus, et alternum Castora fugit hyems.
Ridet ager, vestitur humus, vestitur et arbos:
Ismarium pellex Attica plorat Ityn.
Quos, Faustine, dies, qualem tibi Roma Ravennam
Abstulit? o soles, o tunicata quies!
O nemus, o fontes, solidumque madentis arenæ
Littus, et æquoreis splendidus Anxur aquis:

Jam Taurus Tyrius respicit sidera agni Phryxei, et hyems fugit alternum Castora. Ridet ager, terra virescit, et arbor virescit: pellex Attica deflet Ityn Ismarium. O Faustine, quibus diebus, quali Ravenna privat te Roma! O soles, o tunicata otia! o nemus, o fontes, o solidum littus madidæ arenæ, et splendidus Anxur æquo-

2 *Figit* pro *fugit* cod. Pulmann.—5 *Quales Ravennæ* codd. Beverl. et Bodleian. et sic cod. Pulmann. nisi quod exhibet *Ravenna*, nisi hoc mar-

NOTÆ

1 *Sidera jam Tyrius*] Taurus vector Europes Tyriæ, lib. II. Epig. 14. præest mensi Aprili: respicit vero arietem mensi Martio præfectum, qui vexit Hellen et Phryxum, lib. IX. Epig. 72. 'Quid meruit terror Nemees, quid portitor Helles, Ut niteant celsi lucida signa poli?'

2 *Et alternum Castora*] Geminos intellige qui Maio tribuuntur. Vide lib. V. Epig. 38. ubi de Castore et Polluce alternatim viventibus.

4 *Ismarium pellex Attica*] Hoc est, Philomela regis Atheniensium filia deflet Ityn Ismarium, id est Thracium, quem interfecit Procne Terei uxor: lib. V. Epig. 67. Dicitur 'pellex,' quod illam Tereus Thraciæ rex stuprasset. Ovidius VI. Met.

5 *Qualem tibi*] Veris amœnitate Ravennæ frui posses, nisi Romæ esses impeditus.

6 *O tunicata quies*] In villa quippe tunica utebantur Romani, in urbe toga, quod patronos colerent togati: Epig. 47. supra: 'Lis nunquam, toga rara, mens quieta.'

7 *Madentis arenæ*] Maris nempe fluctibus.

8 *Anxur*] Vide lib. V. Epig. 1. 'Sive salutiferis candidus Anxur aquis.'

Et non unius spectator lectulus undæ,
Qui videt hinc puppes fluminis, inde maris!
Sed nec Marcelli, Pompeianumque, nec illic
Sunt triplices thermæ, nec fora juncta quater:
Nec Capitolini summum penetrale Tonantis,
Quæque nitent cœlo proxima templa suo.
Dicere te lassum quoties ego credo Quirino:
Quæ tua sunt, tibi habe: quæ mea, redde mihi.

reis undis, et lectulus spectator non unius aquæ, qui prospicit hinc puppes fluvii, illinc maris! at nec theatrum *Marcelli, nec Pompeii, nec illic sunt triplices thermæ, nec quatuor fora, nec excelsæ ædes Jovis Capitolini, et templa quæ refulgent vicina suo cœlo. Quoties, arbitror, te defatigatum dicere Quirino, Tibi serva quæ tua sunt; restitue mihi quæ mea sunt.*

gini ed. Paris. 1617. erranti sit tribuendum. Vid. Var. Not.—10 *Rates* pro *maris* Mss. Pulmann. et Beverl.—12 *Victa* pro *juncta* cod. posterior.

NOTÆ

9 *Et non unius*] Sensus est: Ex ipso lectulo, vel cubiculari, vel triclinari licet prospicere hinc mare, illinc flumen.

11 *Sed nec Marcelli*] Theatrum ab Augusto excitatum Marcelli Octaviæ suæ sororis filii gratia. Lege Marlianum lib. VI. cap. 2. De theatro Pompeii jam dictum Epig. 9. lib. VI.

12 *Sunt triplices thermæ*] Hoc est, thermæ Agrippinæ, Neronianæ, et Titianæ. Alii intelligunt tres cellas in thermis, frigidariam nempe, tepidariam, et caldariam; de quibus Plinius Epist. 6. lib. V.

12 *Nec fora juncta*] De quatuor foris fuse agit Lipsius in Admirandis lib. III. cap. 7.

14 *Quæque nitent*] Hoc est, templa Flaviæ gentis: Epig. 2. et 4. lib. IX.

15 *Quirino*] Conditorem urbis pro ipsa urbe ponit: hoc est, O Roma, serva tibi tuos honores, et permitte ut fruar meis villis.

LII.

DE SPADONE.

THELIN viderat in toga spadonem,
Damnatam Numa dixit esse mœcham.

Numa spectaverat Thelin spadonem in toga, dixit esse adulteram damnatam.

1 *Thelinus deerat in loco sp.* cod. Beverl.

NOTÆ

2 *Damnatam*] Matronæ enim adulterii damnatæ non prodibant in publicum nisi togatæ, Epig. 39. lib. II. ut dignoscerentur a stolatis.

LIII.

EPITAPHIUM SCORPI.

Ille ego sum Scorpus, clamosi gloria Circi,
Plausus, Roma, tui, deliciæque breves:
Invida quem Lachesis raptum trieteride nona,
Dum numerat palmas, credidit esse senem.

O Roma, ego sum ille Scorpus, decus clamosi Circi, plausus tui, et deliciæ breves, quem raptum nona trieteride invida Lachesis putavit esse vetulum, dum numerat victorias.

Hoc Epigramma collocat ed. Barbouii post Ep. 50. *Ejusdem Epitaphium* est titulus, quem dat illa Parisiana editio nostro Epigrammati.—3 *Laceris* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Ille ego*] Vide Epig. 50. supra.

3 *Trieteride nona*] Hoc est, natum viginti et septem annis: trieteris enim triennium est: Epig. 38. lib. VI.

4 *Dum numerat palmas*] Quas in Circo plurimas reportavit Scorpus.

LIV.

IN OLUM.

Mensas, Ole, bonas ponis: sed ponis opertas.
Ridiculum est: possum sic ego habere bonas.

Ole, apponis bonos cibos; at apponis tectos. Ineptum est: hoc modo possum ego habere lautos.

NOTÆ

1 *Mensas*] Olus laudabat cibos quos apponebat, sed ita tectos ut a convivis sumi nequirent, unde festive illum irridet Poëta: sic enim posse se lautum esse jocatur.

LV.

IN MARULLAM.

Arrectum quoties Marulla penem
Pensavit digitis, diuque mensa est,
Libras, scriptula, sextulasque dicit.

3 *Scrupula* edd. vett. Nostram lect. dat Ms. Pulmann.

NOTÆ

3 *Sextulas*] Sextula est sexta pars unciæ. Facete Poëta stateram dicit libidinosæ Marullæ manum, quæ tam accurate pensaret, et metiretur, &c.

Idem post opus, et suas palæstras,
Loro cum similis jacet remisso,
Quanto sit levior Marulla dicit.
Non ergo est manus ista, sed statera.

LVI.

IN GALLUM.

Totis, Galle, jubes tibi me servire diebus,
Et per Aventinum ter quater ire tuum.
Eximit, aut reficit dentem Cascellius ægrum:
Infestos oculis uris, Higine, pilos.
Non secat, et tollit stillantem Fannius uvam:
Tristia servorum stigmata delet Eros.
Enterocelarum fertur Podalirius Hermes:
Qui sanet ruptos, dic mihi, Galle, quis est?

O *Galle, imperas me tibi famulari totis diebus, atque ire ter et quater per tuum Aventinum. Cassellius evellit, aut curat dentem ægrum.* O *Higine, uris pilos noxios oculis. Fannius non scindit, et* tamen *aufert uvam stillantem: Heros delet tristia stigmata servorum. Hermes dicitur Podalirius herniarum.* O *Galle, dic mihi, quis curet ruptos?*

2 'Ita scripsisse Martialem credat, quicumque volet; non ego: sed ab ejus manu fuisse vix dubito *ire lutum.*' De Rooy.—4 *Oris Yene* cod. Beverl. *Hegine* edd. Maitt. Barb.—6 *Saxorum* et *Heros* edd. vett. *Saxonum* et *Hero* cod. Beverl.

NOTÆ

2 *Et per Aventinum*] Montem nempe in quo habitabat Gallus.

3 *Cascellius*] Chirurgus.

4 *Higine*] Qui oculorum morbo medebatur. Scribunt alii, *Higyne*, alii, *Hegine.*

5 *Stillantem uvam*] Tuberculum nempe in faucibus a similitudine uvæ sic dictum. Celsus lib. v. cap. 14.

6 *Servorum stigmata*] Vide Epig. 64. lib. VI. 'Stigmata nec vafra delebit Cinnamus arte.'

7 *Enterocelarum*] Hoc est, herniarum, cum intestina in scrotum delabuntur.

Podalirius] Frater Machaonis, et Æsculapii filius, hic sumitur pro medico: hoc est, Hermes curat hernias.

8 *Qui sanet ruptos*] Non herniosos intelligit, sed officiis patronorum defatigatos, et quorum vestes sunt attritæ et laceræ: quasi diceret, Omni morborum generi remedium quidem invenitur; at clientibus defatigatis et laceris nullus patronus fert opem.

LVII.

AD SEXTUM.

ARGENTI libram mittebas: facta selibra est,
Sed piperis: tanti non emo, Sexte, piper.

Mittebas libram argenti; redacta est ad selibram, at piperis. O *Sexte, non emo tanti piper.*

NOTÆ

1 *Argenti*] O Sexte, cum antea mitteres libram argenti, jam mittis tantum dimidiam libram, et quidem piperis.

LVIII.

AD FRONTINUM.

ANXURIS æquorei placidos, Frontine, recessus,
Et propius Baias, littoreamque domum,
Et quod inhumanæ Cancro fervente cicadæ
Non novere nemus, flumineosque lacus,
Dum colui, doctas tecum celebrare vacabat
Pieridas: nunc nos maxima Roma terit.
Hic mihi quando dies meus est? jactamur in alto
Urbis, et in sterili vita labore perit;

Dum colui tranquillos recessus maritimi Anxuris, et propius Baias, et domum littoream, et flumineos lacus, et nemus, quod non novere inhumanæ cicadæ Cancro fervente, licebat tecum celebrare doctas Pieridas: nunc maxima Roma consumit nos. Hic quando fruor die? Jactamur in altis urbis fluctibus, et vita consumitur

NOTÆ

1 *Anxuris æquorei*] Vide Epig. 51. supra, et Epig. 1. lib. v.

2 *Et propius Baias*] Colui nempe recessus. *Littoream domum*] Palatia intellige Baiis ad mare posita.

3 *Et quod*] Sylvam, et agrum Rheginum, de quo Plinius lib. II. cap. 27. 'At in Rhegino silent omnes cicadæ, ultra flumen in Locrensi canunt.' *Cancro fervente*] Hoc est, mense Julio.

4 *Flumineosque lacus*] Alicem amnem intelligit Raderus ex Leandro, in magna Græcia, ubi Locri et Rhegium.

7 *Dies meus est*] Legunt alii sine interrogatione, et hunc accommodant sensum: Quando liber sum ab officiis patronorum, habito in alta semita, nempe in monte Quirinali, &c. Videat lector. Illa interpretatio minus bona mihi videtur. *Jactamur in alto*] Metaphora est. Sensus est: Officiis, curis, et negotiis occupamur, et vita consumitur in officiis præstandis, ex quibus nullum fructum percipimus.

Dura suburbani dum jugera pascimus agri,
Vicinosque tibi, sancte Quirine, Lares.
Sed non solus amat, qui nocte dieque frequentat
Limina; nec vatem talia damna decent.
Per veneranda mihi Musarum sacra, per omnes
Juro Deos, et non officiosus amo.

in sterili labore ; dum colimus sicca jugera agri suburbani, atque ædes vicinas tibi, o sancte Quirine. Sed non ille *solus amat, qui terit limina die et nocte : talia incommoda non conveniunt poëtæ. Juro per sacra Musarum mihi veneranda, et* per *Deos omnes, amo licet non obsequiosus.*

NOTÆ

9 *Dura suburbani*] Infra Epig. 72.

10 *Vicinosque tibi*] Nempe in monte Quirinali.

12 *Nec vatem*] Epig. 71. lib. I. 'Si dicet [Proculus nempe] Quare non tamen ipse venit? Sic licet excuses, Quia qualiacumque leguntur Ista salutator scribere non potuit.'

14 *Et non officiosus*] Hoc est: Licet quotidie domum tuam non adeam salutem tibi dicturus, tamen te amo.

LIX.

IN DELICATUM LECTOREM.

Consumta est uno si lemmate pagina, transis,
Et breviora tibi, non meliora placent.
Dives, et ex omni posita est instructa macello
Cœna tibi, sed te mattea sola juvant.

Si unum lemma implevit paginam, transis, et amas breviora, non meliora. Cœna tibi apposita est dives, atque ornata ex omni macello, sed solæ cupediæ tibi pla-

4 *Mactya* Turneb. XXII. 6. *Mactea* edd. Farnab. Barb. *Mattya* Ald. Junt. Colin. Maitt. et sic legit Georgius. *Mattya juvat* Delph. *Juvat* ed. Schrevel.

NOTÆ

1 *Uno si*] Lemma est breve orationis vel poëmatis argumentum, seu inscriptio et titulus : l. XIV. Epig. 2. Sumitur hic pro ipso Epigrammate: hoc est, si unum Epigramma tam longum sit, ut impleat totam paginam.

3 *Dives, et ex omni*] Sua Epigrammata comparat cœnæ lautæ et instructæ ex omni ciborum genere.

4 *Sed te mattea*] Suetonius in Calig. cap. 38. 'Et multis macteas venenatas misit.' Sunt autem macteæ, cupediæ, et jucunda edulia; unde forte legendum *mactea*, non *mattya:* Græce tamen *ματτύη* dicitur: et cibi genus est delicatissimi, et omnia pretiosa edulia significari hoc nomine scribit Athenæus lib. XIV. Vetus codex habet *mattya sola juvant.*

Non opus est nobis nimium lectore guloso.
  Hunc volo, qui fiat non sine pane satur.

cent. Non indigemus lectore nimium guloso: hunc volo, qui saturetur non sine pane.

—6 *Pene* ed. Par. 1617. ‘*Pene* cod. pro cauda s. fine. Hinc ‘offa penita’ ap. Festum et alios.’ *Beverland.* Consulendæ sunt Not. Var.

NOTÆ

5 *Non opus est*] Eandem continuat metaphoram. Sensus est: Mihi placet lector ille, qui non solis jocis et nugis, sed delectatur etiam gravibus carminibus. Sic conviva placet, qui non solis cupediis expleri vult, sed pane etiam vescitur.

LX.

DE MUNNA.

JURA trium petiit a Cæsare discipulorum,
  Assuetus semper Munna docere duos.

Munna petiit a Cæsare jus trium discipulorum, solitus docere duos.

Nunna cod. Pulmann. in titulo et in Epigrammate.

NOTÆ

1 *Jus trium*] Jocus petitur a jure trium liberorum, de quo Epig. 91. et 92. l. II.

LXI.

EPITAPHIUM EROTII.

HIC festinata requiescit Erotion umbra,
  Crimine quam fati sexta peremit hyems.
Quisquis eris nostri post me regnator agelli,
  Manibus exiguis annua justa dato.

Hic jacet Erotium morte immatura, quam interfecit sexta hyems crimine fati. O tu, *quisquis possidebis nostrum agellum post me, fac anniversaria sacra manibus*

2 ‘*Peregit hyems.* Ita Scriverius edidit pro vulgato *peremit*: recte. Sic sup. lib. v. Epig. 37. de eadem Erotio: ‘Quam pessimorum &c. Sexta peregit hyeme.’ Lib. VII. Epig. 47. ‘Jamque peractus eras.’ Consul. et Burm. ad Valer. Flacc. I. 146.’ *Ant. de Rooy.*

NOTÆ

1 *Requiescit Erotion*] De qua puella dictum Epig. 34. et 37. lib. v. quæ nondum sex annos integros nata interiit.

4 *Manibus exiguis*] Hoc est, umbræ Erotii puellæ: lib. v. epig. 34.

Sic Lare perpetuo, sic turba sospite, solus
Flebilis in terra sit lapis iste tua.

exiguis. Sic Lare perpetuo, sic tota familia salva, habeas unum hunc lapidem flebilem in tua terra.

NOTÆ

5 *Sic Lare perpetuo*] Sic agenti salva tibi sit atque incolumis familia. 'Lare perpetuo,' hoc est, domo perpetua, in qua nimirum nullus moriatur. Sic Epig. 28. lib. VI. 'Qui fles talia, nil fleas, viator.'

LXII.

AD MAGISTRUM LUDI.

LUDI magister, parce simplici turbæ:
Sic te frequentes audiant capillati,
Et delicatæ diligat chorus mensæ:
Nec calculator, nec notarius velox
Majore quisquam circulo coronetur.
Albæ leone flammeo calent luces,
Tostamque fervens Julius coquit messem.
Cirrata loris horridis Scythæ pellis,

O *magister ludi, ignosce simplici turbæ: sic frequentes capillati audiant te, et chorus delicatæ mensæ amet* te: *nec quisquam calculator, nec notarius velox cingatur majore corona. Dies nitidi calent leone igneo, et Julius fervens maturat segetem tostam. Et scutica Scythicæ pellis loris horrendis, qua verberatus est Marsyas*

3 Lips. I. Ep. 5. quæst. legit *Chorus Musæ*, et exponit pueros deditos Musis. Sic etiam legend. censet Dempst.—8 Alii legunt *Scuticaque loris*, ut Ald. Junt. Colin. Langii, Delph. Farnab. Nostram lect. exhibent edd. Barbouii, Schrev. Maitt.

NOTÆ

2 *Capillati*] Romani enim pueri comas alebant, donec pubescerent genæ.

3 *Chorus mensæ*] Hoc est, Ameris a delicatis tuis discipulis, qui circum mensam tibi assident. Legunt alii, *chorus Musæ;* atque interpretantur pueros deditos Musis. Prior lectio mihi melior videtur, ut sequentes versus docent.

4 *Nec calculator*] Qui arithmeticam docet; notarius vero is est, qui notis quibusdam dicentis verba breviter excipere docet. Lib. XIV. epig. 208. de Notario: 'Currant verba licet, manus est velocior illis: Nondum lingua suum, dextra peregit opus.'

5 *Cirrata* [*Scuticaque*] Flagellum ex loris corii. *Scythæ pellis*, hoc est, Scythicæ: Scythæ vero ex pellibus conficiebant scuticas, quibus servos delinquentes castigarent. Legunt alii, *Cirrata loris horridis Scythæ pellis, &c.* Cirrata pellis, &c. ipsa est scutica multorum lororum, &c. 'Marsyas'

Qua vapulavit Marsyas Celenæus,
Ferulæque tristes, sceptra pædagogorum,
Cessent, et Idus dormiant in Octobres :
Æstate pueri si valent, satis discunt.

Celenæus, et graves ferulæ, sceptra pædagogorum, cessent, et dormiant in Idus Octobris: si pueri valent æstate, satis discunt.

NOTÆ

autem ad Celænas oppidum Phrygiæ canens tibia victus est ab Apolline, et castigatus. Ovidius lib. VI. Metam. de Marsya sic canit: 'Ah piget, ah non est, clamabat, tibia tanti: Clamanti cutis est summos direpta per artus.'

11 *Et Idus*] Quibus remissus erit calor.

LXIII.

EPITAPHIUM NOBILIS MATRONÆ.

MARMORA parva quidem, sed non cessura, viator,
  Mausoli saxis Pyramidumque legis.
Bis mea Romano spectata est vita Terento,
  Et nihil extremos perdidit ante rogos.
Quinque dedit pueros, totidem mihi Juno puellas :
  Clauserunt omnes lumina nostra manus.

O *viator, marmora quidem parva* sunt, *sed leges non cessura saxis Mausoli et Pyramidum. Mea vita bis visa est Terento Romano, et nihil amisit ante extremos rogos. Juno mihi concessit quinque pueros, et totidem puellas: omnes* illorum *ma-*

2 Dorleans legend. censet: *Pyramidumque jugis.* Alii *leges.*—3 Lipsius legit *vitta*, et refert ad conjugium, hoc est, binos sæculares, inquit, vidi nupta.

NOTÆ

1 *Marmora*] Sensus est: Parvum quidem spectabis marmoreum tumulum, sed facta leges æternæ memoriæ consecrata.

2 *Mausoli saxis*] Vide Epig. 1. lib. Spect.

3 *Bis mea Romano*] Hoc est, ut interpretatur Raderus ex Politiano, Bis ludis sæcularibus interfui, Claudii Imperatoris, qui sunt celebrati ab urbe condita 800. annis, et Domitiani, ab urbe condita 841. Suetonius in Claudio cap. 21. 'Fecit et sæculares, quasi anticipatos ab Augusto, nec legitimo tempori reservatos,' &c. In Domitiano vero cap. 4. 'Fecit et ludos sæculares, computata ratione temporum, ab anno, non quo Claudius proxime, sed quo olim Augustus ediderat.' 'Terentus' autem, de quo Epig. 70. lib. I. locus erat in campo Martio insignis templo Ditis, ad cujus aram ludis sæcularibus immolabantur victimæ. Perobscurus mihi videtur hic locus.

4 *Et nihil extremos*] Hoc est, Ad mortem usque felix fui.

5 *Juno*] Quæ præsidet puerperiis.

6 *Clauserunt*] Hoc est: Omnes liberi superstites mihi clauserunt oculos, quod fuit propinquorum officium.

Contigit et thalami mihi gloria rara, fuitque
  Una pudicitiæ mentula nota meæ.

nus clauserunt nostros oculos. Et mihi contigit rarum decus thalami, et habui unicum maritum.

LXIV.

AD POLLAM.

Contigeris regina meos si Polla libellos,
  Non tetrica nostros excipe fronte jocos.
Ille tuus vates, Heliconis gloria nostri,
  Pieria caneret cum fera bella tuba,
Non tamen erubuit lascivo dicere versu,
  Si nec pædicor, Cotta, quid hic facio?

O *Polla dives, si forte contigeris meos libros, ne excipias nostros ludos vultu severo. Ille tuus poëta decus nostri Heliconis, cum caneret sæva bella tuba Pieria, nihilominus non erubuit dicere lascivo versu,* **.

1 *Si forte libellos* legit Palat.

NOTÆ

1 *Polla*] De qua et Lucano dictum Epig. 21. et 22. lib. vii. Reginam vocat eo sensu, quo clientes suos patronos appellabant reges.

3 *Heliconis nostri*] Hoc est, Latinæ poëseos decus.

4 *Fera bella*] Civilia scilicet inter Pompeium et Julium Cæsarem.

LXV.

IN CARMENIONEM.

Cum te municipem Corinthiorum
Jactes, Carmenion, negante nullo,
Cur frater tibi dicor, ex Iberis,
Et Celtis genitus, Tagique civis?

O *Carmenion, cum te prædices municipem Corinthiorum nemine* quidem *negante, cur appellas fratrem me genitum ex Celtiberis, et civem Tagi? An videmur*

NOTÆ

1 *Municipem*] Gellius lib. xvi. cap. 13. fuse explicat quid sit municipium, et quomodo differat a colonia: Corinthii vero molles, et voluptatibus dediti.

2 *Negante nullo*] Cum perditi tui mores te Corinthium probent.

4 *Et Celtis genitus*] Vide Epig. 62. lib. i. 'Nec me tacebit Bilbilis.'

An vultu similes videmur esse?
Tu flexa nitidus coma vagaris;
Hispanis ego contumax capillis.
Levis dropace tu quotidiano:
Hirsutis ego cruribus, genisque.
Os blæsum tibi, debilisque lingua est:
Nobis filia fortius loquetur.
Tam dispar aquilæ columba non est,
Nec dorcas rigido fugax leoni.
Quare desine me vocare fratrem,
Ne te, Carmenion, vocem sororem.

esse similes vultu? tu cultus vagaris calamistratis capillis: ego horridus Hispanis capillis. Tu politus dropace quotidiano: ego sum *hispidis cruribus, et genis. Tu habes os blæsum, et linguam debilem; mea filia habet vocem magis virilem. Columba non est tam dissimilis aquilæ, nec dorcas fugax sævo leoni. Quamobrem cessa appellare me fratrem, ne te,* o *Carmenion, appellem sororem.*

11 Dorleans legend. censet *Non nobis lea fortius loquetur.* Ponit 'loqui' pro rugire: nam rugitus vox et loquela leonis.

NOTÆ

7 *Ego contumax*] Hic sumitur pro horrido et inculto, alias pro superbo: in bonam quoque partem sumitur pro constanti, et pro eo qui flecti nequit. Quo ultimo sensu capilli Martialis erant contumaces, seu inculti et horridi, quod flecti nequirent.

8 *Levis dropace*] De quo Epig. 73. lib. III. fuit unguenti genus quo utebantur effœminati ad evellendos pilos.

10 *Os blæsum*] Quo vitio utplurimum laborant molliores, et pinguiores.

11 *Nobis filia*] Hunc versum interpretatus sum ut alii. Judicet lector. Alii, *Non nobis lea fortius loquetur.* id est, rugiet.

13 *Dorcas*] Quæ inter sylvestres capras numeratur.

14 *Me vocare fratrem*] Hoc est, mollem et effœminatum: quo sensu sæpe reperitur apud Petronium.

15 *Sororem*] Tu enim magis fœmina, quam vir videris.

LXVI.

DE THEOPOMPO.

Quis, rogo, tam durus, quis tam fuit ille superbus,
Qui jussit fieri te, Theopompe, cocum?

O Theopompe, quis, quæso, tam inhumanus, quis fuit ille tam arrogans qui impe-

Hanc aliquis faciem nigra violare culina
  Sustinet? has uncto polluit igne comas?
Quis potius cyathos, aut quis crystalla tenebit?
  Qua sapient melius mixta Falerna manu?
Si tam sidereos manet exitus iste ministros,
  Jupiter utatur jam Ganymede coco.

*ravit te fieri cocum? Aliquis*ne *potest fœdare hunc vultum nigra culina?* An *inquinat hos capillos manu uncta? Quis elegantius tenebit cyathos, aut quis crystalla? Qua manu melius sapient mixta Falerna? Si servi tam formosi nanciscuntur hunc eventum, Jupiter utatur jam Ganymede coco.*

3 *Coquina* Mss. quod legend. censet Beverland.—4 *Polluit ungue* in Ald. Junt. Colin. Farnab. Langii, Delph. *Igne* exhibent Maitt. Barbou. quod etiam Grut. legit ex Palat. Alii *uncto polligine.*

NOTÆ

4 *Polluit igne*] Culinæ scilicet.

7 *Sidereos*] Hoc est, pulchros. Vide Epig. 37. lib. IX.

LXVII.

EPITAPHIUM VETULÆ.

PYRRHÆ filia, Nestoris noverca,
Quam vidit Niobe puella canam,
Laërtes aviam senex vocavit,
Nutricem Priamus, socrum Thyestes;
Jam cornicibus omnibus superstes,
Hoc tandem sita prurit in sepulcro
Calvo Plotia cum Melanthione.

Filia Pyrrhæ, noverca Nestoris, quam canam vidit Niobe puella, Laërtes senex appellavit aviam, Priamus nutricem, Thyestes socrum, jam superstes omnibus cornicibus, Plotia prurit tandem jacens in hoc sepulcro cum calvo Melanthione.

NOTÆ

1 *Pyrrhæ filia*] Epig. 39. supra, quod est etiam in vetulam: Pyrrha vero Deucalionis uxor fuit, cujus historia satis nota, sicut et eorum omnium quorum hic mentionem facit Poëta.

5 *Jam cornicibus*] Hyperbolen continuat Poëta: cornices diutissime vivunt. Plinius lib. VII. cap. 48.

6 *Prurit*] Vetulam tam libidinosam fuisse dicit, ut etiam mortua pruriat.

LXVIII.

IN LÆLIAM.

Cum tibi non Ephesos, nec sit Rhodos, aut Mitylene,
 Sed domus in vico, Lælia, patricio;
Deque coloratis nunquam lita mater Etruscis,
 Durus Aricina de regione pater;
Ζωὴ καὶ ψυχὴ lascivum congeris usque,
 Pro pudor! Hersiliæ civis, et Egeriæ.
Lectulus has voces, nec lectulus audiat omnis;
 Sed quem lascivo stravit amica viro.
Scire cupis quo casta modo matrona loquaris:
 Numquid cum crissas, blandior esse potes?
Tu licet ediscas totam, referasque Corinthon,
 Non tamen omnino, Lælia, Lais eris.

5 Gronovius ex Thuanæo cod. colligit Martialem scripsisse *Κύριέ μου, μέλι μου, ψυχή μου congeris usque.*—12 In edd. vett. *Thaïs:* sed Gruterus legend. censet *Laïs*, quod probat Schrev.

NOTÆ

1 *Cum tibi, &c.*] Cum non sis ex aliqua insula vel parte Græciæ oriunda, sed media nata Roma. Vide Sat. VI. Juvenalis a versu 186. unde huic lux et fortassis ingenium.

3 *Deque coloratis, &c.*] Et mater tua ex Etruria, nunquam fucata, imo sole offuscata. *Nunquam lita*] Lini autem moris erat istos delicatos, vel ad candorem nitoremque cutis conciliandum, vel ne cito barbati essent. 'Coloratos' vero 'Etruscos' vocat *ἡλιοκαύστους*, et mulierem nunquam litam, quæ faciem medicamentis nunquam induxerit, ad candorem servandum et solem cuti defendendum, ne coloraretur. Hujusmodi autem medicamina, quæ præstabant, ne sole facies læderetur, *θερινὰ προφυλακτικὰ προσώπων* vocabant, eaque omnia erant *ἐπίχριστα*. Salmasius.

4 *Aricina, &c.*] Aricia oppidum Latii, ad cujus clivum sedebant mendici.

5 Ζωὴ καὶ ψυχή, *&c.*] Vide vers. 195. Sat. VI. Juven. et quæ nos ad illum. Gronovius valde extollit Thuanæi codicis præstantiam, et scriptorem ejus fidelem asserit; ut quæ non assecutus fuerit, imitatione tamen characterum expresserit; et cum cetera minutis literis exarata sint, hunc unum versum majusculis expresserit: KURIE MU MELI MU PSICI MU CONGERIS USQUE. Hinc colligit Martialem scripsisse, *Κύριέ μου, μέλι μου, ψυχή μου, congeris usque.*' Agnoscis enim amatoria vocabula Græcis et Latinis satis familiaria.

6 *Hersiliæ civis, &c.*] Tu Romana. Hersilia autem Romulo cessit conjux e Sabinis raptis una. De Ægeria supra Epig. 35. vers. 13.

10 *Crissas, &c.*] Κιγκλίζῃ, quod in maribus 'cevere' dicitur.

11 *Corinthon*] Linguam Græcam: vel magis proprie blanditias et sermones nequam Corinthi, unde Lais.

12 *Non tamen omnino, &c.*] Nunquam tamen ex deformi et blanda

NOTÆ

Lælia fies pulchra et elegans Lais. Hinc pro *Thais* Gruterus legendum censet, *Lais*, recte.

LXIX.

DE POLLA.

Custodes das, Polla, viro; non accipis ipsa.
  Hoc est uxorem ducere, Polla, virum.

O *Polla, das custodes marito, ipsa* vero *non accipis: o Polla, hoc est virum nubere uxori.*

1 *Non* pro *nec* habet cod. Pulman.

NOTÆ

1 *Das Polla*] Alia sane est a Polla uxore Lucani, de qua Epig. 64. supra.

Nec accipis ipsa] Atque ita tu non observata promissam marito fidem violas.

Hoc est uxorem] Hoc non est nubere viro, sed potius virum nubere uxori, seu servire, Epig. 12. lib. VIII.

LXX.

AD POTITUM.

Quod mihi vix unus toto liber exeat anno,
  Desidiæ tibi sum, docte Potite, reus.
Justius at quanto mirere, quod exeat unus,
  Labantur toti cum mihi sæpe dies.
Nunc resalutantes video nocturnus amicos,
  Gratulor et multis; nemo, Potite, mihi.

O *erudite Potite, tu me accusas inertiæ, quod toto anno vix edam unum librum. Sed quanto æquius mirere, quod edam unum, cum sæpe integri dies fluant mihi* nihil scribenti. *Nunc nocturnus specto resalutantes amicos, gratulor et multis, nul-*

NOTÆ

5 *Nunc resalutantes*] Quos mane salutaverat Poëta, et quibus dixerat ave, vesperi pro more Romanorum illum resalutabant, ipsique vale dicebant.

6 *Gratulor et multis*] Aut adeptis honores, aut meliorem fortunam nactis; at nullus mihi gratulatur, utpote qui nihil gratulatione dignum adipiscar.

Nunc ad luciferam signat mea gemma Dianam:
Nunc me prima sibi, nunc sibi quinta rapit.
Nunc consul, prætorve tenet, reducesque choreæ:
Auditur toto sæpe poëta die.
Sed nec causidico possis impune negare,
Nec si te rhetor, grammaticusve rogent:
Balnea post decimam lasso, centumque petuntur
Quadrantes. Fiet quando, Potite, liber?

lus vero mihi, o Potite. Nunc mea gemma signat ad luciferam Dianam, nunc prima hora *me rapit, nunc quinta. Nunc Consul aut Prætor moratur, aut reduces choreæ: sæpe poëta auditur solido die. Sed nec tuto possis negare causidico, nec si rhetor aut grammaticus te rogent: post decimam defatigatus peto balnea, et centum quadrantes.* O *Potite, quando componetur liber?*

NOTÆ

7 *Nunc ad*] Ego rogatus annuli mei gemma signo testamenta, aut alias tabulas, in monte Aventino, ubi Lucina seu Diana colitur, quæ Lucifera dicitur, quod nascentibus præsit, vel quod illic una cum Lucifero coleretur, ut ait Domitius.

8 *Nunc me prima*] De horis dictum Epig. 8. lib. IV.

9 *Nunc consul*] Quem comitor, et domum deduco. Vel intellige causas forenses et judicia, quibus aliquando forte occupabatur Poëta.

Reducesque choreæ] An reducentium patronos? An sacerdotum Isidis, ut supra Epig. 48.? An histrionum vel saltatricularum? Sic Farnabius.

10 *Auditur sæpe*] Juvenalis Sat. I. 'Semper ego auditor tantum,' &c.

11 *Nec causidico*] Causidici, ut et rhetores et grammatici, recitabant. Plinius lib. V. Epist. 3.

13 *Balnea post*] Cum tamen hora octava aut nona lavare solerent Romani; sed Martialis negotiis et officiis urbanis impeditus non lavabat nisi decima, qua et sportulam petebat: Epig. 60. lib. I. 'Dat Baiana mihi quadrantes sportula centum.'

LXXI.

DE RABIRIO.

QUISQUIS læta tuis et sera parentibus optas
Fata, brevem titulum marmoris hujus ama.
Condidit hac caras tellure Rabirius umbras:
Nulli sorte jacent candidiore senes.

Tu quisquis optas felicem et tardam mortem tuis parentibus, dilige brevem inscriptionem hujus marmoris. Rabirius condidit hac tellure caras umbras; nulli

NOTÆ

3 *Rabirius*] Domitiani architectus, de quo Epig. 56. lib. VII.

Bis sex lustra tori nox mitis et ultima clusit,
  Arserunt uno funera bina rogo.
Hos tamen ut primis raptos sibi quærit in annis :
  Improbius nihil his fletibus esse potest.

senes requiescunt sorte feliciore. Nox blanda et ultima terminavit duodecim lustra tori nuptialis, *et duo funera cremata sunt uno rogo. Nihilominus* Rabirius *quærit hos ut raptos sibi in primis annis: nihil potest esse improbius istis lacrymis.*

NOTÆ

5 *Bis sex lustra*] Sexaginta annos.

6 *Funera bina*] Pater et mater eadem nocte mortui, et simul cremati sunt.

8 *Improbius nihil*] Cum defleat parentes longa felicique vita functos

LXXII.

ADULATORIUM DE CÆSARE TRAJANO.

FRUSTRA blanditiæ venitis ad me
Attritis miserabiles labellis.
Dicturus dominum, Deumque non sum :
Jam non est locus hac in urbe vobis.
Ad Parthos procul ite pileatos,
Et turpes, humilesque, supplicesque
Pictorum sola basiate regum.
Non est hic dominus, sed imperator,
Sed justissimus omnium senator :
Per quem de Stygia domo reducta est

O assentationes miserabiles, attritis labris inutiliter acceditis ad me: non sum dicturus dominum, et Deum; jam non est locus vobis hac in urbe: procul ite ad Parthos pileatos, et fœdæ, atque abjectæ, et supplices osculamini soleas regum pictorum. Hic non est dominus, sed Imperator, sed Senator æquissimus omnium: qui

NOTÆ

2 *Attritis miserabiles*] Loquitur Poëta de suis et Romanorum assentationibus, quæ in usu erant temporibus Domitiani, qui Deum appellari se jussit, Epig. 8. lib. v. quasi homines attriverint labra, vel pedes ejus osculando, vel ipsi assidue blandiendo.

5 *Ad Parthos*] Nempe natos ad servitutem : pileatos dicit, quod præter Romanorum morem pileati incederent, vel a similitudine servorum, qui libertatem adepti pileum sumebant, ut ostendat Poëta Parthos esse conditionis servilis.

7 *Pictorum*] Ad vestes et purpuram refer ; reges suos adorabant Parthi, quorum pedes osculabantur.

8 *Non est hic*] Trajanus nimirum, de cujus modestia agit Plinius junior in suo panegyrico.

Siccis rustica Veritas capillis.
Hoc sub principe, si sapis, caveto,
Verbis, Roma, prioribus loquaris.

ab inferis reduxit Veritatem rusticam comis siccis. O Roma, si sapiens es, cave ne sub hoc principe loquaris prioribus verbis.

NOTÆ

11 *Siccis*] Incultis, veritas enim non est fucata.

13 *Verbis prioribus*] Hoc est, servilibus atque adulatoriis, quibus nempe Romani utebantur sub Domitiano.

LXXIII.

AD MARCUM.

Litera facundi gratum mihi pignus amici
Pertulit, Ausoniæ dona severa togæ:
Qua non Fabricius, sed vellet Apicius uti,
Vellet Mæcenas Cæsarianus eques.
Vilior hæc nobis alio mittente fuisset:
Non quacumque manu victima cæsa litat.
A te missa venit: possem nisi munus amare,
Marce, tuum: poteram nomen amare meum.
Munere sed plus est, et nomine gratius ipso,
Officium docti, judiciumque viri.

Epistola attulit gratum mihi pignus docti amici, dona severa togæ Italicæ: qua uti nollet Fabricius, sed Apicius vellet, et *Mæcenas eques Cæsarianus. Existimassem hanc viliorem alio mittente: victima non litat immolata quacumque manu. O Marce, nisi possem amare tuum donum, poteram amare meum nomen. At officium, et judicium viri eruditi plus est dono, et jucundius ipso nomine.*

2 *Serena* Beverlandi Ms.

NOTÆ

1 *Litera facundi*] Marci nempe Antonii Primi, de quo Epig. 100. lib. IX. et 32. supra.

Pignus] Scilicet togam, quam per appositionem vocat,

2 *Dona severa*] Quod toga uterentur, cum reges suos colerent: synthesi autem, cum rebus lætis operam darent: Epig.1. lib. XIV.

3 *Fabricius*] Ille nempe paupertatis cultor, cujus meminit Epig. 68. lib. VII. De luxurioso Apicio dictum Epig. 69. lib. II.

4 *Mæcenas*] Satis notus ex Horatio. Juvenalis Sat. XII. 'Vestem Purpuream teneris quoque Mæcenatibus aptam.'

Cæsarianus] Nam a partibus Cæsaris Augusti stetit, cujus fuit familiarissimus.

6 *Litat*] Hoc est, non est grata Diis.

8 *Nomen amare*] Poëta enim Marcus quoque vocatur.

LXXIV.

AD ROMAM.

Jam parce lasso, Roma, gratulatori,
Lasso clienti: quamdiu salutator
Anteambulones et togatulos inter
Centum merebor plumbeos die toto?
Cum Scorpus una quindecim graves hora
Ferventis auri victor auferat saccos:
Non ego meorum præmium libellorum,
(Quid enim merentur?) Apulos velim campos.
Non Hybla, non me spicifer capit Nilus;
Nec quæ paludes delicata Pomptinas
Ex arce clivi spectat uva Setini.
Quid concupiscam quæris ergo? dormire.

O *Roma, jam dimitte defatigatum gratulatorem, defatigatum clientem: quamdiu salutator inter anteambulones et togatulos toto die merebor centum plumbeos? cum victor Scorpus una hora consequatur quindecim graves saccos auri ferventis: ego non exoptem Apulos campos mercedem meorum librorum, (quid enim merentur?) Non Hybla, non ferax spicarum Nilus movet me, nec delicata uva, quæ ex arce Setini collis prospicit paludes Pontinas. Rogas, quid igitur expetam? dormire.*

6 Alii legunt *afferat.*

NOTÆ

3 *Anteambulones*] De quibus, et togatis sæpius dictum.

4 *Centum merebor*] Hoc est, sportulam centum quadrantum, quos per contemtum 'plumbeos' vocat, cum tamen essent ex ære.

5 *Cum Scorpus*] Auriga, de quo Epig. 50. supra: aurigæ vero victores in certamine circi præmia summi pretii referebant.

6 *Ferventis auri*] Hoc est, radiantis colore rutilo, inquit Farnab.

9 *Hybla*] Mons Siciliæ melle abundans.

11 *Uva Setini*] Setia urbs Latii juxta Pontinas paludes, ubi vinum optimum: Epig. 69. lib. IV.

12 *Dormire*] Juvenalis Sat. III. versu 55. 'Tanti tibi non sit opaci Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum, Ut somno careas.'

LXXV.

DE GALLA.

Millia viginti quondam me Galla poposcit;
  Et, fateor, magni non erat illa nimis.
Annus abit: bis quina dabis sestertia, dixit.
  Poscere plus visa est, quam prius, illa mihi.
Jam duo poscenti post sextum millia mensem,
  Mille dabam nummos: noluit accipere.
Transierant binæ forsan, trinæve Kalendæ,
  Aureolos ultro quatuor ipsa petit.
Non dedimus: centum jussit me mittere nummos:
  Sed visa est nobis hæc quoque summa gravis.
Sportula nos junxit quadrantibus arida centum:
  Hanc voluit: puero diximus esse datam.
Inferius numquid potuit descendere? fecit.
  Dat gratis, ultro dat mihi Galla: nego.

NOTÆ

1 *Millia viginti, &c.*] Quingenti Philippei: 'dena sestertia,' dimidium, 250. 'duo millia,' quinquaginta: 'mille nummi,' 25. Philippei: 'aurei quatuor,' quadringenti nummi, decem Philippei: 'Centum nummi,' Philippei duo et dimidiatus. Gronov.

2 *Magni non, &c.*] Nitebat enim tum flore juventæ.

3 *Bis quina*] Dena sestertiorum millia.

4 *Poscere, &c.*] Minus quippe formosa est facta, atque hinc gravius visum est pretium.

8 *Aureolos ultro, &c.*] Deflorente jam in dies forma, et ipsa vilescit, contemta invicem.

11 *Nos junxit, &c.*] Habuit nos in officio, id est, officio meritus fueram sportulam tenuem. Hanc voluit.

14 *Dat gratis, &c.*] Lib. II. Epig. 56.

LXXVI.

DE MÆVIO.

Hoc, Fortuna, tibi videtur æquum?
Civis non Syriæve, Parthiæve,

O *Fortuna*, an *hoc censes justum? civis non aut Syriæ, aut Parthiæ, nec eques*

Nec de Cappadocis eques catastis,
Sed de plebe Remi, Numæque verna,
Jucundus, probus, innocens, amicus,
Lingua doctus utraque, cujus unum est,
Sed magnum vitium, quod est poëta,
Pullo Mævius alget in cucullo:
Cocco mulio fulget Incitatus.

de catastis Cappadocis, sed verna de plebe Remi et Numæ, jucundus, probus, innocens, amicus, peritus utriusque linguæ, qui habet unicum vitium, sed magnum, quod est poëta, Mævius friget in atro cucullo: mulio Incitatus splendet cocco.

4 *Tenui* pro *Remi* Beverlandi Ms.—8 *Nævius* idem.—9 *Croceo* pro *Cocco* et *victatus* pro *Incitatus* in eodem cod. leguntur. *Incituti* conjicit Schrev.

NOTÆ

2 *Civis non Syriæ*] Hoc est, non ex Syro aut Partho factus civis Romanus, nec ex servo Cappadociæ factus eques: de catasta machina, nempe ubi exponerentur servi venales, dictum lib. IX. Epig. 60.

4 *Sed de plebe*] Sed Mævius poëta, liber et Romanus: verna enim non hic sumitur pro servo, sed pro eo qui Romæ natus est.

6 *Lingua doctus*] Græca et Latina.

9 *Cocco*] Purpura fulget mulio Incitatus, de quo lib. XI. Epig. 1.

LXXVII.

DE CARO MEDICO.

NEQUIUS a Caro nihil unquam, Maxime, factum est,
Quam quod febre perit: fecit et illa nefas.
Sæva nocens febris saltem quartana fuisses!
Servari medico debuit ille suo.

O *Maxime, Carus nihil unquam fecit improbius, quam quod extinguitur febre: et illa admisit scelus.* Utinam *nocens febris saltem fuisset sæva quartana; illa debuit servari suo medico.*

2 *Ille nefas* in edd. vett.—3 Pro *saltem* Beverlandi Ms. *utinam.*—4 *Debuit illa* in Ald. Junt. Colin. Delph. et plerisque edd. vett.

NOTÆ

2 *Quam quod*] Nam crucem illi, non tam lene fatum, optat Poëta.

Fecit et illa] Alii *ille*, male; hoc est, quæ tam cito sustulit Carum.

3 *Quartana fuisses* [*fuisset*] Alii legunt *fuisses.* Videat lector.

4 *Servari medico*] Carus nempe, qui multos imperitia necaverat, quartanæ medicum se profitebatur, qua diu cruciandus erat, priusquam moreretur.

LXXVIII.

AD MACRUM.

Ibis littoreas, Macer, Salonas:
Ibit rara fides, amorque recti,
Et secum comitem trahet pudorem.
Semper pauperior redit potestas.
Felix auriferæ colone terræ,
Rectorem vacuo sinu remittes,
Optabisque moras, et exeuntem
Udo Dalmata gaudio sequeris.
Nos Celtas, Macer, et truces Iberos
Cum desiderio tui petemus.
Sed quæcumque tamen feretur illic
Piscosi calamo Tagi notata,

O *Macer, ibis Salonas littoreas: rara fides, et amor justitiæ ibit, et ducet secum pudorem comitem. Semper pauperior revertitur potestas.* O *Dalmata beate colone terræ auriferæ, remittes rectorem vacuo sinu, atque cupies dilationes, et lætitia flebili sequeris abeuntem. Nos,* o *Macer, petemus truces Celtiberos, cum desiderio tui. At nihilominus quæcumque nostra pagina signata calamo Tagi piscosi illic*

1 Poteris legere, inquit Schrevelius, *Ibis litorum Macer Salona.*—6 *Remittet* Beverlandi Ms.—8 *Hunc udo Celta gaudio sequeris* Farnab. quod etiam probat Schrev.—11 Alii *illinc.*—12 *Daci* Beverland.—16 *Sum* idem.

NOTÆ

1 *Littoreas Salonas*] Maritimum esse Dalmatiæ oppidum constat ex hoc, et sequente versu 'udo Dalmata,' &c. atque ex Strabone lib. VII. Suidas in verbo Διοκλητιανὸς Salonas esse Illyrici urbem dicit, quod in idem recidit; Dalmatia enim est Illyrici pars.

4 *Semper pauperior*] Hoc est, magistratus integer ex provincia quam administravit semper pauperior redit.

5 *Felix auriferæ*] De Dalmatiæ aurifodinis Plinius lib. XXXIII. cap. 4.

6 *Vacuo sinu*] Sensus est: Macer Romam redibit nihil in Dalmatia prædatus.

8 *Udo gaudio*] Hoc est, Dalmata erit lætus, quod bonis spoliatus non fuerit; flebit autem quod te abeuntem viderit.

9 *Nos Celtas*] Ego vero, inquit Poëta, sum rediturus in patriam cum summo tui desiderio: æquis enim legibus Hispaniam administraverat Macer: lib. XII. Epig. 99.

11 *Sed quæcumque*] Hoc est, quæcumque ad ripas Tagi componam carmina, sonabunt tuum nomen. *Illic,* alii *illinc,* nempe ex Hispania Romam feretur seu mittetur. Judicet lector.

Macrum pagina nostra nominabit.
Sic inter veteres legar poëtas;
Nec multos mihi præferas priores,
Uno sed tibi sim minor Catullo.

scribetur, nominabit Macrum. Sic legar inter antiquos poëtas, nec mihi anteponas multos veteres, sed me existimes inferiorem solo Catullo.

NOTÆ

16 *Minor Catullo*] Vide lib. v. Epig. 5. et lib. II. Epig. 71.

LXXIX.

DE TORQUATO ET OTACILIO.

AD lapidem Torquatus habet prætoria quartum:
 Ad quartum breve rus emit Otacilius.
Torquatus nitidas vario de marmore thermas
 Exstruxit: cucumam fecit Otacilius.
Disposuit Daphnona suo Torquatus in agro:
 Castaneas centum sevit Otacilius.
Consule Torquato vici fuit ille magister;
 Nec minor in tanto visus honore sibi.
Grandis ut exiguam bos ranam ruperat olim,
 Sic puto Torquatus rumpet Otacilium.

Torquatus habet prætoria ad quartum milliarium: Otacilius emit breve rus ad quartum quoque. Torquatus ædificavit thermas fulgentes vario marmore: Otacilius fecit cucumam. Torquatus disposuit lauretum in suo agro: Otacilius sevit centum castaneas. Consul Torquatus; ille fuit magister vici, nec se existimavit inferiorem in tanta dignitate. Ut ingens bos quondam ruperat parvam ranam, sic, credo, Torquatus rumpet Otacilium.

4 *Capanam* Beverlandi Ms. qui etiam legere jubet *cumeram struxit.*—7 *Consule Torquato* est lect. Gruteri ex Palat. vulgo *Consul Torquatus. Unus* Beverlandi Ms. pro *vici.*—9 *Vox* Pulman.

NOTÆ

1 *Prætoria*] Hoc est, villas magnificas. Suetonius in Augusto cap. 72. 'Alias prætorium significat ducum et Imperatorum in castris tabernaculum.'

3 *Vario de marmore thermas*] Lib. VI. Epig. 42.

4 *Cucumam*] Hoc est, vas aquæ calefaciendæ aptum, Gallice *coquemar*, et sumitur hic pro balneolo.

5 *Daphnona*] Vox Græca, Latine lauretum.

7 *Vici fuit ille*] Vici Romæ erant 424. ut refert Casaubonus in Augusto, quibus præerant vicomagistri, qui etiam vicocuri dicti sunt. Sueton. in Aug. c. 30. et Tib. c. 76.

8 *Nec minor*] Per irrisionem hoc dicit Poëta.

9 *Grandis ut exiguam*] Fabulam

NOTÆ

vide apud Horatium lib. II. Serm. sat. 3. Sensus est: Prius Otacilius rumpetur, quam Torquatum æquare possit.

LXXX.

DE EROTE.

Plorat Eros, quoties maculosæ pocula myrrhæ
Inspicit, aut pueros, nobiliusve citrum:
Et gemitus imo ducit de pectore, quod non
Tota miser coëmat septa, feratque domum.
Quam multi faciunt, quod Eros, sed lumine sicco!
Pars major lacrymas ridet, et intus habet.

Eros flet, quoties spectat pocula myrrhæ maculosæ, aut pueros, aut citrum nobilius, atque ex imo pectore edit singultus, quod infelix non mercatur tota septa, et portet domum. Quam multi faciunt, quod Eros facit, *sed oculis siccis! major pars ridet fletus, et intus habet.*

1 *Teræ* Beverlandi Ms.—3 *Promit* in Ald. Junt. Colin. Delph. Langii, et plerisque edd. vett.—4 Quidam legunt *cœnat*.—6 'Pro *habet* alii legunt *havet* vel *avet*. Grutero fere placeret *lacrymans ridet*.' Schrev.

NOTÆ

1 *Maculosæ*] Hoc est, variis maculis distinctæ: lib. IX. Epig. 60. In Mamurram, qui omnia, quæ in septis venalia exponerentur, emere volebat.

6 *Pars major*] Hoc est, multi quidem in speciem rident, qui acerbo animi dolore cruciantur, quod ipsos pariter pecunia deficiat.

LXXXI.

DE PHYLLIDE.

Cum duo venissent ad Phyllida mane fututum,
Et nudam cuperet sumere uterque prior:
Promisit pariter se Phyllis utrique daturam,
Et dedit: ille pedem sustulit, hic tunicam.

NOTÆ

3 *Daturam*] Epig. 56. lib. II.

4 *Et dedit, &c.*] Et utrique se præstitit 'Donna' Phyllis seu Jana gemina, ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω λεύσσουσα. Ego potius intelligo, inquit Domitius, jocum esse in verbo 'sustulit,' quod significat 'in altum tulit:' sustulit item surripuit. Alter igitur surripuit tunicam, alter potitus est coitu; et ita utrique dedit, alteri coitum, et alteri tunicam.

LXXXII.

AD GALLUM.

SI quid nostra tuis adicit vexatio rebus,
Mane, vel a media nocte togatus ero:
Stridentesque feram flatus Aquilonis iniqui,
Et patiar nimbos, excipiamque nives.
Sed si non fias quadrante beatior uno,
Per gemitus nostros, ingenuasque cruces;
Parce precor lasso, vanosque remitte labores,
Qui tibi non prosunt, et mihi, Galle, nocent.

Si nostri labores addunt aliquid tuis rebus, togatus adero mane, vel a media nocte. Et tolerabo stridentes flatus iniqui Aquilonis, et patiar nimbos, atque excipiam nives. At si suspiria nostra, atque ingenua tormenta non augeant tuam rem vel *uno quadrante; parce, quæso, defatigato, et remitte vanos labores, qui tibi non proficiunt,* O *Galle, et mihi obsunt.*

7 *Fesso* cod. Palat. et ed. Barb.

NOTÆ

2 *Togatus*] De togatorum atque anteambulonum officiis sæpius dictum lib. III. Epig. 46. et lib. II. 74.

6 *Ingenuasque cruces*] Hoc est, per servilia officia, quæ non decent hominem ingenuum. Crux erat supplicium servorum, ita isti labores erant cruces ingenuorum anteambulonum.

LXXXIII.

AD MARINUM.

RAROS colligis hinc et hinc capillos,
Et latum nitidæ, Marine, calvæ
Campum temporibus tegis comatis:
Sed moti redeunt jubente vento,
Redduntarque sibi, caputque nudum
Cirris grandibus hinc et inde cingunt.

O *Marine, hinc et hinc colligis raros crines, et temporibus comatis tegis latum campum nitidæ calvæ: sed moti imperante vento redeunt, et repetunt suum locum, atque hinc et inde grandibus cirris cingunt nudum caput. Credes stare Halmyro-*

NOTÆ

1 *Raros colligis*] Vide lib. v. Epig. 49. de Labieno calvo.

5 *Caputque nudum*] Epig. citato. 'Sunt illinc tibi, sunt et hinc capilli: Nudum est in medio caput,' &c.

Inter Spendophorum, Telesphorumque,
Cydæ stare putabis Hermeroten.
Vis tu simplicius senem fateri?
Ut tandem videaris unus esse,
Tonsor jam reliquos metat capillos.
Calvo turpius est nihil comato.

tem cidæ opus *inter Splendophorum et Telesphorum. Placetne magis ingenue fateri te senem? Ut tandem videaris unus esse, jam tonsor tondeat reliquos crines. Nihil est deformius calvo comato.*

7 *Inter splend.* Ald. Junt. Colin. *I. Splend.* ed. Par. 1617. quod exhibet Farnabius in textu, sed in Notis hæc verba scripsit: 'duorum puerorum Spendophori et Thelesphori.' '*Splendophorum. Spendophorus.* Σπενδοφόρος. Scriver.' *Beverland. Thelesph.* Junt. Farnab.– 8 *Cidesta reputabis hermorontem* cod. Beverl. *Cide* Colin. *Cidë* Junt. *Cidæ* edd. Paris. 1617. Farnab. Maitt. Barb. *Hermerotem* cod. Pulmann. et ed. Barb. *Halmyroten* edd. vett. *Hermeroten* ex vet. lib. legend. notat Flosculus. Videantur Not. Var.

NOTÆ

7 *Inter Spendophorum*] Cujus mentionem fecit lib. IX. Epig. 57. Telesphori vero lib. XI. Epig. 26. Sensus est: Credes stare 'Halmyroten,' Latine Marinum, inter duos pueros comatos: ita lib. V. Epig. 49. Labienum calvum Geryoni tricipiti comparavit.

8 *Cydæ*] Quem aut 'Halmyrotæ' patrem, aut dominum, aut pictorem, vel statuarium intellige. Flosculus Statii auctoritate fretus existimat Cydam artificem fuisse, atque effinxisse Halmyroten. Legunt alii *Hermeroten*, nomen scilicet compositum ex Mercurio et Amore. Denique Heraldus emendat hunc versum, et legit: *Sic astare putabis Halmyroten.*

LXXXIV.

DE AFRO, AD CÆDITIANUM.

MIRARIS, quare dormitum non eat Afer?
Accumbat cum qua, Cæditiane, vides.

O *Cæciliane, mirarisne cur Afer non eat cubitum? Cernis cum qua cubet.*

Cæcilianum ed. Par. 1617. et *Cæciliane* vs. posteriori. Hoc etiam exhibent Ald. Junt. Colin. quæ dant Epigrammatis titulo hæc sola verba *De Afro.*

NOTÆ

2 *Cum qua*] Nimirum uxore deformi, sine qua satius est vigilare, quam cum illa dormire.

LXXXV.

DE LADONTE NAUTA.

JAM senior Ladon Tiberinæ nauta carinæ
 Proxima dilectis rura paravit aquis.
Quæ cum sæpe vagus premeret torrentibus undis
 Tibris, et hyberno rumperet arva lacu,
Emeritam puppim, ripa quæ stabat in alta,
 Implevit saxis, opposuitque vadis.
Sic nimias avertit aquas: quis credere posset?
 Auxilium domino mersa carina tulit.

Jam senior Ladon nautæ Tiberinæ navis emit fundum juxta aquas amatas: quem cum sæpe vastaret Tibris exundans aquis rapidis, et rumperet agros lacu hyemali, lapidibus implevit navem quæ stabat in alta ripa, atque objecit undis. Sic removit aquas exundantes, quis posset credere? Demersa navis succurrit domino.

4 *Gelu* Mss. Pulmann. Vat.—5 *Alto* cod. Thuan. *Alga* Vat.

NOTÆ

1 *Tiberinæ*] Ladon nempe non erat marinus, sed fluviatilis nauta.

2 *Dilectis aquis*] Tiberim enim amabat, in cujus undis pecuniam sibi paraverat Ladon, unde emeret fundum.

5 *Emeritam*] Hoc est, quæ jam erat otiosa, cum a duro nautæ labore cessasset Ladon: emeritus proprie dicitur, qui legitimum stipendiorum tempus confecit.

8 *Mersa carina*] In eo jocus est, quod demersa hæc navis Ladontem servavit, aut potius ejus fundum, cum alias demersa navis domino afferat mortem.

LXXXVI.

DE LAURO.

NEMO nova caluit sic inflammatus amica,
 Flagravit quanto Laurus amore pilæ.
Sed qui primus erat lusor, dum floruit ætas,
 Nunc postquam desit ludere, prima pila est.

Nemo sic arsit incensus nova amica, quanto amore pilæ incensus est Laurus. Sed qui erat primus lusor, dum ætas floruit, nunc postquam se abstinuit a ludo, est prima pila.

3 *Plurimus* pro *primus* cod. Thuan. *lusus* pro *lusor* codd. Vat. Pulmann.

NOTÆ

4 *Prima pila*] Hoc est, ad summam paupertatem redactus pannis laceris indutus est instar primæ pilæ, quæ erat effigies in compitis suspensa, vel tauris objecta. Vide Epig. 43. lib. II.

LXXXVII.

DE NATALI RESTITUTI.

Octobres age sentiat Kalendas
Facundi pia Roma Restituti.
Linguis omnibus et favete votis.
Natalem colimus, tacete lites.
Absit cereus aridi clientis,
Et vani triplices, brevesque mappæ
Expectent gelidi jocos Decembris.
Certent muneribus beatiores.
Agrippæ tumidus negotiator
Cadmi municipes ferat lacernas.
Pugnorum reus, ebriæque noctis
Cœnatoria mittat advocato.

Age pia Roma sentiat Kalendas Octobres eloquentis Restituti. Cum silentio adestote omnibus sacris. Celebramus natalem: silete lites. Cereus pauperis clientis absit, et vani triplices, et breves mappæ expectent ludos frigidi Decembris. Ditiores certent donis. Superbus mercator Agrippæ ferat lacernas municipes Cadmi: reus pugnorum, et ebriæ noctis mittat cœnatoria causidico. Sed puella

NOTÆ

2 *Restituti*] Causidici, de quo Plinius junior lib. VI. Epist. 17. et lib. VII. Epist. 1.

3 *Linguis*] Favere linguis est tacere, votis vero favere est accedere ad vota sacerdotum. Ferias celebrantes a litibus abstinebant se antiqui, et sacris publicis vacabant. Ovidius I. Fastorum.

5 *Absit cereus*] Munera mittere solebant ad eum, cujus natalem celebrabant antiqui, lib. VIII. Epig. 64. Sensus est: Ad Restitutum non mittantur vilia munera, cerei nempe, pugillares, et mappæ, quæ mittebantur Saturnaliorum tempore. Macrobius Saturn. lib. I. cap. 7. 'Illud quoque,' inquit, 'in literis invenio, quod cum multi occasione Saturnaliorum per avaritiam a clientibus ambitiose munera exigerent, idque onus tenuiores gravaret, Publicius tribunus plebis tulit, ut non nisi cerei ditioribus missitarentur,' &c. Alias præterea causas affert: 'triplices' vero pugillares sunt trium paginarum.

8 *Certent muneribus*] Hoc est, ditiores clientes et amici munera certatim mittant ad Restitutum.

9 *Agrippæ*] Hoc est, inquit Farnabius, qui in Agrippæ porticu, et septis, de quibus lib. IX. Epig. 60. superbas et pretiosas merces vendebat.

10 *Cadmi municipes*] Tyrias, seu purpureas, lib. II. Epig. 43.

11 *Pugnorum reus*] Hoc est, reus de vi, quam ebrius alicui intulit, cœnatorias vestes mittat Restituto, a quo defendi possit.

Infamata virum puella vicit?
Veros sardonychas, sed ipsa tradat.
Mirator veterum senex avorum
Donet Phidiaci toreuma cœli.
Venator leporem, colonus hædum,
Piscator ferat æquorum rapinas.
Si mittit sua quisque, quid poëtam
Missurum tibi, Restitute, credis?

dedecorata vicit maritum: ipsa donet veros sardonychas. Senex admirator veterum avorum det toreuma Phidiaci cœli. Venator ferat leporem, colonus hædum, piscator rapinas maris. Si quisque mittat sua, o Restitute, quid putas tibi missum iri a poëta?

2 *Pila* cod. Beverl.—13 *Imprægnata* id.—15 Alios legere *laborum* monet editor Delph. Vid. Var. Not.—18 *Rapinam* Ms. Pulmann.

NOTÆ

13 *Infamata*] Adulterii rea.

14 *Sardonychas veros*] Vide lib. IX. Epig. 60.

18 *Æquorum rapinas*] Hoc est, pisces.

19 *Quid poëtam*] Carmina nempe mittet Poëta.

LXXXVIII.

AD COTTAM.

OMNES persequeris prætorum, Cotta, locellos,
  Accipis et ceras: officiosus homo es.

O Cotta, sectaris locellos prætorum, atque accipis ceras: homo es officiosus.

NOTÆ

1 *Omnes persequeris*] Sensus est: Velut officiosus comitaris prætores, et cupis gestare locellos, seu crumenam, aut marsupium, in quibus forte nomina litigantium erant, quæ subduceret, simul et ceras seu tabulas corrumperet corruptus ipse pecunia. Videat lector.

2 *Accipis et ceras*] Ut scilicet illas feras, et corrumpas.

Officiosus] Ironia est.

LXXXIX.

DE STATUA JUNONIS.

JUNO labor, Polyclete, tuus, et gloria felix,
Phidiacæ cuperent quam meruisse manus,
Ore nitet tanto, quanto superasset in Ida
Judice convictas non dubitante Deas.
Junonem, Polyclete, suam nisi frater amaret,
Junonem poterat frater amare tuam.

O Polyclete, Juno tuum opus, et decus felix, quam a se effictam cuperet Phidias, splendet ore tanto, quanto vicisset in Ida Deas convictas arbitro non ambigente. O Polyclete, nisi frater diligeret suam Junonem, frater poterat diligere tuam.

NOTÆ

1 *Polyclete*] Qui statuarius fuit celebris, de quo lib. VIII. Epig. 51. De Phidia dictum lib. III. Epig. 35.

3 *In Ida*] Phrygiæ monte, ubi Paris Junoni, Minervæ, et Veneri de pulchritudine contendentibus judex datus est. Hæc fabula satis nota.

Nisi frater] Jupiter nempe Junonis frater. Virgilius Æneid. I. Junonem sic loquentem inducit: 'Ast ego, quæ Divum incedo regina, Jovisque Et soror, et conjux,' &c.

XC.

IN LIGELLAM.

QUID vellis vetulum, Ligella, cunnum?
Quid busti cineres tui lacessis?
Tales munditiæ decent puellas.
Nam tu jam nec anus potes videri.
Istud, crede mihi, Ligella, belle
Non mater facit Hectoris, sed uxor.

8 *In Lig.* Vid. Var. Not.

NOTÆ

1 *Ligella*] Palat. legit *Ligeia*, ut forsan eadem sit cum illa, cujus meminit lib. XII. Epig. 7.

Vellis vetulum, &c.] Expilas, ut tenerior juniorque videare.

2 *Quid busti, &c.*] Quid suscitas cineres et sopitos ignes demortuæ et sepultæ libidinis tuæ?

6 *Non mater, &c.*] Non anus ut Hecuba, sed firmæ ætatis mulier, ut Andromache.

Erras, si tibi cunnus hic videtur,
Ad quem mentula pertinere desit.
Quare si pudor est, Ligella, noli
Barbam vellere mortuo leoni.

NOTÆ

11 *Barbam vellere, &c.*] Exstimulare ad libidinem fœtidum os mortuum. Alludit ad proverbium, 'tondere leonem,' et 'vellere barbam leoni.' Hoc est, irritare ad iras. Quod periculosæ plenum opus est aleæ. Vide lib. VI. Epig. et Annot prior. Jo. Bapt. Pii cap. 15. ubi ad explicationem hujus Epigrammatis nimis multa. *Mortuo leoni*] Frustra scil. vetulam vulvam ad libidinem stimulas; est enim mortua.

XCI.

DE ALMONE.

OMNES eunuchos habet Almo, nec arrigit ipse,
Et queritur, pariat quod sua Polla nihil.

NOTÆ

1 *Omnes eunuchos*] Vid. Epig. VI. 67. Juv. VI. 367. 'Sunt quas eunuchi imbelles ac mollia semper Oscula delectent, et desperatio barbæ, Et quod abortivo non est opus.'

XCII.

AD MARIUM.

MARI, quietæ cultor et comes vitæ,
Quo cive prisca gloriatur Atina,
Has tibi gemellas barbari decus luci
Commendo pinus, ilicesque Faunorum,
Et semidocta villici manu structas

O Mari, cultor et comes vitæ tranquillæ, quo cive gloriatur antiqua Atina, commendo tibi has geminas pinus gloriam rustici nemoris, atque ilices Faunorum, atque aras Jovis, erectas semidocta manu villici, et aras *Sylvani horridi, quas*

NOTÆ

1 *Quietæ cultor*] His verbis ostendit privatum hunc Marium vitæ rusticæ fuisse deditum.

2 *Atina*] De qua Virgilius Æneid. VII. 'Tela novant Atina potens Tiburque superbum.' In Sicilia fuit urbs hujus nominis, et in Italia plures. Videndus Ortelius.

3 *Has tibi gemellas*] Pinus atque ilices Faunis sacræ sunt, lib. VIII. Epig. 50.

Tonantis aras, horridique Sylvani,
Quas tinxit agni sæpe sanguis, aut hædi,
Dominamque sancti virginem Deam templi,
Et quem sororis hospitem vides castæ
Martem mearum principem Kalendarum,
Et delicatæ laureum nemus Floræ,
In quod Priapo persequente confugit.
Hoc omne agelli mite parvuli numen
Seu tu cruore, sive thure placabis,
Ubicumque noster Martialis est, dices,
Hac, ecce, mecum dextera litat vobis
Absens sacerdos; vos putate præsentem,
Et date duobus, quicquid alter optarit.

sæpe imbuit sanguis agni, et hædi, et virginem Deam dominam sancti templi, et Martem principem mearum Kalendarum, quem spectas hospitem pudicæ sororis, et laureum nemus Floræ teneræ, in quod confugit Priapo persequente. Seu sanguine, seu thure placabis omnia hæc blanda numina exigui agelli, Ubicumque est noster Martialis, inquies, sacerdos absens ecce mecum vobis litat hæc mea *manu; vos existimate præsentem, et concedite ambobus quicquid expetierit alter.*

7 Sic cod. Pulmann. *Et* edd. vett. et Delph. et Farnab.—15 *Vester* ed. Barbouii.—18 *Optabit* cod. Pulmann.

NOTÆ

6 *Horridique Sylvani*] Qui nemorum Deus est, et pingitur ut Faunus, cornuta fronte, &c. Natalis Comes lib. v. cap. 9.

7 *Quas tinxit agni*] Horatius libro I. Od. 4. 'Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis, Seu poscat agnam, sive malit hædum.'

8 *Dominamque*] Hoc est: Dianam sylvarum Deam, cui dicatum erat eo in loco templum: Diana vero et Mars ex Jove nati sunt.

10 *Mearum principem*] Kalendis nempe Martiis natus est Martialis, Epig. 24. supra.

16 *Hac, ecce*] Hoc est, Martialis licet absens manu mea vobis facit hæc sacra.

XCIII.

AD CLEMENTEM.

Si prior Euganeas, Clemens, Helicaonis oras,
Pictaque pampineis videris arva jugis,

O Clemens, si prior adveneris in regionem Euganeam Helicaonis, et in agros

1 *Heliconis in oras* edd. vett. et cod. Beverl. 'Inepte hunc l. depravarunt,

Perfer Atestinæ nondum vulgata Sabinæ
  Carmina, purpurea sed modo suta toga.
Ut rosa delectat, metitur quæ pollice primo,
  Sic nova, nec mento sordida charta juvat.

pictos pampineis collibus, perfer Atestinæ Sabinæ versus nondum editos, sed modo tectos purpurea toga. Ut grata est rosa quæ carpitur prima manu, sic libri novi nec sordidi barba placent.

et imprudenter scripserunt *Heliconis* pro *Helicaonis.*' Calderin. 'Male legitur ab aliis *Heliconis in o.*' Farnab. Schrevel.—3 *Præfer* Ms. Beverl.—4 *Si m. luta* id. *Culta* Ms. Pulmann. et edd. Farnab. et Barb. Consule Not. Var.—6 *Merito* pro *mento* cod. Beverlandi, qui nos dirigit ad Solinum Salmas.

NOTÆ

1 *Si prior Euganeas*] Hoc est Patavinam regionem: Euganei, qui et Heneti et postea Veneti dicti, Italiæ sunt populi, Venetorum hodie imperii. Eorum regio Marca Travisana vocatur. Sic Ortelius. Vide Livium lib. I. ubi describit quomodo Agenor fugarit populos qui illas terras tenerent. *Helicaonis*] Qui fuit filius Antenoris, a quo conditum fuit Patavium. Legunt alii, *Heliconis in oras,* male. Vide lib. XIV. Epig. 152. 'Nos Helicaonia de regione sumus.'

4 *Purpurea sed*] Vide lib. III. Epig. 2. ubi librum alloquitur Poëta: 'Et te purpura delicata velet.'

5 *Metitur quæ*] Tunc enim pulcherrima, sed manibus attrectata marcescit.

6 *Nec mento sordida*] Hoc est, quæ nondum basiantium barba facta est sordida, lib. I. Epig. 67. 'Quæ trita duro non inhorruit mento.'

XCIV.

MUNUSCULUM POMORUM.

Non mea Massylus servat pomaria serpens,
  Regius Alcinoi nec mihi servit ager,
Sed Nomentana securus germinat hortus
  Arbore, nec furem plumbea mala timent.

Massylus serpens non custodit mea pomaria, nec regius ager Alcinoi pertinet ad me, sed hortus tutus germinat Nomentana arbore, nec plumbea poma metuunt

NOTÆ

1 *Non mea Massylus*] De aureis Hesperidum hortis in Massylia custoditis a serpente egimus lib. IX. Epig. 102. et lib. IV. Epig. 64. ubi et de hortis Alcinoi; et lib. VII. Epig. 42.

3 *Sed Nomentana*] Jam de Nomentano suo prædio egit Poëta lib. VI. Epig. 43. in quo poma plumbea, hoc est, vilia et immitia, tuta erant a furibus.

Hæc igitur, media quæ sunt mihi nata Suburra,
  Mittimus autumni cerea poma mei.

furem. Mittimus ergo hæc flaventia poma mei Autumni, quæ mihi creverunt media Suburra.

1 *Non mihi* cod. Pulmann.—5 *Modo nata* id. cum edd. Schrevel. Maitt. et Barb.

NOTÆ

5 *Mihi nata Suburra*] Hoc est, emta Romæ: Suburra quippe vicus erat ubi poma et herbæ vendebantur, lib. IX. Epig. 61.

6 *Autumni*] Id est horti, vel matura Autumni tempore.

XCV.

AD GALLAM.

INFANTEM tibi vir, tibi, Galla, remisit adulter.
  Hi, puto, non dubie se futuisse negant.

NOTÆ

Neuter agnoscit suam esse prolem, ut qui tecum rem habuerint. Quid ergo? Vide lib. IX. Epig. 5. tacet scil. Galla, lib. III. Epig. 96.

XCVI.

AD AVITUM.

SÆPE loquar nimium gentes quod, Avite, remotas,
  Miraris, Latia factus in urbe senex,
Auriferumque Tagum sitiam, patriumque Salonem,
  Et repetam saturæ sordida rura casæ.

O *Avite, miraris quod* ego *factus senex Romæ in urbe sæpe nimis prædicem remotas nationes, et sitiam auriferum Tagum, et Salonem patrium, et redeam in sor-*

3 *Portumque S.* Ms. Beverl.—4 'Ut quod sentio dicam, non placet τὸ *saturæ casæ.* An? *Et repetam* (an? *referam*) *Hispanæ s. r. plagæ.* In Anglicano cod. *patriæ* legi pro *saturæ* monet Gruterus: quod confestim arriperem, nisi jam vs. proximo dedisset hoc epitheton. At (quid enim dissimulem?) non multum abest quin ibi *gelidum, rigidum*, vel simile reponend. et huc τὸ *patriæ*, tanquam in suam sedem, reducend. esse credam.' *De Rooy. Patriæ* est in

NOTÆ

1 *Remotas*] Hispanas intellige.

3 *Tagum sitiam*] Gratas Tagi undas, quas sitiebat Poëta, intellige: Domitius male videtur intelligere Sitiam Hispaniæ urbem.

Salonem] De quo fluvio dictum lib. I. Epig. 50.

Illa placet tellus, in qua res parva beatum
Me facit, et tenues luxuriantur opes.
Pascitur hic, ibi pascit ager: tepet igne maligno
Hic focus, ingenti lumine lucet ibi.
Hic pretiosa fames, conturbatorque macellus,
Mensa ibi divitiis ruris operta sui.
Quatuor hic æstate togæ, pluresve teruntur;
Autumnis ibi me quatuor una tegit.
I, cole nunc reges: quicquid non præstat amicus,
Cum præstare tibi possit, Avite, locus.

didos agros casæ fertilis. Amo illam terram, in qua res exigua beat me, in qua tenues opes sufficiunt luxui. Hic pascitur ager, illic pascit: hic caminus calet maligna flamma, illic splendet ingenti luce. Hic fames cara est, et macellus decoctor, illic mensa exstruitur opibus suæ villæ. Hic æstate quatuor togæ aut plures teruntur: illic una tegit me quatuor autumnis. Age nunc, cole patronos, o Avite, cum locus possit tibi præbere quicquid non præbet amicus.

cod. Pulmann.—9 *Conturbaturque* edd. vett. Alios legere *conturbatrixque macelli Mensa, ibi* monent multi; id habet codex Pulmanni, qui germanam esse lectionem recipiendumque censet. *Macelli* est et in cod. Beverl.

NOTÆ

7 *Pascitur hic*] Ita Epig. 58. supra, cultura nimirum et stercoratione pascuntur agri: hoc est, Romana rura sterilia sunt platanis tantum et lauris consita.

Igne maligno] Quia Romæ emebantur ligna.

9 *Conturbatorque macellus*] Ubi venduntur omnia ciborum genera quæ ad victum necessaria sunt. 'Conturbator' eo sensu dicitur, quo aper lib. VII. Epig. 27. hoc est: tanto pretio res ad victum necessariæ Romæ venduntur, ut facile decoquatur patrimonium.

12 *Autumnis quatuor*] Hoc est, quatuor annis.

14 *Locus*] Id est, patria.

XCVII.

DE NUMA.

Dum levis arsura struitur Libitina papyro,
Dum myrrham, et casiam flebilis uxor emit;

Dum levis Libitina struitur papyro urenda, dum flebilis uxor mercatur myrrham

NOTÆ

1 *Libitina*] Dea funerum præses, lib. VIII. Epig. 43. hic sumitur pro iis quæ ad curandum funus pertinent: hoc est, dum rogus paratur, in quo præter arida ligna papyrus quoque ponebatur, ut facilius cremaretur corpus, lib. VIII. Epig. 44. 'Fartus papyro dum tibi torus crescit.' 'Levis'

Jam scrobe, jam lecto, jam pollinctore parato
Hæredem scripsit me Numa: convaluit.

et casiam; jam tumulo, jam lecto, jam pollinctore instructo, Numa instituit me hæredem: evasit ex morbo.

3 *Pollectore* Ms. Beverl.

NOTÆ

dicitur: structus enim papyro rogus videtur esse levis; vel forte melius inconstantem Libitinam hic intelligas, quæ pepercerit Numæ.

2 *Dum myrrham*] Aromata quippe in rogum injiciebantur.

3 *Pollinctore*] Qui corpus mortui lavat atque ungit, pollinctor dicitur, quasi pellis unctor, Turnebus lib. XXVIII. cap. 31.

4 *Convaluit*] In hac voce jocus est, quasi dicat ideo convaluisse Numam, ut ipse infelix ejus hæreditatem non consequeretur.

XCVIII.

IN PUBLIUM.

Addat cum mihi Cæcubum minister,
Idæo resolutior cinædo,
Quo nec filia cultior, nec uxor,
Nec mater tua, nec soror recumbit;
Vis spectem potius tuas lacernas,
Et citrum vetus, Indicosque dentes?
Suspectus tibi ne tamen recumbam,
Præsta de grege, sordidaque villa
Tonsos, horridulos, rudes, pusillos
Hircosi mihi filios subulci.
Perdet te pudor hic: habere, Publi,
Mores non potes hos, et hos ministros.

Cum mihi fundat Cæcubum servus mollior Idæo cinædo, quo nec ornatior filia, nec uxor, nec genitrix tua, nec soror recumbit; visne ut aspiciam potius tuas lacernas, et citrum antiquum, et dentes Indicos? Nihilominus ne recumbam suspectus tibi, præbe mihi de grege, et sordida villa filios male olentis subulci tonsos, horridulos, rudes, pusillos. Hic pudor perdet te. O Publi, nequis habere hos mores et hos servos.

11 'Alii *dolor*, recte.' *Schrevel.* Sic legit Barbouii ed.

NOTÆ

2 *Idæo cinædo*] Hoc est, Ganymede.

6 *Et citrum vetus*] Mensam citream operis antiqui, et dentes eburneos quibus fulcitur, Epig. 43. lib. II.

7 *Suspectus tibi*] Epig. 26. lib. IX.

10 *Subulci*] Gallice, *porcher*.

11 *Perdet te pudor*] Quo afficeris dum spectantur tui ministri: hoc est.

NOTÆ

ille pudor nocebit tuæ famæ: pudor enim dicitur ob aliquam rem sordidam timor.

12 *Mores*] Castos mores habere nequis, et tam formosos pueros.

XCIX.

DE FIGURA SOCRATIS.

Si Romana forent hæc Socratis ora, fuissent
Julius in Satyris qualia Rufus habet.

Si hic vultus Socratis Romanus foret, talis *fuisset qualis est Julio Rufo in* suis *Satyris.*

De statua S. ed. Barb.

NOTÆ

1 *Si Romana*] Hoc est: Si hic Socratis vultus Romano more esset formatus, similis foret severæ fronti Julii Rufi, qui gravitate Socratica in suis Satyris vitia carpit. De Rufo Plinius lib. v. Epist. 21. et lib. vii. Epist. 25. Scriverius aliter explicat: hoc est, inquit: Si hæc Socratis imago Romano cultu effingeretur, certe ad vivum exprimeret gravitatem Julii Rufi, qualis deridetur a Satyricis, vel qui refert Satyrum. Namque et Socrates fuit naso simo, et oculis emissitiis, Sileno haud absimilis, uti describitur a Platone et Xenophonte. Vel: Si hæc Socratis imago cultu Romano expressa esset, posset quidem haberi pro effigie Julii Rufi, quæ posita est in Satyris, loco quodam in octava regione urbis, ubi spectantur quatuor Satyrorum imagines. Judicet lector.

C.

IN COMMISCENTEM VERSUS OPERI SUO.

Quid, stulte, nostris versibus tuos misces?
Cum litigante quid tibi, miser, libro?
Quid congregare cum leonibus vulpes,
Aquilisque similes facere noctuas quæris?

O demens, quid confundis tua carmina cum nostris? O infelix, quid tibi rei est *cum libro litigante? Quid quæris conjungere vulpes cum leonibus, et facere bubones*

Ad Poëtam imperitum Mss. Beverl. et Pulmann. *In plagiarium* ed. Barb.

NOTÆ

1 *Quid, stulte*] Vide Epig. 54. et 73. lib. i.

2 *Cum litigante*] Qui tibi litem intendit, et tibi dicit, Fur es. Epig. 54. lib. i. 'Stat contra, dicitque tibi tua pagina, Fur es.'

3 *Quid congregare*] Sensus est: Quid nobilibus atque egregiis versibus conjungis tuos ineptos et viles?

Habeas licebit alterum pedem Ladæ,
Inepte, frustra crure ligneo curres.

similes aquilis? Quamvis habueris alterum pedem Ladæ, o inepte, frustra curres crure ligneo.

NOTÆ

5 *Habeas licebit*] Hoc est, commiscens tua carmina cum meis, non magis eris bonus poëta, quam cursor egregius esses si haberes alterum pedem Ladæ cursoris velocissimi, Epig. 86. lib. II. cum aliunde alterum habeas ligneum.

CI.

DE CAPITOLINO.

Elysio redeat si forte remissus ab agro
Ille suo felix Cæsare Galba vetus,
Qui Capitolinum pariter, Galbamque jocantes
Audierit; dicet, rustice Galba, tace.

Si forte antiquus ille Galba felix suo Cæsare revertatur remissus a campis Elysiis, qui audierit Capitolinum simul et Galbam cavillantes; dicet, O *inurbane Galba, sile.*

De Cap. et Galba cod. Beverl.—1 *Antro* cod. Pulmann.—2 'Pro *Galba* alii legunt *Gabba*, [sic habet ed. Barb.] et Dorleans *sua Gaba*.' Schrevel. —3 *Galbamque vocarem* Ms. Pulmann.

NOTÆ

2 *Galba vetus*] Scurra Cæsaris Augusti, Epig. 42. lib. I. 'Qui Galbam salibus tuis,' &c. Si comparetur cum Capitolino, de quo nihil invenio, rusticus atque insulsus videbitur.

CII.

DE PHILENO.

Qua factus ratione sit requiris,
Qui nunquam futuit, pater Philenus?
Gaditanus, Avite, dicat istud,
Qui scribit nihil, et tamen poëta est.

Ad Avitum, de Philæno ed. Barb.

NOTÆ

1 *Qua*] Jocus est in Philenum et Gaditanum, quorum alter adulterio uxoris habebat filios, alter alieno carmine sibi vindicato volebat videri poëta.

CIII.

AD MUNICIPES SUOS BILBILITANOS.

Municipes, Augusta mihi quos Bilbilis acri
Monte creat, rapidis quem Salo cingit aquis;
Ecquid læta juvat vestri vos gloria vatis?
Nam decus et nomen, famaque vestra sumus.
Nec sua plus debet tenui Verona Catullo,
Meque velit dici non minus illa suum.
Quatuor accessit trigesima messibus æstas,
Ut sine me Cereri rustica liba datis.
Mœnia dum colimus dominæ pulcherrima Romæ,
Mutavere meas Itala regna comas.
Excipitis reducem placida si mente, venimus:
Aspera si geritis corda, redire licet.

O municipes, quos mihi producit augusta Bilbilis monte aspero, quos circumdat Salo velocibus undis; numquid vobis placet læta gloria vestri poëtæ? Nam ornamentum, et nomen, et fama vestra sumus. Nec elegans Catullus plus meritus est de sua Verona, nec illa minus cupiat me dici suum. Dum me absente offertis Cereri liba rustica, quatuor et triginta anni elapsi sunt. Dum colimus pulcherrimos muros Romæ dominæ, Itala regna mutaverunt meos capillos. Accedimus, si lubenti animo excipitis reducem: si geritis corda aspera, fas erit reverti.

Suos omittit cod. Pulmann. *Biblitanos* pro *Bilbilit.* ed. Barb. nescio an per errorem. *Ad Bilbilitanos agros* edd. vett.—1 *M. augusta ... agri* edd. vett. *Bilbilitano* pro *Bilbilis a.* cod. Beverl. *Alto* pro *acri* cod. Pulmann. Videantur Not. Var.—2 *Rapidus* edd. Schrevel. Maitt. Barb. *Quos* edd. vett. ‘*Quem* Scriv. et Ms. noster.’ *Farnab.* Sic dant codd. Pulmann. Beverl. ‘An? *rigidus* (vel *rigidis*) *quem S.* Pro *cingit* conjiciebam *stringit*: non urgeo tamen.’ *De Rooy.*—7 *Mensibus* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Municipes*] Hoc est, O cives Bilbilitani mei populares.

Bilbilis acri] Alii *Bilbilis agri*, alii *Bilbilis alto*, Epig. 50. lib. I. ‘Videbis altam, Liciane, Bilbilim.’ Ubi egimus etiam de Salone fluvio.

3 *Ecquid læta*] Vide Epig. 62. lib. I. A claris poëtis multum illustrantur civitates. ‘Tenuem’ Catullum vocat, hoc est, elegantem vel levem, quod versus leviores, teneros, et delicatissimos scripserit, Epig. 62. lib. I.

8 *Rustica liba*] Quæ fiebant ex lacte, sesamo, et melle: Cererem vero ut frugum inventricem colebant rustici.

10 *Mutavere meas*] Hoc est, canæ factæ sunt meæ comæ.

CIV.

AD LIBRUM.

I NOSTRO comes, i libelle, Flacco
Longum per mare, sed faventis undæ,
Et cursu facili, tuisque ventis
Hispanæ pete Tarraconis arces.
Illinc te rota tollet, et citatus
Altam Bilbilin, et tuum Salonem
Quinto forsitan essedo videbis.
Quid mandem tibi, quæris? ut sodales
Paucos, sed veteres, et ante brumas
Triginta mihi quatuorque visos
Ipsa protinus a via salutes,
Et nostrum admoneas subinde Flaccum,
Jucundos mihi nec laboriosos
Secessus pretio paret salubri,
Qui pigrum faciant tuum parentem.
Hæc sunt: jam tumidus vocat magister,

O liber, comitare nostrum Flaccum per longum mare, sed undæ placidæ, et cursu facili, et secundis ventis adi arces Tarraconis Hispanæ. Illinc currus vehet te, et celer quinto forte vehiculo spectabis altam Bilbilim, et tuum Salonem. Rogas quid committam tibi? Ut statim ab ipsa via salutes paucos sodales, et antiquos, nec visos a triginta quatuor annis, atque identidem admoneas nostrum Flaccum, ut loco salubri instruat mihi secessus gratos, nec molestos ipsi, *qui afferant inertiam tuo pa-*

5 *Tota* Ms. Beverl.—8 *Scis sod.* id.—14 *Successus* legit ed. Barb. *Pretio* dat Ms. Beverl. *Spatio* edd. vett. et Farnab. et Barb. *Pretio paret selibræ* Rutgersius. Vult de Rooy *Sec. pretio paret, sed illos, Qui, &c.* Consulantur Not. Var.—16 *Timidos* cod. Beverl.

NOTÆ

4 *Tarraconis*] Urbis celebris in Hispania, hodie *Tarragona*, a qua denominatur provincia Tarraconensis, in qua erat Bilbilis. Vide Epigramma præcedens. Sensus est: Tarraconem usque navigabis, unde Bilbilim essedo veheris.

Quinto essedo] Essedum genus vehiculi, quo vectus quinto itineris die pervenies Bilbilim.

11 *Ipsa protinus a via*] Hoc est, statim a tuo adventu.

14 *Pr.* [*Spatio*] *salubri*] Legunt alii *pretio salubri*, hoc est, modico pretio.

15 *Qui pigrum*] Carmina sunt ingenii partus, quorum auctores parentes dicuntur: hoc est: Flaccus, sive Flavus, ut scribunt alii, mihi paret hospitium, ubi in otio consenescam.

16 *Tumidus*] Hoc est, imperiosus navarchus. Similis est locus apud Juvenalem Sat. III. 'Nam mihi

Castigatque moras; et aura portum
Laxavit melior: vale, libelle:
Navem, scis puto, non moratur unus.

tri. Hæc sunt mea mandata. *Jam magister arrogans vocat atque increpat moras, et aura melior aperuit portum. Vale, libelle: opinor, non ignoras, unus non moratur navem.*

NOTÆ

commota jamdudum mulio virga Innuit,' &c.

18 *Laxavit*] Solventibus nempe e portu navibus.

M. VAL. MARTIALIS

EPIGRAMMATUM

LIBER XI.

I.

AD LIBRUM.

Quo tu, quo, liber otiose, tendis,
Cultus Sindone non quotidiana?
Numquid Parthenium videre? certe.
Vadas, et redeas inevolutus.
Libros non legit ille, sed libellos:

O liber otiose, quo tu vadis ornatus sindone non vulgari? Nonne conaris videre Parthenium? Eas, et revertaris non explicatus. Ille non evolvit libros, sed libellos

2 *Sind.* Vide Var. Not. ad II. 16. 3.—3 Sic Palat. Punctum ad fin. versus omittit ed. Barb. *Videre tentas?* edd. vett. et Farnab.—4 Sic cod. Pulmanni; quæ pura puta, ait ille, lectio est. *Irrevolutus* edd. vett. et Ms. Beverl.

NOTÆ.

1 *Liber otiose*] Quia absolutus erat, atque ita domi otiosus.

2 *Cultus Sindone*] Hoc est, purpura involutus. Vide Epig. 42. lib. III. et Epig. 6. lib. V. et Epig. 45. lib. IV. ubi egimus de Parthenio qui Domitiano erat a cubiculo. Cum autem, teste Aurelio Victore, Parthenius interfectus fuerit initio imperii Nervæ, hic vero liber in lucem prodierit, imperante Trajano, dicendum mihi videtur, hunc librum vivo Parthenio inchoatum, et mortuo absolutum atque editum; nisi dicas rationem temporum in Epigrammatum libris a Poëta fuisse neglectam.

4 *Inevolutus*] Hoc est, non lectus. Alii *irrevolutus* contra legem carminis.

Nec Musis vacat, aut suis vacaret.
Ecquid te satis æstimas beatum,
Contingunt tibi si manus minores?
Vicini pete porticum Quirini:
Turbam non habet otiosiorem
Pompeius, vel Agenoris puella,
Vel primæ dominus levis carinæ.
Sunt illic duo, tresve, qui revolvant
Nostrarum tineas ineptiarum:
Sed cum sponsio, fabulæque lassæ
De Scorpo fuerint, et Incitato.

supplices: *nec dat operam Musis, aut daret suis. Numquid te putas satis felicem, si manus minores terunt te? Adi porticum vicini Quirini: Pompeius, vel filia Agenoris, vel inconstans dominus primæ navis non habet turbam otiosiorem. Ibi sunt duo, aut tres, qui excutiant tineas mearum ineptiarum: at cum sponsio et fabulæ absolutæ fuerint de Scorpo, vel Incitato.*

NOTÆ

6 *Nec Musis vacat*] Poëtam fuisse Parthenium jam dixit Poëta.

8 *Manus minores*] Vulgi nimirum, non aulicorum.

9 *Vicini pete*] De templo Quirini dictum Epig. 58. lib. x. ubi nempe erat porticus, ad quam multi conveniebant confabulaturi.

11 *Pompeius*] Hoc est, porticus Pompeiana, de qua Epig. 14. lib. II. ubi et de porticu Europes, quæ filia fuit Agenoris.

12 *Vel primæ dominus*] Jasonem intelligit, quem sumit pro porticu Argonautarum, Epig. 14. lib. II. et Epig. 20. lib. III. Jason vero omnium primus navigasse fertur a poëtis.

Levis] Ad navem Argo referunt aliqui, quæ levis dicta est a celeritate: ἀργὸς enim Latine velox dicitur: sed ad Jasonem melius referas, qui suis in amoribus inconstans fuit.

14 *Tineas*] Hoc est, mea carmina, quæ tineis escæ relinqui deberent.

15 *Sed cum sponsio*] Turnebus lib. VIII. c. 4. Sponsiones populi depositis pignoribus, aut pecunia de alicujus agitatoris victoria factas intelligit.

16 *De Scorpo*] Nobili agitatore actum Epig. 50. lib. x. 'Incitatus' fuit etiam auriga, Epig. 76. lib. x. 'Incitatus' tamen apud Suetonium cap. 55. in Caligula, equus fuit, cui Consulatum destinasse traditur Caligula.

II.

AD LECTORES.

TRISTE supercilium, durique severa Catonis
  Frons, et aratoris filia Fabricii,

O grave supercilium, et frons austera tristis, Catonis, et filia Fabricii aratoris,

Et personati fastus, et regula morum,
Quicquid et in tenebris non sumus, ite foras.
Clamant ecce mei, Io Saturnalia, versus:
Et licet; et sub te præside, Nerva, libet.
Lectores tetrici salebrosum ediscite Sanctram:
Nil mihi vobiscum est: iste liber meus est.

et personati fastus, et regula morum, et quicquid non sumus noctu; facessite hinc. En mea carmina clamant, Io Saturnalia; et placet, et licet, o Nerva, sub te principe. O lectores severi, mandate memoriæ durum Sanctram: nihil habeo agendum *vobiscum: hic liber meus est.*

5 *Bona Sat.* ed. Barb.—6 *Libet* Bodleianus, duo Gruteri, Pulmannianus, edd. Maitt. Barb. quod genuinam esse scripturam censet Pulmannus.—7. 8. Hos vv. faciunt edd. vett. et Delph. Farnab. et Maitt. ut incipiant et terminent tertium Epigramma, cum eodem titulo qui coronat secundum. 'Conjungit hoc distichon præcedenti Ep. ex auctoritate Mss. Petr. Scriverius.' *Farnab.*

NOTÆ

2 *Aratoris filia*] Patris nempe gravissimi mores referens.

3 *Et regula morum*] Hoc est, censura.

4 *Quicquid*] Hoc est, castitas et pudicitia, hinc etiam recedite; in tenebris enim nullus pudor.

5 *Clamant ecce mei*] Saturnaliorum tempore magna erat licentia. Macrobius Saturn. lib. I. cap. 10.

6 *Et libet* [*licet*] Alii *libet*, minus bene.

Sub te præside] Tunc enim magna libertate fruebantur Romani.

7 *Sanctram*] Qui poëta nec lepidus nec numerosus fuit, Epig. 20. lib. VII. Sanctræ cujusdam gulosi meminit Poëta.

8 *Iste liber meus*] Nec vobis convenit propter jocos et facetias.

III.

DE SUIS LIBELLIS.

NON urbana mea tantum Pimpleide gaudent
Otia, nec vacuis auribus ista damus:
Sed meus in Geticis ad Martia signa pruinis
A rigido teritur centurione liber.

Non sola quies urbis delectatur mea Pimpleide, nec damus ista otiosis auribus: sed meus liber attrectatur a duro centurione in pruinis Geticis prope signa Martis.

3 *Gelidis* cod. Pulmann.—10 *Si tibi* id.

NOTÆ

1 *Non urbana*] Hoc est, Non soli cives otiosi electantur meis versibus. Musæ dictæ sunt Pimpleides a Pimplæo Macedoniæ fonte ipsis sacro.

3 *In Geticis*] De Getis dictum Epig.

Dicitur et nostros cantare Britannia versus.
Quid prodest? nescit sacculus ista meus.
At quam victuras poteramus pangere chartas,
Quantaque Pieria prælia flare tuba;
Cum pia reddiderint Augustum numina terris,
Et Mæcenatem si mihi Roma daret!

Britannia quoque fertur canere mea carmina. Quid proficit? Mea crumena ignorat ista. At quam poteramus scribere versus non perituros, et quanta certamina canere tuba Pieria! cum Dii pii restituerint Augustum terris, si Mæcenatem quoque mihi daret Roma!

NOTÆ

11. lib. VIII. et epig. 104. lib. IX. In Getas vero expeditionem suscepit Trajanus, in cujus castris legebantur versus Martialis.

6 *Nescit sacculus*] Hoc est, inde non colligo pecuniam.

9 *Augustum*] Nervam alii. Melius intelligunt alii Trajanum, alterum Augustum Romæ restitutum a Diis: At mihi, inquit Poëta, nullus Mæcenas datur, cujus munificentia in Horatium nota est.

IV.

PRECATUR DEOS PRO NERVA TRAJANO.

Sacra, Laresque Phrygum, quos Trojæ maluit hæres,
Quam rapere arsuras Laomedontis opes:
Scriptus et æterno nunc primum Jupiter auro,
Et soror, et summi filia tota patris:

O sacra, et Lares Phrygum, quos auferre maluit hæres Trojæ, quam urendas opes Laomedontis: O Jupiter, nunc primum factus es ex auro æterno, et soror et filia

Votum pro N. T. et Senatu ed. Barb. et sic alios legere notat editor Delph. '*Nerva Trajano:* recte. Calderinus nomen *Trajano* omittit.' *Pulmann.*—1 *Hær.* Vid. Not. Var.—3 Sic cod. Pulmanni, cui id placet. *Es* edd. vett.

NOTÆ

1 *Trojæ hæres*] Hoc est, Æneas. Virgilius Æneid. II. 'Tu genitor cape sacra manu, patriosque Penates,' &c. Legunt alii, *Trojæ heros*, et forte melius: Æneas enim non fuit filius Priami, atque ita nec successor, superstitibus nempe aliis Priami filiis aut nepotibus.

2 *Laomedontis opes*] Laomedon pater fuit Priami: a pietate Poëta laudat Æneam, qui neglectis opibus Deos flammis eripuit.

3 *Æterno auro*] Hoc est, aurea imagine nunquam peritura effictus es a Trajano.

4 *Et soror*] Juno, et Minerva quæ tota est patris Jovis, e cujus cerebro producta sine matre.

Et qui purpureis jam tertia nomina fastis,
  Jane, refers Nervæ; vos precor ore pio:
Hunc omnes servate ducem, servate senatum:
  Moribus hic vivat principis, ille suis.

tota genitoris supremi: et tu, o Jane, qui jam ter refers nomen Nervæ in fastos purpureos, vos oro ore pio. O vos omnes, servate hunc Imperatorem, servate Senatum, hic vivat moribus Principis, ille vero *suis.*

NOTÆ

5 *Jam tertia*] De Jano Epig. 2. lib. VIII. cui sacer mensis Januarius, quo consulum nomina referebantur in Fastos.

6 *Nervæ*] Trajani scilicet, adoptati a Nerva, cujus nomen retinuit.

8 *Ille suis*] Sanctissimis nempe.

V.

IN LAUDEM NERVÆ TRAJANI.

TANTA tibi est recti reverentia, Cæsar, et æqui,
  Quanta Numæ fuerat: sed Numa pauper erat.
Ardua res hæc est, opibus non tradere mores,
  Et cum tot Crœsos viceris, esse Numam.
Si redeant veteres, ingentia nomina, patres,
  Elysium liceat si vacuare nemus:
Te colet invictus pro libertate Camillus;
  Aurum Fabricius, te tribuente, volet.

O Cæsar, tam colis justitiam et æquitatem, quam Numa coluerat: sed Numa egenus erat. Hæc est res difficilis, non corrumpi mores a divitiis, atque esse Numam, cum superaveris tot Crœsos. Si prisci patres, ingentia nomina, revertantur, et fas sit evacuare Elysium nemus: Camillus invictus pro libertate te expetet principem, *Fabricius expetet aurum te donante: Brutus lætabitur te Imperatore:*

Traj. omittit Calderinus. *Ad Nervam Trajanum* ed. Barb.—3 'Conjeceram *prodere*, quod ne nunc quidem displicet plane: a recepta tamen non temere recesserim.' *De Rooy.*—4 *Croceos* cod. Beverl.—5 Gruterus ex Palat. legend. contendit *partes.*—7 *Volet* edd. vett. at Farnab. et Maitt. Lipsius vult *præ lib.* I. Epist. 5.

NOTÆ

4 *Tot Crœsos*] Hoc est, tot divites, Crœsus quippe rex fuit ditissimus, cujus historia nota ex Herodoto.

5 *Ingentia nomina*] Per appositionem, hoc est, quorum veterum nomina summa in admiratione sunt.

6 *Elysium*] Vide Epig. 58. lib. VI.

7 *Pro libertate*] Alii *præ libertate.* Videat lector. Camillus exul Dictator creatus ab obsidio Gallorum ingratam patriam liberavit. Livius lib. V. Decadis I.

8 *Fabricius*] De cujus abstinentia Gellius lib. I. cap. 14.

Te duce gaudebit Brutus; tibi Sylla cruentus
Imperium tradet, cum positurus erit.
Et te privato cum Cæsare Magnus amabit:
Donabit totas et tibi Crassus opes.
Ipse quoque infernis revocatus Ditis ab umbris
Si Cato reddatur, Cæsarianus erit.

Sylla cruentus tibi cedet imperium, cum erit depositurus: et Magnus Pompeius *diliget te cum Cæsare privato: et Crassus dabit tibi omnes* suas *divitias. Si ipse etiam Cato restituatur revocatus ab umbris infernis Plutonis, Cæsarianus erit.*

NOTÆ

9 *Brutus*] Qui exactis Tarquiniis Romam in libertatem asseruit, Livius lib. I. Decad. I. aut alterum Brutum Cæsaris percussorem intellige.

Sylla] Cujus crudelitas in cives Romanos nota ex Plutarcho, Sallustio, et aliis.

11 *Magnus*] Pompeius nempe, qui cum Julio Cæsare bellum civile gessit fuse descriptum a Lucano.

12 *Crassus*] Romanus civis ditissimus: Valerius Maximus lib. VI. cap. 11. Plinius lib. XXI. cap. 3.

14 *Cato*] Uticensis, qui se ipsum interfecit, ne in Julii Cæsaris manus incideret vivus: attamen licet Cæsaris imperium occupantis inimicissimus, se tibi mitissimo principi ultro submitteret.

VI.

AD ROMAM.

Unctis falciferi senis diebus,
Regnator quibus imperat fritillus,
Versu ludere non laborioso
Permittis, puto, pileata Roma.

Lautis diebus falciferi senis, quibus dominatur regnator fritillus, o *pileata Roma, sinis, opinor, jocari carmine non molesto. Risisti: igitur fas est, nec prohibemur.*

Ad R. et Dindymum edd. vett. et Delph. *Ad Dindymum de Saturnalibus* cod. Pulmann.

NOTÆ

1 *Falciferi*] Saturni falcem gerentis.

2 *Imperat fritillus*] Tunc alea impune ludebant omnes: fritilli sunt turriculæ ex quibus ejiciuntur aleæ. Vide Epig. 14. lib. IV. et 84. lib. V.

4 *Pileata Roma*] Saturnalium tempore servi velut domini pileati incedebant. Turnebus lib. VIII. cap. 4. Romani Saturnalibus pileum gerebant, aliis diebus nudo capite erant, aut caput veste velabant. Itaque veteres nullæ Romanorum statuæ cum pileo visuntur, &c. Lipsius etiam videndus de Amphitheatro cap. 19.

Risisti: licet ergo, nec vetamur.
Pallentes procul hinc abite curæ:
Quicquid venerit obvium, loquamur,
Morosa sine cogitatione.
Misce dimidios, puer, trientes,
Quales Pythagoras dabat Neroni:
Misce, Dindyme, sed frequentiores.
Possum nil ego sobrius: bibenti
Succurrent mihi quindecim poëtæ.
Da nunc basia, sed Catulliana:
Quæ si tot fuerint, quot ille dixit,
Donabo tibi passerem Catulli.

Anxietates pallidæ, recedite hinc longe: loquamur quicquid venerit in buccam sine tetrica cogitatione. O serve, funde dimidios trientes, quales fundebat Pythagoras Neroni: O Dindyme, funde sed frequentiores. Ego siccus nihil possum scribere: *quindecim poëtæ subvenient mihi potanti. Nunc liba oscula, sed Catulliana, quæ si tot fuerint quot dixit ille, dabo tibi passerem Catulli.*

NOTÆ

5 *Risisti*] Risu consentire visa es. De trientibus alibi.

10 *Pythagoras*] Cui in modum solennium conjugiorum nupsit Nero, Tacitus lib. xv. Annalium.

12 *Bibenti*] Hoc est, inquit Farnabius, Calens mero fundam carmina, et exprimam ingenia quindecim simul poëtarum.

16 *Donabo tibi*] Componam versus non minus gratos iis quos de passere Lesbiæ scripsit Catullus.

VII.

AD PAULLAM.

Jam certe stupido non dices, Paulla, marito,
  Ad mœchum quoties longius ire voles,
Cæsar in Albanum jussit me mane venire,
  Cæsar Circeios: jam stropha talis abit.

O Paulla, quoties voles longius ire ad adulterum, jam sane non dices hebeti viro, Cæsar imperavit mane me adire Albanum, aut *Circeios. Jam talis dolus sublatus*

4 *Circæos* Ald. Junt. Colin. ' *Circeios* reposuit Junius, et *Circæos*, quod

NOTÆ

1 *Paulla*] De qua jam Epig. 75. lib. i.

3 *Cæsar*] Domitianus, cujus jussu in Albanum, ubi quinquatria celebrabantur, Epig. 1. lib. iv. ire se dicebat Paulla: mortuo autem Domitiano hoc prætexere nequibat.

4 *Cerceios*] Promontorium Latii.

Penelopæ licet esse tibi sub principe Nerva:
Sed prohibet scabies, ingeniumque vetus.
Infelix, quid ages? ægram simulabis amicam?
Hærebit dominæ vir comes ipse suæ:
Ibit et ad fratrem tecum, matremque, patremque.
Quas igitur fraudes ingeniosa paras?
Dicet et hystericam se forsitan altera mœcha
In Sinuessano velle sedere lacu.
Quanto tu melius! quoties placet ire fututum,
Quæ verum mavis dicere, Paulla, viro.

*est. Potes esse Penelope sub principe Nerva: sed impedit scabies, et natura inveterata. Misera, quid facies? Fingesne ægrotare amicam? Maritus ipse comitabitur suam dominam: atque adibit tecum fratrem, et patrem, et matrem. Quos igitur dolos artificiosa moliris? Forte altera adultera dicet, se ictericam velle sedere in lacu Sinuessano. Quanto tu melius * * * o Paulla, quæ mavis proferre veritatem marito.*

in aliis libb. legitur, induxit.' *Pulmann.*—6 *Ingeniique metus* Ms. Pulmann. —11 *Hictericam* edd. vett. *Histericam* se legere notat Pulmannus. Consule Var. Not.

NOTÆ

Stropha] Fallacia est, Epig. 7. lib. III.

5 *Penelopæ*] Cujus pudicitia a poëtis celebrata est.

6 *Scabies*] Pruritus, et vetus tua libido.

11 *Hystericam* [*Ictericam*] Gallice *qui a la jaunisse.* Turnebus l. VIII. cap. 4. legit *hystericam,* ut morbus vulvæ intelligatur, qui libidine plerumque levatur: ὑστέρα vulva. Vide Epig. 72. infra.

12 *In Sinuessano*] Cujus aquæ erant saluberrimæ. Plinius lib. XXXI. cap. 2.

14 *Quæ verum mavis*] Quæ mavis fateri libidinem, quam dolosa excusatione uti.

VIII.

DE BASIIS SUI PUERI.

LASSA quod externi spirant opobalsama drauci,
Ultima quod curvo quæ cadit aura croco,

Addit ed. Barb. *ad Sabinum.*—1 *Hesterni* ed. ead. Vide Notas Delph.

NOTÆ

1 *Lassa quod, &c.*] Nihil potest magis fatuum hac scriptura dari. 'Draucus' non est puer delicatus, sed bene et nimium vir. Quid autem suavius habent odores in aliquo Asiatico, Græco, Ægyptio, quam Italico? Ergo sufficiunt 'hesterni.' Nihilo melius: aut enim evanuit ille odor aut

Poma quod hyberna maturescentia capsa,
  Arbore quod verna luxuriosus ager,
De Pallatinis dominæ quod serica prælis,
  Succina virginea quod regelata manu,
Amphora quod nigri, sed longe fracta, Falerni,
  Quod qui Sicanias detinet hortus apes,
Quod Cosmi redolent alabastra, focique Deorum,
  Quod modo divitibus lapsa corona comis:
Singula quid dicam? non sunt satis; omnia misce:
  Hoc fragrant pueri basia mane mei.

infra. *Hest.* rectum pronuntiat quoque Schrevel.—2 *U. Corycio* edd. vett. et Maitt. et Farnab. Vid. Notam infra, quæ quidem a Schrevelio profluxit. 'Grutero præeunte, Scriver. edidit *quod curro*. Sed, quicquid hic dictet Palat. cod. non puto eam lect. a Martialis manu esse profectam. Quamvis *Corycio* movere vix ausim, dubito tamen an non huc intrusum a manu glossatoris alicujus. Tentavi *quod Lycio*. Quæ tamen conj. si minus f. arriserit, vide an sequenti album calculum adjicere malis, *quod Cilici*.' De Rooy.—6 *Relegata* Ald. Junt. Colin. Nostram lect. præ se fert cod. Pulmann.—10 *Laxa* id. cod. 'Subit, scripseritne f. Hispanus noster *Q. m. dividuis*.' De

NOTÆ

sudore et spurco opere corruptus est. Præclare vero codex scriptus Pircheimeri vel Arondellianus: *Lapsa quod externis spirant opobalsama truncis.* Quod nihil est quam, illa peregrina et exotica opobalsama quod spirant. Sic Seneca: 'Dives Sabæis colligit truncis Arabs.' Vide Diatriben. *Gronov. Lassa quod*] Quod olent trita opobalsama delicati pueri ex Asia, Græcia, vel Ægypto. *Externi*] Alii *hesterni*, id est, ejus qui nocte præterita ἐκοίμασε. Recte.

2 *Quod curvo* [*Corycio*] Recte Gruterus, *quod curvo:* et sic etiam Pircheimerianus. Sed male explicant de referente nescio quos curvos arcus, dum cadit in theatro. Immo 'curvo' est marcescente et ultimas emittente vires. Ovidius: 'Marcida demittant subito caput illa gravatum.' *Gronov. Corycio, &c.*] Epig. 65. lib. III. et Epig. 39. lib. IX. Gruterus ex optimo codice, *quod curvo*. Recte. Videtur enim loqui de croco theatrali fistulatim expresso, et referente utcumque arcus curvos dum cadit.

3 *Poma quod, &c.*] Epig. 65. lib. III.

Capsa] Qua poma hyeme serventur.

5 *Dominæ*] Augustæ nempe vestimenta serica seu syntheses. Palatinis recondita prælis, Epig. 46. lib. II.

6 *Regelata* [*Relegata*] Alii *regelata manu*, ut Epig. 93. lib. III. hoc est, attritu calefacta, Epig. 38. lib. V.

7 *Sed longe, &c.*] Odora enim per aërem diffusa gratiora sunt: propius autem admota obstruunt sensorium.

8 *Sicanias, &c.*] Siculas apes, mellificia Hyblæa.

9 *Cosmi redolent, &c.*] Myropolæ, Epig. 88. lib. I. *Alabastra*] Pyxides unguentariæ ex alabastro. *Focique Deorum*] Thure ardentes.

10 *Divitibus, &c.*] Proinde nardo et unguento delibutis.

Scire cupis nomen? nil præter basia dicam:
Jurasti: nimium scire, Sabine, cupis.

Rooy.—13 *Si propter b. d.* cod. Pulmann. et ed. Barb.—14 *Juro tibi* edd. vett. et Farnab. *Jurasti* habet Ms. Pulmann.

NOTÆ

13 *Nil præter basia dicam*] Alii, *Si propter basia dicam. Jurasti nimium scilicet.* Sensus est: Si nomen solummodo scire cupis basiorum causa, dicam: id ipsum confirmas juramento; o Sabine, altius aliquid juramentum istud premit: scilicet, hoc est, amore ejus deperis; itaque absit dicam nomen.

14 *Nimium scire, &c.*] Aliquid ultra basia cupis, qui de pueri nomine quæris.

IX.

DE STATUA MEMORIS.

Clarus fronde Jovis, Romani fama cothurni,
Spirat Apellea redditus arte Memor.

Memor, insignis fronde Jovis, et decus Romani cothurni, expressus arte Apellea spirat.

De pictura M. ed. Barb.—2 *Apollinea* Ms. Pulmann. Vide Not. Var.

NOTÆ

De statua] Melius *De pictura*, cum Apelles pictor fuit nobilissimus, non vero statuarius, Epig. 84. lib. VII.

1 *Clarus fronde Jovis*] Hoc est, ornatus querna corona. Vide Epig. 54. lib. IV.

Cothurni] Qui tragicorum proprius fuit, Epig. 20. lib. III.

2 *Spirat Apellea*] Alii *Apollinea*, ut statuam Memoris, inquit Raderus, in Apollinis templo inter aliorum poëtarum imagines collocatam intelligas. Videat lector.

X.

DE TURNO.

Contulit ad Satyras ingentia pectora Turnus.
Cur non ad Memoris carmina? frater erat.

Turnus applicuit ingentia pectora ad Satyras, cur non ad versus Memoris? Frater erat.

2 *Cui* Ms. Beverl. *Carmina frater eas* Ms. Pulmann.

NOTÆ

1 *Turnus*] Cujus meminit Epig. 97. lib. VII. non scripsit tragœdias, ne fratris Memoris æmulus videretur.

XI.

AD PUERUM SUUM.

Tolle, puer, calices, tepidique toreumata Nili,
  Et mihi secura pocula trade manu,
Trita patrum labris, et tonso pura ministro;
  Antiquus mensis restituatur honor.
Te potare decet gemma, qui Mentora frangis
  In scaphum mœchæ, Sardanapale, tuæ.

Serve, aufer calices, et toreumata tepidi Nili, et manu tuta mihi porrige pocula trita labris patrum, et pura tonso ministro; priscum decus reddatur mensis. O Sardanapale, mereris bibere in poculo *gemmato, qui frangis Mentora ad* conficiendum *scaphium tuæ adulteræ.*

Ad pocillatorem s. ed. Barb.—5. *In scaphium* edd. vett. et Maitt. Farnab. et Barb. Verte te ad Not. Varr. *Sardanapalle* Ald. Junt. Colin.

NOTÆ

1 *Toreumata*] Vide Epig. 39. lib. IV. Poëta intelligit vasa crystallina, quæ ex Ægypto Romam afferebantur.

2 *Secura manu*] Hoc est, pocula quæ e manibus lapsa non frangantur; vel quorum fractorum parva sit jactura.

3 *Trita patrum*] Quibus usi sunt majores.

Et tonso pura] Ministrata non a comato et delicato, sed a rudi atque simplici puero.

5 *Qui Mentora*] Hoc est: Tu, o Sardanapale, (forte alludit ad Sardanapalum illum regem effœminatum, de quo Diodorus Siculus lib. VIII.) qui frangis 'Pocula Mentorea nobilitata manu,' ut dixit lib. IX. Epig. 60. ut nempe matula conficiatur tuæ mœchæ, dignus es, qui bibas impuro illo poculo gemmis ornato. Alii sic legunt, *Te potare decet gemma, qui Mentora frangis? In scaphio mœchæ, Sardanapale, tuæ.* Hoc est: Magis tibi convenit matula tuæ mœchæ, in qua bibas, quam pocula gemmata quæ frangis.

XII.

IN ZOILUM.

Jus tibi natorum vel septem, Zoile, detur:
  Dum matrem nemo det tibi, nemo patrem.

O *Zoile, obtineas jus vel septem liberorum, modo nullus tibi det genitorem, nullus genitricem.*

NOTÆ

1 *Jus tibi*] Non petebatur jus nisi trium liberorum, lib. II. Epig. 91. At, inquit Poëta, vel septem, vel plurium liberorum jus obtineat Zoilus, semper tamen obscurus erit, et terræ filius.

XIII.

EPITAPHIUM PARIDIS PANTOMIMI.

Quisquis Flaminiam teris, viator,
Noli nobile præterire marmor.
Urbis deliciæ, salesque Nili,
Ars et gratia, lusus et voluptas,
Romani decus, et dolor theatri,
Atque omnes Veneres, Cupidinesque,
Hoc sunt condita, quo Paris, sepulcro.

O *viator, quisquis ambulas per Flaminiam, ne prætereas illustre marmor. Deliciæ urbis, et sales Nili, ars et gratia, jocus et voluptas, honor et mæror Romani theatri, atque omnes Veneres et Cupidines, sepulta sunt hoc tumulo, quo Paris.*

Epi. [sic] *Paridis* Ald. Junt. Colin. *Pantomimi* omittunt et edd. Par. 1617. et Farnab.

NOTÆ

1 *Quisquis Flaminiam*] Vide lib. VI. Epig. 28. huic simile, et lib. IX. Epig. 29.

2 *Marmor*] Id est, sepulcrum marmoreum.

3 *Salesque Nili*] Ægyptii nempe lepido atque acuto ingenio valent.

5 *Romani decus*] Plauti epitaphium apud Gellium lib. I. cap. 24. huic simile est.

7 *Paris*] Suetonius in Domitiano cap. 3. 'Deinde uxorem suam Domitiam, ex qua in secundo suo consulatu filium tulerat, Paridis histrionis amore deperditam repudiavit.' Paridem vero interfici jussit Domitianus, ut constat ex Dione in Domitiano. Hujus Paridis meminit Juvenalis.

XIV.

DE COLONO.

Hæredes, nolite brevem sepelire colonum :
Nam terra est illi quantulacumque gravis.

O *hæredes, nolite humare brevem colonum. Nam quantulacumque terra est gravis illi.*

De colono ad hæredes Thuan. cod.

NOTÆ

1 *Sepelire colonum*] Qui, cum sit brevis staturæ, vel levissimæ terræ ferendæ non erit par: Poëta autem ludit in hac formula, 'sit tibi terra levis,' de qua lib. I. Epig. 89.

XV.

DE LIBRO SUO.

Sunt chartæ mihi, quas Catonis uxor,
Et quas horribiles legant Sabinæ.
Hic totus volo rideat libellus,
Et sit nequior omnibus libellis:
Qui vino madeat, nec erubescat
Pingui sordidus esse Cosmiano.
Ludat cum pueris, amet puellas:
Nec per circuitus loquatur illam,
Ex qua nascimur, omnium parentem,
Quam sanctus Numa mentulam vocabat.
Versus hos tamen esse tu memento
Saturnalicios, Apollinaris.
Mores non habet hic meos libellus.

Habeo libros, quos uxor Catonis, et quos evolvant incultæ Sabinæ. Placet ut *hic integer libellus rideat, et sit lascivior omnibus libellis: qui madeat vino, nec erubescat sordere pingui Cosmiano. Jocetur cum pueris, diligat puellas: nec per circuitus dicat illam parentem omnium, ex qua gignimur, quam sanctus Numa appellabat * *. Nihilominus,* o *Apollinaris, recordare hæc carmina esse Saturnalicia: meus hic liber caret moribus.*

Ad Apollinarem, de l. s. ed. Barb.—13 *Meus* edd. vett. et Farnab. *Meos* Dousæ et Grutero arrisit.

NOTÆ

1 *Sunt mihi*] Alii mei libri possunt legi vel a gravissimis et castissimis Sabinis.

6 *Cosmiano*] Hoc est, unguento Cosmi, de quo lib. I. Epig. 88.

12 *Saturnalicios*] Usos licentia Saturnalibus permissa, Epig. 2. supra.

XVI.

AD LECTORES.

Qui gravis es nimium, potes hinc jam, lector, abire
Quo libet: urbanæ scripsimus ista togæ.

O *Lector qui nimis severus es, potes jam hinc abire quo placet: scripsimus ista*

NOTÆ

2 *Urbanæ togæ*] Plebi, et levioribus personis.

Nam mea Lampsacio lascivit pagina versu,
  Et Tartessiaca concrepat æra manu.
O quoties rigida pulsabis pallia vena,
  Sis gravior Curio, Fabricioque licet!
Tu quoque nequitias nostri lususque libelli
  Uda puella leges, sis Patavina licet.
Erubuit, posuitque meum Lucretia librum;
  Sed coram Bruto: Brute, recede, leget.

*togæ urbanæ: mea enim pagina lascivit carmine Lampsacio, et pulsat æra manu Hispana * *. Lucretia erubuit, atque abjecit meum librum; at coram Bruto: o Brute, recede, evolvet.*

3 *Lassato* Ms. Beverl. et vs. 4. *Tarpesiaco*, et vs. 6. *fecit* pro *licet*, et vs. 8. *si stata vina bibas* vel *bibes*.

NOTÆ

3 *Lampsacio*] Priapeio: Lampsacus urbs est Mysiæ, ubi Priapus colebatur. Ortelius ab aliquibus fuisse collocatam dicit inter Parium et Priapum ad Hellespontum. Ovidius: 'Et te ruricola, Lampsace, tuta tuo.'

4 *Tartessiaca*] Vide lib. VII. Epig. 28.

Concrepat æra manu] Lib. VI. Epig. 71. 'Edere lascivos ad Bætica crusmata gestus,' &c.

10 *Sed coram Bruto*] Ipsa Lucretia, absente Bruto viro gravissimo, leget meos libros.

XVII.

AD SABINUM.

Non omnis nostri nocturna est pagina libri:
  Invenies et quod mane, Sabine, legas.

Lasciva non est omnis pagina nostri libri: O Sabine, reperies, et quod legas mane.

NOTÆ

1 *Nocturna*] Petulans, atque impudica.

2 *Invenies*] Versus scilicet, quos etiam sobrius possis legere salva verecundia.

XVIII.

IN LUPUM.

Donasti, Lupe, rus sub urbe nobis:
Sed rus est mihi majus in fenestra.

O Lupe, mihi dedisti prædium suburbanum, sed habeo majus prædium in fenes-

Rus hoc dicere, rus potes vocare?
In quo ruta facit nemus Dianæ,
Argutæ tegit ala quod cicadæ,
Quod formica die comedit uno,
Clausæ cui folium rosæ corona est:
In quo non magis invenitur herba,
Quam costi folium, piperve crudum:
In quo nec cucumis jacere rectus,
Nec serpens habitare tota possit.
Erucam male pascit hortus unam;
Consumto moritur culex salicto;
Et talpa est mihi fossor, atque arator.
Non boletus hiare, non mariscæ
Ridere, aut violæ patere possunt.
Fines mus populatur, et colono
Tanquam sus Calydonius timetur,
Et sublata volantis ungue Procnes
In nido seges est hirundinino;
Et cum stet sine falce, mentulaque,
Non est dimidio locus Priapo.

*tra. Potes*ne *hoc dicere prædium, potes*ne *appellare prædium? in quo ruta efficit nemus Dianæ, quod tegitur ala canoræ cicadæ, quod comeditur a formica uno die, cui corona est folium rosæ clausæ: in quo non magis herba reperitur quam folium costi, aut piper crudum; in quo nec cucumis possit jacere rectus, nec serpens secura habitare. Hortus male pascit unam erucam, culex perit consumto salicto, atque habeo talpam fossorem, atque aratorem. Nec boletus hiare, nec mariscæ ridere, nec violæ possunt explicari. Mus vastat fines, et colonus metuit illum veluti aprum Calydonium, et seges sublata ungue volantis Procnes ponitur in nido hirundinis. Et locus deest dimidio Priapo, quamvis stet sine falce * *. Messis absoluta vix*

Ad L. edd. Schrevel. Maitt. et Farnab.—9 *Cosmi* Thuan. cod.—10 *Latere*

NOTÆ

2 *Majus in fenestra*] Sic prædium sibi a Lupo datum per varias comparationes valde extenuat Poëta.

4 *Ruta*] Herbæ genus, Gallice *de la rue:* nemora vero Dianæ sacra fuisse sæpius dictum.

9 *Quam costi folium*] Radix est peregrina eximio odore, Plinius lib. XII. cap. 12. Piper 'crudum' dixit, hoc est, acre, vel nondum maturum.

15 *Marisca*] Ficus sunt insipidæ: alias marisca ulceris genus est.

18 *Sus Calydonius*] De quo lib. Spect. Epig. 15.

19 *Procnes*] Quæ fuit in hirundinem mutata, cujus historia satis nota; hoc est, tota seges mei prædii vix sufficit conficiendo uni hirundinis nido.

Vix implet cochleam peracta messis,
Et mustum nuce condimus picata.
Errasti, Lupe, litera sed una :
Nam quo tempore prædium dedisti,
Mallem tu mihi prandium dedisses.

implet cochleam, et condimus mustum nuce picata. O Lupe, errasti, sed una litera. Quo enim tempore donasti prædium, mallem tu mihi donasses prandium.

Vat.—12 *Urticam* Ms. Beverl.—23 *Coclear* id.—25 'Pulmann. cod. legit *literis duabus*, sed vitiose.' *Marg. ed. Paris.* 1617.

NOTÆ

24 *Nuce picata*] Resina nempe et pice oblinebantur vasa, quibus vinum condebatur, ne spiritus vini subtiliores evanescerent.

27 *Mallem tu*] Hoc est, litera una mutata mallem prandium quam prædium.

XIX.

IN GALLAM.

QUÆRIS cur nolim te ducere, Galla? diserta es.
  Sæpe solœcismum mentula nostra facit.

1 *Dis. est* edd. vett.

NOTÆ

Pete hujus Epigrammatis ingenium et expositionem a Juven. Sat. VI. 448. et 457. Ad Lucilii item Epig. lib. II. cap. 46. Anthologiæ, τῇ χειρὶ σολοικίζει. Martialis, inquit Brodæus, Lanuvii ad portas non arrigens dicit, 'Sæpe solœcismum,' &c.

XX.

AD LECTOREM GRAVEM.

CÆSARIS Augusti lascivos, livide, versus
  Sex lege, qui tristis verba Latina legis.
Quod futuit Glaphyren Antonius, hanc mihi pœnam
  Fulvia constituit, se quoque uti futuam.

Ad lectores ed. Barb.—4 *Ego fut.* cod. Pulmann.

NOTÆ

1 *Cæsaris, &c.*] Duo primi versus sunt Martialis, ut et duo ultimi: hexastichon intermedium Augusti erat: quod citat Poëta ad excusandam carminis sui lasciviam.

3 *Quod futuit, &c.*] Fulvia uxor

Fulviam ego ut futuam? quid si me Manius oret,
Pædicem? faciam? non puto, si sapiam.
Aut futue, aut pugnemus, ait: quid, quod mihi vita
Carior est ipsa mentula? signa canant.
Absolvis lepidos nimirum, Auguste, libellos,
Qui scis Romana simplicitate loqui.

NOTÆ

Marci Antonii (inquit Octavius) incitante Manio, quo ulciscatur mariti sui petulantiam in Glaphyra, sese offert mihi corrumpendam, imo petit: nego, horreoque non minus quam si me Manius oret ut, &c. Interminata deinde mihi bellum civile ni faciam, posthabeo ipsam vitam pudicitiæ.

9 *Absolvis, &c.*] Apostrophe Poëtæ ad Augustum, supra.

XXI.

IN LYDIAM.

Lydia tam laxa est, equitis quam culus aëni;
Quam celer arguto qui sonat ære trochus;
Quam rota transmisso toties intacta petauro,
Quam vetus a crassa calceus udus aqua;
Quam quæ rara vagos expectant retia turdos,
Quam Pompeiano vela negata Noto;
Quam quæ de phthisico lapsa est armilla cinædo,
Culcita Leuconico quam viduata suo;

1 *Lassa* Vat.—7 *Delphitico* edd. vett. Vid. Not. Var.—8 *Culcitra* Ald. Junt. Colin. *Leuconio* ed. Schrevel. 'Pulmann. cod. legit *Culcita quam pluma quæ v. sua est.* Probatur mihi nostra scriptura magis.' *Marg. ed. Paris.* 1617.

NOTÆ

1 *Equitis, &c.*] *Equitis* pro *equi* positum censet cum aliis Brodæus Miscell. lib. x. cap. 33.

2 *Trochus*] Lib. xiv. Epig. 168.

3 *Rota petauro*] Turnebus 'petaurum' putat esse lignum per rotam a petaurista trajectum, lib. viii. cap. 4. Cornelius Vitellius contra Georgium Merulam cap. 13. contendit petaurum ipsum esse petauristam qui se transmittit per rotam quasi in aëre volantem, unde nomen. Vide Mercur. lib. iii. de arte gymnastica cap. 8.

4 *Crassa*] Cœnosa.

6 *Quam Pompeiano, &c.*] Quam vela theatri Pompeiani (vide lib. ix. Epig. 39.) quæ jacent laxa, ubi non tument sublata ventis.

7 *Phthisico* [*Delphitico*] Quas Delphi mittunt, inquit Domitius. P. Scriverius reponit *de phthisico*, &c. tabe diutina ac phthisi consumtis armillæ laxæ excidunt.

8 *Leuconico, &c.*] Lanæ genere, quo culcitræ farciebantur. Pulmannus legit, *Culcita, quam pluma quæ viduata sua est.* Vide lib. xiv. Epig. 159.

Quam veteres brachæ Britonis pauperis, et quam
Turpe Ravennatis guttur onocrotali.
Hanc in piscina dicor futuisse marina.
Nescio: piscinam me futuisse puto.

NOTÆ

9 *Brachæ, &c.*] Femoralia quæ Britannis Gallis in usu. De quibus vide quæ Jos. Scalig. ad lib. IV. Propertii, et Is. Casaub. ad Sueton. August.

10 *Ravennatis guttur*] In Ravennæ paludibus degentis. *Onocrotali*] Avis quæ Æliano lib. XVI. hist. Animalium cap. 4. Cela esse videtur. Gillius ibidem onocrotalum esse autumat, dictum a ruditu asini, ex ὄνος et κρόταλον, et Plinius lib. X. cap. 47.

XXII.

IN PÆDICONEM MASTURBANTEM.

Mollia quod nivei duro teris ore Galesi
Basia, quod nudo cum Ganymede jaces;
Quis negat hoc nimium? sed sit satis: inguina saltem
Parce fututrici solicitare manu.
Levibus in pueris plus hæc, quam mentula, peccat;
Et faciunt digiti, præcipitantque virum.
Inde tragus, celeresque pili, mirandaque matri
Barba, nec in clara balnea luce placent.
Divisit natura mares: pars una puellis,
Una viris genita est: utere parte tua.

NOTÆ

1 *Duro teris ore*] Barbato. *Galesi*] Pueri.

6 *Præcipitantque virum*] Ante tempus accelerant ætatem, faciem, et opus virile.

7 *Tragus, &c.*] Hircus, fœtor alarum. Virus autem hirci redolent illi qui rem agunt veneream, quique ea ætate sunt quæ Veneri sufficit, spiritu non coquente humorem, ut in pueris. Arist. Problem. et ab eadem causa pili, maxime in locis humidis. Lud. Cælius lib. X. cap. 54.

8 *Nec in, &c.*] Ne appareant pilosi.

XXIII.

IN SILAM.

NUBERE Sila mihi nulla non lege parata est :
 Sed Silam nulla ducere lege volo.
Cum tamen instaret, decies mihi dotis in auro
 Sponsa dabis, dixi : quid minus esse potest?
Nec futuam quamvis prima te nocte maritus :
 Communis tecum nec mihi lectus erit.
Complectarque meam, nec tu prohibebis, amicam :
 Ancillam mittes et mihi jussa tuam.
Te spectante dabit nobis lasciva minister
 Basia, sive meus, sive erit ille tuus.
Ad cœnam venies : sed sic divisa recumbes,
 Ut non tangantur pallia nostra tuis.
Oscula rara dabis nobis, sed non dabis ultro :
 Nec quasi nupta dabis, sed quasi mater anus.
Si potes ista pati, si nil perferre recusas :
 Invenies qui te ducere, Sila, velit.

In Syllam Ald. Junt. Colin. Et hoc more scribunt in Epigrammate.—16 Malit De Rooy *velim*.

NOTÆ

1 *Nulla non*] Hoc est, qualibet conditione.

3 *Decies*] Centena millia sestertium, Epig. 105. Infra describit mores quibus uxorem præditam velit.

XXIV.

AD LABULLUM.

DUM te prosequor, et domum reduco,
Aurem dum tibi præsto garrienti,
Et quicquid loqueris, facisque, laudo,
Quot versus poterant, Labulle, nasci?

O Labulle, dum te comitor et reduco domum, dum accommodo aurem tibi garrienti, et laudo omnia tua dicta et facta, quot carmina poterant componi? Tu non existimas

Ad Fabullum Palat.—6 *Quid* cod. Pulmann. et ed. Farnab.

Hoc damnum tibi non videtur esse,
Si quod Roma legit, requirit hospes,
Non deridet eques, tenet senator,
Laudat causidicus, poëta carpit,
Propter te perit? hoc, Labulle, verum est?
Hoc quisquam ferat, ut tibi tuorum
Sit major numerus togatulorum,
Librorum mihi sit minor meorum?
Triginta prope jam diebus una est
Nobis pagina vix peracta: sic fit,
Cum cœnare domi poëta non vult.

hoc esse damnum, si propter te perit, quod legit Roma, requirit hospes, non deridet eques, tenet senator, probat causidicus, arguit poëta. O Labulle, hocne æquum est? Quisquamne patiatur hoc, ut habeas majorem numerum tuorum togatulorum, ego vero habeam minorem meorum librorum? Jam certe triginta diebus vix absolvi unam paginam: sic fit, cum poëta non vult cœnare domi.

NOTÆ

8 *Poëta carpit*] Poëtæ enim invidet poëta.

9 *Hoc verum est*] An æquum est? Sic Horatius: 'An quodcumque facit Mæcenas, te quoque verum est Tanto dissimilem,' &c.

14 *Sic fit* [*est*] Ut negligantur studia, dum tecum cœnare cupio.

XXV.

IN LINUM.

Illa salax nimium, nec paucis nota puellis,
Stare Lino desit mentula: lingua cave.

NOTÆ

2 *Lingua cave*] Epig. 78. lib. I. et 62. infra.

XXVI.

AD TELESPHORUM PUERUM.

O mihi grata quies, o blanda, Telesphore, cura,
Qualis in amplexu non fuit ante meo;

Thelesph. edd. Junt. et Farnab. *Puerum* omittunt edd. vett. et Farnab.—6

Basia da nobis vetulo, puer, uda Falerno,
Pocula da labris facta minora tuis.
Addideris super hæc Veneris si gaudia vera,
Esse negem melius cum Ganymede Jovi.

De Rooy conj. *Jovem* Sed vulg. defendit amicus hujus V. C. dum ad eum scribit.

NOTÆ

1 *Blanda cura*] Amor, deliciæ.

4 *Facta minora*] Trita, degustata labris tuis. 'Et qua tu biberis, hac ego parte bibam.' Ovid. lib. I. Eleg. 4.

XXVII.

AD FLACCUM.

Ferreus es, si stare potest tibi mentula, Flacce,
Cum te sex cyathos orat amica gari;
Vel duo frusta rogat cybii, tenuemve lacertum,
Nec dignam toto se botryone putat:
Cui portat gaudens ancilla paropside rubra
Alecem, sed quam protinus illa voret:
Aut cum perfricuit frontem, posuitque pudorem,
Succida palliolo vellera quinque petit.
At mea me libram foliati poscat amica,
Aut virides gemmas, sardonychasve pares:
Nec nisi prima velit de Tusco Serica vico,
Aut centum aureolos, sic velut æra, roget.

2 Vid. Not. inf. *Dati* cod. Pulmann.—5 Gruter. legit *paraps.* et sic dat id. Ms.—12 Ms. Bodleian. *Num tu.* *Donare* pro *dare dona* cod. Palat. et ed. Barb.

NOTÆ

1 *Stare potest, &c.*] In amica, quæ parvo pretio licet, ut quæ poscat sex vini cyathos, &c.

2 *Orat amica gari* [*dare*] Gruterus ex Palat. legit *amica gari*, quod et commentaria Calderini agnoscunt: 'Garum' est liquamen ex pisce.

3 *Cybii*] Piscis e pelamidum genere. Vide lib. v. Epig. 79.

4 *Botryone putat*] Ovis sepiarum, non racemo, ut vult Domitius.

5 *Paropside rubra*] Lance fictili.

7 *Aut cum, &c.*] Quod si majore cum fiducia velit magnum quiddam rogare, poscit illotam lanam in pallium.

9 *Foliati poscat amica*] Unguenti ex foliis nardi aliisque foliis odoratis. Vide Plinium et Pancirolum.

10 *Pares*] Geminas.

11 *Prima*] Optima. *Tusco serica vico*] Textura sericarum et bombycinarum vestium exercebatur in Tusco vico Romæ.

Nunc tu velle putas hæc me dare dona puellæ ?
  Nolo : sed, his ut sit digna puella, volo.

XXVIII.

DE NEPHRITICO, SED PHRENETICO.

INVASIT medicum sica nephriticus, Aucte,
  Et præcidit Hylan : hic, puto, sanus erat.

De n. seu p. ed. Farnab. *De phr. medico* edd. vett. *De phr.* ed. Maitt. *De Nasica* ed. Barb. *Ad Auctum* cod. Pulmann.—1. 2 *Medicus s. phreneticus Eucli* edd. vett. *Medicum Nasica phr. Aucti* cod. Pulmann. *Medici Nasica phr. Aucti* ed. Barb. *Medicum s. phr. Aucte* ed. Maitt. *Percidit* ed. Barb. Vid. Not. Var.

NOTÆ

1 *Sica*] Interpretare mentulam. Jocatur in verbo 'præcidit,' quod significat 'vulnerare,' et 'pædicare.'

XXIX.

AD PHYLLIDEM.

LANGUIDA cum vetula tractare virilia dextra
  Cœpisti, jugulor pollice, Phylli, tuo.
Nam cum me murem, cum me tua lumina dicis ;
  Horis me refici vix puto posse decem.
Blanditias nescis : dabo, dic, tibi millia centum,
  Et dabo Setini jugera culta soli :
Accipe vina, domum, pueros, chrysendeta, mensas.
  Nil opus est digitis : sic mihi, Phylli, frica.

3 *Vitam* pro *murem* edd. vett. et Farnab. '*Murem* in Miscellan. etiam Politianus defendit : nam, quod in Pulmann. cod. est, *fratrem*, mutatum videtur et suppositum pro *murem*.' Marg. ed. Par. 1617. Vide Not. inf.—8 'Conjeci dederitne f. Poëta (*Nil o. e. d.*) *dic mihi, Phylli ; fricas*.' De Rooy.

NOTÆ

2 *Jugulor pollice, &c.*] 'Mentula mensque cadit,' lib. VII. Epig. 17.

3 *Murem, [Vitam,] &c.*] Lib. X. Epig. 68. *Murem* legit Angelus Politianus cap. 96. Miscel. quasi dicat salacissimum: ita enim esse mures scribit probatque Ælianus lib. XII. de Animalibus.

5 *Blanditias nescis, &c.*] Quæ mihi placeant: neque enim excitor palpantis vetulæ blanditiis ; sed pretio, sed muneribus.

7 *Chrysendeta, mensas*] Lib. II. Epig. 43.

XXX.

IN ZOILUM.

Os male causidicis et dicis olere poëtis:
Sed fellatori, Zoile, pejus olet.

NOTÆ

1 *Os male*] Propter maledicta hæc? An studio diutino impedita concoctione? Lib. IV. Epig. 4.

2 *Fellatori*] Tibi nempe. De Zoilo vide lib. III. Epig. 2.

XXXI.

IN CÆCILIUM.

Atreus Cæcilius cucurbitarum
Sic illas, quasi filios Thyestæ,
In partes lacerat, secatque mille.
Gustu protinus has edes in ipso,
Has prima feret, alterave cœna,
Has cœna tibi tertia reponet.
Hinc seras epidipnidas parabit;
Hinc pistor fatuas facit placentas;
Hinc et multiplices struit tabellas,
Et notas caryotidas theatris:

Cæcilius Atreus cucurbitarum sic dilaniat, et secat illas in mille partes, quasi filios Thyestæ: statim comedes has in ipso gustu, prima aut secunda cœna feret has, tertia cœna tibi reponet illas. Ex his instruet seras epidipnidas, ex his pistor conficit insulsas placentas, ex his parat multiplices tabellas, et caryotidas notas thea-

In Cæcilianum edd. Schrevel. et Maitt. quod nec admittunt in Epigramma, nec possunt.—4 *Edens* Ms. in marg. ed. Par. 1617.—7 *Epidinnicas* cod. Be-

NOTÆ

1 *Atreus*] Hoc est, qui dissecat cucurbitas, veluti Atreus filios fratris sui Thyestæ. Seneca in Thyest.

4 *Gustu protinus in ipso*] Hoc est, in cœnæ exordio, lib. X. Epig. 31. in secunda pariter et tertia mensa apponebantur cucurbitæ.

7 *Epidipnidas*] Bellaria intellige, quæ in secundis mensis apponebantur, a verbo ἐπιδειπνέω, id est, secundam cœnam perago.

9 *Tabellas*] Hoc est, quadras de placenta, ut dixit lib. III. Epig. 76. 'Nec te liba juvant, nec sectæ quadra placentæ.'

10 *Caryotidas*] Quæ sunt baccæ palmarum, lib. VIII. Epig. 33.

Hinc exit varium coco minutal,
Ut lentem positam fabamque credas:
Boletos imitatur, et botellos,
Et caudam cybii, brevesque mænas:
Hinc cellarius experitur artes,
Ut condat vario vafer sapore
In rutæ folium Capellianæ.
Sic implet gabatas, paropsidasque,
Et leves scutulas, cavasque lances.
Hoc lautum putat, hoc putat venustum,
Unum ponere ferculis tot assem.

tris; ex his cocus conficit minutal varium, ut putes lentem positam, et fabam; imitatur boletos et botellos, et caudam cybii, et breves mænas: ex his promus experitur artes, ut callidus vario sapore condat in folium rutæ capellianæ. Sic implet gabatas, et paropsidas, et leves scutulas, et cavas lances. Hoc appellat lautum, hoc credit venustum, impendere unum assem in tot fercula.

verl.—16 Gruterus ex Palat. legit *Ut credat.*—17 *Ruta Capelliana* ed. Barb. *Rute Capelliana* Ald. Junt. Colin. *Rutæ Capelliana* ed. Par. 1617. Vult De Rooy *Ut condiat v. v. s. In rutæ folio Capellianus.*—18 Palat. *parapsidesque.*—20 *H. l. vocat* edd. vett. et Farnab. Legit Gruterus *putat:* ex quo ceteri.

NOTÆ

11 *Minutal*] Cibus erat ex variis rebus minutim concisis factus.

12 *Ut lentem*] Hoc est, ut pultem existimes confectam ex lente et faba.

13 *Botellos*] Genus nempe farciminis, de quo lib. v. Epig. 78. ubi et de cybio pisce dictum.

14 *Mænas*] Pisciculos de quibus Plinius lib. XXXIII. cap. 7.

17 *In rutæ folium*] Id est, instar folii rutæ capellianæ, sic denominatæ vel a capillorum multitudine, vel a capris sylvestribus quæ illam depascunt. Legunt alii, *In ruta folium capelliana*, male.

18 *Gabatas, paropsidasque*] Lances sunt varii generis.

XXXII.

IN NESTOREM.

Nec toga, nec focus est, nec tritus cimice lectus,
Nec tibi de bibula sarta palude teges:

Nec habes togam, nec focum, nec cubile tritum cimice, nec tegetem confectam

Codex Thuan. pro *In* plerumque habet *Ad.*—5 *Noster* Ms. Beverl.

NOTÆ

2 *Teges*] Gallice *natte.*

Nec puer, aut senior, nulla est ancilla, nec infans,
 Nec sera, nec clavis, nec canis, atque calix.
Tu tamen affectas, Nestor, dici atque videri
 Pauper, et in populo quæris habere locum.
Mentiris, vanoque tibi blandiris honore.
 Non est paupertas, Nestor, habere nihil.

ex herba *udæ paludis. Nec habes puerum aut seniorem, nec ancillam, nec infantem, nec seram, nec clavem, nec canem, nec poculum. Nihilominus, o Nestor, tu affectas dici et videri pauper, et quæris habere locum in populo. Mentiris, et tibi blandiris vano honore: O Nestor, non est paupertas habere nihil.*

NOTÆ

4 *Nec sera*] Sensus est: Nec habes servum atriensem, nec canem, qui januam custodiat.

5 *Tu tamen*] Lib. VIII. Epig. 19. 'Pauper videri vult Cinna, et est pauper.'

8 *Non est paupertas*] Sed mera mendicitas; pauperes enim non sunt qui nihil omnino habent, sed mendici appellandi.

XXXIII.

DE PRASINO.

Sæpius ad palmam Prasinus post fata Neronis
 Pervenit, et victor præmia plura refert.
I nunc, Livor edax, dic te cessisse Neroni:
 Vicit nimirum, non Nero, sed Prasinus.

Post mortem Neronis Prasinus sæpe refert palmam, et victor reportat plura præmia: I nunc, Invidia edax, dic te cessisse Neroni: vicit nimirum, non Nero, sed Prasinus.

3 *Tu* edd. Vett.

NOTÆ

4 *Prasinus*] De aurigarum factionibus dictum lib. VI. Epig. 46. Nero favebat Prasinæ, cujus victoriam sæpius reportatam favori tribuebant invidi: at cum vinceret etiam mortuo Nerone, Prasinum, seu factionem Prasinam, merito vicisse concludit Poëta.

XXXIV.

DE APRO.

Ædes emit Aper, sed quas nec noctua vellet
 Esse suas; adeo nigra, vetusque casa est.

Aper emit domum, sed quam nec esse suam vellet bubo; adeo atrum et vetus tu-

Vicinos illi nitidus Maro possidet hortos.
  Cœnabit belle, non habitabit Aper.

gurium est. Maro nitidus possidet hortos vicinos illi. Aper cœnabit belle, non habitabit belle.

In Aprum ed. Barb.—3 *Illic* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Ædes emit*] Optimo quidem consilio, ut nempe sæpius ad cœnam invitaretur a nitido et lauto Marone suo vicino.

XXXV.

AD FABULLUM.

Ignotos mihi cum voces trecentos,
Quare non veniam vocatus a te,
Miraris, quererisque, litigasque.
Solus cœno, Fabulle, non libenter.

Cum invites trecentos ignotos mihi, miraris, et quereris, et litigas, cur non eam invitatus a te. O Fabulle, non lubenter cœno solus.

NOTÆ

4 *Solus cœno*] Cum ignotis enim sibi videbatur cœnare solus.

XXXVI.

DE CAIO PROCULO.

Caius hanc lucem gemma mihi Julius alba
  Signat, io votis redditus, ecce, meis.
Desperasse juvat, veluti jam rupta sororum
  Fila: minus gaudent, qui timuere nihil.
Hypne quid expectas piger? immortale Falernum
  Funde: senem poscunt talia vota cadum.

Io en Caius Julius restitutus meis votis notat mihi hunc diem gemma candida. Jucundum est desperasse, tanquam jam rupta fuissent *fila Parcarum: minus lætantur, qui nihil metuerunt. O segnis Hypne, quid moraris? funde immortale Falernum, cadus vetus debetur hujusmodi votis. Potemus quincunces, et sex cya-*

NOTÆ

1 *Gemma alba*] De hac formula dictum lib. VIII. Epig. 45. Hujus vero Proculi mentionem fecit Poëta lib. I. Epig. 71.

3 *Desperasse*] Vitam Proculi.

Quincunces, et sex cyathos, bessemque bibamus,
Caius ut fiat Julius, et Proculus.

thos, et bessem, ut fiat Caius Julius, et Proculus.

NOTÆ

7 *Quincunces*] De hoc bibendi more dictum lib. I. Epig. 72. 'Nævia sex cyathis, septem Justina bibatur.'

XXXVII.

IN ZOILUM.

Zoile, quid tota gemmam præcingere libra
Te juvat, et miserum perdere sardonycha?
Annulus iste tuis fuerat modo cruribus aptus:
Non eadem digitis pondera conveniunt.

O *Zoile, quid te juvat circumdare gemmam integra libra* auri, *et perdere miserum sardonycha? paulo ante iste annulus convenerat tuis cruribus: non eadem pondera apta sunt digitis.*

3 *Tuus* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Quid tota gemmam*] Juvenalis Sat. I. sic invehitur in Crispinum: 'Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum, Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ.'

2 *Et miserum*] Hoc est, occultare nimio auro.

3 *Annulus iste*] Vide lib. III. Epig. 29. 'Has cum gemina compede dedicat catenas, Saturne, tibi Zoilus, annulos priores.' Nam ex servo factus erat eques Zoilus, cujus cruribus magis quam digitis conveniebant annuli; sive *anuli*, ut scribebant veteres.

XXXVIII.

DE MULIONE SURDO.

Mulio viginti venit modo millibus, Aule.
Miraris pretium tam grave? surdus erat.

Paulo ante mulio venditus est viginti millibus, Aule: an *miraris mercedem tam ingentem? erat surdus.*

1 *Aucte* ed. Barb. et sic alii legunt, notante Farnab.

NOTÆ

2 *Surdus erat*] Atque ita delator esse nequibat, si forte ejus dominus liberius quid dixisset; nec de criminibus sui domini a quoquam interrogandus erat.

XXXIX.

IN CHARIDEMUM.

CUNARUM fueras motor, Charideme, mearum,
  Et pueri custos, assiduusque comes.
Jam mihi nigrescunt tonsa sudaria barba,
  Et queritur labris puncta puella meis.
Sed tibi non crevi: te noster villicus horret:
  Te dispensator, te domus ipsa pavet.
Ludere nec nobis, nec tu permittis amare:
  Nil mihi vis, et vis cuncta licere tibi.
Corripis, observas, quereris, suspiria ducis;
  Et vix a ferulis abstinet ira manum.
Si Tyrios sumsi cultus, unxive capillos;
  Exclamas, Nunquam fecerat ista pater.
Et numeras nostros astricta fronte trientes,
  Tanquam de cella sit cadus ille tua.
Desine: non possum libertum ferre Catonem.
  Esse virum jam me dicet amica tibi.

O Charideme, fueras motor mearum cunarum, et custos pueri, atque assiduus comes. Jam sudaria nigrefiunt tonsa mea barba, et puella puncta meis labris queritur: at non adolevi tuo judicio: noster villicus horret te, dispensator, domus ipsa timet te. Nec tu permittis nobis jocari, nec amare: nihil vis mihi, et vis omnia licere tibi. Reprehendis, observas, quereris, suspiras, et iracundia tua vix cohibet manum a ferulis. Si sumsi Tyrios cultus, aut unxi comas; exclamas, Nunquam genitor fecerat ista, et contracta fronte numeras nostros trientes, veluti ille cadus sit de tua cella. Cessa: nequeo pati libertum Catonem. * *

1 *Motor.* Vid. Var. Not.—4 *Juncta* Ms. Beverl.—7 *Nedum* pro *nec tu* malit de Rooy.—10 *Temperat ira tua* id.—15 *Liber tum* Thuan. cod.—16 *Decet* Beverl. Ms.

NOTÆ

1 *Motor*] Hoc est, mihi infanti cunas movisti. Alii, *monitor*, minus bene.

3 *Sudaria*] Lintea quæ barbam tonsam excipiunt.

5 *Sed tibi non crevi*] Sed nondum adolevisse me existimas, et me ut impuberem redarguis.

11 *Si Tyrios*] Vestes purpureas intellige.

13 *Et numeras*] Sensus est: Numeras quot hauriam cyathos.

15 *Catonem*] Hoc est, Libertum tolerare nequeo, qui Catonem, seu censorem se gerat.

XL.

DE LUPERCO.

FORMOSAM Glyceren amat Lupercus,
Et solus tenet, imperatque solus:
Quam toto sibi mense non fututam
Cum tristis quereretur; et roganti
Causam reddere vellet Æliano:
Respondit, Glyceræ dolere dentes.

NOTÆ

4 *Cum tristis*] Cum causatus est dolorem dentium in causa fuisse, cur non potiretur amica, aperte fatebatur se capiti Glyceræ illudere.

XLI.

DE AMYNTA.

INDULGET pecori nimium dum pastor Amyntas,
Et gaudet fama, luxuriaque gregis:
Cedentes oneri ramos, sylvamque fluentem
Vicit, concussas ipse secutus opes.
Triste nemus diræ vetuit superesse rapinæ,
Damnavitque rogis noxia ligna pater.
Pingues, Lygde, sues habeat vicinus Iolas:
Te satis est nobis annumerare pecus.

Dum pastor Amyntas nimis curat pecus, et lætatur fama, et pinguedine gregis; superavit ramos impares oneri, atque arborem fatiscentem ipse secutus opes excussas. Pater prohibuit nemus triste superesse crudeli casui, et damnavit noxia ligna rogis Amyntæ. O *Lygde, vicinus Iolas habeat pingues sues: nobis sufficit a te numerari pecus.*

4 *Decussas* vult de Rooy.

NOTÆ

2 *Et gaudet fama*] Hoc est, inquit Farnabius, dum laudem quærit ex pinguibus factis suibus. *Luxuria* hic significat pinguedinem.

3 *Cedentes*] Sensus est: Amyntas conscendit quercum glandibus onustam, et incurvatam, cujus ramis fatiscentibus, et cedentibus oneri, nec tamen fractis, cecidit Amyntas; atque excussas opes, hoc est, glandes, secutus periit.

5 *Diræ rapinæ*] Amyntæ scilicet sui filii, in cujus rogo arborem patalam nempe excisam comburi jussit.

7 *Pingues*] Sensus est: O Lygde, ne invideas alieno pecori, nec nostrum nimis cures, sed cave tibi a simili casu; sufficit enim te nullum ex suibus nostris amittere.

XLII.

IN CÆCILIANUM.

Vivida cum poscas epigrammata, mortua ponis
Lemmata: qui fieri, Cæciliane, potest?
Mella jubes Hyblæa tibi, vel Hymettia nasci:
Et thyma Cecropiæ Corsica ponis api?

O Cæciliane, cum requiras vegeta epigrammata, præbes mortua argumenta, quid potest fieri? Visne tibi nasci mella Hyblæa, aut Hymettia, cum apponis thyma Corsica api Atticæ?

2 *Quid* edd. vett. *Quis flere* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Vivida*] Hoc est, nobilia et præclara.

Mortua] Vilia atque abjecta.

3 *Hyblæa*] Vide Epig. 46. lib. II. et Epig. 88. lib. VII.

4 *Et thyma Corsica*] Amara scilicet, ex quibus vel apes Atticæ mel dulce conficere nequeant. Sic se api, argumentum vero flori comparat Poëta.

XLIII.

IN UXOREM.

Deprensum in puero tetricis me vocibus, uxor,
Corripis, et culum te quoque habere refers.
Dixit idem quoties lascivo Juno Tonanti?
Ille tamen gracili cum Ganymede jacet.
Incurvabat Hylam posito Tirynthius arcu:
Tu Megaram credis non habuisse nates?
Torquebat Phœbum Daphne fugitiva: sed illas
Œbalius flammas jussit abire puer.

Ad ux. ed. Barb.—4 *Grandi* Ms. in marg. ed. Par. 1617. et ed. Barb. et sic alii legunt, notante editore Delph.

NOTÆ

5 *Incurvabat, &c.*] Ad turpe ministerium, quod Juven. 'inclinabat,' Sat. IX. 26. et Sat. X. 224. *Tirynthius arcu*] Hercules, a Tiryntho oppido, ubi nutritus est cultusque.

6 *Megaram, &c.*] Uxorem Herculis.

8 *Œbalius, &c.*] Hyacinthus, ex Amyclis Laconiæ civitate. Vide lib. XIV. Epig. 173.

Bryseis multum quamvis aversa jaceret,
Æacidæ propior levis amicus erat.
Parce tuis igitur dare mascula nomina rebus;
Teque puta cu[illegible] [illegible]os, uxor, habere duos.

NOTÆ

9 *Bryseis multum, &c.*] Brysei filia Hippodamia, Achillis amica.

10 *Levis amicus erat*] Patroclus imberbis.

11 *Parce tuis igitur, &c.*] Ne putes illam partem in fœminis æque gratam esse atque in maribus: lib. XII. Epig. 97.

XLIV.

AD SENEM ORBUM.

Orbus es, et locuples, et Bruto consule natus:
Esse tibi veras credis amicitias?
Sunt veræ: sed quas juvenis, quas pauper habebas.
Qui novus est, mortem diligit ille tuam.

Orbus es, et dives, et natus Bruto consule: an *putas te habere veros amicos? Sunt veri, sed quos habebas juvenis atque inops: qui recens est* amicus, *ille amat tuum interitum.*

Ad s. o. de amicis cod. Thuan.

NOTÆ

1 *Bruto consule*] Hoc est, decrepitus es: Brutus exactis regibus primus consul fuit.

4 *Mortem*] Atque ita insidiatur tuæ hæreditati.

XLV.

IN CANTHARUM.

Intrasti quoties inscriptæ limina cellæ,
Seu puer arrisit, sive puella tibi:

1 *Lintea.* Vid. Burmann. ad Petron.—5 *Suspectio* cod. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

1 *Inscriptæ limina*] Titulum professæ et habentis nomen inscriptum lupæ, quæ ibi merebatur. Juven. Sat. VI. 124. *Cellæ*] Gloss. *Cella, οἴκημα.* Servulorum proprie receptacula, et partes ædium abstrusiores, ubi servi habitant, 'Cellæ' dicuntur. Sed 'cellæ' sæpe cubilia meretricum, *φωλεοὶ ἑταίρων.* Erant vero 'cellæ' non ipsa lupanaria, sed receptacula in lupanaribus, in quibus erant plures cellæ, tanquam cubicula, ubi scorta prostabant. Quæ et præfixos habebant titulos, ubi nomina meretricum,

Contentus non es foribus, veloque, seraque,
Secretumque jubes grandius esse tibi.
Oblinitur minimæ si qua est suspicio rimæ,
Punctaque lasciva quæ terebrantur acu.
Nemo est tam teneri, tam solicitique pudoris,
Qui vel pædicat, Canthare, vel futuit.

et editio Matt. et sic legend. plane, notat Flosculus.

NOTÆ

quæ ibi merebantur, inscripta erant; ita ut qua quæque cella staret, ex inscriptione nosse posses. Juven. Sat. VI. de Messalina: 'Et nigrum flavo crinem,' &c. Ceterum nudæ stabant meretrices, ut eas inspicere possent amatores, ne qua occulta labe fallerentur.

3 *Veloque, seraque*] Epig. 35. lib. I. vers. 5. et Juven. Sat. VIII. 168.

4 *Secretumque, &c.*] Grandius scelus cogitas, grandius secretum postulas.

6 *Lasciva acu*] Calamistro. 'Acu lasciviore comam sibi inserunt.' Tertullianus de virgine velanda cap. 12.

XLVI.

IN MÆVIUM.

Jam, nisi per somnum, non arrigis, et tibi, Mævi,
Incipit in medios meiere verpa pedes:
Truditur et digitis pannucea mentula lassis,
Nec levat extinctum solicitata caput.
Quid miseros frustra cunnos, culosque lacessis?
Summa petas: illic mentula vivit anus.

1 *Et tibi nervus* cod. in Ms. marg. ed. Par. 1617.—2 *Et medios* Ald. Junt. Colin. Farnab. *Et medicos* ed. Par. 1617. *In medios* melius esse notat Schrevel. et post eum editor Delph.—5 *Q. frustra c. c. l. inepte* cod. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

3 *Pannucea, &c.*] Debilis, laxa, rugosa: quod et de pomis dicitur. Plinius lib. XV. cap. 15. et Macrobius lib. III. cap. 19.

6 *Summa petas*] Os. *Illic mentula vivit*] Epig. 50. lib. IV. *Anus*] Vide Epig. 40. et Epig. 106. lib. I.

XLVII.

IN BLATTARAM.

Omnia fœmineis quare dilecta catervis
Balnea devitat Blattara? ne futuat.
Cur nec Pompeia lentus spatiatur in umbra,
Nec petit Inachidos limina? ne futuat.
Cur Lacedæmonio luteum ceromate corpus
Perfundit gelida Virgine? ne futuat.
Cum sic fœminei generis contagia vitet,
Cur lingit cunnum Blattara? ne futuat.

In Lattaram id. cod. Quam rationem servat in Epigrammate.—3 *Pompeiam* id. Ms.

NOTÆ

3 *Pompeia, &c.*] Porticu Pompeii, Epig. 14. lib. II.

4 *Inachidos limina, &c.*] Isidis porticum seu templum, ubi conventus et colloquia de adulteriis. 'Multos illa facit, quod fuit ipsa Jovi.' Ovidius II. de Arte. 'Isiacæ sacraria lenæ.' Juven. Sat. VI. 490.

5 *Lacedæmonio luteum*] Palæstram inveniebant exercebantque Lacedæmonii.

Ceromate corpus] Epig. 58. lib. III.

6 *Virgine, &c.*] Aqua, Epig. 20. lib. V.

XLVIII.

IN SILIUM ITALICUM.

Silius hæc magni celebrat monumenta Maronis,
Jugera facundi qui Ciceronis habet.
Hæredem dominumque sui tumulive Larisve
Non alium mallet, nec Maro, nec Cicero.

Silius qui possidet villam eloquentis Ciceronis, colit hæc monumenta magni Maronis. Nec Maro nec Cicero optaret alium hæredem et dominum sui sepulcri et domus.

Italicum omittunt edd. Par. 1617. et Farnab. *De Silio* Ald. Junt. Colin. *De Silio Italico poëta* ed. Barb.—1 *Hic* Ms. in marg. ed. Paris. 1617.—3 *Sic* cod. Beverl. *Tumulique* edd. vett. et Maitt. et Farnab.

NOTÆ

1 *Silius*] De quo Epig. 63. lib. VII. Virgilii sepulcrum in agro Neapolitano assidue coluit Silius, et Ciceronis villam emit, teste Plinio lib. XXXI. cap. 1.

4 *Non alium*] Fuit enim orator, et poëta.

XLIX.

DE SILIO.

JAM prope desertos cineres, et sancta Maronis
Nomina qui coleret pauper, et unus erat.
Silius optatæ succurrere censuit umbræ,
Silius et vatem, non minor ipse, tulit.

Jam pauper, et solus erat, qui veneraretur cineres fere derelictos, et sancta nomina Maronis. Tandem Silius subvenit agello Arpino, atque ager *ille non minus servit poëtæ.*

De eodem ed. Barb. Hoc et sequens Epig. inter se commutant edd. vett. et Farnab. et Delph.—1 *Sicca* Ms. Beverl.—3 *Sci.* id. Ms. *S. Arpino tandem succurrere agello* edd. vett. Vide Not. Var.—2 *Minus* edd. vett. Sunt consulendæ Not. Var. 'Ita vss. contaminatissimos censeo scribendos, ex codd. vetustorum vestigiis: *S. Andinæ succurrere censuit umbræ: S. en vatem, non minor ipse, colit.*' Heins. ad Ep. II. Sabini.

NOTÆ

1 *Jam prope desertos*] Idem argumentum ac Epig. 49. supra. De Virgiliano prædio apud Arpinates a Silio emto: non fuit tumulus Virgilii Arpini, sed duobus millibus passuum ab urbe Neapoli, ut Servius, et ex Servio Leander docet, in Campania, ubi fatetur nesciri hodie certum tumuli Virgiliani locum. Cineres ergo hic memoriam Virgilii interpretare, ut mens est Martialis, cum subjungit 'nomina Maronis.' Ita Raderus.

3 *Silius optatæ* [*Arpino*] Prope Arpinum possederat hunc agellum Virgilius, quem emerat Silius, ut ejus memoriam illic celebraret. Legunt alii, *Silius optatæ succurrere censuit umbræ.* Alii, *Silius Andino tandem succurrit agello.* Andes vero Maronis patria, Lombardiæ transpadanæ vicus, Mantuani territorii. Judicet lector.

4 *Non minor* [*minus*] Ille non minus serviit domino vati, nempe Silio, quam antea Virgilio. Lipsius lib. I. Epist. 5. legit, *Et vatem non minor ipse colit.* Quæ lectio videtur melior.

L.

IN PHYLLIDA.

NULLA est hora tibi qua non me, Phylli, furentem
Despolies: tanta calliditate rapis.
Nunc plorat speculo fallax ancilla relicto:
Gemma vel a digito, vel cadit aure lapis.

O Phylli, nullam præteris horam, qua non spolies me perditum amore tui; *tam callide rapis. Nunc fraudulenta ancilla flet speculo attrito, vel gemma decidit a*

NOTÆ

3 *Speculo relicto*] Hoc est, amisso, vel attrito; res enim relictæ, ut ait Domitius, consumtæ dicuntur.

4 *Vel lapis*] Pretiosus nempe.

Nunc furtiva lucri fieri bombycina possunt:
  Profertur Cosmi nunc mihi siccus onyx.
Amphora nunc petitur nigri cariosa Falerni,
  Expiet ut somnos garrula saga tuos.
Nunc ut emam grandemve lupum, mullumve bilibrem,
  Indixit cœnam dives amica tibi.
Sit pudor, et tandem veri respectus, et æqui.
  Nil tibi, Phylli, nego: nil mihi, Phylli, nega.

digito, vel lapis ab aure. Nunc bombycina furtiva possunt lucro cedere. Nunc siccus onyx Cosmi ostenditur mihi. Nunc poscitur amphora mucida nigri Falerni, ut saga loquax procuret tuos somnos. Nunc ut emam aut grandem lupum, aut mullum bilibrem, dives amica invitavit se ad tuam *cœnam. Tandem habeas verecundiam, et rationem veri, et æqui:* o *Phylli, nihil tibi recuso* * *.

NOTÆ

5 *Nunc furtiva*] Sericæ vestes furtivæ, ait ancilla, tam vili pretio emi possunt, ut lucrifieri videantur.

6 *Siccus onyx*] Pyxidem intellige, quam Cosmi unguentis impleri postulat Phyllis. De Cosmo egimus, Epig. 88. lib. I. et Epig. 81. lib. III.

7 *Cariosa*] Vinum vetus petitur.

8 *Expiet*] Vide Epig. 54. lib. VII. 'Jam prior ad fæcem sed et hæc vindemia venit, Exorat noctes, dum mihi saga tuas.'

LI.

DE TITIO.

Tanta est quæ Titio columna pendet,
Quantam Lampsaciæ colunt puellæ.
Hic nullo comitante, nec molesto,
Thermis grandibus, et suis lavatur:
Anguste Titius tamen lavatur.

NOTÆ

1 *Columna pendet*] Priapus, αἰδοῖον.

2 *Lampsaciæ, &c.*] Epig. 17. lib. XI. et lib. III. Epig. 68.

5 *Anguste Titius, &c.*] Ipse ingens et ἀνδροσάθης: an quia sub aquis masturb.

LII.

AD JULIUM CEREALEM.

Cœnabis belle, Juli Cerealis, apud me:
  Conditio est melior si tibi nulla, veni.

O *Juli Cerealis, bene cœnabis apud me: si nullam habes conditionem meliorem,*

Octavam poteris servare : lavabimur una :
  Scis, quam sint Stephani balnea juncta mihi.
Prima tibi dabitur ventri lactuca movendo
  Utilis, et porris fila resecta suis :
Mox vetus, et tenui major cordylla lacerto ;
  Sed quam cum rutæ frondibus ova tegant.
Altera non deerunt tenui versata favilla ;
  Et Velabrensi massa recocta foco :
Et quæ Picenum senserunt frigus olivæ :
  Hæc satis in gustu : cetera nosse cupis ?
Mentiar, ut venias : pisces, conchylia, sumen,
  Et cortis saturas, atque paludis aves :
Quæ nec Stella solet rara nisi ponere cœna.
  Plus ego polliceor : nil recitabo tibi.

accede. Poteris observare horam *octavam ; lavabimur simul : novisti, quam vicina sint mihi balnea Stephani. Prima tibi apponetur lactuca idonea solvendo ventri, et fila resecta ex suis porris ; mox vetus cordyla, et major tenui lacerto ; sed quam operiunt ova cum foliis rutæ. Altera* ova *non deficient versata tenui favilla ;* et massa *recocta foco Velabrensi. Et olivæ quæ expertæ sunt frigus Picenum. Hæc sufficiunt in gustu. Visne scire cetera ? ut venias mentiar pisces, conchylia, sumen, et pingues aves cortis, et paludis : quæ nec apponere solet Stella nisi rara cœna.*

2 *Est* omittunt Ald. Junt. Colin. Alios legere *C. m. si t. n. venit* notat Farnab.—9 *Alea* Vat.—10 *Massica cocta* Ms. Beverl. *Coacta* Gruter. ex Palat.—13 Id. vult ex eod. *colyphia.*—15 *Mensa* pro *cœna* Ms. Beverl.—17

NOTÆ

1 *Juli Cerealis*] Qui fuit poëta illustris, de quo Plinius junior lib. II. Epist. 19. Vide Epig. 8. lib. IV.

4 *Stephani*] Cujus mentionem fecit Suetonius in Domit. nescio an sit idem.

5 *Lactuca*] De lactucis et porris Epig. 47. lib. III.

7 *Cordylla*] De hoc genere piscis Epig. 2. lib. III. et Epig. 1. lib. XIII.

8 *Sed quam*] Epig. 8. lib. X. 'Secta coronabunt rutatos ova lacertos.'

9 *Tenui versata*] Sorbilia ova intellige. Sic Ovid. VIII. Metam. 'Ovaque non acri leviter versata favilla.'

10 *Et Velabrensi*] Caseum Velabrensem interpretare foco et fumo induratum, Epig. 32. lib. XIII. Velabrum vero regio erat urbis Romæ.

11 *Et quæ Picenum*] Epig. 44. lib. I.

12 *Hæc satis in gustu*] Hoc est, in exordio cœnæ, Epig. 32. supra. Sensus est, inquit Raderus, caput cœnæ lautius apponam verbis. In lautioribus conviviis locum præcipuum habebant pisces, ut fuse explicat Heraldus. *Conchylia* sunt ostrea, *Sumen* autem papilla suis effœtæ : Epig. 44. lib. XIII.

15 *Quæ nec Stella*] De quo Epig. 8. lib. I.

16 *Nil recitabo*] Vide Epig. 79. lib. V. Horat. 'Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.'

Ipse tuos nobis relegas licet usque Gigantas,
  Rura vel æterno proxima Virgilio.

Plus ego promitto, nihil recitabo tibi. Licet vero ut *ipse semper relegas tuos Gigantas, et rura proxima vel immortali Virgilio.*

Giganto cod. in marg. ed. Par. 1617. Vide Heins. ad Ov. Met. I. 152.—18 *Rara* Ms. Beverl. et Lugdunensis, et edd. Ald. Junt. Colin. Vid. Var. Not.

NOTÆ

17 *Gigantas*] Hoc est, poëma de Gigantibus, et de agricultura, non inferius Georgicis Virgilii.

LIII.

DE CLAUDIA RUFINA.

Claudia cœruleis cum sit Rufina Britannis
  Edita, quam Latiæ pectora plebis habet!
Quale decus formæ! Romanam credere matres
  Italides possunt, Atthides esse suam.
Di bene, quod sancto peperit fœcunda marito,
  Quod sperat generos, quodque puella nurus.
Sic placeat superis, ut conjuge gaudeat uno,
  Et semper natis gaudeat illa tribus.

Cum Claudia Rufina sit nata a cœruleis Britannis, qua ratione habet mores gentis Romanæ! quale ornamentum formæ! matres Romanæ et Atticæ possunt sibi vendicare illam. O factum bene, quod fœcunda peperit sancto marito. Quot generos expectat, et quot nurus illa *mater! Sic placeat Diis, ut lætetur uno marito, et illa semper habeat* jus *trium liberorum.*

Ruffina Ald. Junt. Colin. et sic in primo vs.—2 *Cur* edd. vett. et Farnab. Vid. Not. Var.—3 *Matrem* Ms. Beverl.—4 *Achides* id.—6 *Quot . . . quotque* edd. vett.

NOTÆ

1 *Claudia*] Eadem forte de qua Epig. 13. lib. IV.

Cœruleis Britannis] Quod se glasto colorabant, vel quod cœrulei dicuntur insulares, ut ait Domitius. Vide Epig. 99. lib. XIV.

4 *Italides*] Vel propter linguam Latinam et Græcam, quam callebat, ut Domitius; vel propter formæ elegantiam, ut censet Raderus. Atthis vero, a qua Atthides dicuntur, fuit una Cranai regis Atheniensium filia, a qua regio Attica denominata est.

6 *Quod* [*Quot*] Illa scilicet juvenis uxor speratura est plures generos suis filiabus, et plures nurus suis filiis.

8 *Gaudeat illa tribus*] De jure trium liberorum dictum Epig. 92. lib. II.

LIV.

IN ZOILUM.

UNGUENTA, et casias, et olentem funera myrrham,
 Thuraque de medio semicremata rogo,
Et quæ de Stygio rapuisti cinnama lecto,
 Improbe de turpi, Zoile, redde sinu.
A pedibus didicere manus peccare protervæ.
 Non miror furem, qui fugitivus erat.

O *Zoile nequam, restitue de turpi sinu unguenta, et casias, et myrrham olentem funera, et thura semicremata ex media pyra, et cinnama quæ abstulisti ex lecto Stygio. Manus petulantes peccare didicerunt a pedibus: non miror* Zoilum *furem, qui erat fugitivus.*

4 *De promto* cod. Beverl.—6 Præfert *eras* de Rooy.

NOTÆ

1 *Unguenta, et casias*] Munera nempe, quæ rogis imponi solebant, Epig. 97. lib. x. Stygius vero lectus feretrum est, quod violasse summum scelus habitum est.

5 *A pedibus*] Servus enim fugitivus fuerat Zoilus, atque ita fugiens a domino, jam se ipsum illi surripuerat: pedum ergo exemplum secutæ sunt manus. De Zoilo sæpius dictum.

LV.

DE LUPO, AD URBICUM.

HORTATUR fieri quod te Lupus, Urbice, patrem,
 Ne credas: nihil est, quod minus ille velit.
Ars est captandi, quod nolis velle videri:
 Ne facias optat, quod rogat ut facias.
Dicat prægnantem tua se Cosconia tantum:
 Pallidior fiet jam pariente Lupus.

O *Urbice, ne credas quod Lupus impellit te fieri genitorem: nihil est quod ille minus cupiat. Ars est captandi velle videri quod nolis: cupit ne agas, quod orat ut agas. Cosconia tua duntaxat prædicet se prægnantem: Lupus fiet pallidior jam pa-*

Ad U. de L. ed. Barb. *De L.* omittunt edd. vett. et Delph.

NOTÆ

1 *Fieri patrem*] Nempe adoptando filium, vel potius generando, cui relinquas tua bona.

5 *Tua Cosconia*] Uxor tua.

At tu consilio videaris ut usus amici,
Sic morere, ut factum te putet esse patrem.

riente. At ut tu videaris secutus consilium amici, sic occumbe, ut ille credat te factum genitorem.

NOTÆ

8 *Ut factum*] Hoc est, morere facto testamento, in quo captatori nihil relinquas.

LVI.

IN CHÆREMONEM.

Quod nimium laudas, Chæremon Stoice, mortem,
Vis animum mirer suspiciamque tuum.
Hanc tibi virtutem fracta facit urceus ansa,
Et tristis nullo qui tepet igne focus.
Et teges, et cimex, et nudi sponda grabati,
Et brevis, atque eadem nocte dieque toga.
O quam magnus homo es, qui fæce rubentis aceti,
Et stipula, et nigro pane carere potes!
Leuconicis agedum tumeat tibi culcita lanis,
Constringatque tuos purpura texta toros:

O *Cheræmon Stoice, quod nimium commendas mortem, vis* ut *mirer animum tuum, et venerer. Urceus fracta ansa tibi conciliat hanc virtutem, et focus mæstus qui nullo igne tepet, et teges, et cimex, et sponda nudi grabati, et brevis toga, atque eadem die ac nocte. O quam magnus es homo, qui vales privare te fæce rubentis aceti, et stipula, et nigro pane! Agedum habeas culcitram tumentem lanis Lingonicis, et purpura texta arctet tuos lectos.* * * *O quam tu optes ter agere annos Nes-*

5 *Atque cim.* Ald. Junt. Colin. et sic cod. in marg. ed. Par. 1617. Quod annotator in ejusd. marg. damnat.—9 Sic Ms. in ejusd. marg. *Lingonicis* edd. vett. *Leucocinicis* cod. Beverl. Vid. not. inf.—10 Malit de Rooy *Consternatque. Pexa* Mss. Beverl. et in marg. ed. Par. 1617. et edd. Schrevel.

NOTÆ

5 *Et teges, &c.*] Epig. 33. supra. ' Nec toga, nec focus est, nec tritus cimice lectus.'

Et nudi sponda] Epig. 93. lib. I.

7 *O quam*] Per ironiam.

9 *Leuconicis* [*Lingonicis*] Vide Epig. 159. lib. XIV. cujus lemma est ' Tomentum Lingonicum.' Turnebus lib. VIII. cap. 4. legit *Leuconicis:* tomenta enim Leuconica sic existimat dicta a Leuconico loco. Alii existimant lanas sic dictas a candoris præstantia. Vide etiam Epig. 54. lib. I.

Dormiat et tecum, qui, cum modo Cæcuba miscet,
  Convivas roseo torserat ore, puer:
O quam tu cupies ter vivere Nestoris annos,
  Et nihil ex ulla perdere luce voles!
Rebus in angustis facile est contemnere vitam.
  Fortiter ille facit, qui miser esse potest.

toris, et nihil amittere voles ex ullo die! Facile est spernere vitam in rebus angustis. Ille agit fortiter, qui potest pati miseriam.

Maitt. et Barb.—11 ‘Ratio sermonis Latini requirit *modo qui, dum C. miscet, &c.*’ Gronov. *Pocula miscens* cod. Beverl. *Miscens* et Ms. in marg. ed. Par. 1617.—13 *O quantum cuperes* id. Ms.

NOTÆ

13 *Ter vivere*] De Nestore sæpius jam diximus.

16 *Qui miser esse potest*] Hoc est, qui non ægre fert paupertatem.

LVII.

AD SEVERUM.

MIRARIS, docto quod carmina mitto Severo,
  Ad cœnam quod te, docte Severe, vocem?
Jupiter ambrosia satur est, et nectare vivit:
  Nos tamen exta Jovi cruda merumque damus.
Omnia cum tibi sint dono concessa Deorum:
  Si quod habes, non vis; ergo quid accipies?

O *erudite Severe, miraris quod mittam versus erudito Severo,* et *quod te invitem ad cœnam. Jupiter satur est ambrosia, et vivit nectare. Nihilominus nos offerimus Jovi exta, thura, et vinum. Cum Dii tibi concesserint omnia, si recusas quod habes, ergo quid accipies?*

2 *Cum* pro *quod* Ms. in marg. ed. Par. 1617. ed edd. Schrevel. Maitt. Barb. —3 ‘Scriverius *vivo:* idem.’ *Farnab. Schrevel. Vino* Ms. Beverl.—4 *Thura* pro *cruda* edd. vett. et Farnab. et Maitt. Consule Not. Var.

NOTÆ

1 *Miraris, docto*] Vide Epig. 27. lib. IX.

3 *Jupiter ambrosia*] Dona tamen nostra non respuit.

6 *Si quod habes*] Si ea daremus tantum quibus indiges, tibi omnium rerum copia abundanti nihil quicquam dare possemus.

LVIII.

IN TELESPHORUM.

Cum me velle vides, tentumque, Telesphore, sentis;
Magna rogas: puta me velle negare nihil.
Et nisi juratus dixi, DABO, subtrahis illas,
Permittunt in me quæ tibi multa, nates.
Quid si me tonsor, cum stricta novacula supra est,
Tunc libertatem, divitiasque roget?
Promittam: nec enim rogat illo tempore tonsor,
Latro rogat: res est imperiosa timor.
Sed fuerit curva cum tuta novacula theca,
Frangam tonsori crura manusque simul.
At tibi nil faciam: sed lota mentula læva
Λειχάζειν cupidæ dicet avaritiæ.

1 *Tecumque* edd. vett. *Tentum* reposuit Turnebus VIII. 4. *Certum* Ms. in marg. ed. Par. 1617. et sic alios legere notat Farnab.—2 *Puto* ed. Maitt. *Puta . . . licet?* edd. vett. et Delph. *Nihil* habet Ms. in marg. ed. Par. 1617. Legit Rutgers. *Magna rogas: puto me velle negare: licet?*—4 *Sibi* cod. in marg. ed. Par. 1617.—9 Vult Heins. *curta.* Vide eum ad nostram Ovidii Editionem, p. 3787.—11 *Lana* pro *læva* edd. vett. Vid. Var. Not.—12 Intervallum pro Λειχ. ponit ed. Colin. quæ habet *decet* pro *dicet.* Græca vox miserabiliter distorta est et luxata in ed. Junt. Ceterum consulas necesse Var. Not.

NOTÆ

1 *Tentumque* [*Tecumque*] Alii *tentumque.* Epig. 74. infra.

4 *Permittunt*] Nam sunt in causa, cur a me multa imperiosus petas.

11 *Sed lota mentula læva* [*lana*] Id est, cum peracto opere abstersa fuerit mentula. Domitius: 'Sed lota mentula læva Αἰάζειν cupidæ dicet avaritiæ.' Hoc est, sed lota sinistra masturbabor, et jubebo te avarum plorare. Sic Douza secutus conjecturam Scaligeri. Vide Epig. 42. lib. IX. et 74. infra.

LIX.

DE CHARINO.

Senos Charinus omnibus digitis gerit,
Nec nocte ponit, annulos;

Omnibus digitis Charinus gestat senos annulos. An rogatis causam? Non habet dactylothecam.

Nec cum lavatur: causa quæ sit, quæritis?
  Dactyliothecam non habet.

4 *Dactyloth.* edd. vett. Nostram lect. habet cod. in marg. ed. Par. 1617. ubi eam rectam esse pronuntiatur, et tibi suadetur ut videas Turnebum VIII. 4.

NOTÆ

4 *Dactyliothecam*] Repositorium nempe in quo reponuntur et servantur annuli, quos ad certos tantum dies conducebat Charinus.

LX.

DE CHIONE ET PHLOGIDE.

SIT Phlogis, an Chione Veneri magis apta, requiris?
  Pulchrior est Chione; sed Phlogis ulcus habet.
Ulcus habet, Priami quod tendere possit alutam,
  Quodque senem Pylium non sinat esse senem.
Ulcus habet, quod habere suam vult quisque puellam,
  Quod sanare Criton, non quod Hygea potest.
At Chione non sentit opus, nec vocibus ullis
  Adjuvat: absentem, marmoreamve putes.
Exorare, Dei, si vos tam magna liceret,
  Et bona velletis tam pretiosa dare;
Hoc quod habet Chione corpus, faceretis haberet
  Ut Phlogis; et Chione, quod Phlogis ulcus habet.

4 *Peliam* id. cod. et ed. Barb. cum aliis.—10 *Possetis* Palat. quod rectum censent Schrevel. et editor Delph. et edidit Barbouius.

NOTÆ

3 *Ulcus habet*] Veneris sensum, urticas, pruriginem, lasciviam. *Priami quod, &c.*] 'Quo incendi jam frigidus ævo Laomedontiades et Nestoris hernia possit.' Juven. Sat. VI. 326. *Alutam*] Nervum languentem et laxum instar alutæ.

4 *Quodque senem*] 'Quo Pylius juvenescere posset, Tithonusque annis fortior esse suis.' Ovid. Eleg. 6. lib. III. Amor.

6 *Quod sanare, &c.*] Nam 'fœmina simplex,' Juven. Sat. VI. 328. cui medicus non medica opem ferre potest. Sic infra Epig. 72. Hygeia autem filia Æsculapii. Pausanias in Atticis, et Plinius lib. XXXV. cap. 2. hoc est, 'sanitas.'

7 *Non sentit opus*] 'Fatua est,' ut de Laufella dixit Epig. 72. lib. III. 'Infelix cui torpet hebes locus ille,' &c. Ovidius III. de Arte. *Nec vocibus ullis*] Καί συ μένεις ἁπλῶς, οὐδὲν ἐρῶντος ἔχεις. Antholog. lib. VII. Epig. Philodemi, et infra Epig. 105.

LXI.

DE MANNEIO.

LINGUA maritus, mœchus ore Manneius,
Summœnianis inquinatior buccis:
Quem cum fenestra vidit a Suburana
Obscœna nudum lena, fornicem cludit,
Mediumque mavult basiare, quam summum:
Modo qui per omnes viscerum tubos ibat,
Et voce certa, consciaque dicebat,
Puer, an puella matris esset in ventre;
(Gaudete cunni; vestra namque res acta est)
Arrigere linguam non potest fututricem.
Nam, dum tumenti mersus hæret in vulva,
Et vagientes intus audit infantes,
Partem gulosam solvit indecens morbus:
Nec purus esse nunc potest, nec impurus.

De Maneio Ald. Junt. Colin. *De Nanneio* ed. Barb. Hæ edd. has rationes servant in versu primo. *De Manneio seu Nanneio* Schrevel. sed *Manneius* exhibet in cod. vs. *Manneius* scribit Turneb. VIII. 4.—4 *Læda* ed. Barb. et cod. in marg. ed. Par. 1617. 'Alii *Læda:* recte, ut Ep. 4. lib. IV. vs. 9.' *Schrevel. et editor Delph. Clausit* edd. vett. et Delph. et Farnab. *Claudit* Ms. in marg. ed. Par. 1617.—11 *Errat* id. Ms.

NOTÆ

1 *Mœchus, &c.*] Λείχων, φοινικίζων, θύων.

2 *Summœnianis, &c.*] Ipsis prostibulis Suburanis, Epig. 35. lib. I. 'Quorum artificis valet halitus oris,' &c. Juven. Sat. X. 238.

4 *Nudum*] In lupanaribus nudæ prostabant meretrices. Petronius, Juvenalis VI. Xiph. in Heliogab.

5 *Mediumque, &c.*] Τὴν ἕδραν μᾶλλον τοῦ στόματος.

13 *Partem gulosam, &c.*] Linguam reddidit paralyticam, sideravit, ut infra Epig. 86. *Morbus*] Paralysisne ἀπὸ τῆς ἀφέδρου καὶ τῶν ἐμμηνιῶν, quorum malefico humore marcescunt segetes, apes immoriuntur, &c. Plinius cap. 15. lib. VII. an sideratio? ut Epig. 86. infra.

14 *Nec purus, &c.*] Morbo illo contaminatus. *Nec impurus*] Lingua ut prius mœchus.

LXII.

DE LESBIA.

LESBIA se jurat gratis nunquam esse fututam.
Verum est: cum futui vult, numerare solet.

NOTÆ

1 *Gratis nunquam, &c.*] Sine pretio. Voluit illa significare 'accepto,' intelligit Poëta 'dato.'

LXIII.

IN PHILOMUSUM.

SPECTAS nos, Philomuse, cum lavamur;
Et quare mihi tam mutoniati
Sint leves pueri, subinde quæris.
Dicam simpliciter tibi roganti:
Pædicant, Philomuse, curiosos.

1 *Despectas* vult Ramires de Prado ad Epig. I. 117.

NOTÆ

5 *Curiosos, &c.*] Similes tui cinædos, qui curiosis oculis et devorantibus spectas quærisque per balnea mutoniatos. Vide Epig. 97. lib. I. et lib. IX. Epig. 60.

LXIV.

IN FAUSTUM.

NESCIO tam multis quid scribas, Fauste, puellis:
Hoc scio, quod scribit nulla puella tibi.

NOTÆ

2 *Hoc scio, quod scribit*] Interpretantur, quasi velit Martialis: Scio nullam puellam tibi scribere: et ejus sensus causas divinant. At ego credo Fr. Sanctio, 'Scio quod,' bene Latine non dici, quicquid contra moliatur Scioppius, cui alio tempore respondebimus. Nec tamen optimus Sanctius hic feliciter, cum explicat: Tu multa scribis puellis, cum sis pædico, ut videlicet te ostendas puellarum amatorem; sed ego scio quid sis, propter quod nulla tibi rescribit, quia pueros amas. Non hæc mens Martialis, sed ista: Haud scio rem quam tu scribis tam multis puellis: unam rem scio quam præ pudore nulla tibi audet scribere puella: nempe te esse aut fellatorem, aut irrumatorem, aut lingonem. *Gronovius.* *Nulla puella tibi*] An itaque pueri? An hinc voluit se videri in gratia esse apud puellas? Epig. 63. lib. III. quarum tamen nulla illi rescripsit.

LXV.

IN JUSTINUM.

Sexcenti cœnant a te, Justine, vocati
  Lucis ad officium, quæ tibi prima fuit:
Inter quos, memini, non ultimus esse solebam;
  Nec locus hic nobis invidiosus erat.
Postera sed festæ reddes solennia mensæ:
  Sexcentis hodie, cras mihi natus eris.

O Justine, sexcenti cœnant a te invitati ad solennitatem diei, quo natus es: inter quos memini, solebam non esse ultimus: nec locus hic nobis pariebat invidiam. Sed reddis solennes reliquias mensæ festæ: hodie natus eris sexcentis, cras vero *mihi.*

5 *Cœnæ* cod. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

2 *Lucis ad officium*] Hoc est, ad natalitium tuum convivium. 'Officium' verbum est hic omnino proprium, quod tamen interpretatus sum intelligentiæ causa. Juvenalis Sat. II. 134. 'Quæ causa officii?' &c.

4 *Nec locus hic*] Quia non primarius quidem, sed nec erat ultimus.

5 *Postera solennia*] Hoc est, convivii reliquias, ad quas scilicet me invitas.

6 *Sexcentis hodie*] Sic explicant interpretes, A te invitati hodie ad te mittant munera natalitia, ego vero cras mittam: hoc est, nunquam mittam. Sed lubentius ego cum Grutero simpliciter interpreter, quod Poëta malit se postero die ad reliquias convivii invitari, quam ipso natali die, propter nimiam convivarum turbam.

LXVI.

IN VACERRAM.

Et delator es, et calumniator:
Et fraudator es, et negotiator:
Et fellator es, et lanista: miror
Quare non habeas, Vacerra, nummos.

*Et delator es, et calumniator: et fraudator, et mercator: ** et lanista: miror, o Vacerra, quare non habeas nummos.*

NOTÆ

3 *Lanista*] De quo Epig. 82. lib. VI.

LXVII.

IN MARONEM.

NIL mihi das vivus : dicis, post fata daturum.
Si non es stultus, scis, Maro, quid cupiam.

Vivus nihil mihi donas, dicis te *donaturum post mortem: si non es demens,* o *Maro, tenes quid expetam.*

NOTÆ

2 *Quid cupiam*] Nempe tuam mortem, ut consequar quod mihi vivus promittis.

LXVIII.

AD MATHONEM.

PARVA rogas magnos: sed non dant hæc quoque magni.
Ut pudeat levius te, Matho, magna roga.

Petis res exiguas a magnis; sed nec has etiam impetras a magnis. O *Matho, ut minus pudeat te, pete magnas.*

NOTÆ

2 *Ut pudeat levius*] Minor quippe ignominia erit, si magnæ rei, quam si parvæ repulsam patiaris. De Mathone causidico sæpius dictum.

LXIX.

EPITAPHIUM CANIS LYDIÆ.

AMPHITHEATRALES inter nutrita magistros
Venatrix, sylvis aspera, blanda domi,
Lydia dicebar, domino fidissima Dextro,
Qui non Erigones mallet habere canem :

Nutrita inter amphitheatrales magistros venatrix, acerba sylvis, mitis domi Lydia appellabar dextra fidissima hero, qui non magis optaret habere canem Eri-

3 *Dextra* edd. vett. et Farnab. *Dextro* cod. Thuan. Vid. Not. Var.—9 Hic

NOTÆ

1 *Amphitheatrales*] In amphitheatro venationes sæpe exhibitæ. Vide lib. Spect. *Magistros*] Qui venationibus præerant.

3 *Lydia dicebar*] Canis ipsa loquens inducitur.

Fidissima Dextro [*dextra*] Tam fida hero meo, quam dextra propria. Alii legunt *Dextro*, ut sit nomen proprium heri sui.

4 *Erigones*] Fuit filia Icarii, qui canem Meram secum duxerat cum Atticam peragrans interfectus est a pastoribus. Erigone autem, cane

Nec qui, Dictæa Cephalum de gente secutus,
  Luciferæ pariter venit ad astra Deæ.
Non me longa dies, nec inutilis abstulit ætas,
  Qualia Dulichio fata fuere cani.
Fulmineo spumantis apri sum dente peremta,
  Quantus erat Calydon, aut, Erymanthe, tuus.
Nec queror, infernas quamvis cito rapta sub umbras:
  Non potui fato nobiliore mori.

gones: nec eum *qui de gente Cretensi secutus Cephalum, similiter translatus est ad sidera Deæ luciferæ. Longa dies, nec ætas decrepita me rapuit, qualis mors contigit cani Dulichio: sum interfecta fulmineo dente spumantis apri, quantus erat tuus,* o *Calydon, aut* tuus, o *Erymanthe. Nec conqueror licet immature rapta sub infernas umbras: non potui perire morte præstantiore.*

vs. extat quoque in Inscript. Gruteri.—11 *Undas* cod. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

Mera duce, reperit cadaver Icarii mortui, quo viso se suspendit puella, et Mera canis, seu Neæra, ut volunt alii, desiderio dominorum contabuit, et in cœlum translata canis cœlestis dicitur: 'Erigone' vero Virgo, et Astræa. Raderus ex Hygino.

5 *Nec qui, Dictæa*] In Creta canes egregii: hoc est, nec canis Lælaps, quem marito suo Cephalo dederat Procris, quorum historia satis nota, domino carior fuit; nunc in cœlum translatus, Sirius ardor, et Canicula dicitur, stellarum fulgentissima, atque infesta humanis corporibus. Sic idem Raderus ex eodem Hygino.

6 *Luciferæ*] Dianam seu Lunam intellige, quæ venationi dedita gaudet canibus.

8 *Dulichio*] Argus canis Ulyssis celebratur carmine Homeri Odyss. lib. XVII. Dulichium insula Ulyssi quondam subjecta cum Ithaco monte. Sic Raderus ex Mela et aliis. Dulichii insulæ meminit Strabo lib. X. quam eandem cum Cephallenia quidam affirmarunt, sed male, ut refert idem Strabo ex Homero, cujus testimonio ostendit neque Dulichium esse Cephalleniam, neque ad Cephalleniam pertinere, quod Andro scripsit: cum Dulichium Epei obtinuerint, totam Cephalleniam Cephallenes: hique Ulyssi paruerint, illi Megeti. Judicet lector.

10 *Calydon*] De apro Calydonio Epig. 15. lib. Spect.

Erymanthe] Mons est Arcadiæ, ubi erat Aper dictus Erymanthius, quem interfecit Hercules.

12 *Fato nobiliore*] Nempe interfecta a fera tam præstanti.

LXX.

IN TUCCAM.

VENDERE, Tucca, potes centenis millibus emtos?
Plorantes dominos vendere, Tucca, potes?
Nec te blanditiæ, nec verba, rudesque querelæ,
Nec te dente tuo saucia colla movent?
Ah facinus! tunica patet inguen utrimque levata;
Inspiciturque tua mentula facta manu.
Si te delectat numerata pecunia, vende
Argentum, mensas, myrrhina, rura, domum.
Vende senes servos, agros et vende paternos:
Ne pueros vendas, omnia vende miser.
Luxuria est emere hos, (quis enim dubitatve, negatve?)
Sed multo major vendere luxuria est.

1 *Terdenis* id. cod. et *Aspiciturque* vs. 6.

NOTÆ

1 *Potes*] Sustines.

2 *Plorantes dominos, &c.*] Pueros amasios, ut amicæ dictæ sunt 'dominæ.' Vel pueros plorantes orantesque te ne veneant dominis aliis.

3 *Rudesque querelæ*] Pueriles, non fictæ.

4 *Dente tuo saucia, &c.*] Dum amore furens impressisti eorum cervicibus memorem dente notam.

8 *Myrrhina, &c.*] Epig. 113. lib. XIV.

12 *Sed multo, &c.*] Sic Epig. 63. lib. II. 'Hæc mage luxuria est.'

LXXI.

DE LEDA.

HYSTERICAM vetulo se dixerat esse marito,
Et queritur futui Leda necesse sibi:
Sed flens atque gemens tanti negat esse salutem,
Seque refert potius proposuisse mori.

1 *Hictericam* edd. vett.

NOTÆ

1 *Hystericam* [*Hictericam*] Vide Epig. 8. supra, ubi scripsimus 'ictericam' sine aspiratione. Alii *Hystericam, &c.* uteri strangulatione laborantem, cui morbo præscribunt remedium medici validam congressus succussationem.

3 *Sed flens, &c.*] Sed tamen lacrymans dissimulat mori se malle quam hujusmodi convalescere remedio.

Vir rogat, ut vivat, virides nec deserat annos;
Et fieri, quod jam non facit ipse, sinit.
Protinus accedunt medici, medicæque recedunt,
Tolluntурque pedes: o medicina gravis!

NOTÆ

5 *Virides, &c.*] Nec ætatis flore velit mori.

7 *Medici, &c.*] Supra Epig. 61.

8 *Tolluntурque, &c.*] In Venerem, Epig. 81. lib. x. *Gravis*] Scoptice.

LXXII.

DE NATA.

Drauci Nata sui vocat pipinnam,
Collatus cuï Gallus est Priapus.

1 *Voratne penem* Scriver. ' In Ms. expresse legitur *bipinnam*, quam vocem ut exponat, adi Turnebum, Advers. VIII. 4.' *Marg. ed. Par.* 1617. *Pipinnam* placet Calderino. Vid. Not. inf.

NOTÆ

1 *Pipinnam*] Turnebus lib. VIII. cap. 4. legit *bipennam.* Janus Parrhasius in var. Annot. et Cælius Rhod. lib. IV. cap. 6. legunt *vepenem,* exponuntque: Nata vastum subactoris sui virile, diminutivo nomine appellat vepenem, id est, parvulum penem, cui tamen si conferas Priapum ipsum (Epig. 36. lib. I. vers. 8.) videatur præ hoc Gallus eviratus. *Pisinnam* legit Janus Rutgersius, ut Labeo apud veterem Scholiasten Persii, ' Crudum manduces Priamum, Priamique pisinnos,' id est, pueros, filios. Vide Gasp. Barthii advers. lib. I. cap. 6.

LXXIII.

IN LYGDUM.

Venturum juras semper mihi, Lygde, roganti:
Constituisque horam, constituisque locum.
Cum frustra jacui longa prurigine tentus,
Succurrit pro te sæpe sinistra mihi.

5 Sic cod. in marg. ed. Par. 1617. *Precor* edd. vett.

NOTÆ

4 *Sinistra*] Epig. 42. lib. IX. et Epig. 59. supra.

Quid precer, o fallax, meritis et moribus istis?
Umbellam luscæ, Lygde, feras dominæ.

NOTÆ

6 *Umbellam*] De qua lib. XIV. Epig. 28.

Luscæ dominæ] Inservias deformi dominæ, quoniam non vis amari a domino. Aliter explicat Domitius.

LXXIV.

DE BACCARA.

CURANDUM penem commisit Baccara Græcus
Rivali medico: Baccara Gallus erit.

NOTÆ

1 *Curandum medico*] Qui ejusdem puellæ vel pueri amore captus erat.

2 *Gallus*] Jocus est in Gallo, qui significat castratum Cybeles sacerdotem, et Græco.

LXXV.

IN CÆLIAM.

THECA tectus ænea lavatur
Tecum, Cælia, servus: ut quid, oro,
Non sit cum citharœdus, aut choraules?
Non vis, ut puto, mentulam videre.
Quare cum populo lavaris ergo?
Omnes an tibi nos sumus spadones?
Ergo, ne videaris invidere,
Servo, Cælia, fibulam remitte.

NOTÆ

1 *Theca tectus*] Fibula ære circumligata. Vide Epig. 35. et 82. lib. VII.

6 *Omnes an tibi*] Sic Epig. 35. lib. VII. 'An sola est,' &c.

7 *Ne videaris invidere*] Ne videaris ejus conspectum nobis invidere, tibi reservare, refibula servum tuum.

LXXVI.

AD PÆTUM.

Solvere, Pæte, decem tibi me sestertia cogis:
  Perdiderit quoniam Bucco ducenta tibi.
Ne noceant, oro, mihi non mea crimina: tu, qui
  Bis centena potes perdere, perde decem.

O Pæte, cogis me solvere tibi decem sestertia: quoniam Bucco te fraudaverat ducentis. Quæso, ne aliena delicta obsint mihi: tu qui potes amittere ducenta, amitte decem.

2 *Perdiderat* edd. vett. et Delph. et Farnab. 'Gruterus e Mss. *Perdiderit* i. e. conturbarit.' *Schrevel.*

NOTÆ

1 *Pæte*] Qui nempe iratus quod a Buccone fraudatus fuisset, reliquos suos debitores aspere invasit, inter quos fuit Martialis; qui festive a Pæto petit, ut ducentis amissis, perdat adhuc ducenta quæ ipse debebat.

LXXVII.

IN VACERRAM.

In omnibus Vacerra quod conclavibus
Consumit horas, et die tota sedet:
Cœnaturit Vacerra, non cacaturit.

Quod Vacerra consumit horas in omnibus conclavibus, et sedet tota die; Vacerra cupit cœnare, non cacare.

NOTÆ

1 *In omnibus*] De Vacerra jam supra Epig. 67. Compescendæ autem alvi gratia sedere et remanere se fingebat, ut invitaretur cum cœna esset instructa.

LXXVIII.

AD VICTOREM SPONSUM.

Utere fœmineis complexibus, utere, Victor,
  Ignotumque sibi mentula discat opus.

Ad V. sponsum ed. Barb.—3 *Texantur* Ms. in marg. ed. Par. 1617. *Paratur*

Flammea texuntur sponsæ, jam virgo paratur,
Tondebit pueros jam nova nupta tuos.
Pædicare semel cupido dabit illa marito,
Dum metuit teli vulnera prima novi.
Sæpius hoc fieri nutrix, materque vetabunt,
Et dicent, Uxor, non puer, ista tibi est.
Heu quantos æstus, quantos patiere labores,
Si fuerit cunnus res peregrina tibi!
Ergo Suburanæ tironem trade magistræ.
Illa virum faciet: non bene virgo docet.

Gruturus e Mss. *Parata est* edd. vett. et Delph. et Farnab.—7 *Negabunt* cod. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

3 *Flammea texuntur, &c.*] Flammeum erat velamentum luteum seu rubeum, quo nova nupta tegebatur pudoris gratia, vel in subjectionis symbolum.

4 *Tondebit pueros, &c.*] Tondebit catamitos tuos tanquam emeritos et exoletos, postquam uxorem duxeris: Epig. 18. lib. XII.

11 *Ergo Suburanæ, &c.*] Trade te instituendum meretrici cuipiam Suburanæ, quæ melius docebit te officium viri, quam nova nupta et rudis.

LXXIX.

AD PÆTUM.

Ad primum decima lapidem quod venimus hora,
Arguimur lentæ crimine pigritiæ.
Non est ista viæ, non est mea, sed tua culpa,
Misisti mulas qui mihi, Pæte, tuas.

Me accusas de crimine tardæ inertiæ, quod hora decima veni ad primum lapidem. O Pæte, ista quidem non est mea, sed tua culpa, qui misisti ad me tuas mulas.

1 *Qui* id. Ms.—3 *Quidem* pro *viæ* edd. vett.

NOTÆ

1 *Ad primum lapidem*] Hoc est, ad tuam villam mille passibus distantem ab urbe veni hora decima, id est, duabus horis ante noctem.

4 *Mulas tuas*] Tardissimas nempe.

LXXX.

DE BAIIS.

Littus beatæ Veneris aureum Baias,
Baias superbæ blanda dona Naturæ,
Ut mille laudem, Flacce, versibus Baias:
Laudabo digne non satis tamen Baias.
Sed Martialem malo, Flacce, quam Baias.
Optare utrumque pariter, improbum votum est.
Quod si Deorum munere hoc tibi detur:
Quid gaudiorum est Martialis et Baiæ!

O *Flacce, quamvis mille carminibus celebrem Baias littus aureum beatæ Veneris, Baias delicata munera naturæ magnificæ: nihilominus non satis pro dignitate celebrabo Baias. O Flacce, sed Martialis mihi carior est Baiis. Votum est improbi expetere utrumque simul: quod si hoc tibi concedatur dono Deorum, quanta est lætitia Martialis et Baiæ* simul!

6 *Improbi* edd. vett. et Maitt. et Farnab. 'Alii *improbum*. Palat.' *Schrevel.*

NOTÆ

1 *Baias*] Amœnissimas: Epig. 63. lib. I.

5 *Sed Martialem*] Hoc est: Malo meæ gloriæ et valetudini servire, quam in sinu Baiano deliciis et voluptatibus indulgere.

6 *Optare utrumque*] Delicias nempe, et gloriam aut valetudinem.

7 *Hoc tibi detur*] Ut simul et sapientiæ et voluptatibus operam des, vel ut simul deliciis indulgeas et valetudini consulas.

8 *Quid gaudiorum*] Hoc est, inquit Raderus, Quid nobis erit beatius, quibus contingat et Martialis simul et Baiæ: hoc est, ut sim Martialis auctor, et clarus scriptis meis, et simul otio Baiano beatus; vel, ut simul bene valeam, et Baianis voluptatibus fruar; ut tu, o Flacce, et bene vales, et Baianis voluptatibus una frueris.

LXXXI.

DE SPADONE ET SENE.

Cum sene communem vexat spado Dindymus Æglen,
Et jacet in medio sicca puella toro:

3 'Lege *hic inutilis.*' Farnab. Schrevel. et editor Delph.

NOTÆ

2 *Sicca puella*] Unde illud apud Ovidium: 'Dedecus hoc sumta dissimulavit aqua.'

Viribus hic operi non est, hic utilis annis.
Ergo sine effectu prurit uterque labor.
Supplex illa rogat pro se, miserisque duobus,
Hunc juvenem facias, hunc, Cytherea, virum.

NOTÆ

3 *Hic operi non est*] Eunuchus: Epig. 39. lib. VI. Juven. Sat. VI. 367.

6 *Cytherea*] Venus, thalami præses.

LXXXII.

DE PHILOSTRATO.

A SINUESSANIS conviva Philostratus undis
Conductum repetens nocte jubente larem,
Pæne imitatus obit sævis Elpenora fatis,
Præceps per longos dum ruit usque gradus.
Non esset, Nymphæ, tam magna pericula passus,
Si potius vestras ille bibisset aquas.

Philostratus nocte cogente conviva rediens ab aquis Sinuessanis domum conductam, crudeli morte prope extinctus est imitatus Elpenora, dum præceps ruit per longos gradus ad imum. O Nymphæ, non subiisset tanta pericula, si potius ille potasset vestras undas.

NOTÆ

1 *Sinuessanis*] De Sinuessa dictum Epig. 42. lib. VI. ubi erant balnea saluberrima, unde ebrius iste redibat domum conductam et altam, quibus verbis Poëta significat illum fuisse pauperem.

3 *Elpenora*] Ulyssis socium, qui ebrius per scalarum gradus lapsus periit, Homer. Odyss. K.

LXXXIII.

AD SOSIBIANUM.

NEMO habitat gratis, nisi dives et orbus, apud te.
Nemo domum pluris, Sosibiane, locat.

Nullus nisi locuples et orbus habet domicilium gratis apud te. O Sosibiane, nullus pluris locat ædes.

In S. ed. Barb.

NOTÆ

1 *Nemo*] Hac enim nova arte divitum atque orborum hæreditates captabat.

LXXXIV.

DE ANTIOCHO TONSORE.

Qui nondum Stygias descendere quærit ad undas,
Tonsorem fugiat, si sapit, Antiochum.
Alba minus sævis lacerantur brachia cultris,
Cum furit ad Phrygios enthea turba modos.
Mitior implicitas Alcon secat enterocelas,
Fractaque fabrili dedolat ossa manu.
Tondeat hic inopes Cynicos, et Stoica menta,
Collaque pulverea nudet equina juba.
Hic miserum Scythica sub rupe Promethea radat:
Carnificem nudo pectore poscet avem.
Ad matrem fugiet Pentheus, ad Mænadas Orpheus:
Antiochi tantum barbara tela sonent.

Qui nondum cupit adire undas infernas, evitet tonsorem Antiochum, si sapit. Candida brachia dilaniantur cultris minus crudelibus, cum turba furiosa sævit ad modos Phrygios. Alcon blandior secat enterocelas intricatas, et fabrili manu excindit rupta ossa. Hic radat egenos Cynicos, et menta Stoicorum, et tondeat pulveream jubam equinorum collorum. Hic radat infelicem Prometheum sub rupe Scythica: nudo pectore alat avem carnificem. Barbara tela Antiochi crepitent duntaxat, Pentheus fugiet ad genitricem, Orpheus ad Mænadas. Hæc quæcumque

Ad Antiochum tonsorem edd. vett. et Delph.—3 *Orba* Vat. et cod. in marg. ed. Par. 1617.—6 *Dum dolat* Vat.—9 *Stygia* id.—10 *Duro* Ms. Beverl.

NOTÆ

4 *Enthea*] Hoc est, Deo plena turba sacerdotum, nempe Isidis, ut et Cybeles, qui illarum sacra celebrabant, et divino furore perciti humeros sibi et brachia vulnerabant.

Ad Phrygios modos] Hoc est, ad strepitum tympanorum; primum vero in Phrygia Cybeles sacra a Corybantibus celebrata sunt.

5 *Alcon*] Chirurgus quidam: ἐντεροκέλη herniæ genus est: lib. x. Epig. 56. 'Enterocelarum fertur Podalirius Hermes.'

7 *Et Stoica*] Stoici et Cynici barbati erant.

8 *Juba*] Crines sunt ex equorum atque aliarum bestiarum collo pendentes.

9 *Promethea*] Ab aquila dilaniatum, lib. IX. Epig. 46.

11 *Pentheus*] Echionis, regis Thebarum, atque Agaves filius, qui Bacchi sacra contemnens, a matre, ceterisque Mænadibus discerptus est.

Ad Mænadas Orpheus] A quibus dilaniatus est.

Hæc quæcumque meo numeratis stigmata mento,
  In veteli pyctæ qualia fronte sedent,
Non iracundis fecit gravis unguibus uxor:
  Antiochi ferrum est, et scelerata manus.
Unus de cunctis animalibus hircus habet cor:
  Barbatus vivit, ne ferat Antiochum.

stigmata numerasti in *meo mento, qualia hærent in picta fronte senis, non impressa sunt ab iracundis unguibus molestæ uxoris;* sed *a ferro, et scelerata manu Antiochi: ex omnibus animalibus unus hircus sapit: barbatus vivit ne experiatur Antiochum.*

Pascat edd. Par. 1617. Maitt. Barb.—13 Sic Vat. *Numeratis* edd. vett. et Maitt.—14 *Vituli pyctæ* cod. Thuan. Legit Schrevel. *pictæ,* edd. vett. et Maitt. *picta,* Barb. *Pyctæ.* Videantur Not. Var.

NOTÆ

13 *Stigmata*] Notas impressas atque incisiones intellige, quales habent servi stigmatiæ, de quibus lib. II. Epig. 29.

14 *In vetuli pyc.* [*picta*] Alii scribunt *in vetuli Pyctæ,* et nomen esse volunt pugilis cicatricibus deformis.

LXXXV.

IN ZOILUM.

SIDERE percussa est subito tibi, Zoile, lingua,
  Dum lingis certe, Zoile, nunc futues.

NOTÆ

1 *Sidere percussa*] Lib. VII. Epig. 92. et supra Epig. 26. et 31.

LXXXVI.

IN PARTHENOPÆUM.

LENIAT ut fauces medicus, quas aspera vexat
  Assidue tussis, Parthenopæe, tibi:
Mella dari, nucleosque jubet, dulcesque placentas,
  Et quicquid pueros non sinit esse truces.

O *Parthenopæe, ut medicus mitiget tuas fauces, quæ perpetuo cruciantur acerba tussi; jubet tibi dari mella, et nucleos, et dulces placentas, et quicquid facit pueros*

NOTÆ

4 *Et quicquid pueros*] Hoc est, ea omnia bellaria, quibus pueri lugentes placantur, aut truces mitescunt.

At tu non cessas totis tussire diebus.
Non est hæc tussis, Parthenopæe: gula est.

blandos. Sed tu non desinis tussire totis diebus. O Parthenopæe, non est hæc tussis, helluatio est.

6 Quid si legas *hoc tussis?* quærit de Rooy.

NOTÆ

6 *Gula est*] Tussis enim ut tibi dentur bellaria.

LXXXVII.

AD CHARIDEMUM.

Dives eras quondam: sed tunc pædico fuisti,
Et tibi nulla diu fœmina nota fuit.
Nunc sectaris anus: o quantum cogit egestas!
Illa fututorem te, Charideme, facit.

Caridem. scribunt Ald. Junt. Colin.

NOTÆ

3 *Sectaris anus*] Ut inde rem facias. Vide Juven. Sat. I. 38.

LXXXVIII.

DE CHARISIANO.

Multis jam, Lupe, posse se diebus
Pædicare negat Charisianus.
Causam cum modo quærerent sodales,
Ventrem dixit habere se solutum.

Caris. Ald. Junt. Colin. *Malis.* ed. Barb. Alios id legere notavit Farnab.

NOTÆ

4 *Ventrem dixit*] Qua imprudenti excusatione usus fatebatur se pati solitum, non agere.

LXXXIX.

AD POLLAM.

INTACTAS quare mittis mihi, Polla, coronas?
A te vexatas malo tenere rosas.

O Polla, cur mittis ad me intactas coronas? Malo tenere rosas attrectatas a te.

NOTÆ

2 *A te vexatas*] Et tuas manus redolentes rosæ recentibus atque intactis mihi gratiores erunt.

XC.

IN CHRESTILLUM.

CARMINA nulla probas, molli quæ limite currunt,
Sed quæ per salebras, altaque saxa cadunt.
Et tibi Mæonio res carmine major habetur,
Luceilei columella heic situ' Metrophan' est.
Attonitusque legis, terrai frugiferai;
Accius et quicquid Pacuviusque vomunt.
Vis imiter veteres, Chrestille, tuosque poëtas?
Dispeream, si scis, mentula quid sapiat.

*Nulli versus placent tibi, qui fluunt via blanda, sed qui cadunt per salebras, et rupes excelsas. Et tu existimas quid majus versu Homerico, Hic jacet Metrophanes columella Lucilii; atque stupens legis, terrai frugiferai, et quicquid vomunt Pacuvius atque Accius. O Chrestille, visne ut imiter antiquos tuos poëtas? * **

3 Sic Gruter. ex Mss. *Quod majus* pro *res major* edd. vett. et Maitt. et Farnab.—4 *Lucilius* cod. Beverl. Habet Maitt. *Colum.* Habet Barbouius *Metrophanes' st.* Ceterum *Lucili Colum. hic situs Metrophanes* edd. vett. et Farnab. *Columella* nomen propr. esse censet Calderinus, negat Georgius. —8 *Ni* cod. in marg. ed. Par. 1617. Consule Var. Not.

NOTÆ

2 *Sed quæ per salebras*] Hoc est, Non amas versus teneros et molles, sed duros atque asperos.

4 *Luceilei* [*Lucili*] Legunt alii *Lucilei columella heic situ' Metrophan' est.* De Lucilio Horatius Sat. 4. lib. I. 'Durus componere versus: Nam fuit hoc vitiosus,' &c. Domitius existimat Columellam Metrophanem servum Lucilii fuisse: sed Georgius censet columellam non esse nomen proprium, at apud veteres majoris domus servos dictos fuisse columellas, quasi columina. Judicet lector.

5 *Terrai*] Pro 'terræ,' diphthongo in duas vocales resoluta.

6 *Accius et Pacuvius*] Antiqui fuerunt poëtæ lutulenti et duri.

NOTÆ

8 *Si scis*] Alii, *ni scis*, hoc sensu: Tu qui laudas durum carmen, nihilominus molliter vivis. Vel sic interpretare vulgatam lectionem: Tam bardus es, ut acumen versus teneri non sentias.

XCI.

EPITAPHIUM CANACES.

ÆOLIDON Canace jacet hoc tumulata sepulcro,
Ultima cui parvæ septima venit hyems.
Ah scelus, ah facinus! properas quid flere, viator?
Non licet hic vitæ de brevitate queri.
Tristius est leto leti genus: horrida vultus
Abstulit, et tenero sedit in ore lues:
Ipsaque crudeles ederunt oscula morbi;
Nec data sunt nigris tota labella rogis.
Si tam præcipiti fuerant ventura volatu,
Debuerant alia fata venire via.
Sed mors vocis iter properavit cludere blandæ,
Ne posset duras flectere lingua Deas.

Canace ex Æolidis, cui parvæ septima hyems fuit ultima, jacet humata hoc tumulo. Ah scelus, ah facinus, o viator, quid festinas lacrymari? Non fas est hic conqueri de brevitate vitæ. Genus mortis gravius est morte: horrida lues corrupit faciem, atque hæsit tenero ori: sævi morbi corroserunt ipsa basia, nec labra integra data sunt atræ pyræ. Si fata ventura erant tam præcipiti volatu, debuerant venire alia via. Sed mors festinavit obstruere iter teneræ voci, ne lingua posset exorare immites Deas.

1 *Æolidos* edd. Barb. et Par. 1617. in cujus marg. unus codex notatur qui sic legit, et alter qui dat *Æolis heu*. Vid. Not. inf.—7 *Cærulei læserunt* cod. in marg. ejusd. ed. *Læserunt* et Ms. Beverl.—11 *Claudere* Ms. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

1 *Æolidon*] Alludit Poëta, ut aiunt interpretes, ad Canacen regis Æoli filiam, cujus meminit Ovidius in suis epistolis. Dicitur 'Æolidon Canace' pro 'Æolidarum:' alii, *Æolidos Canace*: alii, *Æolis heu Canace*: Æolis vero dicitur, quod forte in Æolia nata esset.

4 *De brevitate*] Sed licet conqueri de mortis genere; misere enim periit Canace cancro corrosa.

12 *Deas*] Parcas scilicet, quæ voce tam blanda flecti potuissent.

XCII.

IN ZOILUM.

MENTITUR, qui te vitiosum, Zoile, dixit.
Non vitiosus homo es, Zoile, sed vitium.

O Zoile, qui nominavit te vitiosum, mentitur: non es homo vitiosus, sed vitium ipsum.

1 *Dicit* id. Ms. et ed. Barb.

NOTÆ

1 *Mentitur, qui*] Excusans Zoilum magis accusat.

XCIII.

DE THEODORO.

PIERIOS vatis Theodori flamma Penates
Abstulit: hoc Musis, hoc tibi, Phœbe, placet?
O scelus, o magnum facinus, crimenque Deorum,
Non arsit pariter quod domus, et dominus!

Igne absumtæ sunt ædes Pieriæ Theodori poëtæ: o *Phœbe,* an *hoc arridet tibi, et Musis? O scelus, o magnum facinus, et crimen Deorum, quod ædes, et dominus simul non sunt incensi.*

In Theodorum ed. Barb.—2 *Et tibi* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Pierios*] Quia Theodorus erat poëta. Vide lib. I. Epig. 77.

4 *Et dominus*] Utpote poëta pessimus.

XCIV.

IN VERPUM ÆMULUM.

QUOD nimium lives, nostris et ubique libellis
Detrahis, ignosco: verpe poëta, sapis.

In v. poëtam ed. Barb.—4 *Corripias* edd. vett. et Delph. et Farnab. *Compilas* Pulmanni codex, et alius notatus in marg. ed. Par. 1617. Con-

NOTÆ

2 *Verpe poëta*] Judæum intellige, nempe circumcisum.

Hoc quoque non curo, quod cum mea carmina carpas,
 Compilas: et sic, verpe poëta, sapis.
Illud me cruciat, Solymis quod natus in ipsis,
 Pædicas puerum, verpe poëta, meum.
Ecce negas, jurasque mihi per templa Tonantis.
 Non credo: jura, verpe, per Anchialum.

sulantur Not. Var.—8 Vult De Rooy *verpe poëta, Chiel*, s. *Chai-El*, quod fuit juramentum in usu Judæis. 'Instituta est collatio ab Is. Vossio ad ed. Gryph. A. 1535. e codice, ut videtur, Thuani, laudato ad VI. 10. 12. et XI. 8. 14. præsertim ad P. Melam, I. p. 63. ubi ita: 'Optimus cod. Thuani, jam ante octingentos annos (Sæc. VIII.) exaratus, qui excerpta continet Martialis Epigrammata, legit hoc loco *anchalium*.' Locus est XI. 95. [94.] ubi pro *Anchialum* ascribitur Th. *Anchalium*. Servatur hæc in Biblioth. L. Bat.' *Epistola quam, ad se scriptam, præfigit suæ ed. de Rooy.* Ceterum consule Var. Not.

NOTÆ

8 *Per Anchialum*] Sensus est: Non tibi credam, nisi juraveris per Deum viventem quem colis, &c. Hic locus mirum in modum vexatus est a viris doctis Seldeno, Vossio, Petito, et aliis, quos vide si lubet.

XCV.

AD FLACCUM.

INCIDERIS quoties in basia fellatorum,
 In solio puto te mergere, Flacce, caput.

1 *Solium* cod. in marg. ed. Par. 1617. *Solium puta* Gruter. legit ex Palat.

NOTÆ

2 *Solio*] Lib. II. Epig. 42.

XCVI.

AD GERMANUM.

MARTIA, non Rhenus, salit hic, Germane: quid obstas,
 Et puerum prohibes divitis imbre lacus?

Martia salit hic, non Rhenus, o Germane, quid impedis, et arces puerum ab aqua

NOTÆ

1 *Martia*] De aqua Martia dictum lib. VI. Epig. 42. Sensus totius Epigrammatis est, Romanos victores a Germanis devictis non esse arcendos ab aqua Martia.

Barbare, non debet, summoto cive, ministro
Captivam victrix unda levare sitim.

largi lacus? O barbare, repulso cive ministro non debet unda victrix lenire sitim captivi.

In G. Ald. Junt. Colin.—3 'Lego *ministri*, h. e. captivi et famuli, qualis tu es.' *Gronov.*

XCVII.

IN THELESILLAM.

Una nocte quater possum: sed quatuor annis
Si possum, peream, te Thelesilla semel.

In Thelesinam Ald. Junt. Colin. et *Thelesina* vs. 2.

NOTÆ

1 *Quatuor annis*] Oppositis dictionibus acumen est, semel, et quater; quatuor annis, et una nocte. Dominitius.

XCVIII.

AD BASSUM.

Effugere non est, Basse, basiatores.
Instant, morantur, persequuntur, occurrunt,
Et hinc, et illinc, usquequaque, quacumque.
Non ulcus acre, pustulæve lucentes,
Nec triste mentum, sordidique lichenes,
Nec labra pingui delibuta ceroto,

O *Basse, basiatores vitari nequeunt. Urgent, morantur, persequuntur, obviam fiunt, et hinc et illinc, usquequaque, quacumque. Non ulcus acre, aut pustulæ igneæ, nec squalidum mentum, et sordidi lichenes, nec labra oblita pingui ceroto, nec gutta*

Ad B. de basiatoribus ed. Barb.—4 Alios legere *pusulæ* notat Schrevel.—6 *Cerato* alios legere idem monet. Sic legit cod. in marg. ed. Par. 1617. ubi

NOTÆ

1 *Basiatores*] De quibus jam dictum lib. VII. Epig. 95.

4 *Non ulcus*] Hoc est, nullum morbi genus deterrebit eos.

5 *Sordidique lichenes*] Gallice, *dartres, gratelle.*

6 *Nec labra*] Delibuta unguento e cera, aut cerussa, ad fissuras et ulcera. Farnabius.

Nec congelati gutta proderit nasi.
Et æstuantem basiant, et algentem,
Et nuptiale basium reservantem.
Non te cucullis asseret caput tectum,
Lectica nec te tuta pelle veloque,
Nec vindicabit sella sæpius clusa.
Rimas per omnes basiator intrabit.
Non consulatus ipse, non tribunatus,
Sævique fasces, nec superba clamosi
Lictoris abiget virga basiatorem.
Sedeas in alto tu licet tribunali,
Et e curuli jura gentibus reddas;
Ascendet illa basiator, atque illa:
Febricitantem basiabit et flentem:
Dabit oscitanti basium, natantique:
Dabit et cacanti: remedium mali solum est,
Facias amicum, basiare quem nolis.

nasi congelati proficiet. Osculantur et sudantem, et frigentem, et reservantem osculum nuptiale. Caput tectum cucullis non tuebitur te, nec lectica tuta velo et pelle, nec sæpius clausa sella liberabit te. Basiator ingredietur per omnes rimas. Basiator non amovebitur nec ab ipso consulatu, nec tribunatu, nec sævis fascibus, nec superba virga clamosi lictoris. Quamvis tu sedeas in excelso tribunali, atque e curuli sella *dicas jus populis; basiator ascendet illa, atque illa: osculabitur febricitantem et flentem. Libabit osculum oscitanti, et natanti: libabit et cacanti. Unicum est remedium mali, ineas amicitiam cum eo quem osculari nolis.*

notatur: 'Græce tamen dicitur κήρωτον.'—10 *Auferet* cod. Beverl.—12 *Vend.* edd. vett. et Delph. et Farnab. In marg. ed. Par. 1617. notatur: 'Fort. *vind.*'—15 *Senique* dat Schrevel. et ait: 'Palat. legit *senive*, [hoc dat ed. Barb.] nec dubito intelligi præturam.'

NOTÆ

9 *Et nuptiale*] Hoc est, atque eum basiant, qui pura sua oscula servat uxori, vel sponsæ.

18 *Curuli*] Sella nempe eburnea, in qua sedentes magistratus jus dicebant.

23 *Facias amicum*] Ut basiis nihil sit opus, quibus tuam sibi amicitiam conciliet basiator.

XCIX.

IN LESBIAM.

De cathedra quoties surgis, jam sæpe notavi,
Pædicant miseram, Lesbia, te tunicæ.
Quas cum conata es dextra, conata sinistra
Vellere, cum lacrymis eximis, et gemitu.
Sic constringuntur gemina Symplegade culi,
Et Minyas intrant, Cyaneasque nates.
Emendare cupis vitium deforme? docebo:
Lesbia, nec surgas censeo, nec sedeas.

5 Sic cod. in marg. ed. Par. 1617. *Si constringantur* edd. vett. et Delph. *Si constringuntur* ed. Barb.

NOTÆ

2 *Pædicant*] Adhærent tuis natibus.

5 *Gemina Symplegade*] Symplegades scopuli sunt, de quibus lib. VII. Epig. 18. Dicuntur Cyaneæ, et Minyæ ob cursum quem illac Minyæ, id est, Argonautæ, tenuerunt. Domitius. Valerius Flaccus lib. V. Argon. 'Æquore Cyaneas Minyæ timuere relictas.'

8 *Nec sedeas*] Sed jaceas natibus supinis.

C.

AD FLACCUM.

Habere amicam nolo, Flacce, subtilem,
Cujus lacertos annuli mei cingant,
Quæ clune nudo radat, et genu pungat:
Cui serra lumbis, cuspis eminet culo.
Sed idem amicam nolo mille librarum.
Carnarius sum, pinguiarius non sum.

Ad F. qualem velit amicam ed. Barb.

NOTÆ

1 *Subtilem*] Gracilem, exilem, junceam.

3 *Quæ clune*] Quæ depygis, macilenta, et quasi nudis ossibus.

4 *Cui serra lumbis*] Cujus dorsi spina serram præ se ferat. *Cuspis eminet culo*] Uropygium lib. III. Epig. 93.

6 *Carnarius sum, pinguiarius non sum*] Puellam volo corporis solidi et carnosam, non pinguedine tumidam gravemque.

CI.

AD FLACCUM.

THAIDA tam tenuem potuisti, Flacce, videre?
Tu puto, quod non est, Flacce, videre potes.

O Flacce, potuistine intueri Thaida tam exilem? O Flacce, opinor, tu potes intueri quod non est.

Ad eundem ed. ead.

NOTÆ

2 *Tu puto*] Sensus est: Oculi tui, o Flacce, perspicacissimi sunt, qui Thaida tam exilem deprehendere potuerint.

CII.

IN LYDIAM.

NON est mentitus, qui te mihi dixit habere
Formosam carnem, Lydia, non faciem.
Est ita, si taceas, et si tam muta recumbas,
Quam silet in cera vultus, et in tabula.
Sed quoties loqueris, carnem quoque, Lydia, perdis;
Et sua plus nulli, quam tibi, lingua nocet.
Audiat ædilis ne te, videatque, caveto:
Portentum est, quoties cœpit imago loqui.

O Lydia, non est mentitus, qui dixit mihi te habere pulchram carnem, non faciem. Ita est, si sileas, et si recumbas tam muta, quam tacet vultus in cera atque in tabula. At quoties loqueris, o Lydia, amittis etiam carnem; nec ulli magis obest sua lingua, quam tibi. Caveto, ne ædilis audiat te, aut videat. Prodigium est, quoties imago cœpit loqui.

NOTÆ

5 *Carnem quoque*] Nam injucundis atque insulsis tuis sermonibus corporis pulchritudinem deturpas: aut simpliciter intellige deformitatem oris Lydiæ, dum loqueretur.

7 *Ædilis*] Expiabat portenta: imaginem vero loqui portentum erat: idcirco autem Lydiam vocat imaginem, quod formosa quidem esset, sed immobilis, atque illecebris careret. De Ædilis muneribus lib. v. Epig. 84.

CIII.

AD SOPHRONIUM.

TANTA tibi est animi probitas orisque, Sophroni,
 Ut mirer fieri te potuisse patrem.

O Sophroni, habes tantam animi et vultus probitatem, ut mirer te potuisse fieri genitorem.

Ad Sophonium et *Sophoni* ed. Schrevel.

NOTÆ

2 *Ut mirer*] Te duxisse uxorem, atque ex ea suscepisse liberos.

CIV.

IN UXOREM.

UXOR, vade foras, aut moribus utere nostris:
 Non ego sum Curius, non Numa, non Tatius.
Me jucunda juvant tractæ per pocula noctes:
 Tu properas pota surgere tristis aqua.
Tu tenebris gaudes: me ludere teste lucerna,
 Et juvat admissa rumpere luce latus.
Fascia te, tunicæque, obscuraque pallia celant:
 At mihi nulla satis nuda puella jacet.
Basia me capiunt blandas imitata columbas:
 Tu mihi das, aviæ qualia mane soles.

2 *Non sum ego C. nec N. nec T.* edd. vett. et Delph. et Farnab.—7 Sic Gruter. e Mss. cui consentit Bodleian. Sic et cod. in marg. ed. Par. 1617. *Tunicæque tegunt obscuraque palla* edd. vett. et Delph. et Farnab.—8 Sic Ms. in marg. ed. Par. 1617. ubi notatur: '*Patet*, antitheton celandi, probatur

NOTÆ

1 *Aut moribus, &c.*] Quasi divortii causa sit inæqualitas morum, vel in uxore magis probatorum quam in viro.

2 *Non ego, &c.*] Non sum continens, castus, pudicus, quales Curius, Numa, et Tatius.

6 *Rumpere latus*] Ἐν τῷ τοῦ πολυχρύσου Ἀφροδίτης ἔργῳ.

8 *Jacet* [*patet*] Alii *jacet*. Sed *patet* antitheton celandi probatur magis. Quasi dicat, nunquam tam nuda est, quin magis nudam esse optem.

9 *Imitata columbas*] Lasciva, qualia sibi ingeminant columbæ et passerculi salaces.

10 *Aviæ qualia mane soles*] Casta, qualia sibi invicem libant οἱ συγγενεῖς ἀσπάζοντες καὶ φιλοῦντες.

Nec motu dignaris opus, nec voce juvare,
Nec digitis: tanquam thura merumque pares.
Masturbabantur Phrygii post ostia servi,
Hectoreo quoties sederat uxor equo.
Et quamvis Ithaco stertente, pudica solebat
Illic Penelope semper habere manum.
Pædicare negas: dabat hoc Cornelia Graccho,
Julia Pompeio, Porcia, Brute, tibi.
Dulcia Dardanio nondum miscente ministro
Pocula, Juno fuit pro Ganymede Jovi.
Si te delectat gravitas, Lucretia toto
Sis licet usque die: Laida nocte volo.

magis.'—22 *Thaida* edd. vett. et Maitt.

NOTÆ

11 *Nec motu, &c.*] Supra Epig. 61.

12 *Tanquam thura, &c.*] Tanquam pura, et rem divinam thure meroque factura. 'Sic surgit mane puella, Protinus ut sanctos possit adire Deos.' Ovid.

14 *Hectoreo, &c.*] Quoties Andromache et ipsa pudica per lascivum ludum Hectori insedit. Hisp. *cavalgava à Hect.* vel allusum ad versum Ovid. III. de Arte: 'Thebais Hectoreo nupta resedit equo.'

15 *Et quamvis, &c.*] Et Ulysse dormiente, illa castæ famæ Penelope erat λεσβιὰς τρίβουσα.

17 *Dabat, &c.*] Verecundissimæ matronæ Romanæ non negabant illud maritis suis viris gravissimis: lib. IX. Epig. 68.

19 *Dardanio ministro*] Ganymede.

20 *Juno*] Et ipsa castissima conjugii præses: tamen—.

21 *Lucretia*] Gravis et casta, ut Lucretia.

22 *Laida [Thaida] nocte volo*] Alii *Laida*. Facilem et lascivam ut Laida.

CV.

AD GARRICUM.

MITTEBAS libram: quadrantem, Garrice, mittis.
Saltem semissem, Garrice, solve mihi.

Mittebas libram, o Garrice, mittis quadrantem. O Garrice, saltem solve mihi semissem.

NOTÆ

2 *Saltem semissem*] Nam per semissem seu selibram descendere debebas ad quadrantem. Vide lib. VIII. Epig. 71.

CVI.

AD ALBIUM MAXIMUM.

ALBI Maxime, si vacabit hora,
Hoc tantum lege: namque et occupatus,
Et non es nimium laboriosus.
Transis hos quoque quatuor? sapisti.

Albi Maxime, si per tempus licebit, hoc tantum lege: namque et es occupatus, nec nimis laboriosus. Omittis hos etiam quatuor versus. *Sapisti.*

1 *Vacas habere* ed. Barb. '*Vacas avere* Salmas. *Vacas ab ære* J. Vossius, qui rem acu tetigit: nam iste Albius Maximus præfectus erat ærarii.' *Beverland.* Consule Var. Not.

NOTÆ

4 *Sapisti*] Hos enim si legeres, notatam tuam inertiam animadverteres.

CVII.

AD SEPTICIANUM.

EXPLICITUM nobis usque ad sua cornua librum,
Et quasi perlectum, Septiciane, refers.
Omnia legisti: credo, scio, gaudeo, verum est.
Perlegi libros sic ego quinque tuos.

O *Septiciane, ad me reportas librum explicitum usque ad cornua, et quasi absolutum.* An *legisti omnia? puto, scio, lætor, verum est. Ego etiam sic legi tuos libros.*

2 *Perfect.* edd. vett.

NOTÆ

1 *Explicitum*] Apertum 'ad cornua,' hoc est, ad extrema usque verba: de cornibus quibus libri ornarentur, vide lib. I. Epig. 67.

2 *Perlectum* [*perfectum*] Alii, *perlectum.* Minus bene.

4 *Sic ego*] Explicui nempe tuos libros, et rursus involvi.

CVIII.

AD LECTOREM.

QUAMVIS tam longo possis satur esse libello,
Lector; adhuc a me disticha pauca petis.

O *lector, licet possis satur esse tam longo libro, adhuc me rogas pauca disticha.*

Sed Lupus usuram, puerique diaria poscunt.
 Lector, solve: taces, dissimulasque? vale.

Sed Lupus petit fœnus, et servi petunt diaria. O lector, solve: siles, et dissimulas. Vale.

1 *Jam* ed. Barb. et alios sic legere notavit Farnabius.

NOTÆ

3 *Diaria*] Hoc est, quotidianum victum petunt servi.

4 *Vale*] Cum fingas te non intelligere quid rogem.

M. VAL. MARTIALIS

EPIGRAMMATUM

LIBER XII.

M. VAL. MARTIALIS PRISCO SUO SALUTEM.

Scio[1][a] me patrocinium debere contumacissimæ triennii desidiæ: quæ[2] absolvenda non esset inter illas quoque occupationes urbicas, quibus facilius consequimur, ut molesti potius quam officiosi esse videamur: nedum in hac provinciali solitudine, ubi nisi[3] etiam intemperanter studemus, et sine solatio, et sine excusatione secessimus. Accipe ergo rationem; in qua hoc maximum et primum est, quod civitatis aures,[b] quibus assueveram, quæro, et

Novi me debere defendere valde obfirmatam inertiam triennii: quæ nec excusanda esset inter illa etiam officia urbana, quibus facilius assequimur, ut potius importuni esse appareamus, quam obsequiosi: non modo in hoc provinciali secessu, ubi nisi etiam immoderate studeamus, et sine consolatione, et sine causa semigravimus. Disce igitur causam, in qua hoc maximum et præcipuum est, quod requiro aures

1 *Spero* in Beverlandi Ms. qui etiam—2 pro *quæ* habet *quo*—3 pro *nisi, non*

NOTÆ

[a] *Scio*] Per tres annos, a quibus secesserat in patriam, nihil scripserat Martialis: diuturni vero silentii causas explicat Proculo advenienti ab urbe Roma in Hispaniam; et petenti Epigrammata obsecutus est. Itaque librum hunc duodecimum paucissimis diebus composuit, et Prisco suo amico obtulit.

[b] *Civitatis aures*] Nempe politos auditores desidero, quibus placeant mea carmina: enimvero excitat auditor studium.

videor mihi in alieno foro litigare. Si quid est enim in libellis meis, quod placeat, dictavit auditor. Illam judiciorum subtilitatem, illud materiarum ingenium, bibliothecas, theatra, conventus, in quibus studere se voluptatibus[4][c] non sentiunt: ad summam omnium ea, quæ[5] delicati reliquimus,[6] quasi destituti desideramus. Accedit his[7] municipalium rubigo dentium, et judicii loco livor, et unus aut alter[d] mali, in pusillo loco multi, adversus quos[8] difficile est habere quotidie bonum stomachum. Ne mireris igitur abjecta ab indignante, quæ a gestiente fieri solebant. Ne quid tamen et advenienti tibi ab urbe, et exigenti negarem, (cui non refero gratiam,[e] si tantum ea præsto,[9] quæ possim,) imperavi[10][f] mihi, quod indulgere[11] consueveram,[12] et studui paucissimis diebus, ut familiarissimas

urbis, quibus assueveram, et videor mihi litigare in alieno foro. Requirimus *illam subtilitatem judiciorum, illud ingenium materiarum, bibliothecas, theatra, conventus, in quibus,* qui adsunt, *non intelligunt se favere delectationibus* poëtarum: *postremum veluti derelicti requirimus ea, quæ molliter reliquimus. Additur his malevolentia municipum* meorum, *atque invidia loco judicii, et unus aut duo mali, multi* quidem *in exiguo loco, quos patienter ferre quotidie difficile est. Ergo ne tibi mirum sit* esse *abjecta cum indignatione, quæ solebant fieri cum voluptate. Ne quid tamen et advenienti tibi ab urbe, et petenti recusarem, erga quem non sum gratus, si tantum ea præsto, quæ possim, imperabo mihi, cui obsequi solitus eram, et decrevi paucissimis diebus, ut exciperem adventoria sua aures tuas mihi familia-*

nisi. et—4 *convinctus omnibus studere se voluntates.*—5 *Illud quod* in marg. ed. Langii, Par. 1617.—6 *Delinquimus* Beuerland.—7 *His autem* idem.—8 *Quod* Pulmanni cod.—9 *Præstabo* Beverlandi Ms.—10 Edd. vett. *imperabo:* alii *impetravi.*—11 *Cui indulgere* in Ald. Junt. et plerisque edd. antiquis.—12

NOTÆ

[c] *Studere se voluptatibus*] Hoc est, auditores non sentiunt se argumentum præbere versibus, quos poëtæ cum voluptate et delectatione componunt. Unde infra dicit 'quæ a gestiente fieri solebant.' Vel intellige ipsos poëtas etiam non cogitantes, dum spectaculis adsunt, studere cum animi delectatione, quod nempe reversi domum faciant versus de iis, quæ aut viderint, aut audierint.

[d] *Unus aut alter*] Quamvis pauci sint, forte duo, qui carpant mea Epigrammata, ratione tamen loci exigui plures videntur.

[e] *Cui non refero gratiam*] Eleganter hanc sententiam expressit Cicero lib. IV. Epist. octava. 'Reliquum est igitur, ut tibi me in omni re eum præbeam præstemque, ut ad omnia quæ tui velint ita sim præsto, ut me non solum omnia debere tua causa, sed ea quoque, etiam quæ non possim, putem.'

[f] *Imperavi* [*Imperabo*] Id est, Vel nolens te jubente scribam versus.

mihi aures tuas exciperem adventoria sua.[g] Tu velim ista, quæ tantum apud te non periclitantur, diligenter æstimare[13] et excutere non graveris; et, quod tibi difficillimum est, de nugis nostris judices nitore seposito,[h] ne Romam, si ita decreveris,[14] non Hispaniensem[i] librum mittamus, sed Hispanum.

rissimas. Te rogo ut accurate ista perpendas, et patienter exigas, quæ solum apud te tuta sunt, et quod tibi difficillimum est, judices de nugis nostris benignitate remota, ne, si ita censueris, Romam mittamus librum non Hispaniensem, sed Hispanum.

Consueram, et statui in iisdem.—13 *Existimare* Beverland.—14 *Decreveram* idem.

NOTÆ

[g] *Adventoria sua*] Turneb. lib. XXX. cap. 26. sic explicat hunc locum. De libro autem ut 'de adventoria cœna' loquitur, qua excipere solemus amicos peregre redeuntes, aut longo intervallo ad nos venientes.

[h] *Nitore seposito*] Raderus recte nitorem referre videtur ad elegantiam et humanitatem, quam Priscus ad carmina Martialis afferre solebat.

[i] *Non Hispaniensem*] Id est, scriptum in Hispania, sed prorsus Hispanum, seu inelegantem et rudem. Hispaniensis autem est ille qui incolit Hispaniam, licet aliunde oriundus sit: Hispanus vero est ille qui natus est in Hispania, quem hic sumit pro barbaro et inculto.

I.

AD EUNDEM.

RETIA dum cessant, latratoresque Molossi,
Et non invento sylva quiescit apro:
Otia, Prisce, brevi poteris donare libello.
Hora nec æstiva est, nec tibi tota perit.

Dum retia conquiescunt, et Molossi latratores, et sylva silet non reperto apro: O Prisce, poteris dare operam brevi libro. Nec est hora æstiva, nec perdis illam totam.

In edd. vett. *Ad Priscum.*—4 *Cartha* pro *tota* Beverland.

NOTÆ

1 *Retia dum*] Dum non est venandi tempus.

Molossi] Canes acerrimi, sic dicti a Molossis Epiri populis, ubi erant optimi.

4 *Nec æstiva est*] Hoc est, non opus est hora longissima ad legendum meum librum. Diem æstivum, ut et hybernum, in duodecim partes dividebant veteres; unde necessario horæ æstivæ hybernis multo longiores erant. Vide lib. IV. Epig. 8. Hinc constat hunc librum Prisco oblatum fuisse vel extremo autumno, aut brumæ

NOTÆ

tempore, quod aptissimum sit venationi aprorum. Alii aliter explicant: nempe non est hora æstiva, quia scilicet æstatis tempore p[illegible] nimio calore facile defatigatur lector.

Nec tibi tota perit] Etenim liber non est tam malus, quin ex eo fructum aliquem percipias.

II.

AD SUA CARMINA.

Quæ modo littoreos ibatis carmina Pyrgos,
 Ite Sacra, jam non pulverulenta via est.

O versus, qui modo petebatis Pyrgos maritimos, ite via *Sacra, jam iter non est pulverulentum.*

NOTÆ

1 *Quæ modo*] Ex urbe quondam libros meos misi Pyrgos, ut inde in alias orbis partes mitterentur: jam vero ex Hispania illos mitto in urbem. Pyrgi oppidum fuit Hetruriæ maritimum.

2 *Ite Sacra*] Hinc colligere est hunc librum missum esse vel vere vel autumno, quia tunc humidum est cœlum. Vide Epigramma præcedens.

III.

AD LIBRUM SUUM.

Ad populos mitti qui nuper ab urbe solebas,
 Ibis io Romam nunc peregrine liber,
Auriferi de gente Tagi, tetricique Salonis,
 Dat patrios Manes quæ mihi terra potens.

O liber peregrine, qui nuper solebas ab urbe mitti ad populos, tu nunc petes Romam ex provincia auriferi Tagi, et Salonis rustici, quæ terra potens mihi præbet

2 *Ibis tu Romam* vulgg. *Nunc Romam sed* Beverlandi Ms. '*Io* vox frequenter est corrupta, inprimis apud Martialem; apud quem pro *Ibis ïo Romam tu peregrine liber*, *Ibis nunc* reposuerant homines insciti.' *Heins.* 2. *Oc. p.* 172.—4 *Quod* Beverland. Pro *potens* alii *parens.*—6 In quibusdam *domus una.*

NOTÆ

1 *Ad populos*] Hoc Epigramma ejusdem argumenti est cum superiore.

3 *Salonis*] De quo lib. I. Epig. 50. quem tetricum vocat propter agrestes seu tetricos ejus accolas.

4 *Dat patrios Manes*] In qua scilicet terra conditi sunt cineres meorum parentum, et quæ patria mea est.

Non tamen hospes eris, nec jam potes advena dici,
  Cujus habet fratres tot domus alta Remi.
Jure tuo veneranda novi pete limina templi,
  Reddita Pierio sunt ubi templa choro.
Vel si malueris, prima gradiere Subura:
  Atria sunt illic consulis alta mei.
Laurigeros habitat facundus Stella Penates,
  Clarus Hyanteæ Stella sititor aquæ.
Fons ibi Castalius vitreo torrente superbit,
  Unde novem dominas sæpe bibisse ferunt.
Ille dabit populo, patribusque, equitique legendum,
  Nec nimium siccis perleget ipse genis.
Quid titulum poscis? versus duo tresve legantur,
  Clamabunt omnes te, liber, esse meum.

Manes patrios. Nihilominus non eris externus, nec jam dici potes advena, cujus tot sunt fratres in superbis ædibus Remi. Jure tuo adi colenda limina novi templi, ubi templa sunt restituta choro Pierio. Vel si libuerit, ibis prima Subura: ibi est superba domus mei consulis. Stella disertus habitat ædes laurigeras, insignis Stella sititor aquæ Hianteæ, ubi Castalius fons superbit vitreis aquis, unde sæpe bibisse dicuntur novem dominæ. Ille dabit te *legendum populo, et patribus, et equitibus, et ipse perleget genis non nimium siccis. Quid petis titulum? Legantur duo aut tres versus:* o *liber, clamabunt omnes te esse meum.*

7 'Corrigo *limina tecti:* quia *templa* jam dedit vs. proximo. Mavis tu tamen retinere *limina templi*, per me licebit; modo vs. sq. pro *templa*, legas *tecta*.' De Rooy.—12 'Toties totiesque monui, ut scribatur *Ianthea*, 'Ιάνθιος, inquit Scriverius: at ille fallitur. *Hyanteæ* scripsit Martialis.' *Gronov.* Edd. vett. *petitor.*—13 *Superbus* Beverland.—14 *Ferant* idem.—16 *Iste* in marg. ed. Langii Par. 1617. *ista* Beverland.

NOTÆ

6 *Cujus habet fratres*] Romæ quippe, quam Remi domum vocat, præcedentes libros scripserat: Romæ autem triginta et quatuor annis manserat, lib. x. Epig. 104.

8 *Reddita Pierio*] In palatio Musarum atque Apollinis templum excitaverat Augustus, ubi probata poëtarum scripta reponebantur, quod Nerva deinde restituit in gratiam chori Pierii seu Musarum, et ipsorum etiam poëtarum.

9 *Prima Subura*] In cujus aditu habitabat Stella, de quo lib. I. Epig. 8. De fonte Ianthidos vide lib. VII. Epig. 50. et 14. et lib. VI. Epig. 47. Gronovius contendit scribendum esse *Hyanteæ*, ut scribitur etiam in antiquis codicibus: Hyantea aqua, inquit, est unda Castalis. Ausonius, 'Hyantea Aganippe.' Statio, 'Hyanteæ sorores,' &c.

14 *Novem dominas*] Musas intellige.

16 *Nec nimium siccis*] Præ desiderio mei flebit.

17 *Quid titulum*] Hoc est, nomen auctoris.

IV.

AD PRISCUM.

QUOD Flacco, Varioque fuit, summoque Maroni,
Mæcenas atavis regibus ortus eques,
Gentibus et populis hoc te mihi, Prisce Terenti,
Fama fuisse loquax, chartaque dicet anus.
Tu facis ingenium; tu, si quid posse videmur:
Tu das ingenuæ jus mihi pigritiæ.

Qualis Mæcenas eques natus ab atavis regibus fuit Horatio, et Vario, et summo Maroni, o Prisce Terenti, talem te mihi fuisse fama loquax, et charta vetus narrabit gentibus et populis. Ingenium meum *pendet a te, et si quid posse videmur, tu muneribus donas ingenuam inertiam.*

1 *Varro* Beverlandi Ms.—6 *Ingenuæ munera pigritiæ* Ald. Junt. Colin. Par. 1617. Delph. Farnab. Nostram lect. exhibent edd. Schrev. Barbou, Maitt. Vid. Not. inf.

NOTÆ

1 *Vario*] Cujus meminit lib. VIII. Epig. 18.

2 *Mæcenas*] Alludit ad illum Horatii versum lib. I. Ode 1. 'Mæcenas atavis edite regibus,' &c.

4 *Chartaque*] Hoc est, te meis in versibus donabo immortalitate.

6 *Ingenuæ pigritiæ*] Otium literarum intellige, homine ingenuo dignum. Sex ultimos versus Epigrammatis sexti huic conjungendos censet Turnebus lib. XXX. cap. 26. Sed tam Nervæ quam Prisco convenire posse videntur.

V.

AD CÆSAREM.

LONGIOR undecimi nobis, decimique libelli
Arctatus labor est, et breve rasit opus.

Contraxi longiorem laborem undecimi et decimi libelli, et opus breve factum est.

2 Aldus legit *vasit*, De Rooy ut supra Lib. IX. Ep. 27. tentat *lusit opus.*

NOTÆ

1 *Longior*] Editum jam decimum atque undecimum librum revocavit et contraxit; ad nos tamen integros pervenisse merito existimat Raderus; sunt enim æque longi ac priores.

2 *Breve rasit*] Hoc est, castigando et emendando multa erasit. Alii *vasit*, hoc est, evasit.

Plura legant vacui, quibus otia tuta dedisti :
  Hæc lege tu, Cæsar : forsan et illa leges.

Otiosi legant plura quibus concessisti securam quietem. O Cæsar, tu lege hæc, forsan et leges illa.

NOTÆ

4 *Hæc lege*] Hoc est, hos libros contractos : alios vero longiores legendos iis relinque, quibus tu, o Cæsar, otium tutum concessisti, quo carebant regnante Domitiano.

VI.

IN COMMENDATIONEM NERVÆ.

Contigit Ausoniæ procerum mitissimus aulæ
  Nerva : licet toto nunc Helicone frui.
Recta Fides, hilaris Clementia, cauta Potestas
  Jam redeunt : longi terga dedere Metus.
Hoc populi, gentesque tuæ, pia Roma, precantur :
  Dux tibi sit semper talis, et iste diu.
Macte animi, quem rarus habet, morumque tuorum,
  Quos Numa, quos hilaris posset habere Cato.
Largiri, præstare, breves extendere census,
  Et dare, quæ faciles vix tribuere Dei,
Nunc licet, et fas est : sed tu sub principe duro,
  Temporibusque malis, ausus es esse bonus.

Nerva lenissimus procerum datus est Imperio Romano : nunc fas est frui toto Helicone. Recta fides, hilaris clementia, provida potestas jam revertuntur : longi terrores evanuerunt. O pia Roma, populi, et gentes tuæ rogant hoc, ut semper habeas talem Imperatorem, et istum diu. O Nerva *macte animi, qui contigit paucis, et* macte *tuorum morum, quos habere posset Numa, et Cato hilariter. Nunc fas est donare, præstare, augere breves census, et dare, quæ vix concessere Dii faciles. At tu sub Imperatore inhumano, et ausus es esse bonus temporibus malis.*

7 Dividendum hoc Epigramma in duo ad hunc vs. vult Jan. Rutgers.

NOTÆ

2 *Nerva*] De Trajano hoc Epigramma et præcedens intelligi potest; Trajanus enim a Nerva adoptatus dictus est Nerva Trajanus.

Helicone frui] Hoc est, libere Musis vacare.

4 *Longi Metus*] Quibus percellebantur Romani regnante Domitiano.

6 *Talis*] Qualis est Nerva.

7 *Macte animi*] Sensus est : Beatus et felix sis illo animo, atque illis moribus quibus ornari se crederet Numa, et lætaretur Cato, quantumvis morosus, et Stoicæ frontis.

9 *Largiri*] Id est : Nunc liberalitatem exercere potes, tu qui etiam sub principe crudeli bonus esse ausus es.

VII.

DE LIGEIA.

Toto vertice quot gerit capillos,
Annos si tot habet Ligeia, trima est.

Si Ligia habet tot annos, quot crines gestat toto vertice, triennis est.

VIII.

IN COMMENDATIONEM TRAJANI.

Terrarum Dea gentiumque Roma,
Cui par est nihil, et nihil secundum,
Trajani modo læta cum futuros
Tot per sæcula computaret annos,
Et fortem, juvenemque, Martiumque
In tanto duce militem videret;
Dixit præside gloriosa tali:
Parthorum proceres, ducesque Serum,
Thraces, Sauromatæ, Getæ, Britanni,
Possum ostendere Cæsarem; venite.

Roma Dea terrarum et nationum, cui nihil est par et nihil secundum, cum modo hilaris computaret annos futuros Trajani per tot sæcula, et spectaret militem et fortem, et juvenem, et Martium in tanto Imperatore; dixit superba tali duce: O proceres Parthorum, duces Serum, Thraces, Sauromatæ, Getæ, Britanni, accedite, possum vobis *monstrare Cæsarem.*

8 *Syrorum* Beverlandi Ms.

NOTÆ

8 *Parthorum*] Quos bello superaverat Trajanus. *Ducesque Serum*] Cluverius lib. v. suæ Introductionis cap. 2. Sericam Scythiam hodie Cataiæ regnum esse dicit. De sequentibus populis sæpius actum supra.

10 *Venite*] Pacem scilicet oraturi: habeo enim Trajanum, qui vos a me deficientes castigare poterit. De virtutibus Trajani fuse Plinius junior in suo Panegyrico.

IX.

AD CÆSAREM.

PALMA regit nostros, mitissime Cæsar, Iberos,
Et placido fruitur pax peregrina jugo.
Ergo agimus læti tanto pro munere grates :
Misisti mores in loca nostra tuos.

O clementissime Cæsar, Palma gubernat nostros Hispanos, et pax peregrina fruitur jugo tranquillo. Ergo hilares agimus gratias pro tanto dono: misisti mores tuos in nostras regiones.

NOTÆ

1 *Palma*] Cujus Præfecti Syriæ, et Trajano gratissimi, mentionem facit Dio in Trajano: iterum meminit in Adriano a quo interfectus est Palma. Alii hoc loco Palmam sumunt pro symbolo victoriæ.

2 *Pax peregrina*] Nempe in Hispania.

4 *Misisti*] Palmam præfectum, et tuorum morum æmulum.

X.

DE AFRICANO.

HABET Africanus millies, tamen captat.
Fortuna multis dat nimis, satis nulli.

Africanus habet millies, et nihilominus aucupatur. Fortuna nimium largitur multis, satis vero *nemini.*

NOTÆ

1 *Millies*] Centena scilicet sestertium millia.

Tamen captat] Hoc est, servilibus officiis rem facere quærit.

2 *Satis nulli*] Argute Aristophanes in Pluto: Ὥστ' οὐδὲ μεστός σου γέγον' οὐδεὶς πώποτε· Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἐστὶ πάντων πλησμονή. Hoc est: 'Neque quenquam hominem tui unquam (supple, o Plute) cepit satietas; nam aliarum rerum satietas est omnium.'

XI.

MITTIT LIBRUM AD PARTHENIUM.

PARTHENIO dic, Musa, tuo nostroque salutem:
Nam quis ab Aonio largius amne bibit?

O Musa, saluta nostrum Parthenium, et tuum: quis enim largius potat ab amne

NOTÆ

1 *Parthenio*] Vide lib. v. Epig. 6. Suetonius in Domit. cap. 16.

2 *Nam quis*] Hoc est, quis est poëta nobilior? De antro Pimplæo lib. II. Epig. 4.

Cujus Pimplæo lyra clarior exit ab antro?
Quem plus Pierio de grege Phœbus amat?
Et si forte, sed hoc vix est sperare, vacabit,
Tradat ut ipse duci carmina nostra, roga;
Quatuor et tantum timidumque brevemque libellum
Commendet verbis: Hunc tua Roma legit.

Aonio? cujus lyra nobilior exit ab antro Pimplæo, quis de grege Pierio magis diligitur a Phœbo? et, si forte feriabitur, sed vix hoc sperandum est, ora ut ipse offerat versus nostros Imperatori, et commendet meticulosum et brevem librum quatuor tantum verbis: Tua Roma legit hunc.

NOTÆ

4 *Pierio de grege*] Hoc est, e poëtis, lib. I, Epig. 77.

6 *Tradat ut*] Idem rogavit Parthenium lib. V. Epig. 6.

Duci] Nervæ, aut potius Trajano, ut opinor. Vide lib. II. Epig. 1.

XII.

IN POSTHUMUM.

Omnia promittis, cum tota nocte bibisti:
Mane nihil præstas. Posthume, mane bibe.

Polliceris cuncta, cum potasti tota nocte: mane nihil præstas: o *Posthume, pota mane.*

Ad Pollionem inscribitur in cod. Thuan.—2 *Pollio* Beverlandi Ms.

NOTÆ

2 *Mane bibe*] Ut promittas, atque eodem die memor præstes; dormienti enim tibi promissa excidunt ex memoria.

XIII.

AD AUCTUM.

Genus, Aucte, lucri divites habent iram,
Odisse, quam donare, vilius constat.

O *Aucte, locupletes percipiunt genus lucri ex ira. Vilius constat odisse, quam donare.*

NOTÆ

1 *Genus lucri*] Nimirum divites fingebant iram, ne aliquid donarent. lib. III. Epig. 37.

XIV.

AD PRISCUM.

PARCIUS utaris, moneo, rapiente veredo,
Prisce, nec in lepores tam violentus eas.
Sæpe satisfecit prædæ venator, et acri
Decidit excussus, nec rediturus, equo.
Insidias et campus habet: nec fossa, nec agger,
Nec sint saxa licet, fallere plana solent.
Non deerunt qui tanta tibi spectacula præstent,
Invidia fati sed leviore cadant.
Si te delectant animosa pericula, Tuscis
(Tutior est virtus) insidiemur apris.
Quid te fræna juvant temeraria? sæpius illis,
Prisce, datum est equitem rumpere, quam leporem.

O Prisce, hortor moderatius utaris celeri veredo, nec tanto impetu insequaris lepores. Sæpe venator dedit pœnas prædæ; atque acri equo excussus cecidit, nec reversurus. Et agri habent insidias, et quamvis non sint saxa, nec fossa, nec agger, plana solent circumvenire. Non deerunt qui exhibeant tibi tanta spectacula, sed cadunt minore invidia fati. Si pericula animosa tibi placent, insidiemur apris Tuscis; virtus est cautior. Quid te delectant cursus præcipites? O Prisce, contigit sæpius illis frangere equitem, quam leporem.

7 *Deerit* Beverlandi Ms. qui etiam *præstet.*—8 *Cadat* idem.—9 Legunt alii *tu scis.*

NOTÆ

1 *Rapiente veredo*] Turneb. lib. XVIII. cap. 1. Opinio est, inquit, veredum equum esse, qui vehat rhedam: sed ego veredum equum puto, qui neque rhedam, neque cisium trahat, &c. Gallice possis interpretari *un coureur.*

7 *Non deerunt*] Alii scilicet, qui te comitabuntur.

8 *Sed leviore*] Sed minor est aliorum jactura, et levior inde invidia in Deos. Vide lib. I. Epig. 13.

9 *Animosa*] In quibus opus est magna fortitudine.

Tuscis] Ingentibus et ferocibus, quales habet Tuscia: lib. VII. Epig. 27. 'Tuscæ glandis aper populator.' Legunt alii, *tu scis*, hoc est, tu novisti rem ita se habere. Eligat lector.

10 *Tutior est virtus*] Nam ab insidiis magis sibi caveant venatores.

12 *Equitem rumpere*] In hac leporum venatione sæpius venator incautus periit, quam lepus.

XV.

ADULATORIUM.

QUICQUID Parrhasia nitebat aula,
Donatum est oculis, Deisque nostris.
Miratur Scythicas virentis auri
Flammas Jupiter, et stupet superbi
Regis delicias, gravesque luxus.
Hæc sunt pocula, quæ decent Tonantem:
Hæc sunt, quæ Phrygium decent ministrum.
Omnes cum Jove nunc sumus beati:
At nuper (pudet, ah pudet fateri)
Omnes cum Jove pauperes eramus.

Quicquid fulgebat in *aula Palatina, datum est oculis, et numinibus nostris. Jupiter miratur Scythicas flammas auri virentis, et superbus stupet delectamenta regis, et graves lusus. Hæc sunt pocula, quæ conveniunt Tonanti: hæc sunt quæ conveniunt ministro Phrygio. Omnes nunc sumus felices cum Jove. Sed nuper, pudet, ah pudet fateri, omnes eramus inopes cum Jove.*

4 *Superbus* in edd. vett. *superbas* Farnab.—5 *Gravesque lusus* alii.—9 *At piget* in marg. ed. Langii, Par. 1617.

NOTÆ

1 *Parrhasia*] Id est, Palatina, lib. VII. Epig. 56.

2 *Donatum est*] Templis consecratum est ab omni populo spectandum.

3 *Miratur Scythicas*] Vide lib. IV. Epig. 28. hoc est, smaragdos virides: nam cum poculis aureis inseruntur, communicant suum colorem.

5 *Regis*] Domitiani, quem vivum summis laudibus extulit, jam mortuum vituperat Poëta.

Gravesque luxus [*lusus*] Ut ornaret templa, spectacula ederet, et suis voluptatibus indulgeret, Romanos spoliabat Domitianus, unde ejus lusus graves erant populo.

7 *Phrygium ministrum*] Ganymedem nempe; pocula Domitiani Jovi consecravit Trajanus.

10 *Cum Jove*] Quem donis ingentibus exornavit Trajanus.

Omnes cum Jove pauperes] Attamen lib. IX. Epig. 4. dixit Poëta Jovem non fore solvendo si ab eo Domitianus repetiisset impensas, quas in templis Capitolinis fecerat. Melius autem, ut opinor, aliter explicabis, cum Jove, hoc est, cum Domitiano, qui alterum Jovem haberi se volebat. Vide lib. IX. Epig. 37.

XVI.

IN LABIENUM.

ADDIXTI, Labiene, tres agellos:
Emisti, Labiene, tres cinædos:
Pædicas, Labiene, tres agellos.

NOTÆ

1 *Addixti*] Eodem fere sensu, lib. x. Epig. 31. invehitur in eum qui servum vendiderat, ut laute cœnaret.

XVII.

IN LENTINUM.

QUARE tam multis a te, Lentine, diebus
Non abeat febris, quæris, et usque gemis.
Gestatur tecum pariter, pariterque lavatur:
Cœnat boletos, ostrea, sumen, aprum.
Ebria Setino fit sæpe, et sæpe Falerno:
Nec nisi per niveam Cæcuba potat aquam.
Circumfusa rosis, et nigra recumbit amomo;
Dormit et in pluma, purpureoque toro.
Cum sit ei pulchre, cum tam bene vivat apud te,
Ad Damam potius vis tua febris eat?

O Lentine, semper conquereris, et rogas, cur tam multis diebus febris non discedat a te. Tecum gestatur in *sella, et simul lavatur, cœnat boletos, ostrea, sumen, aprum; sæpe fit temulenta Setino, et sæpe Falerno: nec bibit Cæcuba nisi post aquam niveam; circumdata rosis, et nigra amomo recumbit, et dormit in pluma et cubili purpureo, cum febris tua tam eleganter et tam belle vivat apud te, visne ut potius corripiat Dammam?*

Lætinum Thuan.—1 *Lætine* Beverlandi Ms.—2 Scriver. legit *Non abeat quereris febris.*—3 *A te gestatur* Vat.—9 *Recubet* pro *sit ei* Beverlandi Ms. *Sic tam pulchre, tam belle* vulgg.—10 In edd. vett. *Dammam.*

NOTÆ

1 *Quare tam*] A vino generoso et delicatis dapibus se non abstinebat Lentinus, unde merito illum Poëta irridet conquerentem, quod semper febri laboraret.

10 *Ad Damam*] Nomen servi, a quo scilicet pessime exciperetur.

XVIII.

AD JUVENALEM.

Dum tu forsitan inquietus erras
Clamosa, Juvenalis, in Subura,
Aut collem dominæ teris Dianæ;
Dum per limina te potentiorum
Sudatrix toga ventilat, vagumque
Major Cœlius, et minor fatigant;
Me multos repetita post Decembres
Accepit mea, rusticumque fecit,
Auro Bilbilis et superba ferro.
Hic pigri colimus labore dulci
Boterdum, Plateamque: Celtiberis
Hæc sunt nomina crassiora terris.
Ingenti fruor, improboque somno,
Quem nec tertia sæpe rumpit hora,
Et totum mihi nunc repono, quicquid
Ter denos vigilaveram per annos.

O Juvenalis, dum tu forte solicitus vagaris in clamosa Subura, aut teris collem dominæ Dianæ; dum sudatrix toga ventilat te per limina potentiorum, et major Cœlius, et minor delassant te errantem; mea Bilbilis superba auro et ferro repetita post multos annos excepit me, et fecit rusticum. Hic otiosi suavi labore colimus Bothrodum, et Plateam: terræ Celtiberæ habent hæc nomina rudiora. Fruor alto atque ingenti somno, qui sæpe nec rumpitur hora tertia, et nunc mihi rependo totum,

7 *Per* Ms. Beverl.—11 *Botrodum* Ald. Junt. Colin. *Bothrod.* edd. Par. 1617. et Maitt. Nostram lect. dat cod. Beverl.—13 ‘ *Ingenti* non placebat Grutero; neque mihi arridet. An repetend. h. l. τὸ *Hic*, et legend. *Hic*

NOTÆ

2 *Juvenalis*] Poëta satiricus satis notus. *Clamosa Subura*] Ubi nempe frequens clamor, quod illic esset forum rerum venalium, lib. vii. Ep. 31.

3 *Collem Dianæ*] Montem Aventinum intellige, in quo erat templum Dianæ sacrum, lib. vi. Epig. 64.

5 *Sudatrix toga*] Clientes toga induti adibant suos patronos.

6 *Major Cœlius, et minor*] Montes. Majorem olim Querquetulanum dictum scribit Tacitus. Cœlium postea a Cœle Vibenna Hetruscæ gentis duce; minor Cœliolus, aut Cœlicolus dictus. Vide Marlianum lib. iv. cap. 18.

7 *Multos post Decembres*] Post annos nempe 34. lib. x. Epig. 104. De Bothrodo aut Botrodo lib. i. Epig. 50. De Platea vero egimus lib. iv. Epig. 55.

14 *Tertia hora*] Nimirum ab ortu solis. Vide lib. iv. Epig. 8.

Ignota est toga: sed datur petenti
Rupta proxima vestis e cathedra.
Surgentem focus excipit superba
Vicini strue cultus iliceti,
Multa villica quem coronat olla.
Venator sequitur; sed ille, quem tu
Secreta cupias habere sylva.
Dispensat pueris, rogatque longos
Levis ponere villicus capillos.
Sic me vivere, sic juvat perire.

quicquid vigilaveram per triginta annos. Toga ignota est : sed mihi *poscenti traditur proxima vestis* suspensa *ex cathedra rupta.* Me *surgentem excipit focus instructus alta strue vicini iliceti, quem multis ollis cingit villica. Venator sequitur * *. Villicus tonsus mandat* officia *servis, atque orat ut deponantur longæ* eorum *comæ. Placet mihi sic vivere,* et *sic mori.*

pingui fr.' De Rooy. *Urgenti* Grut. *Ingentis* cod. Palat.—18 *Rupta* et *a cath.* Ms. Beverl.—19 *Accipit* Ms. in marg. ed. Par. 1617.—20 *Fultus* cod. Beverl. —23 *Dispensant pueri* ed. Barb. et sic alios legere notavit Farnab.

NOTÆ

17 *Ignota est toga*] Sensus est: Officia togatorum hic nulla sunt.

18 *Rupta proxima*] Morem ostendit hominis rusticantis, qui solutus curis dum it dormitum, vestem conjicit in cathedram. Sic Domitius.

19 *Surgentem focus*] 'Vicina in ipsum sylva descendet focum,' lib. I. Epig. 50.

24 *Dispensat*] An officia, aut cibaria?

Rogatque] Villicus scilicet ad cutem rasus rogat herum, ut sibi liceat tondere servos, quo aptiores fiant operi rustico.

XIX.

DE ÆMILIO.

In thermis sumit lactucas, ova, lacertum,
Et cœnare foris se negat Æmilius.

Æmilius in thermis comedit lactucas, ova, lacertum, et negat cœnare se foris.

NOTÆ

1 *In thermis*] Divites iis quibuscum lavabant cibos in ipsis thermis distribuebant: hos Æmilius vorabat, ita ut non indigeret cœnare foris: interim prædicabat se non captare alienam cœnam, quasi perinde non esset in alienis thermis, aut in alienis ædibus cœnare. Epig. 70. infra, de Apro: 'Sobrius a thermis nescit abire domum.'

XX.

AD FABULLUM.

QUARE non habeat, Fabulle, quæris
Uxorem Themison? habet sororem.

O Fabulle, rogas cur Themison non habeat uxorem: habet sororem.

NOTÆ

2 *Habet sororem*] Hoc est, amicam. Vide lib. II. Epig. 4.

XXI.

AD MARCELLAM.

MUNICIPEM rigidi quis te, Marcella, Salonis,
Et genitam nostris quis putet esse locis?
Tam rarum, tam dulce sapis: Pallatia dicent,
Audierint si te vel semel, esse suam:
Nulla nec in media certabit nata Subura,
Nec Capitolini collis alumna tibi.
Nec cito ridebit peregrini gloria partus,
Romanam deceat quam magis esse nurum.

O Marcella, quis credat te esse popularem rigidi Salonis, et genitam esse in nostra regione? tam rarum, tam suave est tuum ingenium: Pallatia vendicabunt te sibi, si audierint te vel semel. Nulla nec genita vel in media Subura, nec alumna collis Capitolini contendet tecum. Nec gloria peregrini partus cito ridebit,

2 *Qui* Ms. Beverl.—5 'Ulla lego.' *Marg. ed. Par.* 1617. *Certarit:* vid. Var. Not.—7 'Legend. ex vet. libro *Te cito r. p. g. p. R. d. q. m. e. n.* Hi vero vss. miris modis olim vexati sunt.' *Flosculus.* 'Nihil hic mutand. existimo. Sententia est, aut fallor: Nec temere ullus alius partus peregrinus erit, quem Romanum existimari magis deceat. Nam pro *ducat* probo *deceat*, quod in vett. libb.' *Heraldus.* Vid. Not. Var. *Sicori debet* Ms. Beverlandi, qui, 'I. e. debetur,' ait. 'Non Sicori, inquit, debetur gloria peregrini partus, ipse siquidem Sicoris non inficiabitur te, ingenio et moribus Romanis præditam, Romanam potius quam Hispanam esse dicendam. J. Vossius. Irrito itaque conatu frivolam suam emend. astruit Scaliger in Catull. LXII. *Dicet te* J. Voss. et ita Ms.' *Ducat* edd. vett. et Farnab. *Dicet cum*, ni fallor, cod. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

1 *Marcella*] Poëtæ uxor, de qua Epig. 31. infra.

Rigidi Salonis] Lib. IV. Epig. 55. 'Armorum Salo temperator.'

5 *Certabit*] Alii *certarit*, hoc est, nec ulla mulier vel media in urbe nata tecum contendet de elegantia et comitate morum, &c.

7 *Nec cito*] Hunc versum sic explicat Raderus, 'Nec gloria peregrini partus.' Id est, nec ulla puella extra urbem nascetur, et nata arridebit pa-

Tu desiderium dominæ mihi mitius urbis
Esse jubes: Romam tu mihi sola facis.

cui magis conveniat esse nurui Romanæ. Tu in causa es cur minus ægre feram desiderium urbis dominæ: tu una mihi efficis Romam.

NOTÆ

tri, aut matri, quam magis deceat existimari Romanam vel ab ipsis Romanis, ac te, o Marcella. Virgilius Eclog. IV. 'Incipe, parve puer, risu cognoscere matrem.'

XXII.

DE PHILÆNIDE.

QUAM sit lusca Philænis indecenter,
Vis dicam breviter tibi, Fabulle?
Esset cæca decentior Philænis.

O Fabulle, placet definiam paucis verbis, quam indecore lusca sit Philænis? Philænis cæca esset venustior.

NOTÆ

3 *Decentior*] Capta enim utroque oculo minus deformis videretur, lib. II. Epig. 33.

XXIII.

IN LÆLIAM.

DENTIBUS, atque comis, nec te pudet, uteris emtis.
Quid facies oculo, Lælia? non emitur.

O Lælia, uteris dentibus et capillis emtis, nec erubescis, quid facies oculo! non emitur.

2 *Q. facies? oculus, Lælia, non e.* Pulmanni cod. Consule Var. Not.

NOTÆ

2 *Quid facies oculo*] Qua arte oculi deformitatem teges? oculi, ut capilli et dentes, non emuntur.

XXIV.

AD JUVENCUM, DE COVINO CURRU.

O JUCUNDA, covine, solitudo,
Carruca magis, essedoque gratum

O covine, amœna solitudo, donum diserti Heliani mihi jucundius carruca, atque

Facundi mihi munus Æliani;
Hic mecum licet, hic, Juvence, quicquid
In buccam tibi venerit, loquaris.
Non rector Libyci niger caballi,
Succinctus neque cursor antecedit.
Nusquam est mulio: mannuli tacebunt.
O si conscius esset hic Avitus,
Aurem non ego tertiam timerem.
Totus quam bene sic dies abiret!

essedo; o *Juvence, hic mecum, hic fas est dicas quicquid tibi venerit in buccam. Non rector niger equi Libyci, nec cursor expeditus anteit. Nusquam est mulio: mannuli silebunt. O si Avitus socius hic adesset, ego non metuerem tertiam aurem. Quam festive sic laberetur totus dies!*

1 *Coccine* cod. Beverl.—3 *Heliani* edd. Colin. Paris. 1617. et Farnab. *Neliani* Junt. per errorem. Alios *Hadriani* legere notat Farnab. et sic legit cod. in ed. Par. 1617. *Adiani* Vat. nisi errat Beverlandus.—6 *Vector* edd. vett. et Farnab. *Caballo* Ms. Beverl.—8 *Mamulli* id.—9 *Hinc amicus* id.

NOTÆ

1 *Corine*] Vehiculi falcati genus est, quo Galli in præliis utebantur.

Jucunda solitudo] Nempe propter umbram covini tecti et velati, ut ait Raderus: sed melius, meo judicio, Farnabius covinum solitudinem dici a Poëta censet, quod regeretur sine mulione.

2 *Carruca, essedoque*] Sunt etiam curruum genera.

6 *Non rector*] Maurum intellige insidentem equo Massyleo, lib. IX. Epig. 23.

8 *Mannuli*] Parvi equi qui sermones nostros non deferent, a quibus scilicet trahebatur covinus.

9 *Avitus*] De quo Epistola libri IX. et Epig. 1.

10 *Aurem non*] Aviti scilicet qui verba nostra insidiose non exciperet.

XXV.

IN THELESINUM.

Cum rogo te nummos sine pignore, Non habeo, inquis.
 Idem, si pro me spondet agellus, habes.
Quod mihi non credis veteri, Thelesine, sodali,
 Credis colliculis, arboribusque meis.

Cum peto a te nummos sine pignore, Non habeo, ais. Tu *idem habes, si agellus spondet pro me.* O *Thelesine, quod non credis mihi antiquo socio, credis colli-*

4 *Caulic.* Ms. in marg. ed. Par. 1617. *Codic.* cod. Beverl.—5 *R. casus* id.

Ecce reum Carus te detulit: adsit agellus.
Exilii comitem quæris? agellus eat.

culis atque arboribus meis. En Carus accusavit te reum: agellus ferat opem. Quærisne comitem exilii? Agellus eat.

codex.—6 *Exilio* Ms. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

5 *Carus*] Delator nequissimus.

6 *Agellus eat*] Cui nempe, non mihi, credis pecuniam.

XXVI.

IN AVARUM AMICUM.

Sexaginta teras cum limina mane senator,
Esse tibi videor desidiosus eques,
Quod non a prima discurram luce per urbem,
Et referam lassus basia mille domum.
Sed tu purpureis ut des nova nomina fastis,
Aut Numidum gentes, Cappadocumve petas:
At mihi, quem cogis medios abrumpere somnos,
Et matutinum ferre, patique lutum,

Cum tu senator mane teras sexaginta limina, ego videor tibi esse eques otiosus; quod a primo diluculo non discurram per urbem, et defatigatus reportem mille oscula in ædes meas. Sed tu discurris *ut inscribas nova nomina purpureis fastis, aut adeas nationes Numidarum, aut Cappadocum: sed ego, quem cogis abrumpere medios somnos, et aspergi atque infici luto matutino, quid peto! cum pes solutus*

Ad Lætorium ed. Barb. et sic scribit Scriver.—1 'Omnino *Sexagena.* Vide Voss. in Arte Grammatica.' *Schrevel.*—4 Alios *Nec* legere notat Schre-

NOTÆ

1 *Sexaginta*] Hoc est, cum tu senator discurras, ego vero dignitate inferior, eques scilicet, et quidem sine censu, tibi videor desidiosus, qui summo mane potentioribus non nuntiem salutem.

4 *Et referam*] De his salutantium basiis diximus, lib. VII. Epig. 95.

5 *Sed tu purpureis*] Hoc est, ut consul fias; consulum enim nomina in fastos purpura illitos referebantur.

6 *Aut Numidum*] Numides vocantur auctore Stephano populi circa Nilum fluvium; Cappadoces vero Asiæ minoris sunt populi, de quibus jam supra. Sensus est: Tu colis potentiores, ut obtineas provinciam cum imperio.

7 *At mihi quid petitur*] Hoc est, quid spero cum rupta est aluta pellis? nempe ex qua conficiebantur calcei.

8 *Et matutinum*] Vide lib. III. Ep. 36.

Quid petitur? rupta cum pes vagus exit aluta,
Et subitus crassæ decidit imber aquæ;
Nec venit ablatis clamatus verna lacernis;
Accedit gelidam servus ad auriculam,
Et, Rogat ut cœnes secum Lætorius, inquit.
Viginti nummis non ego malo famem?
Quod sit cœna mihi, tibi sit provincia merces,
Et faciamus idem, nec mereamur idem.

exit, pelle rupta, et repentinus imber crassæ aquæ decidit: nec verna nomenclator accedit ablatis lacernis; sed *servus accedit ad frigidam auriculam, et dicit, Lætorius orat ut cœnes secum:* an *non gratior est cœnacula* emta *viginti nummis? cum habeam cœnam pro mercede, tu* vero *provinciam, et faciamus idem, nec mereamur idem.*

vel.—5 'Malo *Ceu tu*, posita vs. 4. post 'domum' minori distinctione, ut vs. 8.' *De Rooy.*—11 Jac. Bongarsius conj. *adlatis.*—14 *Famem;* ed. Maitt. *Viginti nummis. non ego. malo famem;* ed. Schrevel. *Viginti nummis? non ego: malo famem,* ed. Barb.—15 *Quam sit* edd. Schrevel. Barb. 'Alii leg. *Cum sit:* ego *Cur sit.*' Farnab.

NOTÆ

10 *Et subitus*] Et pluvia repentina perfusus domum redeo. 'Aquam crassam' sudorem interpretatur Domitius. Judicet lector.

11 *Nec venit*] Hoc est, nec detritis meis lacernis aut humidis servus adest, qui novas afferat, detritas tollat, sed duntaxat a divite quodam Lætorio venit servus, qui me defatigatum invitet ad cœnam. *Ablatis,* forte legendum *adlatis.*

14 *Viginti nummis*] Hoc est, nonne domi mihi gratior esset frugalis cœna? Legunt alii, *Et rogat, ut cœnes secum Lætorius, inquit. Viginti nummis. Non ego. Malo famem. Quam sit cœna mihi, &c. Non ego,* forte legendum *Non eo.*

15 *Quod sit cœna mihi*] Hoc est, ideo summo mane per urbem non discurro, quod similia mea et tua officia simili mercede non remunerentur.

XXVII.

IN SENIAM.

A LATRONIBUS esse te fututam
Dicis, Senia: sed negant latrones.

NOTÆ

1 *Te fututam*] Negant te impulsam ab iis. Vel negant hoc, aiuntque te inhonestius quippiam passam esse, ut Callist. Epig. 35. infra.

XXVIII.

IN CINNAM.

Poto ego sextantes: tu potas, Cinna, deunces:
Et quereris quod non, Cinna, bibamus idem.

Ego bibo sextantes; tu, o Cinna, bibis deunces, atque, o Cinna, quereris, quod non potemus idem vinum.

NOTÆ

1 *Sextantes*] Hoc est, duos cyathos bibo, tu vero undecim, unde immerito conquereris tibi non apponi optimum vinum; nimium enim bibis.

XXIX.

DE HERMOGENE FURE.

Hermogenes tantus mapparum, Pontice, fur est,
Quantus nummorum vix, puto, Massa fuit.
Tu licet observes dextram, teneasque sinistram,
Inveniet, mappam qua ratione trahat.
Cervinus gelidum sorbet sic halitus anguem:
Casuras alte sic rapit Iris aquas.
Nuper cum Myrino peteretur missio læso,
Subduxit mappas quatuor Hermogenes.

O Pontice, Hermogenes tam surripit mappas, quam, opinor, vix Massa surripuit nummos. Quamvis tu caveas a dextra, et astringas lævam, excogitabit qua arte subducat mappam. Halitus cervi sic attrahit frigidum anguem: sic Iris evehit undas casuras desuper. Nuper cum peteretur missio Myrino vulnerato, Hermogenes surripuit quatuor mappas. Cum prætor vellet facere candidam mappam, Her-

10 *Surripit* edd. vett. et Delph. Schrevel. Maitt. et Farnab. Vid. Var. Not.

NOTÆ

1 *Hermogenes*] Hoc est, ab Herme seu Mercurio genitus, qui nempe est furum Deus: Poëta ergo aptissimum furi hoc nomen finxit.

2 *Massa*] Plinius Junior Epist. ult. lib. VII. 'Dederat me senatus cum Herennio Senecione advocatum provinciæ Bæticæ contra Bæbium Massam: damnatoque Massa censuerat ut bona ejus publice custodirentur.'

5 *Cervinus gelidum*] Cervus absorpto angue vitam producit.

6 *Iris*] Arcus scilicet cœlestis. Aristoteles lib. III. Meteor. ὅτι μὲν οὖν ἀνάκλασις ἡ ἶρις τῆς ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιον φανερόν. 'Quod ergo Iris sit refractio aspectus ad solem, manifestum est,' &c. Plinius lib. II. cap. 59.

7 *Cum Myrino*] De quo Epig. 20. lib. Spect. hoc est, cum Myrino gladiatori missio peteretur a populo, vel ab ipso Myrino læso peteretur: læsi enim gladiatores arma summittebant, et vitam aliquando impetrabant ab Imperatore, aut a populo, dum staret respublica.

Cretatam prætor cum vellet mittere mappam;
Prætori mappam surpuit Hermogenes.
Attulerat mappam nemo, dum furta timentur:
Mantile e mensa surpuit Hermogenes.
Hoc quoque si deerit, medios discingere lectos,
Mensarumque pedes non timet Hermogenes.
Quamvis non modico caleant spectacula Sole,
Vela reducuntur, cum venit Hermogenes.
Festinant trepidi substringere carbasa nautæ,
Ad portum quoties paruit Hermogenes.
Linigeri fugiunt calvi, sistrataque turba,
Inter adorantes cum stetit Hermogenes.
Ad cœnam Hermogenes mappam non attulit unquam:
A cœna semper retulit Hermogenes.

mogenes subducit mappam prætori. Nullus attulerat mappam, dum furta metuuntur: Hermogenes subduxit mantile e mensa. Si hoc etiam defecerit, non dubitat radere lectos, et pedes mensarum. Licet spectacula caleant vehementi sole, vela colliguntur cum Hermogenes accedit. Nautæ meticulosi festinanter contrahunt carbasa, quoties Hermogenes visus est ad portum. Calvi linigeri fugiunt, et sistrata turba fugit, cum Hermogenes stetit inter adorantes. Nunquam Hermogenes apportavit mappam ad cœnam; Hermogenes semper a cœna reportavit.

—13 *Distringere* edd. vett. et Delph. *Diffring.* Ms. in marg. ed. Par. 1617. Consule Var. Not. '*Discing.* edidit Scriverius: recte. Tamen damnat Cuper. Obs. IV. 5. reponere tentans *destring.* Nullam causam video cur *discing.* displiceat adeo. .... Vides *discing.* moveri non debuisse.' *De Rooy.*

NOTÆ

9 *Cretatam*] Signum nempe quod mittendis quadrigis dabatur in ludis Circensibus. Raderus ex Cedreno refert, hanc fuisse occasionem mappæ in circum mittendæ, quod magistratus, ante missionem, super fornices carcerum eo loco unde spectabant, convivium curarent, mappamque in tempore mappario mittendam traderent.

11 *Attulerat mappam*] Ad convivia singuli afferebant suas mappas: mantile vero, inquit Raderus, linteum scilicet tergendis manibus aptum, a convivatore parabatur.

13 *Discingere* [*Distringere*] Hoc est, stragula lectorum, quibus accumbebant, surripere: vel forte melius, laminas aureas vel argenteas lectis deradere.

14 *Mensarumque pedes*] Eburneos nimirum, aut potius intellige ab Hermogene argenteas bracteas mensarum pedibus derasas fuisse, Epig. 33. lib. VIII.

16 *Vela reducuntur*] Epig. 39. lib. IX. Vela autem colligebantur ne ab Hermogene surriperentur.

19 *Linigeri*] Isidis sacerdotes interpretare, quorum vestes ex lino confectæ candidissimæ erant: illos sistratam turbam vocat, quod sistra seu crepitacula quaterent sacra sua celebrantes.

XXX.

AD APRUM.

Siccus, sobrius est Aper: quid ad me?
Servum sic ego laudo, non amicum.

Aper siccus et sobrius est: quid ad me pertinet? *Talis mihi placet servus, non amicus.*

In Ap. ed. Barb.

NOTÆ

2 *Non amicum*] Quem genio suo indulgere volo.

XXXI.

DE HORTIS MARCELLÆ UXORIS.

Hoc nemus, hi fontes, hæc textilis umbra supini
Palmitis, hoc riguæ ductile flumen aquæ;
Prataque, nec bifero cessura rosaria Pæsto;
Quodque viret Jani mense, nec alget olus;
Quæque natat clusis anguilla domestica lymphis,
Quæque gerit similes candida turris aves;
Munera sunt dominæ post septima lustra reverso;
Has Marcella domos, parvaque regna dedit.

Hoc nemus, hi fontes, textilis hæc umbra proni palmitis, et hic ductilis fluvius aquæ riguæ; et prata, et rosaria non inferiora Pæsto bifero; atque olus quod virescit mense Januario, nec friget; et familiaris anguilla quæ natat aquis clausis, atque alba turris in qua sunt volucres; sunt dona domino: Marcella donavit mihi *reverso post septem lustra has ædes, atque exigua regna. Si Nausicaë mihi daret paternos*

Uxoris omittit ed. ead.—5 *Clausis* Ms. in marg. ed. Par. 1617. Palat. *nymphis.*—6 *Veneris* id. pro *similes.*—7 *Domino* edd. vett. et Delph. *Reversæ* Ms. Beverl.—8 *Dapes* pro *domos* id.

NOTÆ

1 *Textilis umbra*] Propter palmites cum foliis atque arborum ramis contextos.

2 *Ductile flumen*] Rivulum intellige ab aliquo vicino fonte ductum in hortos Marcellæ, vel forte aquæductum.

3 *Bifero Pæsto*] Hoc est, bis in anno florenti. Vide Epig. 37. lib. v.

4 *Nec alget*] Nec frigidum est.

5 *Clusis lymphis*] Hoc est, in piscina.

6 *Candida turris*] Candidas columbas continebat.

7 *Post septima*] Triginta et quatuor annis Poëta manserat Romæ, et anno trigesimoquarto rediit in Hispaniam. Vide Epig. 103. lib. x.

Munera sunt dominæ [*domino*] Alii *dominæ*, nempe meæ uxoris.

Si mihi Nausicaë patrios concederet hortos,
  Alcinoo possem dicere, Malo meos.

hortos, liceret dicere Alcinoo, Plus placent mei.

NOTÆ

9 *Nausicaë*] Filia scilicet Alcinoi, de cujus amœnissimis hortis Epig. 64. l. IV.

XXXII.

IN VACERRAM.

O JULIARUM dedecus Kalendarum,
Vidi, Vacerra, sarcinas tuas; vidi:
Quas non retentas pensione pro bima
Portabat uxor rufa crinibus septem,
Et cum sorore cana mater ingenti.
Furias putavi nocte Ditis emersas.
Has tu priores frigore et fame siccus,
Et non recenti pallidus magis buxo,
Irus tuorum temporum, sequebaris.
Migrare clivum crederes Aricinum.

O infamia Juliarum Kalendarum, o Vacerra, vidi tuam supellectilem, spectari: quam non retentam pro mercede biennii ferebat uxor rufa septem capillis, et cana genitrix cum ingenti sorore. Existimavi Furias emersas ex tenebris Inferorum. Tu aridus frigore et esurie, et pallidior buxo veteri, Irus tui sæculi, sequebaris has præeuntes. Putares mendicos omnes *clivi Aricini ire alio. Lectulus tripes in-*

3 *Proxima*, non *pro bima*, Ms. Beverl.—4 *Rapta* pro *rufa* id.—5 *Casta* cod. in marg. ed. Par. 1617. ubi *cana* magis ad rem facere monet Annotator.—

NOTÆ

1 *O Juliarum*] Quo nempe tempore novas ædes conducere solebant Romani. Suetonius in Tiberio cap. 35. 'Senatori latum clavum ademit, cum cognovisset sub Kalendas Julii demigrasse in hortos, quo vilius post diem ædes in urbe conduceret.'

3 *Quas non retentas*] Hoc est, quas conductarum a te ædium dominus pro pensione biennii, utpote viliores, pignoris loco retinere noluit.

4 *Crinibus septem*] Hoc est, uxor tua calva.

5 *Sorore ingenti*] Ætate scilicet, secundum Raderum: adulta autem et carente viro, secundum Domitium. 'Ingenti' forte melius referas tantum ad immanem corporis proceritatem.

8 *Non recenti*] Hoc est, arido buxo pallidior.

9 *Irus*] Omnium mortalium pauperrimus, de quo Epig. 39. lib. V.

10 *Clivum Aricinum*] Ubi erant multi mendici. Vide Epig. 19. lib. II.

Ibat tripes grabatus, et bipes mensa,
Et cum lucerna, corneoque cratere
Matella curto rupta latere meiebat.
Focum ferentis suberat amphoræ cervix:
Fuisse gerres, aut inutiles mænas
Odor impudicus urcei fatebatur,
Qualem marinæ misit aura piscinæ.
Nec quadra deerat casei Tholosatis.
Quadrima nigri nec corona pulei,
Calvæque restes allioque, cepisque,
Nec plena turpi matris olla resina,
Summœnianæ qua pilantur uxores.
Quid quæris ædes, villicosque derides,
Habitare gratis, o Vacerra, cum possis?
Hæc sarcinarum pompa convenit ponti.

cedebat, et mensa bipes, et cum lucerna, et corneo cratere matella fracta brevi latere meiebat. Cervix portantis focum subjecta erat amphoræ. Fœtidus odor urcei, qualis emissa est ab aura piscinæ marinæ, testificabatur in eo *fuisse gerres, aut mænas inutiles. Nec quadra casei Tolosatis deficiebat, nec corona quadrima nigri pulei, et calvæ restes et allio, et cepis, nec olla matris* tuæ *plena fœtida resina, qua Summœnianæ uxores glabrantur. O Vacerra, quid quæris domum, et illudis villicos, cum possis habere domicilium gratis? Hæc pompa sarcinarum apta est ponti.*

9 *Ad rus* Ms. Beverl.—14 *Foco virenti* ed. Barb. Vid. Not. Var.—15 *Tulisse* vult de Rooy. *Grues* cod. Beverl.—16 *Hircii:* vid. nostram ed. Ovidii, p. 3797.—17 *Vixit* id. *Visit* legend. jubet Beverlandus.—21 *Maris* cod. Beverl.

NOTÆ

11 *Tripes grabatus*] Vilis nimirum lectus, cui ut et mensæ deerat unus pes: mensæ enim utplurimum tribus pedibus fulciebantur.

13 *Meiebat*] Hoc est, ex qua rupta effluebat urina.

14 *Focum ferentis*] An impositam Vacerræ an servi capiti amphoram cui focus inerat? Videat lector. Legendus Juvenalis Sat. III. 251. Legunt alii, *Foco virenti suberat amphoræ cervix.* Quam lectionem non intelligo.

15 *Gerres*] Genus nempe locustarum, Epig. 77. lib. III. *Mænas*] Pisciculos de quibus lib. XI. Epig. 31.

18 *Casei Tolosatis*] Mali scilicet saporis. Tolosa urbs Galliæ satis nota.

19 *Quadrima*] Hoc est, pulegium a quatuor annis servatum, eoque deterius, nempe cibariis rusticorum condiendis inserviebat.

20 *Calvæ restes*] Sensus est: Allia et cepæ ex funibus seu restibus pendentes, quas calvas vocat, quod cepæ sint glabræ.

22 *Summœnianæ*] Hoc est, meretrices. Vide lib. III. Epig. 81.

23 *Quid quæris*] Hoc est, inquit Farnabius, Quid quæris villam ruri, quasi lautiorum more per æstatem rusticaturus sis!

Villicosque derides] Cum solvendo non sis.

25 *Ponti*] Ubi nempe habitant mendici.

XXXIII.

DE LABIENO.

Ut pueros emeret Labienus, vendidit hortos:
Nil nisi ficetum nunc Labienus habet.

NOTÆ

2 *Nil nisi ficetum, &c.*] Vide Epig. 16. supra. Jocus est in ambiguitate *τοῦ ficus*: cum dicat, Labieno ex hortis superesse ficis consitum agrum. Intelligit pueros ex nequitia ficosos, ut lib. IV. Epig. 52. et lib. VII. Epig. 70. et lib. I. Epig. 66.

XXXIV.

AD JULIUM MARTIALEM.

Triginta mihi, quatuorque messes
Tecum, si memini, fuere, Juli:
Quarum dulcia mixta sunt amaris;
Sed jucunda tamen fuere plura.
Et si calculus omnis huc et illuc
Diversus bicolorque digeratur:
Vincet candida turba nigriorem.
Si vitare velis acerba quædam,
Et tristes animi cavere morsus,
Nulli te facias nimis sodalem.
Gaudebis minus, et minus dolebis.

O Juli, si memini, vixi tecum triginta et quatuor annis; quorum suavitas non fuit sine amaritie, at nihilominus plures fuere dulces. Et si calculus omnis diversus, et bicolor distribuatur huc et illuc, albus numerus superabit nigriorem. Si cupias declinare quasdam molestias, et vitare acerbos morsus animi, cum nullo ineas nimiam amicitiam. Lætaberis minus, et mærebis minus.

Martialem omittunt edd. vett.—1 *Menses* cod. Beverl.—7 *Nigricantem* id.

NOTÆ

Ad J. M. [*Ad J.*] Addunt alii *Martialem.* Vide lib. IX. Epig. 99.

1 *Triginta*] Quibus manserat Romæ: lib. X. Epig. 104.

5 *Et si calculus*] Lapidibus albis fausti dies, nigris vero infausti notabantur: lib. VIII. Epig. 45.

7 *Vincet candida*] Plures numerabuntur dies felices, quam mœsti.

9 *Animi morsus*] Hoc est, mœrorem, a quo conficitur animus.

11 *Gaudebis minus*] Amicorum enim prospera atque adversa fortuna nimis nos afficit.

XXXV.

AD CALLISTRATUM.

TANQUAM simpliciter mecum, Callistrate, vivas,
Dicere percisum te mihi sæpe soles.
Non es tam simplex, quam vis, Callistrate, credi:
Nam quisquis narrat talia, plura tacet.

2 *Pracis.* edd. vett. et Maitt. et Farnab. Vid. Not. inf.

NOTÆ

1 *Tanquam*] Vis videri ingenue mecum communicare secreta tua, proinde fateri etiam vitia; sed hoc non facis ingenue: namque minus de te fateris, ut majus taceas.

2 *Percisum* [*Præcisum*] Palat. legit *percisum*. Vide lib. II. Epig. 72.

4 *Narrat, tacet*] In vocibus 'narrat' et 'tacet,' latet majus illud quod Callistratus non fatetur vitium. Vide lib. III. Epig. 83. et Epig. 95.

XXXVI.

IN LABULLUM.

LIBRAS quatuor, aut duas amico,
Algentemque togam, brevemque lænam,
Interdum aureolos manu crepantes,
Possint ducere qui duas Kalendas,
Quod nemo, nisi tu, Labulle, donas,
Non es, crede mihi, bonus: quid ergo?
Ut verum loquar, optimus malorum.
Pisones, Senecasque, Memmiosque,

O Labulle, quod tu solus largiris amico libras quatuor, aut duas argenti, *frigidam togam, et lænam curtam, aliquando aureolos sonantes in manu; quibus sustentari possit* amicus *duobus mensibus; crede mihi, non es bonus. Quid igitur? optimus malorum, ut dicam veritatem. Mihi restitue Pisones, et Senecas, et*

NOTÆ

1 *Libras*] Vide lib. II. Epig. 44.

2 *Algentem*] Hoc est, ita tritam, ut frigus facile admittat. Læna vero erat vestis quæ hyeme pallio superinduebatur, teste Bayfio.

3 *Aureolos*] Lib. v. Epig. 19. 'Qui crepet aureolos forsitan unus erit.'

7 *Optimus malorum*] Hoc est, Tu es inter avaros munificentissimus.

8 *Pisones*] Quibus de arte poëtica librum dedicavit Horatius. De Crispo et Seneca supra dictum. Memmio vero suum poëma dedicavit Lucretius.

Et Crispos mihi redde, sed priores.
Fies protinus ultimus bonorum.
Vis cursu pedibusque gloriari?
Tigrim vince, levemque Passerinum.
Nulla est gloria præterire asellos.

Memmios, et Crispos, sed antiquos: repente evades ultimus bonorum. Placetne gloriari cursu et pedibus? Supera Tigrim, et levem Passerinum. Nullus est honor præcurrere asinos.

NOTÆ

10 *Ultimus bonorum*] Hoc est, Munificis his viris longe inferior eris.

12 *Tigrim, Passerinum*] Alii equos velocissimos fuisse, alii cursores affirmant: lib. VII. Epig. 6.

XXXVII.

IN NASUTUM.

Nasutus nimium cupis videri.
Nasutum volo, nolo polyposum.

Vis haberi nimis nasutus: placet nasutus, displicet polyposus.

NOTÆ

1 *Nasutus*] Irrisores dicuntur nasuti, lib. I. Epig. 4. 'Et pueri nasum rhinocerotis habent.' Sensus est: Volo urbanum et acutum, non putidum et ineptum derisorem. Polypus vero est nasi morbus, de quo Celsus lib. VI. cap. 8. qui eo morbo laborant polyposi dicuntur, quos hoc loco sumit Poëta pro putidis et rancidulis scurris.

XXXVIII.

AD CANDIDUM.

Hunc qui fœmineis noctesque diesque cathedris
  Incedit tota notus in urbe nimis,
Crine nitens, niger unguento, perlucidus ostro,
  Ore tener, latus pectore, crure glaber,

O Candide, non est quod metuas hunc, qui nimium notus in tota urbe, adit nocte et die cathedras fœminarum, nitens coma, niger unguento, micans ostro,

NOTÆ

1 *Cathedris*] De quibus dictum lib. III. Epig. 62. *Incedit*, forte melius legendum esset *insedit*. Nempe mollem et cinædum intelligit.

Uxori qui sæpe tuæ comes improbus hæret:
Non est quod timeas, Candide: non futuit.

*ore delicatus, latus pectore, levis crure, qui crebro improbus comes hæret tuæ conjugi * *.*

XXXIX.

IN SABELLUM.

ODI te, quia bellus es, Sabelle.
Res est putida bellus, et Sabellus,
Bellum denique malo, quam Sabellum.
Tabescas utinam, Sabelle, belle!

O Sabelle, odi te, quoniam bellus es. Res est fœtida bellus et Sabellus, tandem malo bellum, quam Sabellum. O Sabelle, utinam marcescas belle!

NOTÆ

1 *Odi te*] Hunc Sabellum jam carpsit Poëta lib. VII. Epig. 85. *Bellus*, hoc est, ineptus. Vide lib. II. Epig. 7.

3 *Bellum denique*] Bellus enim homo vitiosus est tantum, Sabellus vero est ipsum vitium, inquit Raderus. Sed magis placet bellum hoc loco sumi pro ipsa belli contentione.

4 *Tabescas*] Ut res putida. *Belle* potest esse quintus casus, vel adverbium.

XL.

IN PONTILIANUM.

MENTIRIS? credo: recitas mala carmina? laudo:
Cantas? canto: bibis, Pontiliane? bibo.
Pedis? dissimulo: gemma vis ludere? vincor.
Res una est, sine me quam facis, et taceo.

O Pontiliane, mentiris, adhibeo tamen *fidem: recitas versus ineptos, probo: cantas, canto: potas, poto: pedis, dissimulo: placet ludere gemma, superor. Unica*

In Pompilianum et vs. 2. *Pompiliane* ed. Barb.

NOTÆ

1 *Credo*] Officii causa fingo me credere, licet sciam te mentiri.

2 *Cantas*] Similis est adulatoris effigies apud Juvenalem Sat. III.

3 *Gemma ludere*] Hoc est, latronibus ludere, ut aiunt interpretes. Vide lib. VII. Epig. 72. et lib. XIV. Epig. 20. 'Insidiosorum si ludis bella latronum, Gemmeus iste tibi miles, et hostis erit.'

Nil tamen omnino præstas mihi: mortuus, inquis,
Accipiam bene te: nil volo: sed morere.

res est, quam agis sine me, et sileo. Nihilominus nihil prorsus donas mihi; Defunctus, ais, bene excipiam te. Nihil peto; at pereas.

NOTÆ

6 *Sed morere*] Ut nempe promissam mihi tuam hæreditatem accipiam.

XLI.

IN TUCCAM.

Non est, Tucca, satis, quod es gulosus:
Et dici cupis, et cupis videri.

O Tucca, non sufficit quod es helluo: et vis haberi, et vis videri.

XLII.

DE CALLISTRATO ET AFRO.

Barbatus rigido nupsit Callistratus Afro,
Hac qua lege viro nubere virgo solet.
Præluxere faces, velarunt flammea vultus:
Nec tua defuerunt verba, Thalasse, tibi.
Dos etiam dicta est: nondum tibi, Roma, videtur
Hoc satis? expectas numquid ut et pariat?

NOTÆ

1 *Barbatus*] Huic Epigrammati ingenium et lux a Sat. II. Juvenal. vs. 134. Vide et Tacitum XV. Annal. quo modo Nero Pythagoræ nupsit. *Rigido Afro*] Mutoniato.

3 *Faces*] Nuptiales, quæ quinque pro numero partus naturali: vel in honorem quinque Deorum; Jovis adulti, Junonis adultæ, Veneris, Suadelæ, Lucinæ præferebantur a pueris patrimis et matrimis apud Romanos: a sponsæ matre apud Græcos. Vide quæ Farnabius ad Senecæ Thebaida vs. 263. et 507. *Flammea*] Flammeum erat velamentum luteum ceu rubeum, quo nova nupta tegebatur pudoris gratia: vel in subjectionis symbolum: lib. XI. Epig. 78.

4 *Thalasse, tibi*] Nuptiarum Deus, lib. I. Epig. 36.

XLIII.

IN SABELLUM.

Facundos mihi de libidinosis
Legisti nimium, Sabelle, versus:
Quales nec Didymi sciunt puellæ,

3 *Dindymi* vulgg. *Dydimi* vult Scaliger ad Catullum.—5 Scriv. legit

Nec molles Elephantidos libelli.
Sunt illic Veneris novæ figuræ:
Quales perditus audeat fututor:
Præstent, et taceant quid exoleti:
Quo symplegmate quinque copulentur;
Qua plures teneantur a catena;
Extinctam liceat quid ad lucernam.
Tanti non erat esse te disertum.

novem.—8 'Scriverii ed. *Symplegade:* haud scio, quo auctore.' *Schrev.* In marg. ed. Langii *Qua Symplegade.*

NOTÆ

3 *Didymi sciunt puellæ*] Spintriæ nescio cujus, monstrosi. Pro *Dindymi* legi *Dydimi* vult Jos. Scaliger ad Catullum.

4 *Elephantidos libelli*] Poëtriæ, quæ libris suis expressit *ποικίλα τῆς Ἀφροδίτης καὶ ἀκολασίας σχήματα*, cujusmodi figuris et schematis cubicula sua instruxit Tiberius Cæsar. Taceo Aretini nefarias tabellas. Vide si placet quæ Casaubonus ad cap. 43. Sueton. Tiberii, ex Propertio, Clemente Alexandr. &c.

7 *Taceant quid exoleti*] An tacent pudore inhibiti ipsi exoleti? Emphatice. An tacent, uti lib. III. Epig. 96.

8 *Symplegmate, Qua plures, &c.*] Sellarias istas ac series turpiter connexorum, nimis aperte refert Suet. cap. 43. Tiberii: *Ἀφροδίτην ταύτην ἐπὶ τῇ συμπλοκῇ δεδεμένην* execratur Clemens Alexandrinus. Προτρεπτικῷ ad Græcos. Scriverii editio, *Symplegade.* Haud scio, quo auctore.

11 *Tanti non erat, &c.*] Non erant hæc digna tanto ingenio.

XLIV.

AD M. UNICUM.

Unice, cognato junctum mihi sanguine nomen:
  Quique geris studiis corda propinqua meis:
Carmina cum facias soli cedentia fratri,
  Pectore non minor es, sed pietate prior.

O Unice, qui habes nomen mihi junctum cognato sanguine, et cor accedens ad mea studia; cum componas versus cedentes soli fratri, non inferior es pectore, sed

NOTÆ

2 *Corda propinqua*] Hoc est, qui iisdem studiis deditus es.

3 *Carmina*] Unicus habebat fratrem qui versus heroicos componebat, a quibus se abstinebat, ne famæ fratris noceret. Idem dixit Poëta de Turno et Memore lib. XI. Epig. 10.

4 *Sed pietate prior*] Quia das ipsi primas.

Lesbia cum tenero te posset amare Catullo,
Te post Nasonem blanda Corinna sequi.
Nec deerant Zephyri, si te dare vela juvaret:
Sed tu littus amas: hoc quoque fratris habes.

superior pietate. Lesbia posset diligere te cum tenero Catullo, et blanda Corinna hærere tibi post Nasonem. Nec Zephyri deficiebant, si tibi placeret dare vela: at littus tibi gratum est: et hoc etiam te probat fratrem.

5 Palat. legit *cum lepido.*—7 *Non deerunt ... juvabit* in margine ed. Langii, Par. 1617.

NOTÆ

5 *Lesbia, et Corinna*] Amicæ scilicet Catulli, et Ovidii, teneris horum poëtarum elegiis assuetæ, tuas tamen amare possent.

7 *Nec deerant Zephyri*] Hoc est, Non deerat tibi grande ingenium, si carmina heroica condere voluisses.

8 *Hoc fratris*] Cum fratris causa grande tuum ingenium coërceas.

XLV.

AD PHŒBUM.

Hædina tibi pelle contegenti
Nudæ tempora verticemque calvæ,
Festive tibi, Phœbe, dixit ille,
Qui dixit caput esse calceatum.

O *Phœbe, ille lepide dixit tibi hædina pelle tegenti tempora, et verticem nudæ calvæ, qui dixit caput esse calciatum.*

1 *Œdina* Junt. Ald. Colin.—3 *Duxit* Beverlandi Ms.—4 Pro *Qui dixit* idem cod. *crudum.* Omnes edd. vett. *calciatum.*

NOTÆ

1 *Hædina pelle*] Hoc est, galericulo ex hædi pelle facto, quo utebatur Phœbus ad tegendum calvitium. Vide lib. XIV. Epig. 50.

4 *Calceatum*] Alii, *calciatum:* fiunt vero calcei ex pellibus, quibus cum Phœbus tegeret caput, merito calceatum dici poterat.

XLVI.

AD CLASSICUM.

Vendunt carmina Gallus, et Lupercus,
Sanos, Classice, nunc nega poëtas.

Gallus et Lupercus vendunt versus. O *Classice, nunc nega poëtas sapere.*

NOTÆ

1 *Gallus et Lupercus*] Mali scilicet poëtæ, qui tamen cum inepta sua carmina venderent, non ipsi, sed emtores insaniebant.

XLVII.

IN HABENTEM VARIOS MORES.

DIFFICILIS, facilis, jucundus, acerbus es idem:
Nec tecum possum vivere, nec sine te.

Tu idem es asper, comis, suavis, acerbus: nec licet vivere tecum, nec sine te.

NOTÆ

2 *Nec tecum*] Propter acerbos tuos mores. *Nec sine te*] Propter comitatem.

XLVIII.

IN LAUTUM INVITATOREM.

BOLETOS et aprum si tanquam vilia ponis,
Et non esse putas hæc mea vota: volo.
Si fortunatum fieri me credis, et hæres
Vis scribi, propter quinque Lucrina: vale.
Lauta tamen cœna est: fateor lautissima: sed cras
Nil erit, immo hodie, protinus immo nihil,
Quod sciat infelix damnatæ spongia virgæ,
Vel quicumque canis, junctaque testa viæ:

Si apponis boletos et aprum tanquam abjecta, et credis hæc non appeti a me: volo. Si existimas me fieri felicem, et cupis hæres institui propter quinque ostrea ex Lucrino: vale. Nihilominus sumtuosa est cœna, fateor, sumtuosissima: at nihil supererit cras, immo hodie, immo repente nihil, quod sciat infelix spongia virgæ damnatæ, aut quicumque canis, aut amphora propinqua viæ. Hic est finis mullo-

1 Pro *si tanquam* Beverlandi Ms. *tanquam mihi.*—7 *Damnata s. virga* in

NOTÆ

1 *Boletos*] Quos si mihi apposueris tanquam cibos delicatissimos, ut sc. captes meam hæreditatem, nolo; sin minus lubens cœnabo apud te. *Vilia*, hoc est, tanquam res viles.

4 *Quinque Lucrina*] Vide lib. VI. Epig. 11.

6 *Immo hodie*] Nam statim a cœna nulla superest gulæ voluptas.

7 *Quod sciat infelix*] Spongia, inquit Farnabius, ligno adhærens damnata in vile ministerium, ad emundanda scilicet obscœna, ut de bestiario quodam refert Seneca Epist. 70. ‘Nuper in ludo bestiariorum unus e Germanis, cum ad matutina spectacula pararetur, secessit ad exonerandum corpus. Nullum aliud illi dabatur sine custode secretum. Ibi lignum illud, quod ad emundanda

Mullorum, leporumque, et suminis exitus hic est,
Sulfureusque color, carnificesque pedes.
Non Albana mihi sit comissatio tanti;
Nec Capitolinæ, pontificumque dapes.
Imputet ipse Deus nectar mihi, fiet acetum,
Et Vaticani perfida vappa cadi.
Convivas alios cœnarum quære magister,
Quos capiant mensæ regna superba tuæ.
Me meus ad subitas invitet amicus ofellas:
Hæc mihi, quam possum reddere, cœna placet.

rum, et leporum, et suminis, color nempe *pallidus, et pedes podagrosi. Nolim tanti facere comissationem Albanam, nec epulas Capitolii et pontificum: ipse Deus ratiocinetur mecum de nectare dato, fiet acetum, et perfida vappa cadi Vaticani. O moderator cœnarum, quære alios convivas, qui delectentur lautissimis cibis tuæ mensæ: meus amicus me vocet ad ofellas repentinas: amo cœnam, quam possum reddere.*

marg. ed. Langii.—15 *Magistros* Thuan. et Vat. codd.

NOTÆ

obscœna adhærente spongia positum est, totum in gulam farsit, et vi præclusis faucibus spiritum elisit.'

8 *Vel quicumque canis*] Qui nimirum ad vomitum accurrat.

Junctaque testa viæ] Urnæ scilicet in triviis erant collocatæ, in quas meierent prætereuntes.

11 *Albana*] Lautissimum scilicet epulum quale exhibuit in Albano monte in Quinquatriis Minervæ suæ Domitianus. Farnabius. De comessatione dictum lib. IV. Epig. 5.

12 *Nec Capitolinæ*] Hoc est, epulum Jovis in Capitolio instructum, cujus meminit Valer. Maximus lib. II. cap. 1.

Pontificumque dapes] Lautissimæ scil. quas describit Macrobius cap. 13. lib. III.

14 *Et Vaticani*] Vini vilissimi fæx, lib. I. Epig. 19.

17 *Subitas*] Hoc est, sine apparatu conditas.

Ofellas] Genus farciminis.

XLIX.

AD LINUM PÆDAGOGUM.

CRINITÆ Line pædagoge turbæ,
Rerum quem dominum vocat suarum,
Et credit cui Postumilla dives

O Line pædagoge turbæ capillatæ, quem Postumilla locuples nominat moderatorem rerum suarum, et cui committit gemmas, aurea, vina, concubinos: patrona

NOTÆ

1 *Crinitæ*] Pueri nempe comas alebant, ut formosiores viderentur.

Gemmas, aurea, vina, concubinos:
Sic te, perpetua fide probatum,
Nulli non tua præferat patrona:
Succurras misero, precor, furori,
Et serves aliquando negligenter
Illos qui male cor meum perurunt:
Quos et noctibus et diebus opto
In nostro cupidus sinu videre,
Formosos, niveos, pares, gemellos,
Grandes, non pueros, sed uniones.

tua sic te comprobatum perpetua fide anteponat omnibus: oro subvenias misero furori, atque aliquando custodias indiligenter illos, qui male perurunt pectus meum: quos spectare in nostro sinu avidus expeto die et nocte: pulchros, niveos, pares, gemellos, non adultos pueros sentio, *sed uniones.*

4 Alii *concubinas.*—13 *Juniores* Beverlandi Ms.

NOTÆ

4 *Concubinos*] Alii *concubinas*, nempe gemmas quibuscum cubabat. In eo est acumen Epigrammatis, quod suspensum habeat lectorem, quasi esset petiturus pueros, cum appetat solos uniones.

L.

IN HABENTEM AMŒNAS ÆDES.

Daphnonas, platanonas, et aërias cyparissos,
Et non unius balnea solus habes;
Et tibi centenis stat porticus alta columnis,
Calcatusque tuo sub pede lucet onyx;
Pulvereumque fugax hippodromon ungula plaudit,
Et pereuntis aquæ fluctus ubique sonat.

Solus possides laureta, platanos, atque excelsas cyparissos, et balnea non unius, atque excelsa tua porticus erecta est centum columnis, atque onyx pressus sub tuo pede splendet, et celeres equi dant plausum hippodromo pulverulento, et fluctus aquæ

1 *Aëreas phyonas* Beverlandi Ms. Ipse tamen legere vult *pityonas.*—3 *Et tua* edd. vett.

NOTÆ

2 *Et non unius*] Tam enim ampla sunt, ut vel publica dici possint: platani et lauri umbræ gratia serebantur.

4 *Onyx*] Lapis nobilis, quo strata erat domus.

5 *Hippodromon*] Vox est Græca, quæ significat spatium in quo de equorum celeritate certabatur.

6 *Et pereuntis aquæ*] Fontium artificia in illa domo fuisse amœnissima intellige.

Atria longa patent: sed nec cœnantibus usquam,
Nec somno locus est: quam bene non habitas!

pereuntis resonat ubique. Atria sunt ampla: sed nusquam locus est cœnantibus, nec somno. Quam incommoda est tua habitatio!

NOTÆ

8 *Quam bene*] Imperitus quippe omiserat, quod maxime necessarium, nempe triclinium.

LI.

DE FABULLO.

Tam sæpe nostrum decipi Fabullinum,
Miraris, Aule? semper bonus homo tiro est.

O *Aule, quid miraris tam frequenter circumveniri nostrum Fabullum? vir probus semper tiro est.*

1 *Fabullum* edd. vett.—2 Scriverius legit *homo bonus;* quod in textum recepit Barbouius.

NOTÆ

2 *Tiro est*] Hoc est, vir probus et simplex semper decipitur, utpote qui aliis non diffidat.

LII.

AD SEMPRONIAM.

Tempora Pieria solitus redimire corona,
Nec minus attonitis vox celebrata reis,
Hic situs est, hic ille tuus, Sempronia, Rufus:
Cujus et ipse tui flagrat amore cinis.
Dulcis in Elysio narraris fabula campo,
Et stupet ad raptus Tyndaris ipsa tuos.

O *Sempronia, hic ille tuus Rufus solitus cingere caput corona Pieria, et vox non minus commendata reis stupentibus, hic jacet, cujus et ipsi cineres ardent amore erga te. Grata fabula narratur de te in campo Elysio, atque ipsa Helena stupet ad*

3 Pro *tuus* Beverlandi cod. *jacet.*—6 *Sinthesis* idem.—7 *Fuisti* id.—8 *De-*

NOTÆ

1 *Tempora Pieria*] Rufus poëta fuit, atque orator celebris, qui nempe reos defenderet.

5 *In Elysio campo*] Vide lib. I. Epig. 94.

6 *Et stupet ad raptus*] Id est, Helena Tyndari filia stupet te raptam sponte rediisse ad maritum tuum Rufum. Alii intelligunt Rufum non fuisse ejus maritum, sed raptorem: propter hæc verba ' vestra rapina.'

Tu melior, quæ deserto raptore redisti:
Illa virum voluit nec repetita sequi.
Ridet, et Iliacos audit Menelaus amores:
Absolvit Phrygium vestra rapina Parim.
Accipient olim cum te loca læta piorum,
Non erit in Stygia notior umbra domo.
Non aliena videt, sed amat Proserpina raptas:
Iste tibi dominam conciliabit amor.

raptus tuos. Tu probior, quæ reversa es derelicto raptore: Illa nec repetita sustinuit sequi maritum. Menelaus ridet, atque audit Trojanos amores; vestra rapina excusat Phrygium Parim. Cum aliquando amœna loca piorum excipient te, non erit umbra notior in ædibus Stygiis. Proserpina non aversa, sed amica videt raptas: iste amor devinxit tibi dominam.

relicta idem. Alii hunc vs. legunt *Noluit illa virum vel repetita sequi.*—11 *Juga longa* Vat. ex Virg. Æn. VII.—14 *Conciliavit* edd. vett.

NOTÆ

8 *Illa virum*] Legunt alii, *Noluit illa virum vel repetita sequi.* Menelaum intellige, qui lætus audit idem marito Semproniæ contigisse, quod et ipse passus erat. Amores vero Rufi erga Semproniam 'Iliacos' vocat, quia Semproniam rapuit Rufus, ut Helena rapta est a Paride, qui tamen hoc exemplo excusatur.

11 *Accipient olim*] Hoc est, cum mortua migrabis in campos Elysios, eris nota et celebris.

13 *Proserpina*] Propitia raptis, cum et ipsa a Plutone rapta fuerit.

14 *Conciliabit* [*Conciliavit*] Nimirum amor raptoris erga te jam tibi conciliavit Proserpinam.

LIII.

IN AVARUM.

NUMMI cum tibi sint, opesque tantæ,
Quantas civis habet, paterve, rarus;
Largiris nihil, incubasque gazæ,
Ut magnus draco, quem canunt poëtæ

O *Paterne, cum habeas nummos et tantas divitias, quantæ possidentur vix a nullo cive, nihil donas, atque incubas thesauro, ut ingens draco, a quo custoditum fuisse*

In Paternum inscriptio est in edd. vett.—2 Alii *paterne.*—5 *Libyci* in qui-

NOTÆ

4 *Ut magnus draco*] A quo vellus aureum custodiebatur in luco Colchidis in Scythia.

Custodem Scythici fuisse luci.
Sed causa, ut memoras, et ipse jactas,
Diræ filius est rapacitatis.
Et quid tu fatuos rudesque quæris,
Illudas quibus, auferasque mentem?
Huic semper vitio pater fuisti.

lucum Scythicum narrant poëtæ. Sed filius diræ rapacitatis causa est, ut narras atque ipse prædicas. Et quid tu quæris dementes atque imperitos, quibus imponas atque auferas mentem? Semper pater fuisti huic vitio.

busdam. *Nidi* pro *luci* in marg. ed. Langii.—6 Malit De Rooy *Sed causa, ut memorant*, nonnulla tamen dubitatione, cujus ita mentionem facit Anonymus in Ep. Critica libro ejusdem De Rooy præfixa: ‘ Hæsisti in hoc loco, V. C. in Conject. p. 77. neque mirum: corrupta illic omnia, neque interpretum quisquam facem prætulit; at destituti etiam Cod. Thuani fuerunt, qui sanitatem solus præstabit, mutatione unius literulæ: legit enim *Diræ filius es rapacitatis:* Euge vero et belle! lux e tenebris! Facile nunc priora restitues. Extulerat Poëta avaritiam hominis; nunc addit: *Hac causa, ut memorant, et ipse jactas, Diræ filius es rapacitatis.*’—8 *Ut quid*, Scriverius in Ed. anni 1650. *At, quid* conjicit De Rooy. Editor Delph. legendum censet *Ecquid*, ut lib. XI. Epig. 1.

NOTÆ

8 *Et quid*] Alii *ut quid:* hoc est: An putas nos esse dementes, quos facile hac excusatione usus decipias, prætexens nempe tui filii rapacitatem?

10 *Huic semper*] Huic tuo filio omnia necessaria avare recusans causa fuisti rapacitatis. Alii sic interpretantur: Tu semper fuisti pater hujus vitii, avaritiæ nimirum et rapacitatis. Judicet lector.

LIV.

IN ZOILUM.

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læsus,
Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.

Ruber capillis, niger ore, brevis pede, captus oculo, o Zoile, facis rem magnam, si probus es.

1 *Fronte* quidam Ms. ap. Beverland. *Luscus* vulgg. pro *læsus.*

NOTÆ

2 *Zoile*] De quo sæpius dictum supra. Lineamenta vero corporis sunt animi argumenta.

LV.

AD PUELLAS.

Gratis qui dare vos jubet, puellæ,
Insulsissimus improbissimusque est.
Gratis ne date, basiate gratis.
Hoc Ægle negat, hoc avara vendit.
Sed vendat bene, basiare quantum est?
Hoc vendit quoque nec levi rapina:
Aut libram petit illa Cosmiani,
Aut binos quater a nova moneta:
Ne sint basia muta, nec maligna,
Nec clusis aditum neget labellis.
Humane facit hoc tamen: sed unum est:
Gratis quæ dare basium recusat,
Gratis lingere nec recusat Ægle.

1 *Puellas* in marg. ed. Langii Par. 1617.—5 'Phaleucium istum cum sequenti non est videre in Palat. et nescio sane quid sibi velit: quartus servat: *Sed vendat quoque nec levi rapina* omissis intermediis.' *Schrev.*—9 Alii *multa.*—10 Alii *Ne clusis.*

NOTÆ

1 *Dare vos, &c.*] Vestri copiam facere.

4 *Hoc Ægle, &c.*] Etiam basiare.

5 *Sed vendat bene*] Quid hic versus sibi velit, nescire ait Gruterus. At scivit Martialis, qui posuit. Ægle negat se basiare gratis: vendit hoc quoque. Mirum; nam utcumque vendat hoc bene vel parvo pretio, an cuiquam est basiare tanti, ut id vel bene emere velit? At illa tantillum quidem bene vendit, &c. *Gronov.*

7 *Libram petit, &c.*] Unguenti a Cosmo confecti, lib. I. Epig. 88. libram petit Ægle, quo oris impuri fœtorem emendet.

8 *Binos quater, &c.*] Octo Flavios monetæ novæ et asperæ.

11 *Humane facit, &c.*] An quia osse et ebore dentata? lib. I. Epig. 73. An quia ore impura, utpote μύζουρις? lib. I. Epig. 95. et lib. II. Epig. 15.

LVI.

IN POLYCARMUM.

Ægrotas uno decies, aut sæpius, anno;
Nec tibi, sed nobis hoc, Polycarme, nocet.

O *Polycarme, ægrotas uno anno decies, aut frequentius, nec hoc officit tibi, sed*

Nam quoties surgis, soteria poscis amicos.
Sit pudor: ægrota jam, Polycarme, semel.

nobis. Nam quoties convalescis, petis soteria ab amicis: sit verecundia: O *Polycarme, jam ægrota semel.*

4 *Ægrotat da* Beverlandi Ms.

NOTÆ

3 *Soteria poscis*] Hoc est, munera quæ dabantur amicis a morbo recreatis, unde morbus fictus Polycarmo non nocebat, sed ejus amicis a quibus petebat soteria.

4 *Ægrota jam semel*] Hoc est, morere, atque uno morbo absolve tuam vitam: et argute quidem hoc intelligit Poëta, cum videatur sentire, ut semel tantum in anno ægrotet Polycarmus: lib. v. Epig. 40. vers. 5.

LVII.

AD SPARSUM.

Cur sæpe sicci parva rura Nomenti,
Laremque villæ sordidum petam, quæris?
Nec cogitandi, Sparse, nec quiescendi
In urbe locus est pauperi: negant vitam
Ludimagistri mane, nocte pistores,
Ærariorum marculi die toto.
Hinc otiosus sordidam quatit mensam
Neroniana nummularius massa:

Rogas, cur sæpe invisam exiguum fundum aridi Nomenti, et tenuem larem villæ? O Sparse, nec est inopi locus cogitandi, nec quiescendi in urbe. Ludimagistri mane, pistores nocte, mallei ærariorum die toto non sinunt vivere. Hinc otiosus nummularius agitat mensam sordidam massa Neroniana: illinc malleator fuste nitenti per-

3 *Spatium* in omn. edd. vett.—9 Turneb. lib. xxx. cap. 26. legendum conjicit *balucis:* idem censet Salmasius. Vide Not. Var. Barbouius ex Turnebo

NOTÆ

1 *Nomenti*] De quo lib. I. Epig. 106. Similis est huic Epigrammati Juven. Sat. III. Vide lib. x. Epig. 74.

3 *Nec cogitandi, Sparse*] Legunt alii, *nec cogitandi spatium.* At prior lectio videtur melior.

5 *Ludimagistri*] De quibus lib. IX. Epig. 70.

6 *Ærariorum*] Fabrorum scilicet.

8 *Neroniana massa*] Suetonius in Nerone cap. 44. 'Exegitque ingenti fastidio et acerbitate nummum asperum, argentum pustulatum, aurum ad obrusam.' Hoc est: Nummularii, Gallice *les Banquiers*, aurum et argentum Neronis versant in suis mensis, et strepitum edunt.

Illinc paludis malleator Hispanæ
Tritum nitenti fuste verberat saxum.
Nec turba cessat entheata Bellonæ,
Nec fasciato naufragus loquax trunco,
A matre doctus nec rogare Judæus,
Nec sulfuratæ lippus institor mercis.
Numerare pigri damna qui potest somni,
Dicet quot æra verberent manus urbis,
Cum secta Colcho Luna vapulat rhombo.
Tu, Sparse, nescis ista, nec potes scire,
Petilianis delicatus in regnis,

cutit tritum saxum paludis Hispanæ: nec turba Bellonæ correpta furore quiescit, nec garrulus naufragus tabula suspensa de fascia, nec Judæus eruditus a matre mendicare, nec lippus negotiator mercis sulfuratæ. Qui valet enumerare impedimenta somni inertis, dicet quot æra pulsentur manibus civitatis, cum Luna cæsa verberatur rhombo Colcho. O *Sparse, tu delicatus in regnis Petilianis ignoras ista, nec potes*

citat *balteis*, et ex Salmas. *balneis.*—10 *Non vecte* Beverlandi Ms.—15 *Quis* idem. —17 *Iolco* legend. arbitratur Heins. Ovid. II. p. 163. *Lana* Beverlandi Ms. *Bombo* in marg. ed. Par. 1617.—19 *Pecunianis* Beverlandi Ms.—23 Alii *latus*

NOTÆ

9 *Illinc paludis*] Turnebus lib. XXX. cap. 26. legit *balucis*. Sic enim, inquit, massas quasdam auri vocari in Hispania solere. Plinius lib. XXXIII. cap. 4. Alii legunt *paludis*, quod vocabulum, inquit ibidem, a vocis propinquitate facile deflecti potuit. Mihi quidem non satis accommodatum hic esse videtur *paludis* nomen, licet Tagi ramenta aurea interpretentur. Sic Turnebus. Illud ergo aurum rude ex Hispania Romam afferebatur, ubi in bracteas tenuissimas extendebatur. Saxum vero tritum dicit, propter frequentem malleatoris percussionem. Farnabius retinet *paludis*, et sic explicat, hoc est, lini et setabi, quod in paludosis Hispaniæ locis seritur. Quod enim, inquit, Turnebus legit *balucis*, nullatenus convenit aureæ operæ cum fuste. Videat lector.

11 *Nec turba*] Sacerdotes intellige, qui sanguine suo Bellonæ numen placabant, et furentes vaticinabantur. Lucanus, 'Quos sectis Bellona lacertis Sæva movet,' &c. Bellona autem est belli Dea, et soror Martis nuncupatur.

12 *Nec fasciato*] Juvenalis Sat. XIV. 'Naufragus assem Dum rogat, et picta se tempestate tuetur.'

14 *Nec sulfuratæ*] Hoc est, non cessat proclamare. Vide l. I. Epig. 42. et lib. X. Epig. 3. Lippus vero dicitur, nempe a sulfure, quod semper manibus terit.

16 *Quot æra*] Cum Luna a cœlo deducitur magicis incantationibus, lib. IX. Epig. 30. 'Quæ nunc Thessalico Lunam deducere rhombo.' *Colcho* dicitur, id est magico, propter Medeam quæ erat Colcha. Sensus est: Tot sunt manus quæ pulsant æra quibus deducitur Luna, ut numerari nequeant: ita nec somni impedimenta numerari possunt.

19 *Petilianis*] Petiliana regna vocat domum et agrum L. Petilii scribæ

Cui plana summos despicit domus montes,
Et rus in urbe est, vinitorque Romanus.
Nec in Falerno colle major autumnus,
Intraque limen clausus essedo cursus,
Et in profundo somnus, et quies nullis
Offensa linguis; nec dies, nisi admissus.
Nos transeuntis risus excitat turbæ,
Et ad cubile est Roma: tædio fessis
Dormire quoties libuit, imus ad villam.

discere, cui plana domus contemnit montes excelsos, et rus in urbe est, et vinitor Romanus. Nec major autumnus in Falerno monte, et cursus essedo limitatus intra limen, et somnus arctissimus, et quies non turbata ullis linguis, nec lux nisi admissa. Nos vero *excitamur risu transeuntis multitudinis, et Roma stat ante cubile: quoties placuit* nobis *tædio defatigatis dormire, petimus villam.*

essedo. Essedo curris Beverlandi Ms.—26 *Stroma* idem.

NOTÆ

sub Janiculo, ubi rex Numa, teste Livio, fuit sepultus. Ita Raderus. Vide lib. IV. Epig. 64.

21 *Vinitorque Romanus*] Quia scilicet vinea est in ipsa urbe.

22 *Falerno colle*] Campaniæ nempe, ubi vites sunt amœnissimæ. 'Autumnum' dixit pro ipsa vindemia.

23 *Intraque limen*] Hoc est, intra ædium tuarum septa spatium est gestationi et cursui sufficiens. Legunt alii, *latus essedo cursus:* essedum vero genus est vehiculi.

25 *Nisi admissus*] Cum aperis tuas fenestras.

27 *Et ad cubile*] Tantus scilicet est ad meas fores strepitus, ut tota Roma illic stare mihi videatur.

LVIII.

AD ALAUDAM.

Ancillariolum tua te vocat uxor, et ipsa
Lecticariola est: estis, Alauda, pares.

Conjux tua te appellat ancillariolum, et ipsa lecticariola est: o *Alauda, estis æquales.*

NOTÆ

1 *Ancillariolum*] Qui amore ancillarum captus est, et in eis libidinatur: et 'lecticariola,' quæ se prostituit servis lecticam succollantibus: quæ sordidissima libido est. Turnebus lib. XXX. cap. 26.

LIX.

DE IMPORTUNIS BASIATORIBUS.

TANTUM dat tibi Roma basiorum
Post annos modo quindecim reverso,
Quantum Lesbia non dedit Catullo.
Te vicinia tota, te pilosus
Hircoso premit osculo colonus.
Hinc instat tibi textor, inde fullo,
Hinc sutor modo pelle basiata,
Hinc menti dominus pediculosi,
Hinc defioculusque, et inde lippus,
Fellatorque, recensque cunnilingus.
Jam tanti tibi non fuit redire.

*Roma modo tibi reverso post quindecim annos libat tot oscula, quot Lesbia non libavit Catullo. Vicinia tota, pilosus colonus te constringit fœtido osculo. Hinc textor te urget, illinc fullo, hinc sutor pelle basiata paulo ante, hinc dominus menti pediculosi, ex hac parte luscus, ex illa lippus * *. Jam non debuisti tanti facere reditum tuum.*

8 Brodæus lib. x. Miscel. cap. 34. legit *periculosi.*—9 *Desiolculus hinc* Beverlandi Ms. Dubito, inquit Schrevelius, an Salmasius correxerit *Hinc cæcis oculis*, sed requirendum.

NOTÆ

3 *Quantum Lesbia*] Amica scilicet Catulli.

9 *Defioculus*] Cui defit, seu deest oculus.

11 *Jam tanti*] Siquidem reversus hæc eras passurus. Vide lib. XI. Epig. 99.

LX.

AD SUUM NATALEM.

MARTIS alumne dies, roseam quo lampada primum,
  Magnaque siderei vidimus ora Dei ;
Si te rure coli, viridesque pigebit ad aras,
  Qui fueras Latia cultus in urbe mihi ;

O dies alumne Martis, quo primum aspeximus roseum lumen, atque ora ingentia Dei siderei ; si te tædebit coli rure, et ad altaria viridantia, quem colueram Romæ

3 *Pudebit* Beverlandi Ms.

NOTÆ

1 *Martis alumne*] Hoc est, o Kalendæ Martiæ, quibus natus erat Poëta: lib. IX. Epig. 53. et lib. X. Epig. 24.

2 *Lampada siderei Dei*] Hoc est, solem.

3 *Virides ad aras*] Factas nempe ex cespite.

Da veniam, servire tuis quod nolo Kalendis,
  Et qua sum genitus, vivere luce volo.
Natali pallere suo, ne calda Sabello
  Desit; et, ut liquidum potet Alauda merum,
Turbida solicito transmittere Cæcuba sacco;
  Atque inter mensas ire, redire suas;
Excipere hos, illos, et tota surgere cœna,
  Marmora calcantem frigidiora gelu:
Quæ ratio est, hæc sponte tua perferre patique,
  Quæ te si jubeat rex dominusque, neges?

in urbe; ignosce quod nolo servire tuis Kalendis, et placet vivere genialiter *die, quo natus sum. Anxium esse suo natali, ne* aqua *calida deficiat Sabellum, atque ut Alauda bibat merum liquidum, et sacco solicito defæcare Cæcuba turbida, atque ire et redire inter suas mensas; excipere hos, illos, et tota cæna surgere, calcantem marmora frigidiora gelu: quæ causa est cur hæc perferas, et patiaris sponte tua, quæ nolis facere, si rex et dominus imperet tibi?*

NOTÆ

5 *Tuis Kalendis*] In sexto casu: hoc est, quod tuis Kalendis nolo in urbe occupari officiis præstandis; sed malo rure genialiter vivere; quod in urbe fieri nequibat, ut docent sequentes versus, quos novum Epigramma constituere negant multi: sed ne ordo indicis confundatur, nihil mutavi.

7 [1] *Natali pallere*] In veteri codice sic distinguitur hoc Epigramma a præcedenti, et lemma scribitur *de Sabello*. Sed melior videtur inscriptio quam subjecimus ex Radero [*De stulta natalis celebrandi cura.*] Alaudam pro quovis obvio conviva nominavit Poëta. Hic ergo agitur tantum de nimia natalis celebrandi cura, quo die uni genio indulgendum docet Martialis, atque ita est præcedentis Epigrammatis continuatio.

Ne calda] De qua lib. I. Epig. 12.

9 *Cæcuba*] De quibus lib. II. Epig. 40. hoc est, magna præcipitatione colare. Vide lib. XIV. Epig. 104.

12 *Marmora*] Nudis pedibus mensæ accumbebant veteres; advenientem vero convivam excepturi præ nimia festinatione soleas petere nequibant, atque ita nudis pedibus calcabant marmora, quibus strata erant cœnacula.

LXI.

DE LIGURRA.

Versus, et breve vividumque carmen,
In te ne faciam times, Ligurra;

O *Ligurra, metuis ne scribam in te versus, et vividum et breve carmen, atque*

NOTÆ

1 *Vividumque carmen*] Vide lib. VI. Epig. 64. Sic et lib. XI. Epig. 43. 'Vivida cum poscas Epigrammata, mortua ponis,' &c.

Et dignus cupis hoc metu videri:
Sed frustra metuis, cupisque frustra.
In tauros Libyci fremunt leones;
Non sunt papilionibus molesti.
Quæras, censeo, si legi laboras,
Nigri fornicis ebrium poëtam;
Qui carbone rudi, putrique creta
Scribit carmina, quæ legunt cacantes.
Frons hæc stigmate non meo notanda est.

optas videri dignus hoc timore: at nequicquam times, et optas nequicquam. Libyci leones ruunt in tauros, non vexant papiliones. Si curas legi, moneo ut *quæras ebrium poëtam nigri fornicis, qui rudi carbone et creta putrida scribit versus quos evolvunt cacantes: hæc* tua *frons non est signanda meo stigmate.*

1 *Ut* cod. Beverl. et *lividum.*—5 Hoc melius censet Schrevel. *Ruunt* edd. vett. et Farnab.—8 *Servium* pro *ebrium* cod. Thuan.

NOTÆ

5 *In tauros Libyci*] Hoc est, in feras minores non sæviunt leones, et quidem generosiores. Sic Poëta se leoni, Liguram papilioni comparat.

7 *Si legi laboras*] Si cupis esse cognitus.

8 *Nigri fornicis*] Hoc est, obscuri loci et vilis notæ poëtam quæras.

9 *Qui carbone rudi*] Carbonis aut cretæ nota cito evanescit: sic obscuri poëtæ carmina cito pereunt.

11 *Frons hæc*] Id est: Servilis tua frons non est digna cui ego imprimam victuri carminis notas. Vide lib. VI. Epig. 64.

LXII.

AD SATURNUM PRO PRISCO TERENTIO.

ANTIQUI rex magne poli, mundique prioris,
  Sub quo pigra quies, nec labor ullus erat,
Nec regale nimis fulmen, nec fulmine digna,
  Scissa nec ad Manes, sed sita dives humus:

O *summe dominator prisci cœli, et prioris sæculi, sub quo otium iners, nec ullus labor erat, nec fulmen nimis imperiosum, nec terra digna fulmine, nec effossa ad*

2 *Somno* pro *Sub q.* cod. Beverl.—3 *Digni* Palat.—11 *Quanti* pro *Quam non*

NOTÆ

2 *Pigra quies*] Aureum quippe Saturni sæculum fuisse canunt poëtæ.

3 *Nec fulmine digna*] Scelera enim tunc non perpetrabantur digna fulmine; necdum erant opes repertæ, sed in visceribus terræ aurum atque argentum erant recondita.

Lætus ad hæc facilisque veni solennia Prisci
  Gaudia; cum sacris te decet esse tuis.
Tu reducem patriæ sexta, pater optime, bruma
  Pacifici Latia reddis ab urbe Numæ.
Cernis ut Ausonio similis tibi pompa macello
  Pendeat, et quantus luxurietur honos?
Quam non parca manus, largæque nomismata mensæ,
  Quæ, Saturne, tibi pernumerentur opes?
Utque sit his pretium meritis, et gratia major,
  Et pater, et frugi sic tua sacra colit.
At tu sancte tuo sic semper amere Decembri:
  Hos illi jubeas sæpe redire dies.

inferos usque, sed locuples jacebat: hilaris et facilis accede ad hanc solennem lætitiam Prisci, cum par est te adesse tuis sacris. Tu, o *pater optime, restituis patriæ reversum sexto anno ab urbe Latia pacati Numæ. Vides ut pompa tibi pendeat similis macello Romano, et quanta ornamenta affluant? quam liberalis manus, et nummi mensæ munificæ, quæ divitiæ tibi pernumerentur,* o *Saturne! Ut pretium his, et gratia major referatur meritis, et pater* Prisci *et* quidem *frugalis sic celebrat tua sacra. At tu,* o *sancte, sic semper diligaris tuo Decembri: imperes sæpe illum frui his diebus.*

Ms. Beverl.—13 Sic Ms. in marg. ed. Par. 1617. *Ut sit bis* edd. vett.—15 *Tuos Decembres* cod. Beverl. In lemmate huj. Ep. *pro Prisco Terentio* omittunt edd. vett. et Delph. et pro eo dat *in reditu Prisci Terentii* ed. Barb.

NOTÆ

7 *Tu reducem patriæ*] Nempe post sexennium mense Decembri ab urbe Roma in Hispaniam reversus est Priscus.

9 *Pompa*] Hoc est, apparatus carnis tantus est in Hispania ad celebranda Saturnalia, quantus Romæ.

11 *Largæque nomismata*] Hoc est, quam multa pecunia impendatur in tuum honorem.

13 *Utque s. his* [*Ut sit bis*] Legunt alii, *Utque sit his pretium.* Sensus est: O Saturne, ut tibi gratior sit hæc celebritas, ipse pater Prisci, vir tamen parcus, laute colit tua Saturnalia.

16 *Hos illi*] Nempe Prisco, aut ejus patri, concede vitam longævam.

LXIII.

AD CORDUBAM.

UNCTO Corduba lætior Venafro,
Histra nec minus absoluta testa,

O Corduba amœnior uncto Venafro, nec cedens testæ olei *Histri, quæ vincis opes*

Albi quæ superas oves Galesi,
Nullo murice, nec cruore mendax,
Sed tinctis gregibus colore vivo :
Dic vestro, rogo, sit pudor poëtæ,
Ne gratis recitet meos libellos :
Ferrem, si faceret bonus poëta,
Cui possem dare mutuos honores :
Corrumpit sine talione cœlebs.
Cæcus perdere non potest, quod aufert.
Nil est deterius latrone nudo :
Nil securius est malo poëta.

candidi Galesi, nullo murice nec sanguine fallax, sed gregibus tinctis colore nativo ; dic, quæso, vestro poëtæ, ipsum pudeat, ne impune recitet meos libros. Paterer, si bonus poëta recitaret, cui tribuere possem par decus. Cœlebs corrumpit sine talione. Cæcus nequit amittere quod adimit, nihil est pejus latrone nudo, nihil tutius est inepto poëta.

De malo poëta Ms. in marg. ed. Par. 1617.—2 *Lustra* cod. Beverl.—3 *Soles* pro *oves* id.—6 *Si* pro *sit* aliter legitur.—7 *Nec* Palat.

NOTÆ

1 *Corduba*] Urbs Hispaniæ ad Bætim, ferax olearum, quam laudat, civem ejus vituperaturus : unctum autem appellat Venafrum ab oleis quæ in Venafrano Campaniæ agro nascuntur optimæ.

2 *Histra*] Histria est Italiæ terminus Illyrico ad ortum confinis, oleis abundans. Vide Plinium lib. xv. cap. 2.

3 *Galesi*] Italiæ fluvius est ad Tarentum, ubi oves lanam habebant candidissimam : lib. II. Epig. 43.

4 *Nullo murice*] Bæticarum enim ovium lana nullo fuco imbuta, sed nativo colore erat tincta : Epig. 100. infra.

9 *Cui possem*] Ejus quippe versus pro meis recitans, parem ipsi gratiam referrem.

10 *Cœlebs*] Qui si alienam uxorem corrumpat, cum uxore ipse careat, talionis pœnam, qua par pari refertur, subire nequit.

11 *Quod aufert*] Si nempe alteri effodiat oculum.

12 *Latrone nudo*] Cui nihil eripi potest.

13 *Nil securius est*] Nam inepti poëtæ carmina quis furetur?

LXIV.

DE CINNA.

VINCENTEM roseos facieque comaque ministros
  Cinna cocum fecit. Cinna gulosus homo est.

Cinna constituit cocum superantem servos roseos, et vultu et capillis. Cinna homo est helluo.

NOTÆ

2 *Cinna gulosus*] Qui ut gulæ suæ satisfaceret, sustinuit tantam pueri pulchritudinem violare nigra culina, ut jam dixit de Theopompo lib. x. Epig. 66.

LXV.

DE PHYLLIDE.

Formosa Phyllis nocte cum mihi tota
Se præstitisset omnibus modis largam,
Et cogitarem mane quod darem munus,
Utrumne Cosmi, Nicerotis an libram,
An Bæticarum pondus acre lanarum,
An de moneta Cæsaris decem flavos:
Amplexa collum, basioque tam longo
Blandita, quam sunt nuptiæ columbarum,
Rogare cœpit Phyllis amphoram vini.

5. 6 Sic Ms. in marg. ed. Par. 1617. *Ære* edd. vett. et Delph. *Octo* ed. Farnab. Vid. Not. inf. *Decem Flavos* ed. Farnab.

NOTÆ

2 *Omnibus, &c.*] Nil negantem, lib. iv. Epig. 12.

4 *Cosmi, &c.*] Libram unguenti a Cosmo seu Nicerote myropolis confecti.

5 *Bæticarum pondus*] Lib. xiv. Epig. 133.

Acre [*octo*] *lanarum*] Sic Scriverius. Alii *acre*. Alii *ære*. *Pondus octo lanarum*] Si toleramus lanam, accipiendum est pro certi ponderis glomere lanæ: ut cum Seneca dicit 'multa millia frumenti,' ubi intelligimus, modiorum. Sed Pircheimeri codex, ut Anglic. et Palat. Gruteri *acre*: alluduntque eodem, in quibus est *ære*. Et videtur eleganter dici posse pro exacto, cui nihil desit: ut et 'acerbum' accipere solent. Itaque huc inclino. Sequenti versu 'Flavos' dici pro Flaviis contra morem Romanum est. 'Flavi' sine dubio dicuntur aurei ob colorem. *Gronovius.*

6 *Flavos, &c.*] Flavios ex moneta Domitiani. Scriverius legit *flavos*.

7 *Basioque tam longo*] Sic lib. xi. Epig. 105. 'Basia blandas imitata columbas.'

9 *Rogare cœpit, &c.*] Vinosa mulier. 'Digna est concubitus quoslibet illa pati,' inquit Ovidius.

LXVI.

AD AMŒNUM.

Bis quinquagenis domus est tibi millibus emta,
  Vendere quam summa vel breviore cupis.
Arte sed emtorem vafra corrumpis, Amœne,
  Et casa divitiis ambitiosa latet.
Gemmantes prima fulgent testudine lecti,
  Et Maurusiaci pondera rara citri.
Argentum atque aurum non simplex Delphica portat:
  Stant pueri, dominos quos precer esse meos.
Deinde ducenta sonas, et ais, non esse minoris.
  Instructam vili vendis, Amœne, domum.

Centum millibus emisti domum, quam cupis vendere pretio vel minore. Sed, o Amœne, arte callida circumvenis emtorem, et casa delitescit fucata divitiis. Tori gemmei splendent prima testudine, et pondera rara citri Maurusiaci. Delphica mensa *tegitur auro atque argento non simplici: stant pueri, quibus servire cupiam. Postea petis ducenta, et dicis non esse minoris. O Amœne, vili vendis ædes ornatas.*

4 *Licet* cod. Beverl.

NOTÆ

2 *Vel breviore*] Centum millibus sestertium male materiatas ædes emerat Amœnus, quas vel minori pretio libens vendidisset: attamen eas multis divitiis ornatas ducentis millibus æstimabat.

5 *Gemmantes prima*] Primam testudinem intelligit Raderus, atrium, et vestibulum ædium, ubi ponebantur lecti geniales. Horatius: 'Lectus genialis in aula est.' Forte melius intelliges lectos ornatos testudine prima, hoc est, omnium pretiosissima: gemmantes vero dixit, quod gemmis essent locupletati illi tori, vel quod essent pavonini. Vide lib. XIV. Epig. 85. et lib. III. Epig. 58. 'Gemmeique pavones.'

6 *Et Maurusiaci*] Et mensæ citreæ pretiosissimæ ex Mauritania, de quibus lib. II. Epig. 43.

7 *Non simplex Delphica*] Hoc est, ornata laminis auri vel argenti. Delphicæ mensæ, inquit Heraldus, marmoreæ erant, ut colligere est ex Cicerone lib. VI. in Verrem. Cujacius lib. X. Observationum cap. 13. de Delphicis agens probat fuisse abacos ex quibus vina ministrarentur.

10 *Instructam vili*] Sensus est: Equidem, o Amœne, domum sic instructam vili pretio vendere videris; sed cum omnem supellectilem atque ornatum sublaturus sis, nimis cara est tua domus.

LXVII.

IN NATALEM MARONIS.

Maiæ Mercurium creastis Idus.
Augustis redit Idibus Diana.
Octobres Maro consecravit Idus.
Idus sæpe colas et has, et illas,
Qui magni celebras Maronis Idus.

O Maiæ Idus, genuistis Mercurium. Diana colitur Idibus Augustis. Maro consecravit Idus Octobres. Sæpe celebres has et illas Idus, qui colis Idus magni Maronis.

De idibus M. edd. vett. et Delph. *In n. Virgilii* ed. Barb.

NOTÆ

1 *Maiæ*] Ausonius Idyllio de feriis Romanis : 'Et medias Idus Maii, Augustique recursu Quas sibi Mercurius, quasque Diana dicat.'

4 *Idus sæpe colas*] Hoc est, Diu vivas, et sic possis colere Idus Mercurii et Dianæ, qui Virgilii natalem colis.

LXVIII.

AD CLIENTES.

Matutine cliens, urbis mihi causa relictæ,
Atria, si sapias, ambitiosa colas.
Non sum ego causidicus, nec amaris litibus aptus :
Sed piger, et senior, Pieridumque comes.
Otia me somnusque juvant, quæ magna negavit
Roma mihi : redeo, si vigilatur et hic.

O cliens matutine, causa cur secesserim ab urbe, si sapias, colas limina potentiorum. Ego non sum causidicus, nec idoneus amaris litibus, sed iners, et senior, et comes Musarum. Quies et somnus mihi placent, quæ mihi recusavit magna Roma : revertor, si hic quoque vigilatur.

5 *Negabas* cod. Beverl. *Negabit* cod. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

6 *Si vigilatur et hic*] Romam, inquit, sum rediturus, si nec Bilbili per clientes importunos mihi liceat dormire.

LXIX.

AD PAULLUM.

Sic tanquam tabulas, scyphosque, Paulle,
Omnes archetypos habes amicos.

O Paulle, omnes amici tibi sunt archetypi, veluti tabulæ, et scyphi.

NOTÆ

1 *Sic tanquam*] Sensus est: Nihil das veteribus amicis, quos habes veluti pocula archetypa. Vide lib. VIII. Epig. 33. Paullus quidem avarus ornabatur ab amicis, a quo illi nihil accipiebant, sed quibus veluti archetypis poculis uteretur, quæ nullas domino impensas, multum vero laudis afferunt.

LXX.

DE APRO.

Lintea ferret Apro vatius cum vernula nuper,
Et supra togulam lusca sederet anus;
Atque olei stillam daret enterocelicus unctor:
Udorum tetricus censor et asper erat.
Frangendos calices, effundendumque Falernum
Clamabat, biberet qui modo lotus eques.

Cum nuper jejunus vernula portaret lintea ad Aprum, et lusca anus sederet super togulam; et Opelicus unctor daret stillam olei; acerbus, et severus erat censor nudorum. Vociferabatur frangenda pocula, atque effundendum Falernum,

1 *Vacuus* edd. vett. et Delph. et Maitt. *Vanus* Ms. in marg. ed. Par. 1617.—3 *Donaret Opelicus* edd. vett. *Tereret Emporicus* Ms. in marg. ejusd. ed. Par. quod forte ab Emporiis oppido Tarraconensis Hispaniæ exortum, notante ibi viro docto.—4 *Nudorum* edd. vett. et Barb.—6 *Biberes* Ms. in marg. ed. Par. 1617. *Tyberi quod* Ms. Florent. Consule Not. Var.—7 *Nummi*

NOTÆ

1 *Lintea*] Quibus Aper lotus abstergeretur.

2 *Et supra togulam*] Ne subduceretur, nec enim habebat servos qui illam custodirent.

3 *Atque olei*] In balneis ungebantur veteres, sed tam pauper erat Aper, ut nec satis olei ad bene ungendum corpus emere posset.

Enterocelicus] Hoc est, herniosus.

4 *Ud.* [*Nudorum*] Toto quippe corpore nudi lavabant antiqui. Legunt alii, *udorum* vino scilicet madidorum.

5 *Frangendos*] Clamabat Aper tollendas potationes, et frangendos calices illius equitis, qui modo lotus biberet. Legunt alii, *biberes,* hoc est, Si tu eques, qui modo exibas e balneis, biberes.

A sene sed postquam patruo venere trecenta;
Sobrius a thermis nescit abire domum.
O quantum diatreta valent, et quinque comati!
Tunc, cum pauper erat, non sitiebat Aper.

illius *qui modo lotus eques potaret. Sed postquam accepit trecentos nummos a sene: a thermis siccus nequit redire domum. O quantum possunt diatheca, et quinque* pueri *comati! tunc Aper non sitiebat, cum erat egenus.*

v. trecenti edd. vett. Hic quoque legantur Not. Var.—9 Sic Ms. Beverl. cum tamen possumus errare, dum Manuscripto Beverlandi varietates tribuimus: nam 'neque adeo certum habeo,' ait Wensdorfius, 'eæne varietates, quibus nullam codicis notam addidit Beverlandus, soli ipsius ingenio an cuidam Ms. debeantur.' Et sic habe, Lector, de reliquis locis, ubi eum Ms. notavimus. Sic legit et Ms. in marg. ed. Par. 1617. quam ed. Langii aliquando vocamus. *Diatheta* ed. Barb. *Diatheca* edd. vett. Rursus cape, Lector, in manus Not. Var.

NOTÆ

7 *A sene*] Cum trecentos nummos sibi relictos cujusdam senis testamento accepisset. Legunt alii melius, ut opinor: *A sene sed postquam patruo venere trecenta.* Millia nempe sestertium, quæ summa longe major.

9 *O quantum diatreta* [*diatheca*] Διαθηκὴ testamentum est: intellige bona relicta testamento. Turnebus lib. XXVII. cap. 31. legit *diatreta*, et diatretos calices interpretatur clavatos, [quibus nimirum insertæ sint gemmæ: alii intelligunt calices cælatos et tornatiles. Videat lector.

10 *Tunc, cum pauper*] Seneca lib. I. de beneficiis cap. 9. 'Detestantur hæc in felicibus, eadem si potuerint facturi.'

LXXI.

AD LYGDUM.

NIL non, Lygde, mihi negas roganti:
At quondam mihi, Lygde, nil negabas.

NOTÆ

1 *Negas roganti*] Lib. XI. Epig. 74. 2 *Nil negabas*] Lib. IV. Epig. 12.

LXXII.

AD PANNICUM.

JUGERA mercatus prope busta latentis agelli,
Et male compactæ culmina fulta casæ,

O Pannice, emtis jugeribus juxta busta latentis agelli, et fultis culminibus casæ

2 *Compositæ* cod. Beverl. et cod. in marg. ed. Par. 1617.—5 *Tisinamque* cod. Beverl.

Deseris urbanas, tua prædia, Pannice, lites,
Parvaque sed tritæ præmia certa togæ.
Frumentum, milium, ptisanamque, fabamque solebas
Vendere pragmaticus: nunc emis agricola.

male materiatæ, derelinquis urbanas lites, tuos fundos, et exiguam, sed certam mercedem tritæ togæ. Pragmaticus solebas vendere triticum, milium, et ptisanam, et fabam: nunc agricultor mercaris hæc.

NOTÆ

1 *Prope busta*] Gallica intelligunt interpretes: ubi nempe Galli in depresso seu latente loco fuerant sepulti a Camillo deleti, vel pestilentia interemti in obsidione Romæ. Livius lib. v. primæ decadis.

3 *Deseris*] Forum scilicet, ex quo majores et certiores fructus, quam ex fundo emto, percipiebas.

5 *Frumentum*] Munera intellige, quibus donabatur Pannicus: ptisanam interpretare hordeum ex quo sæpius fit.

6 *Pragmaticus*] Est is qui recte juris formulas novit, atque oratoribus leges et consuetudines suggerit. Juven. Sat. vii. 123.

LXXIII.

AD CATULLUM.

HÆREDEM tibi me, Catulle, dicis.
Non credam, nisi legero, Catulle.

O *Catulle, prædicas me esse tuum hæredem. Non credam, nisi legero,*

NOTÆ

2 *Nisi legero*] Hoc est, nisi mortuus fueris: tabulæ enim testamentariæ non aperiebantur nisi mortuo testatore. Vel intellige, ‘nisi legero,’ tua scil. ossa; sic tacite Catullo mortem optat, quo citius ejus bona possideat.

LXXIV.

AD FLACCUM.

CUM tibi Niliacus portet crystalla cataplus,
Accipe de circo pocula Flaminio.

Cum puer Ægyptius tibi afferat crystalla, sume calices de circo Flaminio. An

1 Sic Vat. et sic videtur legisse Calderinus. *Catastus* edd. vett.—4

NOTÆ

1 *Cataplus* [*Catastus*] Turneb. xxx. 26. *cataplus*, sic legend. est ut sit navigatio Ægyptiorum: nam ex Ægypto et annona et merces plurimæ

Hi magis audaces, an sunt qui talia mittunt
  Munera? sed geminus vilibus usus inest.
Nullum solicitant hæc, Flacce, toreumata furem,
  Et nimium calidis non vitiantur aquis.
Quid, quod securo potat conviva ministro,
  Et casum tremulæ non timuere manus?
Hoc quoque non nihil est, quod propinabis in istis,
  Frangendus fuerit si tibi, Flacce, calix.

hi sunt audaciores, an *qui mittunt ejusmodi dona? sed* licet *viles inserviunt duplici usui. O Flacce, nullum furem invitant hæc toreumata, nec franguntur aquis nimis calidis. Quid, quod conviva bibit tuto servo, nec tremulæ manus metuerunt casum? at hoc etiam est alicujus momenti, quod* tu, o *Flacce, propinabis in istis, cum fracturus fueris poculum.*

Gemmis pro *geminus* edd. vett. Vid. Not. Var.—10 *Fuerat* Ms. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

Romam advehebantur. Sed Vitruvius lib. VIII. cap. 4. sic ait, 'Ideoque transmarinos catastos emere formosos,' &c. Itaque catasti sunt pueri formosi, ut constat etiam ex Plinio lib. XXXV. cap. 18. De his noster Poëta videtur agere lib. IV. Epig. 42. 'Niliacis primum puer hic nascatur in oris.'

2 *Flaminio*] Ubi vendebantur fictilia, aut vitrea vasa.

3 *Hi magis*] Videtur Poëta allusisse ad 'calices audaces,' de quibus lib. XIV. Epig. 94. audaces vero vocabantur, quod specie quadam crystallina pocula imitari auderent.

4 *Sed geminus vilibus*] Hæc nempe duo commoda vilibus poculis insunt, quod nec furem alliciant, nec aqua calida rumpantur. *Toreumata* vocat, quod torno formarentur. Legunt alii, *Sed gemmis utilis usus inest.* Objectio est Flacci: at gemmæ magno usui sunt in pellendis morbis et venenis. Plinius lib. XXXVII. cap. 2. Judicet lector.

7 *Securo ministro*] At vero cum crystallina pocula porrigerent servi, ne manibus exciderent valde metuebant.

10 *Frangendus fuerit*] Cum nempe in vitreo hujusmodi poculo aliquis ore impuro et male olenti biberit: at vero crystallinum non sine magna jactura frangitur.

LXXV.

DE PUERIS.

FESTINAT Polytimus ad puellas:
Invitus puerum fatetur Hymnus:

De p. formosis ed. Barb.—2 *Hypnus*, de quo antea, conjicit V. D. in marg. ed. Par. 1617.

Pastas glande nates habet Secundus:
Mollis Dindymus est, sed esse non vult:
Amphion potuit puella nasci.
Horum delicias, superbiamque,
Et fastus querulos, amice, malo,
Quam dotis mihi quinquies ducena.

NOTÆ

1 *Festinat, &c.*] Polytimus grandior est et exoletus.

2 *Invitus puerum, &c.*] Recusat, negans sibi esse voluptati.

3 *Pastas glande, &c.*] Βαλανοβόρους. quod dixit Diogenes de cinædo quodam. Hic autem *glans*, seu *βάλανον*, est *τὸ τοῦ καυλοῦ ἄκρον*. Ubi non pinguitudo pueri significatur; sed pathici effœminatique impudicitia. Acumen enim sensus est in dictione 'glande,' qua significatur pars obscœna genitalium virorum. Salse ergo dicit, cum habere nates glande pastas: tanquam subactione illa præpostera concubini, veluti cibo, nates pascerentur. *Beroaldus.*

4 *Mollis Dindymus, &c.*] Lascivus est et nequam: sed dissimulat et rogari vult.

5 *Potuit puella nasci*] Formæ est adeo ambiguæ, et ipse facilis.

8 *Quam dotis, &c.*] Quam uxorem cum maximæ dotis modo, decies scilicet centenis millibus sestertium.

LXXVI.

DE AGRICOLA.

AMPHORA vigessis, modius datur ære quaterno.
  Ebrius et crudus nil habet agricola.

Amphora venditur viginti assibus, modius quatuor: agricola ebrius et satur nihil habet.

De caritate vini edd. vett. et Delph. Vid. Not. inf. 'Certe,' ait Flosculus, 'titulus male conceptus: non de vilitate annonæ agit, quod Cic. in Verr. III. diserte explicat: 'Ad incertum casum et eventum incertus quotannis labor et certus sumtus impenditur.' Annona porro pretium nisi in calamitate non habet.'—1 *Vicenis* Thuan. cod. *Vigetiis* Vat. *Vigessi* edd. Farnab. Barb. Vid. Not. Var.

NOTÆ

1 *Datur ære quaterno*] Hoc est, inquit Farnabius, tam vili pretio venditur annona, ut malit agricola ingurgitare se ad crapulam usque et ebrietatem, quam tantulo pretio vinum et frumentum vendere. Gronovius vero intelligit beatos quidem esse agricolas, cum abundent vino et frumento; at infelices, quia ex frumento et vino vendito nihil nummorum reficere possunt in tanta annonæ vilitate. Quare inscribunt, *De vilitate vini et frumenti.* Alii *De agricola.* Eligat lector.

2 *Ebrius et crudus*] Hoc est, Agricola cœnam potentiorum captat; atque ita in magna vini et frumenti caritate, licet pauper sit, tamen semper ebrius et satur est. 'Crudus' dicitur, qui nimios, quos comedit, cibos coquere nequit. Vel intellige, inquit Raderus, agricolam seu agricultorem, si vel semel potet vel cœnet lautius, ad egestatem redigi.

LXXVII.

DE ÆTHONTE.

Multis dum precibus Jovem salutat,
Stans summos resupinus usque in ungueis,
Æthon in Capitolio, pepedit.
Riserunt comites: sed ipse Divum
Offensus genitor trinoctiali
Affecit domicœnio clientem.
Post hoc flagitium misellus Æthon,
Cum vult in Capitolium venire,
Sellas ante petit Patroclianas,
Et pedit deciesque, viciesque.
Sed quamvis sibi caverit crepando,
Compressis natibus Jovem salutat.

Dum Æthon adhibet Jovi multas preces, stans resupinus usque in summos ungues, crepuit in Capitolio. Socii riserunt: sed ipse pater Deorum læsus mulctavit clientem trinoctiali domicœnio. Post hoc flagitium cum misellus Æthon vult petere Capitolium, prius adit sellas Patroclianas, et crepat decies et vicies: sed licet pedendo sibi providerit, compressis natibus salutat Jovem.

Ad Cethonem Thuan. cod.—4 'Alii *homines:* recte.' *Schrevel.* Sic cod. Beverl. et ed. Barb.—9 *Quatridianas* cod. Beverl.—10 *Vigetiesque* pro *que viciesque* id.

NOTÆ

2 *Stans summos*] Mos erat precantium, ut cœlum respicientes resupini summis pedum digitis insisterent. *Domitius.*

9 *Patroclianas*] Publicas quasdam latrinas interpretare.

12 *Compressis*] Æthon parasitus pedendi vitio sic laborabat, ut, licet sibi cavisset, crepitum semper comprimere cogeretur.

LXXVIII.

DE EODEM.

Ante Jovis statuam crepuit satur histrio: pœnam
Jupiter indixit, vivere de proprio.

Histrio satiatus pepedit ante simulacrum Jovis: Jupiter mulctavit hac pœna, vivere de proprio.

Hoc Epigramma hic saltem nesciunt edd. Ald. Junt. Colin. Barb.

NOTÆ

2 *Vivere de proprio*] Cum vero pauper esset iste Æthon, domi jejunare cogebatur.

LXXIX.

AD BITHYNICUM.

Nil in te scripsi, Bithynice: credere non vis,
  Et jurare jubes: malo satisfacere.

O *Bithynice, nihil scripsi in te: non vis credere, et imperas jurare: malo satisfacere.*

NOTÆ

2 *Malo satisfacere*] Hoc dicit Poëta ex more fori: cui enim jusjurandum defertur, nisi juret, tenetur solvere. Sensus est: Malo scribere in te, quam jurare me nihil scripsisse.

LXXX.

AD ATTICILLAM.

Donavi tibi multa, quæ rogasti:
Donavi tibi plura, quam rogasti:
Non cessas tamen usque me rogare.
Quisquis nil negat, Atticilla: fellat.

4 *Fallet* Ms. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

4 *Quisquis nil*] Lepide jocatur in Atticillam semper aliquid petentem; adeo turpe est, inquit, nihil negare, ut idem etiam fellare significet. Vide lib. IV. Epig. 12.

LXXXI.

DE CALLISTRATO.

Ne laudet dignos, laudat Callistratus omnes.
  Cui malus est nemo, quis bonus esse potest?

Callistratus commendat omnes, ne commendet dignos. Qui neminem existimat malum, quem existimat bonum?

NOTÆ

1 *Ne laudet dignos*] Invidia, aut judicii infirmitate, omnes laudabat Callistratus: boni vero tantum laudandi, atque a malis distinguendi sunt.

LXXXII.

DE UMBRO.

Brumæ diebus, feriisque Saturni,
Mittebat Umber aliculam mihi pauper;
Nunc misit alicam: factus est enim dives.

Umber pauper mittebat mihi aliculam diebus brumæ, et feriis Saturni: nunc mittit alicam: nam evasit dives.

3 *Mittit* edd. vett. et Farnab. *Misit* Palat. *Ergo* pro *enim* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Brumæ diebus*] Lib. x. Epig. 14. 'Quando brevis gelidæ missa est toga tempore brumæ.'

2 *Aliculam*] Invenio, inquit Turnebus lib. xviii. cap. 23. et in antiquo Vocabulario 'aliculam' genus vestis esse. Lex 23. §. 2. ff. de auro, argento, mundo. 'Puerilia [vestimenta nempe] sunt, quæ ad nullum alium usum pertinent, nisi puerilem, veluti togæ, prætextæ, aliculæ, chlamydes, pallia, quæ filiis nostris comparamus.' Aliculæ, inquit Gothofredus, sunt togæ breves. De alica lib. xiii. Epig. 6. quæ potus est: in eo jocus est, quod 'alicula' videatur diminutivum ab 'alica.'

LXXXIII.

DE MENOGENE.

Effugere in thermis et circa balnea non est
  Menogenen, omni tu licet arte velis.
Captabit tepidum dextra lævaque trigonem,
  Imputet exceptas ut tibi sæpe pilas.

Impossibile est evitare Menogenen in thermis et circa balnea, quamvis tu cupias omni industria. Dextra et læva prehendet tepidum trigonem, ut tibi imputet pilas

1 Sic Ms. in marg. ed. Par. 1617. *E th.* ead. ed. cum Ald. Junt. et Farnab. Ed. Colin. operarum incuria, ut videtur, *Eff. th.* Vid. Var. Not.—3 *Trionem*

NOTÆ

3 *Captabit tepidum*] De trigonali pila, et de folle dictum lib. vii. Epig. 72.

4 *Imputet*] Hoc est, ut excepta pila et tibi oblata aliquam apud te ineat gratiam.

Colliget, et referet laxum de pulvere follem,
Et si jam lotus, jam soleatus erit.
Lintea si sumes, nive candidiora loquetur,
Sint licet infantis sordidiora sinu.
Exiguos secto comentem dente capillos,
Dicet Achilleas disposuisse comas.
Fumosæ feret ipse tropin de fæce lagenæ,
Frontis et humorem colliget usque tuæ.
Omnia laudabit, mirabitur omnia, donec
Perpessus dicas tædia mille, Veni.

sæpe exceptas. Colliget de pulvere lapsum follem, et referet, etsi jam lotus erit, jam soleatus. Si accipias lintea, dicet esse *candidiora nive, quamvis sint sordidiora sinu infantis. Prædicabit comas Achilleas dispositas esse a te comente capillos raros secto dente. Ipse subministrabit tropin de fæce fumosæ lagenæ, atque assidue colliget sudorem tui vultus. Commendabit cuncta, obstupescet cuncta, donec tu, perpessus mille fastidia, dicas, Veni.*

Ms. Beverl.—4 *Acceptas* Palat. cod. et ed. Barb.—5 Sic cod. in marg. ed. Par. 1617. *Lapsum* edd. vett. et Maitt. Farnab. et Schrevel. qui, 'Palat.' ait, 'et Brit. leg. *laxum:* recte.'—6 *Ero* cod. Beverl. et cod. in marg. ed. Par. 1617.—7 Sic id. codex. *Sumas* edd. vett. et Farnab.—8 *Situ* Palat. —10 *Compos.* al. sed vid. Heins. ad Ov. Amor. XIV. 35.—11 *Propin* Ms. Beverl. Vid. Not. Var.—12 *Ipse* pro *usque* ed. Barb. quod alios legere notavit Farnab. *Suæ* pro *tuæ* cod. Beverl.

NOTÆ

6 *Jam soleatus*] Post lotionem soleas ponebant, quas cœnaturi deponebant. Sensus est: Menogenes e balneis exiturus remanebit sua tibi officia præstiturus.

7 *Lintea*] Ad corpus abstergendum.

9 *Secto dente*] Hoc est, pectine.

10 *Achilleas comas*] Hoc est, tuas esse flavas, et pulchras, quales Achillis comas laudat Homerus.

11 *Tropin*] Quæ est infima navis pars, et hic sumitur pro vino vapido quod est in lagenæ fundo. Hujusmodi vino utebantur veteres, vel ad corpora abluenda in balneis, vel ad vomitum ante cœnam ciendum, inquit Raderus.

14 *Veni*] Ad cœnam.

LXXXIV.

DE FABIANO.

Derisor Fabianus herniarum,
Omnes quem modo colei timebant
Dicentem tumidas in hydrocelas,

Fabianus derisor scrotorum, quem paulo ante carpentem turgidas hydrocelas me-

NOTÆ

3 *Hydrocelas*] Morbus erat ex genere enterocelarum, nempe cum intestina dilabuntur in scrotum; Gallice *descente de boyaux.*

Quantum nec duo dicerent Catulli,
In thermis subito Neronianis
Vidit se miser, et tacere cœpit.

tuebant omnes testiculi, quantum nec carperent duo Catulli, infelix derepente spectavit se in thermis Neronianis, et cœpit silere.

NOTÆ

4 *Quantum nec duo*] Catullus in hasce res venereas hyperboliκῶs dicit.

6 *Tacere cœpit*] Factus et ipse herniosus.

LXXXV.

AD POLYTIMUM.

Nolueram, Polytime, tuos violare capillos:
Sed juvat hoc precibus me tribuisse tuis.
Talis eras modo tonse Pelops, positisque nitebas
Crinibus, ut totum sponsa videret ebur.

O Polytime, nolueram violare tuas comas: sed placet hoc a me concessum tuis precibus. O Pelops tonse modo talis eras, et fulgebas capillis tonsis, ut sponsa spectaret totum ebur.

NOTÆ

2 *Sed juvat*] Tonsis enim capillis lactea tua colla videntur, quæ comis tegebantur.

3 *Pelops*] Cui humerus a Cerere decerptus, alter eburneus a Diis restitutus est, quem totum videre poterat Hippodamia, ejus uxor. Quæ historia satis nota.

LXXXVI.

IN FABULLUM.

Pædiconibus os olere dicis.
Hoc si, sicut ais, Fabulle, verum est,
Quid tu credis olere cunnilingis?

NOTÆ

3 *Quid tu*] Notat Fabullum turpi vitio. Vide lib. II. Epig. 31.

LXXXVII.

IN NON ARRIGENTEM.

TRIGINTA tibi sunt pueri, totidemque puellæ:
Una est, nec surgit mentula: quid facies?

NOTÆ

2 *Quid facies*] Quasi dicat: Linges. Lib. XI. Epig. 26.

LXXXVIII.

DE COTTA.

BIS Cotta soleas perdidisse se questus,
Dum negligentem ducit ad pedes vernam,
Qui solus inopi præstat, et facit turbam;
Excogitavit homo sagax, et astutus,
Ne facere posset tale sæpius damnum;
Excalceatus ire cœpit ad cœnam.

Cotta questus se bis amisisse soleas, dum ducit ad pedes vernam socordem, quem unum habet sibi astantem in toto suo comitatu; homo solers et versutus commentus est, ne sæpius faceret talem jacturam: cœpit ire ad cœnam sine calceis.

NOTÆ

2 *Ducit ad pedes*] Servus a pedibus is dicebatur, qui ad pedes domini accumbentis stabat, et soleas, quas dominus exuerat, custodiebat.

6 *Excalceatus*] Summam Cottæ inopiam facete sic deridet Poëta.

LXXXIX.

DE TONGILIANO.

TONGILIANUS habet nasum: scio, non nego: sed jam
Nil, præter nasum, Tongilianus habet.

Tongilianus habet nasum: novi, non nego: at Tongilianus nihil jam habet, excepto naso.

1 *Ego* edd. Par. 1617. et Farnab.

NOTÆ

1 *Habet nasum*] Hoc primo versu nasus sumitur pro acumine judicii; sed in secundo sumitur proprie: hoc est: Tongilianus est tam pauper, ut nihil habeat præter nasum. Vide lib. I. Epig. 4.

XC.

AD CHARINUM.

QUOD lana caput alligas, Charine,
Non aures tibi, sed dolent capilli.

O *Charine, quod lana tegis caput, non aures, sed comæ tibi dolent.*

NOTÆ

2 *Sed dolent capilli*] Quibus cares: hoc est: Te calvitii pudet, quod ideo tegis lana.

XCI.

DE MARONE.

PRO sene, sed clare, votum Maro fecit amico,
Cui gravis et fervens hemitritæus erat,
Si Stygias æger non iret missus ad undas,
Ut caderet magno victima grata Jovi.
Cœperunt certam medici spondere salutem.
Ne votum solvat, nunc Maro vota facit.

Maro suscepit votum pro sene, sed amico caro, qui laborabat gravi et ferventi hemitritæo, si ægrotus non esset missus ad undas Stygias, ut victima immolaretur grata Jovi magno. Medici cœperunt promittere certam salutem. Nunc Maro suscipit vota, ne solvat votum.

1 *Caro* edd. vett. et Maitt. pro *clare*, quod habet cod. Beverl.—3 *Non esset* edd. vett. *Umbras* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Clare*] Ut nempe senex æger audiret, cujus hæreditatem captabat iste Maro.

2 *Hemitritæus*] Febris est semitertiana; lib. II. Epig. 41.

6 *Ne votum solvat*] Propter quod hæres institutus fuerat a sene.

Vota facit] Ut moriatur senex, ne hæreditatem ejus amittat.

XCII.

IN MAGULLAM.

COMMUNIS tibi cum viro, Magulla,
Cum sit lectulus, et sit exoletus,
Quare, dic mihi, non sit et minister?
Suspiras: ratio est, times lagenam.

NOTÆ

3 *Quare*] Cur non et communi uteris pocillatore?

NOTÆ

4 *Times lagenam*] Times nempe venenatum poculum. Vide lib. IV. Epig. 43. et lib. IV. Epig. 69.

XCIII.

AD PRISCUM.

SÆPE rogare soles qualis sim, Prisce, futurus,
Si fiam locuples, simque repente potens.
Quenquam posse putas mores narrare futuros?
Dic mihi, si fias tu leo, qualis eris?

O Prisce, tui moris est crebro percontari, qualis sim futurus, si dives evadam, et subito sim potens. Credisne quenquam posse dicere mores futuros? Dic mihi, si tu evadas leo, qualis eris?

NOTÆ

4 *Si fias tu leo*] Sensus est: Leo futurus leonis naturam habiturus est, atque ita dives futurus divitis moribus usurus est, nempe superbis; seu tenues et debiliores est oppressurus, et tanquam leo devoraturus.

XCIV.

DE FABULLA.

QUA mœchum ratione basiaret
Coram conjuge reperit Fabulla.
Parvum basiat usque morionem:
Hunc multis rapit osculis madentem
Mœchus protinus, et suis repletum
Ridenti dominæ statim remittit.
Quanto morio major est maritus!

Fabulla excogitavit qua ratione oscularetur adulterum coram marito. Semper osculatur parvum sannionem: repente adulter hunc rapit udum multis basiis, et suis repletum remittit statim dominæ ridenti: quanto major est sannio maritus!

5 *Proximus* Palat.—7 *Marito* Ms. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

7 *Quanto morio*] Hoc est: Quanto stolidior est maritus, qui hoc artificium non animadvertat, vel animadvertens patiatur!

XCV.

IN TUCCAM.

Scribebamus epos: cœpisti scribere: cessi,
Æmula ne starent carmina nostra tuis.
Transtulit ad tragicos se nostra Thalia cothurnos:
Aptasti longum tu quoque syrma tibi.
Fila lyræ movi Calabris exculta Camœnis:
Plectra rapis nobis ambitione nova.
Audemus satiras: Lucilius esse laboras.
Ludo leves elegos: tu quoque ludis idem.
Quid minus esse potest? epigrammata fingere cœpi:
Hinc etiam petitur jam mea fama tibi.
Elige, quid nolis; quis enim pudor, omnia velle?
Et si quid non vis, Tucca, relinque mihi.

Faciebamus carmen heroicum: cœpisti facere: destiti, ne mei versus essent æmuli tuorum. Nostra Thalia traduxit se ad tragicos cothurnos: tu etiam accommodasti tibi longum syrma. Movi fila lyræ exculta doctis Camœnis: nobis eripis plectra ambitione nova. Aggredimur satiras: conaris esse Lucilius. Scribo leves elegos: tu etiam scribis idem. Quid potest esse minus? Cœpi facere epigrammata: hinc etiam tibi comparas meam famam. Elige quid recuses: nam quæ verecundia est aggredi omnia? Et, si quid fastidis, o Tucca, relinque mihi.

1 *Scribebam versus* id. Ms.—5 *Doctis* pro *Cal.* edd. vett. et Maitt. Farnab. et Barb. Adi Not. Var.—6 *Ambitiose* Palat. et cod. in marg. ed. Par. 1617. *Novem* Ms. Beverl.—9 *Pingere possis* Vat.—12 *Palma* cod. Beverl.

NOTÆ

3 *Cothurnos*] Hoc est: Scripsi tragœdias. Vide lib. III. Epig. 20. Syrma tragicorum vestis est, lib. IV. Epig. 49.

5 *Fila lyræ*] Hoc est: Versus lyricos composui, quorum princeps Horatius.

7 *Lucilius*] Qui primus inter Latinos poëtas satiras scripsit.

8 *Elegos*] Quales Tibullus, Propertius, Ovidius. Ludere dicuntur poëtæ, cum versus leviores scribunt.

9 *Quid minus*] Quam scribere epigrammata.

XCVI.

AD RUFUM.

Musæi pathicissimos libellos,
Qui certant Sybariticis libellis,
Et tinctas sale pruriente chartas
Instanti lege, Rufe: sed puella
Sit tecum tua, ne Thalassionem
Indicas manibus libidinosis,
Et fias sine fœmina maritus.

Ad Instantium R. ed. Barb. *Ad Ruffum* Ald. Junt. Colin. et *Ruffe* in medio Ep.—6 *Inducas* ed. Barb. quod rectum censet Schrevel.

NOTÆ

1 *Pathicissimos libellos*] Mollissimos et nefandi argumenti, cujusmodi fuere Elephantidos, Epig. 43. supra, vers. 4.

2 *Sybariticis libellis*] Libris abominandæ nequitiæ, quos scripsit Hemitheon Sybarita, ut testatur Lucianus, *πρὸς ἀπαίδευτον*. Horum meminit et Ovidius lib. II. Trist. Epist. ad Augustum: 'Nec qui composuit nuper Sybaritida fugit.'

4 *Instanti lege, Rufe*] Ad hunc eundem lib. VII. Epig. 68. et lib. VIII. Epig. 51.

5 *Thalassionem*] Conjugale illud. De Thalassione vide lib. I. Epig. 36.

7 *Et fias, &c.*] Ut lib. IX. Epig. 42.

XCVII.

IN ZELOTYPAM.

Cum tibi nota tui sit vita fidesque mariti,
 Nec premat ulla tuos, solicitetve toros;
Quid quasi pellicibus torqueris inepta ministris,
 In quibus et brevis est, et fugitiva Venus?
Plus tibi quam domino pueros præstare probabo:
 Hi faciunt, ut sis fœmina sola viro.
Hi dant, quod non vis uxor dare. Do tamen, inquis,
 Ne vagus a thalamis conjugis erret amor.

NOTÆ

3 *Ministris*] Pueris.

6 *Sola viro*] Ut non utatur alia fœmina quam te.

7 *Do tamen, inquis*] Vide lib. XI. Epig. 43.

Non eadem res est: Chiam volo, nolo mariscam.
Ne dubites quæ sit Chia, marisca tua est.
Scire suos fines matrona, et fœmina debet:
Cede suam pueris; utere parte tua.

12 Sic Ms. in marg. ed. Par. 1617. *Sua* edd. vett. et Delph.

NOTÆ

9 *Non eadem res est*] Dicto lib. XI. Epig. 43. De Chia et marisca dictum lib. VII. Epig. 25. Hic autem Chiam, quæ novit pungere, de pueris dicit, mariscam vero fatuam de fœminis.

12 *Utere parte tua*] Qua fœmina es.

XCVIII.

IN BASSUM.

UXOR cum tibi sit puella, qualem
Votis vix petat improbis maritus,
Dives, nobilis, erudita, casta;
Rumpis, Basse, latus, sed in comatis,
Uxoris tibi dote quos parasti.
Et sic ad dominam reversa languet
Multis mentula millibus redemta:
Sed nec vocibus excitata blandis,
Molli pollice nec rogata surgit.
Sit tandem pudor, aut eamus in jus.
Non est hæc tua, Basse: vendidisti.

2 '*Improbis* melius legas.' *Marg. ed. Par.* 1617. *Improbus* edd. vett.

NOTÆ

2 *Improbis* [*Improbus*] Maritus qui suis votis non ponat modum.

4 *Rumpis latus*] Venereo scilicet opere.

Comatis] Pueris; lib. II. Epig. 57. et lib. III. Epig. 58.

11 *Vendidisti*] Uxori nomine dotis.

XCIX.

AD BÆTIM.

BÆTIS olivifera crinem redimite corona,
Aurea qui nitidis vellera tingis aquis;
Quem Bromius, quem Pallas amat; cui rector aquarum
Albula navigerum per freta pandit iter;
Ominibus lætis vestras Instantius oras
Intret; et hic populis, ut prior, annus eat.
Non ignorat, onus quod sit, succedere Macro.
Qui sua metitur pondera, ferre potest.

O Bætis, redimite comas corona olivifera, qui tingis aurea vellera undis pellucidis; quem Bacchus, quem Pallas diligit; cui dominator aquarum aperit iter navigerum per cana freta; Instantius ingrediatur nostras regiones auspiciis faustis, et hi populi habeant hunc annum similem priori. Instantius *non ignorat quod onus sit succedere Macro. Qui metitur sua pondera, portare valet.*

5 Vat. *instantibus.*—6 *Amnis* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Bætis olivifera*] Vide lib. VIII. Epig. 28. Ad Bætim fluvium Hispaniæ sunt multæ oleæ.

3 *Quem Bromius*] Illic nempe magna est et vini atque olei copia.

Rector aquarum] Neptunus. Albula freta dicit: canum quippe, seu spumosum est mare, maxime ubi se in illud exonerant fluvii.

5 *Instantius*] De quo lib. VIII. Epig. 73. qui in administratione Hispaniæ successurus erat Macro, viro integerrimo, de quo lib. X. Epig. 78.

C.

IN EFFRONTEM.

Os atavi, patris nasum, duo lumina patris,
Et matris gestus dicis habere tuæ.
Cum referas priscos, nullamque in corpore partem
Mentiris: frontem, dic mihi, cujus habes?

Prædicas te habere os atavi, nasum patris, duos oculos genitoris, et gestus matris tuæ. Cum exprimas majores, nec ullam partem mentiris in corpore, dic mihi cujus habes frontem?

Hoc et duo seqq. Epigg. absunt a veteri codice, nec immerito, notante et judicante Flosculo. Absunt ab Ald. Junt. Colin. Barb.—3 Ab aliis legi *Priscos* monet Farnab.

NOTÆ

1 *Os atavi*] Tria hæc ultima Epigrammata per se loquuntur; quæ Martialis esse negant multi.

CI.

AD MATTUM.

QUI negat esse domi se, tunc cum limina pulsas,
Quid dicat, nescis? Dormio, Matte, tibi.

Qui dicit se non esse domi, tunc, cum pulsas fores, an ignoras quid dicat? O *Matte,* inquit, *dormio tibi.*

CII.

AD MILONEM.

THURA, piper, vestes, argentum, pallia, gemmas,
Vendere, Milo, soles, cum quibus emtor abit.
Conjugis utilior merx est, quæ, vendita sæpe,
Vendentem nunquam deserit, aut minuit.

O *Milo, tui moris est vendere thura, piper, vestes, argentum, pallia, gemmas, quæ secum aufert emtor. At merx uxoris fructuosior est, quæ, sæpe vendita, nunquam derelinquit venditorem, nec minuit.*

M. VAL. MARTIALIS

EPIGRAMMATUM

LIBER XIII.

CUI XENIA * INDITUM NOMEN.

I.

AD LECTOREM.

NE toga cordylis, ne pænula desit olivis,
  Aut inopem metuat sordida blatta famem,

O Musæ, consumite Niliacas papyros meas jacturas, ne cordylæ careant toga,

Lemma deest in edd. vett. et Farnab. nec editor Delph. id antiquitatis ejusd. atque reliqua esse censuit.—1 *Et* pro *ne* edd. vett. *Pice nulla* Thuan.

NOTÆ

* *Xenia*] Quæ sic explicat Vitruvius lib. VI. cap. 10. 'Nam, cum fuerunt Græci delicatiores, et ab fortuna opulentiores, hospitibus advenientibus exstruebant triclinia, cubicula cum penu, cellas; primoque die ad cœnam invitabant, postremo mittebant pullos, ova, olera, poma, reliquasque res agrestes. Ideo pictores ea, quæ mittebantur hospitibus, picturis imitantes xenia appellaverunt.' Xenia dicta sunt, quod τοῖς ξένοις, hoc est, hospitibus maxime, necnon et amicis mitterentur. Cum autem pauper esset poëta, xeniorum loco mittebat disticha.

1 *Ne toga cordylis*] Deest lemma in editione Junii. Vide lib. III. Epig. 2. huic simile. Blatta, quæ rodit chartas, genus est vermis.

Perdite Niliacas, Musæ, mea damna papyros :
Postulat, ecce, novos ebria bruma sales.
Non mea magnanimo depugnat tessera talo,
Senio nec nostrum cum cane quassat ebur.
Hæc mihi charta nuces, hæc est mihi charta fritillus :
Alea nec damnum, nec facit ista lucrum.

et olivæ pænula, aut fœda blatta timeat egenam esuriem: en Saturnalia temulenta petunt novos jocos. Mea tessera non decertat cum generoso talo, nec senio cum cane quatit nostrum ebur. Hæc charta mihi est loco nucium et fritilli: nec accipio detrimentum nec quæstum ex ista alea.

cod.—5 *Telo* cod. Beverl.—7 *Nocet* pro *nuces* id.—8 *Non* id.

NOTÆ

3 *Niliacas papyros*] Quia in Ægypto nascuntur papyri, quas per appositionem vocat sua damna: mali enim versus perdunt bonas chartas. Juvenalis Sat. I. versu 15. ‘ Stulta est clementia, cum tot ubique Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.’

4 *Ebria bruma*] Saturnalia intellige, quibus genio indulgebant Romani. De his supra.

5 *Non mea magnanimo*] Vide quæ jam de talis et tesseris dicta sunt, lib. IV. Epig. 14. Calcagninus de Tesseris sic ait: Duabus, tribusve tesseris, quatuor autem ad minimum talis contendebatur in acie lusoria. Unde talis pares non sunt tesseræ, sed inferiores; lib. XIV. Epig. 15. ‘ Non sim talorum numero par tessera, dum sit Major, quam talis, alea sæpe mihi.’ Hæc ratio ad explicandum τὸ ‘magnanimo’ mihi quidem levior videtur, sed meliorem non reperi. Judicet lector.

6 *Senio*] Dicitur, cum in jactis talis senarius apparet; canis autem, cum unicum senario oppositum punctum apparet. ‘Ebur nostrum,’ ex quo scilicet fiebant tesseræ, ut et tali, quos hoc loco intelligi censet idem Calcagninus de Tesseris.

7 *Hæc mihi*] Sensus est: Ego, inquit Poëta, Saturnalium tempore, nec tesseris, nec nucibus, nec talis ludo, sed Musis vaco. De fritillo copiose dictum est lib. IV. Epig. 14.

II.

IN DETRACTOREM.

NASUTUS sis usque licet, sis denique nasus,
Quantum noluerit ferre rogatus Atlas,

Quantumvis sis nasutus, et tandem sis nasus, quantum portare recusaverit jussus

Ad eundem ed. Barb.—2 *Noluerat* Ms. Beverl. et vs. 5. *sed* pro *quam*, et vs. 9. *conditus*, et vs. 10. *venit*

Et possis ipsum tu deridere Latinum,
  Non potes in nugas dicere plura meas,
Ipse ego quam dixi: quid dentem dente juvabit
  Rodere? carne opus est, si satur esse velis.
Ne perdas operam: qui se mirantur, in illos
  Virus habe: nos hæc novimus esse nihil.
Nec tamen hoc nimium nihil est, si candidus aure,
  Nec matutina si mihi fronte venis.

Atlas, et tu possis illudere ipsum Latinum, nequis proferre plura in meas ineptias, quam ego ipse protuli: quid proderit rodere dentem dente? Opus est carne, si cupias expleri. Ne profundas laborem: evome virus in illos qui sibi placent: nos scimus hæc esse nihil. Nihilominus hoc non est omnino nihil, si sincerus auditor, nec matutina fronte accedis ad me.

NOTÆ

1 *Nasutus*] Licet sis maximus derisor; nasus enim irrisionis sedes est. Vide lib. I. Epig. 4.

2 *Atlas*] Qui tamen cœlum humeris gestat.

3 *Latinum*] Mimum nempe; lib. I. Epig. 5. ‘ derisoremque Latinum.’

5 *Ipse ego quam*] Passim pro nihilo habendos esse suos versus dicit Martialis.

Quid dentem] Sensus est: Quid carpis me, qui lædi nequeam?

6 *Carne opus est*] Hoc est: Si velis explere invidiam, carpe illos poëtas, qui grandia promittunt, et se in monte Parnasso somniasse dicunt.

9 *Nec tamen*] Hoc est: Tamen hi versus non sunt plane abjiciendi, sed placebunt lectoribus candidis, atque iis qui genio indulgent. *Matutina fronte*] Hoc est, tristi supercilio: mane enim non pransi homines sunt severi.

III.

AD LECTOREM.

Omnis in hoc gracili Xeniorum turba libello
  Constabit nummis quatuor emta tibi.
Quatuor est nimium: poterit constare duobus,
  Et faciet lucrum bibliopola Tryphon.

Tu emes omnem turbam xeniorum in hoc tenui libro quatuor nummis. Quatuor nimium est: poteris emere duobus, et bibliopola Tryphon consequetur adhuc *quæs-*

Ad eundem ed. Barb.—7 *Cadit* pro *Add.* Ms. Beverl. Quod probare videtur

NOTÆ

4 *Tryphon*] De quo jam dictum lib. IV. Epig. 72.

Hæc licet hospitibus pro munere disticha mittas,
Si tibi tam rarus, quam mihi, nummus erit.
Addita per titulos sua nomina rebus habebis :
Prætereas, si quid non facit ad stomachum.

tum. Fas est mittere hospitibus hæc disticha pro dono, si habueris tam paucos nummos, quam ego. Tibi erunt nomina sua adjuncta rebus per titulos: omittas, si quid non placet stomacho.

ob causam omnibus obviam nos recte tribuere varietates codici Beverl. Vide quæ diximus ad XII. 70. 9. et consule alias huj. Ms. varietates, ut nostram sententiam aut damnes aut confirmes. Ceterum ex hoc Epigrammate æqualiter diviso duo conflat ed. Barb. et hæc duo facit ut eund. titulum præ se ferant. Obliti eramus notare sic scribere De Rooy ad vs. 3. ' Longe venustius [sc. quam *Quatuor est nimium: p.*] Scriverius *Q. est nimium? p.* Malim tamen *Quatuor! est nimium. P.*' Et hanc emend. tanti æstimat amicus τοῦ De Rooy in Epistola ad eum scripta, ut dicat, quamvis emendationem ipse eruerit, tamen se fateri restitutione ejus adeo effascinatum ut flocci propriam præ illa pendat.

NOTÆ

5 ***Disticha mittas***] Vide quæ diximus initio hujus libri : xenia quippe hospitibus mitti solebant.

6 *Si tibi tam*] Malum scilicet omnibus fere poëtis familiare.

7 *Per titulos*] Lemmata seu argumenta intellige.

8 *Non facit ad*] Hoc de suis versibus dicit Poëta; sed alludit ad esculenta xeniorum, quæ hoc libro describuntur.

IV.

THUS.

Serus ut æthereæ Germanicus imperet aulæ,
Utque diu terris, da pia thura Jovi.

Offer pia thura Jovi, ut Germanicus regnet diu in *terris, tarde* in *cœlo.*

1 *Sertis ætherii* Ms. Beverl. *Aula* Ald. Junt. Colin. Maitt. *Aura* Vat. Nostram lect. dat cod. Thuan.

NOTÆ

1 *Germanicus*] Domitianum intelligunt interpretes; unde colligunt, non extremis Martialis annis, sed vivo adhuc Domitiano, scripta esse hæc disticha. Vide l. VIII. Epig. 39.

2 *Pia thura*] Religioni nempe et Superis destinata sunt. Plinius lib. XII. cap. 4. agit de thure.

V.

PIPER.

Cerea quæ patulo lucet ficedula lumbo,
  Cum tibi forte datur, si sapis, adde piper.

Cum forte tibi donatur pinguis ficedula, quæ splendet lato lumbo, si sapis, adjunge piper.

2 *Sorte* ed. Farnab. Vid. Var. Not.

NOTÆ

1 *Cerea*] Hoc est, pinguis: lib. III. Epig. 57. 'Inde cereus turtur.' De ficedula infra Epig. 49.

Lucet] Præ pinguedine.

2 *Adde piper*] Insipida quippe est ficedula.

VI.

ALICA.

Nos alicam, mulsum poterit tibi mittere dives.
  Si tibi noluerit mittere dives, eme.

Nos mittimus alicam, locuples poterit mittere mulsum. Si locuples recusaverit mittere, mercare.

1 *Non* Ms. Beverl.—2 *Emas* id.

NOTÆ

1 *Alicam*] Videndum lib. II. Epig. 37. Alica dicitur, inquit Festus, quod alit corpus. Genus est præstantissimi tritici, unde fiebat potio, quæ dicebatur alica. Ita Raderus. Videtur non multum differre ab ea potione, quam Gallice vocamus *de la biere.*

VII.

CONCHIS FABA.

Si spumet rubra conchis tibi pallida testa,
  Lautorum cœnis sæpe negare potes.

Si habeas pallidam conchem spumantem testa rubra, potes sæpe carere cœnis potentum.

1 'Quod si vera est lect. quam Ciofan.'e Vat. producit ap. Ov. F. v. 510. hoc Nostri loco similiter legerim *rubro testu.* Pro *spumet* itidem maluerim *fumet:* id quod jam et Heinsio in mentem venerat. Vid. ad Fast. v. 509. Nec fere dubito quin veriss. sit illa scriptura.' *De Rooy.*

NOTÆ

1 *Si spumet*] Scilicet, dum coquitur: conchis vero faba est viridis, quæ oleo uncta optimi est saporis, et elixa pallescit. Vide lib. VII. Epig. 78. Juven. Sat. XIV. vers. 31. et Sat. III. vers. 293. 'Cujus conche tumes.'

NOTÆ

'Rubra testa,' hoc est, vase fictili rubro.

2 *Lautorum cœnis*] Nam fabam bene conditam comedens domi laute cœnabis.

VIII.

F A R.

Imbue plebeias Clusinis pultibus ollas,
Ut satur in vacuis dulcia musta bibas.

Imple ollas plebeias Clusinis pultibus, ut expletus potes suavia musta in ollis *exhaustis.*

Hoc et sequens Epigr. permutat ed. Barb.

NOTÆ

1 *Imbue plebeias*] Hoc disticho præcipit Martialis, ut in ollas, quæ Clusini farris pulte imbutæ fuerint, mustum mittatur, quod eo tanquam condiatur, et ad bonitatem proficiat, commendeturque. Turnebus lib. XXV. cap. 28. Clusium vero maritimum Tusciæ oppidum est, hodie *Chiusi*. De farre vide Plinium lib. XVIII. cap. 8.

IX.

L E N S.

Accipe Niliacam, Pelusia munera, lentem:
Vilior est alica, carior illa faba.

Accipe lentem Niliacam, dona Pelusia: illa inferior est alica, pretiosior autem *faba.*

NOTÆ

1 *Niliacam*] In Ægypto nempe circa oppidum Pelusium nascitur lens optima. Virgilius I. Georgic. 'Nec Pelusiacæ curam aspernabere lentis:' et Plinius lib. XVIII. cap. 12. De alica et faba supra dictum.

X.

SIMILA EX TRITICO.

Nec poteris similæ dotes numerare, nec usus,
Pistori toties cum sit et apta coco.

Nec valebis referre dotes similæ, nec usus, cum tot modis pistor et cocus utantur illa.

NOTÆ

1 *Similæ*] Quæ est flos farinæ. *Dotes*] Hoc est, varios usus.

2 *Pistori toties*] Cum variis et placentarum et cibariorum generibus condiendis inserviat.

XI.

HORDEUM.

Mulio, quod non des tacituris, accipe, mulis.
Hæc ego cauponi, non tibi, dona dedi.

Sume quod non donet mulio mulis tacituris; ego largitus sum hæc munera cauponi, non tibi.

1 *Det* edd. vett. et Farnab. *Taciturnus* cod. Beverl.—2 *Coponi* Ald. Junt. Colin. et sic legit Calderinus.

NOTÆ

1 *Mulio*] Hoc distichum sic explicat Turnebus lib. xxv. cap. 28. Hordeum accipe, quo quadrupedes sæpe defraudat mulio: quanquam, cum hordeum pecudum pabulo potius serviat quam hominum, dedi quod tu potius cauponi vendes, quam comedes: nam cauponibus eo est opus ad jumentorum pastus.

Quod non des] De hordeo fuse Plinius lib. xviii. cap. 7. et alibi passim.

Tacituris] Hoc est, non dicturis, quod defraudati sint hordeo.

XII.

FRUMENTUM TRITICEUM.

Tercentum Libyci modios de messe coloni
Sume, suburbanus ne moriatur ager.

Accipe trecentos modios ex messe coloni Libyci, ne ager suburbanus sterilescat.

NOTÆ

1 *Tercentum Libyci*] Cuidam amico mittit frumentum Libycum, ne frequenti satione seu continua cultura ager ejus sterilis fiat. De generibus tritici lege Plinium lib. xviii. cap. 7.

XIII.

BETÆ.

Ut sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O quam sæpe petet vina piperque cocus!

O quam sæpe cocus poscet vina, et piper, ut betæ insipidæ prandia fabrorum sapiant.

NOTÆ

1 *Ut sapiant*] Insipidæ quippe sunt betæ, nisi bene condiantur.

Fabrorum prandia] Hoc est, cibus hominum plebeiorum.

XIV.

LACTUCA.

Claudere quæ cœnas lactuca solebat avorum,
Dic mihi, cur nostras inchoat illa dapes?

Dic mihi, cur lactuca sit initium nostrarum epularum, quæ solebat esse finis cœnæ avorum.

NOTÆ

2 *Dic mihi*] Causam attulit ipse lib. XI. Epig. 53. 'Prima tibi dabitur ventri lactuca movendo.' In fine vero cœnæ lactucam apponebant Veteres, quoniam insita frigiditate ebrietatem retundit.

XV.

LIGNA ACAPNA.

Si vicina tibi Nomento rura coluntur,
Ad villam moneo, rustice, ligna feras.

O *rustice, si colas agros juxta Nomentum, moneo ut portes ligna ad villam.*

Pro *acapna* Thuan. cod. *actua.*—2 *Mane bis ad v.* Ms. Beverl.

NOTÆ

Ligna acapna] Hoc est, quæ incensa non fumant. Nomentum autem oppidum erat Latinorum, ad decimum ab Urbe lapidem situm, ubi multæ paludes; unde illic ligna non erant sicca, proindeque non igni, sed fumo excitando idonea; atque ita ferenda illuc ligna acapna monet Poëta, quæ scilicet fumum non exhalent.

XVI.

RAPA.

Hæc tibi brumali gaudentia frigore rapa
Quæ damus, in cœlo Romulus esse solet.

Romulus in cœlo solet comedere hæc rapa, quæ tibi donamus gaudentia hyemali frigore.

NOTÆ

1 *Gaudentia frigore*] Quo nempe dulciora fiunt et majora. Plinius lib. XVIII. cap. 13.

2 *In cœlo Romulus*] Turnebus lib. XVIII. cap. 13. Credidisse videntur Prisci non tantum nectare et ambrosia Deos pasci, verum etiam vilibus quibusdam cibis, ut Romulum rapis. Credo de paupertate illius sæculi, quo Romulus vixerat, proinde quasi in cœlo iisdem cibis victitet, quibus in terra alebatur.

XVII.

COLICULI.

NE tibi pallentes moveant fastidia caules,
Nitrata viridis brassica fiat aqua.

Ne caules pallidi tibi afferant nauseam, brassica viridis efficiatur aqua nitrata.

Fasciculi cod. Thuan.—2 *Vitiata* pro *Nitrata*, et *flatus* pro *fiat* Ms. Beverl.

NOTÆ

2 *Nitrata*] De nitro fuse tractat Plinius lib. XXXI. cap. 10.

XVIII.

PORRI SECTIVI.

FILA Tarentini graviter redolentia porri
Edisti quoties, oscula clausa dato.

Quoties manducasti fila porri Tarentini graviter redolentia, osculare ore clauso.

2 *Clusa* ed. Par. 1617. Sic alios legere notavit Schrevel.

NOTÆ

1 *Fila*] Porrum sectivum intellige, qui optimus Tarenti nascitur, et crescit in multa stamina, veluti fila; eo autem comeso male olet os; unde dicit Poëta, non esse aperiendum ad danda oscula. Vide Plinium lib. XIX. cap. 6.

XIX.

PORRI CAPITATI.

MITTIT præcipuos nemoralis Aricia porros:
In niveo virides stipite cerne comas.

Nemoralis Aricia producit porros præstantes: vide comas virides in candido stipite.

1 *Mittis* Ms. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

1 *Aricia*] Latii civitas, in qua porrus capitatus optimus, ut Tarenti sectivus nascebatur. Dicitur 'nemoralis' a nemore vicino.

2 *Virides comas*] Caput porri viride intellige, cujus stipes albus est, ubi maturuit. Vide Columellam lib. XI. de Re Rustica cap. 3.

XX.

NAPI.

Nos Amiternus ager felicibus educat hortis:
Nursinas poteris parcius esse pilas.

Ager Amiternus alit hos fœcundis hortis; licebit parcius comedere pilas Nursinas.

1 *Hos* Ald. Junt. Colin.

NOTÆ

Napi] Qui parum differunt a rapis. Colum. lib. II. cap. 10. Amiternum est Italiæ civitas.

2 *Nursinas pilas*] Rapa rotunda interpretare: Nursia vero civitas est Sabinorum, hodie *Norza*.

Parcius esse] Vel quod Nursinæ illæ pilæ napis Amiternis cariores sint, vel injucundiores.

XXI.

ASPARAGI.

Mollis in æquorea quæ crevit spina Ravenna,
Non erit incultis gratior asparagis.

Mollis spina, quæ nata est in maritima Ravenna, non erit jucundior asparagis sylvestribus.

NOTÆ

1 *Mollis spina*] Plinius lib. XXI. cap. 15. 'In totum spina est asparagus.' Sensus est Epigrammatis: Asparagi sylvestres et inculti non cedunt Ravennatibus asparagis cultis et satis; de quibus Plinius lib. XIX. cap. 4. et cap. 8. 'Nullum gratius his solum, quam Ravennatium hortorum.' 'Trium librarum asparagum Ravenna aliquando produxit.'

Ravenna] De qua Epig. 55. lib. III.

XXII.

UVA DURACINA.

Non habilis cyathis, et inutilis uva Lyæo:
Sed non potanti me, tibi nectar ero.

Sum uva non idonea poculis, et inutilis Baccho: sed nectar ero tibi non bibenti me.

NOTÆ

Uva duracina] Plinius l. XVI. cap. 1. 'Uva non alicubi gratior callo, ut inde possit invenisse nomen duracini.' Legunt alii *duracinæ*. Columella lib. III. de Re Rustica cap. 1. appellat uvas duri acini: acinus autem vel acinum est granum.

1 *Non habilis*] Quia ex ea vinum exprimi nequit.

2 *Non potanti*] Sed comedenti nectar ero.

XXIII.

CHIA FICUS.

Chia seni similis Baccho, quem Setia misit,
Ipsa merum secum portat, et ipsa salem.

Chia similis vino veteri, quam produxit Setia, ipsa secum fert merum et salem.

NOTÆ

1 *Chia*] Chios est insula Ægæi maris, unde translata ficus produxit fructus Setiæ, in oppido Campaniæ, hodie *Sezza.* Fuit alia Setia, urbs Cretæ, ex qua allatam hanc ficum vix crediderim.

2 *Ipsa merum*] Hoc est: Sapit merum et salem. Vide lib. VII. Epig. 25.

XXIV.

CYDONIA.

Si tibi Cecropio saturata Cydonia melle
Ponentur, dicas hæc melimela, licet.

Si cotonea imbuta melle Attico apponentur tibi, potes hæc appellare melimela.

2 '*Licet. Placent* Thuan. cod. Firmatur ea lect. ex Isidoro XVII. 7. Origin.' *Beverland.*

NOTÆ

1 *Saturata*] Hoc est, melle incocta, ut docet Plinius lib. XV. cap. 17. Dicta sunt 'Cydonia' a Cydone, urbe Cretæ.

2 *Melimela*] Quasi μέλι καὶ μῆλον, hoc est, mel et pomum, ut si dicas mellitum pomum.

XXV.

NUCES PINEÆ.

Poma sumus Cybeles: procul hinc discede, viator,
Ne cadat in miserum nostra ruina caput.

Poma sumus sacra *Cybele:* o *viator, longe hinc abi, ne nostra ruina labatur in caput infelix.*

1 *Absiste* Gruter. ex Palat. et sic ed. Barb.—2 *Nec* Ms. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

1 *Cybeles*] Cui nempe sacra erant propter Atyn ab ea adamatum, et in pinum conversum. De nucibus pineis Plinius lib. XV. cap. 10.

2 *Ne cadat*] Hoc est: Ne cadamus in tuum caput.

XXVI.

SORBA.

Sorba sumus, molles nimium durantia ventres:
Aptius hæc puero, quam tibi, poma dabis.

Sumus sorba astringentia alvum nimis lubricam: donabis hæc poma convenientius puero, quam tibi.

2 *Damus* Palat.

NOTÆ

1 *Sorba*] Gallice *des cormes.*
2 *Aptius hæc puero*] Sæpe enim alvi profluvio laborant pueri.

XXVII.

SPATHALION CARYOTARUM.

Aurea porrigitur Jani caryota Kalendis:
Sed tamen hoc munus pauperis esse solet.

Aurea caryota donatur Kalendis Januariis: nihilominus hoc solet esse donum inopis.

Petavirium cyriotarum cod. Beverl. Vid. Not. Var.

NOTÆ

1 *Spathalion*] Σπάθη præter alias suas significationes significat palmam et ramum palmæ. Spathalion diminutivum est, ex quo pendent caryotæ, seu fructus palmarum; Gallice *des dattes;* quales aurea crusta illitas divitibus mittebant pauperes Kalendis Januariis. Lege Plin. lib. XIII. cap. 4. et lib. VIII. Epig. 33.

XXVIII.

COCTANA.

Hæc tibi quæ tortavenerunt condita meta,
Si majora forent coctana, ficus erant.

Hæc coctana, quæ ad te missa sunt posita in meta torta, si grandiora essent, ficus erat.

Vas Cotanorum cod. Beverl. *Vas coctan.* ed. Barb. Vid. Turneb. XXV. 28. —1 *Cocta* Palat. pro *torta*, et alii *menta* pro *meta*.

NOTÆ

1 *Hæc tibi*] Plinius lib. XIII. cap. 3. In ficorum genere autem caryeas, et minores ejus generis, quæ cottana vocant. Scribunt alii, *cottana*, lib. IV. Epig. 89.

Torta meta] Hoc est, e tortis juncis texta sporta, vel testa turbinata in metæ formam, ut lib. I. Epig. 44. quam lib. V. Epig. 18. dixit acutam testam. Ita Farnabius. Legunt alii, *torta mentha*, hoc est, inquit Domitius, coctana coronata mentha torta ut recentia servarentur. Videat lector. Aliud lemma ponit Scriverius, nempe *vas coctanorum*.

XXIX.

PRUNA DAMASCENA.

PRUNA peregrinæ carie rugosa senectæ
Sume: solent duri solvere ventris onus.

Accipe pruna rugosa carie peregrinæ senectæ: solent laxare onus alvi astrictæ.

Vas Damascenorum ed. Barb. et cod. Beverl. Al. *Vas Damascenarum.*

NOTÆ

1 *Peregrinæ*] Nempe pruna allata ex Syria, cujus Damascus est civitas. Vide lib. V. Epig. 18.

XXX.

CASEUS LUNENSIS.

CASEUS Etruscæ signatus imagine Lunæ
Præstabit pueris prandia mille tuis.

Caseus notatus imagine Lunæ Etruscæ suppeditabit mille prandia tuis pueris.

2 *Multa* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Imagine*] Etruriam inter et Liguriam *Lunæ portus*, hodie *Porto Venere*. Oppidum maritimum erat, unde Romam mittebantur casei tanti ponderis, ut unus multis prandiis sufficeret. Vide Plinium lib. XI. cap. 42.

XXXI.

CASEUS VESTINUS.

SI sine carne voles jentacula sumere frugi,
Hæc tibi Vestino de grege massa venit.

Si cupies jentare frugaliter sine carne, hæc massa ad te mittitur de grege Vestino.

Pro jintaculo caseus V. Ms. Beverl.—1 *Geniales fruges* pro *jent. fr.* id. et vs. 2. *missa.*

NOTÆ

2 *Hæc massa*] Hoc est, hic caseus, nempe e lacte in massam coagulato, de quo Plinius lib. xi. cap. 42. Vestini vero Italiæ sunt populi ad mare superum, circa Matrinum fluvium. Alii sunt in Campania ad inferum mare.

XXXII.

CASEUS VELABRENSIS.

Non quemcumque focum, nec fumum caseus omnem,
Sed Velabrensem qui bibit, ille sapit.

Ille caseus sapit non qui hausit quemcumque focum, nec omnem fumum, sed Velabrensem.

Fumosus pro *Vel.* cod. Beverl. et sic alios legere notavit editor Delph.—2 *Ipse* edd. vett. et Delph. et Farnab. Sic codd. Beverl. et Palat.

NOTÆ

2 *Sed Velabrensem*] Velabrum locus erat Romæ ubi caseos infumabant Romani cunctis præferendos, ut ait Plinius lib. xi. cap. 42.

XXXIII.

CASEI TREBULANI.

Trebula nos genuit; commendat gratia duplex,
Sive levi flamma, sive domamur aqua.

Pressi sumus Trebulis ; laudamur ob duplicem usum, sive paramur levi flamma, sive aqua.

NOTÆ

1 *Trebula*] De qua lib. v. Epig. 71. unde casei Romam afferebantur qui grati erant saporis sive tosti sive aqua macerati.

XXXIV.

BULBI.

Cum sit anus conjux, et sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quam satur esse potes.

Cum habeas uxorem vetulam et membra languida, non debes saturari nisi bulbis.

2 'Fatuis fabrorum betis insipida magis lect. Extra omnem dubitationis aleam a Poëtæ manu fuit *N. a. bulbi quam satureia potest.*' De Rooy.

NOTÆ

2 *Bulbis*] Romani bulbum vocant allium agreste, alii marinum. Genus est cepæ non absimile ascaloniæ. Venerem maxime excitat.

XXXV.

LUCANICA.

Filia Picenæ venio Lucanica porcæ:
Pultibus hinc niveis grata corona datur.

Lucanica mittor nata porcæ Picenæ: hinc datur grata corona pultibus niveis.

Lucanicæ edd. vett. et Barb.—2 *Cibat* pro *datur* cod. Beverl. et cod. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

1 *Lucanica*] Facta scilicet ex carnibus concisis porcæ natæ in agro Picentino, lib. IV. Epig. 46.

2 *Pultibus*] Hoc est, ora patinæ coronatur pultibus niveis de quibus lib. V. Epig. 78.

XXXVI.

OLIVÆ.

Hæc, quæ Picenis venit subducta trapetis,
Inchoat, atque eadem finit oliva dapes.

Hæc oliva quæ affertur subtracta prelis Picenis, incipit, atque eadem terminat epulas.

Cistella olivarum Ms. Beverl. et ed. Barb.

NOTÆ

1 *Subducta*] Hoc est, oliva integra, ex qua scilicet oleum non est expressum. Lib. I. Epig. 44. 'Nec de Picenis venit oliva cadis.'

2 *Inchoat*] Ut cibi appetentiam incitet.

Finit] Ut fastidium arceat.

XXXVII.

MALA CITREA.

Aut Corcyræi sunt hæc de frondibus horti,
Aut hæc Massyli poma draconis erant.

Aut hæc poma sunt ex frondibus horti Corcyræi, aut hæc erant Massyli draconis.

NOTÆ

1 *Aut Corcyræi*] Hæc poma, inquit, sunt decerpta aut ex Alcinoi aut ex Hesperidum horto. Vide lib. X. Epig. 94. et lib. IV. Epig. 64.

XXXVIII.

COLOSTRUM.

Surripuit pastor quæ nondum stantibus hædis,
De primo matrum lacte colostra damus.

Donamus colostra, quæ subduxit pastor ex primo lacte matrum, nondum lactentibus hædis.

1 *Nondum gustantibus* pro *q. n. s.* cod. Beverl.—2 *Colustra* id.

NOTÆ

Colostrum] Vocatur prima a partu spongiosa densitas lactis, quæ maxime prodest stomacho.

1 *Nondum stantibus*] Hoc est, antequam capræ uberibus ora admovissent hædi.

XXXIX.

HÆDI.

Lascivum pecus, et viridi non utile Baccho,
Det pœnas: nocuit jam tener ille Deo.

Lascivum pecus, et non utile viti virenti pendit pœnas: ille tener jam læsit Bacchum.

2 *Deponas* pro *Det p.* cod. Beverl. *Dat* edd. vett. et Delph. *Sed tamen* pro *jam tener* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Lascivum pecus*] Hædus, qui victima est Baccho sacra, quod soleat corrodere vites.

2 *Det p.* [*Dat pœnas*] Alii *Det*, hoc est, mactetur.

XL.

OVA.

Candida si croceos circumfluit unda vitellos,
Hesperius scombri temperet ova liquor.

Si aqua alba circumfluit vitellos flavos, Hesperius liquor scombri temperet ova.

NOTÆ

1 *Candida*] Ova recentia undam albam, seu liquorem lacteum habent, quem cum scombrorum garo commiscendum esse docet Poëta. Dicitur 'Hesperius liquor,' hoc est, Hispanus, quia ex Hispania Romæ mittebantur scombri, de quibus supra. De garo infra Epig. 10

XLI.

PORCELLUS LACTENS.

LACTE mero pastum pigræ mihi matris alumnum
Ponat, et Ætolo de sue dives edat.

Dives apponat mihi alumnum pigræ matris nutritum solo lacte, et ipse *manducet de sue Ætolo.*

2 *Ætholio* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Lacte*] Hoc est, porcellus lactens plus mihi sapit quam aper. De apro Ætolo Epig. 15. lib. Spect.

XLII.

APYRINA ET TUBERES.

NON tibi de Libycis tuberes, et apyrina ramis,
De Nomentanis sed damus arboribus.

Tibi donamus tuberes et apyrina non de ramis Libyæ, sed ex arboribus Nomenti.

1 *Tibures* et *aprina* cod. Beverl.

NOTÆ

Tuberes] Poma quæ in Africa nascuntur optima, Plinius lib. XV. cap. 14. Tubera vero sunt genus fungorum. De Apyrinis, quæ sic dicuntur ab *a* privativo, et πυρίνη nucleus, id est, sine nucleo, Plinius lib. XIII. cap. 19. Punica mala intellige. De villa sua Nomentana egit Poëta lib. I. Epig. 106.

XLIII.

IDEM.

LECTA suburbanis mittuntur apyrina ramis,
Et vernæ tuberes: quid tibi cum Libycis?

Apyrina decerpta ex ramis suburbanis, et vernæ tuberes mittuntur: quid quæris Libycos?

1 *Arpinia* cod. Beverl.

NOTÆ

2 *Vernæ tuberes*] Hoc est, nati domi, qui cum sint optimi, quid petis peregrinos tuberes? Quorum meminit Suetonius in Domitiano cap. 16.

XLIV.

SUMEN.

Esse putes nondum sumen: sic ubere largo
Effluit, et vivo lacte papilla tumet.

Credas nondum esse sumen: sic papilla effluit ubere copioso, et turget vivo lacte.

1 *Potes* cod. in marg. ed. Par. 1617. et sic ed. Barb. Vid. Not. Var.—2 *Effluet ut niveo* cod. in marg. ejusd. ed. *Niveo* quoque Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Sumen*] Farcimen nempe quod fiebat ex mammis suillis post primum partum resectis, antequam illis os admovisset fœtus: tanta autem lactis copia redundabant papillæ in isto sumine, ut sui adhærere adhuc viderentur.

XLV.

PULLI GALLINACEI.

Si Libycæ nobis volucres, et Phasides essent,
Acciperes: at nunc accipe cortis aves.

Si haberem Numidicas gallinas, et phasianos, mitterem: at nunc accipe aves domesticas.

NOTÆ

1 *Si Libycæ*] Vide lib. III. Epig. 57.

XLVI.

PERSICA, NUCIPERSICA.

Vilia maternis fueramus præcoqua ramis:
Nunc in adoptivis Persica cara sumus.

Vilia præcocia fueramus in ramis maternis, nunc sumus cara Persica in adoptivis.

Persica percocta Ms. Beverl. '*Persica, Nucipersica.* Hoc lemma Aldina editio et Junii liber habent. Nescio qua de causa in Junii editione mutatum sit. Alii *Persica*, omisso *Nuc.* legunt.' *Marg. ed. Par.* 1617. Adi Not. Var.—1 *Persica* pro *præc.* cod. Beverl. et ed. Barb. Alios sic legere notat Schrevel.—2 *Rara* cod. Beverl.

NOTÆ

Persica] Nempe ex Perside allata, Gallice *pêches*: 'nucipersica' vero dicuntur, quod a nucleo difficulter solvantur.

1 *Vilia*] An quia in nativa stirpe vilia, pruno insita sunt nobilia? an quia in sua Perside noxia et venenosa, sed translata fiunt dulcia? ex Columellæ opinione. Ita Farnabius.

XLVII.

PANES PICENTINI.

PICENTINA Ceres niveo sic nectare crescit,
Ut levis accepta spongia turget aqua.

Picentina Ceres sic turget nectare, ut levis spongia tumescit aqua accepta.

1 *Sine nectare arescit* cod. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

1 *Ceres*] Hoc est, panem Picentinum aridum ex alicæ materia factum intellige, quem non nisi lacte madefactum comedi posse dicit Plinius lib. XVIII. cap. 11.

XLVIII.

BOLETI.

ARGENTUM atque aurum, facile est, lænamque togamque
Mittere: boletos mittere difficile est.

Facile est mittere argentum atque aurum, et lænam, et togam: difficile est mittere boletos.

2 *Nam mihi* pro *mittere* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Lænamque togamque*] Lib. XII. Epig. 36.

2 *Boletos*] Genus fungi delicatissimi intellige.

XLIX.

FICEDULA.

CUM me ficus alat, cum pascar dulcibus uvis;
Cur potius nomen non dedit uva mihi?

Cum ficus nutriat me, cum pascar dulcibus uvis; cur non potius desumo nomen ab uva?

NOTÆ

2 *Cur potius*] Non dicor uvedula quam ficedula?

L.

TUBERA.

Rumpimus altricem tenero quæ vertice terram
Tubera, boletis poma secunda sumus.

Nos tubera frangimus terram nutricem tenero vertice: sumus poma secunda a boletis.

1 Sic Gruter. e Mss. Vid. inf. Ep. 102. *De vert.* edd. Ald. Junt. Colin. Farnab.

NOTÆ

1 *Rumpimus altricem*] Teste Dioscoride, 'Tubera rotundæ radices sunt sine caule, sine foliis flavescentes; vere effodiuntur, cruda et cocta eduntur.' Et Plin. lib. XIX. cap. 2. 'Nec utique extuberante loco, in quo gignuntur, aut rimas urgente, nec ipsa terræ cohærent.'

Tenero quæ vertice] Foris quippe prodeunt tubera, ubi terra mollior est. Vocat poma improprie. Juven. Sat. v. 116. ait tubera fieri tonitribus.

LI.

TURDORUM CORONA.

Texta rosis fortasse tibi, vel divite nardo,
At mihi de turdis facta corona placet.

Texta ex rosis, et pretioso nardo forte tibi, at mihi grata est corona composita ex turdis.

De titulo vid. Not. Var. *Decuria* pro *corona* habet Ms. Beverl.

NOTÆ

Turdorum corona] *Decuria* legitur in veteribus codicibus, ut ait Turnebus lib. XXV. cap. 28. Intellige coronam textam turdis, nempe e vimine undique pendentibus.

1 *Texta rosis*] Qua coronabantur veteres in lautis conviviis. Plin. lib. XXI. cap. 3.

Corona] De qua lib. III. Epig. 47.

LII.

ANAS.

Tota quidem ponatur anas: sed pectore tantum,
Et cervice sapit: cetera redde coco.

Tota quidem anas apponatur: sed sapit tantum pectore et cervice: restitue coco reliqua.

NOTÆ

1 *Sed pectore*] Pectus enim et cervix gratioris sunt saporis.

LIII.

TURTUR.

DUM pinguis mihi turtur erit, lactuca valebis,
Et cochleas tibi habe: perdere nolo famem.

Dum habebo pinguem turturem, o lactuca valebis, et tu serva cochleas: nolo amittere esuriem.

1 Adi Var. Not.—2 *Prodere* cod. Beverl.

NOTÆ

2 *Et cochleas*] Hoc est, Nolo cochleas, quæ sunt species conchyliorum: hoc est, dum habebo cibos delicatiores, a vilioribus me abstinebo.

Perdere nolo famem] Hoc est, Nolo consumere famem in comedendis lactucis et cochleis, quæ ad irritandam gulam dabantur, cum turturem habeam.

LIV.

PERNA.

CÆRETANA mihi fiet, vel missa licebit
De Menapis: lauti de petasone vorent.

Faciam massam ex Cerretanis, vel etiam ex Menapis: delicatiores edant de petasone.

1 *Massa* edd. vett. et Maitt. et Farnab. Videantur Not. Var.

NOTÆ

1 *Cæretana* [*Cerretana*] Dicitur a Poëta perna allata ex Cerretanis Hispaniæ populis ad montes Pyrenæos. Athenæus lib. XIV. 'Convalles montium,' inquit, 'tenent Cerretani maxima Hispanorum natio, apud quos excellentes pernæ conficiuntur, quæ vel cum Cantabricis de principatu contendunt.' Turnebus lib. XVI. cap. 18. de hoc Epigrammate et sequenti: Ego putem, inquit, petasonis partem pernam vocari. Vel Athenæo auctore, cujus hæc verba sunt lib. XIV. 'Επεὶ δὲ πετασῶνος μέρος ἑκάστῳ κεῖται, ἣν πέρναν καλοῦσι. Scribunt alii *Cæretana*, a Cære oppido Hetruriæ: quod minus placet.

2 *De Menapis*] Qui Mosam fluvium incolebant. Hodie vocantur Geldrenses, Juliacenses, ubi pernæ multum etiam nunc laudantur.

LV.

PETASO.

Musteus est: propera, caros nec differ amicos:
Nam mihi cum vetulo sit petasone nihil.

Recens est: festina, ne moreris caros amicos: nam siccus petaso mihi non apponatur.

1 Vult de Rooy *canos nec d. in annos.*

NOTÆ

1 *Musteus*] Recens est et plenus succi: nam, inquit Poëta, non amo vetulum et durum petasonem.

LVI.

VULVA.

Te fortasse magis capiet de virgine porca:
Me materna gravi de sue vulva capit.

Forte tu magis delectaris vulva virginis porcæ: ego delector materna suis gravidæ.

1 *Capiat* Ms. in marg. ed. Par. 1617. et sic ed. Barb.—2 *Magis* pro *gravi* Ms. Beverl.

NOTÆ

2 *Vulva*] Vide Plinium lib. II. cap. 37. et supra Epig. 44.

LVII.

COLOCASIA.

Niliacum ridebis olus, lanasque sequaces,
Improba cum morsu fila manuque trahes.

Deridebis caulem Ægyptium, et lanas sequaces, cum morsu et manu duces fila mala.

NOTÆ

1 *Niliacum*] Plinius lib. XXI. cap. 15. 'In Ægypto nobilissima est colocasia, quam cyamon vocant aliqui. Hanc a Nilo metunt, caule, cum coctus est, araneoso in mandendo,' &c.

2 *Fila trahes*] Lib. VIII. Epig. 33. 'Lenta minus gracili crescunt colocasia filo.' Hinc constat 'colocasia' esse fœminini generis et neutrius.

LVIII.

JECUR ANSERIS.

ASPICE, quam tumeat magno jecur ansere majus!
Miratus dices, Hoc, rogo, crevit ubi?

Vide quam turgeat jecur majus magno ansere: attonitus dices, Hoc, ubi crevit? quæso.

NOTÆ

1 *Jecur majus*] Fartum scilicet mulso, lacte, ficu, et carica. Sic Farnabius. Horatius Serm. II. Sat. 8. 'Pinguibus et ficis pastum jecur anseris albi.' Juven. Sat. v. 'Anseris ante ipsum magni, jecur anseribus par.'

LIX.

GLIRES.

TOTA mihi dormitur hyems, et pinguior illo
Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.

Dormio tota hyeme, et pinguior sum illo tempore, quo nutrior solo somno.

Vide Heins. ad Ov. Ep. XII. 170.

NOTÆ

Glires] De quibus fuse Plinius lib. VIII. cap. 52. et lib. XXIX. cap. ultimo.

LX.

CUNICULUS.

GAUDET in effossis habitare cuniculus antris:
Monstravit tacitas hostibus ille vias.

Cuniculus amat habitare in speluncis effossis: ille ostendit hostibus tacitum iter.

1 G. *inoffensis* Ms. Beverl.

NOTÆ

2 *Monstravit*] 'Aliud genus oppugnationis est subterraneum atque secretum, quod cuniculum vocant: a leporibus, qui cavernas sub terris fodiunt, ibique conduntur.' Vegetius lib. IV. cap. 24.

LXI.

ATTAGENÆ.

INTER sapores fertur alitum primus
Ionicarum gustus attagenarum.

Gustus Ionicarum Atagenarum dicitur primas tenere inter sapores avium.

Atag. edd. Ald. Junt. Colin. Farnab. *Ateganæ* ed. Par. 1617.

NOTÆ

Attagenæ] Aves nempe sunt gustui gratissimæ. Ionicæ dicuntur, quod maxime in Ionia nascantur. Vide Plinium lib. x. cap. 49.

LXII.

GALLINA ALTILIS.

PASCITUR et dulci facilis gallina farina,
Pascitur et tenebris: ingeniosa gula est.

Gallina facilis alitur et dulci farina, alitur et obscuritate: gula est ingeniosa.

NOTÆ

Gallina altilis] Ea dicitur quæ domi saginatur farina quidem et tenebris, 'quod motus earum et lux pinguedini inimica.' Varro lib. III. cap. 9.

2 *Ingeniosa gula est*] Plinius lib. x. cap. 50. 'Invenit mille artes viasque deliciarum luxus, et gula.'

LXIII.

CAPO.

NE nimis exhausto macresceret inguine gallus,
Amisit testes: nunc mihi Gallus erit.

Ne gallus macer fieret enervatus coitu, castratus fuit; nunc illum existimabo Gallum.

NOTÆ

1 *Ne nimis*] Gallus gallinaceus facilius saginatur, postquam castratus est.

2 *Gallus erit*] Hoc est, castratus erit, instar sacerdotum Cybeles, qui Galli dicebantur exsectis virilibus.

LXIV.

IDEM.

SUCCUMBIT sterili frustra gallina marito:
Hanc matris Cybeles esse decebat avem.

Incassum gallina subjacet marito sterili: conveniebat illam esse volucrem matris Cybeles.

NOTÆ

2 *Avem*] Cum maritum haberet Gallum seu castratum.

LXV.

PERDIX.

PONITUR Ausoniis avis hæc rarissima mensis:
Hanc in lautorum mandere sæpe soles.

Hæc avis rarissima apponitur mensis Italis: frequenter consuevisti hanc comedere in mensis *divitum.*

2 *Mandare* Ald. Junt. Colin. *Piscina* pro *laut.* ed. Barb. Vid. Not. Var.

NOTÆ

1 *Rarissima*] Hoc est pretiosissima. magni est pretii.

2 *Hanc in lautorum*] Perdix enim

LXVI.

COLUMBINI.

NE violes teneras perjuro dente columbas,
Tradita si Cnidiæ sunt tibi sacra Deæ.

Ne violes columbas teneras præduro dente, si tu doctus es sacra Deæ Cnidiæ.

1 *Præduro* antiquitus erat lectum. Vid. Nott. Varr.

NOTÆ

1 *Columbas*] Quæ nempe sacræ sunt Veneri Cnidiæ Deæ: Cnidos enim insula non longe a Caria maxime coluit Venerem.

LXVII.

PALUMBUS TORQUATUS.

INGUINA torquati tardant hebetantque palumbi :
Non edat hanc volucrem, qui cupit esse salax.

Palumbi torquati morantur, et retundunt Venerem ; qui vult esse libidinosus, non manducet hanc avem.

Palumbi torquati ed. Barb.

NOTÆ

1 *Torquati*] Sic dicti a signo torquis, quod collo gestant.

LXVIII.

GALBULA.

GALBULA decipitur calamis et retibus ales,
Turget adhuc viridi cum rudis uva mero.

Galbula avis circumvenitur calamis, et laqueis, cum uva rudis adhuc tumet viridi mero.

Galbulæ ed. Barb.—1 *Galbina* cod. Beverl. Videsis Not. Var.

NOTÆ

1 *Galbula*] Quam alio nomine vocat Plinius lib. XXX. cap. 11. 'Avis icterus vocatur a colore,' flavo scilicet, 'quæ si spectetur, sanari id malum tradunt, et avem mori. Hanc puto Latine vocari Galgulum.' Alii tamen affirmant sanari eos qui comedunt hanc avem, non qui vident.

Calamis] Viscatis nimirum.

2 *Viridi mero*] Hoc est, cum uvæ sunt adhuc immaturæ.

LXIX.

CATTÆ.

PANNONICAS nobis nunquam dedit Umbria cattas :
Mavult hæc domino mittere dona Pudens.

Nunquam Umbria nobis donavit Pannonicas cattas : Pudens mavult mittere domino hæc munera.

Catta edd. Schrevel. Farnab.—2 *Dominæ* duo Palat. et Arond.

NOTÆ

Cattæ] Avis quoddam genus est, ut putant interpretes. Alii mustelas sylvestres esse opinantur. Cattas e Pannonia missas Pudenti habitanti in Umbria, ut diximus Epig. 97. lib. VII. Romam misit domino, quem alii Domitianum, alii divitem quendam patronum intelligunt.

LXX.

PAVO.

MIRARIS quoties gemmantes explicat alas,
Et potes hunc sævo tradere, dure, coco?

Stupes quoties aperit gemmantes alas, et potes, o inhumane, tradere hunc coco crudeli?

2 *Clune* pro *dure* Ms. Beverl.

NOTÆ

2 *Et potes*] Sensus est: Cum tam pulchra spectacula edat pavo explicatis alis, coco sævo tradi non deberet laniandus: sed gula nec elegantiæ nec venustati parcit.

LXXI.

PHŒNICOPTERUS.

DAT mihi penna rubens nomen: sed lingua gulosis
Nostra sapit: quid si garrula lingua foret?

Nomen mihi imponitur a penna rubra: sed nostra lingua sapit helluonibus: quid si lingua esset loquax?

Ptoricottori Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Dat mihi*] De Phœnicoptero egimus Epig. 57. lib. III. cujus lingua optimi est saporis.

2 *Quid si garrula*] Cum tacita tam grata sit. Forte alludit Poëta ad patinam Clodii Æsopi tragici histrionis refertam linguis avium canorarum. Plinius lib. X. cap. 51.

LXXII.

PHASIANUS.

ARGIVA primum sum transportata carina:
Ante mihi notum nil, nisi Phasis, erat.

Primum sum translata nave Argiva: antea nihil cognoscebam nisi Phasim.

1 *Argoa* cod. Thuan.

NOTÆ

1 *Argiva carina*] Qua nempe vecti sunt Argonautæ, de quibus jam dictum.

2 *Phasis*] Colchorum fluvius, unde dicti et allati sunt phasiani. Vide Epig. 57. lib. III.

LXXIII.

NUMIDICÆ.

ANSERE Romano quamvis satur Hannibal esset,
Ipse suas nunquam barbarus edit aves.

Licet Hannibal esset expletus ansere Romano, nunquam ipse barbarus comedit suas aves.

NOTÆ

1 *Satur Hannibal*] Dum bellum gessit in Italia pastus est anseribus, et abstinuit se gallinis Numidicis, licet delicatioribus, quia tunc illæ nondum mensis apponebantur, ut aiunt interpretes. De Numidicis dictum Epig. 57. lib. III. Vel potius intellige Numidicas displicuisse Hannibali.

LXXIV.

ANSER.

HÆC servavit avis Tarpeii templa Tonantis.
Miraris? nondum fecerat illa Deus.

Hæc avis custodivit ædes Jovis Tarpeii: mirarisne? nondum exstructæ fuerant a Numine.

1 *Tarpeia* Ms. Beverl.—2 *Ille Deos* id.

NOTÆ

1 *Templa*] Quæ a Gallis obsidentibus expugnata fuissent, nisi anseris clangoribus excitati fuissent vigiles. Livius lib. v.

2 *Nondum fecerat illa*] Domitianus qui incensum Capitolium restituit, quod jam alio custode quam Domitiani numine non indiget.

LXXV.

GRUES.

TURBABIS versus, nec litera tota volabit,
Unam perdideris si Palamedis avem.

Turbabis ordines, nec litera integra volabit, si amiseris unam avem Palamedis.

1 *Turbabit* pro *Turb.* et *sonabit* pro *vol.* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Nec litera tota*] Alii intelligunt Υ, alii vero Δ: quæ sententia videtur melior. Cicero II. de natura Deorum sic ait: 'Illud vero ab Aristotele animadversum, a quo pleraque, quis potest non mirari? Grues, cum loca

NOTÆ

calidiora petentes maria transmittant, trianguli efficere formam. Ejus autem summo angulo aër ab iis adversus pellitur: deinde sensim ab utroque latere, tanquam remis, ita pennis cursus avium levatur. Basis autem trianguli, quam efficiunt grues, ea tanquam a puppi ventis adjuvatur,' &c. His verbis Δ Græcum plane exprimitur. Grues vero Palamedis aves esse dicuntur: ex earum enim volatu quasdam literas didicerat, atque illas homines docuerat Palamedes. Lege Plinium lib. VII. cap. 56. Vide etiam Epig. 14. lib. IX.

LXXVI.

RUSTICULA.

RUSTICA sim, an perdix, quid refert, si sapor idem est?
Carior est perdix: sic sapit illa magis.

Sum perdix rustica: quid interest, si est idem sapor? Perdix carior est: idcirco illa magis sapit.

1 *Sum* ed. Farnab. *R. sum p.* edd. vett. 'Verior mihi videtur lect. Msti Oxon. *Rusticula, an perdix.*' De Rooy. 'Hæsisti in his, V. C.' ait Vir Doctus in Epistola ad De Rooy, 'neque extricasti tamen: f. vera latet in Thuan. cod. scriptura, *Rustica si mansi perdix, quid refert si s. i. e.* Bene hæc, sed vs. est heptameter: lego *quid si s. i. e.* et res in vado erit. Similiter in vs. 2. variat cod. noster, et ab editis deflectit. Hi ita fere, *Carior est perdix: sic sapit illa magis.* Longe aliter Ms. *C. e. p. si s. ista m.* Quod nescio quid habet præ altera elegantiæ.' Monet Beverlandus *si* esse in suo Ms. et *Rusticula an* in Vat.

NOTÆ

1 *Rustica sim*] Rusticam autem dictam putem ad contentionem alterius perdicis, quæ elegantior est. *Raderus.*

2 *Sic sapit illa magis*] Hoc est, nimis sapiunt quæ pluris emuntur. Sic Petronius, 'Quicquid quæritis optimum videtur:' et Horatius Sat. 2, lib. II. *Sic*, alii *nec*.

LXXVII.

CYCNUS.

DULCIA defecta modulatur carmina lingua
Cantator cycnus funeris ipse sui.

Cycnus ipse cantator suæ mortis canit suaves versus lingua moriente.

1 *Defæta* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Defecta lingua*] Hoc est, fere destituta vitali motu.

2 *Cantator*] Affirmant multi cycnum morti vicinum canere: quod negat Plinius lib. x. cap. 22. 'Olorum morte narratur flebilis cantus falso, ut arbitror, aliquot experimentis.'

LXXVIII.

PORPHYRIONES.

Nomen habet magni volucris tam parva gigantis?
Et nomen Prasini Porphyrionis habet.

Tam exigua avis habet nomen magni gigantis, et habet nomen Prasini Porphyrionis.

1 *Magnæ* Ms. Beverl. et *cicada* pro *gig.*—2 *Purpurionis* Ms. in marg. ed. Par. 1617. Vid. Not. inf.

NOTÆ

Porphyriones] Aves scilicet quibus rostra et prælonga crura rubent, Plinius cap. 46. lib. x.

1 *Magni gigantis*] Qui dictus est Porphyrion. Horatius lib. III. Ode 4. 'Sed quid Typhoëus et validus Mimas Aut quid minaci Porphyrion statu?' &c.

2 *Prasini Porphyrionis*] Alii *purpureonis*, quod idem est, qui nempe fuit auriga Neronis factionis Prasinæ seu viridis. Vide Epig. 48. lib. x. Sensus est: Hanc avem, licet exiguam, habere nomen commune cum magno gigante, et, licet rubram, habere nomen aurigæ factionis viridis.

LXXIX.

MULLUS.

Spirat in advecto, sed jam piger, æquore mullus:
Languescit? vivum da mare, fortis erit.

Mullus spirat in unda importata, sed jam iners flaccescit: da mare vivum, erit fortis.

Scriveriani et Arondelianus *Mulli vivi.*—1 *Avecto* Palat. *Adriaco* cod. Beverl. *Advectos* Ms. in marg. ed. Par. 1617. qui habet et *tam* pro *jam.*

NOTÆ

1 *Spirat in advecto*] De mullo sæpius jam dictum, qui captus languescit, licet in aqua marina feratur.

LXXX.

MURÆNA.

Quæ natat in Siculo grandis muræna profundo,
Non valet exustam mergere Sole cutem.

Muræna grandis, quæ natat in mari Siculo, nequit mergere cutem exustam Sole.

NOTÆ

2 *Non valet*] Summa enim aqua innatans sole exuritur, nec amplius potest curvare se nec immergere.

LXXXI.

RHOMBUS.

QUAMVIS lata gerat patella rhombum:
Rhombus latior est tamen patella.

Licet patella lata gestet rhombum, nihilominus rhombus latior est patella.

NOTÆ

Rhombus] Piscis scilicet de quo fuse agit Juven. Sat. IV. Ravennæ optimum inveniri dicit Plinius cap. 54. lib. IX.

LXXXII.

OSTREA.

EBRIA Baiano veni modo concha Lucrino:
Nobile nunc sitio luxuriosa garum.

Paulo ante concha ebria veni ex Lucrino Baiano: nunc luxuriosa sitio garum nobile.

Sillæ Ald. Junt. Colin. in lemmate et in vs. 2.—1 *Tibris* et *Mariscæ* cod. Beverl. *Alit* pro *amat* vult De Rooy.—2 *Scyllæ* Vat.

NOTÆ

1 *Ebria*] Hoc est, saturata et pasta in lacu Lucrino prope Baias. Macrobius lib. II. cap. 11. 'Sergius Orata . . . primus optimum saporem ostreis Lucrinis adjudicavit.'

2 *Nobile garum*] Quo nempe liquamine capta conditur ostrea. De garo infra Epig. 102.

LXXXIII.

SQUILLÆ.

CŒRULEUS nos Liris amat, quem sylva Maricæ
Protegit: hinc squillæ maxima turba sumus.

Diligimur a Liri cæruleo, qui defenditur sylva Maricæ: hinc squillæ sumus maxima turba.

NOTÆ

1 *Cæruleus Liris*] Fluvius scilicet Campaniæ qui Minturnas alluit. Horatius lib. I. Ode 31. 'Non rura quæ Liris quieta Mordet aqua, taciturnus amnis.' Ad illum fluvium est sylva sacra Maricæ nymphæ, illius fluvii accolæ, quæ regi Fauno nupsit. Vide Horatium lib. III. Ode 17.

2 *Hinc squillæ*] Ex Liri fluvio pisciculi nimirum qui gregatim natant, unde 'maxima turba' dicitur. Vide Plinium lib. IX. cap. 42. Alias 'scilla,' sive 'squilla,' herba bulbo insigni prædita.

LXXXIV.

SCARUS.

Hic Scarus, æquoreis qui venit obesus ab undis,
Visceribus bonus est: cetera vile sapit.

Hic scarus qui pinguis allatus est ab aquis maritimis habet intestina sapida, cetera vero *insipida.*

1 *Adesus* Palat.—2 *Bile* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Æquoreis*] In piscinis servatus ingrati est saporis. Plinius cap. 17. lib. IX. 'Nunc scaro datur principatus, qui solus piscium dicitur ruminare.'

2 *Cetera*] Subaudi κατὰ, Græcorum more.

LXXXV.

CORACINUS.

Princeps Niliaci raperis, Coracine, macelli:
Pellææ prior est gloria nulla gulæ.

O *Coracine princeps Niliaci macelli raperis: nullus honos potior est gulæ Pellææ.*

1 Sic cod. Thuan. et cod. in marg. ed. Par. 1617. *Niliacis macellis* Ald. Junt. Colin.—2 *Es* cod. Beverl. et cod. in marg. ejusd. ed. Par.

NOTÆ

1 *Niliaci macelli*] Alii *Niliacis macellis*: Hoc est, nullus piscis delicatior habetur Alexandriæ, quæ est urbs Ægypti, Pellæa dicta ab Alexandro conditore, qui ipse Pellæus nominatur a Pella urbe Macedoniæ ubi natus est. Plinius lib. XXXII. 'Coracini pisces Nilo quidem peculiares sunt: sed nos hæc omnibus terris demonstramus.'

2 *Gloria nulla*] Hoc est, nullius piscis laus tanta est ut gratior sit Alexandrinis.

LXXXVI.

ECHINUS.

Iste licet digitos testudine pungat acuta,
Cortice deposito mollis echinus erit.

Quamvis iste echinus pungat digitos acuta testa, mollis erit deposito cortice.

NOTÆ

2 *Cortice deposito*] Hoc est, testa spinosa deposita.

Mollis] Hoc est, cibus erit gratus.

LXXXVII.

MURICES.

SANGUINE de nostro tinctas, ingrate, lacernas
Induis, et non est hoc satis, esca sumus.

O immemor, induis lacernas imbutas nostro sanguine, et hoc non sufficit, nos comedis.

1 *Bis nost.* vult Heins. ad Ov. F. II. 107.

NOTÆ

1 *Sanguine de nostro*] De murice dictum Epig. 23. lib. v. 'Non nisi vel cocco madida vel murice tincta Veste nitet.'

2 *Esca sumus*] Hoc est, Inter alia conchylia mensæ apponimur.

LXXXVIII.

GOBIUS.

IN Venetis sint lauta licet convivia terris,
Principium cœnæ gobius esse solet.

Quamvis sint convivia opipara in terris Venetis, mos est incipere cœnam a gobio.

1 *In variis* Vat. *Pauca* pro *lauta* Palat.

NOTÆ

1 *In Venetis*] Veneti sunt populi ad mare Adriaticum: in Britannia minore alii sunt populi dicti Veneti, hodie *Vennes.*

2 *Gobius*] Pisciculus, qui in Venetorum lacunis frequens est, ori gratissimus, de quo Galenus lib. III. de alimentorum facultatibus.

LXXXIX.

LUPUS.

LANEUS Euganei lupus excipit ora Timavi,
Æquoreo dulces cum sale pastus aquas.

Laneus lupus excipit ora Timavi Euganei nutritus aquis dulcibus cum æquoreo sale.

1 *Launius Euganius* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Lupus*] Piscis scilicet, de quo sic Plinius lib. IX. cap. 17. 'Luporum laudatissimi, qui appellantur lanati, a candore mollitiaque carnis.'

NOTÆ

Euganei Timavi] Fontis nempe, de quo dictum Epig. 25. lib. IV. qui in mare Adriaticum illabitur, ad cujus ostia sunt lupi pisces. De quibus Macrobius lib. III. cap. 16.

2 *Æquoreo*] Salsa enim et dulci aqua nutriti lupi erant gratissimi saporis.

XC.

AURATA.

Non omnis laudem pretiumque aurata meretur,
Sed cui solus erit concha Lucrina cibus.

Non quælibet aurata digna est laude et pretio, sed quæ pascetur sola concha Lucrina.

NOTÆ

Aurata] Macrobius lib. III. cap. 15. 'Sergius Orata cognominatus est, quod ei pisces, qui auratæ vocantur, carissimi fuerint.' Plinius cap. 5. lib. XXXII. 'Venenatum mel diximus ubi nasceretur: auxilio est piscis aurata in cibo.' Conchas Lucrinas optimi esse saporis diximus Epig. 82. supra, quibus pastas auratas suavissimas affirmat Poëta. Dicitur aurata Græce χρύσοφρυς, quod auri colorem referat ejus caput.

XCI.

ACIPENSIS.

Ad Pallatinas acipensem mittite mensas:
Ambrosias ornent munera rara dapes.

Mittite acipensem ad mensas Palatii, dona infrequentia instruant epulas divinas.

Aldum in titulo legere *Acipenser* et in medio Epigr. *acipensera* notat quidam Annotator in impresso marg. ed. Par. 1617. Nostra Aldina habet *Accipensis* et *accipensem*; Colinæa habet *Accipensis* et, ut servet metrum, *acipensem.*

NOTÆ

1 *Ad Pallatinas*] Hoc est, ad Cæsarum mensas.

Acipensem] De quo Macrobius lib. III. cap. 16. 'Nec acipenser, quem maria prodigis nutriunt, illius sæculi delicias evasit,' &c. Dicitur acipenser, et acipensis, quem aliqui eundem esse cum helope, quod his verbis negat Plinius lib. XXXII. cap. 11. 'Helopem quoque dicit esse nostris incognitum undis: ex quo apparet falli eos qui eundem acipenserem existimaverunt,' &c.

2 *Ambrosias*] Hoc est, divinas dapes Cæsarum, quasi Deorum.

Munera rara] Plinius lib. IX. cap. 17. 'Apud antiquos piscium nobilissimus habitus acipenser, unus omnium squamis ad os versis, contra aquam nando meat: nullo nunc in honore est: quod quidem miror, cum sit rarus inventu.'

XCII.

LEPUS.

INTER aves turdus, si quis me judice certet,
Inter quadrupedes mattea prima lepus.

Turdus inter volucres tenet principatum, lepus vero *inter quadrupedes, si quis contendat me arbitro.*

1 *Si quod certum est* Palat. *Si quid certum est* ed. Par. 1617. et Barb. *Certum est* esse in suo Ms. notat Beverlandus.—2 'Lud. Cælius olim, post Gruterus e Mss. rectius *Mattea*. Bodleian. Ms. *bestia*.' Schrevel. 'In Ms. legebatur *athica*, vocis vicinia cum *Mattya* conspirante. *Mattya* pro deliciis accipi videtur.' *Marg. ed. Par.* 1617. '*Mutea* Thuan. cod. *bestia* Vat.' *Beverl. Mattya* ed. Maitt. *Gloria* edd. vett. et Farnab. et Barb.

NOTÆ

2 *Mattea* [*gloria*] Alii *mattya*, quæ vox significat cupedia: Epig. 59. lib. x. 'Sed te mattya sola juvat.' De turdis jam sæpius dictum: de lepore vero lib. v. Epig. 29.

XCIII.

APER.

QUI Diomedæis metuendus setiger agris
Ætola cecidit cuspide, talis erat.

Similis erat, qui setiger timendus agris Diomedæis interfectus est telo Meleagri *Ætoli.*

2 *Ætolia* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Diomedæis*] Hoc est, Ætoliæ arvis, quorum incola fuit Diomedes, de quo Homerus Iliad. Z.

2 *Ætola cuspide*] Meleagri, de quo Epig. 15. lib. Spect.

XCIV.

DAMÆ.

DENTE timentur apri; defendunt cornua cervos:
Imbelles damæ quid, nisi præda, sumus?

Aper metuitur propter dentem, cornua tuentur cervum: ignavæ damæ, quid sumus præter prædam?

Dammæ Ald. Junt. Colin.—1 *Cervum* edd. vett. et Delph. *Tauros* ed. Barb. *Taurum* alios legere monet editor Delph.

NOTÆ

2 *Imbelles damæ*] Quæ sola pedum velocitate se a canibus defendere possunt.

XCV.

ORYX.

Matutinarum non ultima præda ferarum
Sævus oryx, constat quot mihi morte canum?

Canum morte emo ferum orygem, non ultimam prædam ferarum matutinarum.

2 *Erix* cod. Beverl. *Quod* cod. in marg. ed. Par. 1617. et sic Ald. Junt. Colin. *Qui* ead. ed. Par.

NOTÆ

1 *Matutinarum*] Seneca Epist. 7. lib. I. 'Mane leonibus et ursis homines, meridie spectatoribus suis objiciebantur.' Diximus jam Epig. 25. lib. x. homines mane pugnavisse cum feris.

2 *Sævus oryx*] Plinius lib. II. cap. 40. 'Orygem appellat Ægyptus feram, quam in exortu ejus (caniculæ) contra stare, et contueri tradit, ac velut adorare cum sternuerit.' Cap. 46. lib. XI. 'Unicorne bisulcum oryx.' Vide Ælian. lib. VII. cap. 8.

Constat quot [*qui*] Alii *constat quot, &c.?* Hæc lectio non displicet. Sensus est: In venatione matutina, quæ nempe dabatur in amphitheatro, oryx captus vel interfectus multos canes prius interfecit.

XCVI.

CERVUS.

Hic erat ille tuo domitus, Cyparisse, capistro:
An magis iste tuus, Silvia, cervus erat?

O Cyparisse, hic erat ille domitus tuo fræno: an potius, o Silvia, iste cervus erat tuus?

2 *Selvia certus* Ms. Beverl.

NOTÆ

2 *Cervus*] Similis illi quem domuerat Cyparissus, de quo Ovidius lib. x. Met. 'Sed tamen ante alios Cææ pulcherrime gentis Gratus erat, Cyparisse, tibi: tu pabula cervum Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undas,' &c. Vel similior illi quem causam belli fuisse dicit Virgilius Æneid. VII.

XCVII.

LALISIO.

Cum tener est onager, solaque lalisio matre
Pascitur: hoc infans, sed breve nomen habet.

Cum onager tener est, et lalisio nutritur solo lacte *matris, sic infans vocatur, sed brevi* tempore.

1 *Dum* Ms. Beverl.—2 *Hic* id. Distinguere ita vult de Rooy, *hoc infans, sed breve, nomen habet.*

NOTÆ

1 *Onager*] Sylvestris asinus de quo Plinius lib. VIII. cap. 41. 'Onagro et asina genitus omnes antecellit. Onagri in Phrygia et Lycaonia præcipui. Pullis eorum ceu præstantibus sapore Africa gloriatur, quos lalisiones appellant.'

2 *Sed breve nomen*] Statim atque lalisio a lacte depellitur, vocatur onager.

XCVIII.

DORCAS.

DELICIUM parvo donabis dorcada nato:
Jactatis solet hanc mittere turba togis.

Dabis dorcada delectamentum parvo filio: populus consuevit hanc mittere jactatis togis.

1 *Dulichium* Vat.—2 *Curga rogis* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Delicium*] A pueris enim tractari se patiuntur dorcades.

2 *Jactatis*] Turnebus lib. XXV. cap. 28. sic explicat: Suspicor hujus distichi sententiam esse, dorcada in arenam mitti, dato a Quiritibus signo vestis jactatæ sinu, ut et ab Ovidio lib. III. Amorum Elegia 2. scribitur: 'Favimus ignavo: sed eum revocate Quirites: Et date jactatis undique signa togis.'

XCIX.

CAPREA.

PENDENTEM summa capream de rupe videbis:
Casuram speres, despicit illa canes.

Spectabis capream suspensam ex cacumine saxi: speres casuram, illa fallit canes.

2 'Gruterus e Mss. *desp.* melius.' *Schrevel.* Sic cod. Beverl. At *decipit* edd. vett. et Farnab. et Barb.

NOTÆ

2 *Desp.* [*Decipit illa canes*] Qui illam casuram sperant.

C.

ONAGER.

Pulcher adest onager: mitti venatio debet
Dentis Erythræi: jam removete sinus.

Formosus onager adest: relinquenda est venatio elephanti Erythræi; jam auferte retia.

2 Vid. Not. inf.

NOTÆ

1 *Onager*] De quo supra Epig. 97. *Mitti*] Quia scilicet pulchrius est onagrorum pugnantium quam elephantorum spectaculum. Alii sic intelligunt immittendos in arenam elephantos cum onagris pugnaturos. Videat lector.

2 *Dentis Erythræi*] Hoc est, elephantorum, qui sunt ad mare Erythræum seu Rubrum. Legunt alii *Gentis Erythrææ:* quod in eundem sensum recidit.

Removete sinus] Hoc est, retia, quibus non erat opus ad venationem onagrorum.

CI.

OLEUM VENAFRANUM.

Hoc tibi Campani sudavit bacca Venafri
Unguentum, quoties sumis, et istud olet.

Hoc tibi expressum est ex bacca Venafri Campani: quoties accipis, et istud fragrat unguentum.

Hoc Epigr. post Ep. 97. ponitur in edd. vett. et Delph. et Barb.

NOTÆ

1 *Hoc tibi*] De Venafro Campaniæ agro, ubi præstantissimæ sunt olivæ, egimus jam Epig. 64. lib. XI. *Bacca*, h. oliva.

2 *Sumis*] Ad ungendum corpus.

CII.

GARUM SOCIORUM.

Expirantis adhuc scombri de sanguine primo,
Accipe fastosum munera cara garum.

Accipe fæcosum garum dona pretiosa ex primo sanguine scombri palpitantis adhuc.

G. scombrorum ed. Par. 1617. et Farnab. et Barb. Consulantur Not. Var. Nostra lect. est in Ms. Beverl.—1 *Prono* Ms. Beverl.—2 Sic codd. Thuan. et Vat. et Ms. in marg. ed. Par. 1617. *Fæcosum* Ald. Junt. Colin. Farnab. Adi Not. Var.

NOTÆ

Garum soci. [*scombrorum*] Plinius lib. XXXI. cap. 7. et 8. Aliud etiamnum liquoris exquisiti genus, quod garon vocavere, intestinis piscium, ceterisque quæ abjicienda essent sale maceratis, ut sit illa putrescentium sanies. Hoc olim conficiebatur ex pisce, quem Græci garon vocabant. Nunc e scombro pisce laudatissimum in Carthaginis spartariæ cetariis: sociorum id appellatur. Singulis millibus nummum permutantibus congios pæne binos, &c. Alii legunt *Garum sociorum*, et forte melius secundum Plinii verba, Hispanorum scilicet: nova enim Carthago est in Hispania Tarraconensi: et supra Epig. 40. 'Hesperius scombri temperet ova liquor.'

2 *Fasto.* [*Fæcosum*] Legunt alii *fastosum*, quia scilicet munus erat, et quidem divitibus dignum. Videat lector.

CIII.

MURIA.

ANTIPOLITANI, fateor, sum filia thynni:
Essem si scombri, non tibi missa forem.

Fateor, sum filia thynni Antipolitani: si essem scombri, ad te non mitterer.

Amphora muriæ Cujac. et Scriv. et Arond. et sic ed. Barb. quæ amat suas partes sola sustinere, et ab aliis edd. discrepare.

NOTÆ

Muria] Liquaminis genus quod ex thynnis piscibus conficiebatur. Antipolis, hodie *Antibe*, urbs est Galliæ Narbonensis, unde thynni offerebantur.

2 *Essem si*] Hoc est, Si essem garum, de quo supra, non ad te pauperem, sed ad divitem mitterer.

CIV.

MEL ATTICUM.

Hoc tibi Thesei populatrix misit Hymetti
Pallados a sylvis nobile nectar apis.

Apis populatrix Hymetti Thesei ad te mittit hoc præstans nectar ex sylvis Pallados.

NOTÆ

1 *Thesei Hymetti*] Montis in Attica, sic dicti a Theseo Atheniensi.

2 *Pallados a sylvis*] Atticæ enim præsidet Pallas.

Nobile nectar] Hoc est, mel Atticum omnium præstantissimum.

CV.

FAVI SICULI.

Cum dederis Siculos mediis de collibus Hyblæ,
Cecropios dicas tu licet esse favos.

Cum donaveris favos Siculos e mediis collibus Hyblæ, licet cognominare Atticos.

1 *Siculis mediæ* cod. in marg. ed. Par. 1617. et cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Hyblæ*] Montis in Sicilia, cujus melli dat secundas, immo et æque nobile ac mel Atticum, dicit Poëta.

2 *Cecropios*] Atticos: Cecrops enim Athenis regnavit.

CVI.

PASSUM.

Gnossia Minoæ genuit vindemia Cretæ
Hoc tibi, quod mulsum pauperis esse solet.

Cnossia vindemia Cretæ Minoæ produxit hoc tibi, quod solet esse mulsum inopis.

NOTÆ

Passum] Plinius lib. XIV. cap. 9. 'Passum a Cretico Cilicium probatur et Africum, et in Italia provinciisque finitimis. Fieri certum est ex uva, quam Græci Sticam vocant, nos Apianam. Item scirpula, diutius in vite sole uvis adustis, aut fervente oleo,' &c.

1 *Gnossia*] Hoc est, Cretensis: Gnossus vel Cnossus urbs est Cretæ. De mulso infra Epig. 108.

CVII.

PICATUM VINUM.

Hæc de vitifera venisse picata Vienna
Ne dubites: misit Romulus ipse mihi.

Ne ambigas hæc picata allata esse Vienna vitifera: Romulus ipse misit mihi.

NOTÆ

Picatum vinum] Plinius lib. XIV. cap. 1. 'Jam inventa vitis per se in vino picem resipiens, Viennensem agrum nobilitans, Arverno, Sequanoque et Helvico generibus non pridem illustrata. Atque hæc Virgilii vatis ætate incognita, a cujus obitu nonaginta aguntur anni.'

NOTÆ

1 *Vienna*] Urbs est in Delphinatu ad Rhodanum, hodie *Vienne*.

2 *Misit Romulus*] Si Vienna Allobrogum ex Narbonensi provincia sunt allata hæc picata, ut ex Plinio doctum, quomodo Romulus ipse misit? An idem in Italia postea natum, satum vel illatum? Nam Romulus pro Italico ponitur haud dubie. *Raderus.* Picatum hoc vinum in ipsa urbe Roma factum arte ex picis fluxu ita picis gratiam olet, ut dubites an nativum sit picatum a Vienna Allobrogum. *Farnabius.* Forte melius intelliges mercatorem Viennensem dictum Romulum et quidem celebrem.

CVIII.

MULSUM.

Attica nectareum turbatis mella Falernum:
Misceri decet hoc a Ganymede merum.

O mella Attica, turbatis Falernum nectareum: par est hoc merum porrigi a Ganymede.

NOTÆ

1 *Falernum*] Vinum generosissimum. Plinius lib. XXII. cap. 24. 'Semper mulsum ex vetere vino utilissimum, facillimeque cum melle concorporatur, quod in dulci nunquam evenit.'

2 *Misceri*] Hoc est, subministrari, Jovi nempe. Lib. VI. Epig. 78. 'Misceri sibi protinus deunces, Sed crebros jubet,' &c. Vide etiam lib. VIII. Epig. 6.

CIX.

ALBANUM.

Hoc de Cæsareis mitis vindemia cellis
Misit, Iuleo quæ sibi monte placet.

Dulcis vindemia misit hoc ex Cæsareis cellis, quæ gloriatur monte Iuleo.

1 *Mittis* cod. Beverl. Indubie hinc sequitur esse vera quæ olim diximus de hoc cod.—2 *Iuleto* cod. Thuan.

NOTÆ

Albanum] Plinius lib. XIV. cap. 6. 'Albana,' vina, 'urbi vicina prædulcia ac rara in austero.' Juven. Sat. XIII. 210. 'Albani veteris pretiosa senectus Displicet,' &c.

1 *De Cæsareis cellis*] Hoc est, de monte Albano, in quem secedere solebat Cæsar Domitianus, ut jam sæpius dictum. Dicitur 'Iuleus' ab Iulo Æneæ filio, Albæ conditore.

CX.

SURRENTINUM.

SURRENTINA bibis? nec myrrhina picta, nec aurum
Sume: dabunt calices hæc tibi vina suos.

Potas Surrentina, nec accipe murrhina picta, nec aurum: hæc vina suppeditabunt tibi sua pocula.

NOTÆ

1 *Surrentina*] Plinius lib. XIV. cap. 6. 'Item Surrentina in vineis tantum nascentia, convalescentibus maxime probata, propter tenuitatem salubritatemque. Tiberius Cæsar dicebat consensisse medicos, ut nobilitatem Surrentino darent: alioquin esse generosum acetum. C. Cæsar, qui successit illi, nobilem vappam.'

Nec myrrhina] Hoc est, pocula Surrentina, fictilia nempe, idonea sunt ad bibendum vinum Surrentinum, nec opus est myrrhinis nec aureis calicibus, de quibus lib. XIV. Epig. 113. Surrentum vero urbs est Picentinorum, non longe ab urbe Neapoli.

CXI.

FALERNUM.

DE Sinuessanis venerunt Massica prælis:
Condita quo quæris consule? nullus erat.

Massica allata sunt ex prælis Sinuessanis. Rogas quo consule fuerint *condita? Nullus erat.*

NOTÆ

1 *De Sinuessanis*] Plinius lib. III. cap. 5. 'Oppidum Sinuessa extremum in adjecto Latio, quam quidam Sinopen dixere vocitatam.' Idem Plinius lib. XIV. cap. 6. 'Falernus ager a ponte Campano læva petentibus urbanam coloniam Syllanam nuper Capuæ contributam incipit.' Idem Plinius lib. III. cap. 5. Massicos montes a Falernis distinguit: 'His junguntur Falerni, Caleni. Dein consurgunt Massici, Gaurani, Surrentinique montes.' Poëta tamen vinum Falernum a Massico non distinguit, quod sane esset æque generosum.

2 *Nullus erat*] Sic hyperbolικῶς innuit Poëta vetustissima esse hæc vina Massica.

CXII.

SETINUM.

PENDULA Pomptinos quæ spectat Setia campos,
Exigua vetulos misit ab urbe cados.

Pendula Setia, quæ aspicit agros Pontinos, misit ab urbe parva cados seniores.

1 Sic cod. in marg. ed. Par. 1617. *Pontinos* edd. vett. *Pomtinos* ed. Farnab. *Pompilios* Ms. Beverl. *Vinea* pro *Setia* id. codex.

NOTÆ

1 *Pendula Setia*] Lib. x. Epig. 74. 'Nec quæ paludes delicata Pomptinas Ex arce clivi spectat uva Setini.' Plinius lib. xiv. cap. 6. 'Divus Augustus Setinum prætulit cunctis: nascitur supra forum Appii.'

CXIII.

FUNDANUM.

HÆC Fundana tulit felix autumnus Opimî:
Expressit mustum consul, et ipse bibit.

Beatus autumnus Opimii produxit hæc Fundana: consul expressit mulsum, et ipse hausit.

2 Sic Ms. Beverl. *Mulsum* edd. vett.

NOTÆ

1 *Fundana*] Vina scilicet a Fundis oppido Campaniæ sic dicta. Plinius lib. xiv. cap. 6. 'In vineis arbustisque nascuntur Fundana.'

Felix autumnus] Plinius lib. xiv. cap. 14. 'Apothecas fuisse et diffundi solita vina anno 633. urbis apparet, indubitato Opimiani vini argumento, jam intelligente suum bonum Italia.' Vide lib. i. Epig. 27. 'Testa sed antiqui felix siccatur Opimî.'

2 *Expressit mustum* [*mulsum*] Hoc est, vinum tam dulce, ut mulso non esset inferius. Legunt alii *mustum*, hoc est, vinum decoctum et diffusum, vel vinum recens intellige.

Ipse bibit] Laus vini est, quod eo anno quo expressum, esset jam mulsum: hoc est, mulsum videretur. Domitius.

CXIV.

TRIFOLINUM.

NON sum de primo, fateor, Trifolina Lyæo,
Inter vina tamen septima vitis ero.

Ego *trifolina non exprimo vinum præstantius: nihilominus ero vitis septima inter vina.*

2 Monet Schrevelius Palatinum legere *lautis ero.*

NOTÆ

1 *Trifolina*] Plinius lib. xiv. cap. 6. 'Campania nuper excitavit novis nominibus auctoritatem, sive cura, sive casu, ad quartum a Neapoli lapidem Trebellicis, juxta Capuam Caulinis, et in suo agro Trebulanis, alioqui semper plebeia, et Trifolinis gloriata.'

Lyæo] Lyæus est Bacchus qui pro vino sumitur.

2 *Septima*] Supra sex vini species enumeravit Poëta: jam Trifolino dat septimum locum.

CXV.

CÆCUBUM.

CÆCUBA Fundanis generosa coquuntur Amyclis :
Vitis et in media nata palude viret.

Cæcuba præstantia coquuntur Fundanis Amyclis, et vitis nata in media palude virescit.

1 *Coluntur* Ms. Beverl. Vid. Var. Not.

NOTÆ

1 *Cæcuba*] Quorum mentionem facit Horatius lib. I. Ode 37. lib. II. Ode 14. et pluribus aliis locis. Plinius lib. XIV. cap. 6. ' Antea Cæcubo erat generositas celeberrima in palustribus populetis, sinu Amyclano,' &c. Terracinam inter et Caietam. Aliæ sunt Amyclæ in Laconia, de quibus lib. IX. Epig. 74. De Amyclis Italiæ Plinius lib. VIII. cap. 29. In Italia Amyclæ a serpentibus deletæ.

CXVI.

SIGNINUM.

POTABIS liquidum Signina morantia ventrem :
Ne nimium sistant, sit tibi parca sitis.

Bibes Signina sistentia alvum solutam : ne nimium morentur, habeas sitim moderatam.

2 *Ne tanti* cod. in marg. ed. Par. 1617. *N. n. sitias:* adi Var. Not.

NOTÆ

1 *Signina*] Plinius lib. XIV. cap. 6. ' Nam quod Signiæ nascitur, austeritate nimia continendæ utile alvo, inter medicamina numeratur.' Signia autem urbs Latii hodie *Segna*, seu *Segni*.

CXVII.

MAMERTINUM.

AMPHORA Nestorea tibi Mamertina senecta
Si detur, quodvis nomen habere potest.

Si amphora Mamertina Nestorea senectute tibi donetur, potest habere nomen quodlibet.

1 *Manestina* cod. Beverl. et vs. 2. *potes.*

NOTÆ

Mamertinum] Plinius lib. XIV. cap. 6. 'Quartum curriculum publicis epulis obtinuere a Divo Julio (is enim primus auctoritatem his tribuit, ut in epistolis ejus apparet) Mamertina, circa Messanam in Sicilia genita.'

1 *Nestorea senecta*] Hoc est, Mamertina vetustissima.

2 *Quodvis nomen*] Hoc est, vel Falernum, vel Setinum, vel Cæcubum, &c. nominari potest, his enim vini speciebus æquiparari potest. Vide lib. I. Epig. 106.

CXVIII.

TARRACONENSE.

TARRACO, Campano tantum cessura Lyæo,
Hæc genuit Tuscis æmula vina cadis.

Tarraco produxit hæc vina æmula vino Tusco, primas datura duntaxat vino Campano.

1 *Solum* pro *tantum* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Tarraco*] Civitas Hispaniæ nobilis, hodie *Tarragona*, ubi vinum erat tam egregium, ut præter Campaniæ vina, de quibus supra, cum aliis Italiæ vinis comparari posset. Vide Plinium lib. XIV. cap. 6.

CXIX.

NOMENTANUM.

NOMENTANA meum tibi dat vindemia Bacchum:
Si te Quintus amat, commodiora bibes.

Nomentana vindemia offert tibi meum vinum: Si es amicus Quincti, potabis meliora.

NOTÆ

1 *Nomentana*] De vitibus Nomentanis agit Plinius lib. XIV. cap. 2. De agro suo Nomentano egit Poëta lib. I. Epig. 106. lib. VII. Epig. 93. Ex quo constat, juxta Nomentanum Martialis agrum Quintum villam habuisse, ubi vinum præstantius erat, quod diligentius agrum coleret Quintus.

CXX.

SPOLETINUM.

DE Spoletinis quæ sunt cariosa lagenis
Malueris, quam si musta Falerna bibas.

Rugosæ lagenæ vini *Spoletini plus tibi placuerint, quam si potes musta Falerna.*

2 Legend. ex vet. codice *mista* notat Flosculus.

NOTÆ

Spoletinum] In Umbria populi sunt Spoletini, hodie *Spoleto*, unde vinum allatum a vetustate commendat Poëta: nec minus esse dulce ait quam Falernum recens expressum vel decoctum. Plinius lib. XIV. cap. 19. 'Decoquitur [mustum] ut dulcescat portione virium, nec durare ultra annuum spatium tale proditur. Aliquibus in locis decoquunt ad sapas musta, infusisque his ferociam frangunt.'

CXXI.

PELIGNUM.

MARSICA Peligni mittunt turbata coloni:
Non tu, libertus sed bibat illa tuus.

Peligni coloni mittunt Marsica turbata. Non tu, sed libertus tuus potet illa.

1 Sic legi jubet Flosculus, et sic dat cod. in marg. ed. Par. 1617. At *Massica* edd. vett. *Mittat orbata* Ms. Beverl. Vides, Lector, quantis rationibus evincatur lectt. quas Manuscripto Beverl. tribuimus, ab illo fonte, nec a Beverlandi ipsius ingenio, re vera profluere.

NOTÆ

1 *Marsica*] Marsi Pelignis sunt vicini: partem faciunt regionis illius quæ dicitur *Abruzze ultericure*. Legunt alii *Massica*, male; longe enim a Pelignis distant Massici montes. Vide Epig. 111. supra.

2 *Non tu*] Nimis enim austera sunt vina Marsica.

CXXII.

ACETUM.

AMPHORA Niliaci non sit tibi vilis aceti:
Esset cum vinum, vilior illa fuit.

Ne contemnas amphoram aceti Niliaci: illa fuit magis contemnenda, cum esset vinum.

2 *Vini* cod. in marg. ed. Par. 1617. et sic alios legere monet Schrevel.

NOTÆ

1 *Amphora Niliaci*] Acetum ex vino Ægyptio confectum carius est quam vinum ex quo fit. Juvenalis Sat. XIII. 'Pharioque madentis aceto.'

CXXIII.

MASSILIANUM.

Cum tua centenos expugnet sportula cives,
Fumea Massiliæ ponere vina potes.

Cum tua sportula tibi conciliet centum cives, potes apponere vina infumata Massiliæ.

Massilitan. cod. Thuan. edd. Farnab. Schrevel.

NOTÆ

1 *Cum tua*] Hoc est, cum sis tam dives ut centum clientes alere possis, cur convivis apponis vinum Massilianum vile et infumatum? Vide lib. x. Epig. 36. Sic interpretantur qui legunt cum interrogatione. Sed potes ita explicare: Cum habeas centum clientes, quos alis, appone ipsis vinum ingratum vilis pretii.

CXXIV.

CÆRETANUM.

Cæretana Nepos ponat, Setina putabis.
Non ponit turbæ, cum tribus illa bibit.

Nepos apponat Cæretana, existimabis Setina: non apponit illa turbæ, potat cum tribus amicis.

NOTÆ

Cæretanum] Cære urbs est Tusciæ de qua Epig. 54. supra, cujus vinum laudat, et cum Setino comparat, de quo Epig. 112. supra. Nepotis sui amici jam mentionem fecit Poëta lib. x. Epig. 48. *Cære,* hodie *Cervetere,* in regione patrimonii D. Petri. Vide Epist. 54. supra.

2 *Non ponit turbæ*] Sed nobile illud vinum bibit cum intimis suis amicis.

CXXV.

TARENTINUM.

Nobilis et lanis, et felix vitibus Aulon,
Det pretiosa tibi vellera, vina mihi.

Aulon et celebris lanis, et beatus vitibus, donet tibi pretiosa vellera, mihi vina.

T. vinum edd. vett.

NOTÆ

Tarentinum] Plinius lib. XIV. cap. 6. 'Verum et longinquiora Italiæ ab Ausonio mari non carent gloria, Tarentina, et Servitiana,' &c. Et eodem lib. cap. 3. 'Necnon Tarentinum genus aliqui fecere, prædulci uva.' Lib. vero VIII. cap. 48. agit de lanis Tarentinis.

1 *Aulon*] Urbs est in ora occidentali Macedoniæ, teste Ferrario referente hunc versum Martialis. 'Aulon' tamen seu 'Caulon' ab eodem dicitur oppidum Magnæ Græciæ, hodie *Castelvetere*, in ora Calabriæ ulteriori, juxta promontorium Cocynthum. De hoc oppido loqui videtur Poëta.

CXXVI.

UNGUENTUM.

UNGUENTUM hæredi nunquam, nec vina relinquas.
Ille habeat nummos: hæc tibi tota dato.

Nunquam relinquas hæredi unguentum, nec vina. Ille consequatur nummos. tu consume hæc tota.

Lemma deficit in ed. Barb.—1 *Vel* pro *nec* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Nec vina relinquas*] Idem dixit lib. VI. Epig. 27. Vide etiam lib. VIII. Epig. 77.

CXXVII.

CORONA ROSEA.

DAT festinatas, Cæsar, tibi bruma coronas:
Quondam veris erat, nunc tua facta rosa est.

Cæsar, bruma tibi producit coronas præmaturas. Olim rosa nascebatur vere, nunc nascitur tuo jussu.

2 *Erant* edd. vett. et Delph. et Farnab. 'Palat. recte *erat*, ut ad rosam referatur.' *Schrevel.*

NOTÆ

1 *Bruma*] Solstitium hybernum intellige. Vide lib. VI. Epig. 80. ubi de rosis hybernis quas in gratiam Domitiani hyeme nasci assentatorie dicit Poëta.

M. VAL. MARTIALIS

EPIGRAMMATUM

LIBER XIV.

CUI APOPHORETA* INDITUM NOMEN.

I.

AD LECTOREM.

Synthesibus dum gaudet eques, dominusque senatus,
Dumque decent nostrum pilea sumta Jovem:

Dum syntheses placent equiti, et domino senatui, et dum noster Jupiter decore

Aphoreta habet Ms. Beverl. *Ad Lectorem* addit ed. Barb.—1 *Dominis.*

NOTÆ

* *Apophoreta*] Quæ sic explicat Turnebus cap. 23. lib. IX. Ego, inquit, eo nomine existimo significari munera, quæ convivis dantur, ut ea domum referant, unde et nomen adepta sunt, scilicet ab ἀποφέρω. Epig. 1. Poëta videtur sic accipere apophoreta: 'Præmia convivæ det sua quisque suo.' Suetonius in Vespasiano cap. 19. 'Sicut Saturnalibus dabat viris apophoreta, ita et Kal. Mart.' &c.

1 *Synthesibus*] Bayfius de Re Vestiaria cap. 10. Saturnalibus, inquit, per quinque dies S. P. Q. R. togas reponebant, et synthesibus utebantur, et erant viliores vestes. Infra Epig. 14. 'Dum toga per quinas gaudet requiescere luces, Hos poteris cultus sumere jure tuo.' Erat synthesis vestis cœnatoria; lib. II. Epig. 46. et lib. V. Epig. 79. 'Undecies una surrexti, Zoile, cœna; Et mutata tibi est synthesis undecies.' Si fuisset vilior vestis, ut ait Bayfius, quid illam ostentasset Zoilus? Verum Saturnaliorum tempore synthesi utebantur Equites et Senatores, quod tunc continua convivia agerent. Alii, *dominisque Senatus*, servis sci-

Nec timet ædilem moto spectare fritillo,
  Cum videat gelidos jam prope verna lacus:
Divitis alternas, et pauperis accipe sortes:
  Præmia convivæ det sua quisque suo.
Sunt apinæ, tricæque, et si quid vilius istis.
  Quis nescit? vel quis tam manifesta negat?
Sed quid agam potius madidis, Saturne, diebus,
  Quos tibi pro cœlo filius ipse dedit?
Vis scribam Thebas, Trojamque, malasque Mycenas?
  Lude, inquis, nucibus: perdere nolo nuces.
Quo vis cumque loco, potes hunc finire libellum:
  Versibus explicitum est omne duobus opus.

gestat pileum, nec verna metuit aspicere ædilem agitato fritillo, cum jam prope spectet frigidos lacus: disce sortes alternas locupletis atque egeni: quisque largiatur suo convivæ sua munera. Sunt nugæ, et ineptiæ, et si quid vilius istis. Quis ignorat, vel quis inficiatur rem tam evidentem? At, o *Saturne, quid melius faciam temulentis diebus, quos tibi concessit filius ipse pro cœlo! Placet*ne *scribam casus Thebarum, et Trojæ, et improbarum Mycenarum? Lude nucibus, ais: nolo amittere nuces. Quocumque loco potes absolvere hunc librum, omne hoc opus absolutum est duobus carminibus.*

Vid. Var. Not.—4 *Tam* Ms. Beverl. edd. Farnab. Schrevel. Maitt. Barb.—13 *Quiscumque foco putet* Ms. Beverl.

NOTÆ

licet, quibus tunc serviebant Senatores, et alii domini.

2 *Dumque decent nostrum*] Hoc est, Domitianum, quem sæpius Jovem appellavit. Vide lib. XIII. Epig. 4. Saturnalibus vero pileati incedebant Romani; lib. XI. Epig. 6. 'Permittis, puto, pileata Roma.'

3 *Nec timet ædilem*] Vide lib. V. Epig. 84. Præteritis enim Saturnalibus ab ædilibus castigabantur aleatores. De fritillo dictum lib. IV. Epig. 14.

4 *Cum videat gelidos*] Hoc est, cum sentiat adesse frigus, quo lacus gelu constringuntur.

5 *Divitis alternas*] Hunc versum sic explicat Turnebus lib. IX. cap. 23. Quod nempe in hoc libro missa pauperum et divitum munera vicissim contineantur, quod si interdum, inquit, plura lemmata unius sortis continuentur: subjiciuntur tamen diversa, alternanturque divitum et pauperum sortes.

7 *Sunt apinæ*] Sic respondet lector. De apinis vero lib. I. Epig. 114.

8 *Quis nescit*] Hoc lectori subjicit Poëta.

10 *Pro cœlo*] E cœlo nempe Saturnus a Jove filio ejectus fuit. Hæc fabula satis nota.

11 *Vis scribam Thebas*] Bellum Thebanum, Trojanum, aut raptam Helenam, expeditionemque Agamemnonis, qui rex Mycenarum fuit; quas vocat malas propter scelera illic a Pelopidis commissa.

II.

APOPHORETA.

LEMMATA si quæris cur sint ascripta, docebo:
Ut, si malueris, lemmata sola legas.

Si rogas cur tituli sint ascripti, dicam: ut legas solos titulos, si libuerit.

Duos postremos versus primi Epigr. transfert ed. Barb. ad hoc secundum, cui dat titulum *Ad eundem.*

NOTÆ

Apophoreta] Vide supra. Hinc constat XIII. et XIV. saltem libri lemmata seu argumenta esse ipsius Martialis. Hoc distichum aliqui non separant a primo Epig.

III.

PUGILLARES CITREI.

SECTA nisi in tenues essemus ligna tabellas,
Essemus Libyci nobile dentis onus.

Nisi essemus ligna divisa in tenues laminas, essemus onus præstans dentis eburnei.

NOTÆ

Pugillares] Gallice *tablettes a ecrire.* Vide lib. VII. Epig. 53.

2 *Essemus*] Hoc est: Mensæ citreæ essemus fultæ eburneis pedibus; lib. II. Epig. 43. 'Tu Libycos Indis suspendis dentibus orbes.'

IV.

QUINCUPLICES.

CÆDE juvencorum domini calet area felix,
Quincuplici cera cum datur auctus honor.

Beata altaria domini calent tauris immolatis, cum summus honor defertur quincuplici cera.

NOTÆ

1 *Domini*] Domitiani scilicet, ut lib. V. Epig. 8. 'Edictum domini, Deique nostri,' in cujus honorem immolabantur hostiæ, cum aut consulatus aut triumphus illi esset decretus. Vide lib. VIII. Epig. 15. et Epig. 4.

2 *Quincuplici cera*] Id est: Denuntiatur honor hoc genere pugillarium: quincuplices vero dicuntur a quinque foliis.

V.

PUGILLARES EBOREI.

LANGUIDA ne tristes obscurent lumina ceræ,
Nigra tibi niveum litera pingat ebur.

Ne ceræ mœstæ officiant oculis debilitatis, ebur candidum pingatur litera atra.

P. eburnei edd. vett. et Delph. et Maitt.

NOTÆ

2 *Nigra tibi*] Literæ quippe nigræ in albo inscriptæ facilius leguntur.

VI.

TRIPLICES.

TUNC triplices nostros non vilia dona putabis,
Cum se venturam scribet amica tibi.

Cum amica ad te scribit se affuturam, tunc non existimabis triplices nostros munera contemnenda.

2 *Venturam cum se* scribit, dum citat Heins. ad Ov. A. A. II. 11.

NOTÆ

1 *Triplices*] Qui, a tribus foliis sic dicti, rebus amatoriis et levioribus scribendis inserviebant: dona vero pauperum erant.

VII.

PUGILLARES MEMBRANEI.

ESSE puta ceras, licet hæc membrana vocetur:
Delebis, quoties scripta novare voles.

Crede esse ceras, quamvis hæc membrana appelletur: obliterabis, quoties placebit scribere res novas.

1 *Putes* cod. in marg. ed. Par. 1617. et sic ed. Barb.

NOTÆ

1 *Esse puta*] Membranas vero Pergami repertas fuisse ex Varrone refert Plinius cap. 11. lib. XIII. Literæ autem in pugillaribus membraneis scriptæ ut in cereis facile delebantur.

VIII.

VITELLIANI.

NONDUM legerit hos licet puella,
Novit quid cupiant Vitelliani.

Quamvis puella nondum legerit hos, scit quid velint Vitelliani.

1 *Pusilla* ed. Schrevel. qui tamen jubet legend. *puella.*—2 *Capiant* cod. Beverl. et sic alios legere notavit Farnab.

NOTÆ

2 *Vitelliani*] De quibus lib. II. Epig. 6. Pugillares nempe, in quibus res amatoriæ scribebantur, atque ad puellam mittebantur.

IX.

IIDEM.

QUOD minimos cernis, mitti nos credis amicæ:
Falleris, et nummos ista tabella rogat.

Quod nummos vides, putas nos mitti ad amicam: hallucinaris, et hæc tabella petit nummos.

Idem edd. Schrevel. Maitt. Barb. *Ibidem* ed. Farnab. *Iidem Vitelliani* edd. vett. et Delph.—1 *Nummos* edd. vett. et Maitt. et Barb.

NOTÆ

1 *Quod mini.* [*nummos*] Alii *quod minimos.* Sic loquuntur Vitelliani, nempe non mitti se ad amicam ad noctem petendam, vel rogandum aliquid ejusmodi: sed mitti se ad aliquem fœneratorem aut divitem ad petendam pecuniam. Videat lector. Vulgatam lectionem retinet Domitius, et dicit Vitellianos fuisse loculos ex corio confectos, quos sic explico: Cum in illis Vitellianis essent nummi, ad amicam illos mitti credere potuisset aliquis; at mutuo erant accepti et forte ab ipsa amica. Alii sic interpretantur: Nummos, quorum mentio in his pugillaribus, non mitto amicæ, sed posco ab illa.

X.

CHARTÆ MAJORES.

NON est, munera quod putes, pusilla,
Cum donat vacuas poëta chartas.

Non sunt dona quæ credis, o puella, cum vates donat inanes chartas.

1 *N. sunt m. quæ putas* edd. Par. 1617. et Farnab. Hoc et *puella* Ald. Junt. Colin. *Petis* cod. in marg. ed. Par. 1617. *Pusilla* Ms. Beverl. Adi Not. Var.

NOTÆ

1 *Quod* [*quæ*] *p.* [*putas*] Alii *petis:* cum in iis nec sunt nummi nec carmina.

2 *Cum donat vacuas*] Chartæ majores sunt loculi chartei, grandiores, quæ puellæ mittuntur inanes, ut supra sunt Vitelliani. *Domitius.*

XI.

CHARTÆ EPISTOLARES.

SEU leviter noto, seu caro missa sodali,
Omnes ista solet charta vocare suos.

Ista charta seu missa ad hominem *mediocriter cognitum, seu ad socium dilectum, consuevit omnes appellare suos.*

NOTÆ

1 *Seu leviter noto*] Nam seu ad hominem parum notum, seu ad amicum scriberent Antiqui, epistolæ semper hæc præfigebatur inscriptio, 'Suo' vel 'Suis:' v. g. M. T. Cicero Attico suo, &c.

XII.

LOCULI EBOREI.

HOS nisi de flava loculos implere moneta
Non decet, argentum vilia ligna ferant.

Non convenit implere hos loculos nisi moneta flava. Ligna contemnenda gestent argentum.

L. eburnei edd. vett. et Maitt.—1 *Non* pro *Hos* Ms. Beverl. *Flava* Ms. Thuan. et cod. in marg. ed. Par. 1617. *Fulva* edd. vett. *Fulva* ed. Delph. in textu, sed *flava* in Interp. Videantur Not. Var.—2 *N. licet* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Loculos*] Capsulam ex ebore intellige, quam auro tantum implendam dicit Poëta.

2 *Vilia ligna*] Hoc est, loculi lignei viles.

XIII.

LOCULI LIGNEI.

SI quid adhuc superest in nostri fæce locelli,
Munus erit: nihil est, ipse locellus erit.

Si quid adhuc reliqui est in fæce nostri locelli, donabo: nihil est, donabo ipsam crumenam.

NOTÆ

1 *Si quid*] Hoc est: Si quid æris superærit in fundo meæ capsulæ, donabo: sin minus, dabo ipsam crumenam.

XIV.

TALI EBOREI.

Cum steterit nullus vultu tibi talus eodem,
Munera me dices magna dedisse tibi.

Cum nullus talus tibi steterit eadem figura, inquies te a me affectum fuisse magnis donis.

NOTÆ

1 *Cum steterit*] De talis jam diximus lib. IV. Epig. 14. et lib. XIII. Epig. 2. Calcagninus de Talis: 'Sex sunt,' inquit, 'tali latera, etsi quatuor tantum in usu ludentium sint; nam duo sunt ita incurva, ut illis talus vix possit consistere. Has κεραίας, id est, antennas, videtur Aristoteles appellasse. Proinde scitum est in talo Binarium et Quinarium, qui duo numeri sunt in tesseris oppositi, desiderari. Ex reliquis quatuor tali partibus una supina, altera prona dicitur: quæ duæ ternarii et quaternarii vices obeunt. Unitas autem et senio duabus reliquis partibus tribuuntur: senionem vero Coum, unitatem Chium vocabant.' Et paulo infra: 'Sed omnes casus talorum ex consuetudine ludentium annumerati erant quinque et triginta; quorum quidam a Diis, alii ab heroibus, alii a claris hominibus aut a meretricibus nomen accipiebant: nonnulli vero ab eventibus qui cum laude aut probro acciderant, denominabantur. Senio autem a Venere nuncupatim separatur apud Suetonium cap. 71. in Epistola Augusti ad Tiberium: 'Lusimus, mi Tiberi, γεροντικῶς heri et hodie. Talis jactatis, ut quisque canem aut senionem miserat, in singulos talos singulos denarios conferebat, quos tollebat universos qui Venerem jecerat.' Idem Calcagninus: 'Sed quoties tali ita excidebant, ut diversa esset omnibus facies, qui jactus inter eos, quos quinque et triginta Eustathius dixit, ultimus numerabatur; tum felix ille casus, qui Veneris nomine censebatur, affulgebat; cum nempe unus talus canem, alter ternarium, tertius quaternarium, quartus senionem....' Hinc clara est hujus distichi sententia.

2 *Munera*] Vincebat enim, qui Venerem jecerat.

XV.

TESSERA.

Non sim talorum numero par tessera, dum sit
Major, quam talis, alea sæpe mihi.

Ego *tessera vincar numero talorum, dum sæpe mihi sit major fortuna, quam talis.*

NOTÆ

Tessera] Vitruvius lib. v. 'Cubus est corpus ex sex lateribus æquali latitudine planitierum quadratum. Is cum est jactus, quam in partem incubuit, dum est intactus, immotam habet stationem: uti sunt etiam tesseræ, quas in alveo ludentes jaciunt.' Macrobius lib. II. cap. 2. 'Tessera Græco nomine κύβος appellatur.'

1 *Non sim numero par*] Duabus enim tribusve tesseris, quatuor autem ad minimum talis, contendebatur in acie lusoria. Calcagninus de Tesseris. Vide lib. XIII. Epig. 1.

2 *Major alea*] Hoc est, dum major pecunia meo ludo, quam talis committantur.

XVI.

TURRICULA.

QUÆ scit compositos manus improba mittere talos,
Si per me misit, nil nisi vota facit.

Manus dolosa quærit jacere talos compositos: si per me jecit, nihil facit nisi vota.

1 Sic cod. Beverl. et ed. Barb. Consule Not. Var.—2 *Feret* Ms. Beverl.

NOTÆ

Turricula] Quæ nempe inventa est ad vitandas in ludo talorum fraudes veteratorum. Vide lib. IV. Epig. 14.

1 *Compositos*] Aleatores enim ita in manu talos componunt, ut optata puncta appareant.

2 *Si per me*] Si per me, turriculam nempe, ex qua seu pyrgo cum emittuntur tali, nullus dolo sed fortunæ tantum locus est.

XVII.

TABULA LUSORIA.

HIC mihi bis seno numeratur tessera puncto:
Calculus hic gemino discolor hoste perit.

Hic numero tesseram duodecim punctis: hic discolor calculus vincitur a gemino hoste.

1 Primum ab initio legendum e Ms. *Hac mihi* inquit Gronov.

NOTÆ

1 *Hic mihi*] In tabula scilicet lusoria, quæ tesserarum et calculorum ludo serviebat.

Bis seno] Duabus tesseris sæpe ludebatur; et cum in altera atque altera forent sex puncta, punctorum duodecim summa reddebatur. Sic Calcagninus de Tesseris.

2 *Calculus*] Qui a duobus aliis discoloribus circumdatus peribat. Vide lib. VII. Epig. 72. et Epig. 20. infra.

XVIII.

NUCES.

ALEA parva nuces, et non damnosa videntur:
Sæpe tamen pueris abstulit illa nates.

Alea levis nec damnosa videtur in nucibus: nihilominus sæpe illa nudavit nates puerorum.

2 *Obtulit* Beverlandi Ms. 'Est qui legat *abscidit*, ex illo versiculo, *Mavis Rufe coquum scindere quam leporem.*' Flosculi Annotat. *Ille* in marg. ed. Langii.

NOTÆ

Nuces] De quibus jam lib. v. Epig. 84. Hic ludus ultra Saturnalia non permittebatur pueris; unde, si præteritis Saturnalibus luderent nucibus, cædebantur virgis, licet ille ludus parum quæstuosus aut damnosus esset.

XIX.

THECA CALAMARIA.

SORTITUS thecam, calamis armare memento:
Cetera nos dedimus, tu leviora para.

Nactus thecam recordare ornare illam *calamis: nos donavimus reliqua, tu instrue leviora.*

Theca libraria Beverlandi Ms.

NOTÆ

2 *Cetera nos dedimus*] Thecam nempe calamis reponendis idoneam.

Tu leviora para] Calamos scilicet, stylum, &c.

XX.

CALCULI.

INSIDIOSORUM si ludis bella latronum,
Gemmeus iste tibi miles, et hostis erit.

Si ludis pugnam latronum fraudulentorum, tu habebis istum gemmeum militem et hostem.

NOTÆ

1 *Insidiosorum*] De calculis fuse egimus lib. VII. Epig. 72. Hinc in alveo erant grassatores, illinc insidiatores diversicolores. Gemmeum vocat Poëta utriusque partis calculum, quod vitreus uterque esset, inquit Raderus.

XXI.

GRAPHIARIUM.

Hæc tibi erunt armata suo graphiaria ferro :
Si puero dones, non leve munus erit.

Tu habebis graphiaria munita suo ferro : si des puero, non erit parvum donum.

NOTÆ

Graphiarium] Theca est graphiorum: graphium autem stylus est scriptorius, seu librarius stylus.

1 *Armata suo ferro*] Hoc est, suo stylo ferreo.

XXII.

DENTISCALPIUM.

Lentiscum melius: sed si tibi frondea cuspis
Defuerit, dentes penna levare potest.

Lentiscum melius expurgat: *at, si careas frondea cuspide, penna potest expurgare dentes.*

2 *Desierit* cod. Beverland.

NOTÆ

Dentiscalpium] Vile quidem munus, quo nempe circumpurgabantur dentes. Vide lib. VI. Epig. 74. 'Foditque tonsis ora laxa lentiscis.' Plinius lib. XIV. 'Optimam tenuissimamque picem fundunt lentisci, quam et masticen vocant.' Lentiscus arbor est ex qua fiebat lentiscum instrumentum, ut ait Domitius.

1 *Frondea cuspis*] Lentisci scilicet.

2 *Penna*] Alii *pinna*. Vide lib. III. Epig. 82. 'Suggeritque ructanti Pinnas rubentes, cuspidesque lentisci.'

XXIII.

AURISCALPIUM.

Si tibi morosa prurigine verminat auris,
Arma damus tantis apta libidinibus.

Si auris tua vexatur molesto pruritu, porrigimus arma convenientia tantis titillationibus.

1 *Porrigine* Ms. Beverlandi.

NOTÆ

1 *Verminat*] Hoc est, torquetur vermibus: quo sensu non sumitur hic, sed pro, titillatur: alio quippe remedio quam auriscalpio opus esset ad curandum hunc morbum.

XXIV.

ACUS AUREA.

Tenuia ne madidi violent bombycina crines:
Figat acus tortas, sustineatque comas.

Ne tænia serica conturbet capillos madidos, acus figat, et fulciat capillos tortos.

1 *Tænia* legit Aldus et Turneb. lib. ix. cap. 23. quod etiam edd. Langii, Delph. Schrev. Alii legunt *Splendida ne madidos. Tenia* Junt. Colin. *Madidos violet* Delph.—2 Pro *tortas* Gruterus conjecit *sparsas.*

NOTÆ

1 *Violent* [*Tænia violet*] Sic Turnebus legendum docet lib. ix. cap. 23. Dicitur enim 'tænia, tæniæ.' Virgilius vii. Æneid. 'Fit longæ tænia vittæ.' Male ergo legunt alii *violent*. Alii, *Splendida ne madidos.* Alii *Tenuia* cum synalephe, et τὸ 'bombycina' nomen esset substantivum pluralis numeri. Turnebi lectio mihi videtur melior. Hoc est: Ne velum seu tænia confundat capillos compositos, et unguento delibutos, acu sustinere illos oportet. Juvenalis Sat. vi. de capillis mulieris compositis: 'Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum Ædificat caput.' Forte a contrario hunc versum intelligit Martialis, ut sit sensus: Acu figendi sunt capilli, ne madidi bombycinam seu Sericam tæniam inquinent.

XXV.

PECTEN AD CALVAM.

Quid faciet nullos hic inventura capillos,
Multifido buxus quæ tibi dente datur?

Quid aget buxus multifido dente, quæ tibi donatur nullos hic repertura crines?

Pecten ad Calvum in edd. vett.—1 *Invenit ira* Beverlandi Ms.

NOTÆ

1 *Quid faciet*] Pectine buxeo calvum quendam donat, quo non ipsi opus erat, atque ita illum irridet Poëta.

XXVI.

SAPO.

Caustica Teutonicos accendit spuma capillos:
Captivis poteris cultior esse comis.

Capilli Germanorum rufantur ignea spuma: poteris esse elegantior comis captivorum Germanorum.

Crines sapo inscriptio est in Ald. Junt. Colin. Langii.—1 ‘*Cattica:* cum codex Mediolanensis sic habeat, atque sic quoque in Ms. suo legerit Raderus, demirari satis nequeo, quod probam lectionem non retinuerit. Cattica spuma est Batava: lib. VIII. 33.’ *Beverland.*

NOTÆ

Sapo] Plinius lib. XXVIII. cap. 12. ‘Prodest et sapo: Gallorum hoc inventum rutilandis capillis, ex sevo et cinere. Optimus fagino et caprino, duobus modis, spissus ac liquidus: uterque apud Germanos majore in usu viris quam fœminis.’

2 *Captivis comis*] Germanorum scilicet, quos subegerat Domitianus: hoc est: Si sapone utaris, Germanorum elegantiam in rufandis comis superare poteris.

XXVII.

MATTIACÆ PILÆ.

Si mutare paras longævos cana capillos:
Accipe Mattiacas (quo tibi calva?) pilas.

Si tu *vetula intendis tingere comas seniles, accipe Mattiacas pilas, cui bono, o calva?*

2 *Quid tibi* in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

2 *Accipe Mattiacas*] Turnebus lib. IX. cap. 23. ‘Mattiacas pilas’ interpretatur saponis quoddam vile genus, quo tincti capilli cani nigrescunt. Mattiacæ a Mattiaco oppido Germaniæ, *Baden.* Sic Farnabius. Ortelius vero congruere ait cum *Marpurg.*

XXVIII.

UMBELLA.

Accipe quæ nimios vincant umbracula soles,
Sit licet et ventus, te tua vela tegent.

Accipe umbracula quæ retundant soles vehementiores: quamvis et ventus flet, tua vela tegent te.

2 Alii *Si licet.*

NOTÆ

Umbella] Gallice *parasol.*

2 *Te tua vela tegent*] Vela, quibus circumdabatur theatrum, dum exhiberentur spectacula, aliquando vento vehementiori agitata Solem admittebant, ad quod arcendum incommodum umbella erat utilissima. ‘Te tua vela,’ hoc est, tua umbella.

XXIX.

CAUSIA.

In Pompeiano tectus spectabo theatro:
Nam ventus populo vela negare solet.

Tectus spectabo in theatro Pompeiano: nam ventus solet removere vela a populo.

'In quibusdam edd. inscribitur *Causapa.*—1 'Pro *tectus* Gruterus e Mss. legit *tecum*: et observat pro eo quod habemus, *Nam ventus*, in opt. codice esse *Mandatus*: ex quo Salmasius, *Mantatus*: posse tamen et *Mandatus* retineri.' *Schrev.* *Tecum* et *Mantatus* recepit Barbou.

NOTÆ

Causia [*Gausapa*] Alii *Causia.* Lipsius cap. 18. de amphitheatro sic explicat: Duplex iis etiam tegmen, sive pilei, sive umbellæ. Pilei quidem Thessalici, ut supra ex Dione retuli, quem eundem cum Petaso aliquis fecerit. Usi et *gausapis*, an *causia* loco illius pilei? Nam varia hæc in Martiale lectio: (et citat hoc distichum) significat diserte, usurum se tegmine causiæ contra Solem, si ventus invidisset vela.

XXX.

VENABULA.

Excipient apros, expectabuntque leones:
Intrabunt ursos, sit modo firma manus.

Hæc *sustinebunt apros, et expectabunt leones: vulnerabunt ursos, dummodo manus sit vegeta.*

2 Illud *firma* a Glossatore aliquo profectum credit De Rooy, et *certa* reponendum putat.

NOTÆ

1 *Excipient*] Venabula scilicet quæ sunt venaticæ hastæ, tela, vel spicula.

2 *Sit modo firma*] Secus enim ictum declinarent ursi et leones, et venatorem ipsum invaderent.

XXXI.

CULTER VENATORIUS.

Si dejecta gemes longo venabula rostro:
Hic brevis in grandem cominus ibit aprum.

Si dolebis depulsa esse venabula longo rostro apri, *hic brevis* culter *propius petet ingentem aprum.*

1 Alii *geres*, quod etiam defendit Flosculus.—2 Pro *brevis* Scriv. legit *levis*

NOTÆ

2 *Hic brevis*] Cum venabuli ictum eluserat aper, opus erat cultro ad illum conficiendum: aliter vitæ periculum subiisset venator.

XXXII.

PARAZONIUM.

Militiæ decus hoc, et grati nomen honoris,
Arma tribunicium cingere digna latus.

Hoc ornamentum militiæ, et nomen decoris jucundi, arma sunt *quæ merentur cingere latus Tribuni.*

1 *Gratique erit omen honoris* Palat. et Arond. et Ms. Beverl. '*Militiæ decus en, grati gestamen honoris* legend. esse videtur ex vestigiis veterrimorum codicum.' *Heins. Ov. p.* 3800. nostræ Ed.

NOTÆ

Parazonium] Παραζώνιον cingulum cum ense. Alii dicunt gladii genus esse, quod ad zonam accingebatur. Honoris causa ab Imperatoribus tribuni donabantur hoc gladio. Sic Trajanus Suræ gladium, quo accingendus erat, porrexit: Τὸ ξίφος, ὃ παραζώννυσθαι αὐτὸν ἐχρῆν ὤρεξεν, Dio in Vita Trajani. Parazonii quoque mentionem fecit Athenæus lib. IV.

XXXIII.

PUGIO.

Pugio, quem curvis signat brevis orbita venis,
Stridentem gelidis hunc Salo tinxit aquis.

Pugio, in quo venæ curvæ imprimuntur brevi orbita, crepitans tinctus est aquis frigidis Salonis.

1 *Cingit* pro *signat* cod. in marg. ed. Par. 1617. et sic alios legere notat Schrevel. *Curva vena* ed. Barb. et sic alii, monente eod. Schrevel. 'Inquinatum esse hunc l. nullus dubito. Quid si legas *curtis cingit b. orbis habenis?* Conj. nostram quodammodo juvare videtur id quod Palat. cod. servare monet Gruterus, *curva signat brevi sorbit harena.*' De Rooy.

NOTÆ

1 *Brevis orbita*] Circulos venarum curvarum appellat orbitam: venæ autem apparent in ferro polito et temperato. Sic Raderus.

2 *Stridentem*] Dum enim ferrum candens aqua temperatur, strepitum edit.

Salo] De quo lib. I. Epig. 50. 'Quibus remissum corpus astringas brevi Salone, qui ferrum gelat.'

XXXIV.

FALX EX ENSE.

PAX me certa ducis placidos curvavit in usus.
Agricolæ nunc sum, militis ante fui.

Rata pax Imperatoris curvavit me in usus tranquillos: nunc sum agricultoris, antea fui militis.

1 *Creta* cod. Beverl. *Domus dociles* cod. in marg. ed. Par. 1617. Sic alios legere notat editor Delph. *Proprios* pro *placidos* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Certa ducis*] Domitiani scilicet. Vide lib. IX. Epig. 71. 'Nulla ducum feritas, nulla est insania ferri: Pace frui certa lætitiaque licet.'

2 *Militis*] Nempe, cum essem telum militare. Virgilius I. Georg. 'Et curvæ rigidum falces conflantur in ensem.'

XXXV.

SECURICULA.

CUM fieret tristis solvendis auctio nummis,
Hæc quadringentis millibus emta fuit.

Cum auctio mœsta fieret ad solvendos nummos, hæc fuit comparata quadringentis millibus.

NOTÆ

Securicula] Est parva securis.

1 *Cum fieret*] Cum bellorum civilium tempore civium proscriptorum bona sub hasta venderentur, hæc securicula summo pretio vendita fuit; quod tunc ferrum rebus aliis omnibus carius esset, cum omnes ad arma concurrerent. An forte pretiosa fuit ab artificis opere? Videat lector.

XXXVI.

FERRAMENTA TONSORIA.

TONDENDIS hæc arma tibi sunt apta capillis:
Unguibus hæc longis utilis; illa genis.

Hæc arma tibi inservient tondendis comis: hæc idonea unguibus longis resecandis, *illa genis* radendis.

NOTÆ

2 *Unguibus hæc*] Forfex, cujus etiam aliud genus capillis tondendis inserviebat.

Illa] Novacula scilicet.

XXXVII.

SCRINIUM.

CONSTRICTOS nisi das mihi libellos:
Admittam tineas, trucesque blattas.

Nisi præbeas colligatos libros, locus erit tineis atque atrocibus blattis.

1 *Constructos* cod. in marg. ed. Par. 1617. nisi quidem erremus, cum sic notamus: nam tali more fere semper indigitantur varietates in eo marg. 'v. *construct.*' Ita legere alios monet Schrevel. *Selectos* cod. Thuan.—2 'Quid si legamus *Admittent*, sc. libelli?' *Schrevel.*

NOTÆ

1 *Constrictos*] Alii *Constructos*. Prior lectio videtur melior: in arcula quippe coarctandi sunt libri, ne soluti corrumpantur vermibus. 'Tinea' et 'blatta' parum differunt.

XXXVIII.

FASCES CALAMORUM.

DAT chartis habiles calamos Memphitica tellus:
Texantur reliqua tecta palude tibi.

Terra Memphitica producit calamos accommodatos chartis. Tu operias tecta calamis *aliarum paludum.*

2 *Texa* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Dat chartis habiles*] Memphis Ægypti urbs nobilissima. Vide lib. Spect. Epig. 1. Plinius lib. XVI. cap. 36. 'Chartisque serviunt calami Ægyptii maxime cognatione quadam papyri. Probatiores tamen Gnidii, et qui in Asia circa Anaiticum lacum nascuntur.' Ægyptios tamen calamos præ aliis omnibus laudat Poëta, et alios lectis muniendis inservire debere censet.

XXXIX.

LUCERNA CUBICULARIA.

DULCIS conscia lectuli lucerna,
Quicquid vis facias licet, tacebo.

Ego *lucerna testis jucundi lectuli, fas est agas quicquid placet: silebo.*

XL.

CANDELA.

ANCILLAM tibi sors dedit lucernæ,
Tutas quæ vigil exigit tenebras.

Casus tibi donavit candelam *ancillam lucernæ, quæ ardens expellit tenebras innoxias.*

'*Cicindela* Vat. Vid. Serv. ap. Salmas. p. 375.' *Beverl.*—1 *Lucerna* cod. in marg. ed. Par. 1617. *Lucernam* Ms. Beverl.—2 *Totas* Gruter. e Ms. et sic habet ed. Barb. et alios ita legere monet editor Delph.

NOTÆ

1 *Ancillam*] Lucerna utebantur divites, candela vero pauperes, quam ancillam lucernæ vocat instar pauperiorum fœminarum, quæ ditioribus ancillantur.

2 *Tutas*] Hoc est: Licet lucernæ ancilla sit candela, tamen idem tibi officium præstat: lucente enim candela nihil offendes.

XLI.

LUCERNA POLYMYXOS.

ILLUSTREM cum tota meis convivia flammis,
Totque geram myxas, una lucerna vocor.

Cum meis flammis illuminem totas epulas, et habeam tot ellychnia, appellor una lucerna.

NOTÆ

1 *Tota convivia*] Triclinium intellige, ubi celebrantur convivia.

2 *Totque geram myxas*] Μύξα humor est ex naribus profluens: item μύξαι nares: unde lucerna δίμυξος, et πολύμυξος ab ellychniorum numero dicta est.

XLII.

CEREUS.

HIC tibi nocturnos præstabit cereus ignes:
Subducta est puero namque lucerna tuo.

Hic cereus tibi exhibebit nocturnas flammas: etenim lucerna surrepta est tuo servo.

NOTÆ

Cereus] Saturnalibus cereos donari solitos jam diximus lib. v. Epig. 18.

2 *Subducta*] Vide lib. VIII. Epig. 59. 'Nec dormitantem vernam fraudare lucerna Erubuit fallax, ardeat illa licet.'

XLIII.

CANDELABRUM CORINTHIUM.

Nomina candelæ nobis antiqua dederunt.
Non norat parcos uncta lucerna patres.

Candelæ nobis imposuerunt nomina vetera ; uncta lucerna non erat nota frugalibus majoribus.

NOTÆ

1 *Nomina candelæ*] Candelabra Corinthia ex ære summo erant in pretio, de quibus Plinius cap. 3. lib. XXXIV. et cap. 2. ejusdem libri : 'Ex illa autem antiqua gloria Corinthium maxime laudatur : hoc casus miscuit, Corintho, cum caperetur, incensa: mireque circa id multorum affectatio fuit,' &c. A candelis vero quæ imponebantur candelabris, et quibus utebantur Veteres nondum inventa lucerna, dicta sunt candelabra. Candelabrum Corinthium divitis erat munus, ligneum autem pauperis.

XLIV.

CANDELABRUM LIGNEUM.

Esse vides lignum : serves nisi lumina, fiet
De candelabro magna lucerna tibi.

Cernis esse lignum : nisi custodias lumina, magna lucerna tibi efficietur ex candelabro.

NOTÆ

1 *Serves nisi lumina*] Incendent nempe candelabrum ligneum.

XLV.

PILA PAGANICA.

Hæc quæ difficilis turget paganica pluma,
Folle minus laxa est, et minus arcta pila.

Hæc operosa paganica quæ farta est pluma, laxior est folle, remissior vero *pila.*

1 *Plumba* Ms. Beverl.

NOTÆ

Pila paganica] Sic dicta a pagis, ubi primum inventa ad voluptatem rusticorum. Difficilem vocat, quod forte hoc genus pilæ aliis pilarum generibus difficilius esset. Vide lib. IV. Epig. 19. et lib. VII. Epig. 32.

XLVI.

PILA TRIGONALIS.

Si me nobilibus scis expulsare sinistris,
Sum tua: si nescis, rustice, redde pilam.

Si manibus industriis novisti expellere me, sum tua: si non novisti, o *rustice, restitue pilam.*

1 *Mobil.* ed. Barb. Vid. Not. Var.

NOTÆ

1 *Si me nobilibus*] Industria quippe opus erat ad hunc ludum. Vide lib. IV. Epig. 19. et lib. VII. Epig. 32. et 72. 'Sic palmam tibi de trigone nudo Unctæ det favor arbiter coronæ, Nec laudet Polybi magis sinistras.' Unde Scriverius hic legit aliter: *Si me scis Polybi levis expulsare sinistris.* Judicet lector. Vel forte legendum; *Si me mobilibus, &c.*

XLVII.

FOLLIS.

Ite procul, juvenes: mitis mihi convenit ætas:
Folle decet pueros ludere, folle senes.

O *adolescentes, longe recedite: imbellis ætas mihi convenit: decet pueros et senes ludere folle.*

NOTÆ

1 *Mitis*] Etenim non opus est magna vi, unde robustiores adolescentes alio ludi genere exercere se debent.

2 *Folle*] Pila scilicet vento inflata, qua pueri et senes se exercebant. Vide lib. IV. Epig. 19.

XLVIII.

HARPASTA.

Hæc rapit Antæi velox in pulvere draucus,
Grandia qui vano colla labore facit.

Draucus celer Antæi, qui inutili labore extendit collum, rapit hæc harpasta *in pulvere.*

1 Pro *A. v.* habet *antituflox* cod. Beverl.

NOTÆ

Harpasta] Pilæ nempe erant ex corio factæ; lib. IV. Epig. 19. 'Sive harpasta manu pulverulenta rapis.'

1 *Antæi draucus*] Id est, palæstræ

NOTÆ

studiosus, et quasi Antæi discipulus, inquit Raderus. De Antæo diximus lib. IX. Epig. 104.

2 *Grandia qui*] Palæstritæ enim ut fortiores essent, collum producere solebant. Juven. Sat. III. 'Et longum invalidi collum cervicibus æquat Herculis Antæum procul a tellure tenentis.'

Vano labore] Quo nempe otiosi homines exercentur. Hoc distichum aliter explicat Turnebus lib. IX. cap. 23.

XLIX.

HALTERES.

Quid pereunt stulto fortes haltere lacerti?
Exercet melius vinea fossa viros.

Quid robusta brachia defatigantur vano haltere? Viri melius exercentur vite effossa.

1 *Quo* cod. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

Halteres] Dicti sunt ab ἅλλομαι, *salio.* Erant autem massæ lapideæ, vel metallicæ, ansa vel manubrio addito, quo commode levari possent ab athletis. De halteribus agit Galenus lib. I. de Sanitate Tuenda. Juven. Sat. VI. 'Et lassata manu ceciderunt brachia massa:' quod de halteribus accipiendum.

L.

GALERICULUM.

Ne lutet immundum nitidos ceroma capillos,
Hac poteris madidas condere pelle comas.

Ne turpe ceroma contaminet comas nitidas, poteris hac pelle tegere crines unctos.

NOTÆ

1 *Ceroma*] De quo vide lib. IV. Epig. 4. Galericulum inserviebat et ad tegendam calvitiem, ut supra lib. XII. Epig. 45. et defendendos capillos a ceromate, quo inungebantur palæstritæ.

2 *Hac pelle*] Ex qua scilicet factus erat parvus galerus.

LI.

STRIGILES.

PERGAMUS has misit: curvo destringere ferro;
Non tam sæpe teret lintea fullo tibi.

Hæ allatæ sunt Pergamo; rade corpus *ferro curvo; fullo non tam crebro cluet tua lintea.*

1 *Pergamon* Gruter. e Ms. *Destr.* cod. in marg. ed. Par. 1617. *Distr.* edd. vett. et Delph. et Farnab.

NOTÆ

1 *Pergamus*] Urbs Asiæ Minoris, in qua fabricabantur strigiles, instrumenta scilicet quibus, antequam balnea ingrederentur, Antiqui cutem radebant. Persius Sat. v. 'I puer, et strigiles Crispini ad balnea defer.'

Destringere] Imperativus est vocis passivæ.

2 *Non tam*] Hoc est: Si corpus strigilibus bene distrinxeris, in balneo minus inquinabis lintea, quibus te absterges; atque ita non tam sæpe fullonis opera indigebis, qui purget vestes contaminatas.

LII.

GUTTUS CORNEUS.

GESTAVIT modo fronte me juvencus.
Verum rhinocerota me putabis.

Paulo ante taurus me portavit fronte: existimabis me verum rhinocerota.

2 *Putabas* Ms. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

Guttus] Vas scilicet ex cornu tauri factum, in quo oleum præsertim servabatur. Vide Gellium lib. XVII. cap. 8. Eo etiam Antiqui utebantur in sacrificiis. Plinius lib. XVI. cap. 38. 'Marcus Curius juravit se ex præda nihil attigisse præter guttum faginum quo sacrificaret.'

2 *Verum*] Alii adverbialiter sumunt. Hoc est: Tantus est guttus, ut ex rhinocerotis cornu factus videatur. De rhinocerote agit Plinius lib. VIII. cap. 20.

LIII.

RHINOCEROS.

NUPER in Ausonia domini spectatus arena
Hic erit ille tibi, cui pila taurus erat.

Tu habebis hunc nuper visum in arena Romana domini, qui in altum jaciebat taurum ut *pilam.*

2 *Erit illa dies* Ms. Beverl.

NOTÆ

Rhinoceros] Hoc est, guttus ex cornu rhinocerotis: quo sensu rhinoceros sumitur apud Juven. Sat. VII. 'Exitus hic est Tongilli magno cum rhinocerote lavari.'

1 *Domini*] Imperatoris Domitiani.

2 *Cui pila*] Idem dixit de rhinocerote lib. Spect. Epig. 9. et 19.

LIV.

CREPITACILLUM.

Si quis plorator collo tibi vernula pendet,
  Hæc quatiat tenera garrula sistra manu.

Si quis vernula flens suspensus est ex tuo collo, manu tenera pulset canora hæc sistra.

Crepitaculum edd. vett. et Delph.

NOTÆ

1 *Vernula*] Infans nempe servulus domi natus.

2 *Sistra*] Instrumenta canora ex metallo, quæ quatiebantur in sacris Isidis; lib. XII. Epig. 29. Percusso autem crepitaculo, lacrymas tenent pueri.

LV.

FLAGELLUM.

Proficies nihil, hoc cædas licet usque flagello,
  Si tibi purpureo de grege currit equus.

Nihil tibi proderit, quamvis semper verberes his virgis, si habes currentem equum ex purpureo grege.

NOTÆ

2 *Si tibi purpureo*] Hoc est: Equi factionis purpureæ tam segnes sunt, ut, illos licet assidue verberes, velocius tamen non currant. Hoc dixit de factione Veneta lib. VI. Epig. 46. 'Vapulat assiduo Veneti quadriga flagello, Nec currit; magnam rem, Catiane, facis.' De factionibus aurigarum egimus supra.

LVI.

DENTIFRICIUM.

QUID mecum est tibi? me puella sumat.
Emtos non soleo polire dentes.

Quid habes agendum *mecum? Puella accipiat me; non soleo polire dentes emtos.*

D. ad edentulam ed. Barb.

NOTÆ

1 *Quid mecum*] Dentifricium alloquitur anum aliquam, quæ habebat dentes emtitios, quibus poliendis non inservire se, sed puellarum dentibus usui esse dicit: ex caninorum vero dentium cinere cum melle fit dentifricium; Plinius lib. XXX. cap. 3. Capite autem 20. lib. XXXVI. 'Arabus lapis, ebori similis, dentifriciis accommodatur crematus.'

LVII.

MYROBALANUM.

QUOD nec Virgilius, nec carmine dixit Homerus,
Hoc ex unguento constat, et ex balano.

Quod nec Virgilius, nec Homerus expressit versu, hoc componitur ex unguento et balano.

NOTÆ

Myrobalanum] Hujus vocis plures syllabæ breves carmini non conveniunt, unde nec ab Homero nec a Virgilio fuit usurpata. Myrobalanum, teste Plinio lib. XII. cap. 21. 'Troglodytis et Thebaidi et Arabiæ, quæ Judæam ab Ægypto disterminat, commune est, nascens unguento, ut ipso nomine apparet. Quo item indicatur et glandem esse arboris, heliotropio, quam dicemus inter herbas, simili folio: fructus magnitudine avellanæ nucis.'

LVIII.

APHRONITRUM.

RUSTICUS es? nescis quid Græco nomine dicar,
Spuma vocor nitri. Græcus es? ἀφρόνιτρον.

Indoctus es, ignoras quid vocer Græco nomine; spuma nitri nominor, et aphronitrum appellor.

2 *Dicor et* edd. vett. pro *Græcus es*, pro quo *Græcis* in Ms. Beverl. '*Aphronitrum*] Ita cod. antiquus habet, ut dicat: Græcus es interrogantis: i. si scis Græcas literas.' *Calderinus.* Latine, non Græce, impressam habent ultimam vocem in hoc vs. et edd. vett. et Delph.

NOTÆ

Aphronitrum] Ἀφρὸς, *spuma; νίτρον, nitrum.* Plinius lib. XXXI. cap. 10. 'Proxima ætas medicorum aphronitrum tradit in Asia colligi, in speluncis molibus distillans.'

LIX.

OPOBALSAMA.

Balsama me capiunt, hæc sunt unguenta virorum:
Delicias Cosmi vos redolete nurus.

Balsama continent me, hæc unguenta conveniunt viris: o nurus, vos spirate voluptates Hini.

1 *Te* cod. Beverl.—2 Pro *Cosmi*, quod legit Gruter. *Nini* habent edd. Par. 1617. et Farnab. *Hini* Ald. Junt. Colin. '*Hinc vos*] *Quos milvos* Thuan. cod.' *Beverl.* Pro his vocibus *nimio sed* habet cod. in marg. ed. Par. 1617. si sane recte intelligimus τὸ 'v.' quod in eo marg. extat plerumque. Vid. nos ad Ep. 37. Ceterum consulendæ sunt Not. Var. et Not. Delph. At, cum Not. Delph. ad calcem paginæ ponantur, nec possint quin videantur, Lectoris oculos ad eas advertere fere negleximus.

NOTÆ

1 *Balsama me capiunt*] Balsamum est arbor; opobalsamum vero succus est defluens ex balsamo, cujus suavitatem commendat Plinius lib. XII. cap. 25.

Hæc sunt unguenta] Juvenalis tamen Sat. II. affirmat mollibus tantum hominibus hæc convenire: 'Sed tamen unde Hæc emis, hirsuto spirant opobalsama collo Quæ tibi?'

2 *Delicias Cosmi* [*Hini*] Raderus legit *Nini*: hoc est, inquit: Vos, fœminæ, Assyrios quærite liquores, amomum, nardum, aliaque id genus pigmenta, ut unguenta delicata. Ninus rex fuit Assyriorum. De Assyrio unguento vide lib. VIII. Epig. 77. 'Si sapis, Assyrio semper tibi crinis amomo Splendeat.' Alii *Cosmi*, unguentarii scilicet, de quo jam sæpius supra.

LX.

LOMENTUM.

Gratum munus erit, scisso nec inutile ventri,
Si clara Stephani balnea luce petes.

Donum erit jucundum, nec inutile alvo rugosæ, si clara luce adibis balnea Stephani.

2 *Petas* cod. in marg. ed. Par. Sic alios legere notat editor Delph.

NOTÆ

Lomentum] Quod nempe rugis uteri condendis inserviebat. Vide lib. III. Epig. 42. 'Lomento rugas uteri quid condere tentas, Polla,' &c. De balneis Stephani jam dictum est lib. XI. Epig. 53.

LXI.

LATERNA CORNEA.

Dux laterna viæ clausis feror aurea flammis,
Et tuta est gremio parva lucerna meo.

Aurea laterna dux viæ portor flammis clausis, et exigua lucerna secura est meo gremio.

1 *Lux* Ms. Beverl.

NOTÆ

1 *Clausis flammis*] In laterna quippe lumen occultatur, quæ cum esset cornea, dum pellucebat, aurea videbatur.

2 *Lucerna*] Sumitur pro candela et ipso lumine.

LXII.

LATERNA EX VESICA.

Cornea si non sum, numquid sum fuscior? aut me
Vesicam, contra qui venit, esse putat?

Si non sum cornea, an sum minus lucida? aut me credit vesicam, qui mihi obvium fit?

2 *Putet* cod. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

1 *Cornea si non sum*] Tamen, inquit, æque pellucida videor, nec quisquam occurrens me discernat a cornea.

LXIII.

FISTULA.

Quid me compactam ceris et arundine rides?
Quæ primum structa est fistula, talis erat.

Cur ego compacta ceris et arundine tibi sum ludibrio? Prima fistula, quæ facta est, erat talis.

NOTÆ

1 *Quid me compactam*] Pan primus compegit fistulam. Ovidius I. Met. 'Atque ita disparibus calamis compagine ceræ Inter se junctis nomen tenuisse puellæ:' et Virgilius Eclog. II. 'Pan primus calamos cera conjungere plures Instituit:' et paulo infra: 'Est mihi disparibus septem compacta cicutis Fistula.' Vide Theocr. Idyl. VIII.

LXIV.

TIBIÆ.

Ebria nos madidis rumpit tibicina buccis:
Sæpe duas pariter, sæpe monaulon habet.

Temulenta tibicina buccis ebriis inflat nos: sæpe habet duas pares, sæpe monaulon.

1 *Non* cod. Beverl.—2 *Sepon aulon* cod. Thuan.

NOTÆ

Tibiæ] De variis tibiarum generibus scribit Solinus cap. 11. Forma, non materia, differunt a fistulis. De his etiam fuse agit Beroaldus ad hæc Apuleii verba Asini Aurei lib. x. 'Jam tibiæ multiforabiles cantus Lydios dulciter consonant.'

1 *Ebria tibicina*] Mulier nempe, quæ tibia canens convivio aderat. 'Rumpit,' id est, inflat, ut mihi videtur.

2 *Sæpe duas*] Hoc est: Sæpe habet tibiam geminam, et sæpe monaulon, hoc est simplicem.

LXV.

SOLEÆ LANATÆ.

Defuerit si forte puer, soleasque libebit
Sumere; pro puero pes erit ipse sibi.

Si forte carueris servo, et placebit accipere soleas; ipse tibi puer eris.

2 *Proderit* pro *pes erit* edd. vett. '*Pes erit:* sc. παῖς. Martialis ætate παῖς et 'pes' eod. sonabat modo: *ai* ut *e* pronuntiabatur. Sic ap. Æoles et Spartanos πὸρ et puerum et pedem significat.' *Beverl.* Adi Var. Not.

NOTÆ

1 *Soleas*] Gellius lib. xiii. cap. 20. 'Omnia enim ferme id genus, quibus plantarum calces tantum infime teguntur, cetera prope nuda, et teretibus habenis juncta sunt, soleas dixerunt: nonnunquam voce Græca crepidulas.'

2 *Pes, &c.* [*Proderis ipse tibi*] Alii, *pes erit ipse tibi.* Hoc est: Tu eris tibi servus a pedibus. Veteres codices habent, *proderit ipse tibi.* Salmasius legit, *pes erit ipse sibi:* hoc est: Pes in soleis lanatis vicem pueri supplebit.

LXVI.

MAMILLARE.

Taurino poteras pectus constringere tergo:
Nam pellis mammas non capit ista tuas.

Poteras devincire pectus tergo taurino; ista enim pellis non continet tuas mammas.

M. ad mammosam ed. Barb.

NOTÆ

Mamillare] Scilicet quod mammis tegendis inserviebat.

2 *Non capit*] Sic notat et deridet ingentes mammas cujusdam mulieris.

LXVII.

MUSCARIA PAVONINA.

Lambere quæ turpes prohibet tua prandia muscas,
Alitis eximiæ cauda superba fuit.

Sumus cauda superba egregiæ avis, quæ vetat muscas lingere tua prandia.

M. pavonum cod. Beverl. *Muscarium pavoninum* ed. Barb.

NOTÆ

1 *Lambere*] Muscarium flabellum erat muscis abigendis idoneum.

2 *Alitis eximiæ*] Pavonis scilicet.

LXVIII.

COPTA RHODIA.

Peccantis famuli pugno ne percute dentes:
Clara Rhodos coptam quam tibi misit, edat.

Ne pugno cæde dentes servi errantis: ille *manducet coptam, quæ tibi allata est Rhodo nobili.*

NOTÆ

2 *Clara Rhodos*] Turnebus lib. x. cap. 10. sic explicat coptam: Hoc, inquit, genus panificii videtur, cui quædam, quæ tonderentur, ut ipsum vocabulum confitetur, miscerentur, ut nuclei pinei, amygdalæ: sed omnino durissima afferebatur Rhodo, ut e Martialis joco intelleximus: copta vero fit a *κόπτω, incido, pulso,* quam manducans servus effringet suos dentes.

LXIX.

PRIAPUS SILIGINEUS.

Si vis esse satur, nostrum potes esse Priapum:
Ipse licet rodas inguina, purus eris.

Si cupis saturari, licet comedere nostrum Priapum: quamvis tu corrodas inguina, castus eris.

NOTÆ

2 *Purus*] Os non fœdabis, cum Priapus sit siligineus.

LXX.

PORCUS.

Iste tibi faciet bona Saturnalia porcus,
Inter spumantes ilice pastus apros.

Celebrabis bona Saturnalia isto porco saginato glandibus inter apros spumantes.

1 *Fecit* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Bona Saturnalia*] Vide lib. XI. Epig. 2.

2 *Ilice*] Arborem dicit pro fructibus.

LXXI.

MUSCARIUM BUBULUM.

Sordida si flavo fuerit tibi pulvere vestis,
Colligat hunc tenui verbere cauda levis.

Si habueris vestem inquinatam flavo pulvere, cauda levis excutiat hunc levi pulsatione.

Muscarum b. Ms. Beverl. '*Cauda ad tergendas vestes*, Aldus.' *Marg. ed. Par.* 1617.—2 *Nunc* id. Confirmatur centies nostra sententia de hoc Ms. toties repetita. *Bovis* pro *levis* alios legere notat Farnab.

NOTÆ

1 *Colligat*] Hoc est: Cauda bovis excute hunc pulverem.

LXXII.

BOTULUS.

Qui venit botulus medio tibi tempore brumæ,
Saturni septem venerat ante dies.

Botulus, qui mittitur ad te medio tempore brumæ, ad me *missus fuerat ante septem dies Saturni.*

NOTÆ

1 *Botulus*] Genus farciminis de quo lib. v. Epig. 78.

Medio tibi] Hoc est, mediis Saturnalibus.

2 *Saturni septem*] Hoc est: Ante Saturnalia ad me missus erat. Quinque tantum erant legitimi dies Saturni, ut diximus lib. IV. Epig. 89. quibus duo lætitiæ non festi adjungebantur. Macrobius lib. I. cap. 11. 'Apud Veteres opinio fuit, septem diebus peragi Saturnalia.'

LXXIII.

PSITTACUS.

Psittacus a vobis aliorum nomina discam:
Hoc didici per me dicere: Cæsar, ave.

Psittacus docebor a vobis nomina aliorum: a me doctus fui hoc dicere: Cæsar, ave.

1 *Disco* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Psittacus*] Avis satis nota.

2 *Per me*] Hoc est, sine magistro.

LXXIV.

CORVUS.

Corve salutator, quare fellator haberis?
In caput intravit mentula nulla tuum.

O *corve salutator, cur existimaris fellator? Caput tuum nulla mentula fuit præcisum.*

NOTÆ

1 *Fellator*] 'Corvos ore coire et concipere credit vulgus, fœminæ rostro maris inserto,' Plinius lib. x. cap. 12. Sed Aristoteles negat et deridet hoc ab Anaxagora proditum lib. de Animal. Quod ore coirent corvi, pervulgatum hoc probat hic versiculus. Nec enim simplicem merumque osculi coitum καὶ μίξιν τῶν ῥυγχῶν in corvis, ut in columbis, fieri existimabant: sed semen etiam ex coitu per os immitti in fœminam, quo gravidaretur. Inde fellator corvus vulgo habitus. *Salmasius.*

LXXV.

LUSCINIA.

Flet Philomela nefas incesti Tereos: et quæ
Muta puella fuit, garrula fertur avis.

Philomela deplorat scelus incesti Tereos, et puella, quæ fuit muta, volucris loquax dicitur.

NOTÆ

1 *Incesti Tereos*] Cujus mentionem jam fecimus lib. iv. Epig. 49. Satis nota est Philomelæ fabula, quæ compressa a Tereo, marito sororis suæ Procnes, in lusciniam mutata fuit.

2 *Muta puella*] Cui scilicet linguam absciderat Tereus, ne incestum palam faceret. Vide Ovid. vi. Met.

LXXVI.

PICA.

Pica loquax certa dominum te voce saluto:
Si me non videas, esse negabis avem.

Pica garrula te dominum saluto voce non dubia: si non aspicias me, dices me *non esse volucrem.*

NOTÆ

1 *Pica loquax*] Vide lib. ix. Epig. 55. 'Inde salutatus picæ respondet arator.'

2 *Esse negabis*] Pica enim tam articulatim loquitur, ut vox ejus pro humana voce sumi possit.

LXXVII.

CAVEA EBOREA.

Si tibi talis erit, qualem dilecta Catullo
Lesbia plorabat, hic habitare potest.

Si habebis talem passerem, *qualem deflebat Lesbia amata a Catullo, hic potest habere domicilium.*

Eborea omittunt edd. vett. et Delph.—2 *Potes* edd. vett. et Maitt. et Farnab.

NOTÆ

Cavea] Elegans sane, in qua potuerit habitare passer tam formosus. De Lesbia lib. ix. Epig. 73. De ejus passere dictum lib. i. Epig. 8.

LXXVIII.

NARTHECIUM.

ARTIS ebur medicæ narthecia cernis habere
Munera, quæ cuperet Pactius esse sua.

Vides te habere narthecia eburnea, dona artis medicæ, quibus affici vellet Pactius.

1 *Narcithica* cod. Beverl. *Habebis* cod. in marg. ed. Par. 1617. Consule Not. Var.—2 *Paccius* ed. Barb. *Accius* Ms. Beverl. '*Pacchius* forte. Meminit Pacchii Antiochi medici et chirurgi Scribonius Largus.' *Marg. ed. Par.* 1617.

NOTÆ

1 *Narthecia*] Erant capsulæ, in quibus medicamenta recondebant medici, unde dicit Poëta illa esse artis medicæ propria.

2 *Pactius*] Dives forte medicus: cujusdam Pactii orbi meminit Juvenalis Satira XII.

LXXIX.

FLAGRA.

LUDITE lascivi, sed tantum ludite, servi:
Hæc signata mihi quinque diebus erunt.

O servi petulantes, ludite, sed tantum ludite: ego includam hæc flagra quinque diebus.

NOTÆ

1 *Sed tantum ludite*] Monet servos ut tantum ludant, nec aliud tentent; alioquin præteritis quinque Saturnaliorum diebus, quibus domini ipsis serviebant, flagris illos excipiendos intelligit.

LXXX.

FERULÆ.

INVISÆ nimium pueris, gratæque magistris,
Clara Prometheo munere ligna sumus.

Nimis odiosæ pueris, et jucundæ præceptoribus, sumus ligna nobilia Promethei gratia.

Ferula edd. Delph. Schrevel. Maitt.

NOTÆ

1 *Invisæ pueris*] Quibus nempe illi cæduntur et coërcentur a magistris.

2 *Clara Prometheo*] Prometheus enim ferula ad currum Solis admota ignem Superis subduxit, et in terras detulit: ex hoc vero Promethei furto nobilitatem acceperunt ferulæ. Vide lib. IX. Epig. 46. 'Ecce Prometheæ rupes,' &c.

LXXXI.

PERA.

Ne mendica ferat barbati prandia nudi,
Dormiat et tetrico cum cane, pera rogat.

Pera orat, ne portet rogata prandia barbati nudi, nec dormiat cum fœdo cane.

2 *Tristi* ed. Barb. Sic alios legere notat Schrevel.

NOTÆ

1 *Ne mendica*] Ad opsonia recondenda pera utebantur philosophi cynici, quos barbatos, nudos, et tetricos canes vocat Poëta. Vide lib. IV. Epig. 53.

LXXXII.

SCOPÆ.

In pretio scopas testatur palma fuisse:
Otia sed scopis nunc analecta dabunt.

Palma manifestat scopas fuisse æstimatas: at nunc scopæ æstimabuntur propter analecta.

2 Sic Ms. Beverl. *Sed pretium* edd. vett. et Farnab. '*Sed pr.* codd. antiqui. Alii habent *Otia:* sed mendosa scriptura ..... Codd. ferme omnes *Sed pr.* habent, non *Otia:* et ita est legend.' *Calderinus*, qui codd. scripturam vehementissime defendit. Oculos adverte ad Not. Var.

NOTÆ

1 *In pretio*] E palma enim factæ scopæ, quibus pavimentum verrebatur, caræ erant. Horatius: 'Ten' lapides varios lutulenta radere palma?'

2 *Nunc analecta*] Hoc est, reliquiæ cœnæ; lib. VII. Epig. 20. 'Colligere longa turpe nec putat dextra Analecta, quicquid et canes reliquerunt.' Hoc est: Scoparum pretium augebitur, utpote quibus colligentur analecta. Petronius in Convivio Trimalcionis: 'Insecutus est lecticarius, argentumque inter reliqua purgamenta scopis cœpit verrere.' Legunt alii: *Otia sed scopis nunc analecta dabunt.* Hoc sensu: Analecta dabunt scopis otia, cum ea, in pavimento e parvis testulis efficta, talia forent, ut scopis everri nullo modo valeant, et ideo otia scopis dare necesse sit. Ita Alexander ab Alexandro lib. IV. Genialium Dierum cap. 21. Hoc pavimenti genus a Græcis dicitur ἀσάρωτον, quod scopis verri non debeat, ab α privativo, et σαίρω *verro*. Plinius lib. XXXVI. cap. 25. 'Sosus purgamenta cœnæ in pavimento, quæque everri solent, veluti relicta fecerat parvis e testulis tinctisque in varios colores.' Hunc sensum et hanc lectionem sic refutat Calderinus: Si scopæ jam cessant,

NOTÆ

nec ullum præstant usum, cur mittuntur ab amico? Prior itaque lectio melior videtur. Legit Scriverius, *Otia sed scopis nunc analecta dabit.* Servi quidam analectæ dicti sunt, qui reliquias e mensa cadentes colligebant, et pavimenta spongiis mundabant. Judicet lector.

LXXXIII.

SCALPTORIUM.

DEFENDET manus hæc scapulas mordente molesto
Pulice, vel si quid pulice sordidius.

Hæc manus tuebitur scapulas mordente importuno pulice, vel si quid est *turpius pulice.*

NOTÆ

Scalptorium] Ut hinc colligitur, erat instrumentum manus instar, quo prurientes scapulæ scalpebantur, et arcebantur pulices et pediculi.

LXXXIV.

MANUALE.

NE toga barbatos faciat vel pænula libros,
Hæc abies chartis tempora longa dabit.

Ne toga aut pænula efficiat libros villosos, hæc abies diu servabit chartas.

NOTÆ

Manuale] Hoc est, ex abietis tabulis, quibus tegebatur liber, ne manibus aut sinu gestatus tritusque inhorreret duro mento, ut dixit Poëta lib. I. Epig. 67.

LXXXV.

LECTUS PAVONINUS.

NOMINA dat spondæ pictis pulcherrima pennis
Nunc Junonis avis: sed prius Argus erat.

Spondæ denominantur a formosissima nunc ave Junonis: sed antea Argus erat.

NOTÆ

1 *Nomina dat spondæ*] Lecti quippe pavonini dicuntur, non quod, ut inquit Raderus, tegerentur pennis aut oculis pavonum, sed citreis tabulis quæ plumas gemmasque pavonum æmularentur. Plinius lib. XIII. cap. 13. de mensis citreis: 'Sunt et undatim crispæ, majore gratia, si pavonum caudæ oculos imitentur.'

2 *Sed prius Argus*] Qui nempe in pavonem Junoni sacrum fuit conversus. Hujus fabula vel pueris nota.

LXXXVI.

EPHIPPIUM.

STRAGULA succincti, venator, sume veredi:
Nam solet a nudo surgere ficus equo.

O *venator, accipe stragula veredi succincti: nam ficus solet effici ab equo nudo.*

2 *Pectus* pro *ficus* Aldus.

NOTÆ

1 *Stragula*] Intellige ephippium, quo nisi sternatur equus lædit equitem, cui nascitur ficus, ulceris genus, de quo lib. I. Epig. 66. De veredo seu equo velocissimo dictum lib. XII. Epig. 14. 'Parcius utaris moneo rapiente veredo.' Forte intelligit equo succincto seu ephippiato imponendum esse stragulum, Gallice *une housse.* Sed cum dicat 'a nudo equo,' stragula simpliciter interpretor ephippium.

LXXXVII.

STIBADIA.

ACCIPE lunata scriptum testudine sigma:
Octo capit: veniat, quisquis amicus erit.

Accipe sigma pictum testudine lunata: octo continet: accedat quisquis erit amicus.

1 *Signum* edd. vett.

NOTÆ

1 *Sigma*] Lectum intellige Lunæ, et sigma literæ majusculæ instar factum, cui octo convivæ accumbere poterant. Septem dixit lib. X. Epig. 48. 'Septem sigma capit; sex sumus; adde Lupum:' laxe nempe et commode.

LXXXVIII.

GUSTATORIUM.

FŒMINEAM nobis cherson si credis inesse,
Deciperis: pelagi mascula præda sumus.

Si putas nobis inesse cherson fœmineam, falleris: sumus præda mascula maris.

NOTÆ

Gustatorium] Genus est mensæ quæ testudinum putaminibus exornabatur. Plinius lib. IX. cap. 11. 'Testudinum putamina secare in laminas, lectosque et repositaria his vestire Corbilius Pollio instituit, prodigi et sagacis ad luxuriæ instrumenta ingenii.' Alii censent gustatorium esse idem quod repositorium, de quo Petronius ait: 'Cum subito signum symphonia datur, et gustatoria pariter a choro rapiuntur.'

1 *Fœmineam cherson*] Hoc est, testudinem fœmineam terrestrem, quæ masculis et marinis inferior habebatur. Sic loquuntur gustatoria: sic intelligunt omnes interpretes.

LXXXIX.

MENSA CITREA.

ACCIPE felices, Atlantica munera, sylvas:
  Aurea qui dederit dona, minora dabit.

Accipe pretiosa ligna dona Atlantica: qui affecerit muneribus aureis, afficiet minoribus.

NOTÆ

1 *Accipe felices*] Mensam citream interpretare ex Atlante, Mauritaniæ monte. Vide lib. II. Epig. 43. Petronius Sat. 'Ecce Afris eruta terris Citrea mensa.'

XC.

MENSA ACERNA.

NON sum crispa quidem, nec sylvæ filia Mauræ:
  Sed norunt lautas et mea ligna dapes.

Equidem non sum crispata, nec nata in sylva Maura: sed et epulæ præstantes cognitæ sunt meis lignis.

NOTÆ

1 *Non sum crispa*] Hoc est: Licet non sim citrea nec crispis venis pretiosa, attamen ex acere arbore confecta proxime accedo ad citream.

XCI.

DENTES EBOREI.

GRANDIA taurorum portant qui corpora, quæris,
  An Libycas possint sustinuisse trabes?

Rogas an valeant fulcire trabes Libycas, qui ferunt ingentia corpora taurorum?

NOTÆ

1 *Grandia taurorum*] Elephas enim in arena exhibitus tauros dentibus jactabat, atque ita elephantum dentes eburnei facile mensam citream fulcient. Vide lib. II. Epig. 43. et Epig. 19. lib. Spect.

XCII.

QUINCUPEDAL.

PUNCTA notis ilex, et acuta cuspide clausa,
Sæpe redemtoris prodere furta solet.

Ilex distincta signis, et munita cuspide acuta, sæpe consuevit manifestare latrocinia conductoris.

'Al. *Quincupeda*, ut 'Decempeda.'' *Marg. ed. Par.* 1617. 'Alii *Quincupeda*, a mensura 5. pedum.' *Schrevel.*

NOTÆ

Quincupedal] Ceu quincupeda, pertica scil. quinque pedum, qua moris erat metiri ædificia, quæ exstruenda conducebant redemtores, ne scil. dolose agerent.

1 *Ilex*] Hoc est, pertica ex ilice distincta pedibus et digitis.

XCIII.

POCULA ARCHETYPA.

NON est ista recens, nec nostri gloria cœli:
Primus in his Mentor, dum facit illa, bibit.

Istud decus non est novum, nec nostri cœli. Mentor primus potavit, dum elaboravit illa.

1 *Non sunt* vult de Rooy. *Doricæ* pro *gloria* cod. in marg. ed. Par. 1617.—2 *Merito* pro *Mentor* id. Ms.

NOTÆ

1 *Cœli*] Quod est instrumentum cœlatorum: hoc est: Hæc pocula non sunt nostræ ætatis. De Mentore nobilissimo cœlatore diximus lib. III. Epig. 41.

XCIV.

CALICES.

NON sumus audacis plebeia toreumata vitri:
Nostra nec ardenti gemma feritur aqua.

Nos plebeia toreumata conficimur ex vitro audaci: nec nostra gemma frangitur aqua ferventi.

Addunt alii *audaces.* Vid. Turneb. xxx. 26.—1 *Nos* edd. Schrevel. Maitt. Barb. Adi Not. Var. et Delph.

NOTÆ

1 *Non* [*Nos*] *sumus*] Calices ex quodam vitri genere 'audaces' appellantur, quod se cum crystallinis conferre audeant: Plinius lib. xxxvi. cap. 26. vel quod facile non frangerentur. Junius legit, *Non sumus audacis plebeia toreumata vini.* Alii *vitri.* Hoc est: Non sumus ex eo vitro, unde audaces calices fiunt. Vide notam Salmasii hic. Raderus existimat non agi de audacibus calicibus, sed fictilibus ex argilla, et ligno, quales erant fraxinei buxeive.

2 *Nostra nec ardenti*] Lib. xii. Epig. 74. 'Nullum solicitant hæc, Flacce, toreumata furem, Et nimium calidis non vitiantur aquis.'

XCV.

PHIALA AUREA CŒLATA.

QUAMVIS Callaico rubeam generosa metallo,
Glorior arte magis: nam Myos iste labor.

Licet nobilis rubeam metallo Callaico, plus ostento me ab *arte: istud enim* est *opus Myos.*

2 'Antea inepte legebatur *meus i. l.*' Schrevel. Sic edd. vett. et Maitt.

NOTÆ

1 *Quamvis*] Licet enim, inquit phiala, sim confecta ex auro Callaico, de quo lib. x. Epig. 16. tamen præstantior sum propter artificium Myos, nobilissimi artificis; de quo lib. viii. Epig. 51.

XCVI.

CALICES VATINII.

VILIA sutoris calicem monumenta Vatinî
Accipe: sed nasus longior ille fuit.

Accipe calicem, opera futilia Vatinii sutoris: sed ille nasus longior fuit.

Vatini edd. vett.—1 *Calices:* vid. Var. Not.—2 *Ipse* vult de Rooy.

NOTÆ

1 *Calicem*] Alii *calices,* qui habebant quatuor ansas seu nasos. Juven. Sat. v. 'Tu Beneventani sutoris nomen habentem Siccabis calicem nasorum quatuor,' &c. De his dictum lib. x. Epig. 3. 'Vatiniorum proxineta fractorum.' Tacitus lib. xv. 'Vatinius inter fœdissima ejus aulæ [supple Neronis] fuit sutrinæ tabernæ alumnus, corpore detorto, facetiis scurrilibus,' &c. Calices Vatinii dicti sunt, quod nasuti essent, ut ille Vatinius.

2 *Sed nasus*] Vatinii scilicet, quem ut acrem et sagacem calumniatorem forte notat, vel deridet tantum.

XCVII.

LANCES CHRYSENDETÆ.

GRANDIA ne viola parvo chrysendeta mullo:
Ut minimum, libras debet habere duas.

Ne exiguo mullo contamines ingentia chrysendeta; saltem sit bilibris.

1 *Mulso* edd. vett. 'Forte *mullo*,' impressum habet marg. ed. Par. 1617.—2 *Dicat* cod. in marg. ed. ejusd.

NOTÆ

1 *Chrysendeta*] Lances erant aureis crustis exornatæ, de quibus lib. II. Epig. 43. 'Immodici tibi flava tegunt chrysendeta mulli.' In pretiosis lancibus non nisi ingentes pisces reponendi sunt.

XCVIII.

VASA ARETINA.

ARETINA nimis ne spernas vasa, monemus:
Lautus erat Tuscis Porsena fictilibus.

Hortamur ne nimium contemnas vasa Aretina: Porsena splendidus erat fictilibus Tuscis.

NOTÆ

1 *Aretina*] Fictilia scilicet. Vide lib. I. Epig. 54. 'Sic Aretinæ violant crystallina testæ.' Aretium, alii Arrhetium, hodie *Arezzo*, urbs Tusciæ, ubi conficiebantur hæc vasa, quibus utebatur Porsena, qui in illa regione regnavit.

XCIX.

BASCAUDA.

BARBARA de pictis veni bascauda Britannis:
Sed me jam mavult dicere Roma suam.

Bascauda peregrina veni ex Britannis pictis: sed jam placet Romæ nominare me suam.

NOTÆ

1 *Bascauda*] Vas quoddam escarium quod in Britannia conficiebatur. Juvenalis Sat. 12. 'Adde et bascaudas, et mille escaria.' De Britannis pictis jam diximus lib. XI. Epig. 54.

2 *Sed me jam*] Romæ enim tunc fiebant bascaudæ.

C.

PANACA.

Si non ignota est docti tibi terra Catulli,
Potasti testa Rhætica vina mea.

Si non ignoras terram eruditi Catulli, bibisti Rhætica vina mea testa.

NOTÆ

Panaca] Panacos populos Rhætiæ affirmat Raderus, de quibus nihil reperi; unde Panaca testa.

1 *Terra Catulli*] Veronam usque, patriam Catulli, pertinebat Rhætia, hodie *les Grisons*, ubi vinum generosum. Suetonius in Augusto cap. 77. 'Et maxime delectatus est Rhætico,' supple vino. Et Virgilius II. Georg. 'Et quo te carmine dicam, Rhætica? nec cellis ideo contende Falernis.'

CI.

BOLETARIA.

Cum mihi boleti dederint tam nobile nomen,
Prototomis, pudet heu, servio coliculis.

Cum boleti mihi imposuerint nomen tam præstans, eheu erubesco, servio coliculis primo succisis.

2 *Cauliculis* in marg. ed. Langii.

NOTÆ

1 *Cum mihi*] Nempe a boletis dicitur boletarium, patina scilicet in qua boleti ponebantur. De boletis vide lib. XIII. Epig. 48.

2 *Prototomis*] Hoc est, caulibus teneris, et qui primi succiduntur: lib. X. Epig. 48. Porro conqueritur boletarium, quod etiam inserviat ad ferendos coliculos, boletis longe inferiores.

CII.

CALICES SURRENTINI.

Accipe non vili calices de pulvere natos:
Sed Surrentinæ leve toreuma rotæ.

Accipe pocula non facta ex vili pulvere, sed politum toreuma rotæ Surrentinæ.

NOTÆ

1 *Sed Surrentinæ*] Surrentum, alii Surentum, Picentinorum urbs juxta Tyrrhenum Mare, hodie *Surrento*, ubi terra est poculis conficiendis optima. De toreumate dictum lib. IV. Epig. 39.

CIII.

COLUM NIVARIUM.

Setinos, moneo, nostra nive frange trientes:
Pauperiore mero tingere lina potes.

Moneo debilites trientes Setinos nostra nive: licet transmittere vinum vilius per lina.

NOTÆ

Colum nivarium] Vas erat, in quod injiciebantur nives, deinde vinum infundebatur, cujus vis sic frangebatur.

1 *Setinos trientes*] Hoc est, vinum Setinum, de quo lib. XIII. suo lemmate diximus.

2 *Pauperiore mero*] Id est, lino, seu saccis linteis, non colo, refrigerandum. Est vinum vilius Setino. Vide Epigramma sequens.

CIV.

SACCUS NIVARIUS.

Attenuare nives norunt et lintea nostra:
Frigidior colo non salit unda tuo.

Possunt et nostra lintea eliquare nives; aqua non exit frigidior ex tuo colo.

NOTÆ

1 *Attenuare*] Saccus linteus inferior erat colo nivario, quod vas erat vino refrigerando idoneum: attamen aqua sacco transmissa non minus quam colo refrigerabatur. Vide lib. XII. Epig. 60. et lib. II. Epig. 40.

CV.

URCEOLI MINISTRATORII.

Frigida non desit, non deerit calda petenti:
Sed tu morosa ludere parce siti.

Frigida non deficiat, calida non deficiet rogantem: at tu cessa jocari siti difficili.

NOTÆ

Urceoli] Bayfius de Vasculis sic ait: Urceus, cujus diminutivum urceoli, vas aquarium, ut tamen urceus esset vas ad frigidam, urceoli ad caldam: inde urceoli ministratorii apud Martialem. Vide Epig. 116. 117. et 118.

2 *Sed tu morosa*] Hoc est, Tu ne nimis delicatus et difficilis sis in commixtione aquæ frigidæ et calidæ cum vino.

CVI.

URCEUS FICTILIS.

Hic tibi donatur panda ruber urceus ansa:
Stoicus hoc gelidam Fronto petebat aquam.

Hic urceus ruber tibi datur ansa incurva: Stoicus Fronto hoc urceo poscebat aquam frigidam.

2 Alii *bibebat.*

NOTÆ

1 *Ruber*] A terra scilicet vel igne.

2 *Stoicus Fronto*] Forte ille est, cujus meminit Poëta lib. I. Epig. 56. Plures enim Frontones fuere.

CVII.

CALATHI.

Nos Satyri, nos Bacchus amat, nos ebria tigris,
Perfusos domini lambere docta pedes.

Nos Satyrus, nos Bacchus, nos temulenta tigris diligit, instituta lambere madidos pedes domini.

NOTÆ

1 *Nos Satyri*] Calathorum usus fuit in sacris Bacchi et Satyrorum. Vide Eclog. v. Virgilii.

2 *Perfusos domini*] Vino enim cicurata tigris magistri pedes lambit; Epig. 18. Spect. 'Lambere securi dextram consueta magistri, Tigris ab Hyrcano gloria rara jugo.'

CVIII.

CALICES SAGUNTINI.

Quæ non solicitus teneat servetque minister,
Sume Saguntino pocula ficta luto.

Accipe calices fictos ex terra Saguntina, quos non gestet et custodiat servus anxius.

NOTÆ

1 *Quæ non*] Saguntum urbs est in Hispania Tarraconensi, hodie *Morvedre.* De poculis fictilibus, quæ illic fierent, jam diximus lib. IV. Epig. 46. Erant vilioris pretii, atque ita servus illa frangere non metuit.

CIX.

CALICES GEMMATI.

Gemmatum Scythicis ut luceat ignibus aurum,
Aspice: quot digitos exuit iste calix!

Ut aurum gemmatum splendeat Scythicis flammis, vide quot digitos spoliavit hoc poculum.

NOTÆ

1 *Scythicis ignibus*] Hoc est, smaragdis. Sic locutus est Poëta, lib. XII. Epig. 15. Vide lib. IV. Epig. 28. 'Indos sardonychas, Scythas smaragdos.'

2 *Quot exuit*] Digitis enim gemmæ detrahebantur, ut poculis insererentur. Juven. Sat. V. 'Nam vitro, ut multi, gemmas ad pocula transfert A digitis.'

CX.

AMPULLA POTORIA.

Hac licet in gemma, quæ servat nomina Cosmi,
Luxuriose, bibas, si foliata sitis.

O intemperans, si sitis foliata, potes potare in hac gemma, quæ habet nomen Cosmi.

1 *Gemmatis fruatque* Beverlandi Ms. pro *gemma, quæ servat.*

NOTÆ

1 *Quæ servat*] Nimirum Cosmiana dicta a Cosmo unguentario. 'Et Cosmianis ipse fusus ampullis:' et lib. XI. Epig. 50. 'Profertur Cosmi nunc mihi siccus onyx.' Ampulla vas erat unguentarium; sed luxus eo devenerat, ut ad bibendum illa uterentur Romani. Plinius lib. III. cap. 3. 'At hercule jam quidem etiam in potu addunt.' Supple, unguenta exotica.

2 *Si foliata*] Quæ sic explicat Plinius lib. XIII. cap. 1. 'Nardinum sive foliatum constat omphacio, balanino, junco, costo, nardo, amomo, myrrha, balsamo.'

CXI.

CRYSTALLINA.

Frangere dum metuis, frangis crystallina: peccant
Securæ nimium solicitæque manus.

Dum times frangere crystallina, frangis: manus nimis secura et nimis *anxia peccant.*

1 Alii legunt: *peccat Secura nimium, solicitaque manu. Peccus* in marg. ed. Langii.

NOTÆ

Crystallina] Crystallus est glacies gelata longo tempore et denso frigore; de qua fuse Plinius lib. XXXVII. cap. 2.

1 *Peccant Securæ*] E manibus servi nimium soliciti, sic et negligentis excidunt crystallina, quæ valde fragilia sunt.

CXII.

NIMBUS VITREUS.

AB Jove qui veniet, miscenda ad pocula largas
  Fundet nimbus aquas: hic tibi vina dabit.

Nimbus, qui mittetur a Jove, fundet aquas copiosas ad temperandos calices; hic porriget tibi vina.

2 Pro *tibi* in marg. ed. Par. 1617. legitur *quoque.*

NOTÆ

2 *Fundet nimbus*] Hoc est, imber e cœlo decidens.

Hic] Nimbus, qui erat poculum vitreum sic dictum, vino servando idoneum.

CXIII.

MYRRHINA.

SI calidum potas, ardenti myrrha Falerno
  Convenit, et melior fit sapor inde mero.

Si bibis calidum, myrrha congruit Falerno ardenti, atque illinc merum trahit saporem gratiorem.

Murrina inscribitur in nonnullis, quod defendit Salmas. Vid. Var. Not.—2 *Fit* marg. ed. Langii.

NOTÆ

1 *Si calidum potas*] Vide lib. IX. Epig. 74. lib. XIII. Epig. 10. et Plinius lib. XXXVII. cap. 2. 'Oriens murrhina mittit: inveniuntur enim ibi in pluribus locis, nec insignibus, maxime Parthici regni: præcipue tamen in Carmania. Humorem putant sub terra calore densari.' Fuse explicat Raderus, quid sint murrhina. Græce *μούῤῥινα* et *μύῤῥινα*: Græci enim sæpe *u* Latinum diphthongo *ου*, vel vocali *ο*, vel *υ*, efferunt, ut *Λούκουλλος, Πόπλιος, Τύλλος.* Alii legunt *myrrhina* propter *v.*

CXIV.

PATELLA CUMANA.

Hanc tibi Cumano rubicundam pulvere testam,
Municipem misit casta Sibylla suam.

Pudica Sibylla ad te misit hanc testam suam municipem rubram Cumano pulvere.

1 *Hæc* Beverlandi Ms. *Cumanæ rubicunda* idem. *Testæ* id.—2 Pro *casta* idem *charta.*

NOTÆ

1 *Hanc tibi Cumano*] Plinius lib. xxxv. cap. 12. 'Nobilitantur iis,' fictilibus nempe, 'oppida quoque, ut Rhegium et Cumæ.'

2 *Municipem*] Hoc est, factam Cumis, hodie *Cuma:* ubi erat Sibylla, de qua diximus lib. IX. Epig. 30.

CXV.

CALICES VITREI.

Aspicis ingenium Nili: quibus addere plura
Dum cupit, ah, quoties perdidit auctor opus!

Vides solertiam Ægyptiorum, quibus adjungere plura dum vult artifex, ah, quoties fregit opus!

2 *Faciens* pro *quoties* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Aspicis ingenium Nili*] In Ægypto enim calices vitrei fiebant miro artificio. Vide Turnebum lib. x. cap. 23.

CXVI.

LAGENA NIVARIA.

Spoletina bibis, vel Marsis condita cellis:
Quo tibi decoctæ nobile frigus aquæ?

Potas Spoletina vina *vel reposita in cellis Marsis; quorsum pretiosum frigus aquæ decoctæ?*

Inscriptio in cod. Thuan. est *Lacona nivata.*

NOTÆ

1 *Spoletina*] De Spoletino et Marsico vino dictum lib. XIII. Epig. 120. et 121.

2 *Quo tibi*] In quem usum erit tibi aqua decocta, et quæ deinde refrigerata pretiosa habebatur, et præstantissimo tantum vino conveniebat? Viliora autem erant Spoletina et Marsica.

CXVII.

NIVES.

NON potare nivem, sed aquam potare rigentem
De nive, commenta est ingeniosa sitis.

Sitis industria excogitavit non bibere nivem, sed rigentem aquam ex nive.

Aqua nivea ed. Barb. tam fere solitudinis amans et aliarum edd. societatem exosa.

NOTÆ

1 *Non potare nivem*] Sed aquam decoctam ex nivibus, et refrigeratam. Plinius XXXI. cap. 3. 'Neronis principis inventum est, decoquere aquam, vitroque demissam in nives refrigerare.'

CXVIII.

IDEM.

MASSILIÆ fumos miscere nivalibus undis
Parce, puer, constet ne tibi pluris aqua.

O *serve, noli infundere aquas nivales* vino *fumoso Massiliæ, ne pluris emas aquam.*

1 *Fumum* in marg. ed. Langii.

NOTÆ

1 *Massiliæ fumos*] De vino Massiliæ fumoso diximus lib. X. Epig. 36. et lib. XIII. Epig. 123.

2 *Constet ne*] Aqua enim decocta erat carior hujusmodi vino.

CXIX.

MATELLA FICTILIS.

DUM poscor crepitu digitorum, et verna moratur:
O quoties pellex culcita facta mea est!

Dum petor crepitu digitorum, et servus cunctatur, o quoties culcita perfusa est.

NOTÆ

1 *Poscor crepitu*] Lib. III. Epig. 82. 'Digiti crepantis signa novit eunuchus.'

2 *Pellex culcita*] Quia loco matellæ urina perfundebatur ipsa culcita.

CXX.

LIGULA ARGENTEA.

QUAMVIS me ligulam dicant equitesque patresque,
Dicor ab indoctis lingula grammaticis.

Licet ligula denominer ab equitibus et patribus, appellor lingula ab imperitis grammaticis.

NOTÆ

Ligula] A lingua deducitur: tamen usus invaluerat ut *ligula*, non *lingula*, diceretur, quam Gellius lib. x. cap. 25. definit 'gladiolum in speciem linguæ factum.' Sic Poëta carpit grammaticos, qui, usu neglecto, nominis etymologiæ pertinaciter adhærent. Ligula est etiam mensuræ genus. Vide lib. v. Epig. 19.

CXXI.

COCHLEARIA.

SUM cochleis habilis, sed nec minus utilis ovis:
Numquid scis, potius cur cochleare vocer?

Sum idonea cochleis, sed nec minus utilis ovis: noristine cur potius dicar cochleare?

Cochleare cod. Beverl.

NOTÆ

Cochlearia] Supple 'ligula,' inquit Farnabius. Ad quid enim referretur 'habilis' et 'utilis?' Mihi vero videtur Poëta σολοικίζειν: aut mendum est in lemmate.

2 *Cur cochleare*] Gallice *cuiller*, sorbendis ovis non minus quam cochleis inservit. Sed quia, inquit Raderus, ad usum cochlearum primulum inventum reor, nomen inde retinuit potius, quam ab ovis accepit. Aut, ut ait Domitius, cochlearia 'appellata sunt a specie' cochlearum, non ab alicujus cibi usu.

CXXII.

ANNULI.

ANTE frequens, sed nunc rarus nos donat amicus:
Felix cui comes est non alienus eques.

Antea multi, at nunc pauci amici nos dant: beatus qui habet comitem equitem non alienum.

Anuli edd. antiquæ. Antiqui, teste Festo, scribebant *Anulus*.—1 *Mittit* Par. 1617. in marg.—2 *Comis* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Ante frequens*] Hoc distichum sic explicat Turnebus lib. IX. cap. 24. Ante dicit solitos esse divites multis censum equestrem supplere, annulosque aureos dare, qui equitum erant gestamina, quod ætate sua rarum queritur: verumtamen felicem dicit qui comitem habet 'equitem non alienum,' sed suum, quem ipse sua liberalitate equestri censu donato equitem fecerit. Vide lib. V. Epig. 19. 'Aut quem prosequitur non alienus eques?'

CXXIII.

DACTYLIOTHECA.

SÆPE gravis digitis elabitur annulus unctis:
Tuta mea fiet sed tua gemma fide.

Sæpe annulus ponderosus excidit digitis unctis: at tua gemma tuto committetur meæ custodiæ.

NOTÆ

1 *Sæpe gravis*] Juv. Sat. I. in Crispinum: 'Cum verna Canopi Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum, Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ.' De 'dactylotheca' seu 'dactyliotheca' diximus lib. XI. Epig. 59.

CXXIV.

TOGA.

ROMANOS rerum dominos, gentemque togatam
Ille facit, magno qui dedit astra patri.

Ille constituit Romanos dominos rerum, et gentem togatam, qui cœlo donavit magnum genitorem.

NOTÆ

1 *Romanos*] Versus est Virgilii I. Æneid. 'Gentemque togatam.' Populum Romanum intellige, qui toga utebatur, de qua sæpius supra.

2 *Qui dedit*] Domitianum iutellige, qui Vespasiano suo patri mortuo divinos honores tribuit, et Flaviæ genti templum condidit, de quo lib. IX. Epig. 2. Alii intelligunt Augustum, qui Julium Cæsarem patrem suum adoptivum publice in numerum Deorum retulit. Sed malim Domitianum interpretari.

CXXV.

IDEM.

SI matutinos facile est tibi rumpere somnos,
Attrita veniet sportula sæpe toga.

Si potes libenter vigilare mane, sæpe accipies sportulam toga attrita.

2 *A trita* Salmas. Pro *sæpe*, in marg. ed. Langii *multa.*

NOTÆ

1 *Si matutinos*] Hoc est, si salutationes matutinas obire potueris, accipies quidem sportulam, sed togam atteres. Vide lib. XIV. Epig. 26.

CXXVI.

ENDROMIS.

PAUPERIS est munus, sed non est pauperis usus:
Hanc tibi pro læna mittimus endromida.

Est donum egeni, sed non est usus egeni: ad te mittimus hanc endromida pro togula.

2 *Togula* in edd. vett. Gruterus ex Bong. et Palat. *læna,* et subscribit Arond. *Cæna* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Sed non est*] Endromide enim in gymnasiis utebantur divites. Vide lib. IV. Epig. 19. Erat vestis villosa.

CXXVII.

CANUSINÆ FUSCÆ.

HÆC tibi turbato Canusina simillima mulso
Munus erit: gaude: non cito fiet anus.

Hæc Canusina simillima mulso turbido donum tibi dabitur: lætare, diu durabit.

NOTÆ

Canusinæ] Lanæ mulsi turbidi colorem referebant. Canusium vero Apulorum Dauniorum oppidum, hodie *Canola*, unde lanæ Canusinæ.

2 *Non cito fiet anus*] Hoc est, vestis ex hac lana confecta non cito deteretur.

CXXVIII.

BARDOCUCULLUS.

GALLIA Santonico vestit te bardocucullo:
Cercopithecorum pænula nuper erat.

Gallia te induit bardocucullo Santonico, nuper erat pænula Cercopithecorum.

1 *Santigo* cod. Thuan.

NOTÆ

1 *Gallia Santonico*] Bardocucullus vestis erat vilior, de qua lib. I. Epig. 54. Fiebat apud Santones, Galliæ Aquitanicæ populos, hodie *Saintonge*.
2 *Cercopithecorum*] Qui simiæ sunt caudatæ: Epig. 202. infra. Pænula utebantur Romani cum plueret. Erat autem bardocucullus vestis brevior: lib. I. Epig. 93. 'Dimidiasque nates Gallica palla tegit.' Unde confert illum tunicæ, qua amiciuntur simiæ.

CXXIX.

CANUSINÆ RUFÆ.

ROMA magis fuscis vestitur, Gallia rufis:
Et placet hic pueris militibusque color.

Roma magis induitur fuscis vestibus, *Gallia rufis: et pueri et milites amant hunc colorem.*

NOTÆ

Canusinæ] Viri Romani utuntur vestibus fusci coloris; Galli rufis e lana Canusina; et tamen pueri nostri gaudent rufo hoc colore, ut et milites ex instituto Laconum, quibus hic color in bello placebat, ne per vulnera effluens sanguis in vestibus alterius coloris incuteret suis terrorem, hostibus adderet animum, &c. *Farnabius.*

CXXX.

PÆNULA SCORTEA.

INGREDIARE viam cœlo licet usque sereno;
Ad subitas nunquam scortea desit aquas.

Quamvis semper suscipias iter cœlo sereno, nullo in loco scortea desit ad imbres repentinos.

2 Alii *nusquam.*

NOTÆ

Pænula] Vestis scilicet ad arcendam pluviam scortea dicitur: hoc est, facta ex pelle 'Omnia namque ex pellibus facta scortea appellantur.' Festus.

CXXXI.

LACERNÆ COCCINEÆ.

Si Veneto, Prasinove faves, quid coccina sumis?
Ne fias ista transfuga sorte, vide.

Si studes factionibus *Veneti, aut Prasini, cur induis coccina? Cave ne transfuga fias ista optione.*

Coccinæ malit Conradus Gesnerus, quod etiam in Ms. Beverl.—1 Pro vulg. *qui c. sumis* cod. Beverl. *quid c. sumes.*—2 *Fiant* in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

1 *Si Veneto*] De his factionibus dictum lib. x. Epig. 48. Color Prasinus est viridis, Venetus vero cœruleus: qui ergo vestem coccineam induebat, neutri factioni favere videbatur: sic una vincente, alteri acclamare atque adeo transfuga fieri poterat.

2 *Ista sorte*] Hoc est, electa hac lacerna coccinea, qua utebantur veteres ad arcendum frigus et pluviam.

CXXXII.

PILEUS.

Si possem, totas cuperem misisse lacernas:
Nunc tantum capiti munera mitto tuo.

Si possem, optarem mittere totas lacernas: nunc mitto duntaxat dona tuo capiti.

Teilleum cod. Thuan.

NOTÆ

1 *Si possem*] Paupertatem excusat egenus quod non mittat lacernas, quibus totum corpus tegi posset.

2 *Capiti munera*] Pileum nempe, de quo diximus lib. xi. Epig. 7.

CXXXIII.

LACERNÆ BÆTICÆ.

Non est lana mihi mendax, nec mutor aëno:
Si placeant Tyriæ, me mea tinxit ovis.

Non habeo lanam fucosam, nec tingor aëno: hoc modo gratæ sint Tyriæ, colorata sum a mea ove.

2 *Sic p.* in edd. antiquis.

NOTÆ

1 *Non est lana*] De lana Bætica lib. i. Epig. 97. et lib. viii. Epig. 28. quæ nativo suo colore erat nobilis.

2 *Si* [*Sic*] *placeant*] Hoc est, esto placeat lana Tyria infecta purpura.

CXXXIV.

FASCIA PECTORALIS.

FASCIA crescentes dominæ compesce papillas,
Ut sit quod capiat nostra, tegatque manus.

O fascia cohibe mammas extuberantes, ut sit quod contineat nostra manus, atque abscondat.

1 *Luctantes* Heins. ad Ovid. Rem. Amor. vs. 338. al. *surgentes*. Scriv. ad Pervig. V. *turgentes*.—2 *Faciat* pro *capiat* in marg. ed. Langii.

NOTÆ

2 *Ut sit quod*] Intra modum extumescentes papillæ gratiores sunt: nec enim mammosæ puellæ placent.

CXXXV.

CŒNATORIA.

NEC fora sunt nobis, nec sunt vadimonia nota:
Hic opus est pictis accubuisse toris.

Nec cognoscimus fora, nec vadimonia: munus est hic accumbere lectis pictis.

2 Legunt alii *Hoc opus*.

NOTÆ

Cœnatoria] Neutro genere ponuntur, ut lib. x. Epig. 87. 'Cœnatoria mittat advocato.'

1 *Nec fora sunt*] Veste enim cœnatoria domi tantum utebantur Romani. Vadimonium est sponsio quædam sistendi se judicio ad diem præstitutam.

2 *Hic opus est*] Hoc est, Inservimus tantum convivis, qui lectis pictis accumbunt.

CXXXVI.

LÆNA.

TEMPORE brumali non multum levia prosunt:
Calfaciunt villi pallia vestra mei.

Glabra non valde utilia sunt hyberno tempore: pallia vestra calefiunt meis pilis.

Lena in edd. vett.—1 *Tænia* cod. Beverl. alii *linea*.—2 *Nostra* in marg. ed. Par. 1617. Pro *mei* in cod. Beverl. *semet*.

NOTÆ

Læna] Vestis nempe, quæ palliis superinduebatur hyeme, de qua lib. XII. Epig. 36. 'Algentemque togam, brevemque lænam.'

1 *Levia*] 'Qualia sunt serica, bombycina, linea.' *Farnabius.*

2 *Calfaciunt villi*] Hoc est, calorem fovent. Bayfius: Nec hoc loco omiserim Gallos olim solitos sagis villosis uti, quas lænas appellabant.

CXXXVII.

LACERNÆ ALBÆ.

AMPHITHEATRALES nos commendamur ad usus,
Cum tegit algentes nostra lacerna togas.

Nos laudamur ad usus spectaculorum, cum togæ frigidæ operiuntur nostra lacerna.

L. albeticæ cod. Thuan.—1 *Amphitheatrali* Beverlandi Ms. *Ab usu* idem.—2 *Alba lacerna* ed. Barbou. Schrev. et Maitt. *Alba lucerna comas* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Amphitheatrales*] Vide lib. IV. Epig. 2. 'Spectabat modo solus inter omnes Nigris munus Horatius lacernis,' &c. Togis vero superinduebantur lacernæ ad arcenda frigora.

CXXXVIII.

GAUSAPA VILLOSA, VEL MANTILE.

NOBILIUS villosa tegant tibi lintea citrum:
Orbibus in nostris circulus esse potest.

Lintea villosa tibi operiant citrum præstantius: potest esse circulus in mensis nostris.

Matele cod. Thuan. *Gausapa villosa, vel mantele* ed. Schrev.—1 *Tegunt* in marg. ed. Langii.

NOTÆ

1 *Nobilius*] Hoc distichum sic explicat Turnebus lib. IX. cap. 24. Mantilibus, inquit, tibi villosis et gausapa opus est, ut nobilis tua citrea mensa vindicetur ab inquinamento maculæ: mea vilis mensa, quæ maculam non reformidat, et in qua potest esse circulus, rotundaque labes, quam repositoria et paropsides sæpe faciunt, nihil indiget vindice mantili. Alii dicunt, 'gausape, gausapis,' neutrius; alii, 'gausapum, gausapi;' alii, 'gausapa, gausapæ.' Videat lector. 'Gausape' magis placet. Vide lemma Epig. 152. infra.

CXXXIX.

CUCULLI LIBURNICI.

JUNGERE nescisti nobis, o stulte, lacernas:
Indueras albas, exue callainas.

O demens, non novisti nobis jungere lacernas convenientes: indueras candidas, exue callaicas.

Fiburnici cod. Thuan.—2 *Callaicas* vulgg. Scriverius legit *Callainas* a Callai gemma, Sapphiri æmula: quod etiam rectum censet doctus Annotator in marg. ed. Langii.

NOTÆ

Cuculli Liburnici] Liburnia. Illyridis regio. Lazius *Crabaten* et *Krayn*, Pinetus *Contado di Zara* indigitat. Huic suffragatur Vegetius qui dicit Liburniam Dalmatiæ partem esse. Ortelius. Porro ex lana Liburniæ pallia cucullata fiebant rufa, unde Poëta dicit lacernas albas male jungi cucullis Liburnicis, utpote quæ eorum colore rufo inficiantur.

2 *Exue callainas* [*callaicas*] Hoc est, rufas. Similes nempe auro callaico, de quo dictum Epig. 95. supra. Alii legendum putant *callainas* ex veteri codice, id est, cœruleas, qui color Venetus dicebatur, a Calai gemma quæ sapphirum imitatur.

CXL.

UDONES CILICII.

NON hos lana dedit, sed olentis barba mariti:
Cinyphio poterit planta latere sinu.

Hi non facti sunt ex lana, sed ex barba olidi mariti: pes poterit abscondi Cinyphio sinu.

2 *Poterant* in marg. ed. Langii.

NOTÆ

Udones] Genus est calceamenti quo nempe utebantur Cilices.

1 *Olentis mariti*] Hoc est, hirci. Virgilius: 'Vir gregis ipse caper.'

2 *Cinyphio sinu*] Hoc est, pilis hircinis. Nam hirci Cinyphii sunt dicti a Cinypho Africæ fluvio, ad quem sunt magna copia. *Domitius.* Vide Epig. 95. lib. VII. 'Tonsor Cinyphio Cilix marito.' Ubi egimus de illo fluvio.

CXLI.

SYNTHESIS.

Dum toga per quinas gaudet requiescere luces,
Hos poteris cultus sumere jure tuo.

Dum toga gaudet requiescere per quinque dies, poteris jure tuo accipere hæc ornamenta.

NOTÆ

Synthesis] Vestis qua licebat uti per quinque legitimos Saturnaliorum dies. Vide Epig. 1. supra.

CXLII.

FOCALE.

Si recitaturus dedero tibi forte libellum,
Hoc focale tuas asserat auriculas.

Si ego *recitaturus tibi forte donavero libellum, hoc focale vendicet tuas auriculas.*

2 *Focelle* cod. Beverl. *Asseris* id. *Tuis afferet auriculis* Thuan.

NOTÆ

2 *Hoc focale tuas*] Fascia nempe ex lana qua obstrueret aures, ne mala carmina audiret. Vide Epig. 41. lib. IV.

CXLIII.

TUNICÆ PATAVINÆ.

Vellera cum sumant Patavinæ multa trilices,
Et pingues tunicas serra secare potest.

Cum trilices Patavinæ sint contextæ ex multa lana, et crassæ tunicæ possunt secari serra.

1 *Consumunt* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Patavinæ*] Ex triplici nempe licio contextæ tunicæ tam densæ, ut non forfice, sed serra veluti asseres secarentur.

CXLIV.

SPONGIA.

Hæc tibi sorte datur tergendis spongia mensis
Utilis, expresso cum levis imbre tumet.

Hæc spongia sorte tibi donatur idonea emaculandis mensis, cum levis turget aqua expressa.

2 *Umbra* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Sorte datur*] Per sortem datum fuisse hoc munus videtur. Vide Epig. 170. infra. 'Hæc illi sine sorte datur.'

2 *Cum levis*] Vide Epig. 47. lib. XIII. 'Ut levis accepta spongia turget aqua.'

CXLV.

PÆNULA GAUSAPINA.

Is mihi candor inest, villorum gratia tanta est,
Ut me vel media sumere messe velis.

Habeo eum nitorem, et tantam pulchritudinem villorum, ut cupias me induere vel media æstate.

2 *Veste* cod. Beverl.

NOTÆ

2 *Ut me vel media*] Hyeme Romani utebantur gausapinis: Epig. 59. lib. VI. 'Et dolet, et queritur, sibi non contingere frigus Propter sexcentas Baccara gausapinas.' At hæc pænula gausapina tam nitida erat, ut vel æstate potuerit esse usui.

CXLVI.

CERVICAL.

Tinge caput nardi folio, cervical olebit:
Perdidit unguentum cum coma, pluma tenet.

Imbue caput folio nardi, pulvinus fragrabit: cum capilli amiserunt unguentum, pluma servat.

1 *Tange* malit De Rooy. *Unge* Thuan. *Pinge* Beverlandi Ms. Ex Ms. Gruterus legit *Cosmi folio. Cosmi filo* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Nardi folio*] De hoc unguento dictum Epig. 110. supra. Legunt alii, *Cosmi folio*, unguentarii cujus mentionem sæpius fecimus: unguento autem madidi capilli imbuunt quoque pulvinum.

CXLVII.

CUBICULARIA GAUSAPINA.

STRAGULA purpureis lucent villosa tapetis:
Quid prodest, si te congelat uxor anus?

Stragula villosa splendent tapetis purpureis: quid proficit, si conjux vetula glacie astringit te?

2 *Contegat* Scriver. *Contegit* marg. ed. Langii.

NOTÆ

Cubicularia gausapina] Villosa nempe cubiculi stragula vel calidissima non possunt vincere frigus vetulæ uxoris.

CXLVIII.

LODICES.

NUDO stragula ne toro paterent,
Junctæ nos tibi venimus sorores.

Ne stragula viderentur lecto non operto, nos sorores junctæ ad te accedimus.

NOTÆ

1 *Nudo*] Lodicibus totus lecti apparatus contegebatur. Erant autem gemmæ in opertorium coëuntes. Hunc usum ex se docent. *Domitius.*

CXLIX.

AMICTORIUM.

MAMMOSAS metuo: teneræ me trade puellæ,
Ut possint niveo pectore lina frui.

Reformido mammosas: dona me puellæ blandæ, ut lina queant potiri pectoris nivei.

NOTÆ

2 *Lina*] Ex quibus confectum erat amictorium, pectoris indumentum.

CL.

CUBICULARIA POLYMITA.

Hæc tibi Memphitis tellus dat munera: victa est
Pectine Niliaco jam Babylonis acus.

Terra Memphitica tibi largitur hæc dona: acus Babylonis superata est pectine Ægyptio.

Cubicula polemata Thuan.

NOTÆ

Cubicularia polymita] Vestem intellige multis filis contextam: μίτος enim filum significat. De urbe Memphi dictum Epig. 1. lib. Spect.

1 *Victa est*] Hoc est, vestes ab Ægyptiis tanto artificio contextæ sunt, ut vestes Babylonias acu pictas superent.

CLI.

ZONA.

Longa satis nunc sum: dulci sed pondere venter
Si tumeat, fiam tunc tibi zona brevis.

Nunc sum satis longa: at si uterus turgeat suavi pondere, tunc ero tibi zona brevis.

NOTÆ

1 *Longa satis*] Cingulum puellæ datum sic loquitur.

Dulci sed] Si gravida fiat puella, zona brevior fiet. *Dulci pondere*, hoc est, fœtu. Si vero zonam virilem intelligas, dulce pondus erit referendum ad gulæ et ventris sarcinas. Placet prior interpretatio.

CLII.

GAUSAPE QUADRATUM.

Lodices mittet docti tibi terra Catulli:
Nos Helicaonia de regione sumus.

Patria eruditi Catulli mittet ad te stragulas: nos sumus de regione Helicaonia.

2 *Lycaonia* in marg. ed. Langii.

NOTÆ

1 *Terra Catulli*] Verona.

Nos Helicaonia] Hoc est Patavina. Vide Epig. 93. lib. x. Gausape vero stragulum erat militare crassioris fili.

CLIII.

SEMICINCTIUM.

DET tunicam dives: ego te præcingere possum.
Essem si locuples, munus utrumque darem.

Pecuniosus donet tunicam: ego possum præcingere te. Si essem opulentus, largirer utrumque donum.

1 *Locuples* in marg. ed. Langii.—2 *Dives* in eodem.

NOTÆ

Semicinctium] Gallice *tablier*.

2 *Essem si locuples*] Inquit Poëta, Darem tunicam et semicinctium. Tunicam accipe pro ea quæ carni proximior, quam, ut mihi videtur, tunicam lineam, vel imam dicere possumus. Bayfius.

CLIV.

LANÆ AMETHYSTINÆ.

EBRIA Sidoniæ cum sim de sanguine conchæ,
Non video, quare sobria lana vocer.

Cum sim temulenta de sanguine conchæ Sidoniæ, non mihi liquet cur appeller lana sobria.

1 *De:* vide Ovid. p. 3774. nostræ ed.

NOTÆ

1 *Ebria Sidoniæ*] Ludit in etymologia amethystinæ lanæ: ἀμέθυστος sobrius dicitur: est etiam gemma quæ purpureum colorem refert: lanæ autem purpura tinctæ dicuntur ebriæ murice: hoc est, Cum bibam sanguinem muricis, cur vocor sobria? Sidon autem Palæstinæ urbs maritima, hodie *Said*, ubi magna concharum copia, quarum sanguine color purpureus efficiebatur.

CLV.

LANÆ ALBÆ.

VELLERIBUS primis Apulia, Parma secundis
Nobilis: Altinum tertia laudat ovis.

Apulia habet primas lanas, Parma secundas: tertia ovis commendat Altinum.

NOTÆ

1 *Velleribus*] Lanæ albæ primas tenet Apulia ; secundas Parma, urbs nota ad Padum ; tertias Altinum, quod est Venetiæ mediterranea urbs, quam Villanovanus *Torcello* dici ait, nomen *Altino* retinere putarim. *Ortelius.*

CLVI.

LANÆ TYRIÆ.

Nos Lacedæmoniæ pastor donavit amicæ :
Deterior Ledæ purpura matris erat.

Pastor nos dedit amicæ Lacedæmoniæ : purpura Ledæ genitricis erat inferior.

NOTÆ

1 *Nos Lacedæmoniæ*] Hoc est: Pastor Paris Helenæ dedit purpuram Tyriam, quæ Lacedæmonia pretiosior erat.

2 *Deterior Ledæ*] Quæ nempe purpura Laconica erat induta, qua nobilior est Tyria : Leda autem fuit mater Helenæ, &c.

CLVII.

LANÆ POLLENTINÆ.

Non tantum pullo lugentes vellere lanas,
Sed solet et calices hæc dare terra suos.

Hæc terra non solet tantum donare lanas tristes nigro vellere, sed et sua pocula.

Pollinæ cod. Thuan.

NOTÆ

Lanæ Pollentinæ [*Polentinæ*] Alii, *Pollentinæ.* Liguriæ urbs Polentia apud Tanarum fluvium, *Polenzo.* Et Silius : ' Vercellæ, fuscique ferax Polentia villi.'

CLVIII.

IDEM.

Lana quidem tristis, sed tonsis apta ministris,
Quales non primo de grege mensa vocat.

Lana quidem mœsta, sed conveniens tonsis servis, quales requiruntur ad officium *mensæ non de primo grege.*

1 Pro *apta* in cod. Thuan. *neca. neta* legend. censet Beverl.—2 *Vetat* in marg. ed. Langii.

NOTÆ

1 *Tristis*] Hoc est, fusca. Vide Epigramma præcedens.

Sed tonsis] Hoc est, servis vilioribus, non vero pueris venustis et comam alentibus, qualis erat Cestus, de quo Epig. 51. lib. VIII. 'Ceste decus mensæ.'

CLIX.

TOMENTUM LEUCONICUM.

Oppressæ nimium vicina est fascia plumæ?
Vellera Leuconicis accipe rasa sagis.

An pluma oppressa nimis accedit ad fasciam? Accipe lanam detonsam ex sagis Lingonicis.

Tomentum Lingonicum in edd. vett. *Lumentum Leuconicon* cod. Thuan. *Tomentum Levonicum* ed. Farnab.—2 *Lingonicis* alii: libri tamen Martialis, inquit Salmas. omnibus locis scriptum habent *Leuconicis*, non *Lingonicis*. *Levonicis* Farnab. *Leuconiis* Salmas. ad Solin. p. 398.

NOTÆ

1 *Oppressæ*] De fascia lecti diximus Epig. 62. lib. v. ad quam lana nimium oppressa facile cedit, ita ut jacenti incommodum ferat.

2 *Vellera Leu.* [*Lingonicis*] Alii *Leuconicis*, Epig. 22. l. XI. 'Leuconicis agedum tumeat tibi culcita lanis.' Leuconium vero Æolidis oppidum videtur apud Thucydidem. Sensus est: Accipe tomentum quod lana pannis vestibusque abrasa dicitur. Sed malim retinere Lingonicum, quam Leuconicum, quod Gallicanæ vestes, ut supra vidimus, in urbem sunt importatæ. *Raderus*. Epig. 54. lib. XI. 'Urbica Lingonicus Tyrianthina bardocucullus.'

CLX.

TOMENTUM CIRCENSE.

Tomentum concisa palus Circense vocatur:
Hæc pro Leuconico stramina pauper emit.

Tomentum Circense appellatur ex concisis arundinibus *paludis: inops emit hæc stramina pro Lingonico.*

2 *Lingonico* edd. vett. *Leuconico stramine* Beverlandi Ms. *Levonico* Farnab. *Erit* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Concisa palus*] Intelligit arundinis paniculas, quas pauperes pro tomento culcitrarum emebant. Circense autem tomentum hoc vocabatur, quod fortasse initio circensibus spectaculis sibi substernere solerent. De quo Strabo lib. v. Turnebus lib. IX. cap. 24.

2 *Pro Leu.* [*Lingonico*] Alii, *Leuconico*. Vide Epigramma præcedens.

CLXI.

PLUMA.

LASSUS Amyclæa poteris requiescere pluma,
Interior cycni quam tibi lana dedit.

Defatigatus poteris requiescere pluma Amyclæa, quam tibi suppeditavit interior lana cycni.

NOTÆ

1 *Lassus Amyclæa*] Hoc est, cycnea. Amyclæi enim cycni dicti sunt, seu Lacones, ob Ledam Lacænam quam sub cycni forma compressit Jupiter. Amyclæ Laconiæ urbs. Vide Epig. 28. lib. VIII.

2 *Interior lana*] Teneram plumam intellige.

CLXII.

FŒNUM.

FRAUDATA tumeat fragilis tibi culcita mula:
Non venit ad duros pallida cura toros.

Impleas fœno culcitam facilem pluma exclusa: pallida anxietas non accedit ad lectos duros.

1 *Fragilis* et *mula* cod. Beverl. *Facilis pluma* Ald. Junt. Colin. Farnab. Maitt. Barb. *Pluma* ed. Par. 1617. *Culcitra* edd. Colin. et Par. 1617. *Cultira* Junt. Vid. Salmas. ad Solin. p. 398. et D. Heins. ad Claudian. p. 1667. nostræ Ed. Vide quoque Not. Var. ad h. l.—2 Conj. De Rooy *Non facit.*

NOTÆ

1 *Fragilis* [*facilis*] *culcita*] Dicitur quæ levi sumtu et nullo negotio impleri potest fœno.

2 *Non venit ad duros*] Nam sine cura secure dormiunt pauperes.

CLXIII.

TINTINNABULUM.

REDDE pilam: sonat æs thermarum: ludere pergis?
Virgine vis sola lotus abire domum.

Redde pilam: campana balneorum pulsatur: an *continuas ludere? Cupis redire domum lotus sola* aqua *virgine.*

2 'Præfero per interrogationem, . . . *domum?*' De Rooy.

NOTÆ

1 *Redde pilam*] Post ludum lavare solebant Romani.

Ludere pergis] Sic thermæ erunt clausæ, atque ita aqua frigida seu aqua virgine lavare cogeris. Vide Epig. 42. lib. VI. 'Cruda virgine Martiaque mergi.'

CLXIV.

DISCUS.

SPLENDIDA cum volitent Spartani pondera disci,
Este procul, pueri: sit semel ille nocens.

Cum fulgentia pondera disci Spartani volitent, o pueri, longe recedite: ille noceat semel.

NOTÆ

1 *Splendida*] Discus enim ex ære vel ferro fiebat, quo maxime se exercebant Lacedæmonii.

2 *Sit semel ille*] Discus nempe quo a Phœbo occisus est puer Hyacinthus. Vide infra Epig. 173.

CLXV.

CITHARA.

REDDIDIT Eurydicen vati: sed perdidit ipse,
Dum sibi non credit, nec patienter amat.

Hæc restituit poëtæ Eurydicen: sed ipse amisit, dum sibi diffidit, nec placide amat.

1 Gronov. legit *prodidit.*

NOTÆ

1 *Vati*] Orpheo nempe, qui cithara ludens exoraverat Plutonem, et Eurydicen suam uxorem ab inferis reducebat, sed ea lege, ne illam respiceret nisi cum in apertas lucis auras evasisset.

2 *Nec patienter*] Dum enim illam perdite amat. 'Flexit amans oculos, et protinus illa relapsa est.' Ovidius.

CLXVI.

IDEM.

DE Pompeiano sæpe est ejecta theatro,
Quæ duxit sylvas, detinuitque feras.

Crebro expulsa est ex theatro Pompeiano, quæ traxit sylvas, et cohibuit feras.

1 *Electa* Ald. Junt. Colin.

NOTÆ

1 *Ejecta*] Quæ lectio melior videtur: nam citharœdi subinde lapidibus excipiebantur, si non placuissent. Porro in theatro Pompeii exhibitus est Orpheus, qui cithara ludens feras et sylvas trahebat. Vide Epig. 21. lib. Spect.

CLXVII.

PLECTRA.

FERVIDA ne trito tibi pollice pusula surgat:
Exornent docilem garrula plectra lyram.

Ne ardens pustula tibi eveniat attrito pollice, canora plectra adornent lyram docilem.

1 *Pusula* Delph. in text. sed *pustula* in Interp. Hoc habent edd. Par. 1617. Schrevel. Maitt. Barb. *Pulsula* Ald. Junt. Colin. 'V. *pustula*, quæ et *pusula*. Vid. Junii Nomenclat. *Pulsula* legit Domitius.' *Marg. ed. Par.* 1617. Domitius Calderinus notat alios codd. habere id *pulsula*.—2 *Exorent* ed. Barb. et sic alios legere notat editor Delph. *Exornet* Ms. Beverl. qui habet *candida pl.*

NOTÆ

1 *Fervida ne trito*] Qui enim nudis digitis, et absque plectro citharam pulsat, sæpenumero digitum oblædit, qui et pustula surgente, quæ et pusula dicitur, intumescit et dolet. Turnebus lib. IX. cap. 24.

CLXVIII.

TROCHUS.

INDUCENDA rota est: das nobis utile munus.
Iste trochus pueris, at mihi canthus erit.

Impellenda est rota: nobis largiris donum utile. Pueri delectabuntur eo trocho, ego vero cantu.

1 *Da* Ms. Beverl.—2 *Cantus* edd. vett. Vid. Not. Var.

NOTÆ

Trochus] Sic a Turnebo explicatur lib. XXVII. cap. 33. Erat autem genus ludi Græcanici, ut nomine ipso indicatur: rota enim erat ansam habens, ut facilius mitteretur, axiculis compacta transversis jaciebatur: quorum claviculæ et commissuræ aduncæ, dum versabatur missa rota, vel missus orbis, tinniebant et crepabant. Mittere autem scienter, artis erat non vulgaris.

2 *At mihi canthus* [*cantus*] Nempe tinnitus ille trochi missi. Alii, *canthus*, ferrum nempe quo circum rota munitur.

CLXIX.

IDEM.

GARRULUS in laxo cur annulus orbe vagatur,
Cedat ut argutis obvia turba trochis?

Quare annulus tinniens vagatur in orbe laxo, ut turba obvia recedat a trochis canoris?

1 *Carrus* pro *Garr.* cod. Thuan.—2 *Turma* Vat.

NOTÆ

2 *Cedat ut argutis*] Tinnitu enim, de quo locuti sumus in superiore Epigrammate, monebantur transeuntes, ut sibi caverent.

CLXX.

SIGNUM VICTORIÆ.

HÆC illi sine sorte datur, cui nomina Rhenus
Vera dedit: decies adde Falerna, puer.

Hæc illi donatur sine sorte, cui verum nomen impositum est a Rheno devicto: *serve, decies infunde Falernum.*

S. aureum cod. Thuan.—1 *Hoc* alios legere notat Schrevel.

NOTÆ

1 *Hæc*] Victoria scilicet. Alii, *hoc*, signum nempe victoriæ, ut ex antiquis nummis intelligo, erat alatæ fœminæ statua dextra laurum tenentis, sinistra palmam. *Raderus.*

Sine sorte] Etenim casu et sorte non datur signum victoriæ Domitiano, qui toties vicisset hostem. Vide Epig. 1. ubi de alternis munerum sortibus.

2 *Decies adde*] Tot enim cyathi sunt hauriendi, quot 'Germanicus' habet literas, nimirum decem. De illo more bibendi diximus Epig. 72. lib. I.

CLXXI.

Βρούτου παιδίον.

GLORIA tam parvi non est obscura sigilli:
Istius pueri Brutus amator erat.

Non est ignobile decus tam exigui sigilli: Brutus amabat hunc puerum.

'*Beotoviculopedion* Thuan. cod. Lege Βρούτου κολοπαιδίον. Sic Bruti pusionem vocat. Vid. J. Voss. ad Catull. p. 229.' *Beverl.*

NOTÆ

2 *Istius pueri*] De quo jam diximus Epig. 51. lib. IX. Plinius lib. XXXIV. cap. 8. Item fecit Apollodorus puerum, quem amando Brutus Philippensis cognomine suo illustravit.

CLXXII.

SAUROCTONOS CORINTHIUS.

AD te reptanti, puer insidiose, lacertæ
Parce: cupit digitis illa perire tuis.

O puer insidiose, ignosce lacertæ repenti ad te: illa optat occidi tuis digitis.

Sauroclonos coriantius Thuan. cod. *Sauroctones C.* ed. Schrevel.

NOTÆ

Sauroctonos] A *κτείνω occido,* et *σαῦρος lacerta:* hoc est, lacertam occidens. Nimirum intellige sigillum exære Corinthio factum. Plinius lib. XXXIV. cap. 8. 'Fecit [Praxiteles] et puberem subrepenti lacertæ cominus sagitta insidiantem, quem Sauroctonon vocant.'

2 *Cupit*] Ut nobili fato pereat.

CLXXIII.

HYACINTHUS IN TABULA PICTUS.

FLECTIT ab inviso morientia lumina disco
Œbalius, Phœbi culpa dolorque, puer.

Puer Œbalius, crimen Phœbi et mœror, avertit oculos morientes a disco odioso.

1 *Flectite* cod. Thuan.

NOTÆ

1 *Flectit ab*] Hyacinthi meminit Plinius lib. XXXV. cap. 11. 'Hyacinthus [opus Niceæ Atheniensis] quem Cæsar Augustus, delectatus eo, secum deportavit Alexandria capta, et ob id Tiberius Cæsar in templo ejus dicavit hanc tabulam.' Ovidius X. Met. 'Laberis, Œbalide, prima fraudate juventa, Phœbus ait, videoque tuum mea crimina vulnus.'

2 *Œbalius*] Amyclas fuit pater Hyacinthi, conditor Amyclarum, quæ urbs fuit Laconiæ; ubi pueri tumulus sub Apollinis signo. Ex Cynorta fratre Hyacinthi natus Œbalius, qui regnavit Amyclis; a quo forte regio, aut urbs Œbalia dicta, unde et Hyacinthus Œbalius. Vide Pausan. in Laconicis initio lib. III.

CLXXIV.

HERMAPHRODITUS MARMOREUS.

MASCULUS intravit fontes: emersit utrumque.
Pars est una patris: cetera matris habet.

Mas ingressus est fontes: exiit utriusque sexus: *habet unam partem genitoris: reliquas* vero *genitricis.*

NOTÆ

1 *Fontes*] Salmacidis nempe. Ovidius Met. IV. fuse hanc fabulam describit.

2 *Patris*] Mercurii nempe. *Matris*, scilicet Veneris.

CLXXV.

DANAE PICTA.

CUR a te pretium Danaë, regnator Olympi,
Accepit, gratis si tibi Leda dedit?

O *Rex Deorum, quare Danaë sumsit a te mercedem, si Leda tibi obsecuta est gratis.*

1 *Servatæ* cod. in marg. ed. Par. 1617.—2 *Sed* id.

NOTÆ

1 *Cur a te*] Jupiter in aurum conversus corrupit Danaën, &c. Ledam vero factus cycnus, &c.

CLXXVI.

PERSONA GERMANICA.

SUM figuli lusus rufi persona Batavi.
Quæ tu derides, hæc timet ora puer.

Sum jocus figuli persona Rusi Batavi: puer metuit hæc ora quæ tu derides.

1 *Russi* cod. Beverlandi, qui sic notat: 'Josephus XIX. Antiq. de Batavis Germanorum flore et satellitibus Caii. Homines robusti corporis, hostium impetus excipere soliti, sed natura iracundi, quod plerumque, quid fiant, non intelligant. Per iram itaque sontes juxta atque insontes trucidarunt interfectores Cæsaris. Silius: 'Jam puer auricomo performidate Batavo.' Quia itaque erant homines quadrati et formidabiles, innocentes, vafritiei expertes, ideo tales pro corporis satellitibus habuere Principes. Lucanus 'truces' vocat. Martial. VI. 82. dicit, omnes ejus laudare Epigrammata præterquam 'aures Batavas,' i. e. præter homines quadratos, vafritiei expertes, et qui Epigrammatum linguam et acumen exprobrationis sentire vix possunt, ob candorem et ingenuam rusticitatem. Feros et immanes nautas 'vastis moribus.'' Habent *Rusi* edd. vett.

NOTÆ

1 *Rufi*] Batavi, ut alii Germani, capillos rufabant, ut supra Epig. 26.

2 *Hæc timet ora puer*] Larvati Batavi terrori sunt pueris. Alii, *ora pater.*

CLXXVII.

HERCULES CORINTHIUS.

Elidit geminos infans, nec respicit angues.
Jam poterat teneras hydra timere manus.

Infans conficit duos angues, nec respicit. Jam hydra poterat reformidare teneras manus.

NOTÆ

Hercules Corinthius] Hoc est, Herculis statua ex ære Corinthio facta. De Hercule picto Plinius lib. xxxv. cap. 9. 'Magnificus est Jupiter ejus in throno astantibus Diis: et Hercules infans dracones strangulans, Alcmena matre coram pavente et Amphitryone.' Vide Theocritum Idyll. xxv.

CLXXVIII.

HERCULES FICTILIS.

Sum fragilis: sed tu, moneo, ne sperne sigillum.
Non pudet Alciden nomen habere meum.

Sum fragilis: at moneo, tu ne contemne signum: Alcides non erubescit habere meum nomen.

NOTÆ

Hercules fictilis] Plinius lib. xxxv. cap. 12. 'Ab hoc eodem,' Turiano nempe, 'factum Herculem,' fictilem supple, 'qui hodieque materiæ nomen in urbe retinet.' Dicebatur enim Hercules fictilis.

CLXXIX.

MINERVA ARGENTEA.

Dic mihi, virgo ferox, cum sit tibi cassis et hasta,
Quare non habeas ægida? Cæsar habet.

O virgo sæva, dic mihi, cum habeas galeam et hastam, cur non habeas ægida? Cæsar habet.

NOTÆ

2 *Cæsar habet*] Domitianus nempe. Responsio est Minervæ. Vide Epig. 1. lib. vii. 'Pectore cum sacro sederit, ægis erit.'

CLXXX.

EUROPA PICTA.

MUTARI melius tauro, pater optime Divum,
Tunc poteras, Io cum tibi vacca fuit.

O genitor optime Deorum, poteras melius tranfigurari in taurum, cum Io tibi fuit vacca.

1 *Auro* cod. in marg. ed. Par. 1617. et vs. 2. *ludo* pro *Io.*

NOTÆ

1 *Tauro*] Sub cujus forma Jupiter rapuit Europam, cujus historia satis nota.

2 *Io cum tibi*] De qua in vaccam transmutata Ovidius I. Met. Sic enim Argo non advertente illam comprimere potuisset Jupiter.

CLXXXI.

LEANDER MARMOREUS.

CLAMABAT tumidis audax Leander in undis:
Mergite me fluctus, cum rediturus ero.

Audax Leander exclamabat in undis commotis: O fluctus, immergite me cum reversurus ero.

1 *Leandros* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Audax Leander*] Quippe se mari commoto commiserat, aditurus puellam quam deperibat. Vide Epist. Ovid. 'Mittit Abydenus, quam mallet ferre salutem, Si cadat ira maris, Sesta Puella, tibi.'

CLXXXII.

SIGILLUM GIBBERI FICTILE.

EBRIUS hæc fecit terris puto monstra Prometheus:
Saturnalicio lusit et ipse luto.

Opinor, temulentus Prometheus finxit hæc portenta terris: et ipse lusit luto Saturnalicio.

S. Giberii f. edd. Par. 1617. Delph. Farnab. Maitt. Quid si legas *Sigeri?* quærit annotator in marg. ed. Par. 1617.—1 *Fortis* pro *terris* cod. in marg. ejusd. ed. ubi annotator conj. *formis.*

NOTÆ

1 *Prometheus*] Qui hominem ex luto primus finxisse dicitur. Horatius lib. I. Ode 16. ' Fertur Prometheus addere principi Limo coactus particulam undique Desectam.' Ebrius autem hoc portentum seu hominem gibbosum fecit, cujus sigillum erat in Saturnaliciis muneribus. Alii aliter. Ex Plinio lib. XXXIV. cap. 3. Clesippus fullo fuit Gibbere et alio fœdus aspectu, cui nupsit Gegania mulier prædives: ille vero Clesippus naturæ portentum est effigiatus, inquit Raderus, in quam effigiem est hoc Epigramma.

CLXXXIII.

HOMERI BATRACHOMYOMACHIA.

PERLEGE Mæonio cantatas carmine ranas,
Et frontem nugis solvere disce meis.

Evolve ranas cantatas versibus Homeri, et disce exhilarare frontem meis ineptiis.

Batrahomachia cod. Beverl.—1 *Nodis* pro *nugis* cod. in marg. ed. Par. 1617. Vid. Var. Not.

NOTÆ

Batrachomyomachia] Hæc vox significat pugnam ranarum et murium. Alii hoc opusculum ab Homero compositum affirmant, alii negant.

1 *Mæonio*] Hoc est Homerico. Mæonia autem Asiæ regio, in qua natus esse Homerus dicitur. Vide Epig. 10. lib. v.

2 *Et frontem*] Sic exemplo Homeri suas ineptias excusat Poëta.

CLXXXIV.

HOMERUS IN MEMBRANIS.

ILIAS et Priami regnis inimicus Ulysses
Multiplici pariter condita pelle latent.

Ilias et Ulysses adversarius regnis Priami condita multiplici pelle simul occultantur.

H. in pugillaribus m. cod. Beverl. qui cod. in vs. 2. habet *candida* et *patent.*

NOTÆ

1 *Inimicus Ulysses*] Hoc est, Odysea.

2 *Multiplici pelle*] Hoc est, multis membranis involvuntur. *Condita*] Refer ad Iliadem et Odysseam.

CLXXXV.

VIRGILII CULEX.

ACCIPE facundi Culicem, studiose, Maronis:
Ne nugis positis arma virumque canas.

O studiose, accipe Culicem Maronis diserti : ne derelictis jocis legas arma virumque.

2 *Nucibus legas* Gruterus : et sic dat ed. Barb. *Nucis* ed. Par. 1617. *Nucibus* cod. Beverl. *Legas* cod. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

1 *Culicem*] Hoc est, Virgilii poëma, quo culicis fatum deflet.

2 *Canas*] Alii, *legas*. Hoc est, ne Saturnaliorum tempore gravioribus studiis operam des. *Arma virumque*, hoc est, Æneida.

CLXXXVI.

VIRGILIUS IN MEMBRANA.

QUAM brevis immensum cepit membrana Maronem!
Ipsius vultus prima tabella gerit.

Quam brevis membrana includit immensum Maronem ! Illius effigies expressa est in prima tabella.

1 *Intonsum* Ms. in marg. ed. Par. 1617.

NOTÆ

1 *Immensum Maronem*] Virgilii opera intellige, immensa quidem tum propter versuum numerum, tum propter argumenti dignitatem. Membrana erat instar pepli larga et extensa, sed sane hoc loco Poëta intelligit pugillares membraneos plurium foliorum, in quorum primo expressa erat imago Virgilii. Vide Epig. 7. supra.

CLXXXVII.

MENANDRI THAIS.

HÆC primum juvenum lascivos lusit amores,
Nec Glycere, vere Thais amica fuit.

Hæc primum decepit lascivos amores adolescentum, nec Glycere, sed *Thais fuit vere amica.*

1 *Hic* Heins. *Hac* cod. Beverl. Vid. Not. Var.—2 *Verum et* pro *vere* id. Ms.

NOTÆ

2 *Nec Glycere*] Turnebus lib. IX. cap. 24. Glycere, inquit, erat Menandri poëtæ amica, quod ex Glyceræ Græcis ad eum Epistolis, quæ hodieque extant, cognoscimus. Thais tamen ab eo sic in comœdiis introducta frequenter, et celebris reddita est, ut ipsa videatur, non Glycere, Menandri amica fuisse. Alii aliter.

CLXXXVIII.

CICERO IN MEMBRANIS.

Si comes ista tibi fuerit membrana, putato
Carpere te longas cum Cicerone vias.

Si comitem habueris hanc membranam, crede te suscipere longum iter cum Cicerone.

NOTÆ

Si comes] Vide Epig. 2. lib. I. ' Qui tecum cupis esse meos ubicumque libellos, Et comites longæ quæris habere viæ.'

CLXXXIX.

PROPERTIUS.

Cynthia, facundi carmen juvenile Propertî,
Accepit famam, nec minus ipsa dedit.

Cynthia carmen juvenile diserti Propertii accepit famam, nec minus ipsa dedit.

Monobiblos cod. Beverl. *Cynthia Propertii Monobiblos* ed. Barb. Vid. inf. De titulo et de vs. 1. consule VV. LL. nostras ad pp. 77. 78. nostræ ed. Propertianæ, et pp. 751. 752. Not. Var. ad Propertium.

NOTÆ

Propertius] Alii, *Cynthia Propertii.* Alii, *Propertii monobiblos.*

1 *Cynthia*] Puella, amica Propertii, quam multis ille versibus celebrat.

2 *Nec minus ipsa dedit*] His enim carminibus claruit Propertius, quorum argumentum præbuerat Cynthia, pulcherrima puella.

CXC.

LIVIUS IN MEMBRANIS.

Pellibus exiguis arctatur Livius ingens,
Quem mea non totum bibliotheca capit.

Pellibus exiguis continetur immensus Livius, quem non includit totum mea bibliotheca.

NOTÆ

1 *Livius ingens*] Et a styli majestate, et centum quadraginta librorum multitudine, quorum centum et amplius perierunt.

CXCI.

SALLUSTIUS.

Hic erit, ut perhibent doctorum corda virorum,
Primus Romana Crispus in historia.

Hic Crispus erit primus in historia Romana, secundum judicium virorum eruditorum.

NOTÆ

1 *Corda virorum*] Quintiliani lib. II. cap. 6. et lib. IV. cap. 2. Senecæ lib. III. Declam. et Controvers. 25. lib. V. Cornelii Taciti lib. III. Hist.

2 *Crispus*] Sallustius.

CXCII.

OVIDII METAMORPHOSIS IN MEMBRANIS.

Hæc tibi, multiplici quæ structa est massa tabella,
Carmina Nasonis quinque decemque gerit.

Hoc volumen quod tibi compactum est multis paginis, includit quindecim libros Nasonis.

NOTÆ

1 *Massa*] Plurium foliorum pugillares intellige, in quibus erant inclusi quindecim Metamorphoseon libri: hoc enim loco carmina significant libros.

CXCIII.

TIBULLUS.

Ussit amatorem Nemesis lasciva Tibullum,
In tota juvit quem nihil esse domo.

Nemesin lascivam arsit amator Tibullus, cui gratum fuit nihil esse in tota domo.

2 *Quam* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Nemesis*] Deliam tamen vocat ipse Tibullus, cui idem tribuit lib. I. Epig. 5. quod Nemesi tribuit Martialis hoc loco: 'Illa regat cunctos, illi sint omnia curæ, Et juvet in tota me nihil esse domo.'

2 *Juvit quem*] Totum quippe domus imperium penes Deliam erat.

CXCIV.

LUCANUS.

Sunt quidam, qui me dicunt non esse poëtam:
Sed, qui me vendit, bibliopola putat.

Sunt quidam qui negant me esse poëtam: sed existimat bibliopola qui me vendit.

NOTÆ

1 *Sunt quidam*] De Lucano dictum lib. VII. Epig. 21. 22. et 23. quem commendavit Poëta. Alii tamen historicum magis eum quam poëtam existimarunt.

2 *Putat*] Me esse poëtam: cum ex meis versibus rem faciat.

CXCV.

CATULLUS.

Tantum magna suo debet Verona Catullo,
Quantum parva suo Mantua Virgilio.

Ampla Verona tantum obstringitur suo Catullo, quantum exigua Mantua suo Virgilio.

NOTÆ

1 *Tantum*] Hoc est, claram suam patriam non minus Catullus, quam suam obscuram illustravit Virgilius, Vide lib. I. Epig. 62.

CXCVI.

CALDA ET FRIGIDA AQUA.

Hæc tibi, quæ fuerint caldarum nomina, dicunt:
Ipsa suas melius charta natabit aquas.

Hic liber qui refert tibi quæ fuerint nomina caldarum, ipse melius immergetur in suas aquas.

Calvi de aquæ frigidæ usu cod. Thuan. et edd. Maitt. et Barb.—1 'Sic legend. *Hæc tibi quæ fontes et aquarum nomina dicit, Ipsa suis melius c. notabit aquis:* et quidem ex optimis codd.' *Flosculus. Fontes et aquarum nomina dicit* cod. Beverl. et ed. Barb. *Fuerant* ed. Maitt.—2 *Notabis* cod. in marg. ed. Par. 1617. Vid. Var. Not. et Delph.

NOTÆ

1 *Hæc tibi*] Mittit versus de variis aquæ caldæ nominibus. *Dicunt* nempe hæc carmina.

2 *Ipsa suas*] Vide lib. I. Epig. 6. 'Vis puto cum libro, Marce, natare tuo.' Sic suos versus extenuat Poëta. De aqua calda sæpius jam dictum. *Natabit*] Alii, *Visa suis melius charta notabit aquas.*

CXCVII.

MULÆ PUMILÆ.

His tibi de mulis non est metuenda ruina :
Altius in terra pæne sedere soles.

Non timere debes decidere ex his mulis : soles sedere in terra fere altius.

Pomiliæ edd. Ald. Junt. Colin. Delph. Farnab. *Pomilliæ* ed. Par. 1617. *Paullæ* Scriverius, et sic ed. Barb.—1 *Pumillis* pro *de m.* Florent.

NOTÆ

2 *Altius in terra*] Quam sedeas in mula tam brevis staturæ.

CXCVIII.

CATELLA GALLICANA.

Delicias parvæ si vis audire catellæ,
Narranti brevis est pagina tota mihi.

Si placet audire festivitates exiguæ catellæ, pagina tota non sufficit huic narrationi.

2 Alii *prima est ;* et sic cod. in marg. ed. Par. 1617. ni fallimur.

NOTÆ

2 *Brevis est*] Alii, *prima est,* ut indicet primum librum, quo Epig. 110. Issam catellam Publii descripsit.

CXCIX.

ASTURCO.

Hic brevis, ad numerum rapidos qui colligit ungues,
Venit ab auriferis gentibus, Astur equus.

Hic Astur equus brevis, qui ad numerum glomerat celeres gressus, missus est ab auriferis gentibus.

NOTÆ

1 *Rapidos qui*] Gallice *qui va l'amble.*

2 *Ab auriferis gentibus*] Hoc est, ex Asturia Hispaniæ provincia, ubi sunt aurifodinæ. Lib. x. Epig. 16. 'Accipe Callaicis quicquid fodit Astur in arvis.'

CC.

CANIS VERTAGUS.

Non sibi, sed domino venatur vertagus acer,
Illæsum leporem qui tibi dente feret.

Vertagus acer non venatur sibi sed hero, qui dente portabit ad te leporem intactum.

C. *Verturacus* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Vertagus*] Vox peregrina videtur, de qua Turnebus lib. XVIII. cap. 1. quasi Fertrahus, hoc est, feram trahens. Passeratius de literis. 'Vertagus' pro 'Vertrahus,' a fera trahenda.

CCI.

PALÆSTRITA.

Non amo, qui vincit, sed qui succumbere novit,
Et dicit melius τὴν ἀνακλινοπάλην.

Non mihi placet, qui superat, sed qui scit succumbere, et convenientius dicit reflexionem palæstræ.

1 'Arntzen. ad Vict. Cæs. XI. ex scriptis reponere tentabat *quod vincat sed quod*. Salmas. legebat *Hunc amo*.' De Rooy, qui dubitat an vulg. defendi nequeat, et eam multis tuetur. Ad eum scripta Epistola Vir doctus ita notat: 'Ms. *quod vincat, sed quod*. Sed video ipsum jam Arntzenium, pristinum collationum possessorem, hoc discrimen annotasse ad Aur. Vict. p. 341. A. quod mihi tamen præ vulgata non placet.' *Quod vincat* cod. Beverl. *Quod suc.* idem. *Non vult* alii.—2 Conjicit Farnab. *didicit*. Legendum putat Beverl. ἐπιστιβόπαλιν. Vide infra.

NOTÆ

1 *Non amo*] Non probo luctatorem qui viribus vincit, sed qui se reclinat, atque ex reflexione palæstræ adversarium dejicit. *Farnabius*. Legit vero et distinguit Salmasius: *Hunc amo qui vincit, sed qui succumbere novit, Et melius didicit τὴν ἀνακλινοπάλην.* Contrario, inquit, sensu, et quem Poëtæ mens non recipit, hodie legitur: *Non amo qui vincit.* Cur enim palæstritam amare se diceret non vincentem? Dicit amare se quidem hunc palæstritam qui vincit, sed qui etiam novit succumbere: hoc est, qui succumbendo vincit, qui περιγίνεται ἀναπιτνάμενος, ut inquit Pindarus, καὶ οἷον πίπτων. Magis commendari innuit palæstritam qui arte vincit, quam qui viribus: qui τοὺς ὑπτιασμοὺς novit, καὶ τοὺς χάμαι τρόπους, quæ Theocritus παλαίσματα σύμφορα τέχνᾳ, nimirum τῶν εἰς γαῖαν προπεσόντων. Tum ἀνακλινοπάλη Martialis, pancratium dicebatur, quod ἐν τῷ ἀνακλίνεσθαι καὶ ὑπτιάζεσθαι plerumque exerceretur; ad distinctionem τῆς ὀρθίας πάλης, quæ a

NOTÆ

stantibus et erectis pugnatur, in qua vicisse erat adversarium solo dejecisse. Secus omnia in pancratio, in quo et succubuisse erat artis: nam et humi volutantes nexus suos expediebant impediebantque, viribusque superiores adversarios sæpenumero sic vincebant. Non aliter quippe victus quispiam putabatur in pancratii lucta, nisi animum desponderet ac victum se fateretur.

2 Ἀνακλινοπάλη] Vox est ficta quæ alibi non reperitur. *Clinopale* legitur apud Suetonium in Domitiano cap. 22. Unde aliqui turpem sensum eliciunt ex hoc disticho. Ἀνακλίνω reclino, πάλη palæstræ.

CCII.

SIMIUS.

CALLIDUS emissas eludere simius hastas,
 SI mihi cauda foret, cercopithecus eram.

Simius doctus declinare hastas vibratas, si haberem caudam, eram cercopithecus.

NOTÆ

2 *Cercopithecus*] Simiarum vel simiorum varia sunt genera, et cauda inter se distinguuntur. Simiæ sine cauda dicuntur a Græcis πίθηκοι: quæ caudam habent, κερκοπίθηκοι: κέρκος enim significat caudam. Vide Epig. 128. supra.

CCIII.

PUELLA GADITANA.

TAM tremulum crissat, tam blandum prurit, ut ipsum
 Masturbatorem fecerit Hippolytum.

2 Alii legunt *Mastupratorem.*

NOTÆ

Lib. I. Epig. 42. Vide et Juven. Sat. XI. vers. 162. et Sat. VI. vers. 326.

1 *Masturbatorem, &c.*] Ut incenderet vel castissimi propositi virum, incitaretque ad libidinem nefandam: lib. IX. Epig. 42. et lib. XII. Epig. 97.

CCIV.

CYMBALA.

ÆRA Celænæos lugentia matris amores
Esuriens Gallus vendere sæpe solet.

Gallus famelicus sæpe solet vendere æra deflentia amores Celænæos matris.

1 *Tundere* conjicit De Rooy.

NOTÆ

1 *Æra*] Hoc est, cymbala seu instrumenta sonora ex ære, quæ pulsabant Galli Cybeles sacerdotes deflentes Atyn puerum ab ea redamatum, cujus patria fuit Celænæ urbs Phrygiæ: unde vocat Atyn Celænæos amores.

CCV.

PUER CINÆDUS.

SIT nobis ætate puer, non pumice levis,
Propter quem placeat nulla puella mihi.

NOTÆ

1 *Non pumice*] Impubes, non pumice aut dropace levigatus. Lib. II. Epig. 29.

CCVI.

CESTOS.

COLLO necte puer meros amores,
Ceston de Veneris sinu calentem.

O *puer, collo injice meros amores, ceston calentem de sinu Veneris.*

NOTÆ

1 *Ceston*] De quo fuse diximus lib. VI. Epig. 13. Veneris nempe fuit balteus, quo qui percutiebatur, percussoris amore incendebatur: idcirco Poëta vocat ceston meros amores.

CCVII.

IDEM.

Sume Cytheriaco medicatum nectare ceston:
 Ussit amatorem balteus iste Jovem.

Accipe ceston imbutum nectare venereo: balteus iste incendit Jovem amatorem.

NOTÆ

2 *Ussit amatorem*] Juno nempe hoc balteo Jovem precutiens ad sui amorem allicit, et ab aliis amoribus cohibet, teste Homero. Vide lib. VI. Epig. 13.

CCVIII.

NOTARIUS.

Currant verba licet, manus est velocior illis:
 Nondum lingua suum, dextra peregit opus.

Quamvis verba velociter proferantur, manus est celerior illis: lingua nondum perfecit suum opus, dextra perfecit.

NOTÆ

Notarius] Qui nempe dictantis verba excipiebat, et per notas ita expedite scribebat, ut linguam dicentis anteverteret. Vide Auson. Epig. 146. Ad Notarium velocissime excipientem: 'Tu sensa nostri pectoris Vix dicta jam ceris tenes,' &c.

CCIX.

CONCHA.

Levis ab æquorea cortex Mareotica concha
 Fiat: inoffensa curret arundo via.

Concha maritima leviget corticem Mareoticam: calamus curret via expedita.

2 *Fit licet offensa currit* in marg. ed. Langii. *Scilicet off.* Vat. *Hirundo* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Cortex Mareotica*] Hoc est, chartæ papyraceæ, in quibus scribebant antiqui, leves fiant, ut scribendo calamus non hæreat. Plinius lib. XIII. cap. 12. de generibus chartarum sic ait: 'Scabritia levigatur dente, conchave,' &c. Mareotis vero Ægypti pars est, ubi frequentes sunt papyri.

CCX.

MORIO.

Non mendax stupor est, nec fingitur arte dolosa:
Quisquis plus justo non sapit, ille sapit.

Non est mendax stupiditas, nec fingitur artificio callido: quisquis non sapit nimium, ille sapit.

NOTÆ

1 *Non mendax*] Id est, morio non fictus sed a natura fatuus est. De morione dictum lib. VI. Epig. 39. lib. VIII. 13. lib. XII. 94.

CCXI.

CAPUT ARIETINUM.

Mollia Phryxei secuisti colla mariti.
Hoc meruit, tunicam qui tibi sæpe dedit?

Scidisti colla tenera mariti Phryxei. An *hoc meritus est, qui sæpe tibi donavit tunicam?*

Vervecinum cod. Thuan.—2 *Sæve* pro *sæpe* cod. Beverl.

NOTÆ

1 *Phryxei colla*] Hoc est, caput arietis, qualis ille quo vectus Phryxus mare trajecit. Vide lib. x. Epig. 51.

2 *Tunicam qui*] Nimirum ex vellere tonso.

CCXII.

PUMILIO.

Si solum spectes hominis caput, Hectora credas:
Si stantem videas, Astyanacta putes.

Si tantum aspicias caput hominis, existimes Hectora: si intuearis stantem, credas Astyanacta.

Pumillus cod. Thuan.

NOTÆ

1 *Si solum*] Sedens nempe et capite tenus extans prope gigas; stans vero puer videbatur. Hectoris et Astyanactis ejus filii historia satis nota.

CCXIII.

PARMA.

Hæc, quæ sæpe solet vinci, quæ vincere raro,
Parma tibi, scutum pumilionis erit.

Hæc, quæ solet sæpe superari, quæ raro superare, parma tibi erit, scutum vero *pumilionis.*

2 *Erat* in edd. vett.

NOTÆ

1 *Hæc*] Parma nempe, quæ breve erat scutum, quo qui armati erant in arena, quod ejus brevitate non satis essent tecti, sæpe vincebantur. Sic Turnebus lib. v. cap. 10. citans hoc Epigramma. Thraces autem parmam gerebant, quorum factionem oderat Domitianus: unde ipsi adulatur Poëta, cum dicat parmam sæpe vinci.

2 *Scutum*] Quod totum corpus contegebat. Sensus est: Homo procerus non bene parma munitur, sed nanus optime munitur. *Tibi*, procero nempe.

CCXIV.

PUERI COMŒDI.

Non erit in turba quisquam μισούμενος ista:
Sed poterit quivis esse διςεξάποθος.

Non erit quisquam odio dignus in hac turba: sed quilibet poterit esse jucundissimus.

2 'Διδεξάποθος: δὶς ἐξαπατῶν.' Beverl. Intelligendum est posteriorem lect. e Ms. ejusdem Beverl. evenire.

NOTÆ

1 *Non erit in*] Hoc est, inquit Turnebus lib. IX. cap. 24. tam formosi et amabiles sunt pueri isti comœdi, ut si μισούμενος, id est, persona ejus qui invisus sit, agenda sit, ut usu evenire solet in comœdiis, non sit in turba quisquam qui eam agere possit: sed qui eam personam διςεξάποθον possit: hoc est, maxime optandi seu carissimi.

CCXV.

FIBULA.

Dic mihi simpliciter, comœdis et citharœdis
Fibula quid præstat? carius ut futuant.

2 *Si quid præstiterint Carius* in marg. ed. Langii.

NOTÆ

1 *Comœdis*] Lib. VII. Epig. 81.

2 *Fibula quid præstat*] Juven. Sat. VI. vers. 73. 'Solvitur his magno comœdi fibula.'

CCXVI.

ACCIPITER.

Prædo fuit volucrum, famulus nunc aucupis: idem
Decipit, et captas non sibi mœret aves.

Prædo fuit avium, nunc servus aucupis: idem fallit, et dolet volucres non sibi captas.

NOTÆ

1 *Prædo fuit*] Hoc est, priusquam mansuefieret accipiter, sibi capiebat aves, nunc aucupi capit.

2 *Non sibi*] Sed aucupi suo domino.

CCXVII.

OPSONATOR.

Dic quotus, et quanti cupias cœnare; nec unum
Addideris verbum: cœna parata tibi est.

Profer quotus es, quo pretio cœnare velis, nec subjeceris unum verbum: cœna instructa est tibi.

1 Sic cod. Beverl. et cod. in marg. ed. Par. 1617. *Es* edd. vett.

NOTÆ

Opsonator] Is nempe est qui cibis et opsoniis comparandis præest.

1 *Dic quotus*] Nam pro numero convivarum, et pro ratione impensæ, splendidum aut frugale convivium apparabatur.

CCXVIII.

CALAMI AUCUPATORII.

Non tantum calamis, sed cantu fallitur ales,
Pallida dum tacita crescit arundo manu.

Avis non tantum circumvenitur calamis, sed cantu etiam, *dum arundo dolosa subjicitur manu tacita.*

2 *Callida* edd. Par. 1617. Barb. Maitt.

NOTÆ

2 *Pal.* [*Callida*] *dum tacita*] Auceps sub arbore latitans invitabat cantu aves, quibus jam arbori insidentibus, infra paulatim assurgens viscatas virgas subjiciebat, capiebatque: et hoc est, quod Poëta dicit crescere arundinem seu virgam, dum paulatim ab aucupe in digitos pedum surgente tollitur, aviumque pedibus subjicitur, ut crescere sensim videatur. *Raderus.* Alii *pallida*, visco forte. Videat lector. Vide lib. IX. Epig. 55.

CCXIX.

COR BUBULUM.

PAUPER causidicus nullos referentia nummos
Carmina cum scribas; accipe cor, quod habes.

Tu *causidicus inops cum facias versus* ex quibus *nullam accipis pecuniam, sume cor quod habes.*

' Ald. ed. 1517. *Cor bubulum* habet, quod etiam Turneb. IX. 14. se reperisse scribit. Lipsius vero I. Epist. 5. legit *Corculum*, et *cor quod abest.*' Marg. ed. Par. 1617. *Corculum* edd. vett. et Delph. *Corbubulum* jungit ed. Barb. *Corbulum* cod. Beverlandi, qui vult quod nos legimus. ' Legend. plane, ut excusum ubique est, *cor quod habes*, cum titulo veteri *cor bubul.*' Flosculus.—2 Vid. Not. Var.

NOTÆ

2 *Accipe cor*] Hoc est, bovis cor stupidum et stolidum, quale tu ipse habes cum versus scribas, ex quibus nullam prorsus utilitatem percipis. Vide lib. I. Epig. 77. Retinet pro lemmate Lipsius *Corculum;* et in ultimo versu, *Accipe cor quod abest.* Demens enim seu non cordatus videbatur ille causidicus, qui relicto foro carmina scriberet nullos nummos referentia. Videat lector. Pro lemmate cum Turnebo et aliis melius forte legas *Cor bubulum.*

CCXX.

COCUS.

NON satis est ars sola coco: servire palatum
Nolo: cocus domini debet habere gulam.

Sola ars coquinaria *non sufficit coco: cocus debet studere palato heri, et scire ejus gulam.*

1 *Palato* omnes edd. penes nos. Vid. Not. Var.—2 *Namque* edd. vett.

NOTÆ

1 *Non satis*] *Non satis est ars sola coco: servire palato Atque cocus domini debet habere gulam.* Sic interpunxit Turnebus lib. IX. cap. 24. Hoc est, non sufficit ut cocus sit artis suæ peritus; sed debet scire quibus opsoniis oblectetur dominus, cujus palato servire oportet.

CCXXI.

CRATICULA CUM VERU.

PARVA tibi curva craticula sudet ofella:
Spumeus in longa cuspide fumet aper.

Exigua ofella tibi sudet in curva craticula: spumeus vero *aper fumet in longo veru.*

Cracatula absque *veru* Turneb. lib. IX. cap. 24.—1 *Rara* cod. Beverl. Vide Ovid. p. 3803. nostræ ed.

NOTÆ

1 *Ofella*] Ofellas intellige carnes conditas, et globi forma concisas, lib. X. Epig. 48. quas super craticulam torreri jubet: at grandiores feras veluti apros veru assandos docet.

CCXXII.

PISTOR DULCIARIUS.

MILLE tibi dulces operum manus ista figuras
Exstruit: huic uni parca laborat apis.

Ista manus tibi format mille dulces figuras operum: parca apis laborat huic uni.

1 *Melle* in marg. ed. Langii.—2 *Extruet* in eodem.

NOTÆ

1 *Mille tibi*] Quales figuræ nunc fiunt ex melle, saccaro, et farina.

2 *Huic uni*] Ars pistoris dulciarii adeo laudatur a Poëta, ut propter hunc unum ab apibus mel confici dicat.

CCXXIII.

JENTACULA.

SURGITE, jam vendit pueris jentacula pistor,
Cristatæque sonant undique lucis aves.

Surgite, jam pistor vendit jentacula pueris, et cristatæ aves diei cantant undique.

Jentacula adipata Turneb. lib. IX. cap. 24. *Adipata* Thuan.—1 *Pueri* Calipinus. *Lecticula* cod. Beverl.

NOTÆ

Jentacula] Turnebus lib. IX. cap. 24. sic ait: Reperio in veteribus libris adipata, quibus fortasse ut unctis et ganeatis cibis utebantur olim in jentaculo. Plutarchus lib. VIII. Sympos. dicit in jentaculo panem et nihil aliud datum fuisse: Apuleius lib. I. Met. panem cum caseo.

2 *Cristatæque*] Hoc est, galli auroræ prænuntii. Quasi igitur noctem Saturnalitiam egisset Poëta, evagatus per munera singulis distichis monet diem adventare, impositurus ultimam manum. Sic Domitius.